

GHEORGHE CALCAN

ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ ROMÂNEASCĂ ÎN SECOLELE XIX - XX

LEGI ȘI REFORME IMPORTANTE

De la reformele lui Alexandru Ioan Cuza
la cele ale Marii Uniri 1864 - 1925

Volumul 1



EDITURA UNIVERSITARĂ

GHEORGHE CALCAN

**ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ ROMÂNEASCĂ
ÎN SECOLELE XIX-XX.
LEGI ȘI REFORME IMPORTANTE**

Volumul 1

**DE LA REFORMA LUI
ALEXANDRU IOAN CUZA
LA CELE ALE MARI UNIRI 1864-1925**



EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Coperta: Angelica Badea

Copyright © 2009
Editura Universitară
Director: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33,
Sector 1, București
Tel./Fax: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

EDITURĂ RECUNOSCUTĂ DE CONSILIUL NAȚIONAL AL CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR (C.N.C.S.I.S.)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CALCAN, GHEORGHE

**Administrația publică românească în secolele XIX-
XX : legi și reforme importante / Gheorghe Calcan. -**
București : Editura Universitară, 2009-
vol.

ISBN 978-973-749-568-6

**Vol. 1 : De la reforma lui Alexandru Ioan Cuza la
cele ale Marii Uniri : 1864-1925. - 2009. - Bibliogr. -**
ISBN 978-973-749-571-6

35(498)”18/19”

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate Editurii Universitare

Distribuție: tel/fax: (021) 315.32.47
(021) 319.67.27
comenzi@editurauniversitara.ro

ISBN 978-973-749-571-6

INTRODUCERE

Începând cu cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea, atunci când s-a format România, societatea românească a intrat într-un proces complex și accelerat de modernizare. Reformele înlăptuite de Al. I. Cuza, adoptarea Constituției din anul 1866, dobândirea independenței naționale în 1877 au racordat societatea românească la principiile de organizare și funcționare ale societății occidentale. Această etapă va avea ca final realizarea unității naționale în anul 1918, eveniment care la rândul său va constitui un nou punct de plecare în devenirea și evoluția societății românești.

În acest proces atât de vast de modernizare și aliniere, odată cu marile reforme ale împrăpietării, învățământului, secularizării averilor mănăstirești înlăptuite de Cuza, cele de stabilire a fundamentelor de funcționare democratică a societății românești, de găsiere a identității de a fi și de a evolua atât pe plan intern cât și în exterior, un rol important l-a reprezentat și modul de organizare și funcționare a segmentului administrativ.

Alexandru Ioan Cuza a realizat și în domeniul administrativ o veritabilă reformă. Legile de organizare a comunelor și de funcționare a consiliilor județene din anul 1864, au constituit atât fundamentarea și funcționarea unor structuri administrative specifice spațiului românesc, cât și consacraarea lor. Comuna, satul și primarul, județul și consiliul județean au fost elemente administrative care, deși uneori cu denumiri diferite, își găseau rădăcinile în începuturile organizării administrative din secolele XIV-XV. După adoptarea acestor structuri de către domnitorul Unirii Principatelor, ele și-au conservat denumirea, și în bună parte, modul de funcționare până în zilele noastre. Legile care au urmat au reprezentat adaptarea permanentă a modului de organizare a administrației la evoluția și cerințele acestei evoluții a societății românești cât și modernizarea, eficientizarea, transparența și democratizarea actului administrativ.

Demersul nostru își propune să urmărească legislația administrației publice locale de la Alexandru Ioan Cuza și până în zilele noastre. Nu vom

lua în discuție toate legile sau hotărârile care s-au adoptat de-a lungul timpului asupra acestui segment al administrației publice¹, ci, atenția noastră se va opri asupra celor mai importante și semnificative legiuiri. Lucrarea noastră își propune să expună prevederile acestor documente. Prezentarea va fi realizată urmând modul de structurare a actului legislativ luat în discuție. Atunci când situația a impus am realizat comentariile pe care le-am simțit necesare ori am realizat comparații cu prevederile actelor administrative adoptate anterior. Am considerat oportun ca în paralel cu analiza prevederilor fiecărei legi să redăm în Anexele lucrării, textul integral al legii analizate. Acest lucru permite observarea exactă a prevederilor comentate, a modului lor de redactare, cu nuanțele și detaliile pe care a simțit să le facă legiuitorul la timpul respectiv. Nuanțele de limbaj, accentele ori sublinierile unor prevederi, maniera de formulare ale acestora au rolul de a ne introduce în întregul univers al legii respective.

Unele legi administrative au avut o importanță aparte, detașându-se de celelalte, putând fi considerate adevărate reforme în acest domeniu. În această categorie poate fi integrată legea administrativă din anul 1925, care a realizat unificarea administrației publice locale, în mod unitar, la nivelul întregii societăți românești, după realizarea desăvârșirii unității naționale din anul 1918. Considerăm că în aceeași categorie poate fi integrată și Legea comunală adoptată de Al. I. Cuza la 1 aprilie 1864 și chiar cea a Consiliilor județene promulgată la o zi după cea comunală, pentru statuarea în coordonate moderne a unor structuri administrative specifice. În categoria reformelor administrative se integrează și legea adoptată de regele Carol al II-lea în anul 1938, când teritoriul țării a fost organizat în ținuturi, sau cea din anul 1968, când s-a revenit la organizarea în județe a teritoriului național.

Dimensiunile perioadei pe care o luăm în dezbatere ne determină să realizăm lucrarea noastră în mai multe volume. Împărțirea în volume sau etape nu semnifică încadrarea strictă în periodizarea uzuală, sau propunerea unei periodizări a evoluției administrației publice locale. Evoluția fenomenului administrativ se încadrează evoluției generale a societății, deși uneori o oarecare inerție, continuitate sau înnoire ar putea să ofere elemente pentru o periodizare proprie. Structurarea realizată de noi în volume se subordonează, în esență, considerațiilor evoluției istorice și etapizării generale, coroborate însă, și cu cele de ordin cantitativ.

¹ O interesantă dezbatere asupra conceptului de administrație publică este realizată de Ion Alexandru și Lucica Matei, în lucrarea *Servicii publice. Abordare juridico-administrativă. Management. Marketing*, Editura Economică, București, 2000, p. 20-26.

Primul nostru volum analizează evoluția legislației administrației publice locale de la Alexandru Ioan Cuza și până la legile unificării administrației de după realizarea Marii Uniri. Am structurat lucrarea în trei capitole. La începutul fiecărui capitol am considerat necesar să punctăm evenimentele politice care au influențat evoluția societății românești în acea perioadă, și care în mod implicit au influențat și procesul legislativ al perioadei: unirea Principatelor Române și adoptarea primei Constituții a țării, dobândirea Independenței și realizarea Marii Uniri.

Cel dintâi capitol analizează legile de organizare comunală și a Consiliilor județene din anul 1864, cât și modificările și regulamentul de aplicare al legii Consiliilor județene produse după adoptarea constituției din 1866. Cel de al doilea capitol prezintă cele mai importante legi adoptate în domeniul administrației publice locale în perioada cuprinsă între momentul dobândirii independenței naționale în anul 1877, și cel al realizării Marii Uniri din anul 1918. În acest capitol este analizată legea de organizare generală a comunelor din anul 1887, și apoi legile de organizare diferențiată a comunelor urbane (1894), și a comunelor rurale (1904). Cel de al treilea capitol analizează două din cele mai importante legi ale uniformizării administrației publice după anul 1918: Statutul funcționarilor publici din anul 1923 și Legea pentru unificare administrativă din anul 1925. Anexele volumului conțin textul integral al tuturor legilor analizate.

Precizăm că analizele inserate de noi în acest volum au constituit subiectul unor studii aparte care au fost publicate aproape în totalitate înaintea apariției acestei lucrări. Prezentarea contextului istoric făcută la începutul fiecărui capitol reprezintă, în esență, o adaptare a textului aferent din lucrarea noastră *Istoria Românilor*². Comentariile asupra prevederilor legilor administrative au fost publicate în limba engleză sau franceză în Buletinul Universității Petrol-Gaze din Ploiești³. Considerațiile asupra Statutului funcționarilor publici și Legii de unificare administrativă au fost publicate cu unele modificări și într-un context mai general (cazul celei de a doua legi) în limba română⁴. Acest lucru este precizat cu exactitate prin notele de subsol de la fiecare capitol. Reunirea acestor studii într-un volum are meritul de a oferi o

² Editura Universității Petrol-Gaze, Ploiești, 2005.

³ Vezi colecția *Buletinului Universității Petrol-Gaze din Ploiești. Seria Științe Socio-Umane și Juridice*, 2005-2008.

⁴ Ion Agrigoroaiei, Gavriil Preda, Gheorghe Calcan, *România interbelică. Industrie, administrație, apărare*, Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2008, p.210-266; Gheorghe Calcan, *Statutul funcționarilor publici, 1923*, Anuarul Muzeului de Istorie și Arheologie Prahova, *Studii și cercetări*, Serie nouă, III-IV (11-12), Editura Oscar Print, Ploiești, 2007-2008, p. 2009-2020.

imagine de ansamblu a evoluției fenomenului legislativ din perioada analizată. Publicarea integrală, în *Anexe*, a textului acestor legi o realizăm în premieră, după știința noastră, ele nemaifiind publicate din momentul promulgării lor sau al integrării în unele colecții de legi din epocă.

În realizarea acestei lucrări ne-am folosit în primul rând de textele legilor pe care le-am analizat, care au fost publicate în *Monitorul Oficial* al României sau în colecții consacrate. Dintre colecțiile de legi menționăm în primul rând *Codul general al României*, realizat de C. Hamangiu⁵ și pe cele ale lui B. Boerescu⁶ și Ioan Ph. Ghețiu⁷. Informații utile despre evoluția generală a societății ori a fenomenului administrativ, prezentarea sau expunerea unor considerații despre unele legi administrative sunt prezentate în volumele VII-VIII ale noului tratat de *Istoria Românilor* realizat sub auspiciile Academiei Române⁸, în lucrarea lui Ion Agrigoroaiei, *România interbelică*,⁹ sau în cea realizată de un colectiv de autori ieșeni, *România interbelică în paradigmă europeană*¹⁰, cât și celelalte lucrări istorice consacrate epocii, care sunt prezentate în bibliografia lucrării.

Lucrările cu caracter special, consacrate acestei tematici sunt puține. Între acestea remarcăm în mod deosebit analizele extrem de pertinente realizate de reputatul specialist în dreptul administrativ, Anibal Teodorescu¹¹. Specialiștii contemporani în dreptul administrativ, Antonie Iorgovan, Mircea N. Preda etc. includ în lucrările lor capitole distincte evoluției organizării administrative românești de-a lungul timpului¹².

Apreciem că lucrarea noastră poate reprezenta un ajutor substanțial pentru studenții și masteranzii de astăzi care se specializează în administrația publică. De exemplu, studenții de la specializarea Administrație Publică din cadrul Facultății de Litere și Științe din Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești, unde noi ne desfășurăm activitatea, au inclus în planul de învățământ cursul de *Istoria administrativă și economică a României*, iar lucrarea noastră poate fi un suport de aprofundare sau extindere a cunoștințelor, ori bază a desfășurării

⁵ C. Hamangiu, *Codul general al României, vol.II, Legi uzuale 1860-1900*, București, 1900.

⁶ C. Boerescu, *Supliment la Codicele române*, București, [1880].

⁷ Ioan Ph. Ghețiu, *Codicele de ședință al României*, București, 1892.

⁸ Editura Enciclopedică, București, 2003.

⁹ Vol. I, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2001.

¹⁰ Ion Agrigoroaiei (coord.), Ovidiu Buruiană, Gheorghe Iacob, Cătălin Turliuc, *România interbelică în paradigmă europeană*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2005.

¹¹ *Tratat de drept administrativ*, Vol. I, Ediția a III-a, București, 1929 și Vol. II, București, 1935.

¹² Vezi bibliografia lucrării.

unor teme de seminar. De asemenea, în cadrul acestei universități funcționează masteratul *Administrație Publică și Integrare Europeană*.

Subordonată principiului cercetării segmentului administrativ, lucrarea noastră răspunde interesului istoricilor, cercetătorilor fenomenului administrativ, interogațiilor celor pasionați de evoluția și modernizarea generală a societății românești de-a lungul secolelor XIX-XX, și tuturor oamenilor de cultură. Lucrarea poate constitui și o sursă de analiză și de reflecție pentru toți factorii responsabili implicați constant în procesul de reformare și eficientizare a administrației publice locale, în găsirea celui mai optim echilibru de la centralizare la descentralizare administrativă. Angajații sectorului public, secretari, funcționari, consilieri, primari etc. pot realiza o comparație foarte interesantă între obligațiile de ieri și de astăzi, între cerință și recompensă, între competență, responsabilitate și deontologie.

Nutrim speranța că demersul nostru va fi util tuturor celor care se vor dovedi interesați de analiza aspectelor prezentate. Vom fi bucuroși de sugestiile și opiniile specialiștilor, cercetătorilor, colegilor, studenților, a oricărui cititor, cărora le vom acorda toată considerația noastră în realizarea următoarelor volume sau ediții.

CAPITOLUL I

PRINCIPALELE LEGI ALE ORGANIZĂRII ADMINISTRATIVE ADOPTATE ÎN PERIOADA CUPRINSĂ ÎNTR-UNIREA PRINCIPATELOR ȘI DOBÂNDIREA INDEPENDENȚEI

I.1. UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE. FORMAREA ROMÂNIEI

Idealurile de Unire și Independență își vor găsi în secolul al XIX-lea concretizarea¹. Afirmarea conștiinței naționale, revoluțiile de la 1821 și 1848, au accelerat eforturile de realizare a aspirațiilor naționale².

Înfrângerea revoluției de la 1848 a făcut ca principalii conducători ai revoluției să părăsească Principatele și să meargă în emigrație în capitalele occidentale: Paris, Bruxelles, Londra etc. În țară, situația s-a înăsprițit, activitatea intelectualilor fiind urmărită, iar principalii conducători au fost condamnați. În aprilie 1849, între Rusia și Turcia s-a semnat Convenția de la Balta Liman prin care s-a hotărât repunerea în vigoare a Regulamentelor Organice. Domnitorii, numiți pe o perioadă de șapte ani își pierdeau din atribuțiile lor de suveranitate fiind considerați înalți funcționari ai sultanului.

¹ Vezi *Istoria Românilor*, Vol. VII, tom I, *Constituirea României moderne, 1821-1878*, Editura Enciclopedică, București, 2003.

² Vezi Gheorghe Platon, *Geneza revoluției române de la 1848*, Editura Junimea, Iași, 1980.

După câțiva ani, situația internă s-a mai ameliorat, activitatea unionistă fiind reluată mai ales în Moldova unde s-a permis reîntoarcerea în țară a celor care participaseră la revoluție.

La București și Iași s-au constituit, după 1856, Comitete ale unirii și s-au editat publicații precum „Românul”, „Steaua Dunării”, „Zimbrul” și „Vulturul” care discutau deschis problema unirii principatelor analizând modalitățile realizării acesteia³.

Emigrația română a editat publicații în marile capitale occidentale precum „Junimea Română”, „România viitoare”, „Republica Română”, publicații care relatau despre situația românilor, divizarea lor în mai multe principate aflate concomitent sub mai multe dominații străine și dorința lor de a se uni. Astfel se populariza problema românească în opinia publică occidentală. Scopul era acela al familiarizării opiniei publice internaționale cu problemele românești care, atunci când s-ar fi ivit ocazia să fie discutate pe plan internațional, să primească susținerea necesară.

Fruntașii emigrației românești au fost integrați în Comitetul Revoluționar Democratic European constituit după înfrângerea revoluției și care urmărea declanșarea unei noi revoluții în Europa și care să fie triumfătoare. În acest sens Dimitrie Brătianu activa în Comitetul de la Londra, iar Nicolae Bălcescu la Paris. În același timp importante personalități ale vieții culturale franceze, precum Jules Michelet, Edgar Quinet, Jean Vaillant au fost atrase de partea cauzei românești.

Problema românească va deveni problemă europeană la Congresul de Pace de la Paris din anul 1856. Congresul încheia războiul Crimeii dintre anii 1853 – 1856. La acest congres au participat reprezentanții celor șapte mari puteri ale Europei: Turcia, Austria, Rusia, Anglia, Sardinia (promotoarea viitoarei Italiei), Prusia (promotoarea viitoarei Germanii), Franța. La acest congres ministrul de externe al Franței, contele Walewski, a propus unirea Moldovei cu Țara Românească și formarea unui stat sub garanția celor șapte mari puteri încât acesta să reprezinte o barieră între Rusia și Turcia⁴.

Propunerea de unire a fost acceptată de Franța, țară latină care sprijinea devenirea națională a românilor, de Rusia care, de fapt, nu dorea sincer unirea Principatelor, dar era în opoziție fundamentală cu Turcia, de Sardinia și Prusia care doreau să-și realizeze propria unitate a națiunii lor gândind că producerea unui precedent pe plan european putea să le ușureze îndeplinirea idealului lor.

3 Anaiza întreprinsă de noi în acest capitol reprezintă o adaptare a textului aferent din lucrarea noastră *Istoria Românilor*, Editura Universității din Ploiești, 2005.

⁴ Vezi și Dan Berindei, *Epoca Unirii*, Ediția a II-a, București, 2000.

Anglia a susținut inițial unirea, apoi s-a declarat neutră în virtutea colaborării tradiționale cu Turcia. S-au opus Imperiul otoman și cel habsburgic. Austria se temea că Principatele, unite, vor atrage de partea lor și Transilvania. Turcia a respins cu vehemență unirea, temându-se că într-un viitor apropiat Principatele vor dobândi și independența. Turcii susțineau că românii nu doreau unirea. În această situație marile puteri au hotărât prin Tratatul de la Paris din 18 martie 1856 consultarea poporului român. Documentul stipula retragerea trupelor străine pentru ca alegerile să fie libere și retrocedarea sudului Basarabiei alcătuit din trei județe: Cahul, Bolgrad și Ismail, Moldovei (din rațiunea îndepărtării Rusiei de la gurile Dunării)⁵.

În anul 1857 s-au desfășurat alegerile pentru adunările ad-hoc care trebuiau să consulte populația românească. La București și Iași s-au format Comitetele centrale ale Unirii. Turcia și Austria au căutat prin toate modalitățile să împiedice unirea. Domnitorii și-au încetat mandatul, iar Principatele au fost conduse prin câte o căimăcămie alcătuită din trei persoane numite de Turcia. Turcia și Austria au reușit să-l cumpere pe caimacamul Nicolae Vogoride din Moldova care a falsificat alegerile. Acest fapt a stârnit indignarea opiniei publice. Alexandru Ioan Cuza, pârcălab de Covurlui și-a prezentat demisia în semn de protest, gest care a avut un puternic răsunet în țară și străinătate. Au fost surprinse scrisori ale lui Vogoride către autoritățile otomane care probau falsificarea alegerilor. Scrisorile au fost publicate în presa occidentală.

Relațiile dintre marile puteri au ajuns la o profundă criză⁶. Puterile favorabile Unirii Principatelor au rupt relațiile diplomatice cu Imperiul otoman. Criza a fost detonată numai prin întâlnirea împăratului Franței și reginei Angliei la Osborne, în august 1857. S-a ajuns la un compromis: Anglia era de acord cu anularea alegerilor, iar Franța renunța la susținerea ideii unirii depline.

În toamna anului 1857 s-au reorganizat alegerile pentru adunările ad-hoc desfășurate de această dată în condiții de libertate. Adunările ad-hoc de la Iași și București ajungeau la aceleași hotărâri: unirea Moldovei cu Țara

⁵ Gheorghe Platon, *Istoria modernă a României*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1985, p.167-171.

⁶ Vezi și Gh. Platon, V. Russu, Gh. Iacob, V.Cristian, I. Agrigoroaiei, *Cum s-a înfăptuit România modernă*, Iași, 1993.

Românească într-un singur stat numit România, alegerea unui domn străin dintr-o familie domnitoare din Europa, neutralitatea pământului românesc⁷.

La aceste dezbateri reprezentanții țărănimii, Alexandru Tănase (București) și Ion Roată (Iași) au arătat viața grea a țăranilor ridicând problema împrumutării. Întrucât această problemă putea produce disensiuni în rândul boierimii a intervenit Mihail Kogălniceanu care a arătat că întâi trebuie realizată unirea, iar problema împrumutării se putea pune după realizarea acestui mare eveniment. Reprezentanții țărănimii au acceptat cu înțelepciune propunerea lui Kogălniceanu.

Hotărârile adoptate de adunările ad-hoc în toamna anului 1857 au fost discutate la conferința celor șapte mari puteri de la Paris (mai – august 1858). Marile Puteri analizând situația Principatelor au hotărât unirea Moldovei și a Țării Românești într-un stat numit *Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei*, alegerea a doi domni români, a două guverne, a două adunări, înființarea la Focșani a unei Comisii Centrale și a Înaltei Curți de Justiție și Casație pentru fixarea legilor de interes comun. Convenția adopta și unele hotărâri privind sistemul electoral: se ștergeau privilegiile mării boierimi dar, votul era unul cenșitar cu un cens mărit. Aceste ultime prevederi au făcut ca documentul Convenției de la Paris să aibă valoare constituțională. În privința unirii, un contemporan remarca faptul că documentul adoptat la Paris, nici nu încuraja, dar nici nu împiedica unirea reală, depindea de români maniera de realizare a acestei hotărâri.

În 1859 s-a trecut la aplicarea Convenției de la Paris. În Moldova principalii favoriți erau fostul domnitor Mihail Sturdza și fiul acestuia, Grigore. Unioniștii acționau mai eficient în acest principat. În toiul dezbaterilor pentru desemnarea candidatului, unioniștii au propus candidatura lui Alexandru Ioan Cuza. Persoana lui Cuza, afirmată încă în timpul revoluției de la 1848, și cu popularitatea crescută prin gestul de demisie din funcția de pârcălab în 1857, a fost acceptată fără rezerve. La 5 ianuarie 1859, Alexandru Ioan Cuza a fost ales domn, în unanimitate, de cei 48 de deputați ai Moldovei.

La București situația era mai complicată întrucât aici dominau conservatorii. În drumul său către Constantinopol, delegația moldoveană care se deplasa pentru a face cunoscut sultanului numele alesului Moldovei, s-a oprit la București și a sugerat unioniștilor alegerea aceluiași Al. I. Cuza domnitor al Țării Românești. Pentru a-și impune această dorință, unioniștii au

⁷ Vezi și Keith Hitchins, *România 1774-1866*, Editura Humanitas, București, 1996, p. 339-359.

chemat în ajutor masele bucureștene și țărani din împrejurimi care au înconjurat clădirea în care se dezbăteau lucrările pentru desemnarea candidatului Țării Românești. Aproximativ 30.000 de persoane au stat pe dealul Mitropoliei din 21 până la 24 ianuarie 1859 exercitând o veritabilă presiune în favoarea unirii. În aceste condiții deputații unioniști au reușit să impună în noaptea de 23 spre 24 ianuarie numele lui Al. I. Cuza drept candidat la tronul Țării Românești.

La 24 ianuarie 1859, cei 64 de deputați îl alegeau în unanimitate pe Alexandru Ioan Cuza domn și al Țării Românești. Se realiza astfel, unirea Principatelor Române⁸. România modern era practic format. Românii manifestând maturitate, inițiativă și curaj au pus Europa în fața unui fapt împlinit. Românii au profitat de faptul că în textul Convenției nu se preciza că alesul Moldovei nu putea să devină și domn al Țării Românești. În fața lui Cuza și a diplomației românești se puneastfel o mare problemă: aceea a recunoașterii de către Marile Puteri a dublei sale alegeri⁹.

Domnia lui Alexandru Ioan Cuza. Reformele Unirii. Domnia lui Al. I. Cuza¹⁰ poate fi împărțită în două perioade: prima, 1859 – 1862 și a doua, 1863 – 1866.

Prima etapă se caracterizează prin măsuri de consolidare a unirii pe plan intern și prin măsuri privind recunoașterea dublei alegeri pe plan extern. Imediat după unire, Cuza a unificat serviciile de poștă, de telegraf, de vamă, cele două armate și a înființat un singur minister de război. Unificarea armatei s-a făcut prin constituirea taberei militare de la Florești – Prahova ca răspuns la atitudinea ostilă a Imperiului Habsburgic față de dubla alegere a lui Cuza. Armata unificată ar fi putut intimida planurile unor intervenții străine atât din partea Austriei cât și din partea Turciei. În această perioadă s-au reluat discuțiile privind situația țărănimii și îmbunătățirea vieții acesteia prin împroprietărire, discuții care însă nu au dat rezultatele scontate în această perioadă.

Pe plan extern lupta diplomatică s-a dus pentru convingerea marilor puteri de a recunoaște dubla alegere. Proaspătul domnitor a trimis distinse personalități (Vasile Alecsandri, Costache Negri) ca emisari politici în capitalele marilor puteri. În martie 1859, cele șapte mari puteri s-au reunit într-o nouă conferință la Paris. Franța a recunoscut prima dubla alegere, chiar

⁸ Vezi Dan Berindei, *L'Union des Principautés Roumaines*, București, 1967.

⁹ Vezi și I. Boicu, *Din istoria diplomației române. Anul 1859 la români*, Iași, 1996.

¹⁰ Vezi A. D. Xenopol, *Domnia lui Cuza – Vodă*, vol. I,II, Iași, 1903.

în cea dintâi ședință. Rând pe rând și celelalte mari puteri au recunoscut până în septembrie 1859, dubla alegere. Austria și Turcia au recunoscut dubla alegere doar pe timpul vieții lui Al. I. Cuza. Pentru convingerea Turciei în realizarea unirii complete a fost necesară vizita domnitorului la Istanbul, în anul 1860. Cuza a fost primit cu multă atenție și cu fastul rezervat șefilor de state independente. Firmanul otoman privind recunoașterea condiționată a dublei alegeri a fost emis în decembrie 1861.

La 24 ianuarie 1862, Cuza reunea cele două guverne într-unul unic, la București, care devenea practic capitala țării. Cel dintâi prim-ministru al României a fost conservatorul Barbu Catargiu. El s-a opus împrumutării țărănilor. În iulie 1862, el a fost asasinat în condiții neelucidate. Funcția de prim-ministru a fost ocupată pentru puțin timp de Apostol Arsache și apoi de către doctorul Nicolae Kretzulescu. Acesta a înființat Arhivele Statului și a adoptat măsuri privind unificarea serviciilor sanitare.

Venirea lui Mihail Kogălniceanu, în octombrie 1863, în funcția de prim – ministru al țării deschidea cea de *a doua perioadă* a domniei lui Cuza, cea a marilor reforme¹¹.

Prima mare reformă adoptată a fost cea din decembrie 1863, a secularizării averilor mănăstirești. De-a lungul secolelor, mănăstirile din țară și cele de la Locurile Sfinte (inclusiv Muntele Athos) ajunseseră să stăpânească aproximativ un sfert din suprafața arabilă a țării. Importante venituri se scurgeau astfel către clerul român și în afara granițelor. În altă ordine de idei, domnitorul avea nevoie de un fond funciar important pentru proiectata reformă agrară. Prin această lege toate aceste proprietăți au fost naționalizate. Legea secularizării a stârnit un puternic conflict diplomatic. Poarta otomană, Rusia (“protectoarea creștinismului”), călugării greci, Austria și-au exprimat puternic dezacordul față de această lege. Singura mare putere favorabilă acestei idei a fost Franța. Statul român a oferit o despăgubire însemnată călugărilor greci, a mai propus înființarea unui spital și a unei școli la Constantinopol, inițiative care au fost, însă, refuzate.

În primăvara anului 1864, s-au reluat discuțiile privind împrumutarea. Kogălniceanu supune proiectul reformei spre aprobare, Adunării legislative (Parlamentul). Adunarea fiind conservatoare, respinge proiectul și dă vot de blam guvernului. Kogălniceanu își prezintă demisia. Cuza a procedat altfel: a menținut guvernul și a dizolvat Parlamentul. Acest act care a avut loc la 2 mai 1864 este cunoscut sub numele de lovitura de stat din 2 mai. Cuza a inițiat

¹¹ Vezi Constantin C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, Editura Științifică, București, 1968.

elaborarea unei legi prin care și-a sporit prerogativele. Pentru a nu atrage suspiciunea marilor puteri legea a fost numită *Statutul dezvoltător al Convenției de la Paris*, care poate fi apreciată ca având valoare constituțională. Domnitorul avea dreptul de a numi președintele și un sfert din membrii Senatului, micșora atribuțiile Camerei deputaților și avea dreptul de inițiativă legislativă. Prin *Statut* și printr-o nouă lege electorală, prin care se mărea numărul alegătorilor, s-a reușit ca adunarea legislativă a țării să capete o înfățișare liberală.

Realizarea reformei agrare a fost posibilă la 14 august 1864. Aproximativ 1,8 milioane ha pământ au fost date țăranimii în funcție de puterea financiară a acestei categorii sociale (țărani frunțași, mijlocași, rânđași). Prin această lege se desființau claca, dijma și celelalte obligații feudale. Reforma s-a făcut cu despăgubire, țăranii plăteau pentru pământul primit (15 ani) și nu aveau dreptul să înstrăineze pământul dat (30 de ani). Reforma a contribuit la îmbunătățirea vieții țăranilor și a consolidat baza domniei lui Cuza.

La 7 decembrie 1864 se înfăptuia o nouă mare reformă, cea școlară prin care învățământul de patru clase devenea obligatoriu și gratuit pentru toți copiii, România fiind printre primele și puținele țări din lume care adoptase asemenea hotărâri. Statul modern român avea nevoie de cetățeni instruiți, capabili să facă față și provocărilor marii industrii.

În timpul domniei lui Al.I.Cuza s-au mai adoptat și alte legi importante : de organizare a comunelor, a consiliilor județene, a armatei și a justiției, a introdus codurile napoleoniene (penal și civil prevăzându-se căsătoria și divorțul civil), legea sistemului de unități și de măsuri metrice. În anul 1860 s-a înființat Universitatea de la Iași, iar în anul 1864, cea de la București. Între proiectele lui Cuza s-au înscris și cele privind înființarea Băncii Naționale a României și a monedei naționale (românatul) cât și cele privind instituirea unor medalii românești: „Spicul de Aur” și „Ordinul Unirii”. Aceste proiecte au rămas însă, nerealizate datorită opoziției Imperiului otoman.

Începând cu anul 1865, domnia lui Al. I. Cuza¹² intra în declin după ce acesta a făcut greșeala să-i aprobe, în ianuarie 1865, demisia lui Mihail Kogălniceanu. În august 1865, în București a avut loc o revoltă a negustorilor ambulanti. Autoritățile au folosit forța, înregistrându-se morți și răniți. Domnitorul nu era în țară, iar în momentul înapoierii sale din Germania, unde se afla la tratament a părut să nu acorde prea mare atenție acestui incident.

¹² Vezi și Valeriu Stan, *Alexandru Ioan Cuza. 1820-1873*, București, 1984.

Cuza nu a venit direct în capitală. Aceste incidente au determinat Franța să se distanțeze de politica lui Cuza, ceea ce era o pierdere însemnată. În altă ordine de idei, viața particulară a domnitorului devenise subiect de comentarii în saloanele societății românești. Anturajul cât și colaboratorii personali ai lui Cuza nu erau întotdeauna de cea mai bună calitate, sfătuindu-l defectuos, acoperindu-i defectele și laudându-i faptele. Întreaga situație a dus la deteriorarea poziției lui Cuza. Domnitorul îi scria la 1 octombrie 1865, lui Napoleon al III-lea că era pregătit să părăsească tronul dacă Franța nu-l mai considera la înălțimea misiunii sale, iar peste două luni a făcut imprudența să declare în Parlament că era gata să demisioneze dacă interesele țării o cereau și că el nu putea reprezenta un obstacol în calea devenirii României.

De toată această situație și de declarațiile domnitorului au profitat dușmanii săi. Încă din 1862 se constituise „monstruoasa coaliție”, o alianță nefirească între conservatori și liberalii radicali. Conservatorii erau împotriva lui Cuza, în principal datorită reformei agrare. Liberalii radicali, în frunte cu I.C.Brătianu, erau nemulțumiți de faptul că nu fuseseră chemați la guvernare, domnitorul preferându-i pe liberalii moderați conduși de M.Kogălniceanu. Al. I. Cuza nu a luat în seamă nici informațiile privind iminența organizării unui complot la începutul anului 1866. În aceste condiții, la 11 februarie 1866 a avut loc lovitura de stat prin care Cuza a fost obligat să abdice. Semnând actul abdicării, Cuza a avut puterea să rostească cuvintele: „Să dea Dumnezeu să-i fie României mai bine fără mine decât cu mine!”.

Imediat după abdicare s-a format o Locotenență domnească alcătuită din trei persoane, care a preluat atribuțiile domnești cât și un nou guvern condus de Ion Ghica. Cuza s-a retras în Germania unde a rămas până la sfârșitul vieții. A murit la Heidelberg în anul 1873. A fost înmormântat la conacul său de la Ruginoasa, de lângă Iași. La înmormântare, Mihail Kogălniceanu sublinia cu deplin temei: „Nu greșelile lui l-au înlăturat ci faptele lui cele mari. Cât va avea țara aceasta istorie, cea mai frumoasă pagină (scrisă) va fi cea a lui Alexandru Ioan Cuza!”. Într-adevăr opera reformatoare înfăptuită de Al. I. Cuza a fost fără egal, până atunci. Într-un timp atât de scurt România s-a putut alinia standardelor moderne specifice societății apusene. Și mai presus de orice, Al. I. Cuza a rămas domnitorul popular al Unirii Principatelor și al întemeierii României moderne.

Detronarea lui Al. I. Cuza a surprins marile puteri punând din nou Europa în fața faptului împlinit. Marile puteri, dar în special Turcia și Rusia, au început să discute despre revenirea la situația de dinainte de Cuza, învederând chiar separarea Principatelor. Politicienii vremii și-au propus

rezolvarea rapidă a situației. Imediat s-a oferit tronul României lui Filip de Flandra, fratele regelui Belgiei. Acesta a refuzat. I.C.Brătianu și ceilalți oameni politici au hotărât să acționeze în secret și eficient. Cu ajutorul împăratului Napoleon al III-lea al Franței s-a propus tronul României prințului Carol de Hohenzollern Sigmaringen, nepotul regelui Prusiei. Acesta a acceptat propunerea.

La 10 mai 1866, Parlamentul României, prin unanimitate de voturi îl proclama pe prințul Carol, domn al României. Astfel, la 10 mai s-a instaurat în România monarhia constituțională¹³. Prerogativele domnești se transmiteau din tată în fiu în familia prințului Carol de Hohenzollern. La 1 iulie 1866, era promulgată prima constituție a României.

Desemnarea lui Carol I ca domn al României a fost un act politic important. Poziția internațională a României s-a consolidat. România intra într-o nouă etapă a devenirii și consolidării sale.

¹³ Vezi și Keith Hitchins, *România 1866-1947*, Ediția a II-a, Editura Humanitas, București, 1998, p. 25-50.

II.2. LEGEA COMUNALĂ DIN 1 APRILIE 1864

La 24 ianuarie 1859, prin unirea Moldovei cu Țara Românească s-a constituit de fapt România¹. Domnia lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866) a reușit să consolideze această unire, să modernizeze societatea românească și să o alinieze la standardele europene². Într-o perioadă scurtă, Al. I. Cuza a izbutit să adopte reforme fundamentale precum cea agrară, a instrucțiunii publice, a secularizării averilor mănăstirești, reorganizarea armatei, a justiției, introducerea sistemului de unități și măsuri metrice etc.

Între legile importante adoptate de Al. I. Cuza, care au vizat modernizarea administrației românești s-a numărat și Legea comunală, promulgată la 1 aprilie 1864³. Această lege are 14 capitole și 132 de articole⁴. Asupra acesteia ne propunem să ne referim în paginile următoare.

1 *Istoria Românilor*, Vol.VII, tom I, *Constituirea României moderne, 1821-1878*, Editura Enciclopedică, București, 2003, p.477-551; Gheorghe Platon, *Istoria modernă a României*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1985, p.143-206.

² Vezi Dan Berindei, *L'Union des Principautés Roumaines*, București, 1967; Constantin C.Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, Editura Științifică, București, 1968; A.D.Xenopol, *Domnia lui Cuza – Vodă*, vol. I,II, Iași, 1903.

³ Analiza pe care o întreprindem în continuare a fost publicată în limba engleză: Gheorghe Calcan, *The Chamber Law from First April 1864*, Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești, Vol.LVIII, Seria Științe Socio Umane și Juridice, nr.1/2006, p.69-76.

⁴ *Legea comunală, 1 aprilie 1864*, B.Boerescu, *Supliment la Codicile Române*, București, [1880], p. 50-61. Referiri la această lege vezi în Olimpiu Matichescu, *Istoria administrației publice românești*, Editura Economică, București, 2000, p. 122-123; Mircea Preda, *Drept administrativ, Partea generală* Ediția a III-a, Lumina Lex, București, 2004, p. 376-377.

Capitolul I este intitulat *Formarea comunei*. În articolul 1 se precizează că toate satele și orașele României se vor constitui în comune independente care se vor conduce după această lege. Comunele se împărțeau în comune rurale și comune urbane. Comunele rurale erau alcătuite din unul sau mai multe sate și cătune. Comunele urbane cuprindeau toate orașele și orașelele de pe teritoriul țării.

Articolul 2 preciza faptul că o comună „se îngrijește singură de interesele sale și se administrează de sine în marginea legilor”. Comuna reprezenta o persoană juridică. Toți locuitorii comunei erau obligați să contribuie la sarcinile comunale. Cetățenii care locuiau „în afară de un centru de populație, sunt îndatoriți a se înscrie și să facă parte din comuna cea mai apropiată de locuința lor (art. 3).

Legea preciza că nici o comună nu putea să aibă mai puțin de 100 de familii sau 500 de locuitori. Localitățile care aveau un număr de locuitori mai mic decât această limită, cătunele și locuințele izolate erau obligate să se alăture la comuna cea mai apropiată. Acele localități care aveau mai puțin de 100 de familii și care doreau să devină comune puteau obține această derogare dacă se angajau că pot susține sarcinile comunale.

Comunele care nu puteau să-și suporte sarcinile comunale aveau dreptul de a se uni cu una sau mai multe comune vecine pentru a forma o singură comună. În același timp, o comună care ar fi întâmpinat dificultăți în problemele administrative datorită numărului mare de locuitori sau întinderii sale, aceasta se putea subîmpărți în mai multe secțiuni ”care totuși, în interesele sale cele mari și în raporturile sale exterioare, va înfățișa o singură comună” (art. 5). Asemenea modificări nu se puteau face decât din trei în trei ani.

Unirile sau dezlipirile comunale se făceau după o anumită metodologie. Consiliul comunal care era interesat de o astfel de transformare, făcea inițial o analiză estimativă a situației după care trebuia să consulte „și pe cei mai impuși dintre contribuabilii comunei”. De asemenea, se realiza consultarea celorlalte consilii comunale implicate în transformarea proiectată. În situația în care toate părțile implicate erau de acord, se realiza un proces verbal prin care consiliile comunale aduceau la cunoștința prefectului hotărârea luată. Prefectul analiza la rândul său propunerea primită, împreună cu Comitetul permanent după care raporta solicitarea respectivă Ministerului de Interne „spre a întări lucrarea prin Ordonanță Domnească”. În caz de contestație, problema era analizată de „Comitetul permanent de district” a cărui hotărâre rămânea definitivă.

La rândul său, Comitetul permanent, dacă avea nelămuriri, putea să numească o comisie consultativă „compusă din membrii cei mai luminați ai comunelor interesate” care, sub conducerea subprefectului, va analiza situația și o va raporta, prin proces verbal, Comitetului permanent. Orice modificare, „întrunire sau deslipire de comună” nu se putea realiza decât prin lege. „Averea proprie a comunei întregi sau a unei părți din comuna care se întrunește cu o altă comună vecină rămâne a sa proprie” (art. 8).

Ultimul articol al capitolului I preciza, că în privința clasificării comunelor în rurale și urbane, aceasta se realiza de către guvern, care supunea hotărârea luată celei dintâi sesiuni parlamentare a Camerei Deputaților, întrunită după promulgarea legii. Orice schimbare în statutul comunelor nu se putea face decât prin lege și la intervale de cinci ani.

Cel de al doilea capitol al legii se ocupa de *Datoriile comunelor*. Prima datorie înscrisă în lege era aceea ca fiecare comună să aibă „o casă a comunei numită Primărie” (art. 10). Toate comunele erau obligate să se îngrijească de cultură și de biserică. Se aveau în vedere lăcașurile de cult aparținând tuturor cultelor religioase. Întreținerea preotului și a celorlalți slujbași ai bisericii revenea comunei. Cetățenii nu erau obligați să contribuie la întreținerea bisericilor care nu aparțineau cultului pe care îl practicau. Contribuția pentru biserică era distinctă și nu se putea confunda cu celelalte obligații comunale.

Legea nu neglija aspectul social – moral al localității obligând comunele „a îngriji de neputincioșii săi și de copii găsiți” (art. 13). Comunele urbane mai mari de 6000 de locuitori erau obligate să înființeze un fel de azile („spital pentru bolnavii săi scăpătați”), întreținute din fondurile comunale. În privința instrucției școlare, „fiecare comună va fi datoră a avea una sau mai multe școli de băieți și de fete” care vor funcționa în conformitate cu legea instrucțiunii publice.

Partea finală a acestui capitol cuprindea elemente specifice fiecărui tip de comună, astfel comunele urbane erau obligate să aibă „un corp de pompieri bine disciplinați” instruiți și înarmați, iar comunele rurale cu un număr mai mare de 500 de locuitori erau obligate să aibă „tauri, armăsari și berbeci de soi, pentru îmbunătățirea vitelor”. De asemenea, aceste din urmă comune aveau datoria să aibă câte o plantație de duzi, prevedere care fără îndoială urmărea să imprime un anumit caracter dezvoltării economice a localităților rurale.

Cel de al treilea capitol se referea la *Compunerea autorității comunale*, precizând că fiecare comună era reprezentată de un Consiliu comunal.

Numărul consilierilor era de 5 până la 17, în funcție de numărul de locuitori⁵. În comunele urbane, cei care nu știau să scrie și să citească nu puteau deveni consilieri. „Administrarea treburilor fiecărei comune este încredințată unei persoane care poartă numele de „*Primarul Comunei*”” (art. 18).

Capitolul al patrulea al legii se referea la alegătorii comunali. Art. 21 preciza că „Membrii Consiliilor Comunale se aleg direct de către adunarea alegătorilor comunei”. Încadrându-se în spiritul epocii, votul era cenșitar și conținea unele restricții. Condiționările prevăzute în lege o fac să se apropie de o veritabilă lege electorală. Legea stipula faptul că toți alegătorii „trebuie să aibă vârsta legiuită”, pe care însă nu o preciza, să aibă domiciliul în comuna respectivă cu cel puțin șase luni înaintea alegerilor și să plătească contribuția financiară către stat⁶. Aveau dreptul de vot și comercianții care aveau petentă „până la a cincia clasă, inclusiv”. Femeile, minorii și văduvele plătitoare de taxe, puteau transfera condițiile dreptului de vot membrilor familiei îndreptățiți⁷.

Indiferent de cens, aveau dreptul de vot preoții, profesorii și institutorii, doctorii și licențiații, avocații, medicii, inginerii, arhitecții cu diplome eliberate ori recunoscute de statul român, funcționarii civili sau militari cu o pensie anuală de 2000 lei. Evreii nu aveau dreptul de vot, cu excepția celor care au făcut serviciu în armata română și au obținut gradul de subofițer, celor care au urmat colegii sau facultăți în România, celor care au făcut studii superioare în străinătate și a căror diplomă a fost recunoscută de statul român și celor care au construit în țară „o fabrică sau o manufactură folositoare țării și care ocupă cel puțin 50 de meseriași” (art.26). Prevederile privind evreii se încadrau în atitudinea antisemită specifică epocii, cuprinse apoi în constituția din 1866. Aceleași limite ale epocii făceau ca cea mai mare parte a populației românești să fie împiedicată a vota, datorită restricțiilor financiare.

⁵ Comunele care aveau până la 1500 de locuitori aveau dreptul să aibă 5 consilieri, comunele până la 3000 locuitori aveau 7 consilieri, cele până la 5000 locuitori, 9 consilieri, cele până la 15.000 locuitori, 11 consilieri, cele până la 30.000 de locuitori, 13 consilieri, cele până la 50.000 locuitori, 15 consilieri, iar comunele care aveau peste 50.000 de locuitori puteau avea 17 consilieri (art. 19).

⁶ Această contribuție era de 48 de lei în comunele rurale, de 80 de lei în comunele urbane care aveau o populație de 3000-15.000 de locuitori și de 110 lei pentru locuitorii comunelor mai mari de 15.000 de oameni (cf.art. 22).

⁷ Femeia plătitoare de impozite putea transfera condițiile dreptului de vot, bărbatului său, minorul tatălui, iar văduva fiului celui mare sau ginerelui (vezi art. 23). „Israeliiți pământeni, până ce vor arăta că au simțămintele și moravurile românești, și până la o modificare a legii de față nu vor putea exercita drepturile comunelor...” (art. 26).

Legea mai interzicea votul servitorilor, celor care aveau interdicții, „faliți[lor] nereabilitați”, celor pedepsiți pentru crime sau „furtișaguri”, abuzuri de încredere, înșelăciuni, celor care se făceau vinovați de „spargere de peceți și sustragere de acte”, indiferent de averea și contribuția fiscală a acestora.

Listele alegătorilor se realizau de către primărie, care avea obligația de a le afișa anual, provizoriu, în prima duminică din ianuarie. Se lăsa un timp pentru verificări și eventuale contestații, iar afișarea definitivă se realiza la 1 martie. Listele alegătorilor se realizau „pe baza ultimelor roluri de contribuții” financiare. „Orice persoană admisă în listele electorale poate reclama înscrierea sau ștergerea oricărui individ omis, sau nedrept înscris în lista alegătorilor comunei din care el însuși face parte” (art. 30).

Capitolul al V-lea lămurea în detaliu modul de funcționare a adunării alegătorilor comunali. În comunele urbane adunarea se întrunea din patru în patru ani pentru alegerea consilierilor comunali. La doi ani, jumătate din numărul acestora se reînnoia, prin tragere la sorți. În comunele rurale alegerile se organizau din doi în doi ani „reînnoindu-se numai a treia parte din membrii la un an” (art. 32). Alegătorii se întruneau într-o singură adunare dacă numărul acestora nu depășea 300 de persoane. „Când numărul va fi mai mare, colegiul se împarte în mai multe secțiuni analoge cu secțiile în care este despărțită comuna” (art. 33). Președintele secției gestiona întregul proces electoral, „nici o putere armată și nici un agent al poliției nu va putea sta în sala sau împrejurul sălii adunării” (art. 39)⁸. Orașele București, Iași, Craiova, Galați, Brăila, Ismail și Ploiești aveau un statut special, trimițând rapoartele alegerilor și rezolvând problemele de contestații la Ministerul de Interne, comparativ cu celelalte comune urbane și rurale care raportau la Consiliul permanent al județului.

Cel de al șaselea capitol se referea la condițiile eligibilității. Acestea erau largi. „Pentru a fi ales membru al unui Consiliu comunal se cer aceleași condiții ca și pentru a fi alegător” (art.48). Funcția de membru al unui consiliu comunal era incompatibilă cu orice funcție plătită a statului. De asemenea, membrii aceluiași consiliu nu puteau să fie rude sau aliați de familie până la al treilea grad, inclusiv⁹.

⁸ Precizările erau amănunțite și erau ancorate în specificul epocii „Fiecare alegător [...] depune biletul său scris pe hârtie albă și închis într-o cutie [...]. Cel care nu știe să scrie chiamă pe unul dintre alegători în care are încredere să-i scrie biletul” (art. 41).

⁹ Consilierii depuneau următorul jurământ: „Jur credință Domnitorului, supunere legilor Țării și sprijin intereselor comunei. Așa să-mi ajute Dumnezeu”(art.51).

Capitolul al șaptelea făcea precizări despre întrunirea și deliberările Consiliului comunal. Consiliul se întrunea, de regulă, o dată pe lună. El se putea reuni însă ori de câte ori nevoile comunei o cereau în sesiune ordinară sau extraordinară. Convocarea era realizată de primar sau la cererea unei treimi din membrii consiliului și se făcea cu cel puțin o zi înaintea ședinței, „prin circulară, în care fiecare consilier subscrie că a văzut chemarea” (art. 53).

Consiliul lucra cu asigurarea majorității absolute a consilierilor. „Dacă însă s-a făcut de două ori convocarea regulată fără nici un rezultat, atunci la a treia convocare, consiliul lucrează cu membrii prezenți”. Primarul, iar în lipsa acestuia ajutorul de primar sau cel mai în vârstă din consilieri „deschide, prezidează și închide” ședința (art.55). Votul era „pe față, afară numai de cazurile în care sunt persoane în joc” când votul era secret. Pentru a nu putea influența rezultatul votului, legea preciza că „Primarul votează cel din urmă” (art. 56). Consilierii nu aveau voie să participe la deliberările în care aveau un interes personal, nu puteau să fie implicați în „strângerea de dări, la vreo dare în antrepriză, sau a figura ca garant în vreo întrepriză a comunei”, nu puteau să pledeze ca avocați în procesele intentate împotriva comunei „nici a apăra cu plată vreun proces al comunei” (art. 57).

Hotărârile consiliului erau semnate de membrii acestuia și erau trecute într-o condică la care avea acces orice cetățean al comunei. Hotărârile adoptate cu ușile închise puteau fi menținute în secret „pentru un timp mărginit”. Autoritățile aveau însă permanent accesul asupra acestor hotărâri. În general, ședințele consiliului erau publice. Acesta își realiza regulamentul de funcționare. Consilierii care lipseau putea fi amendați. Primarul comunei era investit cu puteri pentru asigurarea ordinii și securității ședințelor. El putea închide ședința și anunța autoritățile când deliberările consiliului depășeau sfera de competență sau aduceau atingere intereselor generale. Forurile ierarhice puteau suspenda, în astfel de cazuri, hotărârile consiliului comunal, ceea ce nu însemna că acesta nu putea face însă contestație. Domnitorul emitea ordonanțe de anulare a hotărârilor comunale dacă acestea erau sancționate de Comitetul permanent al județului în termen de 60 de zile de la data aprobării lor. Domnitorul mai putea dizolva Consiliul comunal dacă „Consiliul Comunal ar urma a se depărta de atribuțiile sale sau dacă actele sale ar fi de natură a tulbura ordinea publică” (art. 66). În aceste cazuri se organizau noi alegeri în cel mult două luni.

Capitolul al VIII-lea trata atribuțiile Consiliului Comunal „care cuprinde îndeobște privegherea și apărarea tuturor intereselor speciale ale

comunei [...], deșteaptă și ajută pe capul comunei și pe ajutorii săi, în administrarea treburilor locale ale comunei” (art. 67). Consiliul Comunal trebuia să se pronunțe asupra „averii comunale, pentru ca să nu se risipească și să aducă pururi cel mai mare folos putincios și locuitorii comunei să se bucure deopotrivă de rodurile ei” (art. 68). În atribuțiile Consiliului mai intrau problemele arendării și închirierii bunurilor comunale, „întrebuințării și împărțirea pășunii și a rodurilor lor comunale”, a pădurilor comunității.

Prin lege se fixau și domeniile asupra cărora hotărârile comunale aveau nevoie de avizul instanțelor superioare și chiar al domniei. Acestea se refereau la: bugetul comunal, „cumpărările, înstrăinările și schimburile de averi nemișcătoare”, proiectele de construcții, „deschiderea și închiderea de ulițe publice”, închirierea locurilor pentru bălciuri (iarmaroace), fixarea numărului și împărțirea parohiilor comunei etc. Printr-un articol aparte erau enumerate problemele asupra cărora „Consiliul Comunal este chemat a-și da numai socotință” (art. 73): proiectele de aliniere a drumurilor mari, de interes național, „întrunirea de sate, cătune, slobozii într-o singură comună” sau desprinderea, pentru a se forma o singură comună, „cererile de împământenire a străinilor domiciliați în comună” etc.

Consiliul Comunal numea funcționarii comunei, arhitecții comunali, directorii așezămintelor publice, profesorii și institutorii școlilor întreținute de comună. Schimbarea denumirii comunelor nu se putea face decât la cererea comunelor „încuviințată de Comitetul Permanent și aprobată prin decret domnesc” (art. 81).

Capitolul al IX-lea se referea la primar și la atribuțiile sale. În comunele rurale, primarul era ales de către alegătorii comunei în același timp cu alegerea Consiliului Comunal, iar alegerea sa era validată de prefect. În comunele urbane, primarul era numit de către domnitor din primii trei consilieri care au întrunit cele multe voturi. Dintre consilieri erau aleși, de către puterea executivă, în raport cu populația comunei, de la 1 până la șase persoane în funcția de ajutor de primar¹⁰.

¹⁰ Comunele care aveau sub 3000 de locuitori aveau dreptul la un ajutor de primar, cele de 3000 la 6000, alegeau doi, comunele de la 6000 la 15.000, alegeau trei, comunele care aveau între 15.000 și 40.000, alegeau patru, iar comunele care aveau peste 40.000 de locuitori alegeau șase persoane în funcția de ajutor de primar (art. 84). Articolul 85 preciza ca „Primarii comunelor și ajutoarele lor se reînnoiesc deodată cu membrii ci ies jumătate plus unu, din trei în trei ani în comunele urbane și la un an în comune rurale [...]. În comunele urbane primarul se numește dintre noii aleși [...] iar ajutorii dintre toți consilierii”. În articolul următor se preciza că „tragerea la sorți a membrilor care ies, se va face în ședință publică”.

Primarul era desemnat cu administrarea comunei, el putea delega o parte din atribuțiile sale unuia sau mai multor ajutoari de primar „sau în lipsa acestora la însuși unii din membrii comunei cu drept de alegător”. Primarul era considerat în același timp „un delegat al administrației centrale” aflându-se sub autoritatea guvernului. El era desemnat cu „privegherea poliției, menținerea ordinii publice, cu luarea tuturor măsurilor privitoare la bunăstarea și liniștea locuitorilor comunei” (art.84).

Primarul era delegat „cu publicarea și executarea legilor”, cu asigurarea liniștii piețelor publice, cu realizarea bugetului comunei, cu repartizarea lucrărilor comunale, cu realizarea listelor electorale etc. Măsurile adoptate de primar „se dau sub formă de dispoziție” (art. 90). El mai era desemnat cu realizarea actelor civile, atribuție pe care însă o putea delega unui ajutor de primar. Primarul putea rezolva contravențiile simple. În atribuțiile primarului intrau și cele de supraveghere a ospiciilor, școlilor, închisorilor, bisericilor. El putea dispune măsuri de internare a turbulenților, și avea datoria de a supraveghea persoanele și locuințele dedate prostituției. (art. 99). De asemenea primarul trebuia să vegheze la liniștea și conținutul spectacolelor publice.

În orașele care aveau peste 3000 de locuitori, ordinea publică era repartizată unui funcționar al Poliției. În București, acesta purta numele de Prefect al Poliției, iar în celelalte orașe el se numea Cap sau Comisar de Poliție. În caz de răscoală sau tulburarea ordinii publice, primarul putea da ordine cu caracter polițienesc (acolo unde nu exista un funcționar al poliției). El trebuia să anunțe situația Consiliului Comunal și să înștiințeze în scris Prefectul județului. În caz de tulburări grave, primarul sau înlocuitorul acestuia putea cere direct intervenția forțelor armate.

Primarul și ajutorul de primar puteau fi suspendați din funcție de către prefect dacă comunele aveau mai puțin de 3000 de locuitori și de Ministerul de Interne dacă acestea erau mai mari de 3000 de locuitori. Revocarea acestora din funcție se putea face de către Ministerul de Interne sau de către domnitor, în funcție de numărul locuitorilor comunei precizat anterior.

Primarul era răspunzător și de asigurarea documentelor și arhivei comunei. Regulamentele sau proclamațiile primăriei erau afișate, iar la sate „publicațiunea se face prin citirea în public la ieșirea din biserică și la casa comunală” (art.105).

Primarii erau plătiți „din cutia comunală” și în funcție de veniturile comunei. Ajutorii de primar primeau diurnă pentru zilele care lucrau. „Semnul

distinctiv al primarilor comunali va fi o eșarfă cu culorile naționale purtată la cingătoare” (art. 107).

Capitolul al zecelea se referea la secretarul sau scriitorul Consiliului Comunal. Legea preciza că fiecare comună urbană avea câte un secretar. Numirea, suspendarea și revocarea din funcție a acestuia se realiza de către Consiliul Comunal cu avizarea Comitetului Permanent¹¹. Principala atribuție a secretarului/scriitorului comunei era aceea de a redacta procesele verbale și de transcriere a tuturor deliberărilor Consiliului Comunal, într-un registru autentificat de primar. „Procesele verbale transcrise sunt adeverite de primar și de secretar sau scriitor”. Secretarul/scriitorul Consiliului era „obligat a se conforma cu instrucțiunile ce-i sunt date, fie de Consiliu, fie de primar sau de ajutorul ce-l înlocuiește” (art. 113). Salariul secretarului/scriitorului era fixat de Consiliul Comunal cu aprobarea Comitetului Permanent.

Capitolul al XI-lea al Legii Comunale se referea la perceptorul sau strângătorul dărilor comunei. Acesta era „însărcinat singur și pe răspunderea sa a efectua” aceste operațiuni financiare. Perceptorul era numit, suspendat sau revocat din funcție de către Consiliul Comunal, „însă cu aprecierea Comitetului Permanent” (art. 114). Consiliul Comunal hotăra salariul perceptorului cât și garanția pe care acesta trebuia să o depună drept gaj. Primarul veghea ca această garanție să fie depusă și reînnoită la caz de trebuință (art.116).

Capitolul al XII-lea făcea referiri la cheltuielile comunale. Acestea erau obligatorii și facultative. Cele obligatorii erau cele referitoare localului Primăriei și cancelariei comunei, cele ale tipăriturilor necesare comunei, cele pentru abonamentul la gazeta oficială, cele pentru actele de stare civilă și tipizate, cele pentru plata „gardiştilor, a sergenților, a pompierilor, a vătășeilor și a celorlalți funcționari, cele pentru întreținerea localurilor judecătoriilor, a instrucțiunii publice, pentru plata preoților, pentru întreținerea ospiciilor, a săracilor, [a] neputincioșilor, a copiilor găsiți”, pentru întreținerea edificiilor comunale, pentru îngrădirea și întreținerea cimitirelor, pentru iluminatul public și sistematizări etc. Cheltuielile care interesau mai multe comune se împărțeau proporțional între acestea. Neînțelegerile erau partajate de Comitetul Permanent al județului. Dacă Consiliile Comunale se eschivau de la

¹¹ Suspendarea din funcție a secretarului/scriitorului comunei puteau fi realizate provizoriu și de către Consiliul Comunal. Atunci când secretarul/scriitorul comunei lipsea de la serviciu mai mult de o lună, cu excepția cazurilor de îmbolnăvire sau serviciu public nesalariat, înlocuitorul acestuia se bucura de drepturile bănești ale funcționarului public respectiv (art. 110).

plata unora din sarcinile obligatorii, Comitetul Permanent le pute trece din oficiu în bugetul comunei respective.

Capitolul al XIII-lea se referea la veniturile comunale. Acestea urmau să fie trecute obligatoriu în bugetul comunal. Consiliul Comunal putea adopta cu majoritate absolută impuneri extraordinare. Acestea, cu avizul Comitetului Permanent, trebuiau să aibă încuviințarea Ministerului de Interne pentru comunele rurale și al domniei pentru cele urbane.

Ultimul capitol al legii, cel de al XIV-lea, se referea la contabilitatea comunală. Anual la 2 mai, Consiliul Comunal se reunea pentru analiza situației financiare a anului precedent, iar la 1 septembrie se reunea pentru schițarea bugetului noului an. Bugetele comunale erau aduse la cunoștința publică prin afișare sau publicare¹². Bugetele erau supuse aprobării Consiliului Comunal. Analizele asupra cheltuielilor anului trecut urmau să fie înaintate Comitetului Permanent Județean până la 1 iulie, iar bugetul pentru anul viitor, până la 15 octombrie. „Comitetul Permanent va trimite comisari pe contul personal a autorității comunale care ar fi întârziat cu trimiterea socotelilor și a bugetului” (art. 130). Cheltuielile neprevăzute și necuprinse în buget se puteau realiza numai cu aprobarea Comitetului Permanent Județean sau al Ministerului de Interne în cazul celor șapte mari orașe din țară. Dacă cerința era atât de stringentă, primarul putea decide realizarea cheltuielilor respective sub rezerva obținerii ulterioare a aprobărilor necesare.

Textul Legii comunale se încheia prin *Dispoziții[le] tranzitorii* care conținea obligativitatea înlocuirii în totalitate a Consiliilor Comunale, în conformitate cu prevederile noii legi, în primul an al punerii în aplicare al legii de față. Președinții birourilor electorale urmau a fi Președinții de tribunal, judecătoria, sau preoții cei mai în vârstă, în comunele care nu aveau tribunale. Până la realizarea noilor alegeri, primarii și consilierii urmau să-și desfășoare activitatea în mod nestingherit, în conformitate cu legile anterioare.

Analiza întreprinsă de noi ne permite să constatăm în primul rând eficiența, spiritul practic și modernitatea acestei legi. Influența legislației franceze este evidentă¹³. Legea comunală din 1 aprilie 1864 aliniaza administrația locală românească la cele mai moderne sisteme legislative ale timpului. Această lege introduce unități administrative, denumiri și funcții precum comună, sat, cătun, primar și primărie care au traversat timpul,

¹² Afișarea se făcea pentru bugetele mai mici de 50.000 lei, iar tipărirea pentru cele mai mari de această sumă. (art. 127).

¹³ Antonie Iorgovan, *Tratat de drept administrativ*, Ediția a III-a revăzută și adăugită, vol. I, Editura All Beak, București, 2001, p. 446.

găsindu-și consacrarea istorică și având valabilitate și în zilele noastre. Analiza acestei legi ne ajută să înțelegem cât de eficientă și temerară a fost munca acestei epoci de reșezare a societății românești și de înscriere a ei pe o traiectorie modernă și europeană. Prevederile ei sunt remarcabile prin actualitatea, acuratețea, dorința de transparență și de corectitudine.

Vocabularul legii este unul clar și explicit. Prevederile legale sunt caracterizate prin suplețe, lipsa rigidității, flexibilitate în stabilirea condițiilor concrete specifice fiecărei situații luate în discuție. Legea reușește, indubitabil, să instaureze ordinea în administrația publică locală, prevede termene precise pentru realizarea unor activități, pentru verificarea și controlul actelor publice.

Indubitabil legea rămâne tributară unor limite ale timpului, votul cenșitar, obstrucționarea evreilor cât și unor formulări oarecum arhaice zilelor noastre sau unor practici impuse de neștiința de carte, aspecte care nu afectează fondul pozitiv al legii.

Legea comunală din 1 aprilie 1864 este una permisivă, elastică, eficientă și funcțională. Analiza ei este o dovadă a ceea ce putem numi efervescența modernizării societății românești după formarea României moderne.

I.3. LEGEA PENTRU ÎNFIINȚAREA CONSILIILOR JUDEȚENE, 2 APRILIE 1864

În același context al realizării statului modern român și al vastei opere reformatoare inițiate de Alexandru Ioan Cuza, s-a înscris și adoptarea Legii pentru înființarea Consiliilor Județene¹. Această lege a fost decretată la 31 martie, la aceeași dată cu Legea Comunală și a fost promulgată, la o zi după promulgarea acesteia, și anume la 2 aprilie 1864². Legea are IX titluri și 113 articole. Titlurile V (despre Consiliul Județean) și VI (despre Comitetul permanent al Consiliului de Județ) sunt împărțite în patru și respectiv, două capitole.

Titlul I al acestei legi se referă la reprezentarea intereselor locale ale județului. În articolul 1 se preciza că „în fiecare județ se statornicește un consiliu care se adună periodic”. Acesta reprezenta interesele colectivității locale, inclusiv cele de ordin economic. Fiecare plasă sau ocol trimetea în Consiliul Județean câte doi membri³. Numărul membrilor dintr-un consiliu trebuia să fie de cel puțin zece persoane. Atunci când numărul plășilor era mai mic de cinci, numărul de locuri vacante se împărțea între plăși în funcție de numărul locuitorilor acestora.

Articolul 3 preciza că Președintele Consiliului Județean era ales „de Consiliu din rândul său”. În același an acest articol a fost modificat⁴, precizându-se faptul că Președintele Consiliului Județean era numit de către

¹ Textul acestei analize a fost publicat în limba franceză: Gheorghe Calcan, *La loi pour la constitution des Conseils Departementaux, le 2 avril 1864*, Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești, Seria Științe Socio Umane și Juridice, Vol.LVIII, nr.2 /2006, p.85-92.

² B. Boerescu, *Suplimentu la Codicile Române*, București, [1880], p. 61-72.

³ Art.2. Acest articol mai preciza că orașele reședință care nu erau cuprinse în plase, printr-un ordin domnesc, erau obligate să se integreze plasei celei mai apropiate.

⁴ Modificarea s-a făcut prin Puterea Statului din 2 iulie 1864, promulgată la 5 septembrie 1864 (B.Boerescu, *op.cit.*, p.61).

guvern dintre cei trei consilieri care obținuseră voturile cele mai multe. Prefectul era considerat „comisar al guvernului pe lângă consiliu”.

Afacerile cotidiene erau girate de Comitetul permanent al Consiliului Județean, alcătuit din trei consilieri. Comitetul permanent era prezidat de către prefect. Concomitent cu alegerea Comitetului permanent se alegeau încă trei membri supleanți „pentru a suplini vacanțele întâmplătoare” ale consilierilor. (Această prevedere era valabilă și pentru întregul Consiliu Județean, fiecare plasă alegând și câte un supleant). Consiliul Județean și Consiliul permanent aveau un secretar. Acesta era numit de către domn, din trei propuneri înaintate de Consiliul Județean. Secretarul putea fi revocat tot de către domnitor, la solicitarea Consiliului sau Comitetului permanent.

Titlul al II-lea era compus numai două articole și se referea la listele electorale și alegătorii Consiliului Județean. Alegerea Consiliului Județean se face de către cetățenii care îndeplineau condițiile legale (votul cenșitar) și anume, acei cetățeni care participau la alegerile parlamentare. Listele electorale întocmite pentru alegerile parlamentare serveau și alegerilor Consiliilor Județene. Alegătorii din fiecare plasă alcătuiau câte un colegiu electoral.

Titlul al III-lea se referea la adunarea alegătorilor județului. Convocarea colegiilor electorale se făcea prin ordonanță domnească cu cel puțin trei săptămâni înainte de data alegerilor. Ordonanța se publica în ziarele oficiale sau se afișa în comune indicând ziua, ora, locul întrunirii colegiilor cât și numărul consilierilor care urmau să fie aleși⁵. Alegătorii se adunau în reședința ocolului unde își aveau domiciliul. Votul era personal. „Nici un alegător nu poate vota decât într-un singur colegiu” (art.11). Articolul 12 preciza maniera de desfășurare a alegerilor⁶.

Președintele colegiului electoral se ocupa de ordinea desfășurării alegerilor: „Nimeni nu putea să intre înarmat” (art.14). Forțele armate nu puteau să ocupe localul colegiului sau să staționeze în jur, dar la cererea președintelui, puteau să acționeze. În caz că numărul alegătorilor era mai mic decât jumătate plus unu din numărul alegătorilor înscriși pe listă, președintele

⁵ Colegiile de ocoale erau convocate ordinar în prima duminică a lunii Mai. Atunci când era cazul, colegiile erau convocate în mod extraordinar (art.10).

⁶ Președinția colegiului era atribuită celui mai în vârstă dintre alegători. Funcția de secretar, era preluată de patru alegători dintre cei mai tineri, dar știutori de carte. Alegerea se realiza într-un singur scrutin și cu majoritate de voturi.

suspenda alegerile, care erau amânate peste trei săptămâni⁷. După trei săptămâni alegerile se desfășurau independent de numărul alegătorilor prezenți la vot.

Pentru a deveni consilieri, candidații trebuiau să obțină majoritatea absolută. Dacă aceasta nu era obținută se realiza un al doilea scrutin și erau declarați aleși, cei care obțineau cele mai multe voturi, chiar dacă numărul acestora era sub majoritatea simplă (jumătate plus unu). „În caz de paritate a voturilor se va decide prin sorți” (art.17).

Procesul verbal și toate documentele alegerilor se depuneau la Comitetul permanent al Consiliului Județean. Pentru asigurarea transparenței alegerilor „Copia după procesul verbal, adevărită de birou, se depune la cancelaria subprefectului plasei (ocolului), în reședința județului la cancelaria Prefecturii, unde oricine o va putea cere a o vedea” (art.18). Reclamațiile privind alegerile se puteau depune la Consiliul Județean. Validarea definitivă a alegerilor se făcea tot de către Consiliul Județean. Consilierul ales în mai multe colegii era obligat în termen de două zile de la alegere să anunțe Consiliul Județean, în caz contrar acesta hotăra prin tragere la sorți, plasa pe care o va reprezenta.

În caz de vacanță „prin opțiune, moarte, demisie sau altminterea” (art.23) a unui consilier ori supleant, prefectul era obligat ca în termen de o lună să întrunească colegiul electoral respectiv. Demisiile erau acceptate de Consiliul Județean sau de Comitetul permanent. Consilierii aleși nu puteau refuza exercitarea funcției decât dacă împlineau vârsta de 60 de ani, deveneau deputați, mai deținuseră această funcție, „boala și slăbiciune trupească, sau o altă forță majoră dovedită” (art. 25). Cei care refuzau neîntemeiat exercitarea funcției de consilier erau obligați la o amendă de 15 până la 50 de galbeni „în folosul județului”.

Titlul al patrulea se referea la eligibilitate. Erau eligibili pentru funcția de consilier județean „toți românii în vârstă de 30 de ani care se bucură de toate drepturile civile și politice acordate de lege” (art. 26). Candidații aveau obligația să facă dovada că aveau domiciliul în județul respectiv, înainte cu șase luni înainte de data alegerilor. Articolul 27 stabilea persoanele care nu puteau fi consilieri, și anume: „prefectul, judecătorii Tribunalului județului, subprefecții, casierii și toți contabilii județului, impiegații Prefecturii sau ai Subprefecturilor, secretarul Consiliului Județean, inginerii și arhitecții în serviciul județului, prefectul și comisarii de poliție, militarii în serviciu activ

⁷ Cauza întreruperii alegerilor era anunțată prefectului printr-un proces verbal realizat pe loc (art.16).

în județ și călugării”. Articolul următor fixa incompatibilitățile de rudenie. Rudele apropiate, și legea enumera: tatăl, fiul, bunicul și nepotul, frații, cumnații, unchii nu puteau face parte din același consiliu județean. În caz de astfel de situații era preferat acela care obținuse voturi mai multe, iar în caz de paritate, cel mai în vârstă. Dacă înrudirea se producea după alegeri, aceasta „nu trage după sine revocarea mandatului lor”. Finalul articolului conținea o precizare interesantă: „Înrudirea se socotește desființată prin moartea femeii de la care provine”.

Titlul al V-lea era intitulat *Despre Consiliul Județului*. Primul capitol al acestuia se referea la dispozițiile privind întrunirea Consiliului și a modului său de a delibera. Prevederile legale de întrunire și funcționare erau minuțios stabilite. Întrunirea Consiliilor Județene se făcea prin ordonanță domnească cu cel puțin trei săptămâni înainte și după publicarea acesteia în Monitorul Oficial. Suplimentar, articolul 29 preciza că: „Prefectul invită anume pe consilieri prin bilete pe la locuințele lor”.

Ședințele ordinare ale Consiliului Județean își începeau de regulă activitatea la 15 octombrie în reședința județului respectiv. Ședințele erau declarate deschise și închise în numele domnitorului. Prima ședință era condusă de către prefect. Acum se alegea, pentru un an, biroul consiliului alcătuit dintr-un președinte, un vicepreședinte și doi secretari. Sesiunea ordinară a Consiliului Județean dura trei săptămâni. Limitarea sau lărgirea intervalului de timp destinat sesiunii se putea realiza după o procedură strictă. Prelungirea nu putea depăși o perioadă de cinci săptămâni și trebuia să cuprindă obligatoriu dezbaterile bugetului județean.

Validarea consilierilor în funcție se făcea prin ședință care trebuia să aibă asigurată majoritatea simplă. Consilierii depuneau în față Prefectului următorul jurământ: „Jur credință Domnitorului și supunere Constituției și legilor țării mele” (art. 36). Refuzul depunerii jurământului presupunea automat pierderea calității de consilier.

Deliberările Consiliului Județean se realizau cu ușile închise. Erau publice ședințele care discutau problemele bugetului. Toate hotărârile Consiliului erau publicate în Monitor. Dezbaterile nu se publicau. „Consiliul votează cu glas tare prin apel nominal, sau prin ședere și sculare” (art. 39). Hotărârile care se refereau la persoane se adoptau prin vot secret. Pentru ca o propunere să poată fi luată în dezbateri trebuia să aibă sprijinul a cel puțin trei persoane. „Fiecare membru are dreptul de a cere menționarea anume în procesul verbal că a votat pentru, sau contra unei rezoluții adoptate”.

Președintele adunării avea responsabilitatea, dar și puterea de a asigura buna desfășurare a ședințelor. El putea „ordona depărtarea tulburătorului și chiar arestarea lui pe timp de 24 de ore, fără prejudiciul pedepsei ce ar putea urma acțiunii Ministerului Public” (art. 44). Pe linia bune desfășurări a lucrărilor, articolul 45 preciza: „Membrii Consiliului nu pot lua cuvântul decât după ce l-au cerut și li s-a dat de către președinte”. Abaterile erau sancționate.

Partea finală a acestui capitol preciza că funcția de consilier județean nu era retribuită (art. 46). Fiecare consilier reprezenta județul, și nu circumscripția sa electorală. Consilierii nu puteau participa la acele ședințe la care el sau vreo rudă a sa aveau vreun interes personal (art. 48).

Cel de al doilea capitol se referea la atribuțiile Consiliului Județean. Articolul 49 preciza că acesta „se pronunță asupra tuturor intereselor exclusiv locale ale județului”. O atribuție primordială a Consiliului Județean era aceea de a fixa bugetul de cheltuieli. Acesta se proiecta pentru anul următor și concomitent se făcea analiza bugetului veniturilor și cheltuielilor anului precedent. Veniturile județului proveneau din contribuțiile votate de consiliu, din subvențiile provenite din bugetul centralizat al statului și din cele „întâmplătoare ce se pot înființa, de trecătoare pe poduri, stabilite cu cheltuiala județului” (art. 51).

Cheltuielile erau cele obligatorii, precum întreținerea localurilor Tribunalului, Prefecturii, Cazarmei pompierilor, școlilor, spitalelor și așezămintelor de binefacere, a copiilor găsiți și a sinistraților, închisorilor județene, lefa funcționarilor comunali, întreținerea drumurilor și podurilor județene și a personalului specializat al acestora, tipărirea listelor electorale, întreținerea serviciilor de „poștă de scrisori între capitala județului și principalele comune”, cât și o sumă destinată cheltuielilor neprevăzute. Consiliul Județean putea avea și cheltuieli facultative care puteau fi aprobate de consiliu, după acoperirea cheltuielilor obligatorii. Toate veniturile și cheltuielile județului trebuiau să fie cuprinse în bugetul local și „nici o strămutare de cheltuieli nu se putea face de la un capitol la altul”. Bilanțul veniturilor și cheltuielilor județene se publica în Monitorul Oficial și se depunea la arhiva Camerei Legiuitoare.

Consiliul Județean mai avea obligația de a stabili lefurile funcționarilor județeni, și de a înființa o Casă de pensii pentru funcționarii particulari. Problema împrumuturilor cât și „înstrăinările și schimbările averii” județului cădea tot în seama Consiliului. De asemenea, acesta se pronunța asupra construirii drumurilor, podurilor, canalelor sau altor lucrări publice de interes județean. „Clasificarea drumurilor județene, ca și a acelor ale statului se face

prin lege” (art. 63). Lucrările care atingeau mai multe județe, reclamau colaborarea tuturor Consiliilor Județene implicate, iar în caz de neînțelegere, guvernul putea decide. Consiliul Județean mai hotăra asupra lucrărilor ce interesau mai multe comune ale județului, a cheltuielilor care reveneau fiecărei comune, după cercetarea amănunțită a problemei respective.

În sarcina Consiliului Județean mai intrau: „înființarea, desființarea sau schimbarea zilelor de târg” (art. 65) și modificările circumscripțiilor județene, ale plaselor și comunelor⁸. Consiliul Județean putea realiza regulamente vizând administrarea intereselor sale și chiar stabili „pedepse bănești până la 200 lei” pentru nerespectarea lor, dar cu condiția ca aceste regulamente să nu „atingă obiecte deja prevăzute de legi și de regulamentele administrației generale” (art. 68).

Ultimul articol al acestui capitol (art.69) se referea la raporturile Consiliului Județean cu Ministerul din Năuntru [de Interne]. În primul rând, Consiliul se putea adresa acestui minister, prin intermediul Președintelui, cu diferite propuneri sau chiar reclamații privind buna funcționare a serviciilor publice ale județului. În al doilea rând se prevedea obligația Consiliului Județean, ca a doua zi după încheierea fiecărei sesiuni, să trimită ministerului procesele verbale ale tuturor ședințelor. În al treilea rând, ministerul avea obligația ca în decurs de o lună după încheierea lucrărilor Consiliului Județean să realizeze un raport către Domnitor „despre rezultatele lucrărilor acestor consilii, precum și despre trebuințele și dorințele districtelor, exprimate de consiliu”. Rolul Ministerului de Interne era foarte important în final, el fiind cel care avea dreptul de „a propune totodată Domnului măsurile convenite pentru a remedia defectuozițiile dovedite în serviciul public al județelor”.

Capitolul al treilea se referea la intervenția domnitorului sau a puterii legiuitoare în privința actelor Consiliului Județean. Articolul 70 prevedea că erau supuse aprobării domnitorului bugetul cheltuielilor și mijloacele realizării lor, împrumuturile care nu depășeau 10% din valoarea bugetului, (cele mai mari erau supuse aprobării Camerei Legiuitoare)⁹, înființarea stabilimentelor

⁸ Art. 67 stipula dreptul Consiliului Județean de a se informa și cunoaște activitatea administrativă din județ. Un reprezentant al Consiliului putea cere datele de care ar avea nevoie. „Dacă după două cereri contestate prin corespondență, vreo autoritate administrativă subalternă, n-ar fi urmat a da științele [datele – n.ns. Gh.C.] cerute, Consiliul poate delega pe unul sau mai mulți din membrii săi pentru a le dobândi la fața locului pe cheltuiala personală a zisei autorități”.

⁹ Datoriile și dobânzile acestora contractate de județ, erau trecute în rândul cheltuielilor obligatorii (art.70, alin.1).

de interes public din fondurile județului, cumpărările, schimburile și înstrăinările din averea publică a județului, a căror valoare depășea o zecime din venitul anual al județului¹⁰, construcția de drumuri, poduri, canale și alte lucrări publice¹¹ etc.

Domnitorul aproba cele arătate mai sus fără a le modifica, „sau le respinge cu totul”. O excepție o constituia bugetul, unde domnitorul putea refuza aprobarea unuia sau mai multor articole, „încuviințându-le pentru restu” (art. 71).

Înscrierea în buget a cheltuielilor obligatorii reprezenta o condiție a constituirii acestuia. Comitetul permanent sau prefectul introducea în buget acele cheltuieli, dacă ele lipseau. Indiferent de situație, „bugetul devine lucrător numai prin ordonanță domnească”. În cazul în care veniturile județului erau insuficiente cheltuielilor obligatorii „guvernul propune Camerei o lege pentru a se acoperi neajunsul prin crearea de noi mijloace”.

Hotărârile Consiliului care aveau nevoie de aprobarea domnitorului, intrau în vigoare după 40 de zile, dacă în acest răstimp nu ar fi intervenit vreo modificare din partea guvernului. Domnitorul putea anula toate hotărârile Consiliului Județean dacă acestea erau contrarii interesului general, sau dacă acestea nu intrau în atribuțiile lor.

Consiliul Județean avea obligația de a-și desfășura activitatea în conformitate cu prevederile legale. Hotărârile adoptate fără respectarea procedurilor legii erau nule, în plus, consilierii „care ar fi luat parte la hotărâri nelegale se vor pedepsi cu închisoare de la o lună până la doi ani” (art. 74)¹². Nici un Consiliu Județean nu putea intra în tratative cu consiliul altui județ asupra unor aspecte care nu intrau în atribuțiile lui. Prefectul avea obligația de a suspenda imediat asemenea ședințe.

Domnitorul putea amâna o sesiune a Consiliului Județean, pe o perioadă de trei luni, sau chiar putea suspenda consiliul respectiv. Analiza prevederilor acestui capitol reliefează rolul important al puterilor executive și legislative în desfășurarea activității Consiliului Județean. Această situație poate fi interpretată în sensul grijei pentru asigurarea legalității administrației publice locale într-o perioadă în care societatea românească intra într-o nouă fază a

¹⁰ Pentru valorile inferioare, era suficientă aprobarea prefectului (art. 79, alin. 3).

¹¹ Atunci când costul acestora ar depăși o cincime din veniturile județului. Pentru lucrările mai mici era suficientă aprobarea prefectului.

¹² Legea era foarte fermă în această privință, pedepsind și pe consilierii care deși ar fi participat la acele întruniri nelegale, nu aveau la hotărârile adoptate. Aceștia puteau beneficia de condiții atenuante și de o reducere a pedepsei.

evoluției sale. Era vorba de eforturile de trecere de la arbitrar și empiric la nivelul organizării și funcționării administrației publice pe principiile legalității, democrației și alinierii europene.

Ultimul capitol, cel de al patrulea al acestui titlu se referea la „dănuirea funcțiilor membrilor Consiliului Județean”. Mandatul de consilier era de patru ani. Jumătate din numărul consilierilor era însă înnoit la jumătatea mandatului. „În întâia sesiune Consiliul împarte pe membrii săi activi și supleanți în două serii prin tragere la sorți. Membrii care vor trage cele dintâi numere compuneau seria destinată a ieși mai înainte” (art. 78).

Consilierii puteau demisiona printr-o cerere adresată Consiliului Județean sau Comitetului permanent al județului. În caz de vacanță a unui post de consilier, determinată de invalidare, demisie, moarte etc., locul era ocupat de supleantul plasei al cărei loc s-a vacantat. Dacă și supleantul respectiv s-ar fi aflat în vacanță, în două luni se organizau alegeri pentru ocuparea locului respectiv.

Cel de al patrulea titlu al legii se referea la Comitetul permanent al Consiliului Județean și conținea două capitole. Primul capitol aborda problemele numărului membrilor, necompatibilități și durata („dănuirea”) funcțiilor. Articolul 80 prevedea că numărul membrilor Comitetului permanent era de trei persoane, în afara președintelui. Necompatibilitățile erau aceleași ca și pentru ceilalți consilieri¹³. Nu puteau fi în Comitetul permanent, doi membri provenind din aceeași plasă. În caz că voturile ar fi desemnat doi reprezentanți ai aceleași plase, avea întâietate cel care obținuse voturi mai multe. În caz de paritate de voturi, se trăgea la sorți. Dacă vreunul din membri comitetului ocupa o funcție publică retribuită, mandatul său înceta imediat, fiind înlocuit de un supleant. Acesta păstra funcția atâta timp cât dura mandatul consilierului pe care îl înlocuia.

Durata mandatului membrilor Comitetului permanent era de patru ani. La doi ani, unul din membri era înlocuit prin tragere la sorți. După ceilalți doi ani erau înlocuiți și ceilalți membri. Ei puteau fi realeși. Concediile membrilor erau aprobate de Comitet. În caz că un membru al Comitetului lipsea mai mult de trei ședințe, acesta era înlocuit de un supleant desemnat de numărul voturilor obținute. Supleantul primea jumătate din leafa celui aflat în concediu, sau toată leafa dacă respectivul membru al Comitetului permanent era „absent fără concediu” (art. 84).

¹³ Cu excepția faptului că un consilier nu putea să fie în același timp în serviciul vreunei comune (art. 81).

Capitolul al doilea era rezervat dispozițiilor generale privind Comitetul permanent. Articolul 85 preciza faptul că președintele Comitetului permanent al județului era prefectul. Votul său era deliberativ, iar la paritate de voturi, votul său devenea preponderent. Regulamentul Comitetului permanent era aprobat mai întâi de Consiliul Județean și apoi de către domn. Orice hotărâre a Comitetului se adopta prin majoritate de voturi. Hotărârile adoptate, semnate de participanți erau trecute într-un protocol parafat de către președintele Consiliului Județean. Membrii Comitetului permanent erau plătiți 8000 de lei pe an, iar cei din orașele București, Iași, Craiova, Galați, Brăila, Ploiești și Ismail cu 10.000 de lei pe an.

O parte distinctă a acestui capitol, marcată special, era cea referitoare la atribuțiile Comitetului permanent. Acesta era reprezentantul Consiliului județean între sesiunile acestuia. El se preocupa cu realizarea documentației necesare desfășurării sesiunii viitoare. Membrii Comitetului erau obligați să participe la lucrările sesiunii și să se ocupe concomitent de problemele cotidiene ale județului. Comitetul reprezenta interesele județului în procesele înaintate instanțelor de judecată, iar în probleme vizând domeniul public și privat („averea județului”), el iniția procese prin intermediul prefectului.

Comitetul putea, între sesiunile Consiliului, să adopte hotărâri care cădeau în sarcina acestuia din urmă, cu condiția de a informa Consiliul la cea dintâi ședință. Membrii consiliului nu se puteau implica în vreun fel în activitatea întreprinderilor care aparțineau statului, județului sau comunelor acestuia, prevedere pe care o considerăm a merita toată reflecția și considerația legislației administrației contemporane. Comitetul permanent își putea desemna un membru pentru urmărirea unei probleme anume. Unitățile administrative subordonate erau obligate să ofere documentațiile cerute. În caz contrar, Comitetul putea desemna, pe cheltuiala autorității în culpă, un reprezentant pentru realizarea informării respective.

În sarcina Comitetului se afla și grija de a verifica „ori de câte ori va găsi cu cale, și cel puțin o dată pe an” (art. 93) situația veniturilor și a cheltuielilor județului.

La fiecare trei luni, Ministerul de Finanțe pune la dispoziția Comitetului, cuantumul dărilor plătite cât și al sumelor alocate de către bugetul statului fiecărui județ. Circulația banilor publici era atent monitorizată printr-o procedură strictă. Casierul județului nu putea amesteca fondurile statului cu cele ale județului.

Deschiderea sesiunii Consiliului avea loc numai după ce Comitetul trimetea, cu două săptămâni mai înainte, tuturor consilierilor ordinea de zi a

viitoare sesiuni. La fiecare început de an, Comitetul permanent prezenta Consiliului Județean darea de seamă asupra anului precedent. Acesta era un document foarte important și se publica în Monitor. Concomitent era prezentat bilanțul cheltuielilor și veniturilor anului precedent cât și bugetul noului an.

Articolul 99 preciza că toate regulamentele sau ordonanțele Comitetului sau Consiliului Județean se realizau în numele Domnului sau al Camerei Legiuitoare (conform legii). Ele intrau în vigoare după opt zile de la publicarea lor în „Monitorul Oficial”.

Cel de al șaptelea titlu se referea la secretarul Consiliului Județean și al Comitetului permanent. Secretarul avea obligația de a participa la toate ședințele Consiliului și ale Comitetului și de a redacta toate procesele verbale. Procesele verbale erau semnate de către secretar, președinte și consilierii prezenți la respectiva ședință. Secretarul avea în grijă să păstreze sigiliul, care se aplica pe toate actele expediate. De asemenea el era însărcinat cu responsabilitatea asupra arhivei Consiliului și Comitetului. El se ocupa de cancelaria județului, era plătit cu 8000 lei pe an și trebuia să locuiască în reședință județului.

Suspendarea sau dizolvarea Consiliului ori Comitetului nu afecta activitatea secretarului. Următorul consiliu putea lua în discuție menținerea vechiului secretar sau declanșarea formalităților pentru desemnarea altui secretar. Secretarul nu putea avea o altă funcție plătită de către guvern, județ sau comună. El nu se putea implica în procesele județului sau întreprinderile și afacerile economice ale acestuia.

Cel de al optulea titlu reglementa relațiile prefectului cu Consiliul Județean și cu Comitetul permanent. Articolul 104 preciza că „prefectul dimpreună cu membrii Comitetului îngrijesc de pregătirea prealabilă a lucrărilor ce urmează a se supune Consiliului”. El avea dreptul de a participa la toate deliberările Consiliului Județean cu excepția celor care se refereau la sumele alocate intereselor speciale ale județului. Consiliul avea obligația de a asculta prefectul întotdeauna când acesta considera că avea ceva de spus. El putea face Consiliului propunerile pe care le considera necesare, iar Consiliul trebuia să le ia în dezbatere. Prefectul nu putea participa la votul Consiliului. Consiliul putea solicita prezența prefectului la orice deliberare.

Prefectul gira adoptarea hotărârilor Consiliului și ale Comitetului. Acțiunile în justiție privind interesele județului se exercitau prin intermediul Comitetului „prin străduința și îngrijirea prefectului” (art. 106). Prefectul putea face recurs la guvern în termen de zece zile, dacă aprecia că hotărârile

Consiliului sau Comitetului depășeau competențele prevăzute de lege¹⁴. În caz de dizolvare (prin ordonanță domnească) a Consiliului Județean și a Comitetului permanent, treburile cotidiene ale județului erau îndeplinite de prefect, care în prima ședință a noului Comitet făcea informarea cuvenită.

Cel de al nouălea capitol, ultimul al acestei legi, se referea la relațiile subprefectului cu Consiliul Județean și Comitetul permanent. Subprefectul era obligat să urmărească executarea hotărârilor Consiliului și Comitetului. Atunci când Comitetul trimitea o hotărâre vreunei comune, era obligat să o trimită și subprefectului. Subprefectul avea obligația de a vizita toate comunele plasei sale, controla registrele de stare civilă, verifica starea caselor comunei, cel puțin de două ori pe an, raportând despre acestea Comitetului.

Cu o lună înainte de întrunirea Consiliului Județean, subprefectul adresa Comitetului permanent un raport despre nevoile și propunerile de îmbunătățire a activității din plasa de care răspundea. De asemenea el realiza un raport, în luna ianuarie, către același comitet „despre starea plasei în cursul anului trecut” (art.112).

Legea pentru înființarea Consiliilor Județene din 2 aprilie 1864, se înscrie în eforturile de modernizare a administrației publice locale făcute de societatea românească la jumătatea secolului al XIX-lea. Adoptată, practic, concomitent cu Legea comunală, această lege întregește imaginea asupra operei reformatoare a domniei lui Al. I. Cuza. Împreună cu Legea comunală, această lege reușește să impună ” adevărata administrație modernă în România”¹⁵. Ieșită din spiritul aceleiași epoci, legea consiliilor județene are o serie de caracteristici comune cu legea comunală: necesitate, claritate, lipsa ambiguității, dorința de a pune ordine în administrație, precizarea raporturilor ierarhice, impunerea respectării legii etc.

Textul legii demonstrează preocuparea pentru asigurarea transparenței, dar și onestității actului administrativ, care trebuia realizat exclusiv în interesul cetățenilor. Eventuale atribute de diletantism, incipiență, incoerență pe care am fi tentați să le întâlnim la începutul stătalității moderne românești, nu s-au putut observa. Legea impresionează prin rigoare și eficiență. Ea

¹⁴ A doua zi după ce făcea recurs, prefectul era obligat să înștiințeze Consiliul și Comitetul despre demersul său. Recursul prefectului suspenda hotărârea respectivă la 30 de zile de la notificare (art. 107).

¹⁵ Antonie Iorgovan, *Tratat de drept administrativ*, Ediția a III-a revăzută și adăugită, vol. I, Editura All Beak, București, 2001, p. 446.

contribuie la consolidarea prestanței autorității supreme în stat. Hotărârile actului administrativ local erau realizate în numele Domnului.

Legea reușea să fixeze foarte bine mecanismul funcționării ierarhiei, al relației local – central în administrația publică. Ea introducea măsuri ferme pentru respectul legalității, încălcarea procedurilor legale putând duce la severe pedepse, inclusiv cu privare de libertate. Indubitabil, legea conține unele formulări, practici și expresii ancorate în contextul vremii sale, care îi conferă un anume parfum al epocii, fără a-i știrbi, însă, nimic din pragmatismul, eficiența și spiritul său novator.

Legea înființării Consiliului Județean, reprezintă un act fundamental al organizării și funcționării administrației publice locale în epoca modernă a României.

I.4. LEGEA DIN 31 MARTIE 1872 PENTRU MODIFICAREA UNOR ARTICOLE DIN LEGEA CONSILIILOR JUDEȚENE DIN ANUL 1864

Evoluțiile rapide din viața politică și social-economică a României, precum instaurarea monarhiei și adoptarea constituției din anul 1866, au antrenat transformări care au impus adaptarea întregului organism statal la noile cerințe ale societății, inclusiv a legislației administrative. În acest sens s-a încadrat și modificarea Legii consiliilor județene¹, la 31 martie 1872², după numai opt ani de la adoptarea ei. În cele ce urmează ne propunem să prezentăm prevederile acestei legi³.

Articolul 1 din această lege fixa numărul consilierilor județeni la 12, față de 10 cât prevedea legea din 1864. Prin articolul următor se revenea la prevederea inițială a legii ca președintele Consiliului Județean să fie ales de consiliul însuși, dintre membrii săi. Se renunța apoi la președenția prefectului asupra Comitetului permanent. Acesta era prezidat „de un președinte numit dintre membri”. Supleanții înlocuiau membrii titulari ai Comitetului și primeau retribuția acestora din zilele respective. Secretarul Comitetului devenea Directorul prefectului, numit de către guvern.

Pentru desemnarea Comitetului permanent, alegătorii nu mai erau obligați să se reunească în reședința ocolului respectiv, ci chiar în comuna în

¹ Vezi *Legea pentru înființarea Consiliilor Județene din 2 aprilie 1864*, în B.Boerescu, *Suplimentu la Codicile Române*, București, [1880], p. 61-71.

² *Lege (Decret. 31 martie 1872 - prom. 31 martie 1872) pentru modificarea unor articole din Legea Consiliilor Județene. (Ibidem , p. 398-400).*

³ Textul analizei pe care o întreprindem se regăsește în limba engleză în Gheorghe Calcan, *The District Concils Law: The Modifications and the Reregulation from the year 1872*, Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești, Vol. LIX, Seria Științe Socio Umane și Juridice, nr. 1 /2007, p. 77-82.

care locuiau. Prin articolul 17, sesiunea ordinară a Consiliului putea să fie prelungită cu 20 de zile, față de 8 zile cât prevedea vechea lege, iar ordinea de zi putea include prioritar discutării bugetului, acele propuneri pe care guvernul le recomanda drept urgente. Prin articolul 21 se renunța la obligativitatea publicării în „Monitor” a hotărârilor Consiliului.

Prin articolul 24 se introduceau pedepse foarte aspre pentru membrii Comitetului permanent care nu raportau la termen despre administrarea fondurilor județene. Aceștia „se vor pedepsi cu închisoare de una până la șase luni și o amendă de 500 până la 2000 lei noi”.

Legea din 1872 suspenda procedura de înlocuire după doi ani a jumătate din membrii Consiliului. Mandatul de consilier rămânea de patru ani (art.31). Prin articolul 32, pentru cazurile de vacanță a unui consilier se declanșau procedurile de înlocuire a acestuia prin alegere, renunțându-se la ocuparea postului său de către un supleant.

Comitetul permanent era alcătuit din trei membri, inclusiv președintele⁴ (art.33). Se înlătura interdicția ca doi membri să poată proveni din aceeași plasă (art. 34). Absența unui membru titular era acoperită imediat de un supleant, vechea lege prevăzând intervenția supleantului, după trei absențe. Noua lege înlătura președinția prefectului la Comitetul permanent. Președinte al Comitetului devenea o persoană „numită de domn dintre cei trei membri, după prezentarea Ministerului de Interne” (art.36). Implicarea prefectului în atribuțiile Comitetului permanent era anulată (art. 38). Ca o compensație, el primea dreptul de a asista și la acele discuții care priveau interesele speciale ale județului. El nu mai era avizat a se implica în acțiunile în justiție privitoare la problemele județului.

Articolul 37 fixa leafa consilierilor din Comitetul permanent la 3000 lei, iar pentru cei din orașele București, Iași, Craiova, Galați, Brăila, Ploiești și Ismail leafa era de 3600 lei noi.

În privința secretarului Consiliului Județean și al Comitetului permanent noua lege înlătura controlul prefectului asupra activității de cancelarie a secretarului și îi fixa leafa la 3000 lei noi pe an (art. 39). Noile prevederi legale înlăturau interdicția ca secretarul să aibă o altă funcție plătită de stat.

Dacă vechile reglementări prevedeau ca la intrarea în vigoare a legii și până la noile alegeri, problemele cotidiene ale județului să fie girate de către prefect, legea din anul 1872 venea cu precizări exprese. Noile alegeri urmau să se realizeze în termen de 40 de zile de la intrarea în vigoare a legii. În acest

⁴ Vechea lege prevedea că numărul membrilor Comitetului permanent era de patru: trei membri plus președintele (Vezi art. 80 din *Legea pentru înființarea Consiliilor Județene*).

interval treburile județului continuau să fie rezolvate de vechiul Consiliu Județean și de Comitetul permanent în funcțiune. Astfel, tendința spre descentralizare era evidentă. Rolul prefectului scădea, realizându-se un transfer de putere spre autoritățile publice locale alese.

Sub raport formal, legea răspunde titlului ei modificând prin suprimarea unor expresii, cuvinte, părți de articole și prin abrogarea unor articole Legea Consiliilor comunale din anul 1864. Analiza mai atentă demonstrează că este vorba de schimbări mult mai nuanțate. Modificările merg de la simplificarea unor formulări (ex. art.18), la suprimarea unor formulări superflue (ex. art. 22) până la introducerea unor noi precizări, sau lămuriri vizând funcționarea unor articulații ale administrației publice locale (ex. art. 30).

Un obiectiv important al legii a fost cel de simplificare a unor proceduri, înlăturarea unor prevederi infirmate de viață și înlocuirea lor cu altele verificate și cerute de practicile uzuale, cotidiene. În unele cazuri schimbarea legii s-a justificat prin schimbarea denumirii unor instituții ale administrației centrale de stat (ex. art. 19, 27). Scopul central, care se degajă din sensul modificărilor legii, este unul foarte important: creșterea gradului de autonomie al administrației publice locale.

I.5. REGULAMENTUL PENTRU APLICAREA LEGII CONSILIILOR JUDEȚENE, 2 APRILIE 1872

Instituirea unor regulamente de aplicare a legilor reprezintă o practică modernă, de precizare, detaliere și de alcătuire a unor proceduri pentru îndeplinirea diferitelor prevederi legale. În acest demers s-a înscris și Regulamentul pentru aplicarea Legii Consiliilor Județene¹. Acest regulament² a fost decretat la 1 aprilie 1872, și a fost promulgat a doua zi, aproape concomitent cu Legea din 31 martie 1872³ pentru modificarea unor articole din Legea Consiliilor Județene din anul 1864⁴. Regulamentul are trei părți și 43 de articole.

Prima parte se referă la organizarea Consiliilor Județene și a Comitetelor permanente. Prezentarea noastră își propune să rețină cu precădere precizările și aspectele noi față de prevederile legii Consiliilor județene. În precizările rezervate consiliilor, articolul 3 preciza că „Fiecare din cele patru colegii electorale pentru cameră alege câte 3 membri pentru Consiliul județean”. Convocarea colegiilor pentru alegerile generale se realiza prin ordonanță domnească, iar atunci când era vorba de alegeri parțiale, convocarea o făcea prefectul județului (art. 4-5). Regulamentul ținea să

¹ *Regulament (Decret. 1 aprilie - prom. 2 aprilie 1872) de aplicarea Legii Consiliilor Județene*, în B.Boerescu, *Suplimentu la Codicile Române*, București, [1880], p. 400-4003.

² Textul analizei pe care o întreprindem mai jos se regăsește în limba engleză, în Gheorghe Calcan, *The District Concils Law : The Modifications and the Reregulation from the year 1872*, Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești, Vol.LIX, Seria Științe Socio Umane și Juridice, nr.1 /2007, p. 77-82.

³ *Vezi Legea pentru modificarea unor articole din Legea Consiliilor Județene*, din 31 martie 1872. (B. Boerescu, *op. cit.*, p. 398-400).

⁴ *Vezi Legea pentru înființarea Consiliilor Județene din 2 aprilie 1864.* (*Ibidem*, p. 61-71).

atenționeze despre necesitatea respectării întocmai a prevederilor Legii în privința alegerii structurilor de conducere a Consiliilor județene (art. 6).

Contestațiile privitoare la alegeri erau rezolvate exclusiv de Consiliul Județean „fără un drept de recurs în contra deciziilor sale” (art. 8). Articolul 9 preciza că în atribuțiile Consiliului era și cea de a-și „alege dintre membrii săi pe președinte, vicepreședinte și doi secretari pentru toate sesiunile anului”. Alegerea se făcea prin majoritate simplă a consilierilor care nu putea fi însă mai mică de șapte persoane.

În partea referitoare la Comitetul permanent se arată faptul că numărul membrilor Comitetului permanent cât și al supleanților era de trei. Alegerea se făcea tot prin prezența majorității simple a consilierilor. Articolul 11 preciza: „Comitetul funcționează în permanență”. El era condus de unul din cei trei membri numiți de domn „după presintația Ministerului de interne”. Membrii Comitetului permanent nu puteau să primească de la stat „vreo pensie”. Dacă un membru al Comitetului permanent lipsea nejustificat la trei ședințe, el era înlocuit de supleantul care obținuse cele mai multe voturi. În caz de paritate la numărul voturilor, se utiliza procedeul tragerii la sorți. Supleantul primea leafa membrului absent.

Partea a II-a a Regulamentului se referea la întrunirile Consiliilor și Comitetelor, la atribuțiile și modul acestora de deliberare. Articolul 16 preciza: „Consiliile județene se întrunesc în sesiune ordinară la 15 octombrie a fiecărui an, și în sesiune extraordinară ori de câte ori interesul județului o reclamă sau când guvernul o găsește de cuviință a le consulta asupra intereselor generale”. Întrunirea se face numai prin ordonanță domnească publicată în „Monitor”. Încălcarea acestei prevederi duce la ilegalitatea întrunirii, la anularea hotărârilor luate, la judecarea participanților ori dizolvarea Consiliilor (art. 18).

Comitetul permanent se întrunea în toate zilele cu excepția Duminicii și a sărbătorilor naționale, lucrând șase ore pe zi sau atât cât prevedea „convenția locală” (art. 19). Membrii Comitetului aveau obligația de a semna zilnic în condica de prezență pe care o avea în grijă președintele. „Membrul ce vine la ședință mai târziu decât ora fixată se consideră ca absent și leafa pe ziua aceea rămâne la economii” (art. 20).

Articolele 20 și 21 insistau asupra respectării prevederilor legale prevăzută în Legea Consiliilor județene. Prin articolul 22 se preciza dreptul Consiliului de a refuza plata unor sume de bani care nu aveau aprobările prevăzute de lege. Articolul următor arată că în nici o situație „Comitetul nu poate delega îndeplinirea totalității atribuțiilor sale unuia dintre membrii săi”.

În același timp, nici un consilier nu putea refuza o misiune încredințată de Comitet (art. 25), iar dacă o făcea era considerat „ca demisionat și înlocuit cu un supleant” (art. 26). Singura excepție care se admitea pentru ca un consilier să poată refuza o însărcinare era atunci când acesta se afla în concediu. Hotărârile Comitetului erau valabile numai dacă erau „subscrise de majoritatea membrilor” (art. 27).

La fiecare trei luni, Comitetul trebuia să verifice „starea fondurilor casei județene”, iar lunar să se încredințeze la fața locului printr-un delegat de „progresul lucrării drumurilor, podurilor, aprovizionărilor de pietriș; să inspecteze cancelariile comunelor, actele stării civile, clădirile comunale și județene și școlile comunale etc.” (art. 29).

Partea a treia a Regulamentului se referea la relațiile prefectului și ale directorului cu Consiliul și Comitetul permanent, la director în calitate de secretar și la relațiile subprefectului cu Comitetul.

Prefectul era delegatul guvernului pe lângă Consiliu și Comitet și putea asista la toate ședințele acestora. Directorul îl putea suplini pe prefect numai la ședințele Comitetului. Articolul 32 oferea modelul proceselor verbale pe care prefectul trebuia să le înainteze organelor superioare referitoare la ședințele și hotărârile adoptate de către Consiliul județean sau Comitetul Permanent. Cancelaria Comitetului se contopea cu cea a prefectului a cărei responsabilitate cădea în sarcina directorului care făcea „și serviciul de secretar de ședință” (art. 33). Documentele de intrare sau ieșire trebuiau să fie înregistrate corespunzător. Pentru acțiunea de arhivare se prevedea un personal specializat (art. 33).

Articolul 34 întărea dreptul de veto a prefectului asupra hotărârilor care erau supuse aprobării ședințelor, drept conferit de articolul 104 din Legea Consiliilor județene. Directorul nu avea dreptul de a face recurs asupra hotărârilor adoptate în ședințe, decât în situația în care era „însărcinat prin decret domnesc cu gerarea afacerilor Prefecturii” (art. 36). El putea înștiința în scris prefectul asupra hotărârilor pe care le considera contrare legii. Concediile directorului se aprobau de către minister, la solicitarea prefectului. Concediile celorlalți funcționari erau acordate de către prefect, la propunerea directorului.

Între atribuțiile directorului se afla și aceea de a ține inventarul cu averea mobilă și imobilă a județului. Pentru asigurarea bunului mers al treburilor administrative el trebuia să se îngrijească „ca nici o lucrare să nu întârzie mai mult de trei zile”. El nota astfel, pe document datele depunerii documentelor, cât și cele ale rezolvării solicitărilor acestora (art. 41). Dacă

numirea directorului era considerată necorespunzătoare, Consiliul sau Comitetul trebuiau să facă sesizare scrisă către prefect, semnată de majoritatea membrilor respectivului organism (art. 42).

În situația în care după două astfel de sesizări în interval de o lună, secretarul nu-și îndrepta conduita, iar prefectul întârzia să ia vreo măsură, „Consiliul sau Comitetul are dreptul de a se adresa direct către ministru de Interne”.

Ultimul articol al Regulamentului, cel de-al 43-lea se referea la subprefect ale cărui atribuții se circumscriu celor prevăzute de articolul 107 din lege. Pentru îndeplinirea atribuțiilor sale el putea beneficia de intermedierea prefectului.

Prin adoptarea acestui Regulament, legiuitorul a simțit nevoia să întărească, să lămurească sau să detalieze anumite prevederi ale Legii Consiliilor județene. Apelul la respectarea legalității este imperativ. În plus, Regulamentul aduce precizări prin nuanțarea unor detalii care țin de punctualitatea exercitării atribuțiilor publice sau de transparența deciziilor adoptate. Introducerea condiții de prezență, impunerea unui orar zilnic de muncă, obligativitatea îndeplinirii sarcinilor primite, sancțiunile prevăzute pentru astfel de încălcări etc. au vocația de a înscrie administrația publică românească în tiparele modernității europene. Prin prevederile sale, prin sensul și spiritul său, Regulamentul de aplicare a Legii Consiliilor județene este un important act al administrației publice locale din etapa de sfârșit al secolului al XIX-lea al istoriei românești.

CAPITOLUL II

PRINCIPALELE LEGI ALE ORGANIZĂRII ADMINISTRATIVE ADOPTATE ÎN PERIOADA CUPRINSĂ ÎNTRE DOBÂNDIREA INDEPENDENȚEI ȘI REALIZAREA MARII UNIRI

II.1. INDEPENDENȚA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

După unirea Principatelor Române și realizarea statului modern român principalul obiectiv al societății românești îl constituia dobândirea independenței naționale¹. Independența era dorită de întreaga societate, ceea ce diferea erau căile prin care se urmărea obținerea independenței². În timp ce conservatorii apreciau că independența nu putea fi obținută decât pe calea tratativelor și prin bunăvoința marilor puteri, liberalii apreciau că independența se putea obține „prin noi înșine” (calea conflictului armat nefiind exclusă). Problema independenței a fost ridicată deschis chiar și de prințul Carol, în guvernul României, în anul 1873.

Ocazia obținerii independenței s-a ivit o dată cu redeschiderea Problemei Orientale în anul 1875. Bosnia și Herțegovina s-au răsculat

¹ Vezi Academia Română, *Istoria Românilor*, vol. VII, tom I, *Constituirea României moderne, 1821-1878*, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 633-708.

² Analiza pe care o realizăm în acest capitol reprezintă o adaptare a textului aferent din lucrarea noastră *Istoria Românilor*, Editura Universității din Ploiești, 2005.

împotriva Imperiului Otoman. În 1876, s-au alăturat acestei răscoale Serbia și Bulgaria. Declanșarea acestui conflict în Balcani a stârnit imediat interesul Imperiului Țarist. Rusia s-a erijat în apărătoare a creștinilor din Balcani. Era evident că Rusia urmărea declanșarea unui război împotriva Turciei nu atât pentru apărarea slavilor sudici, cât mai ales pentru extinderea stăpânirii sale.

În anul 1876, Rusia a realizat o înțelegere cu Austro – Ungaria prin care aceasta s-a angajat să nu se implice în viitorul conflict, iar Rusia era de acord ca după conflict Bosnia și Herțegovina să intre în componența Austro - Ungariei.

Guvernul român era sigur că războiul se va declanșa, și a început tatonările diplomatice. În vara anului 1876, primul ministru I.C.Brătianu s-a deplasat la Sibiu unde s-a întâlnit cu împăratul Franz Joseph al Austro – Ungariei. În toamna anului 1876, o delegație română condusă de Brătianu și Kogălniceanu, ministrul de externe, s-a deplasat în Crimeea, la Livadia, unde se afla reședința de vară a țărilor ruși. Guvernul român dorea să colaboreze cu Rusia în viitorul război și să încheie în acest sens un tratat³. Rușii au ezitat limitându-se la formularea unor aprecieri vagi de genul: România datorează din trecut mult Rusiei și că România nu va avea de așteptat din partea Rusiei decât numai bine.

Iminența declanșării războiului i-a determinat pe ruși să încheie totuși, la 4 aprilie 1877, o Convenție cu România. Convenția româno – rusă s-a semnat la București de către ministrul de externe, Mihail Kogălniceanu, și de baronul Dimitrie Stuart, reprezentantul Rusiei la București. Convenția preciza: dreptul armatelor ruse de a trece prin România (traseul era fixat în așa fel încât Bucureștiul să fie ocolit), cheltuielile ocazionate de transportul armatelor ruse reveneau guvernului țarist, Rusia se angaja să respecte și să apere integritatea teritorială a României. Convenția nu spunea nimic despre participarea armatei române ori recunoașterea independenței. În primăvara anului 1877, armatele ruse au venit în România și și-au instalat tabăra la Ploiești (aici a venit și țarul Alexandru al II-lea). Prezența armatei ruse a determinat Turcia să bombardeze localitățile românești de pe linia Dunării: Giurgiu, Calafat, Bechet, Corabia, Islaz. Românii au răspuns bombardând cetățile otomane de la sudul Dunării: Vidin și Turtucaia.

În acest context la 9 mai 1877, deputatul Nicolae Fleva a întrebat în Parlament care era de fapt situația țării. A răspuns, în aceeași zi, Mihail

³ Vezi și Dan Berindei, *Cucerirea Independenței*, București, 1977.

Kogălniceanu în calitate de ministru de externe: *Suntem independenți! Suntem o națiune de sine stătătoare*. Ziua de 9 mai 1877 a devenit ziua proclamării independenței naționale. Era necesar ca independența o dată proclamată să fie obținută cu arma în mână pe câmpul de luptă și apoi recunoscută de marile puteri.

În luna iunie armatele rusești au început trecerea Dunării⁴. Ele au fost ajutate de către armatele române care au bombardat cetățile de la sudul Dunării și au pus la dispoziția Rusiei mica flotilă de care dispunea. Rușii considerau că misiunea lor în Balcani nu le va ridica probleme. Din această considerație nu doreau un tratat cu România care să stipuleze obligații pentru partea rusă. La început armatele rusești au obținut victorii dar, înaintarea lor a fost repede oprită. Rușii nu au putut să treacă la sud de Balcani fiind opriți în pasul Șipka (pe direcția Rusciuk – Târnovo). De asemenea rușii au fost opriți în înaintarea lor spre direcția Sofia, la cetatea Plevna, foarte bine apărată de generalul Osman Pașa. Rușii au încercat un nou atac asupra Plevnei dar au fost respinși și a doua oară. În aceste condiții marele duce Nicolae, fratele țarului, comandantul trupelor rusești din Balcani a trimis la 19/31 iulie 1877, prințului Carol al României o telegramă în care scria „turcii îngrămădind cele mai mari mase la Plevna ne nimicesc. Rog să faci fuziune, demonstrație, și dacă este posibil să treci Dunărea cu armata după cum dorești”. În urma acestei telegrame, deși nu se realizase un tratat politico – militar, guvernul român a hotărât participarea la operațiunile militare. Armata română s-a deplasat spre Plevna (efectivele totale ale României erau de 120.000 de oameni din care 58.000 reprezentau partea activă).

Comandantul frontului de la Plevna a devenit prințul Carol I. Rușii au hotărât să dea cel de al treilea atac asupra Plevnei la 30 august (ziua de naștere a țarului). În pofida eforturilor, Plevna nu a putut fi cucerită. Din cele 14 redute au fost cucerite doar trei, iar dintre acestea doar Grivița⁵ a putut fi păstrată, prin efortul armatei române. În aceste bătălii eroismul românilor a impresionat corespondenții de presă străini. Soldatul prahovean Grigore Ion a reușit să captureze un steag otoman. Au căzut la datorie căpitanul Valter Mărăcineanu și maiorul George Șontu. După acest episod s-a hotărât

⁴ Vezi Nicolae Ciachir, *Războiul pentru independența României în contextul european*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977.

⁵ Alexandru Candiano Popescu, *Războiul neatârării. Istorie critică. Asaltul și luarea redutei Grivița*, București, 1913.

încercuirea și asedierea Plevnei până la capturarea lui Osman Pașa. Acesta a încercat în mai multe rânduri să iasă din încercuire prin sectoarele rusești. Numai intervenția promptă a românilor a oprit intenția generalului otoman. După aproape trei luni de asediu, Osman Pașa s-a predat maiorului Grigore Cerchez rostind: „Capitulez cu armata mea în fața junei și bravei armate române”.

Plevna s-a dovedit a fi punctul nodal al întregului conflict⁶. Capitularea Plevnei a deschis posibilitatea înaintării pe direcția Sofia – Adrianopol. Armatele ruse au înaintat fără a întâmpina o rezistență semnificativă pe această direcție.

Armata română a desfășurat operațiuni militare în nord-vestul Bulgariei. În noiembrie armata română reușea să cucerească cetatea Rahova. În iarna 1877 – 1878, românii au desfășurat importante operațiuni militare în zona Vidin și Belogragic. (Aspecte din aceste lupte au fost immortalizate de către Nicolae Grigorescu, participant la operațiunile militare – „Atacul de la Smârdan”).

În ianuarie 1878 armatele ruse au ajuns aproape de Adrianopol și turcii au cerut pace. Pacea s-a încheiat în februarie 1878, la San Stefano între Turcia și Rusia. România nu a fost acceptată la discuțiile de pace. Colonelul român Eraclie Arion, desemnat de statul român pentru a participa la dezbateri, nu a fost primit. Tratatul de pace de la San Stefano prevedea: independența României, Serbiei și Muntenegrului; Bosnia, Herțegovina și Bulgaria deveneau autonome. Rusia considera că are dreptul, în contul despăgubirilor de război, asupra Dobrogei pe care „o oferea” României „în schimbul” celor trei județe din sudul Basarabiei: Cahul, Bolgrad și Ismail care astfel intrau în componența Rusiei⁷.

Tratamentul Rusiei aplicat României era nedrept. Acum s-au putut constata adevăratele motive pentru care Rusia nu a dorit să încheie un tratat de alianță cu România. România participase la operațiunile militare și avusese contribuția hotărâtoare la capitularea Plevnei, care a fost cheia întregului război. Dobrogea era locuită în majoritate de populație românească și, prin

⁶Vezi și Keith Hitchins, *România 1866-1947*, Ediția a II-a, Editura Humanitas, București, 1998, p. 50-66.

⁷ Vezi și Gheorghe Platon, *Istoria modernă a României*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1985, p. 239-249.

înfrângerea Turciei avea tot dreptul de a reveni la România. Rusia nu putea să facă schimb cu două provincii care nu-i aparțineau. În plus, anexând sudul Basarabiei, Rusia încălca Convenția româno – rusă din 4 aprilie 1877, prin care se angaja să respecte și să apere integritatea teritorială a României.

Pacea de la San Stefano a nemulțumit și marile puteri. Austro – Ungaria era nemulțumită pentru că nu primise Bosnia și Herțegovina așa cum i se promisese; Bulgaria devenise un mare principat, sub influență rusească, ale cărei granițe se apropiau în sud de strâmtoarea Bosfor și Dardanele iar marile puteri vedeau în aceasta o amenințare rusească. În aceste condiții cele șapte mari puteri s-au întrunit în iunie – iulie în Congresul de Pace de la Berlin rediscutând condițiile păcii. Nici de această dată România nu a fost admisă la discuții. S-a permis totuși unei delegații române alcătuită din I.C.Brătianu și M.Kogălniceanu să prezinte poziția României. Așa cum s-a spus, România a fost auzită, dar nu și ascultată. Delegația română arăta contribuția României la război, argumenta drepturile României asupra Dobrogei, solicita ca nici un teritoriu să nu fie desprins de la statul român. Prin tratatul de la Berlin s-a hotărât: România, Serbia, Muntenegru să fie independente, României i se recunoșteau drepturile asupra Dobrogei și Deltei Dunării, sudul Basarabiei intra în componența Rusiei⁸, independența României era recunoscută condiționat numai după modificarea articolului 7 din Constituție, în sensul acordării cetățeniei române tuturor persoanelor indiferent de religie. Serbia și Muntenegru își măreau ușor teritoriul, Bosnia și Herțegovina intrau în componența Austro – Ungariei, Bulgaria era împărțită în două: la sud de Balcani, provincia Rumelia sub control otoman, iar la nord de Balcani, Bulgaria autonomă. Anglia lua insula Cipru. Rusia ocupa mai multe cetăți din nordul Mării Negre.

Tratatul de Pace de la Berlin reprezenta o pace tipic imperialistă în care marile puteri hotărau pe deasupra voinței popoarelor și statelor mici. În pofida tuturor nedreptăților și umilințelor, tratatul de la Berlin prezintă o mare importanță; el recunoaște independența națională a României. Un nou stat apărea pe harta Europei și a lumii. România putea să-și desfășoare propria politică economică. Teoretic, devenea un stat egal cu marile puteri. Câștigarea independenței crea noi condiții dezvoltării vieții culturale românești⁹. Provinciile aflate sub dominație străină priveau cu mai mare încredere spre

⁸ Vezi Gh. I. Brătianu, *Le probleme des frontieres russo-roumaine pendant la guerre de 1877-1878 et au Congres de Berlin*, București, 1928.

⁹ Vezi Academia Română, *Istoria Românilor*, vol. VII, tom I..., vol. VII, tom II, *De la independență la Marea Unire, 1878-1918*, Editura Enciclopedică, București, 2003.

statul independent în speranța realizării unității naționale. Revenirea Dobrogei la patria – mamă (după o absență de mai bine de patru secole și jumătate – din timpul lui Mircea cel Bătrân) aducea României ieșirea la mare și noi posibilități de dezvoltare economică.

II.2. LEGEA COMUNALĂ DIN 7 MAI 1887

Formarea României prin unirea Moldovei cu Țara Românească în anul 1859 sub conducerea lui Alexandru Ioan Cuza a reprezentat unul din cele mai importante momente din devenirea istorică a poporului nostru. Domnia și reformele înlăptuite de către domnitorul Unirii Principatelor au impus statul român ca o nouă realitate politică a continentului european și au aliniat societatea românească standardelor de evoluție a societății occidentale¹.

În domeniul administrației publice legea comunală și a consiliilor județene din 1 și 2 aprilie 1864 au constituit veritabile reforme în domeniu². Adoptarea Constituției din anul 1866 și modificările aduse în 1872 legii consiliilor județene au reprezentat noi etape în modernizarea administrației românești³.

Proclamarea independenței naționale a României la 9 mai 1877 și revenirea Dobrogei la patria mamă în anul următor au constituit o altă

¹ Vezi Academia Română, *Istoria Românilor*, vol. VII, tom I, *Constituirea României moderne, 1821-1878*, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 633-812; Gheorghe Platon, *Istoria modernă a României*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1985, p. 144-206; Dan Berindei, *L'Union des Principautés Roumaines*, București, 1967; Constantin C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, Editura Științifică, București, 1968; A.D. Xenopol, *Domnia lui Cuza Vodă*, vol. I-II, Iași, 1903; Keth Hitchins, *Români. 1774-1866*, Editura Humanitas, București, 1998, p. 371-397.

² Vezi B.Boerescu, *Supliment la Codicile Române*, București, [1880], p. 50-72; Olimpiu Maticescu, *Istoria administrației publice românești*, Editura Economică, București, 2000, p. 122-123; Mircea Preda, *Drept administrativ. Partea generală*, Ediția a III-a, Lumina Lex, București, 2004, p. 376-377; Gheorghe Calcan, *La loi pour la constitution des Conseils Departementaux, le 2 avril 1864*, Buletinul Universității Petrol-Gaze din Ploiești, Seria Socio Umane și Juridice, vol. LVIII, nr.2, 2006, p.85-92.

³ Vezi B. Boerescu, *op. cit.*, p. 398-403; Gheorghe Calcan, *The Districts Concils Law : the Modification and the Regulation from the year 1872*, Buletinul Universității Petrol-Gaze din Ploiești, Seria Științe Socio Umane și Juridice, vol LIX, nr.1, 2007, p. 77-82.

importantă etapă în evoluția națională a statului român⁴. În contextul modernizării, industrializării, consolidării identității naționale și maturizării societății românești după 1877 se înscrie și adoptarea legii comunale din 7 mai 1887⁵, lege asupra căreia ne propunem să insistăm în paginile următoare⁶.

Legea are XII capitole și 122 de articole. Capitolul I era intitulat *Formarea comunei*. Cel dintâi articol preciza că această unitate administrativă de bază a societății românești era persoană juridică, atribut pe care îl căpătase deja prin legea din anul 1864⁷. La fel ca în aceeași lege, articolul 2 preciza în privința comunelor că acestea erau clasificate în comune urbane și comune rurale. Această clasificare se făcea prin lege și „după cererea comunei interesate, luându-se și avizul Consiliului județean”. Fiecare locuitor al țării trebuia să fie membru al unei comune și să contribuie la sarcinile economice ale comunei respective. Orice cetățean străin care ar fi dorit să se stabilească într-o comună rurală trebuia să primească încuviințarea Consiliului comunal⁸

⁴ Vezi Academia Română, *Istoria Românilor*, vol. VII, tom I..., vol. VII, tom II, p. 633-708; *De la independență la Marea Unire, 1878-1918*, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 1-393; Gheorghe Platon, *op. cit.*, p.231-249; Nicolae Ciachir, *Războiul pentru independența României în contextul european*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977; Keth Hitchens, *România 1866-1947*, Ediția a II-a, Editura Humanitas, București, 1998, p. 25-66.

⁵ Vezi textul, în limba engleză, a acestei analize, în Gheorghe Calcan, *The Communal Law of May 1887* „Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești, Seria Științe Socio Umane și Juridice, Vol.LX, nr.1 /2008, p. 67-76.

⁶ Vezi textul Legii comunale din 7 mai 1887 în C. Hamangiu, *Codul general al României*, vol. II, *Legi uzuale 1860-1900*, București, 1900, p. 2239-2265 și Ioan Ph. Ghețiu, *Codicele de ședință al României*, București, 1892, p. 1514-1532. Autorul acestei din urmă colecții de legi preciza că legea comunală din 1 aprilie 1864 a fost modificată radical prin legea din 9 aprilie 1874 care s-a aplicat 8 ani. Legea din 6 noiembrie 1882 abroga legea din 1874 și o repune pe rol pe cea din anul 1864 cu unele modificări, care a rămas astfel în vigoare până în 1887 (Ioan Ph. Ghețiu, *op. cit.*, p. 1514). La rândul său reputatul specialist în drept administrativ, Anibal Teodorescu trecea în revistă proiectele de legi care aveau ca obiect organizarea administrativă a comunelor și care au fost prezentate parlamentului. Era vorba despre proiectul generalului I. Florescu din anul 1865, cel al lui Ion Ghica din 1866, cele din 1871 și 1878, cel al lui Teodor Rosetti din 1888 și cel al lui G. Manu din 1890 (Vezi Anibal Teodorescu, *Tratat de drept administrativ*, vol. II, București, 1935, p.327).

⁷ Gheorghe Calcan, *The Chamber Law from April First 1864*, Buletinul Universității Petrol-Gaze din Ploiești, Seria Științe Socio Umani și Juridice, vol. LVIII, nr.1, 2006, p. 70.

⁸ Textul legii este explicit, neprecizând dacă era vorba despre un cetățean român care se mută dintr-o comună în alta sau despre un cetățean străin care își stabilea reședința în România (art. 4).

Comunele rurale trebuiau să aibă 200 de contribuabili⁹. Acele sate sau cătune care nu îndeplineau această cerință trebuiau să se alătore comunelor alăturate, în funcție de situația lor topografică. În cazuri excepționale și după o cercetare făcută la fața locului se puteau admite derogări și numai printr-o lege specială. Acele comune care nu puteau să-și suporte sarcinile financiare aveau „dreptul să se întrunească cu una sau mai multe comune vecine” (art. 6). Comunele rurale care aveau o situație topografică specifică (întinderea teritorială) și care aveau dificultăți în administrarea treburilor cotidiene se puteau „împărți în mai multe secțiuni” administrative, fără a se afecta însă unitatea comunei.

Orice modificare în statutul comunelor (alipiri, deslipiri, schimbări de reședință) nu se puteau face decât prin lege. Cererile pentru astfel de modificări puteau fi formulate de către consiliile comunale sau de către o treime din alegătorii înscriși pe listele electorale. Consiliul județean trebuia să avizeze aceste cereri. În caz de alipire se realiza contopirea averilor, iar în caz de deslipire se restituia averea inițială în natură sau dacă nu era posibil se realiza echivalența. Aceste schimbări de statut presupuneau în mod automat realizarea unor noi alegeri pentru stabilirea autorităților de conducere comunală. Articolul 12 preciza că denumirea comunelor nu putea fi schimbată decât prin lege.

Cel de al II-lea capitol al legii se referea la *Sarcinile comunale*¹⁰ care erau: obligativitatea de a avea o casă comunală¹¹, de a avea una sau mai multe școli, de a îngriji de cult, biserică și întreținerea slujitorilor acestora, de a ocroti copii găsiți, orfanii, infirmii și neputincioșii comunei. Comunele urbane care nu dispuneau de un spital central aveau obligativitatea de a înființa un spital pentru bolnavi și neputincioși. În rândul obligațiilor comunelor mai erau

⁹ Legea din 1864 preciza că limita inferioară a numărului de locuitori ai unei comune era de 100 de familii sau 500 de locuitori (*Legea comunală din 1 aprilie 1864*, (art. 4), în B. Boerescu, *op. cit.*, p.50; Gheorghe Calcan, *The Chamber Law...*, p.70). Legea din anul 1874 mărea numărul locuitorilor comunei la 500 de contribuabili și restrângea puterea tutelară. Reducerea numărului de locuitori ai comunei rurale la 200 de contribuabili și accentuarea tutelei administrative erau văzute ca un regres al legii comunale din anul 1887 de către Anibal Teodorescu (Anibal Teodorescu, *op. cit.*, p.330).

¹⁰ În legea din 1864 acest capitol era intitulat *Datoriile comunelor* și cuprindea opt articole, pe când în legea de față, capitolul cuprindea un singur articol cu zece subpuncte (vezi C. Hamangiu, *op. cit.*, p. 2239-2265; B.Boerescu, *op. cit.*, p. 51; Ioan Ph. Ghețiu, *op. cit.*, p. 1515).

¹¹ Legea din 1887 ezita să numească această casă Primărie, lucru care nu se întâmplă în legea din 1864 (vezi art. 13, lit.a din legea din 1887 și art. 10 din legea din 1864).

înscrise: preocuparea de a avea mijloace de prevenire și stingere a incendiilor, de a asigura liniștea și igiena, de a ameliora rasele de animale și de a preveni epizootiile, de a amenaja pepiniere pentru cultivarea duzilor și altor arbori. Capitolul obligațiilor comunale rămânea deschis prin precizarea finală că autoritățile locale aveau obligația de a se conforma „la toate sarcinile ce [l]i se vor mai impune prin legi”.

Cel de al III-lea capitol se referea la *Compunerea autorităților comunale*. Articolul 14 preciza faptul că fiecare comună era reprezentată de un consiliu comunal, iar administrarea intereselor comunale era „încredințată unei persoane, care poartă numele de primarul comunei”. Numărul consilierilor varia de la 7 la 31, în funcție de numărul de locuitori ai comunei¹². Diferența între numărul minim și cel maxim al numărului de consilieri ce puteau alcătui un consiliu comunal se explică prin faptul că în rândul comunelor erau cuprinse și orașele țării, organizate după cum am văzut în comune urbane.

Cel de al IV-lea capitol era intitulat *Despre consiliul comunal* și era alcătuit din două secțiuni. Secțiunea I se referea la *Constituirea consiliului*. Consilierii noi aleși intrau în funcțiune după validarea alegerilor. Ei nu puteau să-și înceapă activitatea înainte de a depune jurământul. Acesta era următorul: „Jur credință Regelui, supunere Constituției și legilor țării mele; jur sprijin intereselor comunei” (art. 17). Acei consilieri care ar fi refuzat depunerea jurământului erau considerați demisionați (art. 18).

Secțiunea a II-a a acestui capitol era intitulată *Despre instituirea și deliberările consiliului comunal*. Consiliul comunal se convoca de regulă o dată pe lună dar se putea întruni ori de câte ori interesele locale impuneau acest lucru, procedură care fusese instituită de fapt prin legea din anul 1864¹³. Convocarea consiliului se realiza de către primar, din oficiu, sau la cererea a două treimi din numărul consilierilor. Convocarea se realiza în scris, pe adresa de domiciliu a consilierilor, cu cel puțin două zile înainte de data întrunirii.

¹² Astfel comunele care aveau până la 1000 de locuitori aveau șapte consilieri, cele care aveau o populație cuprinsă între 1000-3000 de locuitori aveau 9 consilieri, cele cuprinse între 3.000-10.000 de locuitori aveau 11 consilieri, cele cuprinse între 10.000-20.000 de locuitori aveau dreptul la 15 consilieri, cele cuprinse între 20.000-35.000 de locuitori aveau 19 consilieri, cele cuprinse între 35.000-50.000 de locuitori aveau 23 consilieri, cele cuprinse între 50.000-65.000 de locuitori aveau 27 consilieri, iar comunele care aveau o populație ce depășea 65.000 de locuitori aveau 31 de consilieri (Legea comunală din 7 mai 1887..., p.1515-1516).

¹³ Vezi articolul 19 din legea din 1887 și articolul 53 din legea din anul 1864. (Ioan Ph. Ghețiu, *op. cit.*, p.1516; B.Boerescu, *op. cit.*, p. 53).

Legea era fermă, precizând că ordinea de zi a ședinței trebuia trecută în convocarea oficială și trebuia respectată cu strictețe. Numai situațiile de urgență puteau fi incluse peste ordinea de zi stabilită. Urgența era declarată prin votul a două treimi din numărul consilierilor prezenți, iar numele acestora trebuia menționat în procesul verbal al ședinței.

Consiliul comunal nu putea delibera decât în prezența majorității absolute a consilierilor în exercițiu. În cazul neobținerii majorității la convocarea întrunirii, la cea de a doua convocare consilierii puteau lucra fără a mai fi nevoie de obținerea majorității, dar în prezența a cel puțin o treime din consilieri, cu condiția respectării ordinii de zi stabilite.

Conducerea ședinței de consiliu revenea primarului, iar în lipsa acestuia unui ajutor de primar sau consilierului celui mai în vârstă. Hotărârile erau luate cu majoritatea absolută de voturi. În caz de paritate de voturi, hotărârea era considerată respinsă. Sistemul de vot era cel deschis cu excepția cazurilor când „sunt persoane în chestiune” când votul era secret. Pentru a nu influența, legea prevedea că „Primarul votează cel din urmă”.

Pentru a asigura corectitudinea lucrărilor consiliului comunal, articolul 23 preciza că nici un membru al comunei nu putea să asiste la deliberările la care el sau rudele sale până la gradul al patrulea erau interesate personal; nu avea voie să primească vreo funcție retribuită de comună sau să primească „vre-o întreprindere sau furnitură comunală”, să participe ca avocat în procese împotriva comunei, sau să apere cu plată vreo afacere comunală, să participe la verificările financiare ale unei administrații publice din care ar fi făcut parte.

Pentru asigurarea transparenței, hotărârile consiliului erau trecute într-un registru aflat în grija secretarului, contrasemnat pentru conformitate de primar, secretar sau notar, registru care era permanent la dispoziția oricărui cetățean al comunei sau oricărei autorități. Hotărârile care se refereau la probleme aflate în litigiu, puteau fi ținute secrete, prin decizia consiliului, până în momentul încheierii litigiului. Aceste hotărâri erau aproape simetrice cu cele prevăzute în prima lege comunală a României, adoptată în anul 1864. Această din urmă lege nu secretiza hotărârile consiliului, autorităților în cazuri de probleme litigioase, legea din 1887 neprevăzând nici o excepție de la principiul secretizării¹⁴.

Ședințele consiliului comunal erau publice, precizare introdusă de legiuitor încă din anul 1864¹⁵. Ședințele puteau deveni secrete dacă consilierii

¹⁴ A se vedea articolul 58 din legea din 1864 și articolul 24 din legea din anul 1887.

¹⁵ Gheorghe Calcan, *The Chamber Law...*, p. 72.

hotărau acest lucru prin votul a două treimi din consilierii prezenți. O astfel de cerere putea fi formulată de primar sau de cel puțin trei consilieri. Primarul sau președintele de ședință era răspunzător de liniștea întrunirii, exercitându-și această atribuție în conformitate cu prevederile codului de procedură penală¹⁶.

Legea prevedea sancțiuni pentru consilierii care nu participau la întrunirile consiliului. Cei care lipseau de la ședințe trei luni consecutiv, primeau avertisment. Dacă cei în cauză continuau să lipsească și nu justificau absențele erau destituiți. Consilierul destituit avea dreptul de a face apel asupra hotărârii luate. Regulamentul de funcționare al Consiliului comunal era făcut de consiliul însuși. În cazul în care consiliul s-ar fi îndepărtat de atribuțiile sale, adopta hotărâri care ar fi tulburat ordinea publică, sau prin rea credință ar fi compromis ordinea publică, consiliul comunal era dizolvat prin decret regal¹⁷. Dizolvarea consiliului comunal impunea organizarea unor noi alegeri, în termen de cel mult două luni, timp în care afacerile comunale erau girate de o comisie interimară alcătuită din rândul alegătorilor comunali „cei mai greu impuși”¹⁸.

Cel de al V-lea capitol al legii se referea la *Hotărârile consiliului comunal*. Consiliul comunal avea abilitatea de a hotărâ în toate problemele care interesau comuna. El realiza regulamentele de administrație interioară și de poliție comunală. Regulamentele puteau fixa măsurile punitive corespunzătoare, măsuri care nu puteau să le depășească pe cele de simplă poliție. Regulamentele comunale nu puteau intra în funcțiune înainte de a fi aprobate prin decret regal și publicate în „Monitorul Oficial”.

Propunerile privitoare la interesele comunei puteau fi făcute de către primar sau de către celelalte autorități administrative locale sau județene. Hotărârile consiliilor comunale, în mod evident, nu puteau fi contrare legilor și regulamentelor administrative. Hotărârile adoptate de consiliile comunale trebuiau să fie comunicate forurilor superioare¹⁹.

¹⁶ Vezi și prevederile articolului 61 din legea din anul 1864, *Legea comunală din 1 aprilie 1864...*, p. 54.

¹⁷ Dizolvarea nu se putea realiza însă, înainte de realizarea unui raport al Ministerului de Interne (art. 29).

¹⁸ Comisia interimară avea trei membri în comunele cu o populație de până la 3000 de locuitori, sau până la șapte membri în comunele a căror populație depășea cifra de 3000 de locuitori. Comisia își alegea un președinte și avea puteri limitate, mărgininu-se la actele de administrație curentă (art. 30).

¹⁹ Comunele urbane reședințe de județ erau obligate să transmită hotărârile adoptate în termen de opt zile Ministerului de Interne iar celelalte comune erau obligate să transmită hotărârile lor, Comitetului permanent județean (art. 34).

Deși unele aspecte mai fuseseră prevăzute anterior, legiuitorul a simțit nevoia să întărească, revenind asupra unora, stipulând că hotărârile consiliilor comunale care erau luate în afara atribuțiilor, în afara întrunirii formale sau împotriva legilor și regulamentelor de administrație publică, erau nule. Hotărârile luate prin nerespectarea articolului 23 privitoare la implicarea în luarea deciziilor a celor cu interese personale, erau anulabile. Articolul 37 făcea precizările necesare modului de pronunțare a nulității de drept și anulării. Consiliul comunal putea face recurs asupra acestor hotărâri. Toate aceste demersuri trebuiau să aibă motivație.

Articolul 40 preciza cazurile în care hotărârile consiliilor comunale aveau nevoie de aprobarea forurilor ierarhice²⁰. Acestea se refereau: la conturile comunale, creditele suplimentare și extraordinare, cumpărările, înstrăinările și schimbul de averi nemișcătoare²¹, constituirea de ipoteci, proiecte de demolare, de reparare sau de înălțare a unor clădiri²², deschiderea sau închiderea unor străzi și piețe, proiectele de alinieri și de denumire a străzilor, deschiderea drumurilor comunale, primirea darurilor și legatelor către comună, școli, biserici, așezăminte de binefacere etc. a căror valoare era mai mare de 10.000 de lei, condițiile de arendare, licitațiile a căror valoare depășea a 20-a parte din venitul comunal, tranzacțiile comunale, intentarea de procese imobiliare. Împotriva acestor hotărâri legea prevedea posibilitatea de recurs²³.

Articolul 42 prevedea cazurile în care hotărârile Consiliului comunal aveau nevoie de aprobare regală. Era vorba despre: înființarea și desființarea de taxe și contribuții, cumpărările, vânzările și schimbul de averi nemișcătoare²⁴, primirea darurilor și legatelor adresate instituțiilor comunale²⁵,

²⁰ Vezi spre comparație articolul 71 din legea comunală din 1 aprilie 1864. (B.Boerescu, *op. cit.*, p.55).

²¹ Aliniatul 3 al acestui articol fixa limitele valorice pentru fiecare categorie de comună: de la 200 la 1000 de lei pentru comunele rurale, de la 1000 la 5000 de lei pentru comunele urbane și de la 5000 la 40.000 de lei pentru comunele urbane reședință de județ.

²² Aliniatul cinci al articolului preciza limitele valorice pentru care era nevoie de aprobare: peste 500 de lei pentru comunele rurale, peste 1000 de lei pentru comunele urbane și peste 5000 de lei pentru comunele reședințe de district.

²³ Vezi prevederile articolului 41. (C. Hamangiu, *op. cit.*, p.2239-2265).

²⁴ Se cerea aprobarea regală atunci când valoarea schimbului depășea 40.000 de lei pentru comunele reședință de district, 5000 de lei pentru comunele urbane și 1000 de lei pentru comunele rurale.

²⁵ Era nevoie de aprobarea regală atunci când valoarea acestora depășea 10.000 de lei.

împrumuturile care ajungeau la suma de 100.000 de lei, alinierea stradală în reședințele de județ, tranzacțiile²⁶ și concesiunile²⁷. Legea mai stabilea o categorie de hotărâri ale consiliilor comunale care aveau nevoie de aprobarea corpurilor legiuitoare și anume: stabilirea veniturilor comunale, realizarea împrumuturilor mai mari de 100.000 de lei, tranzacțiile și concesiunile²⁸, înființarea și desființarea instituțiilor de binefacere, donațiile de imobile.

Textul legii preciza în mai multe articole aspectele care trebuiau avute în vedere pentru realizarea regulamentelor pe care consiliul comunal urma să le realizeze pentru buna desfășurare a activității comunelor.

Prin articolul 45 legea fixa șapte direcții pe care trebuia să le aibă în vedere consiliul comunal în realizarea regulamentelor de igienă: 1) asigurarea obiectelor de îndeostulare publică, menținerea ordinii în târguri și piețe; 2) supravegherea piețelor și halelor; 3) supravegherea profesiilor și întreprinderilor insalubre; 4) înlăturarea focarelor de infecție; 5) întreținerea latrinelor și locurilor de depozitare a gunoaielor; 6) paza cimitirelor; 7) întreținerea fântânilor și surselor de apă potabilă.

Considerând că problemele de poliție locală erau diferite în mediul urban și cel rural, legiuitorul a fixat, separat prioritățile pe care trebuiau să le cuprindă aceste regulamente. Astfel, pentru comunele urbane se indicau următoarele cinci direcții: 1) curățenia străzilor, șoselelor și canalelor; 2) circulația trăsurilor; 3) situația construcțiilor precare; 4) depozitarea materialelor combustibile; 5) iluminatul public și prevenirea incendiilor. În privința comunelor rurale legea avea în vedere șase direcții importante: 1) paza recoltelor; 2) protecția surselor de apă; 3) combaterea insectelor și animalelor dăunătoare; 4) supravegherea pășunatului; 5) supravegherea bâlciurilor, iarmaroacelor, serbărilor și jocurilor populare; 6) strângerea la maturitate a recoltelor.

Regulamentul de edilitate trebuia să cuprindă referiri la modul de trasare a străzilor și de stabilire a înălțimii construcțiilor. Pentru realizarea acestor regulamente, legea lăsa la latitudinea consiliilor locale dacă și cum

²⁶ Era nevoie de aprobare regală atunci când valoarea tranzacțiilor se încadra între 10.000 – 20.000 de lei pentru comunele reședințe de district și de 1000-10.000 de lei pentru celelalte comune. În acest caz nu se mai stabilea o categorie valorică pentru comunele rurale.

²⁷ Era vorba de concesiunile a căror anuități depășeau a 20-a parte din veniturile ordinare ale comunei și acestea depășeau termenul de zece ani.

²⁸ Pentru acest gen de aprobări legea prevedea că valoarea tranzacțiilor trebuia să fie mai mare de 25.000 de lei pentru comunele urbane reședință de district și de 10.000 de lei pentru celelalte comune, iar în cazul concesiunilor era vorba de cele a căror valoare depășea a 20-a parte din venitul ordinar al comunei (art. 43).

puteau fi implicate diverse categorii de proprietari urbani și rurali în susținerea financiară a realizării acestor regulamente. În cazurile în care unele comune nu-și realizau propriile regulamente temporar acestea le puteau fi oprite de forurile ierarhice superioare.

Consiliile comunale nu aveau voie să facă declarații cu caracter politic (art. 51). De asemenea nu puteau „a se pune în comunicațiune cu alte consilii comunale”, decât în probleme de interes local reciproc și numai prin intermediul primarului. Administrarea bisericilor era pusă sub autoritatea comunală.

Capitolul al VI-lea al acestei legi se referea la *Primar și atribuțiile sale*. La fel ca legea din anul 1864²⁹, articolul 53 din legea comunală din 1887 preciza că: „Fiecare comună urbană sau rurală are în capul ei un magistrat, numit primarul comunei”. Articolul legii din 1887 mai preciza faptul că primarul era secondat de unul sau mai mulți consilieri care se numeau ajutor de primar. Atât primarul, cât și ajutorii de primar se alegeau de către consilieri din rândul consilierilor comunali prin vot secret, fiind nevoie de majoritatea absolută a voturilor exprimate. În cazul că nu se putea obține majoritatea cerută de lege, în aceeași zi se repeta alegerea și în această situație era nevoie de obținerea majorității relative. În caz de paritate de voturi se declara învingător cel mai în vârstă candidat. Primarii și ajutorii primarilor din comunele urbane reședință de județ erau confirmați în funcție prin decret regal, iar cei ai celorlalte comune erau confirmați de către prefectul județului.

Prin articolul 56 se stabilea numărul ajutorilor de primar. Acesta era în funcție de numărul consilierilor și se stabilea astfel: pentru consiliile comunale care aveau 7 și 9 consilieri se alegea un ajutor de primar; pentru consiliile cu 11, 15 și 19 consilieri se alegeau 2 ajutori; pentru consiliile cu 23 și 27 de consilieri se alegeau 3 ajutori, iar pentru consiliile cu 31 de consilieri se alegeau 4 ajutori de primar.

Mandatul primarului și al ajutorului de primar era de patru ani. În privința suspendării și revocării legea făcea uz de împărțirea deja cunoscută a comunelor: reședința de district și a celorlalte comune. Astfel primarii și ajutorii de primar puteau fi suspendați de Ministerul de Interne și revocați prin decret regal. Pentru funcționarii celei de a doua categorii de comune, suspendarea se făcea de către prefectul județului, iar revocarea de către Ministerul de Interne³⁰. Revocarea se făcea atunci când primarii sau ajutorii de

²⁹ Vezi articolul 82 din legea din 1864 (B.Boerescu, *op. cit.*, p.57).

³⁰ Pentru a realiza comparația cu prevederile legii din 1864, vezi articolul 95 din această lege (*Ibidem*).

primar se îndepărtau de la atribuțiile lor, actele lor erau de natură a provoca tulburarea ordinii publice, sau era vorba de rea credință care să compromită interesele comunale. Suspendarea acestor funcționari nu putea depăși termenul de două luni în timpul unui an. Primarii și ajutorii de primar revocați nu puteau fi realeși timp de un an, cu excepția cazurilor în care ar fi fost organizate alegeri generale. Primarii și ajutorii de primar revocați, păstrau calitatea lor de consilieri.

Demisia primarilor și ajutorilor de primari era înaintată autorităților care îndeplineau procedura de confirmare. În caz de absență, demisie, suspendare, revocare etc. a primarului, el era înlocuit provizoriu de către unul din ajutorii săi, sau de către un consilier desemnat de către consiliu.

Primarul era însărcinat cu administrarea treburilor comunale la fel ca în legea din 1864 și el putea delega o parte din atribuțiile sale ajutorilor săi, sau altor consilieri³¹. În ultima variantă era nevoie de aprobarea consiliului.

Articolul 65 preciza că primarul era un reprezentant al administrației centrale și se afla sub autoritatea guvernului, prevedere care conferea acestei legi un caracter centralizator și de sporire a responsabilității primarului³². În acest sens nu ni se pare întâmplătoare definirea primarului drept un magistrat. În atribuțiile sale erau înscrise responsabilități însemnate precum controlul poliției și a menținerii ordinii publice.

În responsabilitățile primarului intrau: administrarea și conservarea bunurilor comunei, proiectarea bugetului, asigurarea veniturilor și cheltuielilor comunale, coordonarea lucrărilor comunale, reprezentarea comunei în justiție, coordonarea licitațiilor comunale, supravegherea actelor de contracte și închirieri, vânzare, schimb, donații, asigurarea alimentării populației cu produsele necesare³³ etc. De asemenea primarul avea obligația de a publica și actualiza anual listele electorale. Legea prevedea că această categorie de responsabilități trebuia să fie îndeplinită de către primar sub controlul consiliului comunal și sub privegherea autorităților superioare (art. 66).

Sub controlul exclusiv al autorității administrative superioare, legea fixa altă categorie de responsabilități ale primarului și anume: publicarea și

³¹ Vezi articolul 87 din legea din anul 1864 (*Ibidem*; vezi și Gheorghe Calcan, *The Chamber Law...*, p. 73).

³² Această prevedere a fost introdusă încă din anul 1864. Vezi articolul 88 din acea lege (B. Boerescu, *op. cit.*, p.57).

³³ În cadrul produselor alimentare de bază legiuitorul trecea expres în atribuțiile primarului controlul prețului pâinii și al cărnii (art. 66, alin.10).

executarea legilor, executarea măsurilor de siguranță generală și executarea funcțiilor speciale care îi erau atribuite prin legi.

Primarul avea dreptul de a da ordonanțe. Acestea erau publicate și afișate. Acestea puteau fi revocate de organele ierarhice dacă contraveneau legilor și regulamentelor generale de administrație.

Articolul 71 dădea lămuririle necesare asupra atribuției importante pe care o avea primarul, aceea că el „exercita poliția comunală”. Era vorba despre siguranța circulației stradale, în piețe și pe drumuri³⁴, menținerea decenței ritualului de înmormântare și a ordinii cimitirelor, asigurarea aprovizionării populației și calității acesteia, prevenirea accidentelor și calamităților naturale, asigurarea liniștii, moralității și proprietății, prevenirea pagubelor provocate de animalele dăunătoare.

În atribuțiile primarului se mai afla supravegherea activității bisericilor, spitalelor, închisorilor, stabilimentelor de binefacere și oricăror instituții care produceau avantaje pentru comună. Primarul le putea inspecta oricând considera necesar, făcea rapoarte scrise și dacă era cazul putea acționa în judecată și destitui pe administratorii acestora. Făceau excepție de la această prevedere Eforia Spitalelor Civile din București, Epitropia Sfântul Spiridon din Iași, Eforia Spitalului Brâncovenesc și a bisericii Domnița Bălașa.

O îndatorire specială a primarului era cea de „a priveghea persoanele și locuințele dedate prostituției”. El trebuia să asigure moralitatea, sănătatea și liniștea publică vis-a-vis de această practică. Consiliul comunal era îndreptățit să facă regulamentele pe care le considera necesare³⁵.

Asigurarea condițiilor de bună desfășurare a spectacolelor era tot în responsabilitatea primarului, el putând oricând opri un spectacol dacă se compromitea liniștea și moralitatea publică. Primarul conserva această

³⁴ Pentru a observa amănuntul cât și mentalitatea și spiritul epocii, dar și rolul educativ al legii este interesant să urmărim prevederile alineatului 1 al articolului 71. Primarul trebuie să se ocupe de „tot ceea ce interesează siguranța și înlesnirea (comoditatea) circulației pe străzi, cheiuri, piețe și drumuri publice; măturatul, iluminatul, ridicarea ruinelor, dărâmarea sau repararea edificiilor care amenință ruina, interzicerea de a nu se expune pe la ferestre sau alte părți ale edificiului obiecte și orice alt[ceva], care ar putea prin căderea lor să aducă vătămare trecătorilor sau vecinilor, precum și de a nu se arunca în stradă lichide, obiecte și orice alt[ceva], care ar putea să aducă pagubă trecătorilor...” (C. Hamangiu, *op. cit.*, p. 2239-2265; Ioan Ph. Ghețiu, *op. cit.*, p. 1524).

³⁵ Aceste prevederi erau aproape similare celor din legea comunală din anul 1864. Vezi articolul 99 din legea din 1864 și articolul 73 din legea din anul 1887 (Vezi B. Boerescu, *op. cit.*, p.58 și Ioan Ph.Ghețiu, *op.cit.*, p.1525).

atribuție încă din anul 1864³⁶. Primarul mai avea datoria de a controla „starea casei comunale”, de a păstra arhiva, documentele și actele de stare civilă ale comunei. El putea delega această din urmă responsabilitate unui ajutor de primar sau unui consilier care primea astfel o diurnă. Delegarea acestei responsabilități și plata ei demonstrează importanța pe care o acorda legiuitorul actelor de evidență a populației.

Autorizațiile de construcții, reparații, împrejmuiuri erau tot în competența primarului.

Două articole consecutive fixau atribuții speciale primarilor din comunele rurale. Primul (art. 79), atenționa asupra respectării regulamentelor „în privința stabilirii străinilor și a stabilimentelor de băuturi”. Cel de al doilea articol se referea la obligația primarului de a „reprima orice tulburări aduse liniștei publice”³⁷, de a menține ordinea în bâlciuri și târguri, la ceremonii, spectacole, la jocuri, în cafenele, în biserici etc. Pentru a respecta această obligație, primarul putea cere intervenția armatei „care va fi datoare a se conforma acestei cereri” care trebuia întotdeauna să se facă în scris. Printr-un alt articol se preconiza înființarea printr-o lege specială a jandarmeriei comunelor rurale, tocmai pentru rezolvarea problemelor liniștii publice. Se avea în vedere definitivarea uniformelor, gradelor, atribuțiilor, salariului. În esență, jandarmii comunali urmau să fie asimilați militarilor activi, cu drepturile și obligațiile acestora. Jandarmeria urma să se organizeze „pe despărțiri, cuprinzând o circumscripție de trei sau patru comune” (art. 82) care și contribuiau la finanțarea acestora. Pentru comunele urbane, serviciile de poliție comună erau executate de către poliția administrativă.

Ultimul articol al acestui capitol fixa semnul distinctiv al primarului care era la fel cu cel din legea comună din anul 1864³⁸ „o eșarfă cu culorile naționale, purtată la cingătoare” (art. 83). Purtarea acesteia era obligatorie la ceremonii și oficierea căsătoriilor. Un decret regal urma să fixeze modelul acesteia pentru comunele urbane și pentru cele rurale.

Cel de al VII-lea capitol dădea relații *Despre secretarul consiliului comunal și funcționarii primăriei*. Fiecare comună urbană trebuia să aibă un

³⁶ Vezi *Legea comună din 1 aprilie 1864...*, p.58 (art. 100).

³⁷ Paragraful 1 al articolului 80 detalia ceea ce înțelegea prin tulburarea liniștii publice: „certurile și disputele în însoțite de alarmă și mișcare pe stradă și în locuri de întruniri publice, atrupamentele, zgomotele și adunările nocturne care tulbură liniștea publică a locuitorilor și orice acte de aceeași natură” (*Legea comună din 1887* în C.Hamangiu, *op. cit.*, p. 2239-2265 și Ioan Ph. Ghețiu, *op. cit.*, p.1525).

³⁸ Gheorghe Calcan, *The Chamber Law...*, p. 74.

secretar și fiecare comună rurală trebuia să aibă câte un notar³⁹. Secretarul era ales de către consiliul comunal și era confirmat printr-o ordonanță de către primar. Notarul era ales tot de către consiliul comunal dar era confirmat de către consiliul permanent al județului în urma avizului dat de către prefect.

Secretarul era considerat „capul cancelariei” fiind desemnat să redacteze procesele verbale ale ședințelor consiliului, să transcrie hotărârile acestuia și să contrasemneze „toate actele și lucrările primăriei”, fapt care vorbește de la sine despre importanța pe care legiuitorul i-o acorda. Acest lucru este consolidat prin obligația pe care o avea secretarul și acei funcționari comunali care aveau un salariu mai mare de 1500 de lei de a presta același jurământ de credință pe care îl făceau și consilierii. În comunele rurale, notarul avea aceleași obligații la care se adaugă și cea de contrasemnare a actelor de stare civilă. În mod evident el era răspunzător solidar cu primarul și locțiitorul acestuia pentru tot ceea ce semna.

În privința celorlalți funcționari ai primăriei legea preciza că aceștia erau numiți și revocați de către primar, cu excepția funcționarilor prevăzuți prin legi speciale. „Inginerii, arhitecții și constructorii vor fi numiți de consiliu și aprobați de Ministerul Lucrărilor Publice” (art. 88).

Capitolul al VIII-lea al legii era numit *Despre casierul comunei și agenții de percepere* și oferea detaliile necesare despre numirea, implicarea și responsabilitatea acestora. Fiecare comună trebuia să aibă câte un casier perceptor. Numirea și revocarea acestuia intra în sarcina consiliului comunal. Pentru comunele reședință de district acesta era confirmat prin decret regal, iar pentru celelalte comune, confirmarea era realizată de către Comitetul permanent.

Comunele rurale care nu aveau venituri suficiente pentru angajarea acestor funcționari, puteau apela la perceptorii statului pentru „mânuirea fondurilor comunale”, fiind plătiți cu un procent ce nu depășea 6% din încasările realizate. Comunele rurale care aveau mai multe secțiuni puteau desemna un consilier pentru strângerea unor venituri.

Nici un casier nu putea să-și înceapă activitatea înainte de a depune garanția hotărâtă de consiliul comunal. Aceasta era depusă la Casa de Depuneri și Consemnațiuni. Garanția nu se restituia celui retras decât atunci când „gestiunea va fi definitiv lichidată de autoritatea în drept” (art. 91). Nimeni nu se putea, sub sancțiunea codului penal, a se amesteca „la mânuirea fondurilor comunale” (art. 93) în afara persoanelor autorizate.

³⁹ Prevederea este aproape similară cu cea din legea din 1864, cu deosebirea că funcționarul comunei rurale era numit scriitor (B.Boerescu, *op. cit.*, p.58-59).

Cel de al IX-lea capitol se referea la *Veniturile comunale*⁴⁰. Articolul 94 preciza faptul că fiecare comună avea dreptul de a-și crea venituri pentru acoperirea cheltuielilor de care avea nevoie. Aceste venituri erau aprobate prin votul majorității absolute a consilierilor. Atunci când era vorba de introducerea unei noi impuneri, aceasta trebuia să fie afișată „la ușa casei comunale” cu cel puțin 15 zile înainte de a intra în vigoare, pentru a fi cunoscută de către contribuabili, în eventualitatea că ar fi existat motive de contestare. Consiliul comunal avea obligația de a transmite forurilor ierarhice, reclamațiile făcute, indiferent de soluția adoptată în cazul lor.

Fiecare comună era obligată să-și asigure cheltuielile obligatorii. În cazul că s-ar fi refuzat această obligație, Ministerul de Interne propunea camerelor legiuitoare un proiect de lege care să oblige comunele respective să-și realizeze veniturile obligatorii. Toate dările comunale trebuiau să fie fixate prin lege.

Veniturile comunale erau împărțite în venituri ordinare și venituri extraordinare. În prima categorie erau incluse: taxele fixate prin legea de maximum⁴¹, taxa pășunatului, veniturile proprietăților comunale, taxa terenurilor cimitirelor, veniturile rezultate din concesionarea diferitelor servicii comunale⁴², veniturile realizate din amenzi și toate veniturile autorizate prin lege. În cea de a doua categorie intrau: veniturile extraordinare prevăzute prin legi, veniturile realizate din vânzarea bunurilor comunei, veniturile din donații, veniturile realizate din returnarea împrumuturilor, veniturile care s-ar fi ivit în mod întâmplător, excedentele veniturilor ordinare.

Capitolul al X-lea conținea prevederile *Despre cheltuielile comunei*. La fel ca și veniturile, cheltuielile erau considerate a fi ordinare și extraordinare. Printr-un alt articol cheltuielile erau împărțite în obligatorii și facultative. Să reținem că această din urmă categorie era identică cu cea realizată prin legea comunală din anul 1864⁴³. Divizarea acestor cheltuieli în două rânduri de categorii ni se pare a lăsa impresia unei oarecare imprecizii.

⁴⁰ În legea din 1864 era prevăzut mai întâi capitolul cheltuielilor și apoi, cel al veniturilor; în legea din 1887 se pune mai întâi capitolul veniturilor, ceea ce ni se pare a fi mai inspirat (Vezi Ioan Ph. Ghețiu, *op. cit.*, p. 1527-1529 și B. Boerescu, *op. cit.*, p. 59-60).

⁴¹ *Legea pentru maximum taxelor și contribuțiunile comunal* a fost promulgată și publicată în „Monitorul Oficial” nr.262 din 25 noiembrie 1871. Vezi Ioan Ph. Ghețiu, *op. cit.*, p. 1075-1076.

⁴² Ca de exemplu venitul realizat din concesionarea exploatării surselor de apă și salubrității stradale (alin.5, art. 100).

⁴³ Gheorghe Calcan, *The Chamber Law...*, p. 74.

Cheltuielile obligatorii trebuiau să fie cuprinse în buget. Cele mai importante erau următoarele: întreținerea primăriei și a mobilierului acesteia, cheltuielile cancelariei, cele de publicare și imprimare, prețul abonamentului la „Monitorul Oficial”, cheltuielile necesare recensămintelor, salariile primarului, funcționarilor și reprezentanților poliției și jandarmeriei, chiria sediilor poliției⁴⁴ și judecătoriilor, cheltuielile necesare realizării instrucțiunii publice, salariile preoților⁴⁵, întreținerea ospiciilor⁴⁶, repararea edificiilor comunale, îngrijirea cimitirelor, iluminatul, pavarea străzilor, aducțiunile de apă și plantațiile, cheltuielile ocazionate de realizarea planurilor urbanistice, plata impozitelor. În rândul cheltuielilor obligatorii era înscrisă prevederea ca anual, comunele rurale care nu aveau primărie, biserică și școală să aloce o sumă specială a cărei destinație nu putea fi schimbată. Un aliniat aparte specifica obligativitatea fiecărei comune mai mari de 500 de locuitori de a avea exemplare de rasă pentru ameliorarea calității animalelor⁴⁷ și o plantație de duzi.

Legea preciza în mod expres că nici o altă cheltuială nu putea fi impusă comunelor în afară de cele prevăzute ca obligatorii sau cele cerute de legile speciale, peste cifrele bugetului votat de către consiliul comunal. În mod surprinzător acest capitol nu făcea nici o referire la cheltuielile extraordinare sau facultative, categorie pe care legea le preciza expres, practică care se continua de fapt din anul 1864, când s-a adoptat prima lege comunală a României⁴⁸.

Cel de al XI-lea capitol se referea la *Bugetul comunei*, capitol inexistent în legea din anul 1864, dar atât de necesar, reprezentând instantaneu o dovadă a maturității perceperii actului administrativ. Bugetul trebuia să fie proiectat de către primar și trebuia votat de către consiliul comunal. Bugetul trebuia să fie adoptat în luna ianuarie a fiecărui an. Bugetul trebuia să cuprindă toate veniturile și cheltuielile comunale. Legiuitorul insista imperativ sub amenințarea cu sancțiunile codului penal, că nu putea exista venit sau

⁴⁴ Cu excepția acelor sedii care nu erau în sarcina financiară a statului (alin.7, art. 104).[C. Hamangiu, *op. cit.*, p.2239-2265]

⁴⁵ Legea introducea rezerva „acolo unde bisericile nu au venituri proprii îndestulătoare” (alin.10, art. 104).

⁴⁶ Pentru serviciile care deserveau mai multe comune, fiecare comună trebuia să participe financiar în mod proporțional. Legea prevedea această procedură în cazul judecătoriilor de ocol (alin.8) și ospiciilor (alin. 11, art. 104).

⁴⁷ Se aveau în vedere taurii, armăsarii și berbecii (alin.11, art. 104).

⁴⁸ Vezi capitolul destinat cheltuielilor din Legea comunală din 1 aprilie 1864. (B. Boerescu, *op. cit.*, p. 59-60).

cheltuială comunală în afara celor cuprinse în buget. Pentru stabilirea veniturilor comunale, legea propunea luarea ca reper a mediei venitului comunal realizat în perioada ultimilor cinci ani. Cheltuielile extraordinare se puteau realiza din veniturile extraordinare prevăzute de lege.

Construcția bugetului conținea principiul modern al imposibilității strămutării cheltuielilor de la un capitol la altul. Creditele neîntrebuințate erau anulate. În cazurile în care creditele prevăzute în buget pentru acoperirea unor servicii se dovedeau insuficiente, se puteau prevedea credite suplimentare, prevăzute într-un articol special al bugetului, cu aprobarea forurilor ierarhice superioare. Bugetul trebuia să fie proiectat în așa fel încât să conțină și fonduri pentru eventuale cheltuieli neprevăzute, care, de asemenea aveau nevoie de aprobări superioare. În caz de urgență, primarul putea solicita fonduri pentru cheltuielile neprevăzute, urmând a cere apoi aprobarea consiliului comunal.

Bugetul comunelor urbane reședință de district trebuia să fie aprobat prin decret regal, iar al celorlalte comune de către Comitetul permanent. Autoritatea superioară care aproba bugetul putea să diminueze sau să suprima o parte din cheltuielile prevăzute de buget sau putea să introducă cheltuieli care fuseseră omise de consiliul comunal și care aveau statut de cheltuieli obligatorii⁴⁹. Evident, la fel cum se prevedea democratic în toate situațiile asemănătoare, legea lasă posibilitatea realizării de recurs față de hotărârile adoptate. Forurile superioare interveneau și atunci când anumite cheltuieli obligatorii interesau mai multe comune și acestea nu se puteau înțelege. În mod concret, fiecare comună trebuia să contribuie proporțional la susținerea cheltuielii respective.

Bugetul bisericilor, instituțiilor școlare și de binefacere și al tuturor instituțiilor care creau unele avantaje pentru comună trebuia să fie aprobat de consiliul comunal. Ultimul articol al acestui capitol preciza faptul că orice contribuabil al comunei era îndreptățit să cunoască structura bugetului comunal. Primăriile aveau obligația de a face publice bugetele comunale. Bugetele mai mari de 100.000 lei erau tipărite iar celelalte erau afișate la primărie⁵⁰.

⁴⁹ Construcția capitolului despre buget din această lege, va servi ca model viitoarelor legi privind administrația publică. Vezi de exemplu Legea pentru organizarea comunelor urbane din anul 1894 (art. 113-121), „Monitorul Oficial”, 31 iulie/12 august, 1894, p. 3496; C. Hamangiu, *op. cit.*, vol. III, p.3191-3193

⁵⁰ Pentru comparație între prevederile construcției bugetare, și nu numai, în această lege și cea a comunelor urbane. Vezi și Gheorghe Calcan, *The Law from 1894 Regarding the*

Ultimul capitol al acestei legi, al XII-lea, conținea prevederile *Despre contabilitatea comunală*. Începutul capitolului conținea obligativitatea primarului ca în termen de o lună de la încheierea exercițiului bugetar trecut să prezinte un raport asupra acestuia. Acest raport trebuia să fie trimis și aprobat de forurile superioare până la data de 1 ianuarie a fiecărui an. După ce primea această aprobare, datele financiare respective erau afișate. Pentru obligațiile contabililor și a celorlalți funcționari cu atribuții în sfera finanțelor, legea făcea referire la conformarea acestora la Legea contabilității generale a statului⁵¹.

Dispozițiile tranzitorii precizau că prevederile acestei legi se aplicau și comunelor din Dobrogea, provincie integrată spațiului românesc după războiul de independență din anul 1877-1878 prin tratatele de pace de la San Stefano și de la Berlin din 1878⁵². Se realiza în acest mod integrarea și unificarea administrativă a noii provincii, proces care va fi reluat, în condiții mult mai complexe și la o altă scară după realizarea Marii Uniri din anul 1918⁵³.

Dispozițiile contrare legii de față erau abrogate.

Legea comunală din anul 1887 reprezintă o nouă etapă în evoluția administrației locale românești. Ea este practic cea de a doua lege ca importanță⁵⁴ în privința organizării comunale după cea adoptată la 1 aprilie 1864. Această lege a rămas în vigoare, pe partea privind comunele rurale și după adoptarea în anul 1894 a legii de organizare a comunelor urbane, până în anul 1904 când s-a adoptat o lege specială pentru organizarea comunelor rurale⁵⁵. Legea din 1887 respectă structura și cea mai mare parte a prevederilor celei din 1864 având denumiri de capitole și prevederi similare, uneori chiar identice. Totodată ea conține și elemente de noutate, ceea ce

Organization of the Urban Communes, Buletinul Universității Petrol-Gaze din Ploiești, Seria Științe Socio Umane și Juridice, vol. LIX, nr.2/2007, p. 101-110.

⁵¹ Capitolul similar din legea comunală din 1 aprilie 1864 conținea, probabil și din cauză că era prima lege modernă de acest fel și administrația românească era la un început de drum, prevederi și termene mai multe. Vezi B. Boerescu, *op. cit.*, p. 60-61.

⁵² Vezi Academia Română, *Istoria Românilor*, vol VII, tom I, *Constituirea României moderne...*, p. 623-812; Nicolae Ciachir, *op. cit.*, p. 280-297; Keth Hitchins, *România 1866-1947...*, p. 62-64; *Independența României în conștiința europeană*, București, 1997, p. 194-232.

⁵³ Vezi *Lege pentru unificarea administrativă*, „Monitorul Oficial”, nr. 128, 1925, p. 6850-6893.

⁵⁴ Dacă luăm în calcul că legea din anul 1874, a fost înlocuită numai după 8 ani (B. Boerescu, *op. cit.*, p. 1514 (notă de subsol).

⁵⁵ Anibal Teodorescu, *op. cit.*, p. 333-334.

reprezintă de fapt adaptarea la evoluția modernizării societății românești. Între elementele noi ale acestei legi semnalăm introducerea noțiunii și capitolului de buget al administrației comunale, introducerea funcției de notar, care era de fapt secretarul comunei rurale, funcție care-și va croi o consacrare în istoria administrației rurale românești, a înființării jandarmeriei rurale etc.

Ancorarea în spiritul epocii este demonstrată uneori de limbajul și practicile acelei perioade. Tot în acest context, deosebit de semnificativ ni se par a fi unele valențe educative ale legii, prevederi exprese ale legii conținând detalii despre normele de comportament ale cetățenilor acasă și în societate. Nu lipsite de sens ni se mai par și acele prevederi care obligau comunele să-și construiască primării, biserici și școli și să amelioreze rasele de animale și să înființeze plantații de pomi.

Lectura textului legii invită la reflecții și la observarea atenției legiuitorului de a întrona modernismul și democrația îmbinate cu responsabilitatea. Incertitudinea și amatorismul erau străine acestei etape de consolidare a statalității moderne românești. Legea se încadrează spiritului înnoitor al societății românești și mai evident după dobândirea independenței naționale.

Legea Comunală din anul 1887, a devenit la rândul ei, un model pentru celelalte legi ale administrației publice românești.

II.3. LEGEA PENTRU ORGANIZAREA COMUNELOR URBANE DIN ANUL 1894

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea societatea românească a cunoscut un proces de modernizare veritabilă. Acest proces a început odată cu domnia lui Alexandru Ioan Cuza. Reformele și legile adoptate de Cuza au declanșat alinierea societății românești la standardele organizării occidentale. Venirea lui Carol I, și adoptarea constituției din anul 1866 au consolidat noul curs al societății românești. Proclamarea independenței naționale și revenirea Dobrogei au creat noi orizonturi evoluției economice, culturale și politice a societății românești¹.

Același proces poate fi sesizat și în domeniul administrației. Adoptarea legii comunale și a consiliilor județene din 1864, a legilor din 1872 de modificare și de aplicare a legii consiliilor județene² a fost urmată de Legea pentru organizarea comunelor urbane din anul 1894, asupra căreia ne propunem să insistăm în cele ce urmează.

Legea pentru organizarea camerelor urbane a fost promulgată de regele Carol I la 23 iulie 1894 și a fost publicată în „Monitorul Oficial” la 30 iulie

¹ Vezi *Istoria Românilor*, vol.VII, tom I, *Constituirea României moderne, 1821-1878*, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 633-812 și vol. VII, tom II, *De la Independență la Marea Unire, 1878-1918*, p.31-148.

² Vezi B. Boerescu, *Supliment la Codicele Române*, București, [1880], p.50-72; 398-403; Olimpiu Matichescu, *Istoria administrației publice românești*, Editura Economică, București, 2000, p.122-123; Mircea Preda, *Drept administrativ. Partea generală*, Ediția a III-a, Lumina Lex, București, 2004, p. 376-377; Gheorghe Calcan, *The Chamber Law from Aprilie First 1864*, Buletinul Universității Petrol-Gaze din Ploiești, Seria Științe Socio Umane și Juridice, vol. LVIII, no.1, 2006, p.69-76; Gheorghe Calcan, *La loi pour la constitution des Conseils Departementaux, le 2 avril 1864*, Buletinul Universității Petrol-Gaze din Ploiești, Seria Științe Socio Umane și Juridice, vol. LVIII, no.2, 2006, p. 85-92; Gheorghe Calcan, *The Districts Councils Law : the Modification and the Regulation from the Year 1872*, Buletinul Universității Petrol-Gaze din Ploiești, Seria Științe Socio Umane și Juridice, vol. LIX, no.1, 2007, p.77-82.

1894. Legea avea semnăturile ministrului de Interne, Lascăr Catargi și ministrului interimar de justiție, Take Ionescu³.

Legea avea cinci titluri și 133 de articole⁴.

Titlul I preciza că erau considerate comune urbane toate localitățile care erau reședință de județ ca și „acelea care sunt sau se vor declara astfel prin lege”. Legea comunală din anul 1864 arăta că erau considerate comune urbane toate orașele de pe teritoriul țării, fără a defini în vreun fel acest tip de localitate⁵. La fel ca și în legea din 1864, legea din 1894 preciza chiar în primul articol că statutul comunei urbane era acela de persoană juridică⁶.

Cel de al II-lea titlu al acestei legi se referea la sarcinile comunei urbane. În capul listei figura obligația fiecărei comune urbane de a găsi mijloacele financiare necesare pentru organizarea instrucției școlare a „copiilor de ambe sexe” în conformitate cu prevederile legii instrucțiunii publice din anul 1864. Urmau obligațiile privind îngrijirea bisericilor și cultelor aferente, a copiilor părăsiți sau săraci, aspecte prevăzute și în legea comunală din 1864⁷, grija de asigurare a înmormântării oamenilor săraci. Se mai avea în vedere asigurarea pazei și liniștii publice, igienei și salubrității urbane, prevenirea și combaterea calamităților, epidemiilor, incendiilor și inundațiilor, „înlăturarea și îndepărtarea întâmplărilor nenorocite ce ar putea cauza publicului alienații furioși, animalele feroce sau rău făcătoare, clădirile în ruină...”⁸. O preocupare importantă a autorităților comunale era îndreptată spre deschiderea căilor de comunicație necesare unei vieți citadine tot mai dinamice.

Cel de al III-lea titlu, despre autoritatea comunală, conținea trei capitole. Primul capitol era rezervat componenței autorității comunale. Articolul 6 preciza faptul că fiecare comună urbană era reprezentată de un consiliu comunal și că administrarea comunei era încredințată unui primar, funcție

³ „Monitorul Oficial”, 31 iulie/12 august 1894, p. 3489-3497.

⁴ Textul acestei analize poate fi văzut, în limba engleză, în Gheorghe Calcan, *The Law From 1894 Regarding the Organization of the Urban Communes*, Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești, Seria Științe Socio Umane și Juridice, Vol. LIX, nr. 2 /2007, p. 101-110.

⁵ Singura notație care ar putea fi considerată o mențiune ar fi aceea că după cuvântul „orașele” era pus în paranteză cuvântul „târguri”, (B. Boerescu, *op. cit.*, p. 50).

⁶ Gheorghe Calcan, *The Chamber Law ...*, p.69.

⁷ Legea comunală, 1 aprilie 1864, în B.Boerescu, *op. cit.*, p.51.

⁸ *Lege pentru organizarea comunelor urbane*, „Monitorul Oficial”, 31 iulie/12 august 1894, p. 3489 (art. 5, alin. H).

introdusă prin legea din anul 1864⁹. Consiliul comunal era alcătuit din 9 până la 31 consilieri în funcție de numărul de locuitori ai comunei¹⁰. Acest consiliu se alegea pe un mandat de patru ani.

Primarul era ales de către Consiliul comunal, din membrii acestui organism, în ședință publică, cu vot secret și prin obținerea majorității absolute a membrilor consiliului. În cazul în care nu se obținea majoritatea absolută din prima votare, se realiza un al doilea scrutin, tot în aceeași ședință, și era declarat învingător cel care obținea majoritatea simplă. În caz de egalitate de voturi, alegerea se realiza prin tragere la sorți.

La fel ca în legea din 1864, era prevăzută funcția de ajutor de primar „care să secondeze pe capul comunei, după delegațiunea acestuia” (art.9). Pentru comunele urbane care aveau o populație mai mare de 20.000 de locuitori, consiliul putea să se pronunțe asupra necesității de a se înființa un al doilea post de ajutor de primar, dar era necesar avizul Consiliului de miniștrii și apoi aprobarea regală. Ajutorul de primar era ales tot din rândul consilierilor, în aceleași condiții ca și primarul. Atât primarul cât și ajutorul de primar erau numiți în funcție prin decret regal. Mandatul lor era egal cu cel al consiliului. Ei rămâneau în funcție până la instalarea succesorilor lor.

Capitolul al II-lea era rezervat Consiliului comunal. Secțiunea I-a se referea la constituirea și funcționarea Consiliului comunal. Membrii aleși ai Consiliului erau convocați după validarea alegerilor și trebuiau să depună următorul jurământ în prezența unui delegat al guvernului: „Jur credință Regelui, supunere Constituției și legilor țării mele; jur sprijin intereselor comunei.” Consilierii care nu depuneau jurământul în termen de 15 zile, erau considerați demși dacă nu prezentau „motive legitime de împiedicare” a depunerii jurământului. Acei consilieri care nu participau la ședințele de consiliu plăteau o amendă de 20 de lei „în folosul casei comunale”. Dacă absența respectivă împiedica funcționarea activității consiliului, amenda se dubla.

În mod obișnuit Consiliul se întrunea de patru ori pe an, în lunile ianuarie, mai, septembrie și noiembrie. Durata fiecărei sesiuni era de 15 zile,

⁹ Gheorghe Calcan, *The Chamber...*, p. 70.

¹⁰ Numărul consilierilor se determina astfel: 9 consilieri pentru comunele care aveau până la 10.000 locuitori, 11 consilieri pentru comunele care aveau 25.000 locuitori, 15 consilieri pentru cele cu 60.000 locuitori, 19 consilieri pentru cele cu 80.000 locuitori, 25 consilieri pentru cele cu 200.000 locuitori și 31 de consilieri pentru acele comune urbane care depășeau populația de 200.000 de locuitori (art. 7). [*Lege pentru organizarea comunelor urbane*, în „Monitorul Oficial”, 31 iulie/12 august 1894, p. 3489-3497].

cu excepția ședinței din ianuarie care dura trei săptămâni. Primarul putea, dacă interesele comunei cereau, prelungi o ședință cu încă 8 zile. Pentru cazurile de prelungire mai mare, era necesară autorizarea ministerului de Interne pentru comunele reședință de județ și a prefectului județului pentru celelalte comune urbane. Consiliul comunal se putea întruni și în cazuri excepționale dacă situația cerea acest lucru.

Convocarea consilierilor la ședință se realiza scris, de către primar sau înlocuitorul acestuia, pe adresa de domiciliu a consilierului, cu cel puțin două zile mai înainte.

În ședințele extraordinare erau luate în discuție numai acele probleme trecute pe ordinea de zi. În cazul că ar fi fost și probleme urgente care nu sufereau amânare, erau luate în discuție și acestea. Urgențele erau însă acceptate prin votul a 2/3 din consilierii prezenți care alcătuiau un proces verbal special. Cazurile de întruniri extraordinare erau aduse la cunoștința prefectului județului, iar Bucureștiul trebuia să anunțe Ministerul de Interne.

Consiliul delibera numai în situația în care era asigurată prezența majorității absolute a membrilor consiliului. Ședințele de consiliu erau conduse, deschise și închise de către primar, sau de ajutorul său. În situația în care nici una din persoanele menționate mai sus nu putea participa la ședință, atribuțiile respective erau transmise consilierului cel mai în vârstă. Hotărârile se adoptau cu majoritatea absolută a consilierilor prezenți. În caz de egalitate de voturi, propunerea era considerată respinsă. Votul era deschis, cu excepția cazurilor „în care sunt persoane în chestiune”, când votul era secret (art. 24). Președintele de ședință vota la urmă.

Prin articolul 25 era interzisă participarea oricărui membru al unei comune de a lua parte la orice deliberări ale consiliului dacă el sau rudele sale până la gradul al patrulea aveau un interes personal, să îndeplinească o funcție sau să aibă vreun serviciu retribuit, să fie avocat ori împuternicit în procese derulate împotriva comunei sau să apere cu plată interesele comunei, să participe la verificarea conturilor „vre-uneia din administrațiile publice din care ar face sau ar fi făcut parte”. În această din urmă situație, persoanele în cauză puteau „sta față spre a da explicațiunile necesare”¹¹.

Ședințele consiliului erau publice. Președintele ori o treime din participanți puteau propune desfășurarea secretă a unei ședințe. O asemenea hotărâre putea să fie adoptată cu votul a 2/3 dintre participanți.

¹¹ Eventualele hotărâri luate prin încălcarea dispozițiilor art. 25 deveneau anulabile (art. 34).

Președintele ședinței devenea răspunzător de asigurarea ordinii și liniștii ședinței¹². Consiliul comunal își realiza propriul său Regulament de ordine interioară. Fiecare ședință trebuie să realizeze o dare de seamă detaliată, semnată de primar și de către secretar. Un rezumat al acesteia se afișa în termen de 8 zile „la ușa casei comunale”.

Toate deliberările consiliului erau notate cronologic într-un registru special, „parafat de primar și ținut de secretar”. Aceste deliberări erau transmise în copie, de către primar, prefectului iar, în cazul Bucureștiului, Ministerului de Interne. Urmărind asigurarea unei depline transparențe legiuitorul preciza că aceste deliberări „sunt pururea la dispoziția oricărui cetățean din comună” (art. 31) sau oricărei autorități care ar dori să le cunoască ori să ia copii după ele. Pentru problemele aflate în litigiu, se păstra secretul informațiilor până la terminarea procesului, cu excepția dreptului de informare al autorităților sau membrilor consiliului. Deciziile consiliului nu puteau fi contrare legilor și regulamentelor de administrație publică (art. 32).

Erau considerate nule de drept hotărârile care s-ar fi luat „asupra obiectelor străine”, ori în afara ședințelor întrunite în mod legal. Articolul 33 revenea, întărind că erau considerate nule eventualele hotărâri luate împotriva legilor sau regulamentelor generale ale administrației publice. Nulitatea de drept și anularea se pronunța de către ministrul de Interne din oficiu, sau la cererea prefectului ori a părților interesate. Art. 35 stipula că „Nulitatea se poate cere și pronunța la orice epocă”. Articolul preciza și condițiile de anulare¹³. Părțile în cauză puteau face recurs la Consiliul de Miniștrii în termen de 15 zile.

În cazurile în care Consiliul comunal ar fi persistat „să se îndepărteze de la îndatoririle sale, sau dacă actele sale ar fi de natură a tulbura ordinea publică, sau dacă prin rea credință ar compromite interesele comunei, Regele putea dizolva consiliul” (art. 38). Eventuala dizolvare nu se putea produce decât în urma unui raport motivat al ministrului de interne, care era publicat în „Monitorul Oficial” concomitent cu ordonanța de dizolvare.

În eventualitatea unei astfel de situații, în cel mult două luni se organizau noi alegeri, răstimp în care responsabilitățile consiliului erau transferate unei comisii interimare, numită prin decret regal, și alcătuită din „alegătorii comunali cei mai greu impuși” (art. 39). Comisia interimară era compusă din cinci membrii în comunele cu o populație până la 25.000 de

¹² Cf. art. 521 din Codul de procedură penală (art. 27).

¹³ Anularea trebuia cerută la prefectură în termen de 10 zile de la înștiințare și se pronunța în termen de 30 de zile de la sesizare (art.35).

locuitori, sau din 7 membrii în comunele cu o populație mai mare. Prin decretul de numire a respectivei comisii, erau desemnați președintele și vicepreședintele care îndeplineau concomitent și funcțiile de primar, respectiv ajutor de primar. Atribuțiile comisiei interimare se rezumau la actele urgente de administrație. În nici un caz respectiva comisie nu putea să angajeze comuna în proiecte care ar fi depășit limitele financiare ale exercițiului bugetar curent, sau să se ocupe de proiecția bugetară. Ea nu putea face decât numiri provizorii în funcțiile vacante. Funcțiile acestei comisii încetau atunci când „consiliul comunal a fost reconstituit și instalat”.

Cea de a doua secțiune a acestui capitol se referea la atribuțiile consiliului comunal. Articolul 40 preciza faptul că tot ceea ce privea „privegherea și apărarea intereselor speciale ale comunei” intra în sfera atribuțiilor Consiliului comunal. Acest organism avea puterea de a-și realiza regulamente de „administrație comunală și de poliție comunală”. Concomitent consiliile comunale puteau fixa măsurile coercitive adecvate „pentru călcătorii regulamentelor”, în eventualitatea că aceste pedepse nu erau prevăzute prin legi speciale. Măsurile coercitive astfel stabilite nu puteau însă depăși sfera „pedepselor de simplă poliție”. Aceste regulamente nu deveneau însă viabile până ce nu erau aprobate prin decret regal și publicate în „Monitorul Oficial”. Autoritatea superioară putea să aprobe sau să respingă regulamentele, nu putea însă să le modifice. Dacă respectiva autoritate considera că regulamentele erau susceptibile a fi îmbunătățite, le putea trimite consiliului comunal „cu observațiile sale, spre a le lua din nou în dezbatere” (art. 41). Contravențiile la aceste regulamente cădeau în aprecierea instanțelor judecătorești competente.

Hotărârile consiliilor comunale deveneau executorii în mod automat, în afara cazurilor în care o lege avea prevederi exprese.

Consiliul comunal avea dreptul de control asupra modului în care bisericile, așezămintele de binefacere și de utilitate publică își administrau avutul. Legea preciza că bugetul acestor instituții era fixat de către consiliul comunal care veghea în același timp ca „administrațiunea lor să se facă conform legilor și actelor de funcțiune” (art.44). Erau exceptate de la aceste prevederi „eforia spitalelor civile din București, epitropia Sf. Spiridon din Iași și eforia așezămintelor spitalului Brâncovenesc, a bisericii Domnița Bălașa”.

Prin articolul 45 se interzicea consiliilor comunale de a realiza (proteste, proclamații, adrese) cu caracter politic și de a avea relații cu alte consilii comunale în afară de cele ale unor probleme de interes local reciproc.

Cel de al treilea capitol al legii era rezervat primarului și ajutorului de primar. Primarul era însărcinat cu administrarea comunei. El putea delega,

prin ordonanță scrisă, o parte din atribuțiile sale ajutorilor de primar. Prin articolul 47, primarul era însărcinat în special cu administrarea bunurilor comunei, cu asigurarea veniturilor comunale, cu întocmirea bugetului, cu supravegherea stabilimentelor comunei, cu coordonarea lucrărilor comunale, cu organizarea licitațiilor, cu încheierea contractelor, cu reprezentarea comunei în justiție, cu executarea tuturor hotărârilor consiliului.

Licitațiile erau conduse de către primar, sau reprezentantul său, se desfășurau „cu majoritatea membrilor care compun comisia, în sala consiliului, cu ușile deschise” (art. 49).

În sarcina primarului se mai afla „supravegherea bisericilor parohiale și tuturor stabilimentelor sau instituțiilor de binefacere și utilitate publică din cuprinsul comunei”. El putea propune măsurile pe care le considera utile, sau dacă nu constata remedierea deficiențelor, raporta ministrului de Interne sau după caz, parchetului.

Primarul sau ajutorul de primar era împuternicit cu actele de stare civilă. El putea delega această responsabilitate, cu aprobarea consiliului, unui consilier, care primea o diurnă.

Lunar primarul, sau ajutorul său verifica „starea casei comunale” ocazie cu care încheia un proces verbal, înmânând fiecărui consilier o copie a acestuia. Primarul era responsabil și de arhiva comunei. La preluarea funcției el realiza un inventar în două exemplare. Tot el dădea autorizațiile necesare construcțiilor, reparațiilor edificiilor în conformitate cu planurile de urbanism. Primarul era obligat să răspundă în termen de 30 de zile cererilor de reparații și în termen de două luni cererilor de construcții. Împotriva deciziilor sale se putea face apel la Ministerul de Interne sau la prefectul județului în funcție de statutul fiecărei comune.

Primarul era obligat să se preocupe de măsurile de igienă, salubritate publică și poliție comunală. O atenție aparte trebuia să fie rezervată persoanelor și „locuințelor dedate prostituției”. El răspundea de liniștea și securitatea spectacolelor. „El poate opri în împrejurări grave orice reprezentație pentru a asigura moralitatea, sănătatea și liniștea publică” (art. 57).¹⁴

¹⁴ Aceste prevederi au fost incluse în atribuțiile primarului încă din anul 1864. A se vedea *Legea comunală. Aprilie 1864...*, p. 58 (art. 99 și 100). Vezi Gheorghe Calcan, *The Chamber Law...*, p. 73.

În executarea atribuțiilor sale, primarul putea emite ordonanțe, însă numai după ce a obținut aprobările necesare, iar ele deveneau viabile după publicarea lor.

Primarul era considerat un delegat al puterii centrale (art. 59) care se afla sub autoritatea guvernului fiind obligat să publice și să execute legile.

Poliția comunală se realiza prin agenții poliției administrative, la cererea primarului. Suplimentar comunele puteau înființa și agenți comunali speciali, însărcinați cu poliția comunală (art.60).

În lipsa primarului, el putea fi înlocuit de primul său ajutor, și dacă și acesta lipsea, de cel de al doilea ajutor sau de către cel mai în vârstă dintre consilieri, dacă primarul nu a desemnat un alt înlocuitor (ajutor sau consilier).

Primarul și ajutorul de primar puteau fi suspendați de ministrul de Interne pe o perioadă ce nu putea depăși două luni. Ei nu puteau fi revocați decât atunci „când ar persista să se depărteze de la atribuțiile lor, sau dacă actele lor ar fi de natură a provoca tulburarea ordinii publice, ori când, prin vădită rea credință, ar compromite interesele comunei” (art. 62). Revocarea se realiza prin decret regal, în urma unui raport detaliat al ministrului de Interne, publicat în „Monitorul Oficial”. Primarul și ajutorii de primar astfel revocați, nu mai puteau fi realeși nici pentru a îndeplini în mod provizoriu aceste funcții, în același consiliu, timp de un an. Ei puteau însă păstra calitatea de consilier.

Primarul și ajutorii de primar își puteau prezenta demisiile ministrului de Interne. Ei păstrau funcțiile până când li se aducea la cunoștință acceptarea demisiilor.

Primarul și ajutorii de primar, sau înlocuitorii lor erau retribuiți din „casa comunală”. Primarii din comunele reședință de județ aveau o retribuție ce mergea de la 300 la 1500 de lei, respectiv de la 100 la 300 pentru primarii celorlalte comune urbane, iar ajutorii de primar aveau jumătate din retribuția primarului (art. 64).

Semnul distinctiv al primarului și ajutorului de primar era „o eșarfă cu culorile naționale, purtată la cingătoare” (art. 65). La solemnități, recepții oficiale, ceremonii publice și la celebrarea sărbătorilor, purtarea eșarfei tricolore era obligatorie¹⁵.

Cel de al IV-lea titlu al acestei legi era intitulat *Despre funcționarii comunali* și avea trei capitole. Capitolul I conținea *Dispoziții generale*.

¹⁵ Modelul acestei eșarfe urma să fie stabilit printr-un decret regal (art. 65). Acest însemn pentru primar a fost introdus prin legea comunală din anul 1864. Vezi *Legea comunală, 1 aprilie 1864...*, p.58 (art. 107).

Articolul 66 preciza că fiecare comună urbană trebuia să aibă cel puțin un secretar, un casier perceptor și un copist care îndeplinea în același timp, funcția de registrator-arhivar. Prin regulamente municipale se organizau serviciile comunale. Numirea în funcțiile comunale se făcea cu respectarea legii administrației centrale și obligativitatea absolvirii a cel puțin patru clase primare. Numirile în funcție se făceau de către primar prin respectarea prevederilor legale, cu excepția cazurilor în care legea prevedea o altă procedură. Funcționarii comunali nu puteau fi revocați decât în cazuri bine motivate prevăzute de lege. Constatarea abaterii era făcută de către primar sau ajutorul său „fiind ascultat și funcționarul învinuit”. Secretarul, casierul și funcționarii comunali care aveau un salariu de 150 de lei pe lună, erau obligați să depună jurământ.

Cel de al II-lea capitol se referea la secretarul comunei. El era „capul cancelariei” (art. 71) și răspundea de arhivarea tuturor „lucrărilor din cancelaria primarului”. El contrasemna toate documentele putând însă delega această obligație „capilor speciali ai serviciilor comunale”.

Secretarul asista la toate ședințele consiliului, redacta procesele verbale ale acestora, și transcria hotărârile consiliului în registrul special. Secretarul comunei trebuia să aibă cel puțin patru clase gimnaziale pentru comunele nereședință de județ și bacalaureatul pentru celelalte comune, precum și obligativitatea să fi lucrat în administrație cel puțin patru ani într-o funcție superioară aceleia de copist. În cazul de absență, secretarul era înlocuit de un funcționar superior desemnat de către primar.

Cel de al treilea capitol al acestui titlu se referea la casier și agenții împlinitori. Aceștia nu puteau prelua aceste funcții înainte de a depune garanția fixată de lege. Primarul veghea supra acestui fapt având grijă ca în permanență garanția depusă să fie suficientă și solvabilă. Ea se păstra la Casa de Depuneri și Consemnațiuni. Această garanție era returnată la încetarea activității „după ce gestiunea lor va fi definitiv lichidată de autoritățile în drept” (art. 77). Casierul comunal trebuia să aibă cel puțin o școală de patru clase gimnaziale sau o școală comercială de gradul I pentru comunele nereședință de județ sau bacalaureatul sau diploma unei școli comerciale de gradul II pentru comunele reședință de județ, ca și obligativitatea de a fi servit într-o funcție de contabilitate publică sau o funcție superioară celei de copist timp de patru ani.

Casierul încasa veniturile comunale și achita cheltuielile acesteia. Casierul și agenții împlinitori erau singurele persoane autorizate „în mânăuirea fondurilor comunale”.

Cel de al V-lea titlu al legii se referea la administrarea și finanțele publice, avea două capitole, fiecare cu mai multe secțiuni. Primul capitol era rezervat *Administrației comunale*. Secțiunea I se referea la *Bunurile comunei*. Primarul trebuia să se ocupe de proprietățile comunale, de îngrijirea clădirilor, de utilizarea corectă a acestora, de strângerea veniturilor pe care le produceau, de conservarea lor. Primarul era dator să inventarieze toată averea mobilă și imobiliară a comunei; să actualizeze permanent acest inventar.

Arendarea, închirierea și exploatarea bunurilor private ale comunei se realiza prin licitație publică, în condițiile legii. Darea în regie se realiza numai dacă licitația organizată nu ar fi dat rezultat, și numai până la organizarea unei noi licitații. Pentru perioadele mai mari de cinci ani era necesar acordul ministrului de Interne¹⁶.

Consiliul comunal stabilea modul de folosință a apelor și islazurilor, străzilor și piețelor, canalelor și halelor, abatoarelor și târgurilor. Imobilele proprietate a comunei nu puteau fi înstrăinate decât „în urma unei decizii a consiliului comunal, aprobate prin decret regal, după avizul Consiliului de Miniștri” (art.86), ceea ce demonstrează grija și responsabilizarea pentru patrimoniul imobiliar al comunelor. Dacă valoarea bunurilor tranzacționate era sub a 20-a parte din venitul anual al comunei, autorizația organelor superioare nu mai era necesară. Nu era necesară viza autorităților superioare nici în cazul cedărilor de mici proprietăți de teren care s-ar fi făcut în scopul alinierii stradale, în conformitate cu planul general de urbanism¹⁷.

În competența consiliilor comunale cădea și preocuparea de achiziționare „de averi nemișcătoare”. Pentru bunurile a căror valoare depășea 10.000 lei pentru comunele urbane reședință de județ și 5.000 de lei pentru celelalte comune era necesar avizul Ministerului de Interne. Donațiile de orice fel făcute comunelor erau avizate de consiliul comunal, iar dacă valoarea acestora depășea 20.000 de lei pentru reședințe de județ și 5.000 de lei pentru celelalte comune urbane era necesară aprobarea Ministerului de Interne. Consiliul comunal era obligat să autorizeze toate tranzacțiile vizând averile mobiliare. Dacă valoarea acestor tranzacții depășea cuantumul menționate

¹⁶ Art. 84 fixa competențele treptelor decizionale ale licitațiilor: „Licitațiile până la a 20-a parte din veniturile anuale ale comunei se aprobă de primar, conform art. 49; de la a 20-a parte până la a 18-a parte de consiliul comunal și de la a 10-a parte încolo de către consiliul comunal cu confirmarea Ministrului de Interne”.

¹⁷ Prețul de vânzare era stabilit de consiliul comunal. În caz de neînțelegere se putea apela la instanțele de judecată. Dacă proprietarul se opunea cumpărării terenului în scopul alinierii stradale legea era fermă prevăzând exproprierea întregii proprietăți (art. 87).

anterior, era necesar avizul Ministerului de Interne, iar dacă se depășea 50.000 de lei pentru reședințele de județ și 20.000 de lei pentru celelalte comune urbane era nevoie de avizul Consiliului de Miniștrii.

Cea de a II-a secțiune se referea la *Lucrările comunale*.

Toate lucrările de construcție sau reparații de clădiri, drumuri etc. se realizau cu aprobarea consiliului comunal care aviza planurile și devizele respective. Dacă valoarea lucrărilor depășea 40.000 de lei pentru reședințele de județ și 10.000 de lei pentru celelalte comune urbane era necesară aprobarea Ministerului de Interne. Lucrările comunale se executau după caiete de sarcini în regim similar lucrărilor statului. Legea permitea constructorului luarea în concesiune în schimbul unei anuități cu hotărârea consiliului comunal, aprobată prin decret regal după obținerea avizului Consiliului de Miniștrii, dacă anuitatea nu depășea 20 de ani. Dacă aceste condiționări erau depășite, era nevoie de aprobarea Corpurilor legiuitoare.

Cea de a III-a secțiune era intitulată *Despre edilitate și poliția comunală*.

Articolul 94 revenea asupra planurilor edilitare privind alinierea străzilor și piețelor, planuri ce trebuiau să obțină aprobarea regală. Comunele urbane erau obligate prin acest articol ca în termen de patru ani să realizeze planurile de sistematizare (aliniere) a orașelor. Închiderea, deschiderea de străzi, stabilirea denumirii acestora, a piețelor publice, înființările și desființările de bâlciuri și târguri cădeau în competența exclusivă a consiliilor comunale. Străzile, pasajele, clădirile create fără autorizație erau închise sau după caz, dărâmate (art. 96). Cei care ar fi cumpărat sau construit în asemenea locuri erau îndreptățiți să ceară, în justiție, despăgubiri vânzătorului. Legea era la fel de drastică și în cazul construcțiilor care nu respectau regulile de aliniere, prevăzându-se dărâmarea acestora (art. 97). Nu erau permise lucrări de consolidare a caselor ce ieșeau din aliniamentul stradal, prevăzându-se desființarea respectivelor lucrări (art. 98).

Articolul 99 preciza faptul că măsurile de poliție comunală se aplicau de către primar, în conformitate cu legile în vigoare și aveau ca obiect: igiena și salubritatea publică, măturatul străzilor și piețelor, înlăturarea cauzelor de infecție, întreținerea curățeniei apelor și fântânilor, asigurarea igienei și salubrității locuințelor, reglementarea circulației în locurile aglomerate, asigurarea populației cu produse alimentare de bază (pâine, carne), asigurarea mijloacelor de transport în interiorul localităților, adoptarea măsurilor de prevenire a incendiilor, inundațiilor, epidemiilor, ocrotirea locuitorilor de alienații furioși și de animalele feroce, „distrugerea” animalelor

vătămătoare, asigurarea condițiilor necesare înmormântării decedaților și întreținerea cimitirelor indiferent de cultul lor religios, asigurarea securității clădirilor, supravegherea unităților de măsurat și cântărit produse și mărfuri etc. Articolul următor arată că cei aflați în contravenție erau judecați de instanțele competente, care puteau condamna pe cei vinovați „la executarea lucrărilor prescrise de dânsule sau desființarea acelor ce ar fi executate în contra prescripțiilor lor formale”.

Capitolul al II-lea al acestui titlu se intitula *Finanțele comunale*. Cea dintâi subsecțiune se referea la *Veniturile comunei*. Acestea se împărțeau în venituri ordinare și venituri extraordinare. Veniturile ordinare erau alcătuite din: taxele și contribuțiile cetățenilor, taxa pășunatului, „produsul proprietăților comunale”, „produsul terenurilor afectate pentru înmormântări în cimitirele comunale”, „produsul concesiunilor de apă și ridicarea gunoaielor din curți”, amenzi etc. Veniturile extraordinare se compuneau din: „contribuțiile extraordinare, fixate prin legi”, valoarea bunurilor care erau înstrăinate, donațiile, dobânzile economiilor sau împrumuturilor, eventuale venituri neplanificate etc.

Dările și contribuțiile comunale se hotărau de către consiliul comunal cu votul majorității absolute a consilierilor. Orice dare nouă trebuia anunțată cetățenilor, prin afișare, cu cel puțin 15 zile înainte de perceperea ei. Cetățenii puteau reclama introducerea noii taxe, iar consiliul era obligat să răspundă reclamațiilor. Odată cu înaintarea procesului verbal despre introducerea noii taxe consiliul trebuia să trimită Ministerului de Interne, atașat, toate reclamațiile care vizau noua taxă, ceea ce reprezenta de fapt, o modalitate de verificare a impactului pe care îl avea noua taxă asupra locuitorilor. Nici o dare comunală „nu se poate așeza decât numai prin lege” (art. 105). Desființarea sau transformarea taxelor avea nevoie de votul consiliului, aprobat prin decret regal în urma avizului Consiliului de Miniștri.

Împrumuturile necesare comunei erau aprobate de către consiliu dacă nu depășeau a 20-a parte din venitul anual și se întindeau pe o durată mai mică de 5 ani. Depășirea acestor condiții avea nevoie de aprobarea regală în urma avizului Consiliului de Miniștri. Pentru împrumuturile mai mari decât a 10-a parte a venitului era necesară aprobarea Corpurilor legiuitoare.

Cea de a doua secțiune a acestui capitol se referea la *Cheltuielile comunei*. La fel ca și veniturile, cheltuielile comunale erau ordinare și extraordinare. Cheltuielile extraordinare erau cele neprevăzute și temporare. Cheltuielile mai erau obligatorii și facultative. Consiliul comunal era obligat să treacă în buget toate cheltuielile obligatorii. Cele mai importante dintre

acestea erau: întreținerea primăriei și asigurarea ei cu mobilierul necesar, cheltuielile necesare publicării și imprimatelor, abonamentul la „Monitorul Oficial”, cheltuielile necesare recensământului populației, cele necesare plății salariilor primarului și tuturor funcționarilor primăriei, a comisarilor, impiegaților de poliție și pompierilor, asigurarea chiriei „localului comisiilor și poliției”, a judecătorilor de ocoale, a instrucțiunii publice, salariile preoților „și altor servitori ai bisericii, acolo unde bisericile nu au venituri proprii îndestulătoare”, „întreținerea ospiciilor pentru bolnavi, infirmi, alienați și copii găsiți”¹⁸. Dacă comunele nu puteau acoperi singure aceste din urmă obligații, ele puteau contribui proporțional cu veniturile pe care le realizau, fiind ajutate de Consiliul județean sau de către diferite „stabilimente de bine-facere”.

În rândul cheltuielilor obligatorii mai intrau: repararea edificiilor și stabilimentelor comunale, întreținerea cimitirelor, iluminarea și pavarea străzilor, aducțiunile de apă, plantațiile publice, alinierea stradală, plata impozitelor pe veniturile comunale, plata tuturor datoriilor (art. 111). De regulă, comunelor nu li se putea impune cheltuieli suplimentare, care să depășească bugetul aprobat de către consiliul comunal.

Cea de a III secțiune a acestui capitol era destinată *Bugetului comunei*. Acesta, propus de primar, era supus aprobării consiliului în sesiunea din luna ianuarie. Bugetul cuprindea toate veniturile și cheltuielile comunei conform prevederilor legale. În buget nu puteau fi trecute cheltuieli neautorizate. Pentru stabilirea cuantumului venitului se lua ca martor media veniturilor ultimilor cinci ani. În fiecare buget era înscrisă o sumă destinată cerințelor extraordinare. Aceasta era votată de consiliu și aprobată de forurile ierarhice. Dacă cheltuiala era urgentă, primarul o putea deschide, iar la prima întrunire a consiliului o supunea aprobării acestuia.

Bugetele reședințelor de județ se înaintau Ministerului de Interne până la 1 ianuarie spre a primi aprobarea regală. Bugetul celorlalte comune era înaintat în același termen Consiliului județean. Autoritățile superioare puteau interveni în proiecțiile bugetare dacă considerau că anumite sume erau insuficiente ori dacă fuseseră scăpate cheltuieli obligatorii. În situația în care mai multe comune erau implicate în aceeași cheltuială obligatorie, ele puteau contribui în cotă parte. În caz de neînțelegere, intervenea Ministerul de Interne

¹⁸ În legea comunală din 1864, cheltuielile comunei erau împărțite în obligatorii și facultative. Multe din obligațiile financiare ale comunelor urbane din această lege sunt inspirate din cele prevăzute în legea din 1864. Vezi *Legea comunală. 1 aprilie 1864...*, p. 52 (art. 118-119).

care și hotăra, existând însă posibilitatea ca părțile interesate să facă recurs la Consiliul de Miniștrii.

Bugetul odată aprobat, putea fi consultat de oricine era interesat. Comunele care aveau un venit mai mare de 100.000 de lei aveau obligația de tipărire a bugetului.

Cea de a IV-a secțiune a acestui capitol se referea la *Contabilitatea comunală*. În noiembrie, la cererea consiliului comunal, primarul supunea cercetării veniturile și cheltuielile exercițiului trecut. Comunele urbane reședință de județ, înaintau spre verificare, prin Ministerul de Interne până la 1 noiembrie, calculele respective Înaltei Curți de Casație. Celelalte comune înaintau actele spre verificare, în același termen, Consiliului județean. După realizarea acestor documente, ele erau păstrate timp de o lună la primărie pentru a fi consultate de orice contribuabil. Primarul era obligat să publice o înștiințare privind situația financiară a comunei.

Regulile aplicabile finanțelor comunale erau utilizate și pentru bugetele și toate problemele de gestiune ale bisericilor parohiale și așezămintelor de bine-facere și utilitate publică din fiecare comună urbană.

Legea pentru organizarea comunelor urbane se încheia prin *Dispoziții tranzitorii* care precizau obligativitatea ca într-un an de la promulgarea legii, fiecare comună urbană să își delimiteze circumscripția. După scurgerea acestui termen, nici o schimbare nu se mai putea face decât prin lege.

Articolul 130 preciza că prevederile acestei legi erau valabile și pentru comunele urbane din Dobrogea, teritoriu integrat administrației românești după războiul de independență.

Legea anunța prin articolul 131 că regulamente speciale de administrație publică „vor dezvolta detaliile de aplicare a principiilor și dispozițiilor prezentei legi”.

Legea a fost votată de Adunarea Deputaților la 16 martie 1894, cu 68 voturi pentru și 21 contra și de Senat la 21 martie 1894, cu 50 de voturi pentru și 4 împotriva¹⁹.

Legea pentru organizarea comunelor urbane din anul 1894 apare ca o necesitate a modernizării societății românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Diversitatea funcțiilor și provocărilor la care erau supuse localitățile urbane au impus adoptarea acestei legi. Legea și-a propus ca cel puțin la nivel formal, orașele românești să dispună de cadrul legal și logistic propriu

¹⁹ Legea purta și semnăturile președinților celor două camere, generalul G. Manu, președintele Camerei Deputaților și Gh. Gr. Cantacuzino, președintele Senatului, cât și a secretarilor acestor camere (*Legea pentru organizarea comunelor...*, p. 3497).

modului de administrare european (inclusiv al problemelor de urbanism, curățenie, salubritate).

Influența legii comunale din anul 1864 este evidentă în atributele similare ale primarului, consiliului sau a altor funcționari. Legea stabilește în detaliu, pas cu pas operațiunile administrative și legale care trebuiau urmărite. Simpla lectură a textului legii reușește să imprime preocupările legiuitorului pentru asigurarea transparenței și a corectitudinii demersurilor administrative. Hotărârile mai importante erau afișate și publicate. Bugetele și problemele financiare erau supuse aprobării și controlului celor mai înalte și profesioniste instituții ale statului.

Legea face, de regulă, o deosebire între comunele urbane reședință de județ și celelalte, acordându-le responsabilități, drepturi și obligații diferențiate. Grija pentru gestionarea patrimoniului este evidentă, multe din hotărârile comunale în această privință putând constitui obiectul analizei chiar a Camerelor legiuitoare. Multe din hotărârile comunale trebuiau să fie consfințite prin decrete regale, fapt ce poate demonstra că, intenția legiuitorului a fost condusă de rațiunea instituirii unei administrații centralizate.

Analiza acestei legi arată și preocuparea factorilor diriguitori de a crea un aparat funcționăresc competent, cu studii adecvate unei administrații care se pregătea să intre în secolul XX. Persoanele implicate în administrarea responsabilă a problemelor obștești erau bine remunerate, pretinzându-se concomitent, corectitudine, probitate profesională, transparență și concentrare în problemele comunității și nicidecum în cele personale, familiale sau a intereselor de grup.

În mod cert, legea pentru organizarea comunelor urbane a avut un rol pozitiv în evoluția administrației orășenești în special, și a societății românești în general. Prevederile sale au rămas în vigoare până la reforma administrativă realizată după Marea Unire, în anul 1925.

II.4. LEGEA PENTRU ORGANIZAREA COMUNELOR RURALE DIN ANUL 1904

Evoluția și modernizarea societății românești la începutul secolului al XX-lea¹ cerea implicit perfecționarea administrației locale. În altă ordine de idei, adoptarea legii de organizare a comunelor urbane în anul 1894² impunea adoptarea unor reglementări exprese pentru organizarea și funcționarea comunelor rurale fapt care s-a petrecut cu zece ani mai târziu.

Legea pentru organizarea comunelor rurale din anul 1904 a fost adoptată de către Adunarea Deputaților la 13 aprilie, cu 68 de voturi pentru și 12 contra, și la 18 aprilie de către Senat cu 45 de voturi pentru și 3 contra. Legea a fost promulgată de regele Carol I la 26 aprilie și a fost publicată în „Monitorul Oficial” al României la 1/14 mai 1904³. Legea avea opt titluri și 251 de articole.

Articolul 1 preciza că o comună rurală avea personalitate juridică. Ea era alcătuită din unul sau mai multe sate sau cătune. Reședința comunei era într-unul din satele sau cătunele din componența sa. Cel de al doilea articol fixa criteriile de ordin numeric care erau cerute pentru obținerea statutului de comună, sat și cătun. Astfel, o comună rurală trebuia să aibă cel puțin 200 de contribuabili, iar satul cel puțin 100 de locuitori. Cătunele erau definite de lege ca „centre de populație care au mai puțin de 100 de locuitori”⁴. Precizarea aceasta era foarte importantă pentru că umplea un vid explicativ al legislației

¹ Vezi *Istoria românilor*, vol.VII, tom. II, *De la Independență la Marea Unire (1878-1918)*, Editura Enciclopedică, București, 2003.

² *Legea pentru organizarea comunelor urbane*, „Monitorul Oficial”, 31 iulie/12 august 1894, p.3489-3497.

³ *Lege pentru organizarea comunelor rurale*, „Monitorul Oficial”, nr.26, 1/14 mai 1904, p. 985 – 1009.

⁴ *Ibidem*, p. 985.

administrative românești. Acele comune care nu aveau 200 de contribuabili⁵ se puteau alipi la cele vecine, iar cele care nu puteau să-și suporte singure sarcinile care le reveneau se puteau asocia cu una sau mai multe comune.

Articolul 4 al acestui întâi titlu al legii intitulat sugestiv *Comuna rurală, satul și cătunul* preciza că fiecare sat și cătun „va avea vatra sa”, fără a se da însă vreo precizare a termenului de vatră a satului. La fel ca în legea comunală din anul 1864⁶ se prevedea obligativitatea ca fiecare locuitor să facă parte dintr-o comună și să participe la toate sarcinile acesteia.

Legea era destul de precaută și chiar restrictivă în privința stabilirii în comună a unor noi locuitori. Cel care ar fi dorit să vină într-o nouă comună, definit de lege prin termenul de „străin” trebuia să obțină aprobarea consiliului comunal care se putea realiza numai „dacă străinul va dovedi, cu certificat emanat de la autoritatea competentă a locului de unde a plecat, că s-a bucurat de o bună purtare; că a satisfăcut obligațiile legii de recrutare, dacă este major, că nu a fost condamnat pentru crime sau delictе și că are o meserie sau un capital de 1.000 lei” (art. 5)⁷. Și pentru a conchide caracterul restrictiv, legea mai adăuga o etapă finală, aprobarea autorizării Consiliului Comunal de către prefectul județului. Aceste prevederi nu se aplicau lucrătorilor sezonieri.

Alipirile, deslipirile, schimbarea numelor comunelor, satelor și cătunelor nu se putea face decât prin lege, după cererea făcută de Consiliul Comunal sau de către o treime din numărul cetățenilor cu drept de vot înscriși pe listele electorale și după o cercetare făcută la fața locului și avizarea Consiliului Județean. În caz de alipire, patrimoniul comunei, satului, cătunului unite deveneau bun comun al întregii comune, iar în caz de dezlipire, se restituia proprietatea în natură, sau în lipsa acesteia, contravaloarea ei. În aceste cazuri, consiliile comunale erau dizolvate și se organizau noi alegeri.

Titlul al II-lea al legii se referea la *Sarcinile comunei* și cuprindea un singur articol care avea 15 aliniate. Cea mai mare parte a sarcinilor intrau în categoria celor normale cu care locuitorii erau obișnuiți fiind prevăzute și în legile administrative anterioare, iar altele erau noi.

Fiecare comună rurală avea obligația de a avea „o casă comunală” și spațiile necesare pentru sfaturile sătești, și pentru școli. Preocupările pentru biserică și cult, pentru îngrijirea copiilor orfani, a bolnavilor, a alienaților, a

⁵ Vezi și Anibal Teodorescu, *Tratat de drept administrativ*, vol. II, București, 1935, p. 333-338.

⁶ *Legea comunală*, 1 aprilie 1864, în B. Boerescu, *Supliment la Codicele Române*, București, [1880], p. 50.

⁷ *Lege pentru organizarea comunelor rurale...*, p. 985.

lehzelor, pentru înmormântarea săracilor, întreținerea cimitirelor picau tot în sarcinile comunale. Comuna mai trebuia să se ocupe de paza și liniștea locală, ameliorarea raselor de animale, întreținerea drumurilor, înființarea de pepiniere pentru pomi fructiferi. Ocupându-se de igiena și salubritatea publică fiecare comună rurală era obligată a întreține o infirmerie. Comuna trebuia să ia măsuri de prevenire a epidemiilor și epizootiilor, a inundațiilor și incendiilor, de combatere a animalelor, păsărilor și insectelor dăunătoare. În sarcina comunelor pica și obligativitatea de a se îngriji de târgurile de animale și de abatoare. În cadrul obligațiilor noi, unele ținând și de evoluția vremurilor, intrau cele de împrejmuire a vetrei satelor și de „a înființa și întreține serviciul telefonic între reședința comunei și satele și cătunele ei” (art. 10).

Referindu-se la aceste obligații, reputatul specialist în drept administrativ, Anibal Teodorescu, le considera „numeroase, învedrând și anumite preocupări de economie rurală”. Analizându-le, el sublinia și elasticitatea prevederilor legale, în sensul că „dacă o comună nu le putea suporta, legiuitorul îi permitea să se asocieze cu una sau mai multe comune vecine”⁸

Cel de al III-lea titlu se referea la *Administrația comunală*. Primul capitol al acestui titlu cuprindea precizări despre *Compunerea Consiliului Comunal și Sfatului Sătesc*. Fiecare comună rurală era condusă de către un Consiliu Comunal, un primar și un ajutor de primar. Comunele care aveau până la 5.000 de locuitori aveau un consiliu alcătuit din 9 consilieri, iar comunele mai mari aveau 11 consilieri, aleși pe o perioadă de patru ani. Legea fixa procedurile de urmat în caz de descompletare, din diferite motive, a consiliului comunal și de organizare de noi alegeri dacă situația impunea acest lucru (art. 15-16).

Articolul 17 preciza că fiecare sat, cu excepția satului reședință de comună trebuia să aibă un sfat al satului și un delegat. „Interesele cătunului vor fi reprezentate de sfatul satului celui mai apropiat, la a cărui alegere cătunul va lua parte”⁹. Determinarea satului de care un cătun era cel mai apropiat cădea în sarcina Delegației județene. Consiliul sătesc trebuia să aibă cinci membri, care erau aleși pe o perioadă de patru ani, dintre cetățenii care locuiau în satele sau cătunele respective.

Primarul desemna locul în care urmau să se facă alegerile în satele comunei și el sau un reprezentant al său prezida biroul electoral. La fel ca și în

⁸ Anibal Teodorescu, *op.cit.*, p. 334.

⁹ *Lege pentru organizarea comunelor rurale...*, p. 987.

cazul Consiliului comunal, legea fixa procedurile de urmat în caz de descompletare a sfatului sătesc, sau de organizare de noi alegeri. De precizat, că un sfat sătesc se realiza „prin decizie motivată a Consiliului de Miniștrii, în urma unui referat al ministrului de Interne” (art.21), fapt care demonstra seriozitatea cu care autoritățile centrale priveau problemele administrative locale până la nivel de sat și de cătun.

Capitolul al II-lea al acestui titlu se referea la *Gestiunea și funcționarea Consiliului comunal și sfatului sătesc*. Membrii Consiliului comunal erau convocați după alegere de către prefect pentru depunerea jurământului. Acesta se depunea în ședință publică „în asistența unui preot și în prezența unui delegat al guvernului” (art. 24)¹⁰.

Consiliul comunal se întrunea, de regulă, în două ședințe anuale, la 15 ianuarie și 1 iunie. În prima ședință primarul făcea o prezentare a situației economice, a numărului locuitorilor și a stării de sănătate a oamenilor și a situației veterinare. Consiliul lua în dezbatere toate problemele, dar în mod special problemele de stabilire a bugetului, în ședința din ianuarie și cele de derulare a acestuia în anul precedent în cea de a doua ședință. Durata acestor două ședințe era de 10 zile.

Atunci când situația impunea, ori la solicitarea unei treimi din consilieri, se puteau organiza sesiuni extraordinare. Acestea trebuiau anunțate cu trei zile înainte și dezbăteau strict doar chestiunile care erau trecute în convocare și care determinaseră sesiunea extraordinară. Desigur, în caz de urgență, erau dezbătute și aceste probleme. Pentru a nu lăsa hazardul sau subiectivismul să lucreze, legea preciza că problemele de urgență erau stabilite prin decizia a 2/3 din consilierii prezenți.

Ședințele erau prezidate de către primar, ori în lipsa acestuia de către ajutorul de primar sau cel mai în vârstă dintre consilierii prezenți. Deciziile erau luate cu majoritatea absolută a voturilor celor prezenți. În caz de paritate, decizia era considerată respinsă. Aceasta era o practică deja încetățenită în administrația românească¹¹ la fel ca și prevederile în privința votului pe care

¹⁰ Jurământul pe care trebuia să-l rostească consilierii rurali avea următoarea formulare: „Jur credință Regelui, supunere Constituției și legilor țării mele. Jur sprijin intereselor comunei. Așa să-mi ajute Dumnezeu”. (*Lege pentru organizarea comunelor rurale...*, p. 988).

¹¹ Vezi spre exemplu Gheorghe Calcan, *The Law From 1894 Regarding the Organization of the Urban Comunes*, „Buletinul Universității Petrol-Gaze din Ploiești”, Seria Științe Socio-Umane și Juridice, vol. LIX, nr.2, 2007, p. 103. A se vedea și prevederile art. 56 din Legea comunală din 1864, B. Boerescu, *op. cit.*, p.53-54.

consilierii îl dădeau „pe față, afară numai de cazurile unde sunt persoane în chestiune, când votul este secret. Președintele votează cel din urmă” (art.27).¹²

Toate hotărârile adoptate de consiliul comunal erau înregistrate, semnate și parafate de către primar, păstrate de către secretar și puse la dispoziția oricărui cetățean al comunei sau oricărei autotrități interesate să le cunoască. Excepție făceau problemele care s-ar fi aflat în litigiu care nu puteau fi consultate decât după soluționarea cauzei. Această restricție nu opera în cazul autorităților superioare al căror acces era nestingherit. Sfatul sătesc se întrunea atunci când interesele localității o cereau sau la cererea majorității membrilor sfatului. Întrunirile sfatului sătesc se făceau de preferință în zilele de sărbătoare și duminica „în localul său, în lipsă până va avea un asemenea local, în un altul desemnat de sfat” (art. 31). Primarul trebuia să fie înștiințat de toate convocările sfatului. Întrunirile sfatului erau prezidate de delegatul său, iar în lipsa acestuia, de către cel mai în vârstă dintre membrii sfatului. Hotărârile erau luate cu majoritate de voturi, erau trecute într-un registru special și puteau fi consultate de locuitorii comunei sau de către autorități.

Câteva dispoziții comune celor două tipuri de consilii, cuprindeau prevederi interesante chiar pentru reflecția contemporanilor. Astfel, persoanele alese în Consiliul comunal sau în Sfatul sătesc nu puteau refuza calitatea de membru, ori a demisiona înainte de finalizarea mandatului. Excepțiile erau clare: împlinirea vârstei de 60 de ani, numirea într-o altă funcție administrativă, dobândirea calității de parlamentar, cazurile de boală sau forță majoră bine documentate. Sancțiunile prevăzute în astfel de cazuri, ori în cele de refuz al depunerii jurământului erau de ordin financiar: amenda în folosul comunei, de la 20 până la 100 de lei. Evident aceste prevederi aveau menirea de a responsabiliza pe cei care se angajau într-un astfel de demers.

Seriozitatea celor aleși avea în vedere și participarea cu regularitate la întrunirile comitetelor din care făceau parte. În caz de absență nemotivată, cel în cauză plătea o amendă de 2 lei pentru întâia absență și 5 lei pentru cea de a doua. În cazul în care absența pricinuia neîntrunirea consiliului sau a sfatului, amenda era de 10 lei (art. 34-35).

În cazul declanșării unor epidemii sau epizootii, la dezbaterile comitetelor erau obligați să participe responsabilii și specialiștii sectoarelor respective, cât și preoții și învățătorii localităților respective.

Foarte fermă era legea în privința atitudinii primarului față de reprezentanții bisericii și școlii atunci când se luau hotărâri care priveau aceste

¹² *Lege pentru organizarea comunelor rurale...*, p. 988.

două instituții fundamentale în viața satului românesc. În cazul în care preoții și învățătorii nu erau convocați la astfel de întruniri, primarul era suspendat din funcție la prima abatere și revocat în caz de recidivă (art. 37).

La fel ca și celelalte legi administrative se urmărea asigurarea onestității și evitarea încurajării actelor ce ar fi putut conduce la corupție¹³. Astfel, orice membru al Consiliului Comunal ori al Sfatului sătesc nu putea participa la ședințele în care el, sau rudele lui până la gradul al IV-lea aveau vreun interes, nu putea îndeplini vreo funcție sau serviciu retribuit de comună, sau cu atât mai mult să fie implicat „direct sau indirect la orice întreprindere sau furnitură pentru comună”. De asemenea, nici un astfel de membru nu putea fi avocatul cu plată al comunei în vreo problemă litigioasă a acesteia (art. 39).

Ședințele acestor consilii erau publice cu excepția situațiilor în care se hotăra, prin vot, ca acestea să fie secrete. Prerogativele de a menține ordinea ședințelor reveneau primarului sau celui care prezida întrunirea. Toți cetățenii comunei aveau dreptul de a cere „copii totale sau parțiale de pe procesele verbale ale consiliului comunal sau sfatului sătesc, de pe bugetele și conturile comunei”¹⁴.

Atribuțiile Consiliului comunal și Sfatului sătesc erau cuprinse în capitolul al III-lea al acestui titlu. Consiliul comunal delibera în toate chestiunile care îl priveau. El putea să-și facă regulamentele de ordine interioară. Hotărârile contrare legilor și regulamentelor generale și cele care nu intrau în atribuțiile consiliilor comunale erau nule de drept. Era nevoie de aprobarea prefectului atunci când se realizau proiecte sau reparații mai mari de 500 lei, când se deschideau piețe publice, când se realizau închirieri și arendări, când se deschideau sau închideau stabilimente de băuturi spirtoase, când erau făcute comunei donații sau se înălțau stabilimente de binefacere.

Consiliile comunale aveau nevoie de aprobarea Delegației județene pentru aprobarea bugetului, fixarea taxelor, realizarea unor împrumuturi. De aprobare legală era nevoie și atunci când se hotărau introducerea sau desființarea unor taxe, cumpărarea sau schimbul de bunuri imobiliare care depășeau 25.000 lei, desființarea instituțiilor de binefacere, donațiile de imobile către stat, județ sau unor instituții. Atunci când se fixau impozitele comunale și când s-ar fi realizat împrumuturi mai mari de 100.000 lei, era nevoie de aprobarea Camerelor legiuitoare.

¹³ Vezi Gheorghe Calcan, *The Chamber Law from April First 1864*, „Buletinul Universității Petrol-Gaye din Ploiesti”, Seria Științe Socio-Umane și Juridice, vol. LVIII, nr. 1, 2006, p. 72.

¹⁴ *Lege pentru organizarea comunelor rurale...*, p. 989-990.

Articolul 58 fixa măsurile care puteau fi luate de către Consiliile Comunale prin regulamente proprii de igienă. Acestea vizau condițiile de vânzare a produselor alimentare, de îmbogățire a alimentației animalelor, de supraveghere a abatoarelor, a stabilimentelor și ”profesiunilor... insalubre”, prevenirea infecțiilor, „pentru curățirea și văruirea caselor, nivelarea curților, strângerea gunoiului din curți și transportarea lui pe locurile de cultură”, supravegherea cimitirelor, întreținerea fântânelor și apelor, „pentru măturatul și întreținerea în bună stare a drumurilor în interiorul comunei” etc., aspecte destul de complexe, unele din ele cu un caracter educativ vizibil.

Legea aducea lămuririle necesare și în cazul regulamentelor de edilitate. Acestea vizau aspecte interesante: „determina[rea] și împrejmui[rea] vetrelor satului și cătunelor cu gard sau șanț”, amenajarea drumurilor din localități și alinierea clădirilor în fața drumurilor¹⁵. Pentru a realiza asemenea lucrări era nevoie de un plan care se păstra atât la primărie cât și la prefectură.

Regulamentele de poliție rurală trebuiau să prevină „uzul ilicit, furtul și pagubele cauzate pe câmp” hotărâri mai vechi prevăzute în prevederile administrației locale¹⁶, măsuri de prevenire a incendiilor, de combatere a dăunătorilor culturilor, de funcționare a târgurilor, serbărilor și jocurilor publice, de împiedicare a străngerii recoltelor înainte de a ajunge la maturitate, de reglementare a pășunatului (art. 60).

O prevedere interesantă pe care legiuitorul o avea în vedere era aceea ca fiecare cetățean să fie obligat a presta anual până la două zile pentru lucrările de „secare de bălți, împrejmuirea vetrei satelor, plantațiuni, consolidări de terenuri, împrejmuiți de coaste, rectificări de pâraie și râuri, diguri de apărare, alimentarea comunelor cu apă” (art. 63). Cetățenii care nu prestau aceste munci erau obligați să plătească contravaloarea lor, care era utilizată de către primărie în același scop.

Sfatul satului putea lua hotărâri în toate problemele care interesau localitatea precum: „școala, biserica, sănătatea publică, drumurile, paza, stabilirea vetrei satului etc.” (art.64). Evident, nu puteau fi luate hotărâri contrare legilor în vigoare sau hotărârilor adoptate de organismele administrative ierarhic superioare. În cazul în care hotărârile sfatului sătesc erau nesocotite, acesta se putea adresa cu o plângere care putea merge până la Ministerul de Interne.

¹⁵ *Ibidem*, p. 991.

¹⁶ Vezi spre exemplu art. 48 din *Legea comunală* din 1887, publicată în “Monitorul Oficial”, nr. 28, 7 mai 1887. C. Hamangiu, *Codul general al României*, vol.II, *Legi uzuale 1860-1900*, București, 1900, p. 2239-2265.

Toate hotărârile adoptate la nivel local trebuiau să fie afișate și anunțate prefectului. Consiliile comunale vecine puteau colabora în probleme de interes reciproc. Perfectarea acestora se realiza numai de către primar. Înțelegerile cu caracter politic erau interzise.

Cel de al IV-lea capitol al acestui titlu era intitulat *Primarul, ajutorul, delegatul satului și atribuțiile lor*. Prin articolul 72 se preciza că orice comună avea un primar și un ajutor de primar care erau aleși dintre membrii Consiliului comunal, știutori de carte¹⁷. În caz de absență, demisie, suspendare sau revocare a primarului, el era înlocuit de ajutorul de primar, sau în lipsă de către un consilier desemnat de consiliu. Primarul era desemnat cu administrarea comunei, dar putea delega o parte din atribuțiile sale ajutorului ori unor consilieri sau chiar delegaților sătești în limitele prevăzute de legi.

Prin articolul 75 se preciza că primarul era în același timp „un delegat al administrației centrale” și, se afla astfel „sub autotritatea guvernului”. Era vorba de exercitarea unei duble misiuni: de reprezentant al comunității locale și al puterii centrale, dualitate care cerea negreșit suficiente dexterități care în caz de disfuncționalitate puteau crea situații de disconfort¹⁸.

Primarul era „ofițer de poliție și auxiliar al ministerului public” având obligația de a asigura liniștea comunală. El putea însărcina pe delegații satelor cu unele puteri cu caracter polițienesc. Rolul acestor delegați locali era semnificativ din moment ce legea îi considera „auxiliari ai ministerului public”¹⁹.

Primarul era desemnat sub rezerva supravegherii consiliului comunal și a autorităților superioare de a gospodări întregul patrimoniu al comunei și de a-i spori zestrea, de a întreține clădirile comunale, răspunzând personal de toate daunele provocate averii comunale. El avea căderea de a reprezenta comuna în justiție și de a intenta acțiunile pe posesie până la valoarea de 5.000 lei.

O prevedere interesantă, evidențiată de Anibal Teodorescu în analiza lui asupra acestei legi²⁰, era aceea că orice cetățean putea „cere primarului să intenteze acțiunile ce crede că aparțin comunei”. Și textul legii continua: „În caz că primarul sau consiliul comunal, fără motiv fondat, va refuza intentarea

¹⁷ Vezi și Anibal Teodorescu, *op. cit.*, p. 336.

¹⁸ *Ibidem*, p. 336-337.

¹⁹ *Lege pentru organizarea comunelor urbane...*, p. 993

²⁰ Anibal Teodorescu, *op. cit.*, p.336.

unor asemenea acțiuni, cel interesat are dreptul de a reclama prefectului care, luând avizul delegației județene, va statua starea de urgență” (art.76, alin.2)²¹.

Primarul mai era obligat a se ocupa de veniturile comunei, starea clădirilor și a drumurilor, licitațiile comunale (cu asistența a doi consilieri), închirieri, vânzări, donații, achiziții, cu elaborarea și publicarea anuală a listelor electorale, cu publicarea și executarea bugetului, coordonarea poliției locale, atribuții intrate deja în practica administrativă locală²².

Primarul avea dreptul de a emite ordonanțe „în privința măsurilor locale de luat în executarea atribuțiilor conferite lui prin legi și regulamente” (art.80). Acestea deveneau executorii după aprobarea lor de către prefect și afișare²³.

Actele de poliție ale primarului vizau în general aspecte ce țineau de bunul mers al activităților cotidiene, unele evând un caracter evidenet educativ. „înlesnirea circulației pe străzi, cheiuri, piețe și drumuri puublice, măturatul, luminatul, ridicarea ruinelor [...], interdicția de a nu pune pe la ferestre sau alte părți ale edificiului obiecte care ar putea, prin căderea lor, să aducă vătămare trecătorilor sau vecinilor, precum și de a nu arunca în stradă lichide și obiecte care ar putea să aducă pagubă trecătorilor sau să cauzeze exalațiuni insalubre” (art. 81, alin.1). Prin articolul 89 se dădeau însă primarului însărcinări cu vădit caracter polițienesc. El putea lua măsuri „pentru a reprima orice tulburări aduse liniștii publice, precum: certuri și dispute însoțite de alarmă și mișcare pe stradă și în localurile publice, atrupamente, zgomotele și adunările nocturne care tulbură linștea publică a locuitorilor”. Primarul era obligat să mențină ordinea în bâlciuri și târguri, la ceremoniile publice, la spectacole și jocuri. În caz de deteriorare a ordinii „el va putea cere autorităților militare și jandarmeriei de-a dreptul intervenția puterii armate, care va fi datoare a se conforoma acestei cereri”. Cererea trebuie să se facă în astfel de cazuri în scris. În aceste situații primarul trebuia să anunțe „de îndată pe prefect, pe procurorul tribunalului și pe inspectorul comunal”²⁴.

Prevederile acestui articol denotă pe de o parte puterile considerabile pe care le avea primarul comunei rurale iar pe de alta subordonarea lui puterii centrale.

²¹ *Lege pentru organizarea comunelor urbane...*, p. 993-994.

²² Vezi prevederile legii comunale din 1887, C. Hamangiu, *op. cit.*, p. 2239-2265 și Ion P. Ghețiu, *Codicele de ședință al României*, București, 1892, p. 1522-1525.

²³ *Lege pentru organizarea comunelor urbane...*, p. 994.

²⁴ *Ibidem*, p.995.

Primarul era răspunzător de alimentarea obștii cu produse alimentare necesare, cu „supravegherea bisericilor, spitalelor, ospiciilor, stabilimentelor de binefacere sau de învățământ public ce ar fi în comună”²⁵. El trebuia să verifice cel puțin o dată pe lună „starea casei comunale”, să păstreze arhiva și să realizeze un inventar dublu al tuturor documentelor.

Primarul era ofițer de stare civilă, atribuție pe care o putea delega ajutorului. Registrele de stare civilă (nașterile, căsătoriile, decesele) erau păstrate și contrasemnate de secretarul primăriei. Pentru satele din componența comunei, primarul desemna un delegat al satului pentru consemnarea actelor de naștere și de deces, care la sfârșitul anului se centralizau la comună.

O secțiune specială a acestui capitol era rezervată delegatului satului demonstrând astfel importanța pe care i-o acorda legiuitorul acestui funcționar. Acesta era ales dintre membrii cu știință de carte ai sfatului sătesc (art. 90). El se bucura de anumite privilegii, fiind scutit „de plata căilor de comunicațiune, de zilele de prestație județene și comunale, fie în bani, fie în natură, cum și de serviciul de pază de zi și de noapte”²⁶. Primarul și ajutorul de primar nu puteau îndeplini funcția de delegat.

Delegatul sătesc avea obligația de a cere săptămânal informații de la preoții și învățătorii satului și cătunelor despre starea de sănătate a populației și de a anunța imediat cazurile de epidemii sau epizootii. El participa la toate ședințele consiliului comunal având un drept de vot consultativ. El ținea cancelaria sfatului sătesc și îngrijea de arhiva sa, realizând un inventar dublu al documentelor din arhivă. Un exemplar rămânea în păstrarea sa iar cel de al doilea se afla la primăria comunei.

Primarul, ajutorul de primar și delegatul satului erau aleși „prin scrutin secret și cu majoritate absolută”, de către membrii consiliului comunal sau ai sfatului sătesc, după caz. Dacă nu se obținea majoritatea absolută, în aceeași zi se organiza a doua votare și era suficientă majoritatea relativă. În caz de egalitate de voturi, era declarat câștigător candidatul cel mai în vârstă. Rezultatul era înaintat prefectului în termen de 24 de ore și, acesta făcea confirmarea alegerii respective. Ședințele de alegere erau prezidate de membrul cel mai în vârstă din respectiva întrunire.

Primarul, ajutorul de primar și delegatul satului puteau fi suspendați de către prefect pe cel mult două luni în cursul unui an. Revocarea acestora se realiza de către ministrul de Interne pentru abateri grave, sau dacă prin actele

²⁵ *Ibidem*, p.994

²⁶ *Ibidem*, p. 995.

lor ar tulbura ordinea publică sau ar compromite interesele comunității pe care o reprezentau. În caz de revocare, legea nu permitea alegerea celor în cauză în aceleași funcții timp de un an, cu excepția cazului de organizare de alegeri generale.

Încă din anul 1864²⁷ semnul distinctiv al primarului era „o cingătoare cu culorile naționale” (art. 103). Purtarea acesteia era obligatorie la festivități și oficierea căsătoriilor. Legea preciza că un decret regal urma să definitiveze modelul cingătorii cât și „semnul distinctiv al delegatului sătesc”.

Cel de al V-lea capitol al legii se referea la *Funcționarii comunali*.

Fiecare comună rurală era obligată să aibă un secretar, iar comunele care aveau un venit anual de cel puțin 8000 lei și un agent sanitar, o moașă și un „jandarm pedestru sau călare” (art. 104). Dacă veniturile comunale permiteau, comunele puteau singure sau prin asociere să-și mai angajeze „un revizor de vite, un picher, unul sau mai mulți cantonieri, un împărțitor poștal, precum și personal special pentru serviciul de incendiu”²⁸.

În caz de necesitate, precum epidemiile sau epizootiile, prefectul putea dispune de acest personal concentrându-l acolo unde era nevoie. Același lucru putea să-l facă și inspectorul comunal.

Numirea și revocarea în, sau din aceste funcții revenea primarului, în afară de situațiile în care legea sau regulamentele nu dispuneau proceduri speciale. Condițiile de ocupare a acestor funcții erau următoarele: cetățenia română, stagiul militar satisfăcut, școala primară absolvită și capacitatea de a uzita deplin de toate drepturile civile și politice conferite de lege. Toți funcționarii comunali depuneau jurământ în fața primarului și a unui preot (art. 107).

Secretarului primăriei, legea îi rezerva o secțiune specială²⁹. Secretarul era numit de Consiliul comunal și era confirmat de către prefect. El era răspunzător de arhiva, cancelaria și corespondența primăriei. Participa la ședințele consiliului, întocmea și transcria procesele verbale. Contrasemna toate actele primăriei, răspunzând solidar cu primarul de legalitatea acestora. În comunele unde nu existau servicii telegrafo-poștale se ocupa cu serviciul poștei rurale și serviciul telefonic.

Dacă secretarul era indisponibil, era înlocuit de unul din consilierii știutori de carte, care nu putea fi însă retribuit.

²⁷ Gheorghe Calcan, *The Chambre Law...*, p. 74.

²⁸ *Legea pentru organizarea comunelor rurale...*p.996.

²⁹ Secțiunea a II-a a capitolului al III-lea (*Ibidem*, p.997).

Conferindu-i suficiente atribuții și chiar responsabilități, legea era destul de exigentă cu recrutarea secretarului. Candidatul trebuia să aibă un certificat de bună purtare eliberat de primăria unde domicilia și să fie absolventul unei școli speciale de secretari³⁰, ori să fi absolvit cel puțin școala gimnazială. Funcția de secretar de primărie mai putea fi ocupată de foștii notari, dacă primeau un certificat din partea prefecturii în care se afla circumscripția în care funcționau.

Manifestând suficientă grijă pentru selectarea secretarilor, toți candidații care îndeplineau cerințele cerute de lege pentru a ocupa funcția de secretar al unei primării rurale se prezentau la un concurs, din a cărei comisie de examinare făceau parte: prefectul, președintele consiliului județean, sau unul din vicepreședinți și procurorul tribunalului (art. 113).

Leafa secretarului era de 60 – 150 lei lunar și era asigurată din veniturile comunei. În caz de abateri, în afara urmării penale, secretarii de comună erau sancționați prin amendă sau revocare³¹. Fiecărui secretar i se opreau lunar 10% din salariu care erau trecute pe un livret al Casei de Economii. Suma era prevăzută ca o garanție pentru activitățile executate de secretar. Livretul de economii se restituia secretarului la ieșirea la pensie, sau rudelor, în caz de deces.

O altă secțiune³² a legii făcea precizările necesare pentru agentul sanitar, moașă și jandarm. Primii doi funcționari activau sub supravegherea medicului de plasă. Ei erau numiți și revocați de Direcția Generală a serviciului sanitar.

Janadarmul făcea parte din Compania de Jandarmi a Județului. El era subordonat legii, primarului și inspectorului comunal (art.120).

Prevederile legii îi aveau în vedere și pe ceilalți funcționari comunali³³. Revizorul de vite lucra sub controlul medicului veterinar, se ocupa cu înregistrarea animalelor pe care „le marchează sau înfierează”, cu întreținerea lor și cu selecționarea animalelor pentru reproducție. Picherii și cantonierii aveau în grijă starea drumurilor, a liniilor telefonice și telegrafice, de situația

³⁰ Referitor la acest aspect art. 111 preciza: “înființarea școlilor pentru secretari, precum și funcționarea lor se vor determina printr-un regulament special” (*Ibidem*).

³¹ Amendă nu putea depăși jumătatea salariului și nici nu putea fi aplicată mai mult de două ori pe an. Revocarea se pronunța în caz de condamnare a secretarului pentru crime sau delict care atrăgeau pierderea drepturilor civile ori politice sau „dacă a fost atins de infirmități care-l împiedică de a îndeplini bine și exact datoriile sale” -art. 116. (*Ibidem*).

³² Secțiunea a III-a a Capitolului III. (*Ibidem*, p. 997-998).

³³ Secțiunea a IV-a a Capitolului IV (*Ibidem*, p.998).

plantațiilor, secărilor de bălți, rectificării cursurilor de apă, împrejmuirea ocoalelor. Picherii erau numiți și revocați în funcție de Ministerul Lucrărilor Publice, iar cantonierii de inginerul șef al județului (art. 122). Împărțitorii poștali erau numiți și revocați de către Serviciul poștei și telegrafului.

Cel de al IV-lea capitol al acestui titlu se referea la *Paza în comună*. Articolul 124 preciza că „paza de zi și de noapte în comune, precum și paza holdelor se face conform dispoziției legii poliției rurale”. Dacă paza nu se făcea regulat, fiecare comună putea să decidă asupra acestui fapt și să-și organizeze un astfel de serviciu conform legii jandarmeriei rurale. Paznicii trebuiau să fie români, recrutați dintre foștii militari „cu o constituție robustă și care nu au trecut de vârsta de 50 de ani”. Proprietarii de moșii puteau contribui la organizarea acestui serviciu sau să-și pună paznici proprii. Fiecare stăpân de moșie trebuia să anunțe la primărie numele paznicilor desemnați.

Suplimentar, în fiecare comună autoritatea militară numea un șef de garnizoană plătit din fondurile comunale. Acesta realiza „tabloul pentru străjerie, regulamentul, posturile și patrulele de noapte”, inspectarea modului de îndeplinire a acestor obligații. El mai era obligat să se implice, prin serviciul pe care îl coordona, în combaterea incendiilor, calamităților și prinderea răufăcătorilor. De asemenea avea obligația de a instrui militar, inclusiv prin „exerciții de tir” tinerii între 16 și 21 de ani după un regulament care urma să fie realizat. Șefii de garnizoană aveau totodată misiunea de a întreține armele și muniția care se aflau în dotarea comunei. Sediul lor („cancelarie”) se afla în incinta primăriei³⁴.

Cel de al VII-lea capitol, și ultimul al acestui titlu, se referea la *Perceperea veniturilor comunale*. Veniturile comunale erau colectate de către perceptori. Aceștia erau retribuiți prin „apuntamentele prevăzute prin buget sau [...], o remiză ce nu va trece de de 9% din încasări” (art. 131). Pentru exercitarea profesiei lor, perceptorii depuneau o garanție care se restituia la încetarea activității și după verificarea gestiunii lor.

Articolul 132 prevedea modul de rotunjire a veniturilor comunale din amenzile proprietarilor vitelor nesupravegheate. În fiecare comună și sat se realizau locuri („oboare”) de reținere a vitelor „de pripas [...], prinse prin holde, livezi, fâneți, vii, sădiri și prin izlazul (imașul) altuia”. Amenzile erau de 20 – 200 de lei plătiți percepteurului în termen de 15 zile. În caz de recidivă, proprietarul era pedepsit cu închisoarea până la cinci zile. Persoanelor care

³⁴ *Ibidem*.

împiedicau ducerea la oboare a vitelor li se aplica o pedeapsă ce mergea de la cinci zile până la trei luni de închisoare³⁵.

Cel de al IV-lea titlu al legii era intitulat *Finanțele comunei*. Cel dintâi capitol se referea la *Veniturile comunei*. Conform practicii administrative³⁶, veniturile comunale erau împărțite în ordinare și extraordinare. Veniturile ordinare se compuneau din taxele și contribuțiile obișnuite, taxa pășunatului, amenzile și veniturile anuale care nu aveau o destinație specială. Veniturile extraordinare proveneau din cele stipulate prin legi speciale, din bunurile vândute, donații, veniturile împrumutate, excedentele veniturilor ordinare etc.

Fiecare comună trebuia să-și creeze veniturile necesare pentru a-și acoperi cheltuielile de care avea nevoie. Orice dare nouă trebuia afișată cu cel puțin 15 zile înainte. Toate reclamațiile care s-ar fi făcut față de noua taxă, indiferent de modul de soluționare a acestora, trebuiau trimise forurilor superioare. Toate taxele comunale trebuiau să fie instituite prin lege. Reducerea, desființarea sau schimbarea taxelor se făcea prin respectarea strictă a formalităților prevăzute de lege.

Cheltuielile comunale erau cuprinse în capitolul al II-lea al acestui titlu. La fel ca și veniturile, cheltuielile erau tot ordinare și extraordinare (art. 141) și, la fel ca și în legea din 1864³⁷, acestea mai erau împărțite în obligatorii și facultative (art.142). Era expres menționat ca toate cheltuielile obligatorii să fie trecute în buget. Cele mai importante vizau întreținerea localului primăriei și a cancelariei acesteia, abonamentul la „Monitorul Oficial”, salariile primarului și a celorlalți funcționari, întreținerea infirmeriei și farmaciei comunale, a școlii și bisericii, întreținerea cimitirelor, a plantațiilor și terenurilor, de amenajare a localităților și de împrejmuire a vetrei satelor, întreținerii jandarmeriei și pazei, ameliorării raselor de animale.

Manifestând grijă pentru emanciparea generală legea preciza că „acolo unde se va simți nevoie, se va destina anual o sumă pentru construcția localurilor de primărie, sfaturi sătești, biserici sau școli”³⁸. Articolul 144 preciza că nici o cheltuială neprevăzută în buget nu putea să fie impusă cetățenilor. Legea nu făcea nici un fel de precizări asupra celorlalte categorii de de cheltuieli la care făcuse referințe anterior.

³⁵ Pedeapsa era stabilită de „judecătoria de pace” (*Ibidem*, p. 999).

³⁶ Vezi de exemplu art. 99 din Legea comunală din 1887. (Ioan P. Ghețiu, *op. cit.*, p. 1528).

³⁷ Vezi art. 118 din *Legea comunală din 1 aprilie 1864*. (B.Boerescu, *op. cit.*, p. 59).

³⁸ Articolul 143, alin. 14. (*Legea pentru organizarea comunelor rurale...*, p.1000).

Cel de al III-lea capitol al titlului se referea la *Bugetul comunei*. Și acesta, conform împărțirii veniturilor și cheltuielilor era ordinar și extraordinar (art. 145). Bugetul era întocmit de către primar, care îl supunea aprobării Consiliului Comunal, după care îl înainta delegației permanente a județului pentru avizare. Sfaturile sătești se puteau adresa acestei delegații în legătură cu interesele pe care le doreau cuprinse în bugetul comunal.

Pentru realizarea bugetului, legea recomanda luarea în calcul a veniturilor medii realizate în ultimii trei ani. Prin votul Consiliului Comunal și aprobarea delegației județene se putea trece în buget cheltuieli extraordinare. Numărul personalului angajat de o primărie nu se putea schimba în timpul anului, excepție făcând situațiile de epidemie.

Delegația județeană care aviza bugetul comunal putea să intervină, să adauge sau să scadă, întâietate având respectarea strictă a cheltuielilor obligatorii. Pentru interesele comune sau asocierile în angajarea de personal, cheltuielile erau trecute procentual în bugetul fiecărei comune. Bugetul odată aprobat era afișat de fiecare primărie, în termen de 10 zile de la primirea lui.

Cel de al IV-lea capitol și ultimul al acestui titlu se referea la *Contabilitatea comunală*. El preciza că verificarea contabilității se realiza în sesiunea din iunie a consiliului comunal. În cazul în care perceptorul nu se încadra în termen, era amendat cu 50-500 lei în folosul comunei.

Cel de al V-lea titlu al acestei legi era intitulat *Despre drumuri*, o formulare nouă impusă de nevoia de racordare a lumii rurale la cerințele de modernizare a societății românești la început de secol. Fiecare comună realiza un plan de construire, rectificare și întreținere a drumurilor.

În luna decembrie se realiza un tablou care cuprindea toți locuitorii care erau obligați să presteze munci pentru realizarea și întreținerea acestor drumuri. Tabloul era înaintat județului pentru aprobare și apoi era afișat. Exista posibilitatea ca cetățenii să facă contestații, iar hotărârile comisiei județene erau definitive. Trimestrial listele de prestații erau actualizate. Cei care comiteau erori în redactarea acestor liste erau pedepsiți cu amendă și chiar cu închisoarea, dacă omisiunile erau făcute intenționat.

În situațiile în care drumurile se uzau mai mult din cauza unor exploatări miniere, forestiere etc, din zonă, proprietarii acestor exploatări erau obligați să participe procentual la întreținerea drumurilor.

Articolul 164 preciza că drumurile comunale și județene trebuiau să fie „plantate cu arbori de preferință fructiferi”. În interiorul satelor plantarea, întreținerea pomilor dar și culegerea roadelor revenea proprietarilor mărginași. Legea dădea ca termen pentru realizarea acestor lucrări trei ani. Cei care

produceau deteriorări copacilor (smulgere, cojire, tăiere) erau amendați cu 20 până la 200 de lei, iar în caz de recidivă, cu închisoarea de 15 zile³⁹. Caracterul formativ-educativ era încă o dată evident pentru această lege care făcea apel la măsuri punitive pentru a imprima formarea unor deprinderi caracterizate prin maturitate, responsabilitate și civilizație.

Cel de al VI-lea titlu al legii era intitulat *Asociația comunelor și Cercul comunal*. Articolul 166 făcea precizările care arătau situațiile în care consiliile a două sau mai multe comune se puteau asocia. Acestea țineau de realizarea sau întreținerea unor lucrări de interes regional precum școlile și spitalele, procurarea de unelte și mașini agricole, realizarea pepinierelor și a uscătoriilor de fructe, selecționarea animalelor de reproducție etc. Hotărârea de asociere era luată de consiliul comunal interesat care, apoi era reprezentat printr-o comisie alcătuită din două persoane. Convocarea adunării comunelor asociate se realiza de către prefect, iar ședințele erau publice.

Adunarea comunală stabilea partea de contribuție a fiecărei comune la realizarea lucrărilor. Cazurile de neînțelegere erau rezolvate de către delegația permanentă a județului. Orice hotărâre a adunării devenea operativă numai după încuviințarea consiliului comunal și a delegației județene. Dacă adunarea ar fi luat în dezbateri alte probleme decât cele prevăzute de lege, „prefectul județului o va declara dizolvată, iar dacă adunarea va continua să delibereze asupra unei chestiuni în urma declarației de dizolvare, membrii ei se vor pedepsi conform dispozițiilor art. 207 din codul penal” (art. 173)⁴⁰.

Cel de al II-lea capitol al acestui titlu se referea la o nouă unitate a structurii administrative locale: Cercul comunal⁴¹. Aceasta presupunea gruparea mai multor comune conform unui tablou stabilit de lege cu scopul realizării sarcinilor impuse legal. Fiecare cerc avea o reședință, iar venitul acestuia nu putea să fie mai mic de 8.000 lei. Fiecare cerc trebuia să aibă în mod obligatoriu un agent sanitar, o moașă și un jandarm pedestru sau călare. Dacă necesitățile locale impuneau, cercul putea să-și lărgescă tabloul personalului cu un „revizor poștal, picher, cantonier etc”⁴². Ca instituție obligatorie, cercul era obligat să aibă și să se îngrijească de cel puțin o primărie. Fiecare comună contribuia lunar la plata personalului cercului, iar ordonanțarea plății se efectua de către prefect.

³⁹ *Ibidem*, p.1002.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 1003.

⁴¹ Legea din anul 1908 va desființa această structură administrativă. (Anibal Teodorescu, *op. cit.*, p.338).

⁴² *Legea pentru organizarea comunelor rurale...*, p. 1003.

Cel de al VII-lea titlu al legii se referea la *Inspectorul comunal*. Primul său capitol aborda problematica numirii și atribuțiilor acestuia. Prin articolul 186 legea stipula: „Mai multe comune reunite formează o plasă, în capul căreia se află inspectorul comunal”. Numărul, denumirea și reședința plășilor erau stabilite printr-un tablou anexat legii. Legea fixa numărul inspectorilor comunali la 350. Aceștia erau numiți „prin decret regal, în urma raportului ministrului de Interne și după recomandarea prefectului”. Inspectorul comunal depunea un jurământ în fața prefectului și a unui preot⁴³.

Inspectorii comunali erau obligați de lege la un comportament sobru. Ei nu puteau ocupa o altă funcție publică sau exercita vreo profesie liberă. Nu aveau voie să facă parte din consiliile de administrație ale societăților cu caracter economic, nu aveau voie să facă comerț, nu putea fi arendași și nici gira afacerile, ori a fi angajatul unor proprietari. Inspectorii comunali nu puteau îndeplini această funcție în plasa în care erau proprietari, în afara dreptului de a-și exercita dreptul de vot, nu aveau voie să facă nici un „act cu caracter politic”. Orice abatere de la aceste restricții era pedepsită cu prevederile codului penal și măsuri disciplinare.

Inspectorii comunali nu puteau părăsi plasa în care funcționau în timpul alegerilor, decât pentru a-și exercita dreptul de vot. Dacă inspectorul comunal „în ziua alegerii, se află la reședința județului fără a fi alegător în colegiul electoral convocat”, pedeapsa aplicată acestui fapt era închisoarea de la 15 zile la trei luni.

Severitatea și rigoarea cerute acestor funcționari le conferea responsabilitatea și calitatea de reprezentativitate pentru structurile autorității statale. Retribuția lor era de 350 lei lunar, iar concediul anual de 10 zile. În caz de absență, inspectorul comunal era înlocuit de unul din inspectoii comunali vecini sau de un alt funcționar numit de prefect care trebuie să-l înștiințeze pe ministrul de Interne.

Inspectorul comunal avea obligația de a publica și executa legile, de a supraveghea târgurile și locurile publice, școlile și spitalele, de a realiza recensământul tinerilor și a îndeplini rechizițiile, de a lua măsurile necesare în cazul rebeliunilor sau întrunirilor zgomotoase și de a cere, dacă era cazul,

⁴³ Textul jurământului inspectorului de cerc era următorul: “Jur în numele lui Dumnezeu și declar pe onoarea și conștiința mea credință Majestății Sale Regelui, Dinastiei Sale și Constituției țării mele.

De a aplica legile și a mă conforma lor.

Așa să-mi ajute Dumnezeu”.

(Art. 188, *Ibidem*, p.1004).

intervenția militară. Era ofițer de poliție judiciară urmărind descoperirea autorilor crimelor și delictelor care s-ar fi produs în plasa pe care o conducea.

Inspectorul comunal intervenea pentru prevenirea bolilor, epidemiilor, incendiilor, controla actele administrației comunale, inspecta de cel puțin două ori pe lună activitatea primarului și a celorlalți funcționari comunali. Rezultatele inspecțiilor erau trecute în procese verbale care se înaintau și prefecturii. El urma să aibă un însemn distinctiv care trebuia să fie fixat prin decret regal. Cancelaria inspectorului comunal era deservită de secretarul comunei de reședință al plasei⁴⁴.

Capitolul al II-lea al acestui titlu se referea la *Modul de recrutare și condiții de admisibilitate* al inspectorilor comunali. Această funcție putea să fie ocupată de cetățeni români care satisfăcuseră stagiul militar și beneficiau de uzanța tuturor drepturilor civile și politice. Candidații trebuiau să fie absolvenți ai facultății de drept din țară sau străinătate și să promoveze examenul de aptitudini susținut în fața unei comisii a Ministerului de Interne. Erau scutiți de cerințele precizate în fraza precedentă, ofițerii în retragere, cu școala militară, mai mici de 40 de ani, și unii foști funcționari de la nivel de județ care ocupaseră aceste funcții cel puțin doi ani și unii juriști care nu împliniseră vârsta de 50 de ani⁴⁵. Dacă la examenul de ocupare al unui post de inspector comunal se prezentau mai mulți candidați, legea acorda întâietate absolvenților de învățământ superior.

Capitolul al III-lea al titlului se referea la condițiile de *Stabilitate și pedepse disciplinare* ale inspectorilor comunali. Legea stabilea că intrau sub incidența prevederilor de stabilitate toți inspectorii comunali care depășeau șase luni de vechime în muncă. Sancțiunile se aplicau tot după depășirea acestui termen. Inspectorii comunali nu puteau „fi puși în retragere” decât la vârsta pensionării.

Articolul 216 preciza pedepsele disciplinare. Acestea erau: mustrarea, amenda, suspendarea, mutarea, revocarea, legea precizând că ele se puteau aplica nu neapărat în ordinea enumerată. Mustrarea verbală sau scrisă se făcea

⁴⁴ Vezi articolele 190-208 (*Ibidem*, p. 1004-1006) și Anibal Teodorescu, *op. cit.*, p.328-329.

⁴⁵ Articolul 211 preciza exact aceste situații în mai multe puncte: „2. Foștii subprefecți și revizori comunali, directori de prefectură sau secretari ai consiliilor generale de județe și foștii polițai ai comunelor urbane reședință de județ, care vor fi servit doi ani în aceste funcții.

3. Foștii ajutoari de subprefecți care vor fi servit patru ani în această funcție.

4. Foștii judecători de pace și ajutoarele lor, foștii procurori și judecători de tribunale, care n-au depășit vârsta de 50 de ani”. (*Lege pentru organizarea comunelor rurale...*, p. 1006).

„întotdeauna în particular și confidențial”. Amenda nu putea depăși valoarea retribuției lunare și nu putea fi aplicată mai mult de trei ori pe an. Suspendarea cu pierderea retribuției putea depăși trei luni numai în cazurile penale. Mutarea în alt județ sau revocarea se realizau prin decret regal. Revocarea se producea în caz de crime și delict care produceau pierderea drepturilor civile și politice, în caz de neprezentare nemotivată în termen de zece zile de la numire, sau absență nemotivată pentru aceeași perioadă, ori în caz de pierdere a capacităților mentale.

Prin articolul 224 se precizau faptele pentru care inspectorul comunal era trimis în fața comisiei disciplinare, din care menționăm: mita, divulgarea secretului de servicii, implicarea în fapte politice. În caz de revocare, un inspector comunal nu mai putea ocupa această funcție o perioadă de cel mult cinci ani. În cazul suspendărilor, autoritățile competente puteau decide a se acorda familiei celui suspendat jumătate din leafa celui pedepsit, cu scopul asigurării subzistenței familiei. Trimiterea în fața autorității disciplinare era hotărâtă de către prefectul județului.

Cel de al V-lea capitol se referea la *Autoritatea disciplinară și [la] procedură* precizând că „autoritatea disciplinară se compunea din ministrul de Interne sau secretarul general al ministerului, ca președinte, și din doi membri, unul consilier de la Curtea de Apel din București și altul de la Înalta Curte de Conturi”⁴⁶. Hotărârile se adoptau cu majoritate de voturi și rămâneau definitive, neexistând nici o modalitate de atac. Învinuitul se putea apăra singur, în scris sau oral, termenul de înfățișare fiind de 20-30 zile de la introducerea acțiunii disciplinare.

Analiza prevederilor acestui titlu impune reliefaarea câtorva constatări. Legea menținea plasa ca organizare administrativă creată încă din 1864, aducându-i însă câteva modificări de substanță⁴⁷. Cu toate acestea după aprecierea noastră, introducerea structurilor de cerc și plasă și utilizarea acestor denumiri aduceau o oarecare confuzie, îngreunare a actului administrativ și o suprapunere de activități și sarcini.

Cea mai însemnată inovație era instituirea funcției de inspector comunal. Legea îl înzestra cu suficiente puteri, responsabilități, dar și cu obligații. Recompensele aduse funcționarilor erau concordante cu sancțiunile aplicate în caz de abateri. Rolul punitiv avea și un caracter educativ și de creare a atașamentului față de funcție. Inspectorul comunal va deveni prin legea din anul 1908 administrator de plasă, funcționar ale cărui atribuții erau

⁴⁶ *Ibidem*, p.1007.

⁴⁷ Anibal Teodorescu, *op. cit.*, p.328.

apreciate de Anibal Teodorescu ca nefiind foarte importante pentru că acesta „juca numai rolul de intermediar între prefect și primar, transmițând ordinele celui dintâi și supraveghind executarea lor”⁴⁸.

Ultimul titlu al legii, al VIII-lea cuprindea *Dispoziții[le] tranzitorii* care precizau măsurile care trebuiau luate pentru punerea în aplicare a legii. Cea mai importantă activitate pregătitoare era cea ca în termen de trei luni să se realizeze un inventar al tuturor bunurilor comunale. Legea dădea detaliile necesare fiecărei situații particulare care s-ar fi întâlnit⁴⁹.

Dispozițiile cuprindeau și câteva exemple. Notarii care se aflau în funcție își continuau activitatea ca secretari. Consiliile comunale rămâneau în funcție până la expirarea mandatului, după care se alegeau conform noii legi. Se făceau câteva precizări în privința aplicării legii în Dobrogea (art. 246-247).

Analiza acestei legi impune reliefarea câtorva aprecieri. Parcurgerea textului legii denotă precizie, minuțiozitate și grijă pentru problemele organizării administrative rurale. Spiritul în care a fost elaborată legea arată considerație față de locuitorul rural și față de problemele sale.

Evident legea înglobează experiența legislației administrative anterioare cuprinzând prevederi încetățenite, confirmate de practică, dar și prevederi noi, impuse de necesitatea adaptării la cerințele începutului de secol al XX-lea.

Legea din anul 1904 este prima lege care se referă special la modul de organizare al comunelor rurale. Satele „căpătau pentru prima dată un rudiment de organizare administrativă” după cum se exprima Anibal Teodorescu⁵⁰, iar cătunele își găseau o definiție conceptuală.

Unele prevederi ale legii se remarcă prin caracterul novator, predictiv și universal, având valabilitate, principial vorbind, și în zilele de astăzi. Consilierii care lipseau la ședințe erau amendați, primarul trebuia să asculte de specialiștii locali, hotărârile adoptate să aibă un grad avansat de transparență, cetățenii să înfrumusețeze și să respecte plantările de pomi cu caracter ornamental etc. În mod evident, prevederile legii se raportau la realitatea concret istorică a momentului, unele din ele depășite astăzi, analiza lor conferind un iz istoric destul de greu comprehensibil unei mari părți a contemporanilor (ca de exemplu prevederile care cereau ducerea vitelor de pripas la oboare).

⁴⁸ *Ibidem*, p.330.

⁴⁹ Vezi art. 235-241. *Lege pentru organizarea comunelor rurale...*, p. 1008.

⁵⁰ Anibal Teodorescu, *op. cit.*, p. 337-338.

Ceea ce iese în evidență însă este dorința de emancipare a lumii rurale, de aliniere instituțională la standarde orășenești și dacă era posibil la cele europene. Preocupările pentru înființarea de farmacii, infirmerii, școli, preferința la încadrare a știutorilor de carte, respectul față de lege, responsabilizarea față de funcție sunt numai câteva elemente ce pot fi reținute în acest sens.

Structural vorbind, legea se caracterizează prin precizia termenilor și exactitate, fixarea unor proceduri detaliate, rigoare în exprimare, claritate și spirit logic.

Chiar dacă apar unele stângăcii în modul de croire a administrației rurale, de repetare și suprapunere de atribuții, cea mai evidentă fiind, în aprecierea noastră cea dintre atribuțiile primarului și cele ale inspectorului comunal, sau cele referitoare la definirea cercului și plășilor, legea rurală din 1904 a reprezentat un câștig pentru administrația publică locală.

Legea pentru organizarea comunelor rurale din anul 1904, prima de acest fel din țara noastră, a contribuit la emanciparea societății românești la începutul secolului al XX-lea și la eforturile de aliniere a ei la standardele Europei occidentale.

CAPITOLUL III

LEGISLAȚIA UNIFICĂRII

III.1. FORMAREA ȘI CONSOLIDAREA STATULUI NAȚIONAL UNITAR ROMÂN

Unirea tuturor provinciilor istorice românești¹ aflate sub dominație străină: Basarabia, Bucovina și Transilvania s-a realizat pe fundamentul primului război mondial², într-un context extern favorabil conturat, în principal, de două mari evenimente: înfrângerea Austro – Ungariei în război și dizolvarea acesteia și dispariția țarismului.

Prin înfrângerea Austro – Ungariei în război s-a deschis posibilitatea dezvoltării mișcării de eliberare a popoarelor aflate sub ocupația acestui imperiu. Astfel, cehii și slovacii și-au proclamat independența constituind Cehoslovacia. Același lucru l-au făcut slavii de sud care au proclamat Regatul sârbo-croato-slovean (din 1921, Iugoslavia). Ungaria și Austria s-au proclamat state naționale, Galiția s-a unit cu Polonia, iar Bucovina și Transilvania s-au unit cu România.

¹ Vezi Academia Română, *Istoria Românilor*, vol. VIII, *România întregită, 1918-1940*, Editura Enciclopedică, București, 2003, I. Lupaș, *Istoria Unirii românilor* (Cuvânt înainte de Ioan Scurtu), București, 1993, Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *Istoria românilor în secolul XX (1918-1948)*, București, 1999, Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, București, 1999.

² Vezi Constantin, Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României, 1916-1919*, vol. I-III, București, 1922, (vezi și Ediția a III-a din 1989, în două volume).

Preluarea puterii de către comuniști în Rusia a făcut ca între multe legi și decrete semnate de Lenin să fie elaborat Decretul de liberă dispunere a popoarelor. Imperiul Țarist era definit de către Lenin drept „o închisoare a popoarelor”, iar acestea erau libere să se pronunțe asupra viitorului lor: autonomia și rămânerea în imperiu, ori independență și separarea de statul rus. De prevederile acestui decret au uzitat republicile baltice, Ucraina, Georgia și Basarabia.

Unirea Basarabiei cu România. Mișcarea națională din Basarabia, provincie acaparată de Imperiul Rus în anul 1812, s-a intensificat după declanșarea revoluției ruse din octombrie 1917. În provincie s-a constituit, în anul 1917, Partidul Național Moldovenesc care a editat ziarul „Cuvânt moldovenesc” care promova interesele naționale. În această perioadă s-au desfășurat mai multe congrese ale intelectualității, țăranimii, ostașilor. La Congresul ostașilor, desfășurat la Chișinău în octombrie 1917, s-a constituit Sfatul Țării ca organ legislativ al provinciei. Funcția de președinte al Sfatului Țării a fost deținută de Ion Inuceț. În decembrie 1917, Basarabia și-a proclamat autonomia ca stat cu drepturi depline în Federația Rusă, cu denumirea de Republica Democratică Moldovenească.

Situația provinciei era deosebit de dificilă, trupele ruse care se retrăgeau de pe frontul din Moldova produceau și întrețineau o stare de dezordine în provincie. Concomitent, Ucraina care își proclamase independența își manifesta tendințe de anexare a Basarabiei. În acest context Consiliul Directorilor, forul conducător al Sfatului Țării a adresat guvernului român de la Iași solicitarea de a trimite trupe militare pentru apărarea ordinii interne. Guvernul român condus de Al. Marghiloman a acceptat această cerere.

La 24 ianuarie 1918, Sfatul Țării a proclamat independența Basarabiei. Acest lucru nu a fost bine primit de Rusia care a rupt relațiile diplomatice cu România, a arestat trimisul diplomatic al României la Petersburg, contrar oricăror uzanțe diplomatice și a confiscat tezaurul României care fusese depus spre păstrare în Rusia.

În această situație mișcarea națională din Basarabia și-a intensificat activitatea unionistă. Din România, a revenit în Basarabia, Constantin Stere care a desfășurat o intensă propagandă în favoarea unirii³. La 27 martie 1918, Congresul Sfatului Țării a votat, cu majoritate de voturi, unirea Basarabiei cu România. Se înlătura astfel raptul produs în anul 1812. Presa vremii sublinia

³ Vezi Ion Agrigoroaiei, *Unirea Basarabiei cu România în presa vremii. Un studiu de caz: ziarul „Mișcarea” (Iași, 1918)*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1999, Ion Agrigoroaiei, *Basarabia de la unire la integrare*, Editura Cartdidact, Chișinău, 2007.

entuziasmul adoptării hotărârii de unire a Basarabiei. Ion Incuț, președintele Sfatului Țării, rostea la 27 martie 1918, un impresionant discurs. Constantin Stere sublinia în aceeași zi semnificația istorică a momentului. După ce Sfatul Țării a adoptat hotărârea de unire, în sala de ședință a fost invitată delegația română condusă chiar de Al. Marghiloman, primul ministru al țării. Acesta a salutat hotărârea istorică adoptată. Conform Declarației de unire a Basarabiei cu România, aceasta își păstra o perioadă propriile structuri politice și urma să fie reprezentată în Parlamentul de la București prin doi miniștri. Întrucât Ion Incuț a fost numit unul din cei doi miniștri care reprezentau Basarabia, funcția de președinte al Sfatului Țării a revenit, la câteva zile, lui Constantin Stere. După realizarea unirii, o delegație a Basarabiei, din care făceau parte Ion Incuț și Constantin Stere, s-a deplasat la Iași, pentru a prezenta regelui Ferdinand Declarația de unire a provinciei. Delegația a fost întâmpinată cu onoruri deosebite la Iași, capitala de atunci a României, unde s-au organizat festivități impresionante. Basarabia era prima provincie românească care se afla sub dominație străină și care hotărâse revenirea la patria mamă.

Unirea Bucovinei cu România. Desfășurarea operațiunilor militare spre sfârșitul războiului mondial, în defavoarea Austro – Ungariei, a favorizat mișcarea națională din Bucovina. Această provincie a fost acaparată de către Imperiul Habsburgic în anul 1775. La 3 octombrie 1918, împăratul Carol al Austro – Ungariei lansa manifestul „Către popoarele mele credincioase” prin care promitea autonomia fiecărei provincii în schimbul menținerii integrității imperiului. În replică la acest memoriu, deputații bucovineni din Parlamentul de la Viena au constituit Consiliul Național Român.

La Cernăuți, la 14 octombrie 1918, Sextil Pușcariu și Iancu Flondor au convocat o adunare națională care s-a pronunțat pentru autonomia provinciei. În aceeași zi s-a ales un Comitet Executiv și un Consiliu Național. Lider politic a fost ales Iancu Flondor.

Situația provinciei s-a înrăutățit datorită pretențiilor anexioniste ale Ucrainei asupra Bucovinei. În acest context, Consiliul Național de la Cernăuți a cerut, la 23 octombrie, sprijin guvernului român pentru menținerea ordinii. Guvernul de la Iași a acceptat trimiterea de forțe militare în Bucovina.

Hotărârea Bucovinei de a se uni cu Români⁴ a fost adoptată de Congresul General al Bucovinei, desfășurat la Cernăuți, la 15/28 noiembrie 1918. Hotărârea de unire a Bucovinei a fost adoptată cu unanimitate de voturi. Declarația de unire a Bucovinei făcea o impresionantă istorie a provinciei din

⁴ Vezi și Ion Nistor, *Istoria unirii Bucovinei cu România*, București, 1991.

momentul răpirii acesteia, în anul 1875, de către habsburgi. Se arătau suferințele, umilința, nedreptățile, deznaționalizarea suferite de români, dar și credința acestora în rezolvarea situației lor prin unirea cu patria mamă. Declarația de unire preciza frontierele istorice ale Bucovinei reinte-grată regatului României. Unirea Bucovinei cu România punea capăt raptului realizat în anul 1775.

Unirea Transilvaniei cu România. Transilvania s-a aflat sub dominația Imperiului Habsburgic, iar din momentul în care s-a constituit Imperiul austro-ungar, în anul 1865, Transilvania a devenit provincie a acestuia.

Intrarea României în război s-a făcut explicit pentru eliberarea fraților de peste munți. În anul 1916, autoritățile maghiare au adoptat măsuri dure împotriva mișcării naționale românești. Mersul evenimentelor militare a permis însă reluarea activității unioniste.

În 1917 reapărea ziarul „Adevărul”, iar a doua jumătate a anului 1918 înscria mișcarea națională pe coordonatele realizării idealului național. Activitatea unionistă s-a desfășurat și în străinătate. La 24 septembrie 1918, la Paris, se constituia Consiliul Național pentru Unitatea Românilor. Acest consiliu a fost recunoscut de guvernele francez, englez și italian. Consiliul l-a ales președinte pe Take Ionescu și publica ziarul „La Roumanie”. Misiunea Consiliului era aceea de a crea în conștiința publică occidentală un curent de opinie favorabilă unirii provinciilor supuse. În septembrie 1918 se constituia o grupare a deputaților români în Parlamentul de la Budapesta care a redactat Declarația de independență a Transilvaniei prezentată de deputatul Alexandru Vaida Voevod.

Forțele politice principale implicate în unirea Transilvaniei au fost Partidul Național Român și Partidul Social Democrat. La 18 octombrie, cele două partide au format Consiliul Național Român Central în care fiecare partid avea câte șase reprezentanți. Rolul Consiliului Național Român Central era acela de a coordona activitatea unionistă⁵. În luna noiembrie a anului 1918 s-au adoptat cele mai importante decizii pregătitoare ale unirii. La începutul lunii, intelectualii și studenții ardeleni au redactat o scrisoare deschisă către marile personalități ale Europei și către opinia publică europeană în care argumentau necesitatea unirii Transilvaniei cu România. Acest apel era o replică la manifestul „Către popoarele mele credincioase” al împăratului Carol din 3 octombrie.

⁵ Vezi și Ștefan Pascu, *Făurirea statului național unitar român*, vol. I-II, București, 1983.

Consiliul Național Român Central a hotărât constituirea unor gărzi naționale care să apere ordinea publică și a decis preluarea controlului administrativ al provinciei. La 9/22 noiembrie, C.N.R.C anunța guvernul maghiar că a preluat puterea deplină în Transilvania. Autoritățile maghiare au făcut o ultimă încercare de salvare a situației. Între 13 – 15 noiembrie s-au desfășurat la Arad convorbiri între Consiliul Național Român Central și reprezentanții guvernului maghiar. Discuțiile nu au condus la nici un rezultat datorită intereselor diametral opuse ale celor două părți.

Consiliul Național Român Central a lansat apelul la convocarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia pentru data de 18 noiembrie / 1 decembrie 1918, care urma să hotărască soarta provinciei. Pentru această adunare fiecare comunitate locală a ales, prin vot, reprezentanți care erau investiți prin credenționale să voteze unirea Transilvaniei cu România. Astfel, la Alba Iulia, la 1 decembrie, au venit 1228 de reprezentanți aleși. Aici au sosit peste 100.000 de persoane din toate colțurile Transilvaniei. Atmosfera era înălțătoare, se cântau cântece patriotice, se juca hora unirii, costumele naționale și tricolorul confereau o atmosferă de sărbătoare.

Marea Adunare Națională de la Alba Iulia de la 1 decembrie 1918 a fost deschisă de către George Pop de Băsești. Rezoluția de unire a Transilvaniei a fost prezentată adunării de Vasile Goldiș. Cei 1228 de reprezentanți cu drept de vot au votat în unanimitate unirea Transilvaniei cu România. Cei peste 100.000 de participanți au aprobat și aclamat hotărârea luată. În acest mod hotărârea de la Alba Iulia a căpătat o valoare plebiscitară.

Rezoluția de unire a Transilvaniei cu România este un document istoric de o mare valoare. În primul rând, declarația hotărăște unirea Transilvaniei cu România. În al doilea rând, declarația fixează principiile pe care se realizează această unire: egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor indiferent de naționalitate, acordarea naționalităților conlocuitoare a unor drepturi specifice: dreptul de a se instrui și a folosi limba maternă, de a avea reprezentanți politici, libertatea confesională. Rezoluția cuprindea acordarea altor drepturi fundamentale: votul universal, libertatea presei, împrăștierea țărânilor, drepturi pentru lucrătorii salariați. Rezoluția saluta unirea celorlalte provincii românești cu patria – mamă. Atât prin conținut, cât și prin mesajul său, declarația de unire a Transilvaniei reprezintă un document de referință. Românii care suferiseră atât de mult sub stăpânirea străină nu înțelegeau acum să impună hotărâri discriminatorii.

Adunarea de la Alba Iulia a ales Marele Sfat Național, ca for legislativ care era desemnat cu conducerea provizorie a provinciei, până la integrarea

efectivă a acesteia în regatul României. Conducătorul său a fost Gheorghe Pop de Băsești. Ca organ permanent, Marele Sfat Național a ales Consiliul Dirigent al cărui președinte a fost Iuliu Maniu.

Urmările Marii Uniri. Unirea Transilvaniei cu România, la 1 decembrie 1918, încheia procesul desăvârșirii naționale⁶. Aproape toți conaționali aflați sub dominație străină până în anul 1918 intrau astfel în granițele statului național. Se realiza o aspirație de secole și se înfăptuia un cadru natural, firesc de evoluție a poporului român. 1 Decembrie a devenit ziua națională a României. Unirea Transilvaniei cu România a primit acceptul unei importante părți din minoritățile naționale. Sașii s-au întrunit într-o adunare specială la Mediaș și și-au exprimat adeziunea la unirea Transilvaniei cu România; sârbii din Banat au validat unirea Transilvaniei printr-o adunare desfășurată la Timișoara; țiganii au aprobat unirea printr-o adunare desfășurată la Târgu-Mureș. Unirea Transilvaniei cu România nu a fost aprobată de cea mai mare parte a minorității maghiare.

Unirea din 1918⁷ crea un cadru armonios, fiecare provincie istorică venea cu propria sa zestre : Basarabia cu un teren agricol mănos, cu hărnicia locuitorilor și cu un nucleu de intelectuali activi; Bucovina readucea țării, vechile podoabe ale arhitecturii medievale românești, Voroneț, Sucevița, Moldovița etc.vechea cetate de scaun a Sucevei, Putna, cu mormântul lui Ștefan cel Mare, tradiția universitară a Cernăuților și activitatea valoroasă a unor renumiți intelectuali. Transilvania reprezenta inima vechii Dacii, leagănul de formare al poporului și limbii române, o regiune cu importante bogății naturale (aur, fier, cărbune, gaz metan) și o tradiție culturală românească de înaltă valoare.

România din anul 1918 reprezenta un tot armonios. Populația țării crescuse de la 7.250.000 locuitori la aproximativ 15,5 milioane, iar suprafața țării de la 137.000 Km² la 295.000 Km². Rețeaua de cale ferată crescuse de la 4300 Km la 11.000 Km, suprafața arabilă a țării a crescut de la 6,6 milioane ha la 14,6 milioane ha și cea ocupată de păduri a crescut de la 2,5 milioane ha la 7,3 milioane ha etc. România pornea pe un nou făgaș, iar actul din 1918 dădea un entuziasm general ce putea descătușa energii nebănuite. Fiecare provincie a venit cu propriile partide politice contribuind la democratizarea și îmbogățirea vieții politice românești. România a devenit un stat de mărime mijlocie în

⁶Vezi Ion Agrigoroaiei, *Opinie publică și stare de spirit în vremea Războiului de Întregire și a Marii Uniri*, Editura Fundației „Axis”, Iași, 2004.

⁷ Vezi și N. Iorga, *Istoria Românilor*, vol. X, *Întregitorii*, București, 1939.

Europa, cel mai mare din sud-estul Europei, iar Bucureștiul „micul Paris”, a devenit o importantă capitală a diplomației balcanice și europene.

Legislația unificării

După realizarea Marii Uniri s-au adoptat o serie de legi și reforme ca o necesitate a omogenizării societății românești⁸. Fiecare provincie unită avea propria legislație și tradiție politico – administrativă încât era necesară adoptarea unor măsuri pentru armonizarea politico – administrativă a societății românești.

Prima lege importantă adoptată a fost cea a *votului universal*, adoptată la 16 decembrie 1918. Această problemă se discutase de mult în societatea românească și fusese trecută în programul Partidului Național Liberal încă înainte de declanșarea primului război mondial. În anul 1917, Constituția a fost modificată, și în scopul realizării acestei reforme. Reforma prevedea înlocuirea votului cenșitar cu cel universal. Votul universal se acorda tuturor cetățenilor țării care împliniseră vârsta de 21 de ani. Votul era direct, egal și secret. Femeile, care reprezentau mai mult de jumătate din populația țării nu aveau drept de vot. De asemenea, erau excluși magistrații și ofițerii. În pofida acestor discriminări, reforma votului universal a reprezentat un mare salt înainte, înlăturând votul pe bază de cens (avere). Acest lucru a contribuit la creșterea corpului electoral cu câteva milioane de alegători, ceea ce a reprezentat o democratizare a vieții politice românești.

În anul 1919, în România s-a introdus calendarul gregorian. Astfel, ziua de 1 aprilie 1919, stil vechi, a devenit 14 aprilie 1919, stil nou. În perioada 1919 – 1920 s-au adoptat câteva hotărâri privind *sistemul financiar* ștampilându-se, mai întâi, bancnotele aflate în circulație, și apoi retrăgându-se din circulație bancnotele emise de autoritățile germane de ocupație, coroanele și rublele. În anul 1921, la propunerea lui Nicolae Titulescu s-a adoptat o reformă financiară prin care s-a stabilit un sistem unitar de impozitare și un minim de venit neimpozabil.

⁸ Vezi Ion Agrigoroaiei, *România interbelică*, Volumul I, Editura “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2001, p. 218-263.

În domeniul agrar s-a adoptat *reforma agrară* în 1921⁹. Dezbateri privind legea rurală au avut loc în societatea românească înainte de declanșarea războiului mondial. Partidul Național Liberal care își trecuse în program această reformă în anul 1913 a fost obligat de mersul evenimentelor (primul război mondial), să o amâne. În contextul dramatic al anilor 1916 – 1917, regele Ferdinand, printr-o proclamație, a anunțat înfăptuirea reformei agrare după război. În acest sens, Constituția chiar a fost modificată, la Iași, de către Parlament.

Înfăptuirea Marii Uniri aducea ca necesitate și problema reformei agrare (înscrisă, de altfel, în Rezoluția de unire a Transilvaniei, de la Alba Iulia alături de cea a votului universal). În anii 1918 – 1920 s-au adoptat măsuri privind exproprierea din provinciile unite. Legea definitivă a fost elaborată și adoptată în anul 1921. Pentru realizarea împroprietăririi s-au expropriat toate moșiile mai mari de 100 de ha. Au făcut excepție acele proprietăți care aveau realizate investiții (plantații cu viță-de-vie, pomi fructiferi, iazuri). S-au împărțit țărânimii aproximativ 6 milioane ha pământ, ceea ce însemna aproximativ 66 % din suprafața arabilă a țării. Prin suprafața arabilă distribuită țărânimii, reforma agrară din anul 1921, din România, a fost una dintre cele mai democratice din Europa aceluși timp. Împroprietărirea s-a făcut, în esență, prin loturi de câte 3 ha. Au beneficiat de reformă în primul rând participanții la război, apoi văduvele de război, copiii orfani, țărani fără pământ și cei cu pământ puțin. Reforma s-a făcut cu despăgubire din partea țărânimii și fără inventar agricol.

Cu toate limitele ei, reforma agrară a avut o mare importanță, contribuind la îmbunătățirea vieții țărânimii. Sub raport politic și social reforma agrară din anul 1921 a contribuit la formarea unei categorii a micii țărâni. Deși exproprierea s-a făcut la nivelul moșiilor (un moșier putând să aibă mai multe moșii), reforma agrară a contribuit la dispariția clasei moșierimii, ceea ce a dus, în câțiva ani, la dispariția partidului acestei clase (Partidul Conservator).

Noua constituție a României, act fundamental și necesitate a realizării noului edificiu național s-a adoptat în anul 1923. Constituția stipula că România era un regat al cărui teritoriu era unitar și indivizibil. Se menținea principiul separării puterilor în stat. Constituția din 1923 a fost un act democratic prevăzând egalitatea tuturor cetățenilor în fața legii, indiferent de naționalitate, religie și sex. Erau desființate orice privilegii

⁹ Vezi Dumitru Șandru, *Reforma agrară din anul 1921 în România*, București, 1975.

de clasă. Era garantată egalitatea șanselor de instrucție, fără nici un fel de discriminare. Erau prevăzute libertatea cuvântului, a întrunirilor, a manifestațiilor, libertatea de exprimare. Proprietatea era garantată. Se introducea principiul de expropriere pentru cauze de utilitate publică, cu o dreaptă și prealabilă despăgubire. Bogățiile subsolului, inclusiv petrolul, aparțineau statului.

Tot în anul 1923 intra în vigoare *Statutul funcționarilor publici*, de a cărei analiză ne vom ocupa puțin mai încolo.

În anul 1924 s-a adoptat *legea minelor*¹⁰. Cea mai importantă prevedere a acestei legi a fost naționalizarea tuturor bogățiilor subsolului, inclusiv a petrolului. Legea prevedea încurajarea capitalului românesc precizând că orice societate economică care exploata bogățiile subsolului trebuia să aibă cel puțin 60 % capital românesc și cel mult 40 % capital străin. În plus, directorul și două treimi din consiliul de administrație urmau să fie români. Legea a stârnit protestul marilor capitaluri occidentale care au reușit să impună modificarea acesteia, în anul 1925. Astfel, legea modificată în 1925 reducea proporția capitalului românesc la cel puțin 50,1 % și creștea proporția capitalului străin la cel mult 49,9 %. Această lege prevedea încurajarea elementelor naționale fiind adoptată în timpul guvernării Partidului Național Liberal, în conformitate cu principiul acestuia „prin noi înșine”.

În *domeniul învățământului* s-au adoptat două legi importante: una în anul 1924 privind învățământul primar care preciza că învățământul era obligatoriu și gratuit pentru șapte clase, și o altă lege, în anul 1928, privind învățământul secundar. (În 1925 s-a adoptat o lege privind învățământul particular).

În anul 1925 s-au adoptat mai multe hotărâri privind ridicarea Mitropoliei române la rangul de Patriarhie și constituirea instituției Bisericii Ortodoxe Române în întregul teritoriu al României. În 1925 a fost adoptată și legea privind omogenizarea judecătorească. În același an s-a adoptat *reforma administrativă*. Reforma a fost o necesitate izvorâtă din realizarea Marii Uniri, întrucât fiecare provincie unită avea propria organizare administrativă. Prin legea din anul 1925, teritoriul țării a fost organizat unitar. Astfel, țara era împărțită în județe conduse de prefecți, numiți prin decret regal. Județele erau împărțite în plase conduse de pretori, numiți prin hotărâre a guvernului. Plasele erau împărțite în comune urbane și comune rurale și erau conduse de

¹⁰ Vezi și Emilian Bold, *Consolidarea unității național-statale românești. Măsurile legislative, economice, politice și sociale (1918-1940)*, Iași, 1987.

primari care erau aleși. Comunele rurale erau împărțite în sate conduse de primari, aleși.

În anul 1926 s-a adoptat reforma electorală. Aceasta a introdus ”prima electorală”. Reforma a fost adoptată în timpul guvernării Partidului Național Liberal și în scopul asigurării acestui partid a unei majorități confortabile în Parlament¹¹. Legea electorală prevedea că partidul care obținea în alegeri cel puțin 40 % din voturi primea ca primă, prima jumătate din locurile din parlament. Cea de a doua jumătate a locurilor din parlament era ocupată de toate partidele participante la alegeri în proporție cu numărul de voturi obținute, inclusiv partidul care obținuse prima electorală. Această lege reprezenta o încălcare a Constituției din anul 1923, pentru că nu respecta principiul egalității. Votul acordat partidului care obținea prima electorală devenea mai puternic decât votul acordat unui alt partid. Legea electorală din anul 1926 se va întoarce împotriva Partidului Național Liberal în anul 1937, când, la alegerile generale, acest partid a obținut aproximativ 36 % din voturi și nu a putut forma guvernul.

¹¹ Vezi și Mihai Manoilescu, *Rostul și destinul burgheziei românești*, Ediția a II-a, București, 1997.

III.2. STATUTUL FUNCȚIONARILOR PUBLICI, 1923

Înfăptuirea Marii Uniri în anul 1918 a impus realizarea unificării întregii legislații românești. În cadrul acesteia, un loc prioritar a revenit legislației administrative. În acest domeniu, o primă și semnificativă realizare a fost adoptarea legii privind Statutul funcționarilor publici¹.

Această lege a fost promulgată de regele Ferdinand la 15 iunie 1923 și a fost publicată în „Monitorul Oficial” nr. 60 din 19 iunie 1923². Ea a fost votată de Senat la 30 mai, cu 79 de voturi pentru și un vot împotriva. Adunarea Deputaților a adoptat legea la 8 iunie, cu 114 voturi pentru, și patru voturi contra. Statutul are 71 de articole distribuite în două părți. Fiecare parte are câte șapte capitole.

Partea I cuprinde dispoziții aplicabile tuturor funcționarilor publici. Capitolul I era rezervat Dispozițiilor generale. Articolul 1 definea categoria funcționarilor publici. Aceștia erau cetățeni români, condiție stipulată în constituția țării³, fără deosebire de sex, care îndeplineau un serviciu public permanent (civil sau ecleziastic) în instituțiile statului, județului, comunei sau la acele instituții care aveau buget aprobat de parlament, guvern ori consiliile județene și comunale.

Articolul 2 enumera excepțiile. Astfel, nu intrau în categoria funcționarilor publici: a) funcțiile politice și cele electivă. Funcționarii de

¹ Prezentarea analizei acestei legi fi văzută și în Gheorghe Calcan, *Statutul funcționarilor publici, 1923*, Anuarul Muzeului de Istorie și Aheologie Prahova, *Studii și cercetări*, Serie nouă, III-IV (11-12), Editura Oscar Print, Ploiești, 2007-2008, p. 2009-220. Textul analizei poate fi regăsit și în Ion Agrigoroaiei, Gavriil Preda, Gheorghe Calcan, *România interbelică. Industrie-administrație-apărare*, Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2008, p. 214-225.

² *Lege pentru Statutul funcționarilor publici*, „Monitorul Oficial”, Nr. 60, 19 iunie 1923, p. 1793-1799.

³ Prevedere cuprinsă în art. 8, alin. 3. (Cf. Verginia Vedinaș, *Statutul funcționarului public*, Editura Nemira, București, 1998, p. 19).

carieră care ar fi fost desemnați vremelnic să îndeplinească o funcție politică, la încetarea mandatului își reiau de drept funcția anterioară cu respectarea drepturilor de vechime; b) mitropoliții și episcopii; c) funcționarii Parlamentului. Aceștia își desfășurau activitatea după un statut propriu; d) specialiștii străini care căpătau vremelnic o funcție publică; e) lucrătorii sau personalul angajat pe un timp determinat sau pentru o anumită lucrare. În privința personalului de serviciu permanent, un regulament special urma să reglementeze drepturile și obligațiile acestuia.

Statutul preciza că nici o funcție nu putea fi creată sau desființată decât prin lege (art.3). Funcționarii care își aveau reglementată activitatea prin legi speciale, își desfășurau activitatea în conformitate cu prevederile acestora.

Capitolul al II-lea preciza, în două articole, condițiile de admisibilitate în funcție. Funcționarii publici trebuiau să fie români, să aibă cel puțin 21 de ani împliniți, să fie apți din punct de vedere al sănătății „și să nu fi suferit vreo condamnare infamantă”. Nu se făceau discriminări de sex. Bărbații trebuiau „să fi satisfăcut legea recrutării și să se bucure de toate drepturile civile și politice” (art. 5). Funcționarii publici aveau obligația de a depune jurământ de credință față de rege și față de lege.

Capitolul al III-lea se referea la stabilitatea funcționarilor și era alcătuit dintr-un singur articol (art. 7). Funcționarii publici se bucurau de stabilitate în funcțiune. Făceau excepție cazurile speciale prevăzute de Constituție și de legile care confereau inamovibilitatea. Funcționarii publici „nu puteau fi transferați, pedepsiți, înlocuiți decât în anumite condiții prevăzute în legile speciale”.

Cel de al IV-lea capitol se referea la îndatoririle și răspunderile funcționarilor publici. Acei funcționari care desfășurau muncă de birou aveau obligația de a lucra cel puțin 7 ore pe zi. Celelalte categorii de funcționari aveau regimul de muncă stabilit prin regulamente proprii⁴. Articolul 9 reglementa numărul zilelor de sărbători legale. Acestea erau zilele de duminică, 24 de zile de sărbători religioase⁵, la care se adăugau zilele Unirii Principatelor și a tuturor românilor și ziua Regalității, 10 mai. Dintre

⁴ Programul de muncă aplicabil, în general, celorlalți salariați era de 8 ore. (*Ibidem*, p. 20).

⁵ Aceste sărbători religioase erau următoarele: „Sf. Vasile, Botezul Domnului [...], Întâmpinarea Domnului, Buna-Vestire, [...] Paști[le], Sf. Gheorghe, Înălțarea Domnului, Sf. Treime, [...] Sf. Constantin și Elena, Sf. Petru și Pavel, Adormirea și nașterea Maicii Domnului, Înălțarea Sf. Cruci, Sf. Dumitru, Sf. Mihail și Gavril, Sf. Nicolae, [...] Crăciun[ul]” (*Lege pentru Statutul funcționarilor...*, art.9).

sărbătorile religioase se detașau Paștele care se sărbătorea 5 zile și Crăciunul care se sărbătorea 4 zile.

Funcționarii erau obligați să locuiască în localitatea în care se afla funcția pe care o ocupau. Articolul 11 cerea funcționarilor un comportament responsabil: „Funcționarii sunt obligați ca prin actele vieții lor publice sau private să nu compromită funcția sau corpul din care fac parte”. În caz de demisie, funcționarii nu puteau părăsi funcția dacă nu primeau aprobarea necesară. Aceasta urma să se pronunțe în termen de cel mult 15 zile de la data solicitării. Părăsirea serviciului fără așteptarea aprobării respective era sancționată disciplinar. Atunci când un funcționar săvârșea un fapt „prin depășirea limitelor mandatului sau a sferei atribuțiilor legale, sau prin abuz de putere”, care aducea prejudicii particularilor, el răspundea financiar. De notat că în text aceste precizări erau subliniate. Legea avea însă grijă să cuprindă și reversul: „Funcționarul în contra căruia s-a făcut o reclamație nefundată sau temerară, va avea dreptul a cere în justiție daune inverse”(art.13).

Capitolul al V-lea era rezervat incompatibilităților, aspect care alături de altele demonstra conferirea unor noi dimensiuni regimului funcției publice⁶. Funcționarii publici nu aveau voie să ocupe în același timp două funcții. Excepțiile erau prevăzute prin legea cumulului. Ei nu aveau voie să facă comerț, să ia terenuri în arendă, „nu pot lua întreprinderi de lucrări”, nu puteau lucra în alte administrații fără aprobare. Funcționarii publici nu puteau gira afaceri private dacă acestea aveau tangență cu funcția îndeplinită. Ei nu puteau participa la conducerea, administrarea sau controlul vreunei societăți cu caracter economic fără avizul organelor abilitate. Abaterile erau supuse comisiilor de disciplină. Funcționarii publici nu puteau fi aleși deputați sau senatori cu excepția cazurilor prevăzute de legea electorală.

Capitolul al VI-lea se referea la salarii, indemnizații, pensii și concedii. Salariul funcționarilor publici era în concordanță cu gradul și funcția pe care le ocupau. În același timp funcționarii mai aveau dreptul „la o indemnizație de chirie variind după starea civilă și localitatea unde își au reședința” (art. 16). Acest ajutor era acordat tuturor funcționarilor, chiar „dacă ambii soți sunt funcționari, primesc fiecare indemnizație ca și *cum ar fi necăsătoriți*” (subl.în text).

⁶ Verginia Vedinaș, *op. cit.*, p. 20.

De sporul de chirie nu beneficiau acei funcționari care locuiau într-un local public. Funcționarii care aveau copii se bucurau și de „un adaos, ca ajutor de familie”

În cazul familiilor în care ambii soți erau funcționari și aveau copii, sporul de chirie și ajutorul de familie se acorda numai unuia din dintre soți. În mod excepțional „până la intrarea în normal” se mai acorda funcționarilor un spor pentru scumpirea traiului „proporțional cu salariul la care le da drept funcțiunea și în raport cu scumpetea lucrurilor de primă necesitate”.

Funcționarii care aveau două sau mai multe funcții nu aveau dreptul la alocație de chirie decât pentru o singură funcție. Pentru celelalte funcții primeau numai salariul de bază (art.17).

Acei funcționari care aveau reședința într-o altă localitate și se deplasau la serviciu primeau o diurnă. Această diurnă se stabilea în funcție de salariul fiecăruia și era egală pentru toți funcționarii cu același grad. În cuantumul diurnei nu erau incluse cheltuielile de transport, care erau cuantizate separat. Diurnele erau fixate anual prin Jurnal al Consiliului de Miniștri. Funcționarii care prin natura funcției lor erau obligați la cheltuieli extraordinare, aveau dreptul să primească sume pentru „cheltuieli de reprezentare” (art. 18).

Funcționarii care erau detașați pentru îndeplinirea unei funcții administrative puteau opta „fie pentru salariul gradului ce au în specialitatea lor, fie pentru acela al funcțiunii ce ocupă” (art. 19).

Articolul al 20-lea fixa concediul de odihnă la o lună de zile în timpul unui an calendaristic. Concedii mai mari erau acordate numai „în caz de boală bine constatată”. Dacă acest concediu depășea trei luni, salariul se reducea la jumătate. În cazul în care, din motive de sănătate, concediul unui funcționar depășea un an, el „va fi lăsat în disponibilitate”. Funcționarul putea fi reîncadrat, după însănătoșire, numai dacă postul respectiv era vacant. Diminuarea perioadei de muncă și a cuantumului salarial se reflectau proporțional în cuantumul pensiei.

Pensionarea funcționarilor se realiza la 60 de ani. În cazul în care la împlinirea acestei vârste nu se îplinea vechimea cerută de lege pentru pensionare, funcționarul respectiv putea beneficia de o prelungire a activității de un an, însă numai cu acordul unei comisii speciale. Funcționarii care deveneau inapți sau improprii serviciului erau considerați din oficiu, „în retragere” după avizul comisiei de disciplină „dat pe baza raportului comisiei medicale”.

Capitolul al VII-lea se referea la „Asociațiile de funcționari”. Articolul 24 preciza că funcționarii publici se puteau asocia „pentru scopuri publice,

economice sau slujirea intereselor profesionale”. Legea permitea ca asociațiile profesionale să se poată uni „mai multe între ele, sau chiar toate la un loc” cu condiția de a păstra caracterul profesional, cultural sau economic. Asociațiile puteau căpăta personalitate juridică.

Articolul 26 preciza expres că aceste asociații nu puteau lua în discuție ori adopta rezoluții asupra problemelor cu caracter politic. Ele puteau discuta „orice chestiune care este în legătură cu profesiunea lor”. Fondurile asociațiilor proveneau din cotizații, serbări, donații etc.

Asociațiile care se abăteau de la aceste prevederi erau dizolvate. Hotărârea de dizolvare se adopta printr-un Jurnal al Consiliului de Miniștri dacă asociația în cauză nu avea personalitate juridică. În ambele situații era necesar avizul Consiliului Superior Administrativ.

În rândul asociațiilor se puteau înscrie atât funcționarii în serviciu cât și pensionarii.

Articolele 30-32 însciau pedepsele care se aplicau acelor funcționari care instigau la grevă ori prin acțiunile lor periclita buna funcționare a serviciului. Pedepsele erau dure. Astfel, părăsirea serviciului, parțială sau totală, „după o înțelegere prealabilă” (subl.în text – n.ns. Gh.C.), demisiile colective sau individuale „la aceeași epocă sau la epoci apropiate” (subl.în text – n.ns. Gh.C.) care puteau să pericliteze interesele publice generale, și care puteau fi interpretate ca o „desertațiune de la datorie” (subl. în text-n.ns.Gh.C.) erau sancționate cu demiterea persoanei ori a persoanelor respective (art.30).

Persoanele care se dovedeau a fi vinovate de instigare și organizare a grevelor, pe lângă destituire puteau fi sancționate prin amenzi care mergeau de la 1000 până la 10.000 de lei sau chiar prin închisoare de la 3 luni până la 2 ani (art. 31). În situația în care în asemenea cazuri se demonstra implicarea unei asociații a funcționarilor, aceasta era dizolvată „uneltorii urmăriți și pedepsiți conform art. precedent” (art. 32), iar fondurile asociației erau „confiscate în folosul asociațiilor de binefacere din localitate”.

Partea a II-a, și ultima, a Statutului era intitulată *Dispoziții speciale*. Articolul 33 preciza faptul că dispozițiile care urmau a fi prezentate se aplicau tuturor funcționarilor publici cu excepția magistraților, membrii corpurilor diplomatic, didactic, ecleziastic, celor cu caracter tehnic, cărora li se aplicau prevederile propriilor regulamente. Excepția cuprindea și funcționarii Corpurilor legiuitoare care dispuneau de propriul statut.

Articolul 34 preciza că administrația publică se diviza în administrație publică centrală și locală. Cea centrală avea și serviciile ei exterioare iar, cea

locală era județeană și comunală. Concomitent erau definite funcțiile „după grad” din administrația publică centrală: „director general, subdirector general, director, subdirector, șef de serviciu, subșef de birou, impiegat și impiegat stagiar”⁷.

Denumirea funcțiilor din serviciile exterioare ale administrației publice centrale și cele ale administrației locale urmau a fi definite prin legile proprii de organizare a fiecărei autorități administrative „adoptându-se denumirile și echivalându-se, pe cât posibil, cu cele fixate pentru administrațiile centrale”.

Alte funcții, definite de lege: „însărcinările cu caracter special”, ca de exemplu cea de bibliotecar, registrator, arhivar etc. urmau a se realiza prin delegație dată de șeful ierarhic superior al autorității administrative respective până la gradul de șef de serviciu, inclusiv de acesta.

Capitolul al II-lea al celei de a doua părți era definit *Condiții de admisibilitate* și cuprindea un singur articol (art. 36). În afara condițiilor generale prevăzute anterior (art. 5), statutul prevedea obligativitatea pentru persoanele care ocupau funcții superioare celei de subșef de birou, de a poseda o diplomă universitară sau o diplomă echivalentă a unei școli superioare. Pentru celelalte funcții se cerea diploma de liceu sau a unei școli echivalente.

Pentru serviciile exterioare ale administrației publice centrale sau ale administrației publice locale se puteau admite, „în lipsă de candidați cu titluri universitare”, absolvenți ai studiilor liceale, pentru funcțiile superioare celei de subșef de birou iar, pentru funcțiile inferioare, puteau fi încadrați absolvenți ai „cursului secundar inferior”. Lipsa candidaților cu studii corespunzătoare era constatată printr-un proces verbal realizat după 15 zile de la publicarea postului vacant.

Cel de al III-lea capitol, se referea la numiri și înaintări în funcție. Articolul 37 preciza că nici o persoană nu putea fi numită într-o funcție publică decât în urma „unui examen de capacitate”. Odată admiși funcționarii erau considerați un an de zile stagiați. „După acest termen acei care vor fi găsiți destoinici de către Comisia pentru propuneri de numiri și înaintări vor fi declarați definitiv”. Respectiva comisie urma să se pronunțe pe baza aprecierilor șefilor ierarhici ai funcționarului stagiar.

Funcționarii stagiați care nu primeau recomandarea de a fi încadrați definitiv li se mai acorda șansa încă a unui an de stagiu. Dacă nici după parcurgerea celui de al doilea an de stagiu ei nu primeau avizul favorabil de

⁷ Aceste funcții se puteau împărți în clase, în conformitate cu legile speciale ale organelor administrative: „Funcțiile de inspector general, de inspector și de subinspector se vor clasa și echivala prin legile de organizare” (art. 34).

încadrare definitivă, erau înlăturați din funcție. Numirea ca stagiați ori ca funcționari definitivi se făcea „în ordinea clasificărilor și pe măsura vacanțelor”.

Legea fixa și excepții de la numirea în funcție fără examen, în cazurile de „interes de serviciu bine motivat și numai cu avizul conform al Comisiei pentru propuneri de numiri și înaintări” (art.38). Aceste numiri se puteau face pentru posturile vacante până la gradul de subdirector (inclusiv), sau al gradelor echivalente din rândul specialiștilor recunoscuți care îndeplineau celelalte condiții legale. După trecerea unui an de la numire Comisia pentru numiri și înaintări se pronunța pe baza recomandărilor șefilor ierarhici dacă putea să acorde definitivarea funcționarului respectiv.

Toate numirile în funcție sau înaintările în grad se făceau cu avizul unor comisii care se înființau special în acest sens. În cazul administrației publice centrale, comisiile se constituiau pe ministere, iar în structurile dependente ale acestora se constituiau pe direcție și erau alcătuite din directorii generali și din directori, sub conducerea secretarului general. În cazul administrației publice locale comisiile respective erau alcătuite din trei persoane și așezate: directorul Prefecturii, secretarul Consiliului județean și un delegat al Delegației permanente căruia îi revenea președinția în cazul comunelor urbane nereședințe de județ și al comunelor rurale. Pentru comunele urbane reședință de județ comisia avea următoarea componență: secretarul comunei, șeful de serviciu cu vechimea și gradul cel mai înalt și un delegat al Consiliului comunal, desemnat chiar de acesta, „care va prezida de drept comisia”.

Articolul 41 preciza că înaintarea de la o clasă la alta se putea realiza numai după parcurgerea unui an de stagi, iar înaintările în grad se realizau după minim doi ani de activitate. Înaintările se puteau realiza „la vechime și la alegere”. Până la funcția de șef de birou, inclusiv, înaintările se făceau în funcție de vechime cu condiția ca proporția celor avansați pe criteriul vechimii să nu fie mai mică decât jumătatea tuturor celor avansați. Înaintările în grad pentru funcțiile mai mari de șef de birou se realizau „numai la alegere” (art. 42).

În administrația publică centrală, propunerile de înaintare se realizau de către directori, iar în serviciile exterioare ale acesteia, de către șefii serviciilor respective. În cazul directorilor generali, directorilor sau conducătorilor de servicii, înaintarea se realiza de către șeful departamentului respectiv, cu avizul Comisiei pentru propuneri și înaintări. Funcționarii din cadrul administrației publice locale puteau înainta la propunerea șefilor de servicii.

Propunerile de înaintare trebuiau să fie bine motivate, însoțite de o foaie calificativă și să fie înaintate comisiei abilitate până la cel târziu 1 iunie a fiecărui an. După parcurgerea acestei etape, comisiile respective luând în considerație documentația aferentă, și orice investigație „va găsi de cuviință să facă”, realizau în fiecare an, tabloul de avansare pentru toți funcționarii din serviciile exterioare ministerelor și pentru cei care îndeplineau gradul de subdirector, inclusiv, din cadrul serviciilor administrației publice centrale. Tablourile de înaintare erau publice și erau publicate în buletinele administrației și în „Monitorul Oficial”. Funcționarii nepromovați puteau fi supuși analizei înaintărilor în anul următor.

Articolul 47 preciza că înaintările în grad se realizau în funcție de ordinea înscrierilor în tablourile respective. Excepțiile priveau, cazurile de interes în serviciu și trebuiau să aibă avizul Comisiei pentru propuneri de numiri și înaintări.

Numirile se realizau prin Decizii ale ministerelor până la gradul de subdirector, exclusiv, iar pentru funcțiile superioare prin Decret Regal (art. 48).

Cel de al IV-lea capitol se referea la transferări. Articolul 49 preciza faptul că funcționarii se puteau transfera, la cerere, de la un serviciu administrativ la altul, chiar într-o altă autoritate administrativă cu aprobarea șefului autorităților administrative de unde solicita transferul și al celui în care urmează să se transfere.

Atunci când transferul se realiza în interesul serviciului era obligatoriu să se facă în funcții echivalente, atât în cazul transferului de la un serviciu la altul în cadrul aceleiași unități administrative, cât și de la un județ la altul. Acest transfer trebuia să aibă avizul comisiei pentru propuneri de numiri și înaintări. Funcționarii transferați în interes de serviciu aveau drept de „transport gratuit pentru ei, familie și bagaje” (art. 50).

Cel de al V-lea capitol se referea la disciplina funcționarilor publici. Articolul 51 preciza sancțiunile disciplinare. Acestea erau următoarele:

1. Mustrarea verbală sau scrisă;
2. Mustrarea cu pierderea salariului pe cel mult 15 zile;
3. Ștergerea de pe tabloul de înaintare;
4. Mustrarea pe cale disciplinară;
5. Excluderea din serviciu pe timp de maximum 6 luni, cu pierderea salariului;
6. Punerea în disponibilitate;
7. Destituirea.

Articolul sublinia că perioada în care funcționarul era exclus, sau se afla în disponibilitate nu era luată în calcul la stabilirea vechimii.

Simpla privire a acestor pedepse denotă gradualitatea aplicării pedepselor cât și fermitatea aplicării acestora, ajungându-se de la simpla mustrare verbală până la destituire.

Articolele următoare făceau precizări despre modul de aplicare al acestor pedepse. Astfel pedepsele 1 și 2 puteau fi aplicate de șeful ierarhic superior. În situația în care pedeapsa cu mustrare și pierderea salariului pe cel mult 15 zile se aplica de două ori în cursul aceluiași an, în cea de a treia situație, cazul intra în analiza Comisiei de disciplină (care se pronunța în mod obligatoriu asupra tuturor celorlalte sancțiuni mai mari).

Legea preciza că funcționarul care era sancționat cu una din pedepsele prevăzute la punctele 1 – 3, dacă în ultimii cinci ani nu mai suferise nici o altă sancțiune, beneficia de prevederea de a „i se șterge de drept pedeapsa din foaia calificativă” (art. 52).

Cazurile mai grave de abateri disciplinare ajungeau la judecata Consiliului de disciplină. Pentru a se ajunge aici, era nevoie de avizul ministrului sau a șefului de autoritate administrativă care hotăra pe baza cererii șefului ierarhic superior al funcționarului în cauză. Funcționarul trebuia să fie ascultat cu această ocazie. De asemenea, el avea dreptul de a-și consulta dosarul. Funcționarul se putea apăra el însuși oral sau în scris, sau își putea delega un coleg „din aceeași administrație”. Funcționarul trebuia să fie înștiințat în scris, cu cel puțin 15 zile lucrătoare înainte de data termenului de judecare. Judecata se făcea în ședință secretă. Deciziile comisiei erau motivate, iar hotărârile ei erau „definitive și executorii” (art. 55).

Funcționarul pedepsit cu disponibilizarea nu putea să fie reprimat decât după doi ani, și urma să fie încadrat „în clasa cea mai de jos a funcțiunii e a avut, iar cei destituiți nu vor putea ocupa niciodată vreo funcție publică”. Această din urmă prevedere era destul de aspră, având în vedere că ea compromitea pentru totdeauna devenirea publică a unei persoane.

În cazurile în care interesul serviciului sau mersul anchetei impuneau, funcționarul învinuit putea fi suspendat din funcție înainte de a se pronunța Comisia de disciplină. Aceasta avea obligativitatea de a judeca situația în cel mult două luni. Pe durata acestui tip de suspendare funcționarul nu era afectat de salariu sau de vechimea sa.

Suspendarea din funcție era obligatorie atunci când asupra unui funcționar se institua acțiune în justiție pentru fapte prevăzute de Codul penal precum fals, furt, atentate împotriva bunelor moravuri, mituire, delapidare,

percepere de taxe ilegale, rupere de sigiliu, sustragere, ascundere sau distrugere de acte aflate în arhivă, instigare la grevă etc.

Dacă funcționarul era găsit nevinovat, cazul era adus în analiza Comisiei de disciplină care hotăra dacă funcționarul putea fi reprimat. Condamnarea unui funcționar ducea automat la transformarea suspendării în destituire.

Cel de al VI-lea capitol se referea la Comisiile de disciplină. Acestea se numeau pe timp de trei ani prin Decret Regal. La nivelul administrației publice centrale ele erau compuse dintr-un consilier al Curții de Apel, funcționarul cu gradul cel mai înalt și cu cea mai mare vechime din administrația centrală și unul din directorii conducător de serviciu din cadrul Comisiei pentru propuneri de numiri și înaintări, desemnat prin tragere la sorți. La nivelul administrației publice locale Comisia de disciplină avea următoarea componență: primul președinte ori președintele tribunalului din orașul reședință de județ, un șef de serviciu desemnat de Consiliul județean și un șef de serviciu desemnat de Consiliul comunal al orașului reședință de județ sau de către autoritatea administrativă locală. Fiecare membru al Comisiilor de disciplină era dublat de către un supleant, desemnat tot pentru o perioadă de trei ani.

Ultimul capitol al părții a II-a și al legii făcea referiri la dispoziții diverse și tranzitorii. Articolul 62 preciza că funcționarii care se aflau în funcție din anul 1916, chiar dacă nu aveau studiile cerute de legea de față, puteau să înainteze profesional până la gradul de director, inclusiv.

Pentru cazurile de necesitate, și numai pentru o perioadă de cinci ani de la intrarea în vigoare a legii de față, puteau fi angajați ca funcționari stagiați chiar și tineri care împliniseră vârsta de 18 ani. Acești tineri nu putea însă căpăta gradul de definitivat până când nu îplineau 21 de ani, iar persoanele de sex masculin, până nu satisfăceau stagiul militar.

Acei funcționari care aveau o vechime neîntreruptă de cinci ani la intrarea în vigoare a statutului, precum și persoanele care fuseseră angajate pe posturi stabile în urma unui examen erau considerați angajați definitiv („stabili”). Asupra situațiilor în care funcționarii aveau o vechime cuprinsă între 1 și 5 ani urma să se pronunțe Comisia pentru propuneri de numiri și înaintări „dacă sunt necesari și urmează să fie declarați definitiv” (art. 64). Funcționarii demisionați puteau fi reprimiți în funcție dacă aveau mai puțin de cinci ani de la ieșirea lor din funcție și primeau un aviz favorabil.

Articolul 66 obliga autoritățile administrative să se integreze sistemului constituit prin lege, „să fixeze numărul și felul funcțiilor ce trebuiau să intre

în compunerea fiecărui serviciu, astfel ca o direcție generală să cuprindă mai multe direcții, o direcție mai multe servicii” etc. Funcțiile inițiale se suprimau iar funcționarii respectivi erau transferați pe posturi echivalente sau inferioare cu păstrarea salariului pe care îl aveau. Disponibilizații cu o vechime mai mică de cinci ani aveau dreptul de a primi retribuție pe două luni.

Prin articolul 68 se prevedea obligativitatea ca în termen de șase luni de la promulgarea Statutului să se întocmească Regulamentul de aplicare al acestuia.

Legea Statutului funcționarilor publici abroga orice lege sau regulament a căror prevederi veneau în contradicție cu noile reglementări. Articolul 71 preciza că această lege intră în vigoare la 1 ianuarie 1924, deci după aproape o jumătate de an de la promulgarea ei. Măsurile cu caracter preparator, preciza același articol, puteau să înceapă odată cu promulgarea legii.

Statutul funcționarilor publici din anul 1923 a fost „prima lege unitară prin care se reglementa situația juridică a funcționarilor publici”⁸ din România. Adoptarea statutului s-a înscris contextului general de modernizare și unificare a societății românești, după realizarea Marii Uniri⁹. Noua Constituție a României, adoptată în martie 1923, arăta în articolul 8 că „legi speciale vor determina Statutul funcționarilor publici”¹⁰. În context mai larg, adoptarea Statutului urma eforturilor de modernizare a administrației românești declanșată încă din timpul domniei lui Al. I. Cuza¹¹.

Statutul fixa condițiile cerute pentru a deveni funcționar public ca și excepțiile pentru această categorie socială, impunându-se astfel principiul legalității funcției publice¹². Analiza textului legii demonstrează preocupările legiuitorului pentru a realiza o motivație și un atașament solid și organic al

⁸ Verginia Vedinaș, *op. cit.*, p. 12.

⁹ Ion Agrigoroaie, *România interbelică*, vol.I, Editura Universității „Al.I.Cuza”, Iași, 2001, p.218-283.

¹⁰ *Noua Constituție votată de Adunarea Națională Constituantă în ședințele de la 26 și 27 martie 1923*, Editura Librăria Nouă, București, (f.a.), p.5.

¹¹ Vezi, B.Boerescu, *Supliment la Codicele României*, București, [1880]; Ioan Ph. Ghețu, *Codicele de Ședință al României*, București 1892; Olimpiu Maticescu, *Istoria administrației publice românești*, Editura Economică, București, 2000, p. 113-170; Gheorghe Calcan, *The Chambre Law from April First 1864*, „Buletinul Universității Petrol și Gaze din Ploiești”, Seria Științe Socio Umane și Juridice, vol. LVIII, nr.1, 2006, p. 69-76; Gheorghe Calcan, *La loi pour la constitution des Conseil Departament, la 2 avril 1864*, „Buletinul Universității Petrol și Gaze din Ploiești”, Seria Științe Socio Umane și Juridice, vol. LVIII, nr.2, 2006, p.85-92.

¹² Verginia Vedinaș, *op. cit.*, p. 20.

funcționarului public față de funcția sa. Erau luate în considerație pârghii eficiente precum: nivelul salariilor, acordarea diurnelor, ajutorul pentru instalare și chirie, sistemul avansărilor, al stabilității în muncă etc. La polul opus se afla preocuparea pentru creșterea responsabilității funcționarilor publici, sistemul sancțiunilor care mergea de la atenționare și amendă până la destituire sau închisoare invitând la reflecție maximă.

Statutul face o distincție clară între administrația publică centrală și administrația publică locală prevăzând competențe, cerințe, drepturi și responsabilități diferite pentru funcționarii publici cuprinși într-o ramură sau alta a administrației publice. Legea manifestă o atenție deosebită selecției personalului, studiile superioare fiind obligatorii pentru funcțiile superioare din cadrul administrației publice centrale.

Analizând raportul recompenselor și cel al sancțiunilor aplicabile funcționarilor publici nu putem să nu remarcăm intransigența manifestată de legiuitor față de acțiunile de instigare sau de participare la grevă a funcționarilor publici. Pedepsele erau extrem de severe ajungând până la destituire și închisoare. Acest radicalism poate fi perceput ca o reacție a factorilor guvernamentali în fața acțiunilor protestatare care au afectat societatea românească după încheierea primului război mondial.

Dispozițiile finale și tranzitorii demonstrează conștientizarea pe care o manifestă legiuitorul față de importanța acestei legi, și de maniera de implementare concretă a ei. Legiuitorul a fost atent la condițiile concrete dintr-un segment sau altul al administrației publice, manifestând flexibilitate temporară față de condițiile de încadrare a funcționarilor. Crearea unui personal funcționăresc bine specializat avea nevoie de timp, meticulozitate și responsabilitate. În acest sens stabilirea unui interval de 6 luni de la promulgarea legii și până la intrarea ei în vigoare este o dovadă înțelegerii depline a situației din administrația publică românească a momentului. Statutul funcționarilor publici era un act legislativ foarte important și societatea trebuia să fie pregătită pentru a-l aplica.

Prin prevederile, conținutul și impactul său putem aprecia că Statutul funcționarilor publici reprezintă o lege fundamentală nu numai pentru administrația publică, ci pentru toată societatea românească din perioada interbelică. Ni se pare nimerit să apreciem că Statutul funcționarilor publici din anul 1923 se integrează eforturilor legislative de consolidare, modernizare și unificare a societății românești după realizarea Marii Uniri din anul 1918.

III.3. LEGEA PENTRU UNIFICAREA ADMINISTRATIVĂ DIN ANUL 1925

Realizarea Marii Uniri din anul 1918¹ a deschis noi perspective de evoluție societății românești. Acum s-a creat acel cadru natural, firesc de afirmare a colectivității naționale². Creșterea mai mult decât dublă a suprafeței, populației, fondului agrar și forestier, a diferitelor resurse naturale au constituit baza materială a unei dezvoltări fără precedent a societății noastre³. La acestea, trebuie luate în considerație și aspectele de ordin istoric și spiritual de împlinire și satisfacție care s-au resimțit la nivelul mentalului colectiv care au descătușat energii și implicări rodnice⁴. În acest sens, semnificativă este o afirmație făcută în epocă care arăta că „Un soare nou li se părea tuturor că a răsărit [...] pe orizontul vieții lor sufletești”⁵. Într-adevăr dezvoltarea plenară a societății românești după anul 1918, face să vorbim de

¹ Vezi *Istoria Românilor*, vol. VII, tom II, *De la Independență la Marea Unire*, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 463-539, Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p.223-258; 388-410.

² Ion Agrigoroaiei, *România interbelică*, vol. I, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2001, p.37-76.

³ Vezi *Enciclopedia României*, vol. III, Imprimeria Națională, București, 1938-1939.

⁴ Vezi Ion Agrigoroaiei (coord.), Ovidiu Buruiană, Gheorghe Iacob, Cătălin Turliuc, *România interbelică în paradigmă europeană*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2005.

⁵ Gh.I.Florescu, *Desăvârșirea unității naționale-expresia voinței întregului popor*, în „Carpica”, XI, 1979, p. 53.

un veritabil fenomen economic, social, spiritual, politic pe care l-a parcurs poporul român în evoluția sa istorică.

În acest proces un rol important au revenit legilor și reformelor de unificare adoptate în perioada imediat următoare realizării Marii Uniri⁶. În cadrul acestora un loc important a revenit reformei administrative din anul 1925⁷, asupra căreia ne propunem să insistăm în paginile următoare

Legea pentru unificare administrativă, cunoscută sub denumirea de reforma administrativă a fost promulgată de regele Ferdinand la 13 iunie 1925 și publicată în „Monitorul Oficial” a doua zi, în timpul guvernării Partidului Național Liberal. Partidul Național Liberal era condus de Ion C. Brătianu care deținea și funcțiile de Președinte al Consiliului de Miniștri și ministru de Interne. El și-a depus semnătura pe lege alături de rege și de ministrul de Justiție G.G.Mârzescu. Legea a fost votată de Adunarea Deputaților la 11 iunie cu unanimitate de voturi⁸ și de Senat în aceeași zi, cu 86 de voturi pentru și două contra. Vicepreședintele Adunării Deputaților și președintele Senatului ca și secretarii celor două camere legislative și-ai depus, de asemenea semnătura pe lege⁹.

Adoptarea acestei legi a reprezentat ca și Constituția din anul 1923 și alte legi ale unificării o necesitate izvorâtă din realizarea Marii Uniri. Fiecare provincie istorică unită cu România avea propria ei organizare administrativă, și era necesară o organizare administrativ teritorială unitară la nivelul întregului edificiu național.

Legea avea 400 de articole cuprinse în șase titluri¹⁰. Titlul I se referea la *Împărțirea teritoriului Regatului. Autoritățile administrative și electiv locale. Autorități de control*. Articolul 1 preciza că „teritoriul României se împarte, din punct de vedere administrativ, în județe și județele în comune”. Cel de al doilea articol stipula „comunele sunt rurale și urbane”. Comunele rurale erau alcătuite din unul sau mai multe sate. Reședința comunei era în unul din sate. Acele comune rurale care nu-și puteau susține financiar aparatul administrativ,

⁶ Ion Agrigoroaiei, *op. cit.*, p.218-267.

⁷ *Lege pentru unificarea administrativă*, „Monitorul Oficial”, nr.128, 14 iunie 1925, p.6849-6893.

⁸ 129 de voturi. (*Ibidem*, p.6893).

⁹ Funcția de vicepreședinte al camerei Adunării Deputaților era deținută de P. Gârboveanu iar cea de secretar de M. Marinescu. La Senat funcția de președinte era deținută de M. Pherikyde, iar cea de secretar de G. Stambuliu. (*Ibidem*).

¹⁰ Analiza acestei legi reia, cu unele modificări, textul publicat de noi în, Ion Agrigoroaiei, Gavriil Preda, Gheorghe Calcan, *România interbelică. Industrie-administrație-apărare*, Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2008, p.225-264.

tehnic, sanitar etc. se puteau asocia, prevedere care există în legislația românească încă din anul 1864, când s-a instituit această unitate administrativă¹¹.

Comunele urbane erau acele „centre de populație declarate astfel prin lege” (art.4). Ele puteau fi reședințe de județ sau nereședințe de județ. Reședințele de județ erau acele comune urbane în care se afla prefectura județului. Reședințele de județ „care prin numărul locuitorilor și prin importanța lor economică sau culturală au o mai mare înrâurire asupra dezvoltării generale a statului, se vor declara prin lege municipii”, titulatură introdusă în premieră în legislația românească, pe care trecerea timpului o va consacra. Pentru ca o localitate să devină municipiu era necesar avizul Consiliului Administrativ Superior.

Articolul 5 este foarte interesant, precizând că „pentru înlesnirea controlului, supravegherea aplicării legilor și buna îndrumare a administrației”, județele se împărțeau în mai multe circumscripții care se numeau plăși ce cuprindeau mai multe comune, iar comunele urbane erau împărțite în mai multe circumscripții numite sectoare. Scopul centralizării era evident și explicit. Atât plășile cât și sectoarele nu erau persoane juridice.

Nici o modificare în teritoriul sau statutul județelor, comunelor sau plășilor nu se putea face decât în conformitate cu cele prevăzute de această lege. Orice cetățean al țării „fără deosebire de sex și naționalitate” trebuie să aparțină unei comune „și să participe la sarcinile ei” (art.7).

Cetățenii români se puteau strămuta dintr-o comună în alta „fără nici o învoire prealabilă”. Ei aveau însă obligația de a face cunoscut autorităților atât strămutarea cât și așezarea lor. Orice teritoriu al țării trebuia să facă parte dintr-o comună.

Cetățenii străini nu se puteau stabili într-o comună fără a realiza acele formalități prevăzute într-o lege specială (art. 8). Locuința vremelnică sau de scurtă durată nu era supusă decât măsurilor de ordine și siguranță.

Comuna la fel ca și județul își păstra statutul de persoană juridică conferit de legile administrative anterioare¹². Legea preciza că nici o cheltuială

¹¹ B.Boerescu, *Supliment la Codicile române*, București, [1880], p. 50-61; Gheorghe Calcan, *The Chamber Law from April First 1864*, „Buletinul Universității Petrol-Gaze din Ploiești”, Seria Științe Socio Umane și Juridice, vol. LVIII, nr.1, 2006, p. 69-76.

¹² *Vezi Legea pentru înființarea Consiliilor Județene* în B.Boerescu, *op. cit.*, p.61-72; Gheorghe Calcan, *La loi pour la constitution des Conseils Departementaux, le 2 avril 1864*, „Buletinul Universității Petrol-Gaze din Ploiești”, Seria Științe Socio Umane și Juridice, vol. LIX, nr.2, 2006, p. 85-92.

obligatorie nu putea fi impusă comunelor sau județelor, înainte de a se crea mijloacele necesare de acoperire a respectivei cheltuieli.

Articolul 10 preciza faptul că atât comuna cât și județul își administrau interesele lor prin consilii alcătuite din consilieri. Ajungând la acest punct legea marchează o nouă premieră precizând că acești consilieri proveneau din trei categorii: consilieri aleși, consilieri de drept și consilieri femei. Legea preciza că femeile trebuiau să fie cooptate în mod obligatoriu în consiliile comunelor urbane reședință de județ și facultativ în celelalte comune urbane. Era un evident mesaj de emancipare și implicare a femeilor în viața socială a țării. Noua constituție din anul 1923 deschisese o poartă, încă timidă, implicării femeilor în problemele obștei, precizând că legi speciale vor reglementa această problemă¹³.

Primarul își menținea prerogativele conferite de celelalte legi administrative¹⁴, rămânând „capul administrației comunale”. El trebuia să pună în practică toate hotărârile consiliului comunal și ale delegației permanente. Prin extrapolare, prefectul era „capul administrației județene”, responsabil de îndeplinirea tuturor hotărârilor consiliului și delegației permanente județene, de controlul administrației județului și al comunelor din județ, cu excepția municipiilor.

Deciziile consiliilor comunale și județene erau puternice, neputând fi înlăturate decât în cazurile prevăzute de lege. Viziunea centralizatoare era pusă încă o dată în evidență de prevederile articolului 14 care preciza că „Ministerul de Interne îndrumă, coordonează și controlează activitatea comunelor și județelor, punând-o în armonie cu interesele generale ale statului”. Pentru îndeplinirea acestor obiective, ministerul urma să fie ajutat de Consiliul Superior Administrativ, al cărui statut urma să fie stabilit printr-o lege specială.

Prefectul era „reprezentantul puterii centrale în întreg județul” (art. 14). El era ajutat de subprefect, pretori, polițai și notari. Ministerul de Interne putea delega pentru controlul administrației publice locale membrii Consiliului Superior Administrativ sau pe inspectorii generali administrativi. Toate comunele erau subordonate administrativ autorităților județene, cu excepția municipiilor care erau în legătură cu Ministerul de Interne (art. 16). Aceeași subordonare către Ministerul de Interne o avea și județul.

¹³ Vezi art. 5 din Constituția din anul 1923. *Noua Constituție votată de Adunarea Națională Constituantă în ședințele de la 26 și 27 martie 1923*, Librăria nouă, București, (f.a.), p.4.

¹⁴ Vezi Legea comunală din anul 1864 și Legea pentru organizarea comunelor urbane din anul 1894.

Cel de al II-lea titlu al acestei legi se referea la *comună*. Primul său capitol era intitulat *Compunerea Consiliului comunal*. Art. 17 prezenta modul de constituire al Consiliului comunal. Acesta era următorul: a) trei cincimi erau consilieri aleși de către toți alegătorii comunali, prin vot universal, egal, direct, secret, inclusiv „reprezentarea minorității”; b) până la două cincimi erau consilierii cu drept de vot; c) consilierii femei. Acestea erau cooptate diferențiat, în funcție de numărul de locuitori ai orașului: cel mult șapte în orașele cu o populație ce depășea 250.000 de locuitori, cel mult cinci în orașele ce aveau mai mult de 100.000 de locuitori, trei în orașele ce depășeau 50.000 de locuitori și două în celelalte comune urbane.

Numărul consilierilor era stabilit tot în funcție de numărul de locuitori. Astfel localitățile ce aveau o populație de peste 250.000 de locuitori aveau 36 de consilieri, cele cu peste 100.000 de locuitori aveau 30 de consilieri, cele care depășeau 50.000 de locuitori aveau 24 de consilieri, cele de peste 25.000 de locuitori aveau 18 consilieri, cele de peste 10.000 de locuitori aveau 15 consilieri, celelalte comune urbane aveau 12 consilieri, iar comunele rurale aveau 9 consilieri. Concomitent cu alegerea consilierilor se alegeau și supleanții, care reprezentau o treime din numărul consilierilor.

Articolul 19 prezenta modul de desemnare a consilierilor de drept. Aceștia erau doi până la șapte consilieri județeni aleși, în cazul reședințelor de județ după cum urmează: cei mai vechi titulari din învățământul de stat primar, profesional, secundar; reprezentantul celui mai numeros cult din localitate; reprezentanții cei mai îndreptățiți ai ministerelor Sănătății, Agriculturii și Lucrărilor Publice; câte un reprezentant al Camerelor de agricultură, de industrie și comerț în reședințele de județ¹⁵. Toți consilierii aveau obligația de a locui în comuna respectivă, cu excepția celor desemnați de consiliul județean „care pot domicilia și în cuprinsul județului” (art. 20).

Consilierii de drept ai reședințelor de județ erau desemnați de către Consiliul județean. Stabilirea numărului consilierilor de drept și a condițiilor cerute de lege cădea în sarcina Consiliului Superior Administrativ, în cazul reședințelor de județ și în cea a Delegației permanente județene pentru celelalte comune. În mod obligatoriu numărul consilierilor aleși trebuia să fie mai mare decât numărul sumei consilierilor de drept și a celor cooptați.

¹⁵ Celelalte comune aveau nevoie de aprobarea Ministerului de Interne pentru a avea un astfel de urbane din anul 1894.

¹⁵ Celelalte comune aveau nevoie de aprobarea Ministerului de Interne pentru a avea un astfel de reprezentant (art. 19).

Consilierii femei erau cooptați de către consilierii aleși și cei de drept într-o ședință convocată de primar după intrarea sa în funcție. Pentru ca o femeie să devină consilier, trebuia să îndeplinească aceleași condiții ca și un consilier ales. Eventualele contestații în legătură cu aceste cooptări se adresau Ministerului de Interne, în cazul municipiilor, și prefecturii în cazul celorlalte comune.

Numărul consilierilor aleși în fiecare comună nu se putea modifica decât la 10 ani, prin votul consiliului comunal avizat de forurile superioare și numai dacă dinamica populației reclama o astfel de situație.

Responsabilii diferitelor servicii comunale erau obligatoriu chemați la ședințele de consiliu atunci când se discutau probleme care intrau în sfera lor de competență. În comunele rurale, atunci când se discutau probleme specifice erau convocați reprezentanții cultului religios, învățământului primar, profesional, serviciului sanitar, veterinar, tehnic agricol și ai cooperăției din localități. Opiniile exprimate de către acești invitați trebuiau să fie trecute în procesul verbal al ședinței.

Cel de al doilea capitol al acestui titlu se referea la *Constituirea consiliului comunal, alegerea primarului și a delegației permanente comunale*. În situația în care nu se înregistraseră contestații sau acestea se dovedeau nefondate, consilierii aleși erau convocați de către Ministerul de Interne sau de către prefect pentru a depune jurământul, pentru a desemna candidaturile pentru funcția de primar în municipii, pentru a alege primarul în comunele urbane și rurale, pentru alegerea delegației permanente și pentru a se pronunța împotriva eventualelor situații de incapacitate, nedemnitate sau incompatibilitate. Până atunci când primarul intra în atribuțiunile sale, consiliul era prezidat de cel mai în vârstă dintre consilieri.

Consilierii depuneau următorul jurământ:

„Jur credință Regelui, supunere Constituției și legilor țării mele, jur să apăr și să sprijin interesele comunei”.

Jurământul se depunea în ședință publică, în localul primăriei și în prezența prefectului în cazul comunelor reședință de județ sau a delegatului prefectului în cazul celorlalte comune¹⁶. Consiliile comunelor urbane se puteau constitui în comisii pe specialități „pentru o mai bună administrare a intereselor locale” (art. 27).

¹⁶ În situația în care consiliul nu fusese convocat în termen de 10 zile de la respingerea contestațiilor sau de la trecerea perioadei în care se puteau face contestații, consiliul se întrunea de drept, iar jurământul putea fi depus în fața președintelui de vârstă a consiliului (art. 27).

Legea prevedea dreptul fiecărui cetățean de a contesta, dacă acesta considera că s-ar fi produs vre-o încălcare în privința problemelor de incompatibilitate. Termenul de contestare era de 10 zile de la decizia consiliului, iar contestațiile se adresau ministrului de Interne în cazul municipiilor sau prefectului în cazul celorlalte comune. Termenul de răspuns la contestație era tot de 10 zile. Autoritățile comunale se puteau pronunța asupra incompatibilităților pe toată durata mandatului consilierilor și se puteau sesiza și din oficiu.

Pentru alegerea primarului, a delegației permanente și a candidaților la primăria municipiilor era necesară majoritatea absolută a consilierilor la întrunirea respectivă. Pentru alegerea Delegației permanente, legea recomanda „pe cât posibil” ca persoanele desemnate să reprezinte „diferite ramuri de specialitate” (art. 30). Consilierii de drept nu puteau face parte din Delegația permanentă.

Delegația permanentă era alcătuită, în afară de primar din 9 membri și 3 supleanți în comunele mai mari de 250.000 de locuitori, 7 membri și 3 supleanți în comunele de peste 100.000 de locuitori, 5 membri și 3 supleanți în comunele de peste 50.000 de locuitori, 4 membri și 3 supleanți în comunele de peste 25.000 de locuitori, 3 membri și 2 supleanți în celelalte comune și 2 membri și 1 supleant în comunele rurale. Alegerea Delegației permanente se făcea prin votul secret al majorității absolute a consilierilor, și pentru un mandat de patru ani. Dacă la primul scrutin nu se realiza majoritatea cerută de lege, alegerea era reluată în cadrul aceleiași ședințe și erau declarați aleși acei candidați care obținuseră cele mai multe voturi. În caz de paritate de voturi, pentru desemnarea persoanei alese se apela la tragerea la sorți.

Articolul 31 se referea la modul de alegere al primarului. Acesta era ales de către consilii în toate comunele, cu excepția, așa cum s-a mai precizat, a municipiilor. Alegerea se făcea prin votul secret al majorității absolute a consilierilor. În situația în care nu se obținea majoritatea absolută la prima votare se proceda la fel ca în cazul alegerii membrilor Delegației permanente.

În municipii, Consiliul comunal alegea candidații din rândul consilierilor aleși și al celor de drept, cu excepția celor trimiși de Consiliul județean. Fiecare consilier avea dreptul de a vota un singur candidat. Numele primilor trei candidați era trimis Ministerului de Interne, care desemna primarul. Dacă primarul era consilier de drept, funcționar public și dacă accepta demnitatea de primar, el nu-și mai putea îndeplini funcția sa în timpul primariatului, putându-și relua funcția publică după încheierea mandatului de primar. Perioada de primariat se considera vechime în funcția deținută și era

luată în considerare la avansare. Primarul nu putea fi ministrul vreunui cult religios. Atât primarul cât și președinții comisiilor interimare din municipii puteau fi eligibili în corpurile legiuitoare.

Rezultatul alegerilor se comunica Ministerului de Interne, sau prefectului care se pronunțau asupra legalității acestora, legea cerând scrupulozitate în respectarea întocmai a prevederilor sale. Dacă prevederile legale erau încălcate, alegerile erau anulate. Forurile în drept aveau obligația de a se pronunța asupra rezultatului alegerilor în termen de 10 zile de la desfășurarea acestora.

Leafa primarului și a membrilor Delegației permanente era fixată anual, odată cu adoptarea bugetului de către Consiliul comunal „după mijloacele de care dispune comuna”. Primarul și membrii Delegației permanente nu aveau dreptul de a ocupa în același timp vreo altă funcție publică.

Cel de al III-lea capitol al acestui titlu se referea la *Funcționarea Consiliului comunal*.

Consiliul comunal se întrunea în mod obligatoriu cel puțin o dată pe trimestru, dar putea fi convocat ori de câte ori interesele comunelor impuneau acest lucru, sau atunci când ministrul de Interne ori prefectul considera necesar acest lucru (art. 35). Convocarea se realiza prin invitații scrise, trimise la domiciliul consilierilor cu cel puțin trei zile libere înainte de întrunirea consiliului. Concomitent convocarea era afișată „și la ușa casei comunale”. În textul convocării erau înscrise problemele care urmau să facă obiectul întrunirii. Legiuitorul considera necesar ca la întrunirile consiliului municipal să fie invitați și reprezentanții comunelor rurale (notarul și pretorul), cât și ai celorlalte comune, inclusiv prefectul. Acești invitați nu aveau drept de vot.

Deliberările consiliului nu puteau să aibă loc decât atunci când era asigurată majoritatea consilierilor, sau condițiile speciale cerute de lege. Ședințele trebuiau să se țină în localul primăriei și la timpul prevăzut. Nerespectarea acestor obligații făcea ca întrunirile și hotărârile să fie nule, organele abilitate putând interveni pentru „risipirea” adunărilor, iar persoanele vinovate puteau fi sancționate inclusiv cu închisoare de la o lună până la doi ani. Hotărârile erau adoptate cu majoritate de voturi. În caz de egalitate, propunerile erau respinse.

Ședințele erau conduse de către primar sau ajutorul acestuia. Votul era deschis, cu excepția cazurilor în care problemele dezbătute aveau legătură cu persoanele prezente, când se apela la votul secret. Președintele ședinței trebuia să voteze la sfârșit. Ședințele erau publice. În anumite cazuri, cu aprobarea a două treimi din participanți, ședințele se puteau desfășura cu ușile închise.

Legea prevedea obligativitatea ca anumite probleme să fie discutate întotdeauna public¹⁷.

Primarul era investit de lege cu autoritatea necesară pentru a asigura desfășurarea în bune condiții a ședințelor consiliului. El putea să atragă atenția persoanelor care deranjau desfășurarea ședinței, putea să dea afară persoanele turbulente sau să apeleze la procedurile de arestare sau dare în judecată a vinovaților¹⁸. Poliția comunelor urbane și jandarmeria comunelor rurale erau obligate să dea sprijinul necesar primarului¹⁹.

La fiecare ședință se redacta un proces verbal, al cărui rezumat se „afișa în termen de 10 zile la ușa casei comunale” (art. 46). Hotărârile consiliului erau trecute cronologic într-un registru special semnat de primar și păstrat de secretar. Fiecare ședință începea prin „citirea sumarului ședinței precedente”, care era supus votului consilierilor. Aceștia puteau face observații asupra modului în care li s-au consemnat părerile și puteau cere realizarea rectificărilor.

Consiliul comunal putea să invite specialiștii de care avea nevoie pentru a-i oferi consultanța necesară.

Cel de al IV-lea capitol se referea la *Atribuțiile Consiliului comunal*. Acesta se putea pronunța în toate chestiunile de interes local și anume: problemele învățământului primar și profesional, la cele ale cultului religios, ale sănătății publice (dispensare, spitale și personalul acestora), ale creșterii vitelor și ale medicinei veterinare, de construire și întreținere a străzilor, drumurilor și pădurilor, a problemelor edilitare, de înălțare a clădirilor publice, de sistematizare, iluminat, canalizare și salubritate, de protejare a monumentelor și a naturii, educația cetățenească, „școli de adulți, dezvoltarea și sprijinirea instrucțiunii fizice”, dezvoltarea agriculturii, aprovizionării populației, realizarea bugetului local, a investițiilor de binefacere, a problemelor privind statutul comunei, a asigurării bunelor moravuri și a poliției comunale, dreptul de a conferi calitatea de cetățean de onoare, de a

¹⁷ Era vorba de problemele prevăzute în capitolele III, IV și X ale titlului IV al legii care se refereau la: Bunuri și lucrări, Finanțele locale, Modificările teritoriale la comune și județe, schimbări de reședințe, constituirii și transformări de comune. (Vezi art. 44 și textul legii).

¹⁸ Pedepsa cu închisoarea în astfel de cazuri putea fi aplicată de la 3 până la 15 zile (art. 45).

¹⁹ Investirea conducătorului de ședința cu calitatea de a asigura poliția adunării este mult mai veche fiind prevăzută în art. 39 din Legea comunală din 1 aprilie 1864 (B.Boerescu, *op. cit.*, p. 53) și în art. 27 din *Legea organizării comunelor urbane din anul 1894* (vezi „Monitorul Oficial”, nr. 96, 31 iulie/12 august 1894, p. 3490).

constitui comitete de cetățeni „fără deosebire de sex, care sub conducerea unui consilier local să dea concursul administrației locale în chestiuni privitoare la: învățământ, cult, sănătate publică, ocrotiri sociale, edilitate și agricultură etc.” (art. 51-52).

Cel de al V-lea capitol era dedicat *Atribuțiilor delegației permanente comunale*. Aceasta suplinea activitatea consiliului comunal în perioada dintre sesiuni, adoptând hotărârile care se impuneau. Delegația permanentă nu putea decide în probleme privind patrimoniul, bugetul, înființările de taxe și impozite, împrumuturi, modificările teritoriale, acordarea cetățeniei de onoare. Delegația permanentă era un organ consultativ al primarului.

Principalele ei atribuții erau următoarele: întocmirea proiectului bugetului, a listelor electorale, a proiectelor diferitelor regulamente, supravegherea activității stabilimentelor comunale, fixarea prețurilor produselor de primă necesitate și a serviciilor publice, verificarea finanțelor comunale, aplicarea măsurilor de igienă, salubritate și poliție comunală.

Hotărârile delegației permanente se adoptau cu majoritate de voturi iar prezența primarului sau înlocuitorului său era obligatorie. Primarul putea repartiza membrilor delegației permanente diverse responsabilități în funcție de competența acestora.

Cel de al VI-lea capitol cuprindea *Atribuțiile primarului*. Art. 57 preciza că primarul era: „capul administrației comunale”. El administra interesele comunei împreună cu delegația permanentă sau cu consiliul comunal în funcție de prevederile legale. Semnul distinctiv al primarului continua să rămână din 1864²⁰ „o cingătoare cu culorile naționale pe care o purta la toate ceremoniile oficiale și la celebrarea căsătoriilor”.

Primarul era reprezentantul comunei în justiție și șeful poliției comunale. El convoca și prezida ședințele consiliului comunal și ale delegației permanente. În competențele sale intrau: autorizațiile de construcții și reparații, prezidarea licitațiilor, monitorizarea stărilor de calamitate, îndeplinirea activităților privitoare la „administrarea și apărarea intereselor comunei”, eliberarea certificatelor de pauperitate, ordonanțarea plăților, supravegherea piețelor, drumurilor, târgurilor, sălilor de spectacol, stabilimentelor, impunerea

²⁰ Gh.Calcan, *The Chamber Law...*, p. 74. Vezi și art. 83 din Legea comunală din 7 mai 1887, în C. Hamangiu, *Codul general al României*, vol. II. *Legi uzuale 1861-1900*, București, 1900, p. 2239-2265 și art. 65, *Legea organizării comunelor urbane din anul 1894...*, p. 3493.

măsurilor de igienă. El era ofițer al stării civile și celebra actele de căsătorie. El putea delega o parte din atribuțiile sale unor consilieri: „În comunele cu mai multe sate, primarul putea delega, prin deciziune scrisă, parte din atribuțiile sale unuia din consilierii aleși din satele respective” (art. 60).

Primarul avea dreptul de a da ordonanțe. Acestea erau afișate atunci când conțineau dispoziții generale sau notificate individual când conțineau dispoziții personale. Cetățenii puteau face reclamații împotriva ordonanțelor la forurile superioare, în mod ierarhic până la Ministerul de Interne.

Capitolul al VII-lea se referea la *Poliția comunală*. În calitate de șef al poliției comunale primarul putea delega o parte, sau toate atribuțiile sale membrilor delegației permanente. Aceste atribuții vizau măsuri pentru buna desfășurare a activităților cotidiene, care nu aveau stricto-senso iz „polițienesc”: igiena și salubritatea locuințelor, asigurarea bunei circulații pe toate căile de acces, asigurarea mijloacelor de transport, asigurarea condițiilor de prevenire a incendiilor, inundațiilor, epidemiilor, acțiunilor alienațiilor mintali și animalelor „rău făcătoare”, distrugerea animalelor vătămate, asigurarea decenței ceremoniilor de înhumare și de întreținere a cimitirelor „fără osebire de cult și credințe religioase”, controlul hotelurilor și pensiunilor, „asigurarea calității și greutateii obiectelor care se vând cu cântarul sau cu măsura” (art. 65), supravegherea localurilor de băuturi, controlul alimentelor, adoptarea măsurilor de „stârpirea cerșetoriei”, asigurarea securității spectacolelor.

Un alt set de atribuții vizau aspecte care țineau de specificul organizării epocii sau preponderenței activităților cu caracter economic: prevenirea furtului de pe câmp, strângerea recoltelor înainte de a ajunge la maturitate, folosirea corespunzătoare a pășunilor.

Contravenienții de toate tipurile erau trimiși în judecată în fața instanțelor competente, ”dacă legile nu vor da chiar în competența lor constatarea faptelor și aplicarea pedepselor” (art. 68).

Cel de al VIII-lea capitol avea ca subiect *Edilitatea*. Articolul 69 prevedea pentru comunele care încă nu aveau, obligativitatea de a-și realiza un plan de sistematizare. Acest plan trebuia să aibă în vedere alinierea străzilor, alimentarea cu apă, amenajările de canal și iluminat, pavarea și înființarea de parcuri, construirea de locuințe ieftine etc. Foarte importantă este viziunea predictivă a legii care preciza că planul de sistematizare trebuie să aibă în vedere dezvoltarea „pe care ar putea să ia comuna și diferitele sale servicii în

viitor”. Planul trebuia să fie făcut de specialiștii locali sau realizat în urma unui „concurs public între diferiții specialiști din țară”. Planul de sistematizare al comunelor rurale sau nereședință se putea limita „în marginile nevoilor locale”, atenția prioritară fiind acordată în acest sens, comunelor urbane reședință de județ. Acest plan devenea definitiv după ce primea aprobarea consiliului comunal.

Acest capitol reitiera prevederile Legii pentru organizarea comunelor urbane din anul 1894²¹ privitoare la netolerarea deschiderii de străzi, pasaje, piețe, construcții fără autorizație. Sancțiunile mergeau până la desființarea lucrărilor respective și dărâmarea clădirilor neautorizate (art. 75). În spiritul constituției din anul 1923, legea prevedea posibilitatea de expropriere în caz de utilitate publică²²: salubritate, siguranța și înfrumusețarea localităților prin hotărârea consiliului comunal, avizată de Consiliul Administrativ Superior și aprobată de Ministerul de Interne (art. 76).

Capitolul al IX-lea se referea la *Demiterea, îndepărtarea și suspendarea primarului și membrilor delegației permanente comunale*.

Primarul și membrii delegației permanente a municipiilor puteau să-și înceteze activitatea prin demisie sau prin demitere. Demiterea se realiza prin votul a 2/3 din numărul consilierilor. Articolul 78 preciza motivele pentru care se putea realiza demiterea: „rea administrație, prin acte vădite de nepricepere, rea credință sau neglijență culpabilă [...], acte în contra ordinii și siguranței statului și fapte penale”. Sesizările de demitere se realizau în scris de ministrul de Interne sau de către prefect ori de către cel puțin o treime din numărul consilierilor. Cei demiși aveau dreptul de a face contestație.

Legea prevedea că primarul sau membrii delegației permanente puteau fi demiși chiar în pofida hotărârii consiliului comunal dacă respectivii s-ar fi făcut vinovați de „acte contra ordinii, siguranței și unității statului sau nu au executat măsurile de interes general, ordonate de autoritatea centrală”. Aceste prevederi care pot părea excesive își găsesc rațiunea în eforturile generale ale

²¹ Secțiunea a III-a a Titlului V, *Despre edilitate și poliție comunală*, art. 94-98, „Monitorul Oficial”, 31 iulie/12 august 1894, p. 3494-3495.

²² Vezi art. 17 din Constituția din anul 1923. (*Noua Constituție votată de Adunarea Națională Constituantă în ședințele de la 26 și 27 iunie 1923*, București, p. 67).

societății românești de consolidare a statului român realizat prin unirea din anul 1918²³.

Cazurile de suspendare erau precizate în articolele următoare. Primarul și membrii delegației permanente puteau fi suspendați pentru o lună dacă în timpul unui control sau anchete erau vinovați de acte care atingeau ordinea publică și siguranța statului. Suspendarea era ridicată „dacă în urma cercetărilor făcute cei suspendați nu au fost îndepărtați din funcție”. Suspendarea mai intra în vigoare în cazurile de trimitere în judecată sau de arestare.

Calitatea de primar și de membru al delegației permanente se pierdea în aceleași împrejurări ca și cea de consilier. Nici o măsură de sancționare nu putea fi luată „înainte ca aceștia să fi fost chemați și ascultați de autoritatea competentă”. Cei în cauză se puteau apăra și prin memorii scrise. Hotărârea finală adoptată trebuia să precizeze „îndeplinirea acestor formalități”.

Capitolul al X-lea era rezervat *Comunei suburbane*.

Statutul de comună suburbană era atribuit de către Consiliile comunelor urbane sau de către prefect unor comune rurale care se detașau în cadrul intereselor locale și generale. Acest statut se căpăta în urma unei analize în localitatea respectivă făcută de o comisie special constituită²⁴. Analiza avea în vedere mai multe elemente: așezarea topografică, numărul de locuitori, alimentarea cu apă, iluminatul și canalizarea, drumurile de legătură, distanța față de alte comune etc.

Propunerile acestei comisii erau validate de către Consiliul comunal și apoi de către Ministerul de Interne. Hotărârea devenea astfel definitivă și se publica în „Monitorul Oficial” și în „Monitorul Județului”.

Comuna suburbană își păstra individualitatea având primar și consiliu propriu. Primarul sau delegatul acestuia făcea parte de drept din Consiliul comunei urbane. Pentru probleme de salubritate, edilitate și poliție, comuna suburbană avea nevoie de aprobarea consiliului comunei urbane. Măsurile de ordin sanitar luate în comunele urbane se aplicau în mod obligatoriu și în

²³ Despre dificultățile acestei integrări vezi Ion Agrigoroaiei, *op. cit.*, p. 234-237; Academia Română, *Marea Unire din 1918 în context european*, (coordonator Ioan Scurtu), Editura Enciclopedică, Editura Academiei Române, București, 2003, p. 293-294.

²⁴ Din această comisie făceau parte: „un membru al delegației permanente, inginerul șef, medicul primar al comunei urbane, primarul și doi delegați ai consiliului comunei rurale” care urma să devină comună suburbană (art. 84).

comunele suburbane. Asupra eventualelor neînțelegeri care s-ar fi ivit între comunele urbane și cele suburbane urma să se pronunțe Ministerul de Interne în termen de 10 zile.

Capitolul al XI-lea se referea la *Serviciile și funcționarii comunali*. Fiecare comună avea libertatea de a-și înființa și dezvolta serviciile administrative de care avea nevoie în funcție de mijloacele financiare de care dispunea. Serviciile puteau fi: administrative, financiare, tehnice, economice, statistice, sanitare etc. Fiecare comună era obligată să aibă cel puțin un secretar, care în funcție de situație putea fi și casier.

Secretarul era „șeful cancelariei”, calitate care îi conferea responsabilitate de „supraveghere [a] tuturor arhivelor și lucrărilor”. El contrasemna toate actele comunale, participa la ședințele delegației permanente și ale consiliului comunal redactând procesele verbale pe care le transcria apoi într-un registru special.

Casierii și agenții impilatori trebuiau să depună anumite garanții financiare. Ei aveau aceleași răspunderi ca funcționarii similari ai statului.

Comunele rurale cu mijloace financiare modeste se puteau asocia, cu aprobarea prefectului, pentru asigurarea și plata personalului agricol, sanitar, veterinar, tehnic necesar.

Articolul 98 împărțea funcționarii comunali în două categorii și anume: funcționari administrativi și funcționari de specialitate.

Din prima categorie făceau parte: „secretarii comunali, directorii sau șefii diferitelor servicii, precum și șefii de birou, impiegații și asimilații acestora”, iar din cea de a doua categorie făceau parte: „personalul învățământului, al contenciosului și personalul inferior sanitar, veterinar, tehnic, economic, financiar și agricol”.

Angajarea, drepturile și obligațiile, avansarea, retribuirea, pensionarea funcționarilor de specialitate se realizau în conformitate cu statutul și legile speciale ale fiecărei categorii. Administrația comunală avea dreptul de control asupra activității funcționarilor de specialitate. Drepturile și obligațiile funcționarilor administrativi erau stabilite prin legea de față.

Fiecare comună avea obligația și în același timp libertatea de a-și întocmi, în conformitate cu legea, regulamente pentru activitatea diferitelor servicii comunale.

Cel de al III-lea titlu al legii era rezervat *Județului*. Capitolul I se referea la *Componenta Consiliului Județean*. Articolul 101 preciza modul de alcătuire al acestui for: trei cincimi din totalul membrilor, erau „aleși de toți alegătorii județeni, cu vot universal, egal direct, secret, obligatoriu prin scrutin pe listă” în care se includeau și reprezentanții minorității și restul de două cincimi reprezentau membrii de drept. Numărul consilierilor era stabilit în funcție de populația județului, fără a fi luat în calcul însă, numărul de locuitori ai orașelor reședință de județ. Legea fixa numărul de consilieri la 36, pentru județele care aveau o populație mai mare de 400. 000 de locuitori, 30 de membri pentru cele mai mari de 200.000 de locuitori, 24 de membri pentru celelalte județe. Concomitent, erau aleși și membrii supleanți, în proporție de o treime din numărul total al consilierilor. Numărul consilierilor județeni nu se putea schimba decât la 10 ani, în funcție de dinamica populației, prin votul însuși al consiliului județean, avizat de Consiliul Administrativ Superior și aprobat de Ministerul de Interne.

Articolul 103 fixa cine anume putea intra în categoria consilierilor de drept. Era vorba despre: primarul și cel mult doi consilieri aleși de consiliul comunei urbane reședință de județ, revizorul școlar și reprezentanții învățământului profesional și secundar cu gradul didactic și vechimea cea mai mare, reprezentanții cei mai îndreptățiți ministerelor Sănătății, Agriculturii și Lucrărilor Publice, administratorul financiar, consilierul agricol, protoereul cultului religios cel mai bine reprezentat în județ, câte un reprezentant al Camerelor de agricultură, industrie și muncă, șeful serviciului contencios, un reprezentant al cooperăției.

Acești consilieri erau desemnați prin respectarea strictă a acestei ordini de către Consiliul comunei urbane reședință de județ. Toți consilierii trebuiau să îndeplinească condițiile de eligibilitate și să-și exercite funcția sau profesia în județul respectiv. Termenul de desemnare al consilierilor de drept era de 15 zile, depășirea termenului impunea implicarea forurilor ministeriale.

Cel de al II-lea capitol se referea la modul de *Constituire a Consiliului județean și a comisiilor județene*.

În situațiile în care nu erau contestații ori acestea erau neîntemeiate, urma convocarea consiliului de către Ministerul de Interne care se pronunța asupra eventualelor „cazuri de incapacitate, nedemnitate și incompatibilitate”, după care urma ceremonia depunerii jurământului în fața prefectului. Jurământul era următorul: „Jur credință Regelui și Constituției, jur să aplic cu nepărtinire legile țării și să apăr interesele județului” (art. 108). Nici un

consilier nu putea lua parte la deliberări până nu depunea jurământul. Consiliul se întrunea de drept dacă nu fusese convocat în termen de 15 zile de la respingerea contestațiilor. Consiliul se întrunea sub președinția celui mai vârstnic membru al său și își alegea, prin vot secret, biroul său pentru o perioadă de patru ani. Biroul era compus dintr-un președinte, doi vicepreședinți, doi secretari și doi chestori²⁵.

După constituirea biroului, legea prevedea constituirea a cinci comisii de 5 – 8 membri, în funcție de specialitatea consilierilor. Aceste comisii analizau toate problemele consiliului, făceau un raport scris asupra acestora, rapoarte care urmau să fie analizate în ședințele plenare ale consiliului. Fiecare comisie își alegea la rândul său un raportor și un supleant. Aceștia nu puteau fi funcționari ai statului. Comisiile se alegeau pe un termen de patru ani și erau prezidate de cel mai în vârstă membru. Un consilier putea face parte din cel mult două comisii. Mandatul comisiilor se încheia odată cu mandatul consiliului. Membrii comisiilor puteau fi realeși.

Cele cinci comisii erau următoarele: 1) Comisia administrativ financiară și de control care se ocupa de problemele specifice și realiza proiectul bugetului. 2) Comisia de lucrări publice care se ocupa cu problemele căilor de comunicație pe uscat și apă, canalizări și construcții de toate tipurile. 3) Comisia economică se ocupa de probleme de agricultură, comerț, industrie și de alimentare a populației. 4) Comisia cultelor și învățământului care analiza probleme specifice acestor domenii. 5) Comisia sanitară și de asistență socială care analiza problemele specifice, inclusiv combaterea epidemiilor.

Prefectul putea lua parte la ședințele comisiilor, iar șefii serviciilor de specialitate județene erau obligați să participe la aceste ședințe și să asigure consultația de specialitate necesară. În caz de nevoie se putea cere lămuriri și specialiștilor care nu erau prinși în structurile județene. Președintele comisiei sau înlocuitorul său întocmea un raport scris care era supus dezbaterii comisiei. Pentru realizarea documentației necesare se putea realiza o anchetă de către unul sau mai mulți delegați ai comisiei. Comisiile lucrau „ori de câte ori era nevoie”. Ele puteau fi convocate și de prefect sau la cererea delegației permanente.

Analiza acestui capitol demonstrează seriozitatea, minuțiozitatea pe care o avea legiuitorul în vedere pentru rezolvarea cu competență a tuturor

²⁵ „La expirarea termenului de patru ani, până la constituirea noului birou, funcționează vechiul birou” (art. 109).

problemelor. Procedurile erau stricte, iar paleta problematicii trebuia să cuprindă toate aspectele activității din județ.

Capitolul III se referea la *Atribuțiile Consiliului Județean*.

Consiliul județean discuta și lua decizii în toate problemele care interesau județul, iar prin delegația județeană supraveghea și îndruma activitatea serviciilor județene și cea a comunelor, cu excepția municipiilor. Art. 118 preciza care erau chestiunile care puteau constitui, cu precădere, interese ale județului. Era vorba despre cinci categorii principale de activitate: a) învățământul, b) sănătatea, c) căile de comunicație și lucrările publice, d) agricultura și creșterea vitelor, e) sprijinirea comerțului, industriei, meseriilor și a învățământului respectiv, cât și problemele privind protecția monumentelor. În activitatea sa, Consiliul Județean trebuia să aibă în vedere stimularea inițiativei comunale.

Concomitent „județul poate coopera cu comunele pentru lucrări de interes local și cu statul pentru lucrări de interes general, votează bugetul anual, administrează bunurile județului”, stabilea necesarul serviciilor și a funcționarilor județeni, fixa impozitele și taxele, apăra interesele județului în justiție, hotăra asupra vânzărilor, schimburilor, donațiilor, cumpărărilor etc.

Cel de al V-lea capitol al acestui titlu se referea la *Funcționarea consiliului județean*. Consiliul județean se întrunea de drept de două ori pe an: la 1 octombrie și la 1 martie²⁶. Întrunirea trebuia să aibă loc în localul prefecturii. Consiliul se putea convoca însă, ori de câte ori situația o impunea la cererea prefectului sau a Ministerului de Interne. Convocarea în sesiune extraordinară trebuia să aibă aprobarea Ministerului de Interne, căruia i se prezentau materialele și programul convocării. Convocarea consiliului se făcea întotdeauna de către președintele consiliului. Durata sesiunii ordinare era de 15 zile²⁷, dar putea fi prelungită dacă situația cerea acest lucru. Durata unei sesiuni extraordinare era de 10 zile, dar și în această situație ea putea fi prelungită dacă nevoile impuneau acest lucru.

Convocarea ședințelor consiliului se făcea cu cel puțin 10 zile înainte de data convocării, se „publica în *Monitorul Oficial*”, concomitent cu anunțarea

²⁶ Legea pentru înființarea consiliilor județene din 2 aprilie 1864 prevedea că întrunirea ordinară se făcea o singură dată pe an, la 15 octombrie, „în reședința județului” (art. 30). [Vezi C. Hamangiu, *op. cit.*, p. 1368-1396 și B. Boerescu, *op. cit.*, p.64].

²⁷ Legea consiliilor județene din 1864 fixa durata sesiunii ordinare a consiliului la trei săptămâni (Gh. Calcan, *La loi pour la constitution des Conseils...*, p.87).

individuală „la domiciliul fiecăruia”, a tuturor consilierilor. În același timp era făcut cunoscut programul întrunirii. În timpul sesiunii aveau loc una sau mai multe ședințe pe zi. Ședințele erau publice, cu excepția în care președintele, prefectul sau o treime din participanți cereau ca acestea să fie secrete. Legea prevedea subiecte care nu puteau fi discutate niciodată în secret. Acestea se refereau la probleme privind atribuțiile consiliului, serviciilor și funcționării județului, modificările teritoriale²⁸.

La fel ca și în cazul altor legi administrative, legea din anul 1925 preciza faptul că președintele era cel care deschidea și închidea ședințele. Fiecare ședință începea cu citirea procesului verbal trecut, care era aprobat de consiliu. Fiecare consilier avea dreptul să ceară să se facă mențiuni în procesul verbal trecut despre modul în care a votat. Procesele verbale astfel adoptate erau păstrate, iar un rezumat al acestora era publicat în „Monitorul Județului”. Președintele putea decide ca anumite hotărâri să fie ținute secrete „cât crede că este necesar pentru interesul județului sau statului” (art. 126)²⁹. În ședințele consiliului se discutau cu strictețe doar problemele cuprinse în ordinea de zi a ședinței³⁰.

Președintele era investit cu „poliția adunării”. Prerogativele asigurării liniștii și ordinii ședințelor erau puse în competența președintelui încă din anul 1864³¹, legea punându-i totodată la îndemână și mijloacele necesare pentru realizarea acestui obiectiv. Președintele putea la caz de nevoie să facă apel la „pichetul de gardă” și să dispună „depărtarea tulburătorilor sau arestarea lor”. Ședințele consiliului trebuiau să se desfășoare numai în locul și timpul care au fost stabilite și care erau concordante cu prevederile legii. Orice convocare fără aprobare sau în alt spațiu era interzisă „Ministerul de Interne sau prefectul

²⁸ Față de legea din 1864 se observă o răsturnare de situație în sensul că legea din 1864 arată că ședințele consiliului erau secrete cu unele excepții (art. 38), pe când legea din 1925 prevede că ședințele sunt publice cu unele restricții. (C. Hamangiu, *op.cit.*, vol. II, p.1368-1396 și B.Boerescu, *op. cit.*, p.65) Acest fapt marchează evoluția procesului democratic din societatea românească .

²⁹ Vezi și dispozițiile Legii pentru organizarea comunelor urbane din anul 1894 (C. Hamangiu, *op. cit.*, vol. III, p. 3168-3194 și Gheorghe Calcan, *the Law From 1894 Regarding the Organization of the Urban Communes*, Buletinul Universității Petrol-Gaze din Ploiești, Seria Științe Socio Umane și Juridice, vol. LIX, nr.2, 2007, p.103.

³⁰ Art. 127 preciza care și cum puteau fi excepțiile sau urgențele care ar fi putut face obiectul unor discuții care nu erau trecute în ordinea de zi (*Lege pentru unificarea...*, p.6864-6865).

³¹ Vezi art. 44 din Legea pentru înființarea Consiliilor Județene din anul 1864. (C. Hamangiu, *op. cit.*, vol. II, p. 1368-1396; B.Boerescu, *op. cit.*, p.65).

județului va lua măsuri ca asemenea adunări să se risipească îndată, sesizând în același timp parchetul” (art. 129). În situația în care unii consilieri s-ar fi făcut vinovați de astfel de delictе, ei puteau fi „pedepsiți cu închisoare de la o lună până la doi ani, declarați excluși din consiliu și neeligibili în consiliile comunale și județene timp de patru ani” (art. 129). Eventualele hotărâri ce s-ar fi luat în astfel de situații erau „nule de drept și inexistente”.

Măsurile dure luate împotriva celor care ar fi intenționat să deturneze cadrul legal al organizării ședinței Consiliului Județean, aparent în contradicție cu spiritul democratic al epocii și al Constituției din anul 1923, se înscriau de fapt în normalitatea statului de drept și în eforturile de consolidare și centralizare a societății românești după realizarea Marii Uniri din anul 1918³².

Consiliul Județean nu putea delibera și adopta hotărâri decât cu majoritatea absolută. În caz de paritate a voturilor propunerea era respinsă. Dacă votul era nul, se repeta în ședința următoare și dacă rezultatul era același, propunerea era respinsă. Consilierii votau „prin apel nominal sau prin ridicare de mâini”. Pentru problemele de ordin personal legea prevedea ca votul să fie secret (art. 131). Ordinea desfășurării ședinței era strictă. Consilierii nu puteau interveni în dezbateri decât după ce au cerut cuvântul, și acesta le-a fost acordat. Oratorul era chemat de președinte să nu se depărteze de chestiune. Insultele nu erau acceptate fiind socotite „ca o violare a ordinii” (art. 132).

Mandatul de consilier județean nu era retribuit. Pentru zilele de ședință sau de rezolvare a unor misiuni ale Consiliului, consilierii primeau „o indemnizație de transport și de întreținere pentru fiecare zi [...] care îi sustrag de la ocupațiile lor obișnuite” (art. 133).

Prefectul (sau subprefectul) era obligat în calitate de reprezentant al guvernului să participe la ședințele consiliului. El nu avea dreptul de vot dar putea interveni în toate problemele care se discutau. Procesele verbale ale ședințelor consiliului erau redactate de secretarul consiliului, care era obligat să participe la toate întrunirile.

Legea permitea înființarea de către Consiliul Județean a unor „comitete de cetățeni fără deosebire de sex” pentru a ajuta administrația locală în probleme de interes cetățenesc precum: învățământul, cultele, sănătatea

³² Măsuri dure erau prevăzute în 1923 împotriva funcționarilor publici care vor fi organizat sau participat la acțiuni greviste. Vezi art. 31-32 din Statutul funcționarilor publici în anul 1923. (*Lege pentru Statutul funcționarilor publici*, „Monitorul Oficial”, nr.60, 19 iunie 1923, p. 2795).

publică și ocrotirea socială, căile de comunicare și problemele legate de agricultură.. Aceste comitete erau coordonate de un consilier. Modul lor de organizare avea în vedere și implicarea femeilor, aspect amplu dezbătut de societatea românească după anul 1918³³.

Capitolul V cuprindea dispozițiile referitoare la *Delegația permanentă județeană și atribuțiile ei*. Delegația permanentă era alcătuită din raportorii celor cinci comisii de specialitate. Președintele delegației era prefectul, iar dacă acesta lipsea, atribuțiile erau preluate de cel mai în vârstă membru al Delegației. Ședințele Delegației aveau loc la prefectură. Secretarul Consiliului județean era și secretarul Delegației permanente. Delegația se putea întâlni în prezența a cel puțin trei membri, iar prezența prefectului ori a înlocuitorului acestuia era obligatorie.

Delegația permanentă a județului se putea pronunța asupra oricărei probleme care cădea în atribuțiile consiliului cu excepția adoptării bugetului, împrumuturilor, concesiunilor și tranzacțiilor, modificărilor teritoriale. Ca atribuții speciale ale Delegației legea preciza: supravegherea serviciilor județene și a administrației comunelor rurale, avizarea hotărârilor comunale, analiza și rezolvarea contestațiilor, apărarea intereselor județului în justiție. Concomitent Delegația avea rolul de a oferi consiliere prefectului. Prefectul putea să se opună hotărârilor Delegației dacă acestea veneau în contradicție cu prevederile legale. Membrii Delegației permanente erau retribuiți din bugetul Consiliului Județean

Cel de al VI-lea capitol făcea referință la *Serviciile și funcționarii județeni*. Articolul 149 preciza care erau serviciile administrației și anume: serviciul administrativ, financiar-contabil, statistic, economic și contencios, sanitar și al ocrotirilor sociale, veterinar și zootehnic, învățământului, cultelor, al drumurilor și construcțiilor. În funcție de mijloacele financiare de care dispuneau, județele puteau să-și constituie și alte servicii dacă le considerau utile³⁴. La fel ca și în cazul organizării comunelor³⁵, funcționarii județeni erau împărțiți în două categorii: funcționari administrativi și funcționari de specialitate³⁶.

³³ A se vedea în acest sens prevederile art. 6 din Constituția din anul 1923.

³⁴ Prevederea era similară celei care viza modul de organizare comunală (A se vedea art. 93 din legea pe care o analizăm: *Legea pentru unificarea...*, p.6861).

³⁵ Art. 98, *Ibidem*.

³⁶ Împărțirea în cele două categorii era identică cu cea a funcționarilor comunali. Vezi art. 150 și 98 din legea pe care o analizăm. (*Ibidem*, p.6867 și 6861).

Secretarul Consiliului Județean trebuia să îndeplinească condițiile necesare funcției de pretor. El avea același salariu, drepturi și obligații. Secretarul contrasemna toate actele emise de consiliu ori Delegația permanentă și răspundea de buna funcționare a serviciului administrativ județean. Secretarii care erau stabili pe funcție în momentul promulgării acestei legi rămâneau în funcție.

Activitatea și statutul funcționarilor de specialitate erau reglementate prin regulamente proprii, dar erau atent supravegheate de către administrația județeană³⁷. Fiecare consiliu județean era obligat să-și întocmească regulamente pentru activitatea diferitelor lui servicii în care să precizeze atât atribuțiile cât și maniera de retribuție a personalului.

Titlul al IV-lea al *Legii pentru unificarea administrativă* cuprindea *Dispoziții comune*. Capitolul I se referea la *Alegeri[le] administrative* și era alcătuit din trei secțiuni. Secțiunea I avea titlul *Alegători eligibili la comună și județ*. Art. 156 prevedea dreptul de vot pentru consiliile comunale și județene: toți cetățenii care împliniseră vârsta de 21 de ani și aveau domiciliul real de cel puțin un an în comuna sau județul în care urmă să –și exercite drepturile. Această din urmă cerință nu se aplica funcționarilor publici. Cetățenii care locuiau în reședința județului puteau fi aleși în consiliile județene, însă nu puteau vota. O excepție o constituiau proprietarii de imobile din stațiunile balneare, care puteau vota chiar dacă nu aveau domiciliul acolo. Aproximativ în aceeași situație se aflau cei care desfășurau o afacere sau dețineau proprietăți într-un județ, ei puteau alege și fi aleși în consiliul județean respectiv.

Întocmirea listelor electorale era în sarcina Delegației permanente, respectiv comunale. Ele erau afișate și actualizate anual având astfel un caracter permanent. Cetățenii cu drept de vot aveau cărți de alegător. Art. 158 preciza în amănunt procedura acestor operațiuni. Calitatea de eligibilitate o aveau toți cetățenii cu drept de vot care împliniseră vârsta de 25 de ani și care știau să scrie și să citească.

Nu puteau fi aleși consilieri comunali sau județeni, persoanele care erau în incompatibilități prevăzute în legile în vigoare: militarii activi, debitantii de băuturi spirtoase din mediul rural, arendașii, antreprenorii, funcționarii retribuți de comună sau județ. Mandatul de consilier comunal era

³⁷ Vezi art. 153 și 154 și art. 99 referitor la organizarea comunală din această lege (*Ibidem*).

incompatibil cu cel de consilier județean³⁸. Dacă exista această situație, consiliul în cauză trebuia să opteze pentru una din variante. Rudele, până la gradul al patrulea nu puteau fi membre al aceluiași consiliu.

Din momentul în care o persoană accepta mandatul de consilier, această funcție devenea obligatorie cu excepția situațiilor de împlinire a vârstei de 60 de ani³⁹, boală sau incapacitate de exercitare a mandatului, schimbarea domiciliului, preluarea unei responsabilități incompatibilă cu cea de consilier.

Acei consilieri care nu depuneau jurământul, sau lipseau nemotivat de cinci ori consecutiv sau la o treime din ședințele anuale erau amendați⁴⁰. Consilierii nu puteau fi sancționați fără a fi înștiințați, oferindu-li-se astfel posibilitatea de a se apăra. Dacă prin nedeplinirea jurământului ori neprezentarea la ședințe se aduceau pagube consiliului, consilierii deveneau „răspunzători conform dispozițiilor de la capitolul răspunderilor” (art. 163).

Cea de a doua secțiune se referea la *Alegeri[le] ordinare, complementare și de preînnoire*. Prin prevederile acestei secțiuni legiuitorul urmărea să asigure continuitatea girării afacerilor cotidiene și a experienței acumulate, introducând sistemul preînnoirii mandatului unei treimi din numărul consilierilor la fiecare perioadă de patru ani. Alegerile ordinare aveau loc odată la opt ani, iar cele de preînnoire la patru ani, pentru desemnarea unei treimi dintre consilieri. Treimea care urma să fie înlocuită era desemnată prin tragere la sorți. Alegerile complementare aveau loc atunci când numărul supleanților implicați în activitatea consiliilor ajungea să reprezinte o treime din numărul consilierilor aleși.

Secțiunea a III-a se referea la *Convocarea alegătorilor comunali și județeni. Operațiuni electorale*. Art. 167 preciza că „alegerile au totdeauna loc în cel mult două luni de la împlinirea faptului care le-a provocat, iar convocarea corpului electoral se face și se publică cu cel puțin 21 de zile înainte de ziua fixată pentru alegeri”. Pentru alegerile ordinare, convocarea se făcea în așa fel ca alegerile să aibă loc înainte de expirarea mandatului consiliului. Legea preciza în detaliu modul de realizare a convocării (art.

³⁸ Cu excepția consilierilor de drept specificați în art. 19, alin. 1 și art. 103, alin. 1 din legea pe care o analizăm.

³⁹ O parte din aceste prevederi au fost fixate încă din anul 1864 (vezi art 25 din Legea înființării Consiliilor județene, 2 aprilie 1864, B. Boerescu, *op. cit.*, p. 63; C. Hamangiu, *op. cit.*, vol.II, p. 1368-1396).

⁴⁰ Amenda era de 100-1000 de lei pentru comunele rurale și urbane nereședință de județ și de 1000-10.000 lei pentru comunele urbane reședință și pentru consiliile județene (art. 163).

168). De regulă fiecare comună alcătuia o circumscripție electorală. Dacă numărul alegătorilor depășea 1500 de alegători, circumscripția respectivă putea fi împărțită în mai multe secții, „pentru înlesnirea operațiunilor electorale”. Repartizarea alegătorilor pe secții se realiza de președintele biroului electoral cu cel puțin 15 zile înainte de alegeri și se publica.

Votul se realiza într-o singură zi, între orele 8-17, dar putea fi prelungit până la orele 22 dacă ar mai fi fost alegători. Birourile electorale erau prezidate de magistrați. Dacă numărul acestora nu era suficient, se admitea pentru comunele rurale ca birourile electorale să poată fi conduse de consilieri județeni desemnați prin tragere la sorți. „În cazul când numărul magistraților chemați a prezida alegerile județene ar fi mai mic decât numărul secțiilor de votare, aceste alegeri se vor efectua pe grupe de județe” (art. 173).

Propunerea candidaturilor se făcea cu cel puțin 8 zile înaintea alegerilor, se realiza în scris și trebuia să fie semnată de cel puțin 25 de alegători în comunele rurale și urbane și de cel puțin 50 de alegători în municipii și județe. Propunătorii trebuiau să se prezinte personal sau prin mandat în fața magistratului atunci când făceau propunerea. Acesta verifica identitatea propunătorilor și existența acestora și a celor propuși pe listele electorale. În comunele rurale propunerea candidaților se putea face și verbal, „dar numai în fața judecătorului”. Numărul candidaturilor trebuia să fie optim⁴¹; în comunele cu mai multe sate, lista trebuia să conțină cel puțin un candidat pentru fiecare sat; nu se admitea ca un candidat să figureze concomitent pe două liste. Propunătorii sau candidații puteau să-și desemneze doi observatori.

Candidații erau obligați să declare în scris acceptarea candidaturii cu cel puțin 8 zile înainte de data votării. Legea prevedea și alegerea unui semn distinctiv de către propunători pentru candidații lor. Acesta era „un număr de puncte negre în diametru de 5 mm sau de bare negre în lungime de 1 cm” (art. 178).

Legea lua măsurile necesare pentru a asigura condițiile de egalitate pentru toți candidații ori formațiunile politice participante la alegeri, precizându-se astfel că „Buletinul de vot va avea forma unei coli de hârtie de scrisoare în patru pagini” (art. 181) și va conține imprimarea listelor candidaților. Hârtia buletinului trebuia să fie albă, iar imprimarea să se facă cu aceleași caractere și aceeași cerneală pentru toate listele electorale. Fiecare listă avea „în frunte [...] semnele distinctive declarate” (art. 182).

⁴¹ Vezi prevederile art. 175 al legii de față.

Buletinele de vot erau preluate sub semnătură de președintele fiecărei secții de votare. Numărul acestora depășea cu 10% numărul alegătorilor. „Alegătorii se prezintă la vot și primesc de la președintele de birou buletinul conținând toate listele care s-au propus, precum și o șampilă care are imprimat cuvântul <<votat>>. Președintele biroului se asigură de identitatea alegătorului și îi explică modul de votare. Alegătorul intră în camera de vot, aplică șampilă <<votat>> pe lista pe care o alege și prezintă apoi președintelui buletinul îndoit în patru, purtând în evidență partea pe care este aplicat sigiliul președintelui” (art. 184). Buletinele care nu aveau sigiliul președintelui, cele prezentate deschise, cele care ar fi conținut ștergerea unor candidați etc. erau considerate nule.

Minuțiozitatea prezentării pregătirii și desfășurării alegerilor continuă prin precizarea condițiilor de pază și ordine. Președintele biroului de vot era desemnat a asigura „poliția alegerilor în localul de vot și într-o zonă până la 500 de metri în jurul acestui local” cu ajutorul forțelor poliției sau jandarmeriei. În comunele rurale zona de securitate a biroului de votare se extindea la nivelul întregii comune. „Nimănui nu-i era permis a intra înarmat în zona și localul de vot, nici a face propagandă prin strigăte, nici a constitui aglomerațiuni”. Pentru a spori măsurile de securitate articolul 188 stipula că: „În zona de votare toate debitele de băuturi spirtoase vor fi închise, iar în comunele rurale această măsură se întinde în întreaga comună, în toată ziua alegerii”.

Legea preciza modul în care se făcea numărătoarea voturilor și înregistrarea lor. Pentru ca o listă electorală să obțină majoritatea mandatelor trebuia să obțină jumătate plus unu din voturile valabil exprimate ale alegătorilor. Dacă nici una din liste nu obținea majoritatea absolută, alegerile erau repetate după o săptămână. În această situație biroul atribuia majoritatea mandatelor, listei care a obținut cel mai mare număr de voturi.

În privința cheltuielilor de tipărire a buletinelor de vot, legea preciza că acestea picau în sarcina candidaților (art. 195). În cazul neachitării acestor sume „propunerile se socotesc neavenite”. Celelalte cheltuieli reveneau comunelor și județelor. Articolul 196 preciza modul de înnoire a treimii de consilieri care se făcea în prima sesiune ordinară al celui de al patrulea an de mandat, prin tragere la sorți, „de către primar în consiliile comunale și de către președinte în consiliile județene”. Consilierii care își încheiau mandatul astfel, puteau fi realeși.

Pe parcursul operațiunii electorale orice alegător putea face contestații în scris asupra derulării votării, iar după afișarea rezultatelor contestațiile puteau fi făcute de către delegați, candidați sau de către un număr de 20 de alegători. Acestea trebuiau rezolvate în cel mult 10 zile de la data depunerii lor.

Articolul 202 prevedea că penalitățile legii electorale a camerelor legislative privitoare la asigurarea secretului votului și prevenirea fraudelor electorale se aplicau și alegerilor pentru consiliile comunale și județene.

Capitolul al II-lea se referea la *Validarea deliberărilor consiliilor comunale și județene și ale delegațiilor permanente*. Hotărârile consiliilor comunale și județene deveneau executorii în termen de zece zile de la adoptarea lor. În anumite cazuri, consiliile puteau decide ca ele să intre în vigoare și mai devreme. Hotărârile Delegațiilor permanente privind problemele gestiunii cotidiene, intrau în vigoare imediat.

Consilierii comunali nu aveau voie să participe la dezbaterile „în care ei și rudele lor sau aliații până la al patrulea grad inclusiv au un interes direct sau personal” (art. 205), să îndeplinească vreun serviciu sau funcție retribuită de comună sau județ, să intervină în procese derulate împotriva unității administrative în care deținea funcție, sau împotriva cercetării „oricărui act al administrației sale”. De precizat că unele din aceste prevederi erau vechi, fiind menționate chiar din anul 1864 când s-au elaborat legile comunale și ale consiliilor județene⁴². Scopul era evident acela de a asigura corectitudinea deciziilor și de a nu vicia în vreun fel acuratețea acestora. Interesul personal și traficul de influență erau eliminate din administrarea intereselor obștești.

Hotărârile care s-ar fi luat în afara cadrului organizatoric și legal prevăzute de lege, cele care ar fi avantajat economic vreun membru al consiliului, ar fi adus atingere ordinii și siguranței statului erau nule de drept. Textul legii dădea precizările necesare asupra modului de pronunțare a nulității în cazurile respective⁴³. Prefectul și ministrul de Interne aveau dreptul a suspenda executarea hotărârilor consiliilor, doar dacă ele erau în curs de execuție, însă erau apreciate ca intrând în sfera nulității.

Legea fixa care erau problemele care nu puteau fi niciodată discutate ca și chestiuni urgente cât și procedura de analiză a acestora. Hotărârile

⁴² Vezi spre exemplu art. 90 al Legii Consiliilor Județene din 1864 (C. Hamangiu, *op. cit.*, vol.II, p.1368-1396 și B.Boerescu, *op. cit.*, p.70).

⁴³ Vezi art. 208 al legii de față (*Legea pentru unificarea...*), p. 6873.

consiliului puteau fi consultate de orice persoană sau instituție interesate putând chiar „să ia copii de dânsle”, cu excepția aspectelor asupra cărora consiliile hotărâau să păstreze secretul în scopul protejării intereselor comunitare.

Cel de al III-lea capitol se referea la *Bunuri și lucrări*. Administrațiile comunale și județene aveau obligativitatea de a întocmi un inventar cu toată averea mobilă și imobilă a comunei și județului. La intrarea în funcțiune a noului consiliu, acesta trebuia să ia cunoștință de averea comunității locale respective. De asigurarea personalului necesar și de starea bunurilor mobile sau imobile erau răspunzători prefectul, primarul și delegațiile permanente. Vânzarea, arendarea sau închirierea acestora era hotărâtă de către consiliile respective, prin licitație⁴⁴ publică cu respectarea prevederilor legilor speciale.

Orice schimbare a statutului bunurilor imobiliare era supusă unei proceduri stricte de aprobare (art. 216-218). Izlaurile comunale nu puteau fi înstrăinate și nici nu li se putea schimba destinația decât cu aprobarea Ministerului Agriculturii. Schimbările survenite din cauza alinierii străzilor, piețelor, drumurilor se făceau pe baza planurilor urbanistice, vecinii având prioritate la achiziționarea terenurilor respective.

Toate aprovizionările necesare consiliilor locale se realizau pe baza Legii contabilității publice, Delegația permanentă desemnând un reprezentant pentru a face recepția bunurilor respective.

Articolul 223 al legii avea un caracter predictiv, propunându-și un scop ambițios de modernizare locală. Astfel, se preciza că în termen de doi ani de la alegerea consiliilor locale pe baza acestei legi, acestea erau obligate să realizeze un plan general de lucrări pe termen de opt ani. Acest plan trebuia să conțină și mijloacele financiare pentru realizarea planului. Cu un an înainte de expirarea acestui plan de opt ani, consiliul era obligat să realizeze un nou plan

⁴⁴ Licitațiile până la a douăzecea parte din veniturile anuale ale comunelor se aprobau de către Delegația permanentă, de la a douăzecea parte și până la a zecea parte se aproba de către Consiliul comunal, iar de la a zecea parte în sus de către Delegația permanentă județeană, iar în cazul municipiilor de către Ministerul de Interne. În cazul licitațiilor județene se păstrau cele trei trepte valorice, deciziile fiind luate pentru prima treaptă de către Delegația permanentă județeană, pentru cea de a doua treaptă de către Consiliul Județean, iar pentru cea de a treia treaptă de către Ministerul de Interne (art. 215). De precizat că o împărțire în mai multe categorii de licitații în funcție de valoarea acestora s-a introdus prin Legea pentru organizarea comunelor urbane din anul 1894. (Vezi art. 8 din această lege, Gheorghe Calcan, *The Law From 1894...* p. 106).

de dezvoltare și amenajare tot pentru o perioadă de opt ani „și tot astfel se va urma mai departe”. Respectiv planurile trebuiau să primească avizul Consiliului Administrativ Superior, respectiv Serviciul Tehnic al județului și Delegației permanente județene pentru comunele rurale și comunele urbane nereședință de județ. „Nici o modificare nu se va putea aduce unui program în cursul perioadei de executare decât pentru cazul de forță majoră bine constatat, cu votul a două treimi al consilierilor” (art. 224).

Toate proiectele și devizele lucrărilor se realizau și executau de serviciile tehnice locale sau de specialiști recrutați din țară pe bază de concurs.

Cel de al IV-lea capitol al legii se referea la *Finanțele locale*. Secțiunea I era rezervată *Bugetului*. Bugetul comunelor și al județelor se administra după legea specială a contabilității publice. Exercițiul bugetar era anual, începând cu 1 ianuarie și terminându-se la 31 decembrie. Bugetul se compunea din toate veniturile și cheltuielile comunelor și județelor și a instituțiilor subordonate acestora. Bugetele se votau cu cel puțin o lună înainte de 1 ianuarie. Proiectele de buget erau supuse discuției publice cu cel puțin 10 zile înainte de a fi votate, iar eventualele întâmpinări scrise ale cetățenilor erau luate în discuție concomitent cu votarea bugetului.

Veniturile erau ordinare și extraordinare⁴⁵ Legea preciza că veniturile ordinare se compuneau din toate încasările cu excepția unor categorii precizate de art. 231, precum: contribuțiile extraordinare impuse prin legi, donații, venituri din arezi, taxe și amenzi, rezervele fondului comunal, veniturile ocazionale etc.

Cheltuielile erau și ele împărțite în ordinare și extraordinare aidoma Legii comunale din 1887 și Legii pentru organizarea comunelor urbane din anul 1894⁴⁶. Articolul 223 definea cele două categorii de cheltuieli. Cheltuielile ordinare erau cele care asigurau „mersul serviciilor obișnuite ale comunei” iar cele extraordinare erau cele „întâmplătoare sau temporare” care

⁴⁵ Împărțirea explicită a veniturilor în aceste două categorii apare în legea din anul 1894 pentru organizarea comunelor urbane (art. 101). Vezi C. Hamangiu, *op. cit.*, vol. III, p. 3161-3194; *Lege pentru organizarea comunelor...*, p. 3495. Categoria de venituri realizată prin impunere extraordinară apare încă din 1864, în Legea comunală (art. 124). A se vedea B. Boerescu, *op. cit.*, p. 60.

⁴⁶ C. Hamangiu, *op. cit.*, vol. II, p. 2239-2265 (art. 102 din legea din 1887) și vol. III, p. 3168-3194 (art. 109 din legea din 1894. Vezi și *Lege pentru organizarea comunelor...*, p. 3496.

se realizau din veniturile extraordinare și care nu puteau fi folosite „decât pentru lucrări de înzestrarea comunelor și județelor”.

Cheltuielile ordinare erau împărțite în cheltuieli obligatorii și cheltuieli facultative⁴⁷. În categoria celor obligatorii intrau între altele: cele pentru plata personalului administrativ sanitar, cultural, bisericesc, tehnic, polițienesc, întreținerii localurilor administrative, școlare, sanitare, bisericești, a căilor de comunicație, anuitățile împrumuturilor realizate, întreținerea spitalelor și orfanilor de război, a cimitirelor, iluminatul public etc. (art.234). Nici o altă cheltuială în afara celor obligatorii nu putea fi impusă de „autoritatea de control peste cifrele votate de consiliile respective”, dar se putea prevedea într-un capitol, o sumă pentru situații extraordinare. „Nici o strămutare de cheltuieli nu se va putea face de la un articol la altul, fără încuviințarea consiliului” și respectarea prevederilor legale (art. 239).

Proiecțiile bugetare erau verificate de către instituțiile ierarhice superioare. Înscrierea cheltuielilor obligatorii era neapărată. Construcția bugetului se realiza pe capitole distincte: administrației, sănătății, învățământului, cultelor etc. Un formular special de buget urma să fie realizat de Ministerul de Interne. Dacă bugetul nu era votat la timp, se mergea pe bugetul anului precedent. Atunci când nevoțarea era cauzată de rea credință sau din neglijență, cei vinovați erau răspunzători financiar în situațiile în care s-ar fi produs pagube comunei sau județului respectiv.

Cea de a II-a secțiune era rezervată *Veniturilor comunale și județene*. În cel dintâi articol al acestei secțiuni se preciza faptul că atât comunele cât și județele erau autorizate să perceapă taxe, cotizații, impozite, prestații în natură, în concordanță cu prevederile locale pentru „acoperirea cheltuielilor și a trebuințelor locale” (art. 244).

Articolele următoare detaliau: impozitele puteau fi cerute numai atunci când veniturile nu le-ar fi fost suficiente pentru acoperirea cheltuielilor necesare. Taxele se percepeau pentru orice serviciu public a cărui întreținere nu se putea face din veniturile cotidiene. Stațiunile balneo-climaterice erau îndreptățite să perceapă taxe de la vizitatori „pentru întreținerea stabilimentelor lor, a îmbunătățirilor și înfrumusețărilor” (art. 246). Cotizațiile erau cerute pentru „îmbunătățiri extraordinare care, deși pot servi interesului public, folosesc îndeosebi mai mult unei anumite categorii de cetățeni, sau

⁴⁷ La fel ca în Legea pentru organizarea comunelor urbane din anul 1894. A se vedea art. 110 (C. Hamangiu, *op. cit.*, vol. III, p. 3190).

unei părți, cartier, străzi sau regiune din cuprinsul comunei sau județului” (art. 247). Stabilirea cotizațiilor avea în vedere segmentul social care urma să profite de pe urma acestora. Cuantumul cotizațiilor se făcea proporțional cu avantajul de care urma să se profite. Aprobate de majoritatea celor interesați, cotizațiile căpătau caracter de obligativitate.

Impozitele directe și indirecte nu se puteau percepe decât în conformitate cu prevederile legale. Ele nu puteau fi mărite, dar, în schimb puteau fi micșorate dacă situația concretă ar fi permis acest lucru.

Articolul 250 interzicea comunelor și județelor de a impune anumite taxe precum cele pentru avize, bariere, jugărit, pe circulația și consumația articolelor de primă necesitate. Concomitent, autoritățile locale nu aveau latitudinea de a hotărî scutiri de impozite, în afara celor prevăzute legal.

Căile de comunicație comunale și județene erau întreținute de către autoritățile locale. Contribuabilii aveau datoria de a realiza prestații în natură în situații excepționale: inundații, incendii, înzăpeziri etc. Persoanele indisponibile acestui gen de obligații, urmau să se achite cu o dare de bani, mai dinainte stabilită prin hotărârea consiliului (art. 254).

Hotărârile locale privind obligațiile cetățenilor trebuiau să fie afișate o perioadă de zece zile, pentru ca ele să poată fi cunoscute, iar contribuabilii „să facă reclamațiile ce ar crede necesare” (art. 256). Contestațiile erau rezolvate de către consiliile locale. Toate hotărârile privind adoptarea taxelor, impozitelor, contribuțiilor trebuiau înaintate prefectului și Ministerului de Interne „fie că s-au primit reclamații, fie că nu s-au făcut”.

Cea de a treia secțiune a acestui capitol se referea la *Împrumuturi*. Articolul 257 fixa condițiile în care autoritățile comunale și județene puteau să contracteze anumite împrumuturi. Împrumutul trebuia să fie destinat unei situații extraordinare și în nici un caz pentru sporuri salariale, să se încadreze programului întocmit îmbunătățirilor locale și concomitent cu realizarea acestuia să fie identificate și mijloacele de rambursare a acestuia, iar acestea să nu afecteze în nici un caz buna funcționare a serviciilor obligatorii.

Aceste împrumuturi se puteau realiza de la orice instituție publică sau particulară. Articolul 259 introducea și posibilitatea contractării de împrumuturi pentru achitarea vechilor datorii. Forurile ierarhice își dădeau avizul contractării împrumuturilor veghind ca „acestea să nu afecteze activitatea de bază a instituțiilor administrative locale care le realizau”.

Secțiunea a IV-a se referea la *Încheierea, cercetarea și aprobarea conturilor*. Această secțiune, la fel ca și precedentă reprezintă o particularizare și identificare a unor aspecte speciale care nu au avut părți distincte în legile administrative anterioare. Acest fapt demonstrează o maturizare și o profesionalizare a actului administrativ. Articolul 261 preciza faptul că toate operațiunile privind activitatea conturilor se realizau în conformitate cu legea contabilității. Sumele care ar fi fost cheltuite nejustificat urmau să fie recuperate „pe baza legii de urmărire”. Principiul de bază în această direcție era acela că vinovatul trebuie să plătească. Aceste prevederi se aplicau concomitent tuturor așezămintelor și fundațiilor care își desfășurau activitatea sub patronajul comunei sau județului.

Capitolul al V-lea era intitulat *Regulamente* și reprezenta de asemenea o premieră, prin particularizare, în legislația de specialitate. Articolul 264 anunța faptul că administrațiile locale vor putea stabili regulamente ale activității lor cotidiene, iar articolele următoare dădeau detaliile lămuritoare. Astfel, regulamentele de edilitate comunală precizau elemente privind delimitarea vetrei comunelor, fixarea amplasamentului instituțiilor de interes local, alinierea străzilor și piețelor, igienei și esteticii etc. Regulamentele de igienă publică aveau în vedere calitatea produselor alimentare, activitatea abatoarelor, înlăturarea focarelor de infecție, supravegherea depozitării gunoaielor, „poliția înmormântărilor și a cimitirelor” etc.

Acest capitol oferea apoi detalii în sfera regulamentelor privitoare la aprovizionarea populației, veniturile comunale, poliția comunală, cele de specialitate, tehnic, sanitar veterinar etc. Ele trebuiau să primească avizul forurilor superioare și de specialitate. Regulamentele nu intrau în vigoare înainte de a fi făcute cunoscute populației. Aceste regulamente urmăreau în general buna funcționare a activității instituționale, dar și impunerea unui cod etic, de civilizație și viață comunitară⁴⁸. În acest sens, legea prevedea și întocmirea unor regulamente cu caracter punitiv. Sancțiunile erau financiare⁴⁹, dar în caz de recidivă se prevedea și pedeapsa cu închisoare până la 15 zile sau „închiderea locuințelor insalubre și localurilor de comerț” (art. 271)⁵⁰.

⁴⁸ Vezi articolele 67-70 din legea pe care o analizăm.

⁴⁹ Până la 500 de lei în comunele rurale și urbane nereședință și până la 5.000 de lei pentru cele urbane de reședință (art. 271).

⁵⁰ Articolul 272 făcea precizările regimului contravențiilor. Atunci când o persoană nu putea plăti, contravenția se transforma în închisoare (vezi precizările articolului).

Capitolul al VI-lea se referea la *Dizolvarea consiliilor comunale și județene*. Aceste consilii se puteau dizolva atunci când numărul consilierilor se reducea la mai puțin de jumătate și nu se putea completa prin supleanți, atunci când luau decizii politice sau realizau acțiuni împotriva intereselor generale ale statului și atunci când compromiteau prin rea credință interesele administrației pe care o reprezentau. De precizat că o parte din motivele dizolvării consiliilor erau prevederi legale mai vechi⁵¹, legea fiind severă în privința unei eventuale implicări politice, partizane a consiliilor. Hotărârea își găsea deplină justificare în intenția de a nu face o dispută politică din rezolvarea problemelor locale, pe de o parte, și din dorința de consolidare a puterii centrale, și chiar a statalității naționale întregită în 1918, pe de altă parte.

Procedura de dizolvare impunea și ascultarea părții vinovate. Consilierii de drept își continuau activitatea în noul consiliu dacă nu se făceau vinovați de motivele pentru care consiliul a fost dizolvat. În cazul dizolvării din motive de implicare politică, acțiuni contra statului, ori rea credință, vinovații erau răspunzători în fața parchetelor de judecată.

Capitolul al VII-lea se referea la *Răspunderi*. Prin articolul 281, consilierii comunali și județeni, membrii delegațiilor permanente, președinții comisiilor interimare, primarii și prefecții erau „răspunzători bănește [...] de toate pagubele pe care le-au cauzat printr-o administrație de rea credință [...], atunci când vor fi contractat lucrări fără să aibă anume fonduri alocate sau vor fi făcut împrumuturi pentru alte scopuri decât cele hotărâte de lege, sau vor fi dat împrumuturilor altă destinație decât cea stabilită de autoritatea competentă”. După cum se poate constata, prevederile acestui articol, prin precizarea răspunderii financiare urmărea să asigure responsabilizarea tuturor factorilor administrativi locali față de banii publici.

Problema răspunderii financiare ajungea să fie tranșată în fața instanțelor judecătorești, care se puteau autosesiza. La rândul lor, funcționarii comunali și județeni răspundeau pentru faptele lor, conform prevederilor Statutului funcționarilor publici din anul 1923⁵². Articolul 285 lărgea sfera răspunderilor personalului administrativ în sensul că orice persoană care se considera vătămată în drepturile ei „fie printr-un act administrativ de

⁵¹ Vezi art. 38 din Legea organizării comunelor urbane din 1894 (*Legea organizării comunelor...*, p. 3491, Gh. Calcan, *The Law From 1894...*, p.104).

⁵² Vezi art. 51-58 din această lege (*Lege pentru Statutul funcționarilor...*, p. 2797-2798).

autoritate, fie printr-un act de gestiune [...], fie prin rea voința de a deslega cererea privitoare la un drept, pot să se adreseze instanțelor judecătorești”.

Prin articolul 286, comunele erau făcute răspunzătoare financiar de pagubele și crimele „săvârșite prin silnicie pe teritoriul lor de către cete armate sau nearmate, fie asupra persoanelor, fie asupra proprietăților publice sau private”. În cazul în care grupurile de răufăcători proveneau din mai multe comune, pagubele se împărțeau procentual de toate comunele de origine a acestora. Legea statua astfel un principiu vechi al administrației românești, acela al solidarității la plata daunelor. Deși inechitabil, acest principiu încerca să implice toți locuitorii în asigurarea liniștii și securității sociale, într-o perioadă în care alte metode mai eficiente nu dispuneau atunci de logistica financiară, tehnică și umană necesară. Principiul solidarizării apare dealtfel explicit în articolul 289 care preciza că atât comuna cât și locuitorii puteau „să exercite acțiune recursorie în contra autorilor și complicilor dezordinei și pagubei”. Comunele nu puteau fi făcute răspunzătoare pentru pagubele cauzate de război sau dacă în timp de pace puteau demonstra că au luat toate măsurile legale de asigurare a liniștii sau de descoperire a autorului.

Despăgubirile pe care o comună urma să le plătească se stabileau de instanțele de judecată după care Ministerul de Interne fixa cuantumul ce revenea „tuturor locuitorilor având reședința de fapt în comună, în proporție cu dările comune ce plătesc” (art. 288). Aceste contribuții erau publicate. Cetățenii aveau dreptul de contestație, iar consiliul comunal putea să modifice cuantumul despăgubirii fără însă a reduce suma globală de plată a comunei. Sumele urmau să fie strânse de către perceptor „în baza legii de urmărire”. Aceste sume se plăteau „o dată cu celelalte contribuții directe și cu aceleași forme”.

Capitolul al VIII-lea era intitulat *Conciliere și arbitraj* și încerca să aplaneze și să medieze conflictele care ar fi apărut între comune, între acestea și județ sau între toate acestea și Stat. Astfel, legea nu încuraja judecata. Aceasta trebuia să fie ultima alternativă. De rezolvarea conflictelor care ar fi apărut între partenerii mai sus enunțați erau competente Delegațiile permanente județene și Consiliul Superior Administrativ. Legea stabilea în detaliu procesul de realizare a medierii⁵³. Nerezolvarea pe această cale a problemelor litigioase, conducea la instanța de judecată.

⁵³ Vezi articolele 291-294 din prezenta lege (*Lege pentru unificarea...*, p.6882-6883).

Cel de al IX-lea capitol era rezervat problemei *Asocierii comunelor și județelor*. Comunele și județele se puteau asocia între ele sau cu statul pentru întreținerea unor lucrări sau instituții de interes local sau regional, pentru rațiuni de ordin sanitar, economic și culturale. Asocierea în scopuri comerciale și de exploatare a unor servicii sau instituții era interzisă. Comunele și județele se puteau însă asocia și cu particularii „pentru comercializarea întreprinderilor cu caracter economic” (art. 296). Asocierile luau ființă numai după ce obțineau autorizația din partea autorităților competente. Legea prezintă pe parcursul mai multor articole procedura de constituire a asociațiilor⁵⁴.

Capitolul al X-lea al legii se referea la *Modificările teritoriale la comune și județe, schimbări de reședințe, constituiri și transformări de comune*. Articolul 316 preciza că toate modificările care erau prevăzute în acest capitol nu se puteau face înainte ca acestea să fie aduse „la cunoștința publică prin afișare la prefectura județului și în localitățile respective, iar în comunele rurale și la biserică și anunțate prin strigări publice”. Cei interesați puteau face sesizările lor în termen de 30 de zile de la data afișării. Toate aceste lucruri erau consemnate într-un proces verbal.

Pentru constituirea unei noi comune, Consiliul Județean realiza după ce primea o cerere în acest sens, o cercetare proprie desemnând în acest sens o comisie specială. Legea specifica ce anume avea de urmărit această comisie⁵⁵.

Aceleași proceduri trebuiau să aibă loc și în cazul alipirilor și deslipirilor de la sate și comune, la care se adăuga avizul consiliilor comunale în cauză. Hotărârea cădea în sarcina Consiliului Județean care putea decide cu votul a 2/3 din numărul consilierilor prezenți. Pentru certificarea modificărilor comunale era nevoie de un decret regal, iar pentru operațiunea de alipire / deslipire de sate și comune era nevoie de încuviințarea Ministerului de Interne. Același minister era forul suprem al aprobării schimbării reședinței unei comune rurale, numărului de comune al unei plăși ca și reședința acesteia, numărul sectoarelor unei comune urbane⁵⁶.

⁵⁴ Vezi articolele 297-315 din lege (*Ibidem*, p. 6883-6884). Aceste părți, prin caracterul lor compact și detaliat pot avea caracterul unor legi sau regulamente speciale, integrate în această lege complexă de unificare a administrației românești.

⁵⁵ „dacă veniturile ce va avea comuna pot asigura organizarea serviciilor și susține sarcinile comunei, dacă localitatea este potrivit aleasă din punct de vedere sanitar, dacă terenul este propriu pentru clădit, dacă nu este supus la inundații, surpări și dacă este de o întindere îndestulătoare în vederea dezvoltării comunei” (art. 317).

⁵⁶ „Pentru municipii se cerea confirmarea prin decret regal” (art. 321).

Schimbarea reședinței unui județ, trebuia să fie aprobată de Corpurile legiuitoare, iar schimbarea numelui unei comune, schimbarea statutului rural în cel urban al unei comune trebuia să se realizeze prin decret regal. Toate aceste schimbări trebuiau să primească aprobarea graduală a tuturor structurilor sistemului administrativ local.

Legea cuprindea și procedura de contestare a acestor modificări cât și cea de rezolvare a contestațiilor (art. 328-329). Realizarea acțiunii de alipire/deslipire de comune și sate implica în mod automat dizolvarea consiliilor comunale respective.

Cel de al V-lea titlu al legii se referea la *Reprezentanții autorității centrale, organe de control*. Capitolul I al acestui titlu era numit *Prefectul și consiliul de prefectură*.

Articolul 330 preciza condițiile pe care trebuia să le îndeplinească o persoană pentru a ocupa funcția de prefect. Candidatul trebuia să aibă vârsta de 30 de ani împliniți și să fie absolventul unei școli superioare recunoscute de stat cu excepția persoanelor care funcționaseră în această calitate cel puțin un an. Prefectul era numit prin decret regal la propunerea ministrului de Interne. Prefectul nu putea ocupa nici o altă funcție publică plătită de stat sau comună, nu putea exercita vreo profesie liberă sau să facă parte din consiliul de administrație a unor societăți comerciale sau bănci, cu excepția cazurilor în care Consiliul Administrativ Superior ar aprecia că o asemenea participare nu constituie incompatibilitate cu funcția deținută.

În cazurile de vacanță a funcției de prefect, conducerea prefecturii revenea subprefectului sau unui inspector general administrativ. Prefectul era reprezentantul puterii centrale și concomitent „capul administrației județene”, calitate care îi conferea obligația de a se implica în buna desfășurare a activității tuturor serviciilor județene și comunale. El participa la ședințele consiliilor județene și municipale. Împreună cu Delegația permanentă, prefectul stabilea pedepsele disciplinare ale funcționarilor publici.

„Ca delegat al autorității centrale, prefectul reprezintă în județ întreg guvernul și puterea executivă” și era în legătură cu fiecare minister. El era subordonat direct ministrului de Interne (art. 336). Prefectul era șeful poliției județene, putând dispune de forțele de poliție și jandarmerie. Comandanții

acestor forțe erau obligați de a satisface de îndată, fără alte aprobări, cererea scrisă a prefectului⁵⁷

Prefectul avea obligația de a convoca o ședință de analiză, cel puțin de două ori pe an, la nivelul fiecărei plăși la care participau toți factorii de răspundere ai acestei unități administrative⁵⁸.

Anual prefectul înainta ministrului de Interne un raport, privind starea județului său, care era totodată publicat

Pentru îndeplinirea atribuțiilor sale prefectul putea emite ordonanțe⁵⁹, dar înainte de a fi puse în aplicare ele trebuiau comunicate ministrului de Interne. Pentru a fi executorii ordonanțele trebuiau aduse la cunoștința publică „prin afișare, publicare și strigări, când conțin dispoziții generale, și prin notificări individuale, făcute interesaiților, în celelalte cazuri” (art. 347).

Prefectul era ajutat de un cabinet format din 1-2 funcționari administrativi, număr stabilit de ministrul de Interne. Funcționarii erau propuși de către prefect. Atribuțiile lor erau stabilite printr-un regulament. Ministrul de Interne era cel care se pronunța asupra cererilor de concediu și de demisie ale prefectului. Revocarea din funcția de prefect se făcea pentru abateri grave săvârșite în exercitarea serviciului, prin decret regal. Tot prin decret regal se producea și înlocuirea prefectului.

În afara cabinetului prefectului, legea mai institua o instituție: consiliul de prefectură. Acesta era alcătuit din: „prefect ca președinte, primarul comunei reședință de județ, primul procuror sau procurorul tribunalului, medicul primar al județului, administratorul financiar, inginerul, arhitectul și veterinarul, șefii ai județului, revizorul școlar, consilierul agricol, silvicultorul cel mai înalt în grad din județ, comandantul companiei de jandarmi, reprezentanții de la reședință ai Ministerului Industriei, Comerțului și Muncii” (art. 351) la care se adăugau, de drept, membrii Delegației permanente județene. La ședințele

⁵⁷ Legea preciza situațiile în care prefectul putea apela la trupe: rebeliune, împotrivire la executarea legilor, evenimente neprevăzute ce ar periclita ordinea publică și siguranța persoanelor și proprietăților (art. 338).

⁵⁸ Astfel erau convocați: „administratori financiari, consiliul agricol, medicul și veterinarul primar al județului, revizorul școlar, șefii autorităților bisericești din județ, inginerul șef al județului, pretorul primăriei, notari și ceilalți funcționari din plasa respectivă și președinții federațiilor de bănci și producție” (art. 342).

⁵⁹ În legislația de astăzi actele prefectului se numesc ordine. Vezi art. 137 din Legea nr. 215 din 23 aprilie 2001 (*Legea administrației publice locale*, „Monitorul Oficial”, nr.24, 23 aprilie 2001).

acestui consiliu mai puteau participa inspectorii generali ai diferitelor departamente. Atribuțiile acestui consiliu erau cele de armonizare a activității diferitelor servicii administrative ale județului.

Cel de al II-lea capitol, alcătuit doar din două articole, era rezervat *Subprefectului*. Acesta era prezent în toate prefecturile țării. El era numit prin decret regal, pe baza recomandării prefectului și propunerii ministrului de Interne. Pentru a îndeplini această funcție, o persoană trebuia să îndeplinească cerințele necesare funcționarilor publici, plus obligativitatea de a fi „licențiat în drept, sau diplomat al școlii speciale de pregătire profesională și va fi servit cel puțin cinci ani ca administrator de plasă sau subprefect” (art. 353). Subprefectul ajuta prefectul la îndeplinirea atribuțiilor care îi reveneau și îl înlocuia atunci când acesta lipsea. El îndeplinea și atribuția de ofițer al poliției judiciare. Prefectul putea să îi delege, prin delegație, atribuțiile sale.

Cel de al III-lea capitol era rezervat *Pretorului și plasei*. Articolul 355 preciza faptul că fiecare plasă era condusă de un pretor. Numărul plășilor dintr-un județ, numărul comunelor care intrau în componența fiecărei plase erau hotărâte de către Ministerul de Interne. Acesta se consulta mai întâi cu Consiliul județean și avea avizul Consiliului superior administrativ. Nici o plasă nu putea să aibă reședința în capitala județului.

Pretorul era subordonatul prefectului și reprezentantul puterii centrale în plasă. De asemenea el era subordonat consiliului și delegației județene. Prefectul putea, temporar, să-i delege scris o parte din atribuțiile sale. Pretorul era șeful poliției din plasa pe care o conducea, având dreptul de a dispune de forțele polițienești și ale jandarmeriei pentru asigurarea liniștii și ordinii sociale, la fel ca și prefectul la nivelul județului. Pretorul era obligat să locuiască în reședința plășii pe care o conducea. Fiecare pretor avea un secretar plătit de stat. Candidatul trebuia să îndeplinească condițiile cerute unui notar. Dacă nevoile ar fi impus numirea altor funcționari, aceștia trebuiau plătiți de către județ.

Prefectul putea să însărcineze pretorii cu girarea altei plăși, în caz de vacanță sau absență a titularului, sau să-i desemneze să îndeplinească anumite ordine ori să facă unele cercetări în oricare plasă a județului.

Condițiile cerute unui candidat pentru a ocupa funcția de pretor erau în afara celor specifice funcționarilor publici, cea de a fi diplomat al școlii de pregătire profesională administrativă, sau cea de a fi timp de cinci ani notar stabil cu titlu academic sau cu diploma școlii de pregătire profesională

administrativă. Dacă aceste condiții nu puteau fi asigurate până la momentul organizării învățământului de pregătire profesională administrativă, instituție care reprezenta un obiectiv al societății românești din acea perioadă, sau până în momentul în care s-ar fi obținut numărul suficient de astfel de absolvenți, funcția de pretor putea fi obținută de licențiații în drept ori în științe de stat.

Candidații cu excepția celor care îndeplineau condițiile maxime ale legii⁶⁰ trebuiau să promoveze un examen de admitere. Dacă numărul candidaților era mai mare decât cel al posturilor, se organiza concurs. Pretorii care obțineau pentru prima dată acest titlu aveau titlu provizoriu. După un an avea loc procesul de evaluare al activității lor și dacă rezultatele erau pozitive, pretorii erau numiți stabili de către ministrul de Interne.

După parcurgerea acestor etape pretorul intra în categoria funcționarilor administrativi, cu drepturile și obligațiile aferente. Ei puteau înainta până la gradul de director clasa I în Ministerul de Interne. Pentru a ocupa acest grad, nu era nevoie să lucreze în minister, trebuia doar să existe locuri pentru acest grad în organigrama anuală a bugetului ministerului. Evident, dacă erau locuri, ei puteau ocupa postul acestui grad în centrala Ministerului de Interne.

Modul de selecție, condițiile cerute, grija pentru pregătirea profesională a pretorilor demonstrează preocupările administrației centrale pentru profesionalizarea administrației publice locale din România la nivelul exigențelor societății românești după constituirea statului național unitar, în anul 1918 și alinierea acesteia la nivelul administrației europene occidentale.

Pretorii erau răspunzători de administrarea plășilor lor, situația contabilă a comunelor subordonate, problemele privind situația materială și morală a locuitorilor, igiena, salubritatea și situația economico-culturală a sătenilor. Lunar el avea obligația de a înainta prefectului un raport detaliat asupra situației plășii. La fiecare două luni pretorul convoca o întrunire a primarilor și a celorlalți factori administrativi locali, în reședința plășii sau în cele ale comunelor arondate, pentru analiza activității cotidiene. Pretorul avea obligația de a trimite prefectului o dare de seamă despre aceste întruniri. Toate aceste prevederi evidențiază caracterul centralizator pe care legiuitorul urmărea să îl imprime administrației publice naționale.

Capitolul al IV-lea era rezervat unei alte instituții căreia legislația administrativă îi acorda o atenție deosebită, și anume, cea de *Notar*. Articolul 366 preciza că notarul era „agentul autorității centrale în comună”, funcție

⁶⁰ Precizate în alin. 2 al art. 361 al legii.

care îi conferea următoarele atribuții: aplicarea legilor, ordonanțelor, regulamentelor, instrucțiunilor și actelor administrative care proveneau din partea puterii executive, publicarea acestora, culegerea datelor statistice, executarea măsurilor de siguranță generală și de poliție. Notarul era șeful poliției administrative din comună. Era ofițer al poliției judiciare și auxiliar al parchetului în situații speciale⁶¹, putea „primi plângeri de contravențiuni, a le constata și cerceta”. Era ofițer al stării civile, dar nu putea celebra căsătorii. Contrasemna aceste acte și le păstra pe toate cele provenind din sfera stării civile.

Dacă situația impunea, se putea institui un post de secretar de notar, pe baza raportului pretorului, aprobat de către prefect. Secretarii de notar puteau să-i înlocuiască pe notari pe baza unei delegații scrise a notarului, care și răspundea astfel de actul său.

Notarul putea participa la ședințele Consiliului comunal, fără a avea însă dreptul de vot. În absența secretarului, putea îndeplini atribuțiile acestuia.

Notarul era numit de către prefect. Condițiile erau cele specifice funcționarilor publici la care se adăuga cea de a fi diplomat al școlii de pregătire administrativă. La fel ca și în cazul pretorilor, dacă această din urmă condiție nu putea fi îndeplinită din motivele obiective menționate mai sus aveau întâietate: 1) licențiații în drept și științe de stat; 2) absolvenții școlilor de notari din Făgăraș, Lugoj și Arad; 3) absolvenții școlilor de notari din Vechiul Regat⁶². Toți candidații acestei funcții trebuiau să promoveze examenul de capacitate prevăzut în Statutul funcționarilor publici.

La fel ca și pretorii, notarii erau numiți provizoriu și după doi ani, în urma evaluării puteau deveni stabili, bucurându-se de toate drepturile și garanțiile prevăzute în statut. Notarii care se aflau în funcție provizorie la momentul adoptării legii aveau statutul de impiegați stagieri. Notarii stabili din Vechiul Regat și din Basarabia care erau în funcție de cel puțin cinci ani, căpătau un grad superior, impiegaților stagieri. Ei puteau înainta, în conformitate cu prevederile statutului și în funcție de locurile prevăzute de

⁶¹ Vezi prevederile art. 366 din legea pe care o analizăm (*Legea pentru unificarea...*, p.6889).

⁶² De remarcat faptul că absolvenții școlilor de notari din Transilvania erau preferați celor din Vechiul Regat. Explicația se poate afla și în dorință de consolidare a caracterului unitar al statului național, dar mai ales în recunoașterea experienței și caracterului profesionist pe care îl avea administrația și pregătirea cadrelor de specialiști din fostul Imperiu austro-ungar.

Ministerul de Interne până la gradul de subșef de birou, inclusiv. Notarii stabili, proveniți din școlile speciale de pregătire, licențiați în drept sau absolvenții școlilor din Făgăraș, Lugoj și Arad, precum și notarii stabili în momentul promulgării legii, din Ardeal și Bucovina, licențiați în drept, căpătau două grade superioare față de ceilalți, putând deveni șef de birou, inclusiv, în limita locurilor disponibile în bugetul ministerului.

Notarii care aveau titlu universitar sau erau absolvenți cu diplomă ai școlilor de pregătire administrativă, aveau dreptul de a redacta acte fără caracter juridic, în interesul particularilor, de la care puteau primi o anume plată. „Săracilor nu li se va lua nici o plată” stipula legea, fără a preciza însă care erau criteriile care puteau decide cine anume intra în această categorie. Notarii din provinciile unite în 1918, care aveau dreptul de a redacta acte, își păstrau acest atu.

Ultimul titlu al acestei legi, cel de al VI-lea era rezervat *Dispozițiilor finale și tranzitorii*. Articolul 373 ținea să precizeze faptul că toate hotărârile care urmau să aibă avizul Delegației permanente comunale și județene sau a Consiliului Superior Administrativ trebuiau respectate cu strictețe. Autoritățile administrative superioare erau obligate a controla în termen de 30 de zile deliberările consiliilor comunale și județene și ale delegațiilor lor permanente.

Articolul 378 prevedea nevoia de înființare a unor școli de pregătire profesională administrativă, instituții despre care legea făcea vorbire în titlul și capitolele precedente. Aceste școli urmau să acopere pregătirea specifică a funcționarilor publici din oricare ramură administrativă la nivel comunal și județean cu acordul Ministerului de Interne. Viitoare școli urmau să fie autorizate prin decret regal pe baza jurnalului Consiliului de Miniștri, iar documentul trebuia să precizeze și data când vor începe să funcționeze aceste școli. Până atunci însă, vechile școli de notari își continuau activitatea.

Articolul 380 fixa termenul de un an pentru punerea în aplicare a acestei legi, termen în care trebuiau finalizate limitările teritoriale, numărul și numele comunelor urbane, suburbane și rurale, cel al plășilor, al județelor și reședințelor de județ, al municipiilor, numărul consilierilor aleși și de drept pentru fiecare unitate administrativ teritorială în parte.

Articolul 381 arăta că datele primelor alegeri pe baza prezentei legi urmau să fie stabilite prin decret regal pentru județe și municipii și prin decizie ministerială pentru restul comunelor. Articolele următoare stabileau procedura constituirii listelor electorale și a desfășurării alegerilor. Primarii care erau în

funcție în Ardeal în momentul promulgării legii erau eligibili în consiliile locale.

Articolul 385 venea cu o precizare specifică vechii administrații din Basarabia arătând că „averea zemstvelor provenind din orice surse, trece de drept pe seama județelor respective, care le succed în drepturi și obligații”⁶³.

Prin articolul 386 se făceau precizări asupra surselor și modului de plată a funcționarilor administrativi; de reținut, prefectii, subprefecții, pretorii și notarii beneficiau de indemnizații de transport și locuință. Articolul 388 făcea referiri la stabilitatea în funcție a personalului ce alcătuia corpul funcționarilor publici. Articolul 389 venea cu o nouă particularizare teritorial istorică, și anume aceea că funcționarii stabili în Bucovina puteau fi numiți notari, pretori, funcționari județeni, subprefecți dacă dovedeau că aveau calitățile pe care funcțiile respective le cereau⁶⁴. Funcționarii prefecturii și cei ai serviciilor tehnice de specialitate care deveneau prin noua organizare administrativă a țării, funcționari județeni sau comunali aveau la dispoziție un termen de patru ani din momentul promulgării legii pentru a se conforma. Reîncadrarea se făcea prin decrete regale și cu păstrarea drepturilor pe care le conferise legea în baza cărora au fost numiți.

Câteva articole dădeau precizări detaliate pentru armonizarea funcțiilor administrative din provinciile venite în anul 1918 și Vechiul Regat⁶⁵. Ele

⁶³ Despre tendințele centrifuge ale zemstvelor vezi Ion Agrigoroaiei, *op.cit.*, p.235-236. Despre organizarea administrativă a Basarabiei în etapa ocupației țariste dar și în cea imediată a realizării unirii din 27 martie 1918 vezi și Anibal Teodorescu, *Tratat de drept administrativ*, Vol. II, București, 1935, p. 346-358.

⁶⁴ Despre organizarea administrativă a Bucovinei din perioada ocupației străine dar și din etapa imediată Unirii acesteia cu România vezi Anibal Teodorescu, *op. cit.*, p. 358-367.

⁶⁵ Articolul 391 preciza faptul că directorii de prefectură pe funcții, din Vechiul Regat și din Basarabia care proveneau din administrația stabilă de plasă, urmau să devină subprefecți. Subprefecții din Ardeal care aveau studii superioare, și directorii de prefectură din Basarabia și Vechiul Regat care nu erau stabili și nu aveau titlu academic, dar care aveau o vechime de cinci ani în funcții administrative, puteau de asemenea deveni subprefecți.

Administratorii de plasă, prim pretorii și subprefecții stabili din Basarabia, urmau să devină pretori. Aceeași calitate o puteau căpăta administratorii de plasă, prim pretorii și subprefecții fără titlu academic, fără să provină din militarii activi, dacă erau numiți în funcție înainte de 1 aprilie 1921 și dovedeau că au disponibilități administrative. Administratorii de plasă din Vechiul Regat, licențiați în drept și stabili în funcție, cu o vechime în administrație de 10 ani ca și subprefecții din Basarabia, proveniți din rândul administratorilor de plasă, cu aceleași calități ca și cei enumerați mai sus, puteau deveni subdirectori clasa I. Același drept, în aceleași condiții li se acorda și directorilor de

reprezintă dovada concludentă a eforturilor de unificare și armonizare a legislației administrative a României întregite.

Articolul 398 stipula abilitatea Consiliului Superior Administrativ de a hotărî, în scopul armonizării raporturilor dintre populație și autoritățile administrative, folosirea limbii minorității din zona respectivă.

Articolul 399 preciza faptul că pe baza principiilor acestei legi, se vor elabora regulamentele administrative necesare.

Ultimul articol al legii, cel de al 400-lea stipula că „toate dispozițiile din legi, regulamente sau oricare altele din tot cuprinsul țării, contrarii legii de față, sunt și rămân abrogate”. Principiul unității căpătând astfel necesitatea atât de imperioasă.

Legea pentru unificarea administrativă din anul 1925 a reprezentat o adevărată necesitate istorică a momentului și prin complexitatea și substanța prevederilor ei a fost, în mod incontestabil, „o adevărată reformă în domeniu”⁶⁶. Această lege a marcat sfârșitul provizoratului administrativ care caracteriza administrația rămasă după anul 1918, realizând concomitent o sporire a spiritului democratic general al societății, implicând efectiv cetățeanul în administrarea și conducerea treburilor locale⁶⁷. Structura administrativă a provinciilor unite⁶⁸ fiecare aflată până în anul 1918 sub

prefectură. Administratorii de plasă provizorii, numiți pe baza legii de organizare a comunelor rurale din anul 1908, puteau deveni pretori dacă îndeplineau condițiile de vechime și primeau aviz favorabil în urma inspecțiilor făcute (art. 393).

Tranzitoriu, până în momentul unificării legislației judecătorești, pretorii confirmați sau numiți pe baza legii de față din Ardeal, Banat, Crișana, Maramureș păstrau competențele anterioare fixate prin articolul XX din legea din anul 1901.

Ajutorii de subprefecți din Basarabia, pretorii din Ardeal, secretarii-ajutori și secretarii-arhivari din vechiul regat, puteau fi numiți secretari de plasă sau pretori dacă îndeplineau condițiile cerute de legea actuală, având prioritate cei cărora statutul le dădea întâietate sub raportul stabilității (art.395). Secretarii de consilii județene, chiar fără titlu academic, dar cu o vechime de cinci ani și aviz favorabil la inspecții puteau deveni stabili (art. 396). Șefii de birouri ai prefecturilor, absolvenți a cel puțin patru clase secundare și cu cinci ani vechime administrativă aveau dreptul la avansare. Prim notarii județeni din Ardeal, stabili în momentul promulgării legii, erau confirmați secretari ai consiliului județean.

⁶⁶ Ion Agrigoroaiei, *op. cit.*, p.234.

⁶⁷ Academia Română, *Istoria Românilor*, vol. VIII, *România întregită, 1918-1940*, Editura Enciclopedic, București, 2003, p. 255.

⁶⁸ Vezi Anibal Teodorescu, *op. cit.*, p.346-380; Ion Agrigoroaiei (coordonator), Ovidiu Buruiană, Gheorghe Iacob, Cătălin Turliuc, *op. cit.*, p.76-86; Ion Agrigoroaiei, *op. cit.*, p.221-231.

gravitația capitalelor fostelor imperii, a impus statului român eforturile de organizare a administrației naționale. Reprezentanți de marcă ai dreptului românesc, remarcă în epocă faptul că „unificarea legislației însemna în ultimă și intimă analiză expresia unificării sufletești a unui popor și înseamnă mai mult decât atât, sinteza devenirii istorice a unei epoci date, din viața unui popor”. Lipsa unității legislative poate conduce „în mod fatal la lipsa de unitate a statului”, la neîncrederea cetățenilor față de autoritatea acestuia, la menținerea în cazul de față, în mod concomitent, a patru sisteme administrative diferite. Iată de ce „unificarea legislativă a apărut din primul moment [al realizării Unirii din anul 1918] o adevărată necesitate națională”⁶⁹.

Această lege pe lângă prevederile strict administrative a avut în vedere și aspecte care s-au încadrat spiritului modern, democrat, înprospătat de actele Unirii din 1918. Semnificative sunt astfel prevederile privind introducerea obligatorie a femeilor în unele structuri cu valențe administrative, sau preocupările de creștere a gradului de instruire generală a cetățenilor prin intermediul școlilor de adulți. În această din urmă direcție, deosebit de importantă ni se pare a fi grija pentru alcătuirea unui corp al funcționarilor publici, profesionist, format prin școli de specialitate.

Legea din anul 1925 este un sumum al tuturor celorlalte legi administrative anterioare. Ea preia experiența acestora, dar totodată se particularizează prin complexitate, profunzimea analizei, adaptativitate la noile condiții ale timpului. În lege sunt introduse unele grupări problematice sau titulaturi noi (ca de exemplu: Regulamente, încheierea, cercetarea și aprobarea controalelor, împrumuturi etc.). De asemenea se remarcă caracterul amănunțit, cu *valoare de procedură*, care trebuie urmat în desfășurarea anumitor etape ale demersului administrativ. Nu trebuie scăpat, aspectul care avea în vedere realizarea continuă a unor programe de dezvoltare locală edilitară, culturală, civic-administrativă atât a mediului urban cât și a celui rural.

Legea a avut un caracter administrativ centralizator indubitabil. Dar, tot indubitabil este și caracterul ei descentralizator. Raportul autonomie locală – administrare centralizată este armonios rezolvat prin această lege, în contextul adoptării ei, Semnificativ ni se par în acest context observațiile reputatului specialist în dreptul administrativ Anibal Teodorescu: „Când un stat este astfel

⁶⁹ C. Hamangiu, *Unificarea legislativă a României. Proiect de lege și expunere de motive*, București, 1931, p. 10-11.

organizat încât satisfacerea intereselor locale sau specifice se face prin servicii publice, depinzând direct de puterea centrală și ai căror titulari sunt numiți de dânsa, atunci se zice că statul e centralizat [...]. Când însă îngrijirea și rezolvarea intereselor locale sau specifice sunt încredințate la autorități ai căror titulari sunt aleși de corpul electoral, atunci avem *descentralizare*”⁷⁰. Între centralizare și descentralizare nu poate exista de fapt o separare completă⁷¹. Analiza întreprinsă de noi poate astfel evidenția dinamica raportului autonomie administrativă – centralizare administrativă. Astfel legea din anul 1925 „păstra caracterul național unitar al țării și înlăuntrul acestui principiu, [observăm] aplicarea descentralizării administrative”⁷².

Pe baza acestei legi, la 7 octombrie 1925 s-a adoptat decretul de reorganizare administrativă a țării. În România erau 71 de județe, 8879 de comune (71 erau reședințe de județ, 94 erau urbane nereședințe, 10 comune suburbane și 8704 comune rurale)⁷³. Ca o urmare a legii, la 12 decembrie 1925 „Monitorul Oficial” publica textul de lege prin care se înființa Consiliul

⁷⁰ Cf. Ion Agrigoroaiei, *op. cit.*, p.233.

⁷¹ Vezi Anibal Teodorescu, *op. cit.*, vol. I, Ediția a III-a, București, 1929, p.239-247.

⁷² Academia Română, *Istoria Românilor*, vol. VIII, ..., p.254.

⁷³ Ion Agrigoroaiei, *op. cit.*, p.234. Iată tabloul organizării administrative a României pe provincii, cu reședințele respective în prezentarea aceluiași autor: *Transilvania* (15 județe): Brașov (Brașov), Făgăraș (Făgăraș), Sibiu (Sibiu), Târnava Mare (Sighișoara), Târnava Mică (Blaj), Trei-Scaune (Sfântu Gheorghe), Odorhei (Odorhei), Ciuc (Miercurea Ciuc), Mureș (Târgu Mureș), Năsăud (Bistrița), Someș (Dej), Cluj (Cluj), Turda (Turda), Alba (Alba Iulia), Hunedoara (Deva); *Maramureș* (un județ) Maramureș (Sighetul-Marmației) *Crișana* (patru județe): Satu Mare (Satu Mare), Sălaj (Zalău), Bihor (Oradea), Arad (Arad); *Banat* (trei județe): Severin (Lugoj), Caraș (Oravița), Timiș-Torontal (Timișoara); *Oltenia* (cinci județe): Mehedinți (Turnu Severin), Gorj (Târgu Jiu), Dolj (Craiova), Romanați (Caracal), Vâlcea (Râmnicu Vâlcea); *Muntenia* (12 județe): Argeș (Pitești), Olt (Slatina), Teleorman (Turnu Măgurele), Vlașca (Giurgiu), Muscel (Câmpulung), Dâmbovița (Târghoviște), Prahova (Ploiești), Ilfov (București), Ialomița (Călărași), Buzău (Buzău), Râmnicu Sărat (Râmnicu Sărat), Brăila (Brăila); *Dobrogea* (patru județe): Tulcea (Tulcea), Constanța (Constanța), Durostor (Silistra), Caliacra (Bazargic); *Moldova* (13 județe): Covurlui (Galați), Tecuci (Tecuci), Putna (Focșani), Bacău (Bacău), Tutova (Bârlad), Vaslui (Vaslui), Făcliu (Huși), Iași (Iași), Roman (Roman), Neamț (Piatra Neamț), Baia (Fălticeni), Botoșani (Botoșani), Dorohoi (Dorohoi), ; *Basarabia* (nouă județe): Ismail (Ismail), Cahul (Cahul), Cetatea Albă (Cetatea Albă), Tighina (Tighina), Lăpușna (Chișinău), Orhei (Orhei), Bălți (Bălți), Soroca (Soroca), Hotin (Hotin); *Bucovina* (cinci județe): Suceava (Suceava), Câmpulung (Câmpulung), Rădăuți (Rădăuți), Storjoneț (Storjoneț), Cernăuți (Cernăuți).

Administrativ Superior, instituție invocată imperios în Legea de unificare administrativă⁷⁴.

Cu limitele ei⁷⁵, inerente epocii, Legea pentru unificarea administrativă din 14 iunie 1925 reprezintă una din cele mai importante legi care au contribuit la consolidarea și modernizarea societății românești în etapa interbelică. Ea rămâne o lege de referință în domeniul administrației publice românești.

⁷⁴ Ion Agrigoroaiei (coordonator), Ovidiu Buruiană, Gheorghe Iacob, Cătălin Turliuc, *op. cit.*, p. 91; Ion Agrigoroaiei, *op. cit.* p. 233.

⁷⁵ Vezi Cătălin Turliuc, *Construcția națională românească și identitățile regionale. Modernizare și omogenizare în secolul al XX lea*, în Ion Agrigoroaiei (coordonator), Ovidiu Buruiană, Gheorghe Iacob, Cătălin Turliuc, *op. cit.*, p. 91.

ÎNCHEIERE

Societatea românească s-a aflat într-o evoluție continuă în perioada cuprinsă între Unirea Principatelor și realizarea Marii Uniri. Modernizările adaptate la standardele occidentale, impunerea unor modele pentru îndeplinirea unor deziderate proprii au caracterizat evoluția societății în această perioadă. În acest context s-a încadrat și evoluția segmentului administrativ.

În cadrul marilor reforme înlăptuite de Alexandru Ioan Cuza s-au încadrat în mod indubitabil și Legea comunală din 1 aprilie 1864, și cea de organizare a Consiliilor Județene din 2 aprilie 1864. Astfel, ni se pare corect a vorbi alături de reforma agrară, cea a învățământului și a secularizării averilor mănăstirești și de cea administrativă. Această reformă, alcătuită de fapt din două legi administrative a vizat elementele de bază ale administrației publice locale: comuna și satul, primarul și primăria, consiliul comunal, județul și consiliul județean, alegerile locale.

Elementele structurale, unitățile administrative, modul de alegere al reprezentanților locali, responsabilitățile lor, atitudinea față de cetățeni și de organele ierarhic superioare, putem spune că au rămas în esența lor aceleași până în zilele noastre. Analiza prevederilor acestor legi ne determină să avem convingerea că nu greșim atunci când considerăm aceste legi, elaborate în timpul domniei lui Al. I. Cuza, reprezintă un punct de plecare pentru administrația publică a României moderne și contemporane.

Perioada de după dobândirea independenței naționale marchează o etapă în modernizarea administrației publice locale. Astfel, la aproape zece ani după independență s-a elaborat o lege comună a administrației publice locale atât mediului urban cât și celui rural. Evoluția societății demonstra însă că problemele administrative erau diferite în mediul urban față de cel rural. Acest lucru s-a concretizat în elaborarea a două legi speciale: una pentru mediul urban, în anul 1894 și o alta pentru mediul rural în anul 1904. Adoptarea acestor două legi marchează maturizarea și conștientizarea la nivel legislativ a specificității actului administrativ în cele două medii ale societății.

Realizarea Marii Uniri din anul 1918 a reprezentat o veritabilă provocare pentru segmentul administrativ. Provinciile unite trebuiau integrate în noul organism statal. Unificarea legislativă avea menirea de a „desăvârși

unitatea sufletească”¹. Integrarea nu s-a putut face dintr-odată. S-au adoptat o serie de măsuri tranzitorii care s-au întins pe parcursul mai multor ani, prin care Basarabia, Bucovina și Transilvania s-au integrat efectiv în noua Românie². Legea administrativă din anul 1925 reprezintă de fapt punctul terminus al acestor eforturi.

În mod indubitabil adoptarea legii Statutului funcționarilor publici din anul 1923 a reprezentat o etapă importantă atât în modernizarea actului administrativ cât și în cel de unificare și uniformizare a acestuia după anul 1918. Această lege a fost prima de acest gen din istoria administrației publice românești³ și poate fi considerată un moment de referință în acest domeniu, iar legea de unificare administrativă din anul 1925 reprezintă o nouă reformă în evoluția sistemului administrativ românesc.

Parcurgând legislația administrativă majoră a societății românești din epoca Unirii Principatelor și până la cea a realizării Marii Uniri și a consecințelor acesteia am putut constata evoluția și echilibrul care s-au stabilit de-a lungul timpului între autoritățile centrale și cele locale, între centralizare și descentralizare⁴ în actul administrativ. Caracteristicile dominante ale administrației românești s-au caracterizat prin dorința de adaptabilitate, de aliniere la standardele democratice ale Occidentului, de maturizare, eficientizare, profesionalizare, uniformizare și păstrare a specificului național în actul administrației publice locale românești. Realizările acestei epoci au reprezentat, fără îndoială temelia evoluției administrative în perioadele următoare până în contemporaneitate.

¹ Andrei Rădulescu, *Unificarea legislativă*, Cultura Națională, București, 1927, p.16.

² Ion Agrigoroaiei, *România interbelică*, Vol.I, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2001, p. 218-263; Cătălin Turliuc, *Construcția națională românească și identitățile regionale. Modernizare și omogenizare în secolul al XX-lea*, în Ion Agrigoroaiei (coord.), Ovidiu Buruiană, Gheorghe Iacob, Cătălin Turliuc, *România interbelică în paradigmă europeană*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2005, p. 65-106; Ion Agrigoroaiei, Gavriil Preda, Gheorghe Calcan, *România interbelică. Industrie, administrație, apărare*, Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2008, p. 210-214.

³ Verginia Vedinaș, *Legea nr. 188, din 8 decembrie 1999 privind Statutul funcționarilor publici – comentată* -, Editura Lumina Lex, București, 2000, p. 5.

⁴ Vezi Anibal Teodorescu, *Tratat de drept administrativ*, Vol.II, București, 1935, p. 285-289; 313-380.

ANEXE

- 1. Legea comunală, 1 aprilie 1864**
- 2. Legea pentru înființarea consiliilor județene, 2 aprilie 1864**
- 3. Legea pentru modificarea unor articole din legea consiliilor județene, 31 martie 1872**
- 4. Regulamentul pentru aplicarea legii consiliilor județene, 2 aprilie 1872**
- 5. Legea comunală, 7 mai 1887**
- 6. Legea pentru organizarea comunelor urbane, 31 iulie 1894**
- 7. Legea pentru organizarea comunelor rurale, 14 mai 1904**
- 8. Lege pentru statutul funcționarilor publici, 19 iunie 1923**
- 9. Lege pentru unificare administrativă, 14 iunie 1925**

A N E X E

LEGEA COMUNALĂ

(DECRET[ATĂ] LA 31 MART. 1864, PROM[ULGATĂ] LA 1 APRILIE 1864)¹

CAPITOLUL I

Formarea comunei

Art. 1. Toate satele, orașele și orașelele (târgurile) României, vor forma pe viitor comune independente, supuse legii de față.

Comunele se împart în comune rurale, compuse din unul sau mai multe sate, cătune etc. și în comune urbane, adică orașe și orașele.

Art. 2. Comuna îngrijește singură interesele sale și se administrează de sine în marginea legilor. Ea formează o persoană juridică.

Art. 3. Toți locuitorii fac parte dintr-o comună și contribuie la sarcinile comunale. Acei care locuiesc afară de un centru de populațiune, sunt îndatorați să se înscrie și să facă parte din comuna cea mai apropiată de locuința lor.

Art. 4. Nici o comună nu va putea număra mai puțin de 100 de familii sau 500 de locuitori.

Satele care nu vor ajunge la acest număr, precum și cătunele și locuințele izolate, se vor uni cu comuna cea mai apropiată.

Satele care, având mai puțin de o sută de familii, ar declara că pot să susție singure sarcinile comunale, se vor putea recunoaște ca comune.

Art. 5. Neputând o comună purta singură toate sarcinile ce îi sunt impuse, va avea dreptul să se întrunească cu una, sau mai multe comune vecine, spre a forma numai o singură comună în privința acelor sarcini.

¹ Pentru a ușura lectura, în textul original am efectuat mici modificări de limbaj care nu afectează înțelesul și spiritul legii. Exprimarea epocii a fost păstrată. Însemnările cuprinse în paranteze drepte, ne aparțin.

Asemenea și când administrațiunea unei comune ar întâmpina dificultăți din cauza prea marii întinderii sau prea marelui număr de familii domiciliat în intrul ei, comuna se va putea subdiviza în mai multe secțiuni, dar care totuși, în interesele cele mari și în raporturile sale exterioare, va înfățișa una și singură comună, și va avea o unitate de administrațiune.

Nici o întrunire sau deslăpire a unei comune nu se va putea face de cât din trei în trei ani, socotindu-se de la întâia clasificare.

Art. 6 Toate întrunirile și deslăpirile despre care se vorbește în articolul de mai sus, nu se vor putea efectua de cât după următoarele moduri:

Consiliul comunal, despre care se va vorbi mai la vale, al comunei care ar dori întrunirea sa cu o altă comună, sau deslăpirea uneia din părțile sale, va fi dator a examina prealabil chestiunea, consultând și pe cei mai impuși dintre contribuabilii comunei. Asemenea consultare se va face și de către Consiliile celorlalte comune interesate în chestiune.

La caz de învoirea tuturor părților interesate, Consiliile comunale respective vor constata deciziunea luată prin un proces – verbal, care se va aduce la cunoștința Prefectului; Prefectul, în urma chibzuirii făcută cu comitetul permanent, va raporta Ministerului de Interne, spre a se întări lucrarea prin Ordonanță Domnească, iar la caz de contestațiune din partea uneia din părțile interesate, chestiunea se va supune aprobării Comitetului permanent de district, rămânând deciziunea definitivă la acest din urmă.

Comitetul permanent, aflând nedumerire în hotărârea chestiunii, va putea numi o Comisiune consultativă compusă din membrii cei mai luminați ai comunelor interesate; aceea comisiune întrunindu-se cu consiliile comunale respective sub-președenția sub-prefectului arondismentului în care se află comuna, care cere întrunirea sau deslăpirea, va expune rezultatul deliberațiunii printr-un prescript-verbal, care se va comunica Comitetului permanent.

Art. 7. Ori ce întrunire sau deslăpire de comună ar modifica circumscripțiunea unui district, nu se va putea pronunța de cât prin o lege.

Art. 8. Averea proprie a comunei întregi, sau a unei părți din comună care se întrunește cu o altă comună vecină rămâne a sa proprie.

Art. 9. Clasificarea comunelor în rurale și urbane, după cuprinderea art. 1 se va face de către Guvern și se va supune Camerei în cea dintâi sesiune după promulgarea acestei legi.

Nici o schimbare în clasificarea aceasta nu se va putea apoi face de cât la interval de cinci ani, tot prin lege.

CAPITOLUL II

Datoriile Comunelor

Art. 10. Fiecare comună este datoră a avea o casă a comunei numită Primărie.

Art. 11. Fiecare comună este datoră a îngriji de culte, de biserica sau de bisericile religiunii la care aparține. Ea este datoră a plăti pe preoții și servitorii bisericilor sale. Nimeni însă nu este îndatorat să contribuie pentru serviciul unui cult care nu este al său.

Art. 12. Contribuțiunea pentru serviciul cultului va fi deosebită de celelalte dări.

Art. 13. Fiecare comună este datoră a îngriji de neputincioșii săi și de copiii găsiți.

Art. 14. Fiecare comună va fi datoră a avea una sau mai multe școli de băieți și de fete, conform dispozițiilor legii de instrucțiune publică.

Art. 15. Fiecare comună urbană va avea un corp de pompieri bine disciplinați, instruiți la meșteșugul lor și înarmați.

Art. 16. Fiecare comună urbană de la 6.000 de locuitori în sus va îngriji a avea un spital pentru bolnavi sau scăpătați, în marginile trebuințelor și mijloacelor sale, dacă nu există spitalul central, și fără a se prejudicia subsidiile ce asemenea spital comunal ar primi din casa județului sau a Statului.

Art. 17. Fiecare comună rurală de la 500 de locuitori în sus, va fi datoră a avea tauri, armăsari și berbeci de soi, pentru îmbunătățirea vitelor.

Asemenea fiecare comună rurală este datoră a avea o grădină de plantațiune pentru răspândirea duzilor (aguzilor).

CAPITOLUL III

Compunerea autorității comunale

Art. 18. Fiecare comună este reprezentată prin un consiliu comunal, a cărui compunere, alegere și atribuțiuni se determină mai jos.

Administrațiunea trebilor fiecărei comune este încredințată unei persoane care poartă numele de *Primarul Comunei*.

Atribuțiunile acestui magistrat se vor determina mai jos.

Art. 10. Consiliul comunal se compune din cinci membrii sau consilieri în comunele până la 1500 locuitori.

De 7 membrii sau consilieri în acele de la 1700 până la 3000 locuitori.

De 9 membrii sau consilieri în acele de la 3000 până la 5000 locuitori.

De 11 membrii sau consilieri în acele de la 5000 până la 15.000 locuitori.

De 13 membrii sau consilieri în acele de la 15.000 până la 30.000 locuitori.

De 15 membrii sau consilieri în acele de la 30.000 până la 50.000 locuitori.

De 17 membrii sau consilieri în acele de la 50.000 în sus.

Art. 20. Nu pot fi consilieri în comunele urbane cei ce nu știu scrie și citi.

CAPITOLUL IV

Despre alegătorii comunali

Art. 21. Membrii Consiliilor comunale se aleg direct de către adunarea alegătorilor comunei.

Art. 22. Sunt alegători în comună:

- a. Românii ce se află în condițiuni stipulate prin legea de față.
- b. Străinii care vor fi dobândit împământenirea mică.
- c. Toți aceștia vor trebui să aibă vârsta legiuită, să fie domiciliați în comună cu șase

luni înainte și să plătească către Stat contribuțiunea directă în următoarea proporțiune:

În comunele rurale o dare către Stat de lei 48.

În comunele urbane, de la 3000 la 15.000 locuitori, lei 80.

În acele de la 15.000 în sus, lei 110.

Aceste impozite în comunele urbane se compun de 48 lei contribuțiunea personală și de șosele, iar restul de impozit fonciar.

d. Sunt asemenea alegători, patentarii până la a cincea clasă inclusiv, care se vor bucura de calitățile însemnate de la lit. *a* și *b* și care vor avea vârsta și timpul domiciliului prescrise la litera *c*.

Art. 23. Contribuțiunile plătite de către femeie se pot ținea în seama bărbatului, asemenea și contribuțiunile plătite de către minori tatălui lor.

Văduva va putea, de va voi, socoti fiului său cel mai mare, sau ginerelui său, contribuțiunile ce plătește spre a-i procura dreptul de alegător.

Art. 24. Dreptul de alegător se constată după câtimea contribuțiunilor plătite în cursul anului expirat înaintea alegerii.

Art. 25. Sunt alegători fără nici un cens (contribuțiune), toți preoții, profesorii și institutorii de orice grad, doctorii și licențiații, advocații, medicii, inginerii, arhitecții, toți aceștia având diplome eliberate sau recunoscute de guvern, precum și funcționarii civili sau militari retrași din serviciu, care vor justifica că primesc o pensie anuală de 2000 lei cel puțin.

Art. 26. Israeliiții pământeni, până ce vor arăta că au simțămintele și moravurile românești și până la o modificare a legii de față, nu vor putea exercita drepturile comunale de cât în condițiile următoare:

- a. Dacă servind în armata română au dobândit rangul de subofițer.
- b. Dacă a săvârșit cursul de colegiu sau de facultate în România.
- c. Dacă după studii regulate au dobândit de la o facultate străină diploma de doctor sau de licențiat în orice specialitate, trebuind însă ca această diplomă să fie recunoscută de Guvernul țării.
- d. Dacă a întemeiat în România o fabrică sau o manufactură folositoare țării și care ocupă cel puțin 50 de meseriași.

Art. 27. Nu pot fi alegători comunali, ori care ar fi contribuțiunea ce plătesc către Stat:

- I. Servitorii care primesc simbrie.
- II. Interdicții.
- III. Faliții nereabilitați
- IV. Cei osândiți judecătorește la o pedeapsă criminală sau o pedeapsă corecțională pentru următoarele delictе:

- a. Furtișaguri,
- b. Abuz de încredere,
- c. Înșelăciune,
- d. Spargere de peceți și sustragere de acte depuse în locuri publice.

V. Acei ce în public sunt cunoscuți că țin case de prostituțiune sau de joc de cărți.

Art. 28. Listele alegătorilor se gătesc pe fiecare an de către Primarii comunelor pe baza ultimelor roluri de contribuțiuni.

Aceste liste provisorii se afișează în cea dintâi Duminecă a lunii lui Ianuarie, în fiecare comună.

Art. 29. Reclamațiunile se vor adresa Prefecturii în cele dintâi trei săptămâni de la data afișării, iar în comunele rurale la Subprefect, care le îndreptează Prefectului. După ce Prefectul, cu asistența Consiliului permanent, va fi hotărât asupra tuturor reclamațiunilor ivite, el încheie listele definitive și le publică negreșitu până la cea dintâi Duminică a lunii lui Februarie.

Art. 30. În cele trei săptămâni ce urmează, nemulțumiții vor putea apela în contra hotărârilor Prefectului la Tribunalul districtului, iar contra hotărârilor tribunalului, la Curtea de Casațiune până în 30 zile după primirea hotărârii Tribunalului.

Tribunalul și Curtea de Casațiune statuează de urgență.

Orice persoană admisă în listele electorale poate reclama înscrierea sau ștergerea oricărui individ omis, sau nedrept înscris în lista alegătorilor comunei din care el însuși face parte.

Art. 31. Listele o dată redigiate după îndeplinirea formalităților de mai sus, devin definitive de la 1 Martie și pentru tot cursul anului, până la următorul întâi Martie.

CAPITOLUL V

Despre adunarea alegătorilor Comunali

Art. 32. Adunarea alegătorilor în comunele urbane are loc din patru în patru ani spre alegerea membrilor consiliului comunal, reînnoindu-se aceștia pe jumătate prin tragerea la sorți din doi în doi ani.

La comunele rurale alegerea se face din doi în doi ani, reînnoindu-se numai o a treia parte din membrii la un an.

Această adunare se face la cea dintâi Duminică a lunii lui Noembrie. Ea nu se convoacă extraordinar, de cât la caz de vacanță cel puțin de o a treia parte a numărului întreg al consilierilor.

Art. 33. Primarul comunei convoacă pe alegători cel puțin cu 15 zile înaintea zilei fixate pentru alegere. Convocarea se face prin publicarea și afișarea zilei fixate la Primărie și în tot cuprinsul comunei.

Art. 34. Alegătorii se întrunesc într-o singură adunare, dacă numărul lor nu trece peste 300. Când numărul va fi mai mare colegiul se împarte în mai multe secțiuni analoage cu secțiunile în care este despărțită comuna. În afișurile sau publicațiunile de convocare, se arată anume în ce secțiune fiecare alegător are să voteze.

Art. 35. Adunarea alegătorilor nu se poate ocupa de cât numai de alegerile pentru care este convocată.

Art. 36. Primarele comunei, ori în lipsa sa cel mai în vârstă din membrii consiliului presidă adunarea; Secretarii sunt cei doi mai tineri din alegători.

Art. 37. Fiind mai multe secțiuni, fiecare are de președinte pe un membru al consiliului și Secretar precum susu.

Art. 38. Lipsind membrii Consiliului, Biroul se formează de către persoanele din sânul corpului alegătorilor, aleși de către însuși alegătorii.

Art. 39. Președintele are singur poliția adunării; nici o putere armată și nici un agent al poliției nu va putea sta în sală sau împrejurul sălii adunării, afară de cazul când aceasta se va cere de către Președintele.

Art. 40. Președintele face cunoscut adunării numărul persoanelor de ales.

Art. 41. Fiecare alegător chemat la rândul său, depune biletul său scris pe hârtie albă și închis într-o cutie cu două încuietori, ale căror chei se păstrează una de către președinte și alta de către cel mai bătrân dintre secretari.

Cel ce nu știe să scrie chiamă pe unul dintre alegători în care are încredere și-i scrie biletul.

Art. 42. După ce au fost chemați toți alegătorii succesiv după ordinea alfabetului, se mai face o ultimă chemare acelor care poate au lipsit din sală, iar scrutinul rămâne deschis până la ora 4 seara. Pentru asigurarea lui se vor pune pecețile mai multora dintre alegători și vor putea chiar rămâne în sală pentru paza lui.

Art. 43. La deschiderea urnei, fiecare bilet se desface înaintea publicului, numele ieșit se scrie de către fiecare Secretar pe o listă, și rezultatul general se proclamă de către Președinte.

Art. 44. Biletele care cuprind nume neînțelese, sau semne de ori ce natură, care ar presupune o prealabilă înțelegere, sunt nule.

Art. 45. Alegerea se face prin majoritate relativă, iar în caz când nu se va putea întruni o treime de voturi se va proceda la o nouă alegere în termen de 15 zile.

Art. 46. Procesele verbale ale alegerilor, constatatoare a tuturor operațiunilor săvârșite, se trimit de îndată Consiliului permanent; iar în orașele București, Iași, Craiova, Galați, Brăila, Ismail și Ploiești, Ministerului de Interne. Un al doilea exemplar al acestor procese verbale se conservă în cancelaria comunală.

Art. 47. Orice contestațiune asupra alegerilor se face la consiliile permanente în termen de 10 zile; iar în orașele București, Iași, Craiova, Galați, Brăila, Ismail și Ploiești, se adresează Ministerului de Interne, care, consultând Consiliul de Stat, va putea casa alegerile dacă se constată iregularități grave, în acest caz se procedează la alegeri noi în termen de 30 zile.

Casarea sau menținerea alegerilor nu poate prejudeca întru nimic acțiunea publică, care se poate intenta în contra acelor ce ar fi comis în cursul operațiunilor electorale, orice fel de delict, prevăzut și pedepsit de lege.

CAPITOLUL VI

Despre eligibili

Art. 48. Pentru a fi ales membru unui Consiliu comunal se cer aceleași condiții ca și pentru a fi alegător.

Art. 49. Funcțiunile de membri ai Consiliului comunal, sunt incompatibile cu orice funcție salariată a statului.

Art. 50. Membrii unuia și aceluiași Consiliu nu pot fi uniți între dâșii prin legături de înrudire, sau alianțe de familie, până la al treilea grad inclusiv.

Art. 51. Membrii Consiliului, la intrarea în funcție, pronunță următorul jurământ în fața unui delegat al Guvernului, iar cel al orașului București în fața Ministerului de Interne: „Jur credință Domnitorului, supunere legilor țării, și sprijin intereselor comunei. Așa să'mi ajute Dumnezeu”.

Art. 52. Membrii consiliului comunal rural își dau demisiunea lor către Subprefect, iar cei ai consiliilor urbane către Prefecți. Membrii consiliilor comunale din cele șapte orașe menționate în Art. 47, își dau demisiunea de-a dreptul către Ministerul de Interne.

CAPITOLUL VII

Despre întrunirea și deliberările Consiliilor comunale

Art. 53. Consiliul se adună de câte ori îi cer treburile speciale ale comunei; regulat însă el se convoacă cel puțin o dată pe lună, afară de aceasta se adună în ședințe extraordinare, ori de câte ori interesul comunei ar cere.

Convocarea se face prin primarele comunei, sau după cererea unei treimi a membrilor Consiliului comunal.

Convocarea se face cel puțin cu o zi înainte prin circulară, în care fiecare consilier subscrie că a văzut chemarea.

Art. 54. Consiliul nu poate delibera de cât fiind [de] față majoritatea absolută a membrilor săi. Dacă însă s-a făcut de două ori convocare regulată fără nici un rezultat, atunci la a treia convocare Consiliul lucrează cu membrii prezenți.

Art. 55. Primarele comunei, sau în lipsa sa întâiu său ajutor, ori în lipsa și a acestuia cel mai în vârstă dintre membri, deschide, presidă și închide ședința. Hotărârile se dau cu majoritate absolută de voturi; la caz de paritate, propunerea asupra căreia se debate, cade.

Art. 56. Toți membrii își dau votul pe față, afară numai de cazurile unde sunt persoane în joc, precum numiri în funcțiuni, revocări și suspendări de funcțiuni etc., în asemenea cazuri votul este secret.

Primarul votează cel după urmă.

Art. 57. Orice membru al comunei este oprit:

I. De a sta față la deliberarea chestiunilor în care are un interes personal, adică când hotărârea ce se va lua va putea aduce lui sau rudelor și aliaților lui vreun avantaj sau pagubă.

II. De a lua parte la vreun serviciu, la vreo strângere de dări, la vreo dare în antrepriză, sau a figura ca garant în vreo antrepriză a comunei.

III. De a interveni ca avocați sau plenipotenți în procesele pornite în contra comunei, precum nici a apăra cu plată vreun proces al comunei.

Art. 58. Toate hotărârile Consiliului se înscriu într-o condică ținută de Secretar, ele se subsemnează de membrii, și sunt pururi la dispozițiunea oricărui cetățean din comună, sau oricărei autorități, care ar voi să le cunoască.

Cu toate acestea, Consiliul poate decide pentru un timp mărginit secretul deciziunilor luate cu ușile închise. Acest secret este numai în privința particularilor, iar nu și a autorității.

Art. 59. În tot anul Consiliul comunal, înainte de a se ocupa de buget, face un raport detaliat, asupra administrațiunii și asupra trebilor comunei, care se va și publica.

Art. 60. Ședințele Consiliului sunt totdeauna publice, când va fi de tratat o chestiune de buget, de dări noi, de înstrăinare de vreo avere comunală, de contractare, de împrumuturi, de înființări de stabilimente de utilitate publică, și într-un cuvânt de orice chestiune care atinge direct interesele comunale fără a pune în joc nici o persoană.

Art. 61. Primarul are poliția adunărilor; el are facultatea de a pune să aresteze și a trimite înaintea Tribunalului Polițienesc pe orice individ care ar veni să turbure liniștea și buna ordine a Adunării prin o purtare necuviincioasă.

Art. 62. Consiliul comunal face [el] însuși regulamentul său de ordine și de serviciu interior.

Art. 63. În acest regulament, Consiliul va hotărî amende, pentru acei din membri, care ar lipsi de la ședință fără vreun motiv primit de majoritate. Productul acestor amende va intra în casa comunală.

Art. 64. Consiliul comunal nu poate delibera asupra obiectelor străine atribuțiilor sale.

Când consiliul ar fi luat o rezoluție abătută de atribuțiile sale, sau care vatămă interesul general, capul comunei este dator a închide ședința și a înștiința pe Subprefect, care va raporta neîntârziat cazul Prefectului; pentru orașele menționate la art. 47, înștiințarea se va face către Ministerul de Interne.

La asemenea întâmplare autoritatea poate suspenda punerea în lucrare a unei rezoluții a Consiliului și chiar adunările acestuia.

Comitetul permanent decide dacă suspendarea poate fi menționată.

Atât Prefectul cât și Consiliul comunal pot apela la Ministerul de Interne, de rezoluția Comitetului permanent și Ministerului hotărâsc luând avizul Consiliului de Stat.

Motivele suspendării se comunică nemijlocit Consiliului comunal.

Dacă anularea rezoluției Consiliului comunal nu intervine până la 60 zile de la comunicarea motivelor, suspendarea este ridicată.

Art. 65. Domnul poate, printr-o ordonanță motivată, să anuleze actele autorităților comunale care ar fi abătute de [la] atribuțiile lor, contrarie legilor, sau ar vătăma interesul general.

Cu toate acestea actele aprobate de Comitetul permanent vor trebui a fi anulate în termen de 60 zile de la data aprobării.

După trecerea acestor 60 zile actele Consiliului comunal nu pot fi anulate de cât prin puterea legislativă.

Art. 66. Dacă Consiliul comunal ar urma a se depărta de atribuțiile sale sau dacă actele sale ar fi de natură a tulbura ordinea publică, Domnul poate pronunța disolvarea Consiliului și anularea deliberațiilor sale; două luni cel mult după disolvare se fac noi alegeri; în acest interval afacerile comunei se administrează de o Comisiune numită de Guvern și compusă din persoanele ce au întrunit mai multe voturi la cea din urmă alegere.

CAPITOLUL VIII

Atribuțiile Consiliului comunal

Art. 67. Deliberațiunile Consiliului comunal cuprind în de obște privegherea și apărarea tuturor intereselor speciale ale comunei, precum și obiectele ce-i sunt supuse spre deliberare de autoritățile administrative superioare.

Consiliul controlează, deșteptă și ajută pe capul comunei și pe ajutorii săi, în administrațiunea trebilor locale ale comunei. Deliberațiile Consiliului sunt precedate de o cercetare prealabilă când Guvernul o judecă de trebuință, sau când ea se prescrie de regulamentele administrative.

Art. 68. Deliberațiile Consiliului privesc:

- a. Obiectele pe care le regulează de-a dreptul prin chibzuirile sale. Aceste chibzuiuri devin lucrătoare, dacă în termen de 30 zile nu s-a anulat de Comitetul permanent sau de Ministerul de Interne.
- b. Obiectele asupra cărora deliberările Consiliului comunal, pentru a se putea pune în lucrare, au trebuință de aprobarea Comitetului permanent sau a Ministerului de Interne, de o ordonanță Domnească sau de o lege.
- c. Obiectele asupra cărora Consiliul este chemat a-și da numai socotința.
- d. Obiectele lăsate regulării Consiliului
- e. Obiectele asupra cărora Consiliul poate a-și exprima dorințele sale.

Art. 69. Consiliul regulează prin deliberarea sa:

1. Păstrarea, îmbunătățirea și chipul administrației averii comunale, pentru ca să nu se risipească, să aducă pururea cel mai mare folos putincios, și locuitorii comunei să se bucure deopotrivă de rodirile ei.
2. Condițiile arenduirilor (imposesierilor) și a închirierilor proprietăților, productelor și a veniturilor comunei, când termenul lor nu trece peste trei ani precum și condițiile adjudecațiilor.
3. Chipul întrebuințării și împărțirea pășunii și a rodirilor comunale, și condițiile la care au a se supune fețele împărțitoare, afară dacă ar urma reclamațiune în contra regulării Consiliului comunal, când atunci lucrarea este supusă aprobației Comitetului permanent sau Ministerului de Interne pentru cele șapte orașe menționate la articolul 47.
4. De ar avea comuna pădure proprie, chipul împărțirii acesteia între locuitori, conformându-se legilor forestiere.

Art. 70. Orice regulare a Consiliului comunal asupra obiectelor arătate în articolul

precedent, se comunică nemijlocit Subprefectului de către capul comunei, sub luare de adeverințe de primire, spre a se transmite Comitetului permanent. Dacă acesta nu anulează, până în 30 zile de la data adeverinței, regularea Consiliului comunal ca abătută de legile și regulamentele administrative, sau după reclamația vreunei fețe interesate, ea se poate pune în lucrare. Reclamantului îi rămâne recursul deschis și peste acest termen.

Prefectul statuând în Comitetul permanent poate însă amâna punerea în lucrare a regulării Consiliului comunal încă alte 30 zile, făcându-i cunoscută înaintea expirării termenului întâi.

Art. 71. Obiectele pentru care chibzuirea Consiliului comunal este supusă aprobației formale a Comitetului permanent, și în unele cazuri chiar dobândirea unei ordonanțe Domnești sau unei legi, sunt următoarele:

1. Bugetul cheltuielilor comunale și mijloacele pentru a le acoperi.
2. Sumele anuale ale veniturilor și ale cheltuielilor comunale.
3. Cumpărările, înstrăinările, schimbările de averi nemișcătoare sau de drepturi ale comunei, constituirea de ipotece (amanetările), delimitația și împărțirea de nemișcătoare în de-a vâlmășie, afară dacă această împărțire s-ar ordona de către autoritatea judiciară.

Dacă valoarea celor de mai sus întrece 3000 lei, sau două zecimi din venitul obișnuit al comunei, se cere încuviințarea Domnească.

4. Darea cu dobândă și întrebuințarea banilor comunei.
5. Condițiile imposesierii sau închirierii de nemișcătoare ale comunei către alte fețe, precum și de acele pe care comuna însăși ar voi a le lua în posesie sau chirie, dacă termenul ar întrece un an.
6. Așezarea, schimbarea sau oborirea de contribuții comunale, și de regulamente atingătoare de ele.
7. Proiectele de clădiri, de reparații însemnate, sau de dărâmări ce ar voi să întreprindă comuna.
8. Deschiderea și închiderea de ulițe și piețe publice, precum și proiectele de aliniere.

9. Direcția și deschiderea drumurilor vecinale și laterale, potrivit legilor și reglementelor, și fără jicnirea legilor privitoare la expropriațiunea pentru folosința publică.

10. Brudinile (taxa de poduri) și alte dări de asemenea natură ce s-ar proiecta a se statornici pe teritoriul comunei.

11. Reglementele sau tarifele atingătoare de strângerea venitului, de închirierea locurilor de bălciuri (iarmaroace), târguri, piețe și zahanale, de dejugătoare pe drumurile publice, precum și taxa cântarului, a măsurilor și a cotitului.

12. Primirea darurilor și a legaturilor făcute comunei, sau așezămintelor comunale, când valoarea lor nu întrece zece mii lei.

De au urmat reclamații în contra darului sau legatului, aprobarea Comitetului permanent se notifică totodată părții reclamante pe cale administrativă.

Orice reclamație în contra aprobației Comitetului permanent trebuie a se face cel mult până la 30 zile după notificare.

Când valoarea darului sau legatului trece peste zece mii lei, primirea ei este supusă încuviințării Domnului.

13. Fixarea numărului și împărțirea parohiilor comunei, cercetarea și aprobarea bugetelor parohiilor prelucrate de respectivele episcopii ale parohiilor.

La această lucrare vor fi ascultați preoții parohiei precum și protoiereul de care parohiile atâră.

Art. 72. Deliberările Consiliilor comunale rurale, asupra obiectelor arătate în articolul precedent, se adresează de asemenea Subprefectului, iar ale Consiliilor urbane, la Prefect; Prefectul este dator a le transmite nemijlocit Comitetului spre aprobare. Se face excepțiune pentru cele șapte orașe ale căror Consilii comunale se adresează Ministerului de Interne.

Comitetul permanent sau Ministerul refuzând aprobarea, Consiliul comunal poate apela la Consiliul de Stat.

Art. 73. Obiectele asupra cărora Consiliul comunal este chemat a-și da numai socotința sunt următoarele:

1. Proiectele de aliniere ale drumurilor mari în interiorul orașelor, târgurilor și satelor.

2. Primirea darurilor și legaturilor făcute așezămintelor de binefacere, atârăte de comună.

3. Autorisarea ce ar cere aceste așezăminte de a se împrumuta, de a cumpăra, de a schimba, de a înstrăina, de a porni procese, de a se învoi.

4. Întrunirea de sate, cătune, slobozii, într-o singură comună; deslipirea unei secții de sat pentru a forma o singură comună sau pentru a se lipi la o altă comună.

5. Cererile de împământenire ale străinilor domiciliați în comună.

Nici o împământenire nu va putea fi cerută dacă nu va fi însoțită de certificat liberat de Consiliul comunal unde postulantul va fi petrecător.

6. În fine, toate obiectele asupra cărora consiliile comunale sunt chemate a-și da socotința, prin legile sau regulamentele administrative, sau asupra cărora s-ar consulta de către administrația superioară.

Art. 74. Consiliile comunale pot a-și exprima dorințele tuturor obiectelor de interes local.

Consiliile comunale nu pot a se pune în comunicațiune cu alte consilii comunale, de cât în chestii de interese locale reciproce; le este oprită a face sau a publica vreo protestațiune, proclamațiune sau adrese.

Art. 75. Consiliile comunale deliberă asupra sumelor prezentate în fiecare an de către primari sau capul comunei.

Ele cercetează și fixează socotelile celorlalți funcționari ai comunei fără prejudiciul acțiunii Comitetului permanent, a Ministerului de Interne și a Curții Compturilor.

Art. 76. În ședințele unde se cercetează sumele capului comunei, consiliul însemnează prin vot secret pe acela dintre membrii săi, care are să înlocuiască pe capul comunei în președinția consiliului.

Capul comunei poate asista la deliberațiuni pentru a da lămuririle trebuitoare, el se retrage însă la vot.

Loctiitorul său în președinție trimite de-a dreptul deliberațiunea Subprefectului sau Ministerului de Interne pentru acele șapte orașe arătate la art. 47.

Art. 77. Consiliul face reglementele pentru administrația interioară a comunei și ordonanțele de poliție comunală.

Aceste reglemente și ordonanțe nu pot fi contrarii legilor și reglementelor de administrație generală sau districtuală.

Copie după aceste se trimit până în 48 ore, la comunele rurale, Subprefectului, la comunele urbane Prefectului, pentru a o transmite Comitetului permanent, și pentru cele șapte orașe Ministerului de Interne.

Consiliile comunale pot fixa pedepse pentru călcătorii regulamentelor și ordonanțelor lor interioare, dacă asemenea pedepse n-ar fi hotărâte încă de legi, ele însă nu vor putea întrece pedepsele de simplă poliție.

Art. 78. Consiliul numește:

1. Pe funcționarii de orice grad în comună.

2. Arhitecții și împiegații însărcinați cu clădiri sau conservarea edificiilor comunale.

3. Directorii și conservatorii de așezăminte de folosință publică, sau de petrecere, atârinate de comună, precum și membrii tuturor consiliilor ce s-ar rândui în privirea administrației comunei.

4. Directorii, chirurgii și veterinarii ce se întrețin cu cheltuiala comunei se numesc de Consiliul comunal, dintre cei recunoscuți de Consiliul medical superior, cu dreptul de a exercita profesiunea lor.

5. Profesorii și institutorii școlilor întreținute de comună, se numesc de Consiliul comunal, dintre cei recunoscuți de Consiliul superior al Instrucțiunii publice.

Art. 79. Consiliul revocă sau suspendă împiegații plătiți de comună și a căror numire îi este atribuită. Aceștia însă pot apela la Comitetul permanent.

Art. 80. Consiliile comunale ale orașelor București, Iași, Craiova, Galați, Brăila, Ploiești și Ismail, în toate cazurile prevăzute prin articolul de mai sus și în cele următoare unde Consiliile sunt datoare a se adresa spre notificare sau aprobare către Comitetul permanent, se vor adresa la Ministerul de Interne.

Stricând Ministerul hotărârea acestor consilii sau refuzând aprobarea sa, ele pot a se adresa Consiliului de Stat și în cel de pe urmă apel la Consiliul Miniștrilor.

Art. 81. Comunele își vor păstra vechile lor numiri. Preschimbările nu se pot face de cât după cererea comunei, încuviințată de Comitetul permanent și aprobată prin decret Domnesc.

CAPITOLUL IX

Despre primar și atribuțiile sale

Art. 82. Fiecare comună urbană sau rurală are în capul ei un magistrat numit primarul comunei.

Art. 83. Primarul comunei în comunele rurale se alege de alegătorii comunei de odată cu membrii consiliului și se aprobă de Prefect; în comunele urbane se numesc de Domn dintre cei trei consilieri care vor fi întrunit voturi mai multe la alegeri.

Art. 84. Puterea executivă alege și întărește dintre consilieri șase ajutoare pentru orașele ce trec peste 40.000 locuitori, patru pentru orașele până la 15.000, trei pentru orașele de la 15.000 până la 6000, doi pentru comunele de la 6000 până la 3000 suflete și unul pentru comunele mai mici.

Art. 85. Primarii comunelor și ajutoarele lor se reînnoiesc de odată cu membrii ce ies jumătate plus unu, din doi în doi ani în comunele urbane, și la un an la comunele rurale, conform art. 32. În comunele urbane Primarul se numește dintre cei noi aleși conform art. 83, iar ajutoarele dintre toți consilierii.

Art. 86. Tragerea la sorți a membrilor ce ies, se va face în ședință publică. Această ședință se va anunța cel puțin cu șapte zile înaintea tragerii la sorți a membrilor ce ies.

Alegătorii nu se vor putea convoca pentru alegeri de cât peste 15 zile după ce se va publica numele membrilor ieșiți. Membrii ce ies vor funcționa până se vor face noi alegeri.

Art. 87. Primarul este singurul însărcinat cu administrarea comunei, el poate însă delega parte din căderile sale unuia sau [la] mai mulți din ajutorii săi, ori în lipsa acestora la însuși unii din membrii comunei cu drept de alegător.

Art. 88. Primarul fiind totodată și un delegat al administrației centrale, se află sub autoritatea Guvernului. El este un magistrat însărcinat cu privegherea poliției, menținerea ordinii publice, cu luarea tuturor măsurilor privitoare la buna stare și liniștea locuitorilor comunei, și în sfârșit cu orice alte îndatoriri ce i s-ar pune de lege.

Art. 89. Primarul este însărcinat cu subautoritatea administrațiunii superioare cu următoarele îndatoriri:

a. Cu publicarea și executarea legilor și regulamentelor generale.

b. Cu executarea măsurilor de asigurare publică

c. Cu poliția comunală a piețelor publice, a stradelor etc.

d. Cu conservarea și administrarea proprietăților comunei și a drepturilor ei.

e. Cu articolele de îndestulare publică.

f. Cu căutarea veniturilor, privegherea stabilimentelor comunale, și cu comptabilitatea comunală.

g. Cu redacțiunea bugetului și darea socotelilor de cheltuieli.

h. Cu propunerea către Consiliu a creării de noi venituri comunale.

i. Cu învoirea târgurilor, facerea contractelor și adjudecarea lucrărilor comunale, conform încheierilor Consiliului comunal, în marginea legilor și a regulamentelor în ființă.

k. Cu înfățișarea drepturilor comunale înaintea justiției, ca reclamant sau ca apărător, sau cu delegarea acestui drept către oamenii de specialitate.

j. Cu dresarea listelor electorale.

Art. 90. Măsurile luate de Primar în cercul atribuțiunilor sale, se dau sub formă de dispozițiune.

Art. 91. În orașele care trec peste o populațiune de 3000 locuitori, Domnul are dreptul de a încredința privegherea și menținerea ordinii publice unui anume funcționar de Poliție, care în București poartă titlu de Prefect de Poliție, iar în celelalte orașe de Cap, ori de Comisar de poliție.

Art. 92. Primarul este însărcinat cu actele civile și le poate delega la unul din ajutorii săi, sau la unul din consilieri.

Art. 93. Primarul este însărcinat cu judecări de contravențiuni de simplă poliție, conform legii de instrucțiune penală.

Art. 94. Nu pot fi Primari nici ajutor, funcționarii Statului sub orice denumire, sau întreprinzătorii de venituri și lucrări publice ale comunei.

Art. 95. Primarii și ajutorii lor, pot fi suspendați de către Prefecți în comunele mai jos de 3.000 locuitori; iar la cele de o mai mare populațiune numai de către Ministerul de Interne.

Revocarea lor la comunele de mai puțin de 3.000 locuitori, se face numai de către Ministerul de Interne; iar la comunele ce trec peste 3.000 locuitori, numai de către Domn.

Art. 96. Primarul are supravegherea ospiciilor, birourilor de binefacere, școlilor, caselor de închisoare ale comunei, bisericilor, întrucât se atinge de conservarea și întreținerea lor.

În privința aceasta el vizitează zisele stabilimente de câte ori socoate de cuviință și arată Consiliului abuzurile ce a descoperit și îmbunătățirile ce sunt trebuitoare.

Art. 97. În caz de răscoală, atrupamente ostile, de loviri grave făcute păcii publice, sau de alte evenimente neprevăzute, când cea mai mică întârziere ar putea cauza pericole sau pagube pentru locuitori, primarul poate face reglemente și ordonanțe polițienești (afară de orașele unde sunt Prefecți, Capi și Comisari

de poliție) cu condițiune de a le comunica îndată Consiliului comunal, și de a trimite de îndată copie către Prefecți, alăturându-i și motivele pentru care el a crezut a se dispensa de a recurge la Consiliu. Execuțiunea va putea fi suspendată de către Prefect sau Subprefect. Aceste regulamente și ordonanțe vor conține de îndată de a avea efect, dacă nu vor fi întărite de Consiliul comunal în cea dintâi ședință.

Art. 98. Primarul este însărcinat cu îngrijirea de a feri și a opri întâmplările ce ar putea fi ocașionate de furioșii și nebunii lăsați în libertate.

Dacă va fi necesitate, Primarul poate ordona depunerea furiosului sau a nebunului cu a cărui pază și îngrijire nu s-ar însărcina familia, într-o casă de sănătate sau ospiciu, cu acesta însă de a înștiința în termen de trei zile pe Procurorul de lângă Tribunalul județului.

Art. 99. Primarul are datoria de a priveghea persoanele și locuințele date prostituțiunii. El ia toate măsurile cuvenite pentru a asigura sănătatea și liniștea publică.

Consiliul face în privința aceasta regulamentele ce le socot trebuitoare și folositoare.

Art. 100. Poliția spectacolelor aparține Primarului, el poate opri în împrejurări grave orice reprezentațiune pentru a asigura paza liniștei și a moralității publice.

Primarul execută regulamentul făcut de Consiliul comunal în privința spectacolelor.

Consiliul priveghează de a nu se da nici o reprezentațiune contrarie ordinii publice.

Art. 101. Primarul, sau în lipsa sa ajutorul delegat de el, verifică cel puțin o dată pe lună starea casei comunale.

El redige un proces verbal de verificare, și-l supune Consiliului comunal.

Art. 102. Primarul poate suspenda pentru un termen ce nu va trece însă peste șase săptămâni, pe împiegații comunei, afară însă de Secretaru (scriitoru) și Perceptorul (strângătorul de dări).

La cas de necesitate de a suspenda unul din acești funcționari, primarul propune această măsură Consiliului.

Art. 103. Primarul priveghează la păstrarea arhivelor, titlurilor, documentelor comunei și registrelor stării civile și priveghează ca aceste acte să nu se piardă, sau să se înstrăineze din deposit. Un îndoit inventar se face despre toate aceste acte.

Art. 104. Regulamentele, ordonanțele, corespondențele, fie ale Consiliului, fie ale Primarului, se subscriu de către Primar sau ajutorul ce-l înlocuiește, și se contrasemnează de Secretar.

Dacă cazul s'a hotărât în Consiliu, acesta se menționează în publicațiune și în celelalte acte.

Art. 105. Regulamentele și ordonanțele Consiliului sau ale Primarului se publică prin îngrijirea Primarului prin proclamațiuni și afișe.

În sate publicațiunea se face prin citirea în public la eșirea din biserică și la casa comunală. Aceste regulamente devin îndatoritoare a cincea zi după publicațiunea lor, afară de casurile când termenul va fi determinat prin însuși regulamentul sau ordonanța dată.

Aceste regulamente și ordonanțe se dau în forma următoare:

Primarul (sau Primarul și Consiliul comunal) din comuna.....județul.....plasa..... hotărâsc sau ordonă.....

Art. 106. Primarii sunt plătiți din cutia comunală. Lefile lor se hotărâsc de către Consiliul comunal. Comitetul permanent însă are dreptul de a modifica cătimea lor în proporțiune cu greutatea funcțiunei și cu mijloacele comunei. Ajutorii vor avea numai diurnă pentru zilele în care vor fi lucrat.

Art. 107. Semnul distinctiv al Primarilor comunali va fi o eșarfă cu colorile naționale purtate la cingătoare.

Art. 108. În cas de răscoală, atrupamente ostile, sau de loviri grele, făcute păcii publice, primarul sau acela ce-l înlocuiește, va putea cere de-a dreptul intervențiunea puterii armate comunale sau a autorității militare care vor fi datoare a se conforma acestei cereri.

Cererea va trebui a fi pururi făcută în scris.

CAPITOLUL X

Despre Secretarul (scriitorul) Consiliului comunal

Art. 109. În fiecare comună urbană este un Secretar, în fiecare comună rurală este un scriitor. Acest funcționar este numit, suspendat și revocat de către Consiliul comunal.

Numirile, suspendările și revocările, trebuie a fi încuviințate de Comitetul permanent.

Suspensiunea poate însă fi aplicată provisoriu de către Consiliul comunal.

Art. 110. Afară de casurile de boală sau de serviciu public nesalariat, când absența secretarului sau a scriitorului va dura mai mult de o lună, acela care îl va fi înlocuit se va bucura de salariul său.

Art. 111. Consiliul comunal, cu apreciațiunea Comitetului permanent, hotărăște salariul secretarilor și al scriitorilor.

Art. 112. Secretarul și scriitorul este în special însărcinat cu redacțiunea proceselor verbale, și cu transcripțiunea tuturor deliberărilor. El pentru aceasta ține un registru scris și parafat de primarul comunei.

Procesele verbale transcrise sunt adeverite de primar și de secretar sau scriitor.

Art. 113. Secretarul (scriitorul) este dator a se conforma cu instrucțiunile ce-i sunt date, fie de Consiliu, fie de primar, sau de ajutorul ce-l înlocuiește.

CAPITOLUL XI

Despre perceptor sau strângătorul dărilor comunei

Art. 114. Consiliul comunal numește, suspendă sau revocă pe perceptor, însă cu apreciațiunea Comitetului permanent.

Art. 115. Consiliul comunal hotărăște onorariul sau alte trebuințe ale perceptorului. Tot Consiliul comunal hotărăște garanția ce este a se cere de la dânsul.

Art. 116. Primarul priveghează ca această garanție, o dată hotărâtă, să fie depusă și reînnoită la cas de trebuință.

Art. 117. Perceptorul este însărcinat singur și pe răspunderea sa, a efectua recetele comunale și a achita după mandate regulate, cheltuielile ordonanțate până la sumele speciale ale fiecărui articol al bugetului sau al creditului special.

CAPITOLUL XII

Despre cheltuielile comunale

Art. 118. Cheltuielile comunelor se împart în obligatorii și facultative

Art. 119. Consiliul comunal este ținut de a cuprinde anual în buget toate acele cheltuieli, câte sunt rostite de legi ca obligatorii.

Cele mai de căpetenie sunt următoarele:

- a.* Întreținerea localului Primăriei și cheltuiala cancelariei comunei.
- b.* Cheltuielile de tipar în trebuința comunei.
- c.* Abonamentul la gazeta oficială.
- d.* Cheltuielile pentru recensimea populației.
- e.* Cheltuielile pentru registrele Statului civil, și partea tabelor statistice privitoare la comună.
- f.* Plata primarului, a perceptorului comunal, și a însărcinaților cu strângerea acciselor.
- g.* Plata guardiștilor, a sergenților, a pompierilor, a vătășeilor și a celorlalți funcționari de comune urbane sau rurale.
- h.* Plata și cheltuielile oficiului comisarilor și împiegaților poliției, precum sunt determinate de legi.
- i.* Pensunile funcționarilor municipali și comunali.
- k.* Cheltuielile de chirii și reparațiile localului judecătorilor de plăși (ocole), precum și cumpărarea și întreținerea mobilierului.
- l.* Cheltuielile instrucțiunii publice, conform legilor.
- m.* Leafa preoților și a altor servitori ai bisericilor, acolo unde bisericile nu au venituri proprii îndestulătoare.
- n.* Cheltuiala și întreținerea ospiciilor, a săracilor, neputincioși[lor], a copiilor găsiți, a caselor de popreală.
- o.* Reparațiunile cele mari și mici ale edificiilor comunale, afară de clădirile militare și edificiile consacrate cultului, ale căror construcțiuni se cuvine a forma obiectul de contribuțiuni extraordinare.
- p.* Îngrădirea cimitirelor, întreținerea și mutarea lor în casurile hotărâte de legi și de regulamentele de administrațiune publică.
- q.* Cheltuielile pentru iluminarea și pavarea stradelor, pentru ape, grădini și plantațiuni publice și alte asemenea.
- r.* Cheltuielile pentru planuri și alinieri.

s. Cheltuielile consiliului de experți în comunele unde se vor institui prin legi.

t. Contribuțiunile și plățile stabilite de legi, asupra averilor și veniturilor comunale.

u. Plata datoriilor a căror se poate cere plată, și în general toate celelalte cheltuieli puse prin dispozițiuni de lege, în sarcina comunelor.

Art. 120. Când una din cheltuielile obligatorii interesează mai multe comune, ele contribuiesc la dănsese în proporțiune cu interesul ce-l au ele, în cas de refuz sau de neînțelegere asupra proporțiunii acestui interes, și asupra sarcinilor ce sunt de purtat, Comitetul permanent intervine și hotărăște, lăsând însă părților interesate recursul către Ministerul de interne. Dacă însă obiectul se atinge de comune din județe deosebite, chestiunea se hotărăște de Domnu după raportul Ministerului de interne.

Art. 121. În toate comunele, când Consiliile comunale ar căuta a se feri de plata datoriilor obligatorii ce legea pune în sarcina lor, refuzând alocațiunea lor în total sau în parte, Comitetul permanent, după ce va fi ascultat pe Consiliul comunal, va înscrie ex-officio cheltuiala la buget, în proporțiune cu trebuința.

Consiliul comunal va putea apela la Ministerul de interne.

Art. 122. În orașele București, Iași, Craiova, Galați, Brăila, Ploiești și Ismail, înscrierea acestor cheltuieli se va face ex-officio de către Ministerul de interne. Consiliul comunal va putea apela la Consiliul Miniștrilor, care va hotărî după ce va avea avisul Consiliului de Stat.

CAPITOLUL XIII

Despre veniturile comunale

Art. 123. Consiliul comunal este dator a înscrie anual în buget și specificându-se toate veniturile comunei, precum și acelea care legea îi atribuie, acelea ce ea își crează din nou, și escedintele anilor trecuți.

Art. 124. Fiecare comună are dreptul a se impune extraordinar; aceasta se hotărăște de către Consiliul comunal, prin majoritate absolută a tuturor membrilor.

Noua contribuțiune, înainte de a se pune în lucrare, se afișează în curs de 15 zile la ușa casei comunale, spre a se putea cunoaște de contribuabili. În acest timp contribuabilii ce s-ar socoti loviți, sau prin noua dare sau prin cotisațiune, vor putea reclama la Consiliul comunal.

Oricare să fie hotărârea Consiliului asupra acestor reclamațiuni, Consiliul o dată cu procesul-verbal ce va trebui să-și încheie despre noua dare, va fi dator a trimite Comitetului permanent și toate cererile și reclamațiunile ce va fi primit în contra noilor dări.

Art. 125. Noile contribuțiuni nu se vor putea strânge de cât după ce cu avisul Comitetului permanent se va fi încuviințat strângerea lor prin Ministerul de interne, la comunele rurale, și ordonanță Domnească, la comunele urbane.

CAPITOLUL XIV

Despre comptabilitatea comunală

Art. 126. Consiliul comunal al fiecărei comune urbane sau rurale, se adună în fiecare an la 2 Mai, spre a proceda la regularea provizorie a socotelilor anului trecut.

El se adună la 1 Septembrie, spre a delibera asupra bugetului cheltuielilor și al veniturilor comunei pe anul viitor.

Art. 127. Bugetele și socotelile comunelor se depun la casa comunală, unde fiecare contribuabil poate lua cunoștință de ele.

Aceste bugete și socoteli se vor și publica și anume prin afișe tipărite, de câte ori zisele bugete vor fi de o sumă ce va trece peste 50.000 lei, iar neajungând această cifră, publicarea se face numai prin afișe scrise și lipite la ușa casei comunale.

Art. 128. Bugetele și socotelile se supun de către Primar aprobațiunii Comitetului permanent, iar pentru cele șapte orașe Ministerului de interne, care încuviințează cu reserva însă a cercetării definitive a socotelilor de către Curtea de Compturi.

Orice alocațiune pentru o cheltuială facultativă, care va fi fost redusă de către Comitetul permanent, nu va putea fi cheltuită de către Primar, fără o nouă deliberațiune a Consiliului comunal.

Consiliile comunale sunt datoare, când supun bugetul și socotelile lor la aprobațiunea Comitetului permanent, să certifice că ele au fost publicate și afișate.

Art. 129. Socotelile trebuie a fi trimise în fiecare an Comitetului permanent, înainte de 1 Iulie. Bugetele trebuie a fi trimise înainte de 15 Octombrie.

Comitetul permanent va trimite comisari pe compta personală a autorităților comunale care ar fi întârziat cu trimiterea socotelilor și a bugetelor.

Art. 130. Când prin împrejurări neprevăzute, o administrațiune comunală va fi recunoscut necesitatea de a face o cheltuială care nu era alocată în buget, aceasta va face obiectul unei cereri speciale către Comitetul permanent.

Art. 131. Nici o plată din casa comunală nu se va putea face de cât în puterea unei alocațiuni cuprinsă în buget, încuviințată de Comitetul permanent, sau a unui credit special încuviințat de acesta și Comitetul permanent.

Nici un articol din cheltuielile bugetului, nu poate fi covârșit și nici un virament nu se poate face fără învoirea Comitetului permanent.

Art. 132. Cu toate acestea, Consiliile urbane sau rurale pot face cheltuieli reclamate de împregiurări neapărate și neprevăzute, luând într-aceasta o rezoluțiune motivată, care trebuie a fi îndată adresată Comitetului permanent sau Ministerului de interne pentru cele șapte orașe mari.

În cazul când cea mai mică întârziere ar ocasiona o pagubă vederată, Primarul poate, sub răspunderea sa, face trebuitorile cheltuieli, cu îndatorirea însă, că de îndată să încunoștiințeze Consiliul comunal, care deliberă dacă primește sau respinge cheltuiala, și Comitetul permanent pentru a aproba. Mandatele asupra casei comunale, ordonanțate de Primar, trebuie să fie subscribe de el, sau de înlocuitorii săi și contrasemnate de Secretarul sau scriitorul comunal

Dispozițiuni transitorii

Toate Consiliile urbane și rurale după noua legiuire se vor reînoi în totimea lor în cursul anului [în vederea] punerii în lucrare a legii de față.

Guvernul va determina epocile în care trebuie a se efectua operațiunile electorale relative la confecționarea listelor la întâia convocare a adunărilor alegătorilor comunali, precum și epoca alegerilor, observând termenele prescrise de art. 28, 29, 30, 31 inclusiv, pentru formarea listelor și de art. 32, 33 pentru convocarea alegerilor.

La întâile alegeri, în orașele de reședință, Biroul principal se va presida de către președintele Tribunalului de întâia instanță. Dacă vor fi mai multe secțiuni, fiecare va fi presidată de către un judecător din Tribunalul de întâia instanță.

În comunele unde nu sunt Tribunaluri de întâia instanță, Biroul se va presida de către cel mai în vârstă și de către preoți.

Pentru celelalte dispozițiuni se vor observa formele prescrise prin aceste legi.

Președinții și membrii Consiliului municipal și comunal astăzi existente, vor urma a-și îndeplini funcțiunile în cuprinderea legilor anterioare până când ei vor fi înlocuiți conform cu legea actuală.

LEGE
PENTRU ÎNFIINȚAREA CONSILIILOR JUDEȚENE
(DECRET[ATĂ] LA 31 MART. 1864, PROM[ULGATĂ] LA 2 APRILIE 1864)²

² Pentru a ușura lectura, în textul original am efectuat mici modificări de limbaj care nu afectează înțelesul și spiritul legii. Exprimarea epocii a fost păstrată. Însemnările cuprinse în paranteze drepte, ne aparțin.

TITLUL I

Despre reprezentațiunea intereselor locale ale județelor

Art. 1. În fiecare județ se statornicește un Consiliu care se adună periodic și represintă interesele locale colective și economice ale județului.

Art. 2. Fiecare plasă (ocol) trimite câte doi membri la Consiliul județean.

Orașele de reședință care nu fac parte din nici o plasă, se vor alătura pe lângă plasa cea mai apropiată printr-o ordonanță domnească.

Când numărul plaselor într-un județ va fi mai mic de cinci, încât să nu se poată complecta minimum de zece membri, atunci acest număr se va complecta împărțindu-se pe plăși în proporțiune cu populațiunea lor.

Art. 3. Președintele Consiliului județean se numește de către guvern din cei trei consilieri care au întrunit cele mai multe voturi la alegere.

Comisarul Guvernului pe lângă Consiliu este Prefectul județului.

Art. 4. Consiliul județean alege din sânul său un Comitet permanent compus din trei membri. Acest Comitet funcționează în lipsa Consiliului și se presidă de Prefectul județului.

Art. 5. Pe lângă numărul hotărât al membrilor Consiliului, fiecare plasă alege încă câte un membru supleant, pentru a îndeplini vacanțele întâmplătoare în cursul mandatului consilierilor.

Tot pentru acest sfârșit, Consiliul alege de asemenea, pe lângă membrii activi ai Comitetului permanent, și trei membrii supleanți.

Art. 6. Pe lângă Consiliul județean și Comitetul permanent, funcționează un secretar numit de Domn, din trei candidați prezentați de Consiliul județean.

Domnul îl poate revoca numai după cererea Consiliului sau a Comitetului permanent.

TITLUL II

Despre alegătorii Consiliului județean și listele electorale

Art. 7. Sunt alegători direcți ai Consiliului județean toți acei care întrunesc condițiunile prescise de legi pentru a lua parte la alegerile deputațiilor la Adunarea Legislativă.

Listele electorale formate după acea lege vor servi și pentru alegerea Consiliilor județene.

Art. 8. Alegătorii fiecărei plase formează un singur colegiu electoral.

Aceleași dispozițiuni care regulează alegerile deputațiilor la Adunarea Electivă se aplică și la alegerea membrilor Consiliilor județene.

TITLUL III

Despre adunarea alegătorilor județului

Art. 9. Convocarea colegiilor electorale pentru a proceda la alegerile generale de membri ai Consiliilor, se face prin ordonanță domnească, cel puțin cu trei săptămâni înaintea zilei fixate pentru alegeri; ea se publică prin ziarele oficiale și se afișează în toate comunele; ea arată ziua, ora și locul întâlnirii colegiilor, precum și numărul consilierilor ce au a se alege de fiecare colegiu.

Art. 10. Convocarea ordinară a colegiilor de ocoale urmează în cea dintâi Duminică a lunii mai.

Colegiile se pot convoca și extraordinar în cas de disolvare a vreunui Consiliu județean, sau pentru a îndeplini locurile vacante.

Art. 11. Alegătorii membrilor Consiliului județean se întrunesc în reședința ocolului unde-și au domiciliul lor public.

Votul se dă în persoană.

Nici un alegător nu poate vota decât într-un singur colegiu.

Art. 12. Președinția provisorie a colegiului electoral este dată celui mai în vârstă dintre alegătorii de față; patru din cei mai tineri (cu știință de carte) îndeplinesc provisoriu funcțiunile de scrutători și de Secretari.

Biroul provisoriu fiind așa format se procede la alegere, prin un singur scrutin și cu simplă majoritate a biroului definitiv, compus de asemenea de un Președinte, de doi Scrutători și de doi Secretari.

Art. 13. Colegiile electorale nu se pot ocupa de alta decât numai de alegerile pentru care s-au convocat. Oricare cuvânt, orice discuțiune sau deliberațiune politică sunt cu tot dinadinsul oprite.

Art. 14. Președintele colegiului are singur poliția Adunării.

Nimeni nu poate intra înarmat.

Nici o putere armată nu poate fi pusă în localul alegerilor sau în jurul lui. În cas de neorînduială, Președintele poate încă cere ajutorul puterii armate.

Autoritățile civile și militare sunt datoare a urma cererilor sale în ceea ce privește alegerile.

Art. 15. Președintele înștiințează pe Adunare de numărul consilierilor și al supleanților ce urmează a se alege, și de numele acelor ce înlocuie.

Art. 16. Întâmplându-se ca numărul votanților unui colegiu să se găsească mai mic decât jumătatea și unul a sumei alegătorilor înscrisi în lista oficială, operațiunea se întrerupe și alegerea se amână până după trei săptămâni.

Causa întreruperii se însemnează în procesul verbal, care subscris chiar în ședință de toți membrii biroului, se trimite nemijlocit Prefectului.

În cele zece zile ce urmează, Prefectul este dator a face o nouă convocare colegiului, observând formele statornicite mai sus.

La expirarea termenului de trei săptămâni se procede la alegere, oricare ar fi numărul alegătorilor de față.

Art. 17. Pentru candidații care n-ar fi dobândit majoritatea absolută a voturilor, se procede la un al doilea scrutin.

Acei care la acest al doilea scrutin vor fi dobândit în colegiu cele mai multe voturi, fie chiar mai puțin decât jumătate și unul a sumei voturilor rostite (majoritate relativă) sunt aleși.

În cas de paritate a voturilor se va decide prin sorți.

Art. 18. Procesul-verbal al alegerilor, împreună cu biletele și hârtiile atingătoare de ele (care trebuie a se parafa de Membrii biroului și de reclamanți), lista votanților și foile pe care Secretarii au însemnat voturile date, toate aceste acte, subscrise în ședință de biroul întreg, se trimit Comitetului permanent împreună cu lista oficială a alegătorilor, care a servit la apelul nominal.

Comitetul supune toate actele, împreună cu lista lor, Consiliului județean în ziua deschiderii.

Copia după procesul verbal, adevărită de birou, se depune la cancelaria Subprefectului plasei (ocolului), în reședința județului la cancelaria Prefecturii, unde oricine va putea cere a o vedea.

Art. 19. Comitetul permanent vestește fără întârziere tuturor aleșilor alegerea lor de membri activi sau supleanți la Consiliul județean.

Art. 20. Oricare reclamațiune în contra unei alegeri, se adresează Consiliului județean înaintea verificării titlurilor.

Art. 21. Numai Consiliul județean decide definitiv despre validitatea operațiunilor colegiilor electorale, întrucât privește alegerea membrilor săi. Iar în cât se atinge de hotărârea definitivă în contestațiunile pentru dreptul de alegător, ea este exclusiv de competența părții judiciare.

Art. 22. Consilierul ales în mai multe colegii, vestește opțiunea sa Comitetului permanent, și neîngrijindu-se a o vesti acestuia, o declară Consiliului județean, până la două zile după verificarea titlurilor; în casul contrar, Consiliul decide prin sorți pe care plasă represintă Consilierul care n-ar fi declarat opțiunea sa.

Art. 23. În cas de vacanță prin obțiune, moarte, demisiune sau altminterlea, atât a membrilor activi cât și a celor supleanți, aleși de vreo plasă, Prefectul va întruni colegiul respectiv în termen de o lună.

Art. 24. În timpul întrunirii Consiliului județean, el singur are dreptul a primi demisiunea membrilor săi, iar în intervalul sesiunilor, demisiunile se notifică Comitetului permanent.

Art. 25. Nimeni nu poate refuza funcția de membru al Consiliului județean la care s-ar alege, nici a se demisiona înaintea termenului mandatului său, decât pentru cuvintele următoare:

a. Vârsta de 60 ani împliniți.

b. Orânduire în serviciul Statului și mandat de deputat.

c. Îndeplinirea anterioară de funcțiuni de Consilier, în curs de un termen de-a rândul.

d. Boală și slăbiciune trupească, sau o altă forță majoră dovedită.

Consiliul județean hotărăște asupra admisibilității cuvintelor refuzului.

Oricine fără legiuite cuvinte admise de Consiliul județean, ar refuza zisele funcțiuni, sau ar demisiona înaintea termenului mandatului său, se va îndatora a plăti o amendă de la 15 până la 50 galbeni în folosul județului.

Câtimea globirii se pronunță de Consiliul județean, și încăsuirea ei se urmărește de către Comitetul permanent.

Apelul se face către Consiliul de Stat.

TITLUL IV

Despre eligibilitate

Art. 26. Sunt eligibili la Consiliile județene toți românii în vârstă de 30 ani, care se bucură de toate drepturile civile și politice acordate de lege.

Spre a putea fi ales membru sau supleant la Consiliile județene, trebuie să fi declarat cu 6 luni înaintea alegeri că în această privință își are domiciliul său politic în acel județ.

Art. 27. Nu pot lua parte la consiliul județean, Prefectul, judecătorii Tribunalului județului, Subprefecții, Casierii și toți Comptabilii județului, împiegații Prefecturii sau ai Subprefecturii, Secretarul Consiliului județean, Inginerii și arhitecții în serviciul județului, Prefectul și Comisarii de Poliție, militarii în serviciu activ în județ și călugării.

Nimeni nu poate face parte din două Consilii județene.

Art. 28. Rudele de aproape, tatăl și fiul, bunul (moșul) și nepotul, frații, cumnații, unchiul, nu pot fi tot într'un timp membrii aceluiași Consiliu județean.

La asemenea alegeri este preferat acela care a dobândit voturi mai multe, și la cas de paritate, cel mai în vârstă, iar la alegeri prin scrutin succesiv, cel dintâi ales.

Înrudirea ce s'ar întâmpla între doi consilieri în urma alegerilor, nu trage după sine revocarea mandatului lor.

Înrudirea se socotește desființată prin moartea femeii de la care provine.

TITLUL V

Despre Consiliul județean

CAPITOLUL I

Dispozițiuni atingătoare de întrunirea Consiliului și de modul deliberațiunilor sale

Art. 29. Ordonanța domnească de convocare precede fiecare întrunire a Consiliului județean, cel puțin cu trei săptămâni; ea se publică prin Monitorul Oficial. Prefectul invită anume pe Consilieri prin bilete pe la locuințele lor.

Art. 30. Consiliul județean se întrunește în sesiune ordinară la 15 octombrie a fiecărui an, în reședința județului.

Afară de sesiunea ordinară, Consiliul se poate convoca și în sesiune extraordinară.

Art. 31. Toate sesiunile sunt deschise și închise în numele Domnului, de Prefectul județului.

Prefectul presidează provisoriu Consiliul, doi din membrii cei mai tineri asistă deocamdată ca Secretari.

După verificarea titlurilor, Consiliul precede la alegerea de un Președinte, de un Vicepreședinte și de doi Secretari, formând așa biroul său definitiv pentru toate sesiunile anului.

Art. 32. Dăinuirea sesiunii ordinare este de trei săptămâni; ea nu se poate prescurta decât prin împreună înțelegere a Consiliului cu Prefectul; se poate însă prelungi cu opt zile în urma unei hotărâri a Consiliului.

Pentru o mai mare prelungire, învoirea Domnului este neapărată; ea se cere prin mijlocirea Prefectului.

În acest cas, Consiliul este dator să se ocupe, înainte de toate, de bugetul județului, dacă încă nu s-ar fi votat; sub nici un cuvânt sesiunea ordinară nu se poate prelungi peste cinci săptămâni.

Art. 33. Când Domnul convoacă vreun Consiliu județean în sesiune extraordinară, sau când autorisă prelungirea unei sesiuni ordinare, actul convocării sau al prelungirii menționează obiectele și ordinea deliberațiilor, din care Consiliul nu poate ieși.

Art. 34. Suspendarea sesiunii ordinare și închiderea sesiunii extraordinare înaintea săvârșirii lucrărilor pentru care a fost Consiliul convocat, se poate totdeauna pronunța de Prefect.

Suspendarea se referă prin Ministrul de interne la Consiliul de Stat, care statuează asupra hotărârii Prefectului.

Art. 35. Adunarea verifică titlurile alegerii membrilor săi, și hotărăște contestațiile care s-ar ivi în privirea lor.

Ea nu poate delibera dacă nu sunt [de] față cel puțin jumătate și unul din numărul membrilor consiliului anume fixat pentru fiecare județ.

Art. 36. După verificarea titlurilor, membrii Consiliului județean depun următorul jurământ în mâinile Prefectului: „Jur credință Domnitorului și supunere Constituției și legilor Țării mele”.

Nici un membru nu poate lua parte la deliberațiune până a nu depune acest jurământ.

Membrul care l-ar refusa, se consideră ca demisionat, și se înlocuiește îndată prin un membru supleant.

Art. 37. Consiliul determină prin un regulament interior modul după care exercită, conform legii de față, atribuțiile încredințate lui.

Art. 38. Ședințele Consiliului nu sunt publice, afară când deliberațiunile au de obiect votarea bugetului și a impozitelor ce urmează a se așeza asupra județului, precum și darea de seamă.

Toate încheierile Consiliului se publică în Monitor, nu însă și debaterile.

Art. 39. Consiliul votează cu glas tare prin apel nominal, sau prin ședere și sculare, iar asupra întregii propuneri sau încheieri, el votează numai prin apelul nominal.

Toate chestiunile de persoane, presentațiuni de candidați, numiri, revocări sau destituiri, se resolvă pururi prin scrutin secret.

Art. 40. Orice propunere, pentru a putea fi primită în discuțiune, trebuie a fi sprijinită de trei membri; Consiliul însemnează ziua debaterii.

Consiliul are dreptul de a despărți orice propunere și de a face amendament.

Art. 41. Toate încheierile se fac cu majoritate absolută a voturilor membrilor prezenți.

În cas de împărțirea voturilor, propunerea este respinsă.

Art. 42. Ședințele se închid și se deschid de Președinte; ele încep neapărat prin citirea procesului verbal al ședinței trecute, care, după ce s-a aprobat de Consiliu, se subsemnează de Președinte și de secretar.

Fiecare membru are dreptul de a reclama în contra procesului verbal. Majoritatea absolută hotărăște.

De asemenea, fiecare membru are dreptul de a cere menționare anume în procesul verbal că a votat pentru sau contra unei rezoluțiuni adoptate.

Art. 43. Afară de cazul de urgență, recunoscut de două treimi a membrilor de față, președintele hotărăște ordinea zilei, cel târziu cu o zi înaintea ședinței respective, după ce mai întâi a consultat Adunarea; ordinea zilei se afișează în sală.

Art. 44. Președintele are singur poliția adunării. În ședințele publice el poate, după chemarea la ordine adresată publicului, a ordona depărtarea turburătorului și chiar arestarea lui pe timp de 24 ore, fără prejudiciul pedepsei ce ar putea urma acțiunii Ministerului public.

Poliția este datoare a primi pe persoana trimisă de Președinte la arest, și a o ține închisă timpul arătat în ordinea Președintelui.

Art. 45. Membrii consiliului nu pot lua cuvântul decât după ce l-au cerut și li s-a dat de președinte.

Președintele recheamă la chestiune pe oratorul care se depărtează de ea.

Orice personalitate, orice injurie, orice imputare, cu rea intențiune, se socotește violare a ordinii.

În acest cas, Președintele recheamă pe orator anume la ordine, după ce mai înainte adunarea va fi ascultat explicațiile sale.

Rechemarea la ordine însă se menționează în procesul-verbal numai în urmarea cererii majorității.

Art. 46. Funcțiunile de membru al Consiliului județean nu sunt retribuite.

Art. 47. Fiecare membru represintă în Consiliu județul întreg, iar nu numai circumscripțiunea electorală care l-a ales.

Art. 48. Nici un membru al consiliului nu poate lua parte la o deliberațiune în care el, sau o rudenie a sa de aproape, (art. 28) ar avea un interes personal direct.

CAPITOLUL II

Atribuțiunile Consiliului județean

Art. 49. Consiliul județean se pronunță asupra tuturor intereselor exclusiv locale ale județului, fără prejudiciul aprobațiunii cerute pentru validitatea încheierilor sale, în casurile și modul prevăzut în capitolul următor.

El este chemat a se rosti și asupra tuturor obiectelor ce i se deferă de către corpul legiuitor sau de către guvern.

Art. 50. În fiecare an Consiliul votează bugetul cheltuielilor anului viitor și mijloacele pentru a le acoperi; asemenea cercetează și încheie sumele veniturilor și cheltuielilor anului trecut.

Art. 51. Veniturile județului se compun acum de odată:

1. De contribuțiunile adiționale pentru trebuințele județului, votate de Consiliul județean, în marginile autorizării puterii legiuitoare, pe lângă contribuțiunea directă către Stat.

Aceste contribuțiuni sunt:

a. *Obligatorii*, pentru acoperirea cheltuielilor ce legea pune în sarcina județului.

b. *Facultative*, pentru acele cheltuieli, ce Consiliul județean ar găsi cu cale a vota, spre întâmpinarea vreunui alt interes al județului.

2. Din o subvențiune din casa Statului în proporțiune cu cheltuielile ce trec de la administrația centrală în sarcina județului. Cifra acestei subvențiuni se fixează pe fiecare an de legea finanțială (Budget).

3. De alte venituri întâmplătoare ce se pot înființa, de trecătoarea pe poduri stabilite cu cheltuiala județului etc.

Art. 52. Cheltuielile județului sunt: 1. obligatorii, 2. facultative.

Obligatorii sunt toate cheltuielile ce legea pune în sarcina județului și pe care Consiliul este dator a le trece neapărat pe fiecare an în budgetul județului.

Ele sunt mai cu osebire următoarele:

1. Chiria și reparațiunile localurilor pentru Tribunal, Prefectură și Casarma de jandarmi, destinate județului; cumpărarea și întreținerea mobilierului trebuitor pentru acestea.

2. Lefile membrilor Comitetului permanent, aceea a secretarului Consiliului județean și a celorlalți împiegați ce depind de acest Consiliu, precum și toate cheltuielile cancelariei.

3. Înființarea, când vor ajunge mijloacele, iar până atunci chiria localului, precum și întreținerea și mobilarea închisorilor civile ale județului, în care nu se cuprind însă închisorile centrale atârinate direct de Stat.

4. Întreținerea drumurilor și podurilor județene, precum și a altor lucrări publice ce legea le ar pune în sarcina județului.

5. Lefile și cheltuielile de drum, până la cifra ce se va fixa prin o dispozițiune specială, a inginerilor și a altor împiegați de poduri și șosele în serviciul județului.
6. Cheltuiala tipăririi listelor electorale ale județului și a listelor juraților, când se va înființa această instituțiune.
7. Cheltuiala drumului membrilor Consiliului ce s-ar trimite de către el cu vreo însărcinare în județ.
8. Cheltuiala așezămintelor de instrucțiune, conformă legii de instrucțiune publică, ajutorul ce s-ar acorda comunelor sărace pentru instrucțiunea primară.
9. Jumătate din cheltuiala alcătuirii tabelelor zecimale pentru statul civil.
10. Întreținerea spitalelor și așezămintelor de binefacere atârnate de județ, cheltuiala întreținerii copiilor găsiți (lepădați) și a smintiților, întrucât aceștia n'ar găsi adăpostire în așezămintele Statului, ale județului sau ale particularilor astăzi în ființă, și întrucât s-ar recunoaște de Consiliu sau de Comitetul permanent neputința comunelor respective de a acoperi acea cheltuială.
11. Cheltuiala organizării și întreținerii unui serviciu de poștă de scrisori, între capitala județului și comunele principale.
12. O sumă destinată pentru cheltuielile întâmplătoare și neprevăzute ale județului.

Cheltuielile facultative se votează de Consiliu în marginile mijloacelor ce rămân județului după acoperirea cheltuielilor obligatorii

Art. 53. Toate veniturile și cheltuielile județului trebuie să figureze în buget, și în semile (socotelile) județene. Nici o strămutare de cheltuieli nu se poate face de la un capitol la altul, nici de la un articol la altul al bugetului, fără prealabila autorizare a Consiliului județean și fără aprobarea Domnului.

Art. 54. În luna ce urmează închiderea sesiunii Consiliului, un extras al semilor județului, regulat după natura veniturilor și cheltuielilor, se publică în Monitorul Oficial și se depune în arhivele Camerei Legiuitoare.

Asemenea se va urma și cu bugetele până într-o lună după aprobarea lor.

Semile se depun totodată în cancelaria Comitetului permanent unde vor sta deschise timp de o lună, oricui va voi a le cerceta.

Art. 55. Consiliul județean hotărăște lefile tuturor împiegaților plătiți de județ.

El numește de-a dreptul pe toți împiegații care primesc retribuțiune de la dânsul.

Art. 56. O casă de pensiune se va institui la fiecare reședință de județ de către Consiliul județean, pentru împiegații săi particulari.

Art. 57. Consiliul decide despre înființarea și îmbunătățirile stabilimentelor publice atârnate de județ.

Art. 58. El autorisă împrumuturile ce ar fi nevoie a se contracta pe compta județului, înstrăinările și schimbările averii, ce ar poseda județul, precum și transacțiunile atingătoare de această avere.

Art. 59. El autorisă pornirea și urmărirea înaintea Tribunalelor a proceselor privitoare la averea județului, fie pentru a reclama, fie pentru a apăra, fără prejudiciul glăsuirii art. 88, alineatul 5 al legii de față.

Urmăririle proceselor se vor face potrivit art. 106.

Art. 60. Consiliul statuează asupra construcțiunii drumurilor și podurilor județene, canalelor și altor lucrări publice, ce ar avea a se face, sau în total, sau în parte, cu cheltuiala județului.

Art. 61. Urmând a se executa vreo lucrare de înființare, de întreținere sau de reparațiune atingătoare de mai multe județe, fiecare județ interesat este chemat a se pronunța asupra unor asemenea chestiuni; în cas de neunire, Guvernul hotărăște, după ce a ascultat întâmpinările fiecărui consiliu în parte, consultând și opinia Consiliului de Stat.

Art. 62. Consiliul adoptă proiectele, planurile, divisiunile (smeturile) acelor lucrări a căror cheltuială se votează de el, afară dacă ar însărcina cu aceasta pe Comitetul permanent.

Art. 63. Clasificarea drumurilor județene, ca și a acelor ale Statului, se face prin o lege, după ce se va supune mai înainte Camerei Legiuitoare socotința Consiliilor județene respective.

Art. 64. Consiliul pronunță asupra executării lucrărilor ce interesează totodată pe mai multe comune ale județului, precum și asupra părții de cheltuială ce se cuvine a purta de fiecare comună, după ce va fi cerut mai

înainte socotință Consiliilor respective. Acesta păstrează însă dreptul de a reclama la Consiliul de Stat, asupra hotărârii Consiliului județean până în 40 zile de la notificarea hotărârii.

Art. 65. Consiliul pronunță asupra cererilor privitoare la înființarea, desființarea sau schimbarea zilelor de târg în județ.

Art. 66. Consiliul își dă socotința asupra modificărilor propuse la circumscripțiunea (otarele) actuale ale județelor, ale plaselor (ocoalelor) și ale comunelor, precum și asupra designațiunii reședințelor de Subprefectură.

Art. 67. Consiliul poate însărcina pe unul sau mai mulți din membrii săi de a aduna la fața locului sciințele [informațiile] de care ar avea trebuință în marginea atribuțiunilor sale.

El poate corespunda cu autoritățile constituite și cu funcționarii publici pentru a dobândi asemenea sciințe.

Dacă după două cereri constatate prin corespondință, vreo autoritate administrativă subalternă n-ar fi urmat a da sciințele cerute, Consiliul poate delega pe unul sau pe mai mulți din membrii săi pentru a le dobândi la fața locului pe cheltuiala personală a zisei autorități, afară când ea ar dovedi că întârzierea n-a provenit din vina sa.

Art. 68. Consiliul județean poate face reglemente pentru administrarea intereselor speciale ale județului, pe care le publică în forma prevăzută la art. 98 și 99 a legii de față; pentru a asigura executarea lor, el poate statornici pedepse bănești până la 200 lei.

Aceste reglemente nu pot însă atinge obiecte deja prevăzute de legi și de reglementele administrațiunii generale, ce sunt de sine desființate de îndată ce administrațiunea generală ar statua în urmă asupra obiectelor reglementate de Consiliul județean.

La cas de nemulțumire asupra hotărârii administrațiunii generale, se referă la Consiliul de Stat.

Art. 69. Consiliul județean poate adresa de-a dreptul Ministerului din întru [de interne], prin Președintele său, reclamațiunile ce ar găsi de nevoie a face în interesul exclusiv special și local al județului, exprimând opiniunea și dorințele sale asupra stării și trebuințelor diferitelor servicii publice, întrucât privește pe acel interes.

A doua zi după închiderea fiecărei sesiuni, biroul trimite Ministerului din întru toate procesele verbale ale ședințelor.

Până într-o lună după închiderea Consiliului județean, Ministerul din întru este dator a presenta Domnului raportul său despre rezultatele lucrărilor acestor Consilii, precum și despre trebuințele și dorințele districtelor, exprimate de Consiliu.

El va propune totodată Domnului măsurile convenite pentru a remedia la defectuositățile dovedite în serviciul public al județelor.

CAPITOLUL III

Despre aprobarea și intervenirea Domnului sau a puterii legiuitoare în privința actelor Consiliului județean

Art. 70. Sunt supuse aprobării Domnului, înainte de a se pune în lucrare, încheierile Consiliului asupra obiectelor următoare:

1. Bugetul cheltuielilor județului, mijloacele pentru a le acoperi, precum și împrumuturile pe care județul s-ar vedea nevoit a le contracta, și care nu întrec o zecime a venitului anual al județului.

Iar cele ce ar întrece acea zecime, sunt supuse încuviințării Camerei Legiuitoare.

Datoriile ce ar contracta un județ, precum și dobânzile lor, se trec neapărat potrivit cu scadența lor (echeance) în rândul cheltuielilor obligatorii ale bugetului și sunt supuse tuturor regulelor prevăzute pentru acele cheltuieli

2. Crearea de stabilimente de folos public pe cheltuiala județului.

3. Cumpărările, schimburile, înstrăinările și transacțiunile județului, privitoare la averi mișcătoare, a căror valoare ar trece peste o zecime a venitului anual al județului; pentru asemenea acte relative la o valoare inferioară aprobarea Prefectului este de ajuns.

Iar când aceste acte privesc averi nemișcătoare ce sunt de o valoare mai mare decât a treia parte din venitul anual al județului, ele sunt supuse încuviințării Adunării generale.

4. Construcțiunea de drumuri, poduri, canale și alte lucrări publice, făcute în totul sau în parte, cu cheltuiala județului, când costul lor total trece peste o a cincea parte din venitul județului.

Pentru lucrări de o valoare inferioară, se cere numai aprobarea Prefectului.

5. Reglementele privitoare la administrațiunea intereselor speciale ale județului.

Art. 71. Domnul aprobă deliberările asupra obiectelor arătate în articolul precedent, fără modificare, adică așa precum s-au votat de Consiliu, sau le respinge cu totul.

Iar dacă Guvernul ar judeca că încheierea Consiliului se poate amenda, el o întoarce cu observările sale și amână aprobarea sau respingerea până după altă deliberare.

Domnul însă poate refusa aprobarea sa la unul sau mai multe articole ale bugetului județean, încuviințându-l pentru rest.

Dacă Consiliul n-ar înscrie în buget totul sau partea alocațiunilor trebuitoare pentru acoperirea cheltuielilor obligatorii ce legile pun în sarcina județului, sau dacă nu s-ar întruni, sau despărți fără a vota cheltuielile obligatorii, atunci Comitetul permanent, și în lipsa acestuia, Prefectul trece de datorie (ex-officio) în buget acele cheltuieli în proporțiune cu trebuințele județului. În orice cas însă, bugetul devine lucrător numai prin ordonanță Domnească.

Dacă mijloacele județului s-ar ajunge pentru acoperirea tuturor cheltuielilor obligatorii, Guvernul propune Camerei o lege pentru a se acoperi neajunsul prin crearea de noi mijloace.

Nici o cheltuială facultativă nu se poate înscrie de datorie (ex-officio) în bugetul județean fără a se vota mai întâi de Consiliul județean.

Art. 72. Încheierile Consiliului asupra obiectelor arătate în art. 70 se consideră de drept aprobate de Domn, dacă în termen de 40 zile de la data împărțirii încheierii nu a intervenit din partea Guvernului o decisiune contrarie, sau cel puțin o încheiere motivată prin care fixează noul termen ce-i este trebuit a se pronunța.

Art. 73 În termenul fixat în articolul precedent, Domnul poate anula toate actele Consiliilor de județe, care ar fi contrarii interesului general sau ieșite din atribuțiunile sale.

Domnul mai poate suspenda aducerea întru îndeplinire a acestor acte, fără a fixa un termen, dar atunci Guvernul este dator a prezenta un proiect de lege Corpurilor legiuitoare.

Încheierile Consiliului județean ce nu vor fi fost anulate de Domn, în termenul arătat, sau asupra cărora, după ce le-a suspendat, Guvernul n-ar fi prezentat un proiect de lege Corpului legiuitor în sesiunea cea mai apropiată, devine lucrător și nu se mai poate anula decât în puterea unui vot al Camerei.

Ordonanțele Domnești cuprinzând anularea sau suspendarea încheierilor Consiliilor sunt motivate și se publică în Monitorul Oficial; sub nici un cuvânt Consiliile județene nu pot refusa de a se conforma acestor ordonanțe.

Art. 74. Orice întrunire a Consiliilor județene, care s-ar constitui și ar delibera afară de timpul și contrar modului arătat de art. 30, 31, 32, 33, 34, 35 și 36, este nelegală.

Orice act sau încheiere s-ar face într-o asemenea întrunire, se consideră ca neurmăte și nu pot avea nici un efect.

În asemenea cas, Prefectul ia măsurile trebuitoare pentru ca Adunarea să se despărtească îndată.

El redige procesul-verbal despre cele întâmplate și-l transmite Ministerului Public spre legiuirea urmărire prin canal judecătoresc.

Consilierii ce vor fi luat parte la întruniri nelegale se vor pedepsi cu închisoare de la o lună până la doi ani; tot acea hotărâre îi poate declara excluși din Consiliul județean pe timp [de] până la 4 ani din ziua condamnării.

Pentru Consilierii însă, care ar dovedi că deși au asistat la asemenea întruniri nelegale, nu s-au împărțit la încheieri ieșite din atribuțiunile Consiliului sau vătămătoare interesului general, Tribunalul va putea admite împrejurări atenuante și reduce pedeapsa.

Art. 75. Nici un Consiliu județean nu se poate pune în corespondență cu consiliul unui alt județ, asupra unor obiecte ieșite din atribuțiunile sale, asemenea nici nu poate face proclamații sau adrese către locuitori.

În aceste casuri, Prefectul are dreptul a suspenda deliberările Consiliului până la decisiunea Domnului.

Art. 76. Domnul poate proroga (amâna) o sesiune începută a Consiliului, pe timpul de trei luni, și-l poate dizolva.

În acest din urmă cas se procedează până în două luni la o nouă alegere.

Art. 77. Consiliul județean poate să exprime Guvernului dorințele privitoare la interesele generale ale județului.

CAPITOLUL IV

Despre dănuirea funcțiilor membrilor Consiliului județean

Art. 78. Membrii Consiliului județean se aleg pe timp de 4 ani.

Consiliu se reînnoiește pe jumătate din doi în doi ani, cea dintâi reînnoire se face prin urmare [la] doi ani după începerea sesiunii întâi, afară de cazul de disolvare, unde Consiliul se reînnoiește cu totul.

În întâia sesiune Consiliul împarte pe membrii săi activi și supleanți în două serii prin tragere la sorți. Membrii care vor trage cele dintâi numere compun seria destinată a ieși mai înainte.

Membrii ieșiți pot fi realeși.

Art. 79. Demisiunile Consilierilor trebuie a se adresa Consiliului; când acesta n-ar fi adunat, Comitetului permanent.

La prilej de vacanță prin anulare, opțiune, demisiune, moarte sau pierdere a uneia sau mai multor condițiuni de eligibilitate a vreunui membru activ, Comitetul cheamă îndată pe Consilierul supleant, ales de plasa care a rămas nerepresentată.

Dacă vacanța ar privi totodată și pe membrul activ și pe supleantul unei circumscripțiuni electorale, Prefectul în urma împărțirii Consiliului județean sau a Comitetului permanent, convoacă colegiul electoral respectiv pentru a procede până în două luni la o nouă alegere.

TITLUL VI

Despre Comitetul permanent al Consiliului de județ

CAPITOLUL I

Numărul membrilor. Necompatibilități. Dănuirea funcțiilor

Art. 80. Comitetul permanent al Consiliului județean se compune de trei membri în fiecare județ, afară de președinte.

Art. 81. Casurile de necompatibilitate pentru funcțiunile de membru [al] Comitetului permanent, sunt tot acelea ca și pentru membrii Consiliului județean, cu adăugire că cei dintâi nu pot fi tot într-un timp și în serviciul vreunei Comune.

Nu pot figura în Comitetul permanent, doi membrii tot ai aceleași plase. La alegerea de două asemenea persoane, acea care a dobândit mai multe voturi se preferă. În cas de paritate, sorții decid.

Membrii comitetului ce s-ar numi de Guvern sau de vreo comună, la o funcțiune retribuită, încetează îndată de a face parte din Comitet, și se înlocuiește prin unul din supleanții aleși de Consiliu.

Art. 82. Supleantul care înlocuiește pe un membru ieșit, funcționează până la expirarea mandatului predecesorului său, afară dacă în cursul acestui termen ar pierde calitatea sa de Consilier.

Art. 83. Membrii Comitetului permanent se aleg pentru termenul de 4 ani, ei se reînnoiesc din doi în doi ani; unul la termenul dintâi și doi la cel din urmă. Membrul ce urmează a ieși la cel dintâi termen se determină prin sorți la întâia ședință a Consiliului, după modul prevăzut la art. 78. Ei funcționează până la instalarea succesorilor lor.

Membrii ieșiți pot fi realeși.

Art. 84. Concediile membrilor se acordă de Comitet.

Dacă absența unui membru s-ar prelungi peste trei ședințe, el se înlocuiește, pe timpul absenței, prin un membru supleant, după ordinea glasurilor dobândite la alegeri.

Supleantul primește jumătate [din] leafa membrului absent în concediu pe tot timpul înlocuirii sale, și leafa toată, când înlocuiește pe un membru absent fără concediu.

CAPITOLUL II

Dispozițiuni generale atingătoare de comitetul permanent

Art. 85. Comitetul este presidat de Prefect. Președintele are vot deliberativ, și la paritatea glasurilor, votul preponderent.

Art. 86. Comitetul supune regulamentul său interior Consiliului județean și apoi Domnului spre aprobare.

Pentru a putea delibera, trebuie să fie [de] față cel puțin doi membri aleși de Consiliu.

Orice încheiere se face prin majoritatea glasurilor.

Procesele verbale ale ședințelor sunt sumare, și după aprobarea lor, se trec, subsemnate de toți membrii care au fost [de] față într-un înadinsu protocol parafat de Președintele Consiliului județean.

Nu se poate procede la ordinea zilei până a nu se aproba procesul verbal al ședinței din urmă.

Art. 87. Fiecare membru primește pe an o leafă de 8.000 lei; iar în orașele București, Iași, Craiova, Galați, Brăila, Ploiești și Ismail câte 10.000 lei.

Atribuțiunile Comitetului

Art. 88. Comitetul permanent este reprezentantul Consiliului județean, în intervalul sesiunilor.

El pregătește elementele și culege lămuririle trebuitoare pentru chestiunile ce urmează a se supune Consiliului la sesiunea următoare.

El își dă socotința asupra tuturor obiectelor ce-i sunt supuse de legi sau i se deferă de la Guvern.

În timpul sesiunii, membrii Comitetului aleși de consiliu nu încetează de a lua parte la toate deliberările acestuia, iar în intervalul, precum și în timpul sesiunii, în zilele libere, Comitetul deliberă asupra orice privește administrarea zilnică a intereselor exclusiv locale ale județului, precum și asupra modului executării acelor legi, care cheamă intervenirea Comitetului.

El apără înaintea tribunalelor procesele pornite în contra județului, fără a mai aștepta deliberarea Consiliului județean, când acesta n-ar fi adunat. În privință averii mișcătoare a județului, el poate chiar porni procesul, intenta acțiuni posesorii (de proprietate) și face actele de conservare; toate acestea însă prin stăruința și îngrijirea Prefectului

Art. 89. În intervalul sesiunilor consiliului și în cas de urgență absolută, comitetul permanent poate pronunța și asupra chestiunilor mai speciale rezervate consiliului cu îndatorirea de a le aduce la cunoștință acestuia la cea dintâi întrunire.

Această facultate nu se întinde însă la buget și la socotelile județului, nici la numirile și prezentările de candidați pentru posturile atârinate de Consiliu, precum nici la destituirile, care acestea toate rămân rezervate hotărârilor Consiliului, afară de numirile și prezentările ce le ar fi delegat Comitetul anume.

În casuri grave însă, Comitetul poate suspenda pe un împiegat numit de Consiliu și a-l înlocui, dar numai până la cea mai apropiată întrunire a Consiliului.

Consiliul poate revoca sau modifica decisiunile comitetului autorizat prin articolul de față, în cât ele n-ar fi încă puse în lucrare.

Art. 90. Membrii comitetului nu pot lua parte, nici direct nici indirect, la vreo antreprisă sau adjudecare de lucrări publice, sau alte care ar atârna de Stat, de județ, sau de vreo comună a județului.

Art. 91. Comitetul poate însărcina pe membrii săi activi sau supleanți cu misiuni atingătoare de interesele județului, de câte ori va cere trebuința.

Art. 92. Dacă după două invitări succesive, dovedite prin corespondență, autoritățile administrative subalterne n-ar fi urmat însărcinările Comitetului, el poate trimite pe un membru al său la fața locului, pe cheltuiala personală a acelor autorități, pentru a aduna lămuririle sau observările cerute, și pentru a pune în lumină măsurile prescrise de Consiliu sau de Comitet.

Art. 93. Comitetul verifică prin un membru de al său starea veniturilor și a cheltuielilor județului de câte ori va găsi cu cale, și cel puțin o dată pe an.

Art. 94. La începutul fiecărei trilonii, Ministerul de finanțe pune la dispozițiunea Comitetelor permanente a tuturor Consiliilor de județe, productul dărilor prelevate în trilonia trecută, de către împiegații săi pe seama județelor, precum și sumele ce legile le acordă din casa Statului.

Art. 95. Nu se poate dispune de banii județului de cât numai pe rânduielile (mandate) regulat liberate de Comitetul permanent.

Aceste rânduieli trebuie a fi subscrise totodată de Președintele, de un membru al Comitetului și de Secretar, ele sunt adresate Casierului județului; acesta nu le va putea plăti în marginea articolului corespunzător al bugetului județean sau al creditului relativ, votat de Consiliu și aprobat de Domn sau de puterea legiuitoare, după competență.

La începerea fiecărei luni, Comitetul va adresa Ministerului din întru socoteala sumelor cerute și plătite în luna trecută din fondurile județene.

Art. 96. Casierul județului este dator a ține o comptabilitate deosebită de fondurile județului, neamestecându-le, sub răspunderea sa personală, cu fondurile Statului.

Comitetul are dreptul de a face revisiunea casei județene, ori când va găsi de cuviință, și a reclama la Minister în contra abuzurilor ce ar descoperi din partea Casierului.

Art. 97. Cu două săptămâni înaintea deschiderii fiecărei sesiuni a Consiliului județean, Comitetul permanent trimite tuturor membrilor programa lucrărilor de care urmează a se ocupa Consiliul.

În fiecare an, la deschiderea sesiunii ordinare, Comitetul expune Consiliului situațiunea județului, sub toate privirile ce intră în atribuțiunile sale. Această expunere se publică în Monitor.

Comitetul mai supune Consiliului toate semele veniturilor și cheltuielilor exercițiului precedent, și propune bugetul cheltuielilor anului viitor și mijloacele pentru a le acoperi, însoțite și semele și bugetul de toate piesele justificative.

Art. 98. Art. 48 și 70 în toate casurile prevăzute la art. 89 și art. 73 și 75 a legii de față, se aplică și Comitetului permanent.

În cazul prevăzut la art. 89, rezoluțiunile și actele Comitetului se publică îndată în Monitor.

Art. 99. Reglementele și Ordonanțele Consiliului județean, sau ale Comitetului permanent, înzestrate, în casurile prevăzute mai sus, cu aprobarea Domnului sau a Camerei Legiuitoare, se subscriu de Președintele respectiv și se contrasemnează de Secretar.

Prin îngrijirea Prefectului el se publică în Monitor în forma următoare:

„În urma aprobării (Domnului sau a Camerei Legiuitoare) sau conform art. 72 al legii pentru înființarea Consiliilor județene.

Consiliul județean (sau Comitetul permanent al Consiliului județean) județului...încheie....(urmează reglementul sau ordonanța)”.

Art. 100. Aceste reglemente și ordonanțe se trimit autorităților competente, și devin obligatorii opt zile după publicarea lor în Monitor, afară de casurile unde acest termen s-ar fi scurtat prin însuși regulament sau ordonanță.

Pe lângă publicarea în Monitor, Prefectul poate întrebuița, la nevoie, și alt mod de publicare.

TITLUL VII

Despre Secretarul Consiliului județean și al Comitetului permanent

Art. 101. Secretarul asistă la toate ședințele Consiliului județean și ale Comitetului permanent. El este special însărcinat cu redigearea proceselor verbale și cu transcrierea testurilor [textelor] deliberărilor în protocoale, care vor fi deosebite pentru Consiliu și Comitet, însă și unul și altul numerotate și parafate de Președintele Consiliului. Actele așa transcrise precum și originalele proceselor verbale, se subscriu întâi de Secretar și apoi de Președinte și de toți membrii care au fost de față la deliberări.

În cas de împiedicare a Secretarului, Comitetul rânduieste pe un membru al său spre a-l înlocui. Actele Consiliului, originale și copii, se subsemnează de președinte, de Consilieri, Secretari și de Secretarul Consiliului, iar acelea ale Comitetului, de Prefect și de Secretar. Sigiliul județului stă în păstrarea Secretarului, și se pune pe toate expedițiunile. Arhiva iarăși stă în păstrarea Secretarului; el este dator a comunica membrilor Consiliului și Comitetului toate hârtiile ce i s-ar cere. Aceștia însă nu pot a le scoate din cancelarie.

El remite fiecărui membru un exemplar de orice s-ar tipări în numele Consiliului sau al Comitetului.

El priveghează cancelaria, sub direcțiunea Prefectului și conform ordinelor sale.

Leafa sa este de 8000 lei pe an; el este dator a residă în capitala județului.

Art. 102. Suspendarea sau dizolvarea Consiliului județean și a Comitetului permanent, nu trage după sine încetarea funcțiilor Secretarului care urmează a contra-semna actele atingătoare de atribuțiunile Comitetului permanent, conform art. 108.

În asemenea cas, în sesiunea următoare Consiliul județean poate menține pe Secretar în funcțiune sau prezenta Domnului candidați pentru numirea unui alt Secretar.

Art. 103. Secretarul nu poate ocupa nici o altă funcție, salariată de Guvern, de județ sau de vreo comună.

El nu poate figura ca avocat sau ca plenipotent în pricinile unde județul ar avea un interes direct sau indirect.

Dispozițiunile art. 78, privitoare la înrudirea cu membrii Comitetului, și art 81, privitoare la împărțășirea lor la vreun serviciu, antreprisă sau adjudecare, se aplică de asemenea și Secretarului.

TITLUL VIII

Despre relațiunile Prefectului cu Consiliul județean și cu Comitetul permanent

Art. 104. Prefectul dinpreună cu membrii Comitetului îngrijesc de pregătirea prealabilă a lucrărilor ce urmează a se supune Consiliului.

Art. 105. El are dreptul de a asista la toate deliberările Comitetului județean, afară la acele ce privesc la cercetarea semilor sale atingătoare de interesele speciale ale județului.

Consiliul este dator a-l asculta oricând cere cuvântul.

Prefectul poate face Consiliului propuneri ce le ar găsi cu cale, fără ca Consiliul să poată refusa a le lua în deliberare.

Prefectul nu ia nici o dată parte la votarea Consiliului; Consiliul poate cere prezența Prefectului la orice deliberare.

Art. 106. Prefectul este singurul însărcinat cu executarea încheierilor Consiliului și a Comitetului permanent. Toate acțiunile în justiție, privitoare la interesele speciale ale județului, se exercită în numele Comitetului permanent prin stăruința și îngrijirea Prefectului.

Art. 107. Dacă Consiliul sau Comitetul au făcut încheieri ieșite din atribuțiunile lor, sau care ar vătămă interesul județean, Prefectul este dator a face recursul său la Guvern până în 10 zile, și a notifica Consiliului sau Comitetului a doua zi după ce l-au făcut.

Recursul Prefectului suspendă încheierea Consiliului sau a Comitetului în timp de 30 zile de la data notificării. Dacă în acest termen Guvernul nu s-a pronunțat încheierea este lucrătoare.

Art. 108. În cas de dizolvare a Consiliului județean, ordonanța domnească se rostește totodată dacă acea dizolvare privește numai pe Consiliu sau și pe Comitetul permanent.

Dizolvându-se și acesta, Prefectul singur rămâne însărcinat cu administrarea intereselor locale ale județului până la instalarea noului Comitet ales din noul Consiliu, având a-i da seamă de administrarea intereselor locale ale județului în acest interval.

TITLUL IX

Despre Subprefect în relațiunile sale cu Consiliul județean și cu Comitetul permanent

Art. 109. Subprefectul este dator a priveghia executarea încheierilor urmate de Consiliul județean și de Comitetul permanent.

Când Comitetul trimite încheierile sale direct vreunei comune, el le comunică totodată și Subprefectului.

Art. 110. Subprefectul vizitează toate comunele plasei sale, inspectă registrele statului civil și verifică starea caselor comunale, cel puțin de două ori pe an, și oricând va găsi de cuviință, raportând Comitetului orice neregularitate, neîngrijire sau abus ar descoperi.

Art. 111. Cu o lună înainte de întrunirea Consiliului județean, el adresează Comitetului permanent un raport despre trebuințele plasei, despre îmbunătățirile ce s-ar putea introduce și despre orice alt obiect în atribuțiunile Consiliului.

Art. 112. Asemenea va face Comitetul, în luna ianuarie a fiecărui an, un raport despre starea plasei în cursul anului trecut, raport însoțit de notițele statistice ca ar putea aduna sau ce i s-ar cere de Comitet.

Art. 113. Până la înființarea Consiliilor județene și a Comitetelor permanente, Prefecții județelor sunt însărcinați cu toate lucrările atingătoare de alegerile Consiliului ce sunt atribuite Comitetului în legea de față.

LEGE

(DECRET[ATA] LA 31 MART. 1872, - PROM[ULGATA] LA 31 MARTIE 1872), PENTRU MODIFICAREA UNOR ARTICOLE DIN LEGEA CONSILIILOR JUDEȚENE³

Art. 1. Articolul 2 se înlocuiește cu cel următor:

„Consiliul se compune din doisprezece membri.

Fiecare din colegiile electorale pentru Camere alege câte trei membri.”

Art. 2. „Decretul domnesc sub No.1147, din 1864, care modifică art. 3 din lege se abrogă, și în acest fel rămâne ăst-felu precum este în lege.”

Art. 3. Articolul 4 se modifică în felul următor:

„Consiliul județean alege din sânul său un Comitet permanent compus din trei membri. Acest Comitet funcționează în lipsa Consiliului și se prezintă de un președinte numit dintre membri.”

Art. 4. Articolul 5 se înlocuiește cu cel următor:

„Pe lângă numărul de trei din care are a se compune Comitetul, Consiliul va alege și trei supleanți care vor înlocui pe membri în zilele ce vor lipsi, supleantul având a primi leafa membrului ce lipsește pe zilele ce va fi în lucrare.”

Art. 5. Articolul 6 se suprimă înlocuindu-se cu legea votată de Cameră în ședința de la 3 Iulie 1871.

„Directorul Prefecturii numit de guvern va face deodată și serviciul de secretar al Comitetului permanent județean.

Cu leafa ce se plătește secretarul din fondurile județului se va plăti directorul.”

³ Pentru a ușura lectura, în textul original am efectuat mici modificări de limbaj care nu afectează înțelesul și spiritul legii. Exprimarea epocii a fost păstrată. Însemnările cuprinse în paranteze drepte, ne aparțin.

Art. 6. Articolului 7 s-a șters cuvântul „direct.”

Art. 7. Aliniatul I de la art. 8 este suprimat.

Art. 8. Cuvintele de ocole de la art. 10 se suprimă.

Art. 9. Articolul 11 se modifică în modul următor:
„Alegătorii membrilor Consiliului județean se întrunesc în localul comunei de reședință.”

Art. 10. De la articolul 15 se suprimă cuvintele „și a supliniților”.

Art. 11. Articolul 16 și 17 se suprimă.

Art. 12. Articolul 18 se modifică în modul următor:
„Actele alegerii se trimit Prefecturii spre a se depune în consiliu în ziua deschiderii sale, copia după procesul verbal se lasă în cancelaria Primăriei unde s-a făcut alegerea”.

Art. 13. Articolul 19 se înlocuiește cu cel următor:
„Mandatul de consilier se trimite alesului de către biroul definitiv al colegiului.”

Art. 14. Cuvântul „plasă” de la art. 22 se înlocuiește prin acela de „colegiu.”

Art. 15. Cuvintele „Atât a membrilor activi cât și a supliniților aleși de vreo plasă” de la art. 23 se suprimă.

Art. 16. Ultimul aliniat de la art. 25 se modifică astfel:
„Apelul se face la consiliul de miniștri.”

Art. 17. Articolul 32 se modifică în modul următor:
„Durata sesiunii ordinare este de 20 zile, ea nu se poate prescurta decât prin împreună înțelegere a consiliului cu prefectul, se poate însă prelungi cu 15 zile în urma unei deciziuni a consiliului și cu încuviințarea Ministerului; consiliul este dator a se ocupa înainte de toate de bugetul județului, afară numai dacă Guvernul ar reclama prioritatea pentru lucrări mai importante, sub nici un cuvânt sesiunea ordinară nu se poate prelungi peste 35 zile.”

Art. 18. Articolul 33 se modifică în modul următor:
„Când Domnu convoacă vreun consiliu în sesiune extraordinară, actul convocării menționează obiectele și ordinea deliberățiunii din care Consiliul nu poate ieși”.

Art. 19. Aliniatul II de la articolul 34 se înlocuiește cu următorul:
„Suspendarea se referă prin Ministerul de interne la Consiliul de miniștri care statuează asupra hotărârii prefectului”.

Art. 20. Aliniatul din urmă al articolului 36 se înlocuiește cu cel următor:
„Membrul care ar refuza se consideră ca demisionat și se procedează la înlocuirea lui, conform art. 79”.

Art. 21. Aliniatul din urmă de la articolul 38 este suprimat.

Art. 22. Cuvintele „iar nu numai circumscripția electorală care l-ar fi ales” de la articolul 47 se suprimă.

Art. 23. § II de la art. 51 este suprimat.

Art. 24. Art. 54 se modifică în modul următor:
„Bugetul județului se aprobă de Domnitor.
Semele după ce se cercetează de consiliu se înaintează Curții de compturi prin Ministerul de interne.
Ele vor sta în cancelaria Comitetului o lună de zile după încheiere și cercetare la dispoziția oricui ar voi a le consulta.
Membrii Comitetului permanent care fără motive justificate, cel mult într-o lună de la expirarea termenului prescrist de lege, nu vor depune semele despre administrațiunea lor, se vor pedepsi cu închisoare de la una până la șase luni și o amendă de 500 până la 2.000 lei noi; acesta fără prejudiciul altor penalități pentru fapte ale gestiunii prevăzute de codica penală”.

Art. 25. Frasa din urmă de la articolul 61:
„Consultând și opiniunea Consiliului de Stat” se suprimă.

Art. 26. Periodul din urmă de la articolul 64, se înlocuiește cu următorul:
„Acestea însă au dreptul de a reclama la Consiliul miniștrilor asupra hotărârii Consiliului județean până în 40 zile de la notificarea hotărârii”.

Art. 27. Aliniatul din urmă de la articolul 68 se suprimă.

Art. 28. Între aliniatul 1 și 2 de sub § III, al art. 70, se intercalează următorul aliniat:
„Actele menționate în aliniatul precedent relative la averi nemișcătoare care sunt de o valoare mai mică decât a treia parte din venitul anual al județului”.

Art. 29. Cuvintele din alineatul IV de sub art. 71 „și în lipsa acestuia și prefectului” se înlocuiește cu următorul: „și la cas de nevoie a acestuia prefectul”.

Art. 30. La articolul 76 se adaugă din nou aliniatele următoare:

„Ordonanța Domnească specifică dacă dizolvarea privește numai pe Consiliu sau numai pe Comitet, ori pe amândouă deodată.

În cas de dizolvare numai a Comitetului se cheamă în lucrare supleanții și Consiliul este chemat spre a alege noi supleanți Comitetului.

Membrii din Comitetul dizolvat nu pierd calitatea de consilieri.

La cas de dizolvare numai a Consiliului general, membrii Comitetului permanent funcționează numai până la întrunirea noului Consiliu; acesta după întrunirea sa procedează imediat la alegerea unui nou Comitet permanent.

Membrii din nou aleși, fie în Comitet, fie în Consiliu, împlinesc termenul mandatului celor pe care-i înlocuiesc.”

Art. 31. Aliniatul 2, 3 și 4 de la articolul 78 sunt suprimate.

Art. 32. Aliniatele 2 și 3 de la articolul 79 se înlocuiesc cu următoarele:

„Vacanțele prin anulare, opțiune, demisiune sau pierderea uneia sau mai multor condițiuni de eligibilitate a vreunui membru, se anunță prefectului.

Acesta, în urma împărțirii Consiliului județean sau a Comitetului permanent, convoacă, conform legii, colegiul respectiv pentru a procedea până în două luni la o nouă alegere.”

Art. 33. Cuvintele „afară de președinte” de la articolul 80, se suprimă.

Art. 34. Aliniatul II, de la articolul 81 se suprimă.

Art. 35. Aliniatul II de la articolul 84, se modifică în modul următor:

„Membrul absent se înlocuiește cu un membru supleant după ordinea voturilor dobândite la alegere.

În cas de paritate sorții decid.”

Aliniatul III de sub același articol se suprimă.

Art. 36. Articolul 85 se modifică în modul următor:

„Comitetul este presidat de un președinte numit de Domn dintre cei trei membri, după presintația Ministerului de interne.”

Art. 37. Articolul 87 se modifică în modul următor:

„Fiecare membru primește pe an o leafă de 3.000 lei noi, iar în orașele: București, Iași, Craiova, Galați, Brăila, Ploiești și Ismail câte 3.600 lei noi pe an.”

Art. 38. Cuvintele din urmă de la articolul 88 „Toate acestea prin stăruința și îngrijirea prefectului” se suprimă.

Art. 39. Aliniatul 5 de la articolul 101 se suprimă.

Aliniatul din urmă de sub același articol se înlocuiește cu cel următor:

„Leafa sa este de 3.000 lei noi pe an, el este dator a rezida în capitala districtului.”

Art. 40. Articolul 102 se suprimă.

Art. 41. Aliniatul I de la articolul 103 se suprimă.

Art. 42. Cuvântul „prefectul” de la articolul 104 se înlocuiește prin acela de „președintele”.

Art. 43. De la articolul 105 se suprimă cuvintele „afară la acelea ce privesc la cercetarea semelor sale atingătoare de interesele speciale ale județului”. Cuvântul „el” de la începutul articolului se înlocuiește prin acela de „prefect”.

Art. 44. La articolul 106 se suprimă partea din urmă a articolului, începând cu cuvintele „prin stăruința și îngrijirea prefectului”.

Art. 45. Articolul 113 se modifică în modul următor:

„După promulgarea acestei legi, astfel modificată, toate consiliile județene atunci în ființă se vor dizolva, și până în 40 zile colegiurile se vor convoca spre a alege pe consilierii ce au să compună noile consilii și comitete permanente.

Comitetele permanente ale vechilor consilii dizolvate vor continua lucrarea lor până la instalarea noilor Comitete, în ceea ce privește interesele zilnice ale județelor și pregătirea socotelilor.”

REGULAMENT

**(DECRET[AT] LA 1 APRILIE 1872, - PROM[ULGAT] 2 APRILIE 1872)⁴, DE APLICAREA LEGII
CONSILIILOR JUDEȚENE**

Partea I

Organizația consiliilor județene și a comitetelor permanente precum și modul alegerii lor

Despre consilii

Art. 1. Interesele economice ale fiecărui județ sunt încredințate în mâinile unui Consiliu județean.

Art. 2. Consiliul județean al fiecărui județ, fără deosebire de întindere teritorială sau mărimea populației lui, se compune din doisprezece membri.

⁴ Pentru a ușura lectura, în textul original am efectuat mici modificări de limbaj care nu afectează înțelesul și spiritul legii. Exprimarea epocii a fost păstrată. Însemnările cuprinse în paranteze drepte, ne aparțin.

Art. 3. Fiecare din cele patru colegii electorale pentru Cameră alege câte 3 membri pentru Consiliul județean.

Art. 4. Convocarea colegiilor spre a procedea la alegerile generale se face prin ordonanță Domnească. (Art. 9 din lege).

Art. 5. Convocarea pentru alegeri parțiale spre a se împlini vacanțele prin anulare, opțiune, moarte, demisiune etc., se face de către prefectul județului prin îndeplinirea aceluiași forme ca și pentru cele generale (vezi art. 77 din lege).

Art. 6. Listele electorale, dresate în modul prescris la titlul 6 din legea electorală, servă și pentru alegerea Consiliilor de județe.

Operațiunile electorale prescrise la titlul VII din aceeași lege pentru alegerile Camerei sunt aceleași și pentru consilierii de județe.

Articolele 9, 10, 11, 12, 13, 14 și 15 din legea județeană tratând despre elecții, alegerea și fixarea domiciliului, în ce privește Consiliul județean, se vor avea asemenea în vedere și se vor îndeplini ad-literam, sub pedeapsă de nulitate a alegerii.

Până la constituirea biroului definitiv, adunarea se prezintă de cel mai în vârstă dintre consilieri, având în ajutor pe cei doi mai tineri ca secretari.

Art. 7. Biroul definitiv al fiecărui colegiu înaintează direct prefectului județului actele de alegeri.

Prefectul le păstrează până în ziua întrunirii Consiliului și atunci le depune pe masa Consiliului. (Art. 16).

Art. 8. Numai Consiliul județean are dreptul de a primi reclamațiuni în contra unei alegeri de consilieri.

El cercetează și admite sau casează alegerea pentru care a primit reclamații.

El se pronunță asupra validității alegerii membrilor săi în mod definitiv și fără nici un drept de recurs în contra deciziunilor sale.

Art. 9. După ce Consiliul și-a validat titlurile, își alege dintre membrii săi pe președinte, vicepreședinte și doi secretari pentru toate sesiunile anului.

Alegerea se face prin majoritatea membrilor prezenți (relativă) care nu pot fi niciodată în număr mai mic decât șapte.

Toate aceste operațiuni se constată prin protocolul ședinței.

Despre Comitetul permanent

Art. 10. Consiliul județean alege trei dintre membrii săi spre a compune un Comitet permanent și alți trei supleanți spre a înlocui pe membrii activi din Comitet în cas de lipsă.

Această alegere se face asemenea cu majoritatea membrilor prezenți și se constată prin protocolul ședinței.

Rezultatul ei se anunță și Ministerului de către Prefect.

Art. 11. Comitetul funcționează în permanență.

El este prezidat de unul din cei trei membri numiți de Domn după presintația Ministerului de interne. (Art. 83 din lege).

Membrii comitetului nu pot primi în același timp și vreo pensiuă.

Acei ce ar fi pensionari urmează să opteze între pensiuă și leafă de membru al Comitetului.

Art. 12. Îndată ce un membru lipsește trei ședințe consecutive afară de cazuri de boală anume justificate prin certificat medical, el este înlocuit cu supleantul ce a întrunit mai multe voturi la alegerea de supleant.

Art. 13. Când doi sau câte și trei supleanți au avut același număr de voturi, președintele pune la sorți care dintre supleanți urmează a se chema în lucrare.

Această operație se constată prin proces verbal scris de toți cei prezenți.

Art. 14. Supleantul înlocuitor primește leafă membrului absent pentru zilele în care îl va înlocui. (Art. 82 din lege).

Art. 15. Membrii Comitetului nu primesc leafa pe zilele ce sunt în concediu. Această leafă se primește de supleantul înlocuitor.

PARTEA II

Despre întrunirile Consiliilor și Comitetelor; atribuțiunile lor și modul deliberațiilor

Art. 16. Consiliile județene se întrunesc în sesiune ordinară la 15 octombrie a fiecărui an, și în sesiune extraordinară ori de câte ori interesele județului o reclamă sau când guvernul găsește de cuviință a le consulta asupra intereselor generale.

Art. 17. Ele nu se pot întruni decât fiind anume convocate prin ordonanță Domnească publicată în Monitor.

Art. 18. Orice întrunire ce n-a fost precedată de ordonanță domnească de convocare este ilegală, actele făcute într-însa sunt nule, membrii ce au luat parte se vor da judecății, ori Consiliul se va dizolva.

Art. 19. Comitetul permanent se întrunește în toate zilele afară de sărbătorile duminicale și naționale. El va lucra cel puțin 6 ore pe zi, distribuindu-și orele de lucru după convenința locală.

Art. 20. Președintele ține o condică în care vor subscrie toți membrii în fiecare zi de prezență.

Membrul ce vine la ședință mai târziu decât ora fixată se consideră ca absent și leafa sa pe ziua aceea rămâne la economii.

Art. 21. Atribuțiile Consiliului și ale Comitetului fiind anume specificate la titlul V și VI din lege, ele sunt obligate a le îndeplini întocmai.

Nici o cumpărare, aprovizionare, închiriere sau lucrare nu se pot face decât prin publicitate și licitație, conform legii de comptabilitate generală.

Se exceptează lucrarea drumurilor care se face prin zilele de prestațiune.

Art. 22. Orice Comitet va subscrie încheieri contrarii dispozițiunii de la art. 21 este pasibil de penalitatea prescrisă de lege.

Art. 23. Casierul județului are dreptul de a refuza plata sumelor ce nu s-ar ordonanța prin îndeplinirea formelor prescrise de art. 93 din lege.

Art. 24. În nici un cas Comitetul nu poate delega îndeplinirea totalității atribuțiilor sale unuia singur dintre membrii săi.

Art. 25. Nici un membru nu va putea refuza o însărcinare ce i s-ar da de către Comitet.

Art. 26. Membrii care nefiind în concediu ar refuza o însărcinare înscrisă a majorității Comitetului este considerat ca demisionat și înlocuit cu un supleant.

Art. 27. Încheierile Comitetului nu sunt lucrătoare decât când vor fi subscribe de majoritatea membrilor.

Art. 28. La fiecare 3 luni Comitetul verifică la casierie starea fondurilor casei județene.

Această lucrare și rezultatul obținut se constată printr-un proces-verbal scris și de casier sau ajutorul său.

Art. 29. Comitetul însărcinează pe fiecare lună câte unul din membrii săi spre a se încredința la față locului de progresul lucrării drumurilor, podurilor, aprovizionărilor de pietriș; să inspecteze cancelariile comunelor, actele stării civile, clădirile comunale și județene și școlile comunale, etc.

Art. 30. Resultatul acestor revizii membrul Comitetului îl supune prin relație detaliată însoțită și de opinia sa asupra îmbunătățirilor de introdus.

Pentru înființarea casei de pensiuni prevăzută la art. 54 din lege, pentru funcționarii județelor, Ministerul va elabora un regulament general și uniform pentru toată țara.

La compunerea acestui regulament se vor consulta și Consiliile județene.

PARTEA III

Despre relațiile prefectului și ale directorului

cu Consiliul și Comitetul permanent. Directorul în calitate de secretar. Relațiile subprefecților cu Comitetul

Art. 31. Prefectul este delegatul guvernului pe lângă consiliu și comitet.

El asistă la toate ședințele Consiliului și ale Comitetului și dă socotință asupra obiectelor în desbatere și propune măsurile sau soluțiile ce ar crede mai folositoare.

Directorul poate suplini pe prefect numai la ședințele Comitetului.

Art. 32. Articolul 103 din lege hotărând că prefectul este singurul însărcinat cu executarea încheierilor Consiliului și ale Comitetului, el, sau în lipsa-i directorul subscrie toată corespondența provenită din aducerea la îndeplinire a decisiunilor Consiliului sau Comitetului.

Spre acest sfârșit ordinele sale privitoare la lucrările Comitetului vor face întotdeauna mențiune de decisiunea comitetului și vor redigee în modul următor:

„Asupra raportului d-voastră No.... Comitetul permanent, în ședința de la... având în vedere.....

Considerând....

A decis.....

Comunicu D-voastre despre aceasta și vă învinț....”

Raporturile către autoritățile superioare sau către cele de același grad vor fi redigee tot în acest sens.

Art. 33. Cancelaria Comitetului și cu a Prefecturii devin o singură cancelarie având un singur șef pe directorul care face și serviciul de secretar de ședință.

Personalul acestei cancelarii plătit parte din tesaurul public și parte de județ are atribuțiile sale în general împărțite în două:

1. Lucrările de administrație generală;

2. Lucrări de administrație județeană.

Numărul de intrare al hârtiilor va fi unul pentru toate lucrările; cele de ieșire asemenea.

Arhiva va fi aceeași, dirijată de un singur arhivar cu unul sau două ajutoare după greutate și trebuință.

Cu acest mod corespondența între cancelaria Prefecturii și a Comitetului este cu desăvârșire suprimată.

Art. 34. Prefectul atât pentru decisiunile ce se vor lua în ședințele la care asistă, cât și pentru acelea la care va fi înlocuit de director, are dreptul de veto, prevăzut la art. 104 din lege.

Art. 35. Notificarea prefectului către Comitet a recursului se face în scris și poartă nr. Registrului de ieșire.

Membrii Comitetului care au scris încheierea contra căreia s-a făcut recursul sunt datori a subscrie din josul notificațiunii că au luat act de dânsa.

Notificațiunea astfel scrisă se trece în registrul de intrare și se așează la dosarul respectiv.

Art. 36. Directorul nu are dreptul a face recurs și notificațiune decât când va fi însărcinat prin decret Domnesc cu gerarea afacerilor Prefecturii.

În toate celelalte casuri acest drept este rezervat personal prefectului.

Art. 37. Directorul când va crede că vreo încheiere a Comitetului, făcută în lipsa prefectului, este abătută de la lege sau vătămătoare intereselor județului, este dator a anunța prefectul imediat prin anume referat pentru ca însuși să avizeze.

Art. 38. Directorul în lucrările de secretar este ajutat și suplini de unul din șefii de birou.

Art. 39. Concediile de care ar avea trebuință directorul i se dau de către Minister, după intervenirea prefectului.

Concediile celorlalți funcționari subalterni se dau de către prefect, după propunerea directorului.

Art. 40. Directorul formează și ține sub răspunderea sa și controlul Comitetului un inventariu regulat și exact de averea mobilă și imobiliară a județului.

Art. 41. Directorul îngrijește ca nici o lucrare să nu întârzie mai mult de trei zile.

Spe acest sfârșit, el va însemna pe fiecare hârtie ce se supune decisiunii Comitetului data când s-a prezentat și va subscrie, iar încheierile Comitetului vor purta asemenea data zilei când s-a luat.

Art. 42. Când Consiliul județean sau Comitetul nu ar fi mulțumit de modul cum directorul-și îndeplinește datoriile de secretar, face declarațiunea sa scrisă de majoritatea membrilor și o transmite prefectului.

Dacă după două asemenea încheieri la interval de o lună secretarul nu-și va îndrepta conduita și prefectul nu va avisa la înlocuirea lui, Consiliul sau Comitetul are dreptul a se adresa direct către ministru de interne.

Despre subprefecți

Art. 43. Pe lângă atribuțiunile sale de administrator, polițai și judecător de pace, subprefectul are și însărcinarea prevăzută la art. 107 din legea Consiliilor județene.

Raporturile sale despre trebuințele plasei, îmbunătățiri, etc., subprefectul le va adresa Comitetului prin prefect.

Asemenea și pentru tot ce privește la rezultatul revisiilor sale în privința caselor comunale, registrele stării civile, etc.

LEGEA COMUNALĂ

Promulgată și publicată în *Monitorul Oficial* No. 28 din 7 Mai 1887

CAPITOLUL I

Formarea comunei

Art. 1. Comuna este persoană juridică.

2. Nici o comună nu se va constitui în viitor de cât în virtutea unei legi.

3. Comunele se împart în comune urbane și comune rurale.

Clasificarea comunelor în urbane și rurale se va face prin lege, după cererea comunei interesate, luându-se și avizul consiliului județean.

4. Tot locuitorul face parte dintr-o comună și contribuie la sarcinile comunale.

Străinul care va voi a se stabili într-o comună rurală, va trebui să obțină încuviințarea consiliului comunal. Conform deciziunii consiliului comunal se va face apel la Ministerul de Interne.

5. Comuna rurală nu poate avea mai puțin de 200 de contribuabili.

Satele sau cătunele care nu ar întruni acest număr se vor alipi cu altele, ținându-se cont de poziția lor topografică.

Nu se vor putea deroga de [la] ceastă condițiune decât printr-o lege specială, după ce se va lua avizul consiliului județean, în urma unei cercetări făcute la fața locului de către comitetul permanent sau unul din membrii săi, și din care ar rezulta cum că comuna ar întâmpina dificultăți prea mari în administrarea sa din cauza întinderii teritoriale sau poziției topografice.

6. Neputând o comună purta toate sarcinile ce-i sunt impuse, va avea dreptul să se întrunească cu una sau mai multe comune vecine.

7. Comunele rurale care în administrarea lor ar întâmpina dificultăți din cauza situației topografice sau prea marii întinderi de teritoriu, se vor putea împărți în mai multe secțiuni, care vor avea totuși o unitate de administrație, și în interesele cele mari sau în raporturile lor exterioare vor înfățișa una și singură comună.

8. Alipirile și deslipirile precum și schimbarea de reședință a comunei nu se vor putea face decât prin lege și nu se vor pune în lucrare decât odată cu începerea perioadei pentru așezarea contribuțiilor Statului.

9. Cererea de alipire și deslipire, precum și cererea de schimbare de reședință a comunei, va putea fi făcută sau de consiliile comunale interesate sau de o treime a alegătorilor înscriși pe listele electorale.

Asupra acestei cereri se va lua avizul consiliului județean, în urma unei cercetări făcute în fața locului de comitetul permanent sau de unul din membrii săi.

10. Averea proprie a comunei care se alipește cu altă comună devine averea comunei întregi.

În caz de deslipire, această avere se va restitui comunei căreia i-a aparținut întâiu, în natură sau, în lipsă, în echivalent.

11. În toate cazurile de întruniri și deslipiri, consiliile comunale interesate sunt dizolvate de drept și se va proceda la noi alegeri.

Până la alegerea și instalarea noii autorități comunale, guvernul va numi o comisie interimară conform art. 30

12. Comunele își vor păstra actualele lor numiri.

Nici o schimbare de numire nu se poate face decât prin lege.

CAPITOLUL II

Sarcinile comunelor

13. Fiecare comună este datoare a purta sarcinile următoare:
- A avea o casă comunală;
 - A avea unul sau mai multe localuri de școli pentru băieți și fete, conform dispozițiilor legii asupra instrucțiunii publice;
 - A îngriji de cultul, de biserica sau de bisericile religiei la care aparține, amăsurat cu trebuințele populațiunii. Va plăti pe preoții și servitorii bisericilor sale;
 - A îngriji de copii găsiți, de infirmii și alienații comunei. Comunele urbane în care nu există spital central sau alte așezăminte de binefacere vor avea un spital pentru bolnavi și neputincioși.
 - A procura mijloacele pentru prevenirea și stingerea incendiilor;
 - A îngriji și a procura mijloace pentru paza și buna liniște în comună;
 - A îngriji de îmbunătățirea rasei animalelor și a procura mijloace pentru prevenirea epizootiilor;
 - A avea pepiniere pentru cultura duzilor și a altor arbori necesari după localitate;
 - A îngriji de igiena publică și a procura mijloacele trebuincioase pentru aceasta;
 - A subveni la toate sarcinile ce i se vor mai impune prin legi.

CAPITOLUL III

Compunerea autorității comunale

14. Fiecare comună este reprezentată prin un consiliu comunal, a cărui compunere, alegere și atribuțiuni se determină mai jos.

Adminstrarea intereselor fiecărei comune este încredințată unei persoane, care poartă numele de primarul comunei.

15. Consiliul comunal se compune din șapte consilieri în comunele care au până la 1000 locuitori;
Din nouă consilieri în acelea de la 1000 până la 3000;
Din 11 consilieri în acelea de la 3000 până la 10000;
Din 15 consilieri în acelea de la 10000 până la 20000;
Din 19 consilieri în acelea de la 20000 până la 35000;
Din 23 consilieri în acelea de la 35000 până la 50000;
Din 27 consilieri în acelea de la 50000 până la 65000;
Din 31 consilieri în acelea cu o populațiune de peste 65000.

CAPITOLUL IV

Secțiunea 1. Constituirea consiliului

16. Membrii consiliului din nou aleși vor intra în funcțiune îndată după validarea alegerii.
17. Consilierii comunali, mai înainte de a intra în funcțiune, sunt datori a presta următorul jurământ:

„Jur credință Regelui, supunere Constituției și legilor țării mele; jur sprijin intereselor comunei”.

Acest jurământ se va presta în sala ședințelor consiliului comunal, în ședință publică și în prezența unui comisar al guvernului.

18. Membrii unui consiliu comunal care, în urma chemării ce li se vor fi făcut, vor refuza a presta acest jurământ, se consideră demisionați.

Secțiunea 2. Despre întrunirea și deliberările consiliului comunal

19. Consiliul se convoacă regulat cel puțin odată pe lună, și extraordinar de câte ori interesele comunei ar cere.

Convocarea se face de primarul comunei din oficiu, sau după cererea unei treimi a membrilor consiliului comunal.

Afară de cazurile de urgență, convocarea se face în scris și la domiciliu cel puțin cu două zile libere înainte de întrunire.

Ea va cuprinde întotdeauna ordinea de zi.

Nici o chestiune neprevăzută la ordinea de zi nu poate fi pusă în discuție, afară de cazurile de urgență, când cea mai mică întârziere ar putea fi prejudiciabilă. Urgența se declară de două treimi a membrilor prezenți. Numele lor sunt trecute în procesul verbal.

20. Consiliul nu poate delibera de cât fiind de față majoritatea absolută a membrilor săi în exercițiu.

După o convocare regulată fără nici un rezultat, la a doua convocare consiliul lucrează cu membrii prezenți, fără a putea fi însă mai puțini de o treime din numărul membrilor în exercițiu și fără a putea introduce în acest caz chestiuni care nu figurau în ordinea de zi.

21. Primarul comunei sau, în lipsa-i, unul din ajutoari, ori, în lipsa și acestora, cel mai în vârstă dintre membri, deschide, prezidează și închide ședința. Hotărârile se dau cu majoritate absolută de voturi. La caz de paritate, propunerea asupra căreia se dezbate se socotește respinsă.

22. Toți membrii își dau votul pe față, afară numai de cazurile unde sunt persoane în chestiune, când votul este secret.

Primarul votează cel din urmă.

23. Orice membru al comunei este oprit:

1^o. De a sta față la deliberarea chestiunilor în care el, rudele sau aliații săi până la al patrulea grad inclusiv au vre-un interes personal;

2^o. De a ocupa vre-o funcțiune remunerată de comună, de a lua vre-o întreprindere sau furnitură comunală, precum și de a figura ca garant în orice antrepriză a comunei;

3^o. De a lua parte ca avocat sau însărcinat de afaceri în procese pornite contra comunei, și de a apăra, cu plată, vre-o afacere litigioasă în favoarea comunei;

4^o. De a lua parte la examinarea conturilor vre-uneia din administrațiile publice din care ar face sau ar fi făcut parte, subordonate autorității comunale.

24. Toate hotărârile consiliului se înscriu într-un registru ținut de secretar; ele se subsemnează de primari, de secretar sau notar pentru conformitate și sunt puse la dispoziția oricărui cetățean din comună sau oricărei autorități care ar voi să le cunoască.

Cu toate acestea consilierii pot decide ca încheierile relative la afacerile litigioase să se țină secrete până după terminarea procesului.

25. Ședințele consiliului sunt publice. Cu toate acestea, după cererea a trei membri, sau a primarului, consiliul poate decide, cu două treimi a voturilor membrilor prezenți, și fără dezbateri, dacă urmează să se declare ședința secretă.

26. Primarul sau consilierul care prezidează consiliul comunal are poliția adunării, pe care o exercită conform dispozițiilor codului de procedură penală.

27. Membrul consiliului comunal care va lipsi de la ședințe trei luni consecutive, va primi mai întâi un avertisment din partea consiliului comunal și invitația de a se prezenta la ședințele consiliului. Dacă în urma acestui avertisment nu se va prezenta, nici va aduce cuvinte plauzibile pentru justificarea absențelor, va fi considerat ca demisionat. În acest scop va interveni o decizie a consiliului comunal, contra căreia va avea, cel interesat, dreptul de a recurge prin apel în termen de zece zile, conform dispozițiilor legii de față.

28. Consiliul comunal face însuși regulamentul său de ordine și de serviciu interior.

29. Dacă consiliul comunal ar persista să se depărteze de la atribuțiunile sale, sau dacă actele sale ar fi de natură a tulbura ordinea publică, sau dacă prin rea credință ar compromite interesele comunei, Regele poate pronunța dizolvarea consiliului.

Dizolvarea nu se va putea pronunța decât în urma unui raport motivat al Ministerului de Interne.

Acest raport se va publica în „Monitorul Oficial” de o dată cu ordonanța de dizolvare.

30. Două luni cel mult după dizolvare se fac noi alegeri; în acest interval, interesele comunei se administrează de o comisie interimară numită prin decret regal dintre alegătorii comunei cel mai greu impuși.

Această comisie interimară se compune din trei membri în comunele cu o populație ce nu trece peste trei mii locuitori; iar în comunele cu o populație superioară, numărul membrilor va putea fi sporit până la șapte.

Comisia își alege un președinte din sânul său.

Puterile comisiei interimare sunt mărginite la acte de pură administrație. În nici un caz nu va putea angaja finanțele comunale peste resursele disponibile ale exercițiului curent. Ea nu va putea să prepare bugetul comunal, nici să primească socotelile primarului sau ale casierului; și numai în cazurile de vacanță va putea face numiri provizorii în funcțiuni comunale.

Funcțiunile comisiei interimare încetează de drept, îndată ce consiliul comunal a fost reconstituit și instalat.

CAPITOLUL V

Atribuțiunile consiliului comunal

31. Consiliul comunal deliberează îndeobște asupra a tot ce privește privegherea și apărarea intereselor speciale ale comunei. El își dă avizul ori de câte ori acest aviz este cerut de legi și regulamente, sau când este cerut de autoritățile administrative superioare.

El face regulamente de administrație interioară și de poliție comunală.

Consiliile comunale pot, prin aceste regulamente, fixa pedepse pentru călcătorii regulamentelor și ordonanțelor, dacă asemenea pedepse n-ar fi hotărâte încă de legi; ele însă nu vor putea întrece pedepsele de simplă poliție.

Măsurile relative la executarea dispozițiilor regulamentelor și ordonanțelor și la desființarea lucrărilor executate în contra prescripțiilor formale ale acestor regulamente, se aduc la îndeplinire cu cheltuiala comunei în contul contravenientului.

Contravențiile la aceste regulamente se judecă, în ceea ce privește aplicarea penalității și despăgubirea civilă pentru cheltuielile ocazionate, de instanțele judecătorești competente.

Regulamentele elaborate de consiliul comunal nu devin executorii decât după ce au fost aprobate prin decret regal și publicate în „Monitorul Oficial”.

32. Propunerile privitoare la interesele comunei pot fi făcute consiliului comunal de primar, de autoritatea județeană, de autoritățile administrative și de consilierii comunali.

33. Deciziile consiliului comunal nu pot fi contrare legilor și regulamentelor de administrație publică.

34. Toate deliberațiunile consiliilor comunale urbane reședințe de județ se comunică, în extras, în termen de opt zile libere de la data lor, Ministerului de Interne; iar ale celorlalte consilii din comunele urbane și rurale, comitetului permanent.

35. Sunt nule de drept:

1^o. Deliberațiunile asupra obiectelor străine de căderile consiliului comunal, sau luate afară din adunarea sa legală;

2^o. Deliberațiunile contrarii legilor și regulamentelor generale de administrație publică.

36. Sunt anulabile deliberațiunile luate în contra art. 23.

37. Nulitatea de drept și anularea se pronunță de către autoritățile către care se comunică deliberațiunile consiliului, după distincțiunile prevăzute la art. 34.

Nulitatea de drept și anularea pot fi provocate din oficiu, ori cerute de părțile interesate sau de orice contribuabil.

Nulitatea se cere și se pronunță la orice epocă.

Anularea trebuie cerută în termen de zece zile de la data deliberațiilor și se va pronunță în termen de 30 zile de la primirea deliberațiilor, când se invocă din oficiu, sau de la cererea de anulare. După trecerea acestui termen, deciziunile anulabile devin executorii.

38. Consiliul comunal sau părțile interesate pot să facă recurs: în contra deciziunilor comitetului permanent, la Ministerul de Interne; iar în contra deciziunilor Ministerului de Interne, la Consiliul de Miniștri.

Recursul se va face în 15 zile de la data deciziei care se atacă.

39. Toate deciziile de care se face mențiune în articolul precedent vor fi motivate.

40. Sunt supuse aprobării formale a Ministerului de Interne, pentru comunele urbane reședințe de district, și a comitetului permanent pentru celelalte comune urbane și rurale:

1^o. Conturile comunale;

2^o. Creditele suplimentare și extraordinare;

3^o. Cumpărările, înstrăinările și schimbul de averi nemișcătoare, de la 5000 lei până la 40000 lei pentru comunele urbane reședințe de district, de la 1000 lei până la 5000 lei pentru celelalte comune urbane, și de la 200 lei până la 1000 lei pentru comunele rurale;

4^o. Constituirea de ipotecă, delimitarea și împărțirea de nemișcătoare în devălmășie, afară de cazul când împărțirea ar fi ordonată de instanțele judecătorești;

5⁰. Proiectele de clădiri, de reparațiuni sau dărâmări, ce ar voi să întreprindă comuna, când valoarea lor ar trece peste 5000 lei pentru comunele urbane reședințe de district, de 1000 lei pentru celelalte comune urbane și de 500 lei pentru comunele rurale.

Când valoarea acestor lucrări va fi mai mare de 10000 lei, planurile și devizele vor fi obligatoriu supuse la aprobarea consiliului tehnic.

6⁰. Deschiderea și închiderea de străzi și piețe publice;

7⁰. Proiectele de alinieri și numirea străzilor în comunele urbane nereședințe de district;

8⁰. Direcția și deschiderea drumurilor comunale, vecinale și laterale, potrivit legilor și regulamentelor;

9⁰. Primirea darurilor și legatelor făcute comunei, școlilor, bisericilor și în genere tuturor așezămintelor de binefacere situate pe teritoriul comunei, când valoarea lor nu trece peste 10000 lei;

10⁰. Condițiunile de arendări și întreprinderi;

11⁰. Rezultatul licitațiilor și tocmelilor care trec peste a 20-a parte a venitului ordinar al comunei;

12⁰. Tranzacțiile și compromisele până la valoarea de 10000 lei pentru comunele urbane reședințe de district, și până la valoarea de 1000 lei pentru celelalte comune;

13⁰. Intentarea de procese în materie imobiliară de orice valoare, afară de acțiunile posesorii; iar în materie mobilă, pentru acelea cu o valoare ce ar trece peste suma de lei 5000.

41. În toate cazurile prevăzute în articolul precedent, consiliul comunal ori părțile interesate, și, contra deciziilor comitetului permanent, însuși prefectul județului, pot face recurs la Ministerul de Interne sau la Consiliul de Miniștri, după distincțiunea stabilită prin articolul precedent.

Recursul va fi făcut în termen de 15 zile de la data deciziei ce se atacă.

Ministerul de Interne sau Consiliul de Miniștri sunt datori a se pronunța în termen de 30 zile libere de la primirea recursului.

42. Sunt supuse aprobării regale:

1⁰. Așezarea, schimbarea și desființarea de contribuții și orice fel de taxe și dări comunale în marginile legilor de maximum și alte legi speciale;

2⁰. Cumpărările, înstrăinările și schimbul de averi nemișcătoare, când valoarea lor trece de 40000 lei pentru comunele urbane reședințe de district, de 5000 lei pentru celelalte comune urbane și de la 1000 în sus pentru comunele rurale;

3⁰. Primirea darurilor și legatelor făcute comunei, școlilor, bisericilor și în genere tuturor așezămintelor de binefacere situate pe teritoriul comunal, când valoarea lor trece de 1000 lei;

4⁰. Împrumuturile până la suma de lei 100000;

5⁰. Proiectele de alinieri și numirea străzilor pentru comunele urbane reședințe de district;

6⁰. Tranzacțiile de o valoare de 10000 până la 25000 lei pentru comunele urbane reședințe de district și de 1000 până la 10000 lei pentru celelalte comune;

7⁰. Concesiunile de lucrări mari, a căror anuități nu ar trece peste a 20-a parte din venitul ordinar al comunei, și pe un termen care nu ar trece de zece ani.

În toate cazurile prevăzute în acest articol, aprobarea regală va fi precedată de încuviințarea Consiliului Miniștrilor.

43. Afară de cazurile prevăzute în legea de față și în alte legi, mai sunt supuse aprobării Corpurilor Legiuitoare:

1⁰. Statornicirea veniturilor comunale;

- 2⁰. Împrumuturile ce trec peste lei 100000;
- 3⁰. Tranzacțiile de o valoare mai mare de 25000 pentru comunele urbane reședințe de district, și de lei 10000 pentru celelalte comune;
- 4⁰. Concesiunile de lucrări mari, ale căror anuități ar întrece a 20-a parte din venitul ordinar al comunei;
- 5⁰. Crearea și desființarea instituțiilor de binefacere;
- 6⁰. Donațiile de imobile ce ar voi să facă comuna, Statului, județului sau oricărei alte instituții de utilitate publică sau de binefacere.
44. Comunele pot face regulamente de igienă, de poliție urbană, de edilitate și de poliție rurală, conform legilor și regulamentelor generale.
45. Prin regulamentele de igienă, comunele iau măsuri:
- 1⁰. Pentru vânzarea obiectelor de îndeustulare publică, pentru stabilirea și exercițiul acestor meserii, fără a se putea însă mărgini numărul celor care le exercită sau a împiedica exercițiul lor, precum și pentru menținerea ordinii în târguri și piețe.
- 2⁰. Pentru privegherea abatoarelor și a halelor sau piețelor în care se vinde carne sau pește;
- 3⁰. Pentru executarea măsurilor asupra stabilimentelor, profesiunilor și întreprinderilor insalubre;
- 4⁰. Pentru înlăturarea cauzelor de infecții și împiedicarea esalațiunilor nesănătoase;
- 5⁰. Pentru buna întreținere a latrinelor și a locurilor în care se depun gunoaiile și murdăriile din comună;
- 6⁰. Pentru poliția cimitirelor și a înmormântărilor;
- 7⁰. Pentru întreținerea curățeniei fântânilor și a apelor de care se folosește populația sau se adapă vitele.
46. Prin regulamentele de poliție urbană comunele iau măsuri:
- 1⁰. Pentru măturarea și ținerea în stare curată a străzilor, șoselelor și canalelor;
- 2⁰. Pentru circulația trăsurilor pe drumurile interioare, unde pot produce inconveniente;
- 3⁰. Pentru edificiile incomode sau periculoase și pentru reconstruirea sau repararea caselor care amenință cădere;
- 4⁰. Pentru înmagazinarea și paza materiilor combustibile;
- 5⁰. Pentru iluminat și pentru măsurile ce trebuie luate contra incendiilor.
47. Prin regulamentele asupra edilității, comunele pot:
- 1⁰. A determina traseul străzilor și lărgimea lor, precum și terenurile de expropriat peste porțiunea ce sunt datori proprietarii a ceda gratis conform legilor.
- Restul din terenurile expropriate peste lărgimea străzilor se va vinde prin licitație publică, de nu va fi trebuincios vreunui serviciu comunal.
- 2⁰. A determina maximul de înălțime al noilor construcții, în raport cu lărgimea străzilor și cu mărimea curților interioare.
48. Prin regulamentele de poliție rurală, comunele pot lua măsuri:
- 1⁰. Pentru a împiedica uzul ilicit, furtul și pagubele cauzate pe câmpuri;
- 2⁰. Pentru uzul apelor, când el aparține locuitorilor unei comune sau numai la o parte dintre ei;

3⁰. Pentru măsurile de observat cu ocazia distrugerii insectelor și a altor animale vătămătoare agriculturii;

4⁰. Pentru a opri pășunatul ori de câte ori interesul general al comunei ar cere-o;

5⁰. Pentru bâlciuri (iarmaroace), târguri, serbări și jocuri publice;

6⁰. Pentru strângerea recoltelor spre a se împiedica recoltarea lor înainte de a ajunge la deplină maturitate.

49. Comunele vor putea, afară de aceasta, a determina în ce proporție lucrările și cheltuielile cerute de regulamentele de poliție urbană și rurală sunt în sarcina proprietarilor sau chiriașilor de case și magazii, sau a proprietarilor de pământuri.

50. Ministerul de Interne, pentru comunele reședințe de district, și comitetul permanent, pentru celelalte comune, vor putea elabora regulamentele necesare administrației comunale pentru comunele care, în urma unei prealabile invitații, nu-și vor fi întocmit asemenea regulamente.

Regulamentele întocmite astfel de Minister sau de comitetul permanent se vor aplica în fiecare comună, până când consiliul său comunal își va întocmi un asemenea regulament.

51. Consiliile comunale pot să exprime dorințe asupra tuturor obiectelor de interes local.

Consiliile comunale nu pot a se pune în comunicațiune cu alte consilii comunale, decât în chestiuni de interes local reciproc, și numai prin organul primarului; le este interzis a face sau a publica vre-o protestație, proclamație sau adrese de un caracter politic.

Nulitatea actelor și deliberațiunilor luate în contra acestui articol se pronunță conform cu cele prevăzute la art. 37.

52. Administrația bisericilor parohiale este pusă sub controlul autorității comunale.

Toate actele privitoare la aceste așezăminte se vor regula și aproba conform dispozițiilor prescrise pentru administrația comunală, afară de restricțiunea prevăzută la art. 117.

CAPITOLUL VI

Despre primar și atribuțiile sale

53. Fiecare comună urbană sau rurală are în capul ei un magistrat, numit primarul comunei, secundat de unul sau mai mulți consilieri, care poartă numele de ajutori ai primarului.

54. Primarul și ajutorii săi, atât în comunele urbane reședințe de district cât și în celelalte comune, se aleg de consiliul comunal dintre membrii săi, prin scrutin secret și cu majoritate absolută a voturilor exprimate.

Dacă la întâia votare nu s-a obținut majoritatea absolută, se procedă în aceeași zi, la a doua votare și alegerea se va face atunci cu majoritate relativă.

În caz de paritate, se declară ales cel mai în vârstă dintre cei cu mai multe voturi egale.

55. Primarul și ajutorii comunelor urbane, reședințe de district, se confirmă prin decret regal; ai celorlalte comune se confirmă de prefectul județului.

Până la confirmare ei girează provizoriu afacerile comunei.

56. Numărul ajutorilor este în raportul următor cu acela al consilierilor:

Pentru consiliile cu șapte și nouă consilieri va fi un ajutor;

Pentru acelea cu 11, 15 și 19 consilieri vor fi doi ajutoari;

Pentru acelea cu 23 și 27 consilieri vor fi trei ajutoari;

Pentru acelea cu 31 consilieri vor fi patru ajutoari.

57. Primarul și ajutorii se aleg, ca și consiliul comunal, pe patru ani.

58. Primarul și ajutorii comunelor urbane, reședințe de district, pot fi suspendați de Ministerul de Interne.

Ei nu pot fi revocați decât când ar persista să se depărteze de atribuțiunile lor, sau dacă actele lor ar fi de natură a provoca la turburarea ordinii publice, ori când prin vădită rea credință ar compromite interesele comunei.

Revocarea se va face prin decret regal, în urma unui raport motivat al Ministerului de Interne, care se va publica în Monitorul Oficial.

59. Primarul și ajutorii celorlalte comune pot fi suspendați de prefectul județului.

Ei vor putea fi revocați de prefect cu avizul comitetului permanent. În caz de neunire, Ministerul de Interne decide.

60. Suspendarea nu va trece peste două luni în cursul unui an.

61. Primarul și ajutorii revocați nu pot fi realeși în timp de un an, sub pedeapsa de nulitate a alegerii lor, afară de cazul când ar fi loc la alegerea generală a consiliilor comunale.

Ei conservă însă calitatea lor de consilieri.

62. Primarul și ajutorii își dau demisia către autoritatea care este chemată a-i confirma.

63. În caz de absență, demisie, suspendare, revocare și orice altă împiedicare a primarului, el este înlocuit provizoriu în plenitudinea funcțiilor sale de unul dintre ajutoari, sau de un consilier desemnat de consiliu.

64. Primarul este singurul însărcinat cu administrarea comunei. El poate delega parte din puterile sale ajutorilor și la trebuință chiar la alți consilieri.

În cazul acesta din urmă, delegațiunea va trebui întotdeauna să fie aprobată de consiliul comunal.

65. Primarul, fiind totodată și un delegat al administrației centrale, se află sub autoritatea guvernului. El este un magistrat însărcinat cu privegherea poliției, menținerea ordinii publice, cu luarea măsurilor privitoare la buna stare și liniștea locuitorilor comunei, și în sfârșit cu orice alte îndatoriri ce i s-ar pune de lege.

66. Primarul este însărcinat, sub controlul consiliului comunal și sub privegherea autorităților superioare:

1^o. A conserva și administra bunurile comunei, precum și de a face orice acte de conservare a drepturilor sale;

2^o. A căuta veniturile, a supraveghea stabilimentele comunei și contabilitatea comunală

3^o. A prepara și propune bugetul, precum și a ordona cheltuielile;

4^o. A conduce și dirija lucrările comunale;

5^o. A lua măsurile privitoare la drumuri;

6^o. A reprezenta comuna în justiție, fie ca reclamantă, fie ca pârâtă;

7^o. A ține licitațiile comunei.

Primarul va fi ținut să refere îndată rezultatul consiliului.

8⁰. A încheia și subscrie actele și contractele de închirieri și arendări de bunuri și adjudecări de lucrări comunale, deja aprobate, conform formelor și regulilor stabilite prin legi și regulamente;

9⁰. A încheia și subscrie în aceleași forme și reguli actele de vânzare, schimb, împărțire, primire de daruri și legate, achiziții și tranzacții;

10⁰. A priveghea debitele cu articole de îndeustulare publică, luând măsuri pentru executarea regulamentelor și deciziilor consiliului comunal, în privința fixării prețului pentru pâine și carne;

11⁰. În general a executa toate deciziile consiliului comunal.

67. Primarul, împreună cu consiliul comunal, prepară și publică în fiecare an listele electorale.

68. Primarul este însărcinat, sub exclusivă autoritate a administrației superioare:

1⁰. Cu publicarea și executarea legilor;

2⁰. Cu executarea măsurilor de siguranță generală;

3⁰. Cu funcțiunile speciale ce îi sunt atribuite prin legi.

69. Primarul este însărcinat, sub privegherea administrației superioare, cu poliția comunală, cu cea rurală și cu executarea actelor relative ale administrației.

70. Primarul dă ordonanțe în privința măsurilor locale asupra obiectelor încredințate vigilenței și autorității sale. Aceste ordonanțe se vor publica și afișa.

Ministerul de Interne, pentru comunele urbane reședințe de district, și prefectul pentru celelalte comune, pot suspenda și revoca ordonanțele primarului numai când contravin legilor și regulamentelor de administrație generală. Deciziile ce se vor lua în această privință vor fi motivate și se vor comunica imediat primarului.

71. Primarul exercită poliția comunală, conform legilor și regulamentelor generale și locale.

Ea cuprinde mai ales:

1⁰. Tot ceea ce interesează siguranța și înlesnirea (comoditatea) circulației pe străzi, cheiuri, piețe și drumuri publice; măturatul luminatului, ridicarea ruinelor, dărâmarea sau repararea edificiilor care amenință ruina, interdicția de a nu expune pe la ferestre sau alte părți ale edificiului obiecte și orice altceva, care ar putea prin căderea lor să aducă vătămări trecătorilor sau vecinilor, precum și de a nu se arunca în stradă lichide, obiecte și orice altceva, care ar putea să aducă pagubă trecătorilor, sau să cauzeze exhalățiuni insalubre;

2⁰. Modul transportării cadavrelor, menținerea bunei ordini și cuviință în cimitire, fără deosebire de cult și credințe religioase;

3⁰. Inspectarea debitelor de obiecte pentru îndeustularea publică, care se vând cu cântarul sau cu măsura, și asupra salubrității alimentelor expuse spre vânzare;

4⁰. A preveni sau a face să înceteze accidentele și flagelele calamitoase, precum: incendiile, inundările, bolile epidemice sau contagioase, epizootiile etc. conform legilor și regulamentelor;

5⁰. A lua provizoriu măsurile necesare asupra alienațiilor, a căror stare ar putea compromite morală publică, siguranța persoanelor și păstrarea proprietăților;

6⁰. A înlătura sau remedia evenimentele nenorocite sau supărătoare, cauzate de animale feroce sau rău făcătoare.

72. Primarul, sau acel ce-l înlocuiește, are supravegherea bisericilor, spitalelor, ospiciilor, caselor de închisori, stabilimentelor de binefacere sau de învățământ public ce ar fi în comună.

Acest drept îl are primarul și în privința oricărei instituții sau administrații din comună, în ale cărei statute sau acte de fundațiune, sau de administrare, s-ar fi creat avantaje pentru comună, fie pentru înfrumusețări, fie pentru învățământ, fie pentru orice alte binefaceri sau folosință publică.

Primarul are dreptul de a vizita aceste așezăminte ori de câte ori socotește necesar, caută ca ele să nu se abată de la voința donatorilor sau a testatorilor, sau de la actele lor de fundațiune, și face arătările sale în scris către membrii administratori ai acelor stabilimente despre îmbunătățirile ce ar fi de adus sau despre abuzurile ce ar fi descoperit.

Dacă îndreptare nu se face, primarul face raportul său către consiliul comunal, care va putea acționa pe administratori în judecată spre a se face îndreptare. Administratorii vor fi chiar destituiți prin hotărâre judecătorească.

Se exceptează din această lege Eforia Spitalelor civile din București, Epitropia Sfântului Spiridon din Iași și Eforia așezămintelor spitalului Brâncovenesc și a bisericii Domnița Bălașa.

73. Primarul are datoria a priveghea persoanele și locuințele dedate prostituției. El ia toate măsurile convenite pentru a asigura sănătatea, moralitatea și liniștea publică.

Consiliul face în această privință regulamentele ce le socotește folositoare.

74. Poliția spectacolelor aparține primarului; el poate opri în împrejurări grave orice reprezentație, pentru a asigura paza liniștii și a moralității publice.

75. Primarul, sau în lipsa sa ajutorul delegat, verifică cel puțin odată pe lună starea casei comunale.

El redigie un proces verbal de verificări, [pe] care îl supune consiliului comunal.

76. Primarul priveghează la păstrarea arhivelor, titlurilor, documentelor comunei și registrelor stării civile, și priveghează ca aceste acte să nu se piardă sau să nu se înstrăineze din depozit.

Un îndoit inventar se face despre toate aceste acte la intrarea în funcțiune a primarului.

77. Primarul este însărcinat cu actele civile, putându-le delega la unul din ajutorii săi sau la unul din consilieri.

Consilierul însărcinat cu ținerea actelor stării civile va primi o diurnă, care se va determina de consiliul comunal.

Această diurnă nu va putea fi mai mare decât cea acordată ajutorilor.

78. Primarul dă autorizațiile necesare pentru construcții, reconstrucții, reparațiuni de edificii și împrejmuiiri, conform regulamentelor.

79. Primarul, în comunele rurale execută măsurile prescrise de legi și regulamente în privința stabilirii străinilor și a stabilimentelor de băuturi, conform legilor și regulamentelor.

80. Primarul, în comunele rurale, este însărcinat pe lângă poliția comunală și cu poliția administrativă, în virtutea căreia poate lua măsuri:

1^o. Pentru a reprimă orice turburări aduse liniștei publice, astfel ca: certuri și dispute însoțite de alarmă și mișcare pe stradă și în locuri de întruniri publice, atrupamentele, zgomotele și adunările nocturne care turbură liniștea publică a locuitorilor și orice alte acte de aceeași natură;

2^o. A menține buna ordine în bălciuri, târguri, ceremonii publice, spectacole, jocuri, cafenele, biserici și alte locuri publice. El va putea cere autorităților militare de-a dreptul intervenția puterii armate, care va fi datoare a se conforma acestei cereri.

Cererea va trebui a fi pururea făcută în scris.

Aceasta nu împiedică acțiunea poliției judiciare.

81. În comunele urbane, măsurile de poliție comunală se vor executa de agenții poliției administrative după cererea primarului.

82. Prin o lege specială se va organiza un serviciu de jandarmerie comunală rurală, determinându-se condițiile de numire, gradele, uniforma, salariul, atribuțiunile și relațiile de serviciu.

Oamenii din serviciul jandarmeriei comunale sunt asimilați militarilor în activitate și se bucură de toate scutirile acordate acestora.

Jandarmeria se va organiza pe despărțiri, cuprinzând o circumscripție de trei sau patru comune. Spezele trebuincioase întreținerii unei despărțiri se vor repartiza între comunele dintr-o circumscripție și se vor înscrie obligatoriu în bugetul lor.

83. Semnul distinctiv al primarilor va fi o eșarfă cu culorile naționale, purtată la cingătoare.

Este obligatorie purtarea eșarfei la solemnități, recepții, ceremonii publice și la celebrarea căsătoriilor.

Ajutorii care fac oficiul primarului sunt îndatorați a purta eșarfă în cazurile de mai sus.

Un decret regal va fixa modelul eșarfelor pentru comunele urbane și cele rurale.

CAPITOLUL VII

Despre secretarul consiliului comunal și funcționarii Primăriei

84. În fiecare comună urbană este un secretar. În fiecare comună rurală este un notar.

Secretarul este ales de către consiliul comunal și se confirmă printr-o ordonanță a primarului.

Notarul este ales de către consiliul comunal și se confirmă de către comitetul permanent, în urma avizului prefectului din județ.

Revocarea acestor funcționari se face în modul prescripționat pentru alegerea și confirmarea lor.

85. Secretarul este capul cancelariei. El contrasemnează toate actele și lucrările primăriei.

În comunele rurale, notarul va contrasemna și actele stării civile fiind responsabil împreună cu primarul sau cu locțiitorul său de tot ceea ce subscrie.

86. Secretarul este în special însărcinat cu redactarea proceselor verbale și cu transcrierea tuturor deliberărilor.

87. Ceilalți funcționari se numesc și se revocă de primar, afară de funcționarii prevăzuți de legi speciale. Inginerii, arhitecții și conductorii vor fi numiți de consiliu și aprobați de Ministerul Lucrărilor Publice.

88. Secretarul și funcționarii comunei, care au un salariu de cel puțin 150 lei lunar, sunt datori, înainte de a intra în funcțiune de a presta jurământul prescripționat la art. 17.

CAPITOLUL VIII

Despre casierul comunei și agenții de percepere

89. În fiecare comună va fi un casier perceptor, care se alege și se revocă de consiliul comunal.

În comunele reședințe de district, alegerea și revocarea casierului se confirmă prin decret regal; iar la celelalte comune de comitetul permanent.

În comunele rurale lipsite de mijloace, receptorii Statului pot fi însărcinați și cu mâniarea fondurilor comunale, având drept la o remiză, care nu va trece peste șase la sută din încasări.

În comunele rurale împărțite în mai multe secțiuni, consiliul comunal va putea însărcina pe un consilier cu strângerea veniturilor din taxa oborului și amenda pentru vitele de pripas, cu îndatorire de a vărsa sumele încasate cel mult în zece zile, la casierul comunei.

90. Consiliul comunal hotărăște garanția ce urmează a depune casierul comunal, care nu poate intra în funcțiune înainte de a depune garanția determinată.

91. Primarul priveghează ca această garanție, odată hotărâtă, să fie depusă și reinnoită la caz de trebuință.

Garanția va fi întotdeauna în numerar sau efecte de ale Statului sau ale creditului agricol, și se va păstra la Casa de Depuneri și Consemnațiuni.

Garanția nu se va restitui casierului retras din funcțiune, decât după ce gestiunea sa va fi definitiv lichidată de autoritatea în drept.

92. Casierul este însărcinat singur și pe răspunderea sa a încasa veniturile comunale și a achita, după mandate regulate, cheltuielile ordonanțate până la sumele speciale ale fiecărui articol al bugetului sau al creditului special.

93. Orice persoană care, fără autorizare legală, se va fi amestecat în mâniarea fondurilor comunale, se va constitui prin acest fapt contabil responsabil și va putea fi urmărit conform art. 207 din codul penal.

CAPITOLUL IX

Despre veniturile comunale

94. Fiecare comună are dreptul a crea venituri pentru acoperirea cheltuielilor sale; aceasta se hotărăște de către consiliul comunal prin majoritatea absolută a tuturor membrilor.

Decizia care aprobă noua contribuție, înainte de a se pune în lucrare, se afișează în curs de 15 zile la ușa casei comunale, spre a se putea cunoaște de contribuabilii ce s-ar socoti loviți prin noua dare, și care vor putea reclama la consiliul comunal.

Oricare să fie hotărârea consiliului asupra acestor reclamații, consiliul, odată cu procesul verbal ce va trebui să încheie despre noua dare, va fi dator a trimite comitetului permanent, sau Ministerului de Interne pentru comunele urbane reședințe de district, toate cererile și reclamațiile ce va fi primit.

Pentru comunele urbane nereședințe de district și cele rurale, comitetul permanent este ținut a-și da avizul asupra hotărârii consiliului comunal și a contestațiilor ivite, referind Ministrului de Interne.

95. Când o comună ar refuza să creeze venituri pentru acoperirea în total sau în parte a cheltuielilor obligatorii, Ministrul de Interne luând avizul consiliului județean, va propune Corpurilor Legiuitoare un proiect de lege pentru impunerea acelei comune la dările prevăzute prin legi, până la concurența cifrei cheltuielilor obligatorii.

96. Nici o dare comunală nu se poate așeza decât numai prin lege.

97. Strângerea veniturilor prevăzute prin legea de maximum se va încuviința prin decret regal, în urma unui aviz special al consiliului miniștrilor.

98. Dispoziția art. 7 din legea contabilității este aplicabilă și la dările comunale

99. Veniturile comunale se împart în ordinare și extraordinare.
100. Veniturile ordinare se compun din:
- 1⁰. Taxele și contribuțiile fixate prin legea de maximum, autorizate conform art. 97;
 - 2⁰. Taxa pășunatului pe izlazurile comunei, conform regulamentelor elaborate de consiliul comunal;
 - 3⁰. Produsul proprietăților comunale;
 - 4⁰. Produsul terenurilor afectate pentru înmormântări în cimitirele comunale, conform regulamentelor elaborate de consiliul comunal;
 - 5⁰. Produsul concesiunilor de apă și ridicarea gunoaielor din curți și de pe străzi, precum și alte concesiuni autorizate pentru serviciile comunale, conform regulamentelor elaborate de consiliul comunal;
 - 6⁰. Amenizările judiciare atribuite prin legi comunelor;
 - 7⁰. În general toate contribuțiile autorizate prin legi și orice alte venituri anuale și permanente.
101. Veniturile extraordinare se compun din:
- 1⁰. Contribuțiile extraordinare fixate prin legi;
 - 2⁰. Prețul bunurilor înstrăinate;
 - 3⁰. Daruri și legate;
 - 4⁰. Produsul capitalului consemnat sau dat cu împrumutare;
 - 5⁰. Produsul veniturilor ordinare afectate în special pentru cheltuieli extraordinare și pentru plata împrumuturilor sau concesiunilor;
 - 6⁰. Toate veniturile întâmplătoare;
 - 7⁰. Excedentele veniturilor ordinare.

CAPITOLUL X

Despre cheltuielile comunei

102. Cheltuielile comunei se împart în ordinare și extraordinare.
103. Cheltuielile comunei se mai împart în obligatorii și facultative.
104. Consiliul comunal este ținut de a cuprinde anual în buget toate acele cheltuieli, câte sunt rostite de legi ca obligatorii.
- Cele mai de căpetenie sunt următoarele:
- 1⁰. Întreținerea sau chiria localului primăriei și mobilier;
 - 2⁰. Spezele de cancelarie, publicații și imprimare, în care intră și actele de stare civilă;
 - 3⁰. Abonament la „Monitorul Oficial”;
 - 4⁰. Cheltuielile pentru recensământul populației;
 - 5⁰. Onorariul primarului, diurnele ajutorilor, retribuția secretarului, casierului și celorlalți funcționari comunali;
 - 6⁰. Salariul comisarilor, împiegaților de poliție, gardiștilor, pompierilor, vătășilor, gardienilor câmpeni și a jandarmeriei comunale;
 - 7⁰. Chiria localului comisiilor și polițiilor, acolo unde nu e în sarcina Statului;
 - 8⁰. Cheltuielile de chirii și reparațiile localului judecătoriale de ocol, precum și cumpărarea și întreținerea mobilierului.
- Aceste din urmă cheltuieli, pentru comunele urbane nereședințe de district și cele rurale, se vor repămărți pe comune de către autoritatea județeană;
- 9⁰. Cheltuielile instrucțiunii publice conform legilor;
 - 10⁰. Leafa preoților și altor servitori ai bisericilor, acolo unde bisericile nu au venituri proprii îndestulătoare;
 - 11⁰. Întreținerea ospiciilor pentru bolnavi, infirmi, alienați și copii găsiți.
- Dacă comunele nu vor putea satisface singure această îndatorire, ele vor contribui, proporțional cu mijloacele lor, pentru a se întreține asemeni opoziții de către consiliul județean, sau de către stabilimentele de binefacere.
- 12⁰. Reparațiile edificiilor și stabilimentelor comunei;
 - 13⁰. Îngrădirea cimitirelor, întreținerea și mutarea lor, în cazurile hotărâte de legi și regulamentele de administrație publică;

14⁰. Cheltuielile pentru iluminarea și pavarea străzilor, pentru aducerea apei, pentru plantațiuni publice și alte asemenea;

15⁰. Cheltuielile pentru planuri și alinieri;

16⁰. Contribuțiile și plățile stabilite de legi asupra averilor și veniturilor comunei;

17⁰. Plata datoriilor eligibile și în general toate celelalte cheltuieli puse prin dispoziții de lege în sarcina comunelor;

18⁰. În comunele rurale se va destina anual o sumă pentru construcția localului de primărie, a bisericilor și școlilor trebuincioase.

Această sumă nu se va putea întrebuința în alte cheltuieli, afară numai când comuna va avea asemenea localuri însușind toate condițiile cerute;

19⁰. Fiecare comună rurală de la 500 de locuitori în sus va fi datoare a avea tauri, armăsari și berbeci de soi pentru îmbunătățirea vitelor.

Asemenea fiecare comună rurală este datoare a avea o grădină de plantație pentru răspândirea duzilor (aguzilor).

105. În afară de cheltuielile obligatorii impuse comunelor prin articolul precedent sau prin legi speciale, nici o altă cheltuială sau sporire de cheltuieli nu se va putea impune comunelor peste cifrele bugetului votat de consiliul comunal.

CAPITOLUL XI

Despre bugetul comunei

106. Bugetul, preparat de primar, se supune la aprobarea consiliului comunal la începutul lunii ianuarie și va fi votat cel mult până la 1 februarie.

O dată cu bugetul, primarul va prezenta consiliului o expunere a întregii administrații.

După ce consiliul se va pronunța asupra acestei expuneri, ea se va înainta comitetului permanent sau Ministerului de Interne după distincția făcută la art. 40.

Expunerile situațiilor comunelor urbane, precum și hotărârile consiliilor comunale date asupra lor, se vor publica în „Monitorul Oficial”.

107. Toate veniturile și cheltuielile comunei se înscriu în buget conform cu cele prevăzute în capitolele VIII și IX și observându-se regulile de mai jos.

Nici un venit nu se poate percepe și nici o cheltuială nu se poate face decât în marginile cifrelor autorizate prin buget.

Toți cei ce vor călca această dispoziție vor fi urmăriți potrivit art. 140 și 141 din codul penal.

108. Evaluarea veniturilor se va face prin socotirea fiecărui venit în parte, după încasările săvârșite în cursul celor din urmă cinci ani, luându-se cifrele de mijloc.

109. Cheltuielile extraordinare vor fi satisfăcute numai din veniturile enumerate la art. 101.

110. Nici o strămutare de cheltuieli de la un articol la altul nu se poate face.

Creditele neîntrebuințate se vor anula, la închiderea exercițiului financiar, conform art. 64 din legea contabilității Statului.

Când creditele deschise prin buget nu ajung a acoperi serviciile la care sunt afectate, consiliul comunal va putea deschide credite suplimentare în marginea cifrei prevăzute printr-un articol special al bugetului. Decizia consiliului comunal în această privință va fi aprobată de Ministerul de Interne pentru comunele urbane reședințe de district; iar pentru celelalte comune de către comitetul permanent.

111. În fiecare buget se va prevedea un articol special pentru cheltuieli neprevăzute. Creditele asupra acestui articol se vor încuviința de consiliul comunal și se vor supune la aprobarea Ministerului de Interne, pentru comunele urbane reședințe de district, și la a comitetului permanent, pentru celelalte comune.

Când cheltuiala va fi urgentă și cea mai mică întârziere ar putea ocaziona o pagubă învederată, primarul poate, sub răspunderea sa, să deschidă credite din articolul cheltuielilor neprevăzute, cu îndatorire de a cere în urmă aprobarea consiliului comunal și a autorității superioare.

112. Bugetul comunelor urbane reședințe de district se aprobă prin decret regal; iar al celorlalte comune de comitetul permanent.

113. Autoritatea care aprobă bugetul poate să suprimă sau să reducă alocațiunile prevăzute de consiliul comunal, precum și să înscrie din oficiu cheltuielile obligatorii care s-ar fi omis de consiliul comunal sau pentru care s-ar fi prevăzut o sumă neîndestulătoare.

114. În contra deciziei comitetului permanent se va putea face recurs la Ministerul de Interne; iar în contra deciziei Ministerului de Interne, pentru comunele urbane reședințe, la Consiliul Miniștrilor. Hotărârea Consiliului Miniștrilor, care va admite recursul, se va aproba prin decret regal.

115. Când una din cheltuielile obligatorii interesează mai multe comune, ele contribuie în proporție cu interesul ce îl au; în caz de refuz sau de neînțelegere asupra acestei proporții și asupra sarcinilor ce sunt de purtat, comitetul permanent intervine și hotărăște, lăsând însă părților interesate recurs la Ministerul de Interne. Dacă însă obiectul se atinge de comune din județe deosebite, chestiunea se hotărăște de consiliul miniștrilor, cu aprobare regală.

116. Îndată după aprobarea bugetelor, Ministrul de Interne, pentru comunele urbane reședințe de district, și comitetul permanent, pentru celelalte comune, va întocmi o expunere sumară a situației financiare, care se va publica prin „Monitorul Oficial”.

117. Bugetele și socotelile bisericilor parohiale și în general ale instituțiilor de binefacere din comună, precum și ale acelor instituții sau administrații din comună, în ale căror statute sau acte de fundațiune sau de administrare s-ar fi creat avantaje pentru comună, fie pentru înfrumusețări și îmbunătățiri, fie pentru învățământ, fie pentru orice alte binefaceri sau folosință publică, se supun aprobării consiliului comunal, afară de bugetele și socotelile instituțiilor exceptate prin art. 72.

Părțile nemulțumite pot face recurs la Ministerul de Interne în comunele urbane reședințe de district, și la comitetul permanent în celelalte comune.

118. Orice contribuabil are dreptul a lua cunoștință de bugetul comunal.

Bugetele care trec peste o sută mii lei se vor imprima; iar acele cu o cifră inferioară se vor afișa la oficiul primăriei.

CAPITOLUL XII

Despre contabilitatea comunală

119. Până într-o lună după închiderea exercițiului primarul va supune la cercetarea consiliului comunal socotelile veniturilor și cheltuielilor exercițiului trecut.

120. Socotelile comunelor urbane nereședințe de district și ale comunelor rurale, după ce vor fi cercetate de consiliul comunal, se vor înainta comitetului permanent, spre aprobare, mai înainte de 1 ianuarie.

Comitetul permanent le aprobă, cu drept de apel pentru părțile nemulțumite la Înalta Curte de Conturi.

Socotelile comunelor urbane, reședințe de district, se vor înainta în același termen Ministerului de Interne care le aprobă, sub rezerva cercetării ulterioare a Înaltei Curți de Conturi.

121. Socotelile, îndată după aprobarea lor de către comitetul permanent, sau de către ministerul de Interne, se vor afișa în extras la ușa primăriei.

122. În privința gestiunii casierului și a altor contabili ai comunei se vor aplica dispozițiile legii contabilității generale a Statului.

Asemenea se vor aplica dispozițiile aceleași legi, ca și până acum, asupra tuturor operațiunilor financiare, atât în privința veniturilor cât și a cheltuielilor.

Art. 87 din legea contabilității generale a Statului este aplicabil și la comune numai în ceea ce privește pe funcționarii comunali însărcinați cu inspectarea și controlarea casei comunale.

Dispoziții tranzitorii

Legea de față și regulamentele comunale se vor aplica și la comunele din Dobrogea, întrucât nu vor fi contrarii dispozițiilor cuprinse în legea organizării Dobrogei.

În caz de dizolvare a vreunui consiliu comunal sau de alegere parțială se va alege numărul de consilieri necesar pentru completarea numărului prevăzut prin prezenta lege.
Toate dispozițiile contrarii legii de față sunt și rămân abrogate.

REGATUL ROMANIEI

MONITORUL OFICIAL, 31 IULIE 1894

CAROL I,
Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României,
La toți de față și viitori sănătate:
Corpurile legiuitoare au adoptat și Noi sancționăm ceea ce urmează:

LEGE PENTRU ORGANISAREA COMUNELOR URBANE

TITLUL I

Comuna urbană și caracterele ei

Art. 1. Comuna urbană este persoană juridică.

Art. 2. Sunt comune urbane toate reședințele de județ precum și acelea care sunt sau se vor declara astfel prin lege.

Art. 3. Circumscripțiunile comunelor urbane nu se pot schimba sau rectifica de cât prin lege.

În limitele circumscripțiunii lor, comunele se pot împărți în secțiuni sau pot a-și stabili alte perimetre pentru diferitele trebuințe ale serviciilor comunale, cu încuviințarea Ministerului de Interne.

Art. 4. Toate comunele urbane își vor putea păstra actualele lor numiri.

Nici o schimbare în aceste denumiri nu se pot face de cât prin lege.

TITLUL II

Sarcinile comunelor urbane

Art. 5. Fiecare comuna urbana este datoare a purta sarcinile următoare:

a) A procura mijloacele necesare pentru învățământul copiilor de ambe-sexe, conform dispozițiilor legii asupra instrucțiunii publice;

b) A îngriji de cult și de biserică, conform legii și regulamentelor relative;

c) A îngriji și procura mijloacele pentru întreținerea copiilor găsiți, infirmilor și alienaților săraci din comună, având ospiciile și stabilimentele necesare în acest scop, sau contribuind la întreținerea celor suferinzi în stabilimentele Statului sau de bine-facere;

d) A îngriji pentru înmormântarea decedaților săraci din comună;

e) A procura mijloacele pentru paza și buna liniște în comună conform legilor și regulamentelor;

f) A îngriji de igiena și salubritatea publică, procurând mijloacele trebuincioase în acest scop;

g) A îngriji și procura mijloace conform legii și regulamentelor, pentru prevenirea sau încetarea flagelelor calamitoase, ca: incendiile inundările, bolile epidemice sau contagioase, epizootiile etc.;

h) A îngriji pentru înlăturarea și îndreptarea întâmplărilor nenorocite sau supărătoare ce ar putea cauza publicului alienații furioși, animalele feroce sau rău făcătoare, clădirile în ruină sau alte lucrări nesigure sau periculoase;

i) A îngriji și procura mijloacele pentru deschiderea căilor de comunicație necesare, precum și pentru înlesnirea și comoditatea circulației pe strade, șosele, piețe și alte drumuri publice;

j) A subveni, în fine, la toate sarcinile ce i-ar mai fi impuse prin lege.

TITLUL III

DESPRE AUTORITATEA COMUNALĂ

CAPITOLUL I

Compunerea autorității comunale

Art. 6. Fiecare comună urbană este reprezentată printr-un consiliu comunal, a cărui compunere, alegere și atribuțiuni se determină mai jos.

Administrațiunea intereselor comunei este încredințată unei persoane care poartă numele de primarul comunei.

Art. 7. Consiliul comunal se compune din 9 consilieri în comunele care au până la 10.000 locuitori;

Din 11 consilieri în acelea de la 10.000 până la 25.000;

Din 15 consilieri în acelea de la 25.000 până la 60.000;

Din 19 consilieri în acelea cu o populațiune de la 60.000 până la 80.000 locuitori;

Din 25.000 consilieri în acelea cu o populațiune de la 80.000 până la 200.000 locuitori, și

Din 31 consilieri în acelea cu o populațiune de peste 200.000 locuitori.

Art. 8. Membrii consiliului comunal se aleg pe patru ani, după regulile statornicite prin legea pentru alegerea consiliilor comunale. Consiliile se reînnoiesc toate integral, ori când ar fi fost alese, la epoca fixată prin acea lege pentru adunarea ordinară a alegătorilor.

Art. 9. Primarul se alege de consiliul comunal, dintre membrii săi.

Această alegere se face în ședință publică, prin scrutin secret și cu majoritate absolută a voturilor membrilor în exercițiu.

Dacă la întâia votare nu s-a putut obține majoritate absolută, se procedează în aceeași ședință la o a doua votare, și alegerea se va face atunci cu majoritate relativă.

În caz de egalitate de voturi între mai mulți candidați, alegerea se face prin sorți.

Art. 10. În fiecare comună urbană mai este un ajutor al primarului, care să secondeze pe capul comunei, după alegerea acestuia, la îndeplinirea atribuțiunilor sale.

În comunele cu o populațiune de peste 20.000 de locuitori, consiliul poate decide încă, cu aprobarea regală, după ce se va lua și avizul consiliului miniștrilor, înființarea unui al doilea ajutor.

Art. 11. Ajutoarele de primar se aleg de consiliul comunal dintre membrii săi și conform aceluiași reguli prevăzute la art. 9 pentru alegerea acestuia.

Art. 12. Alegerea primarilor și ajutoarelor se confirmă prin decret regal.

Până la confirmare ei îndeplinesc provizoriu funcțiunile lor.

Art. 13. Primarul și ajutoarele sunt numiți pentru aceeași durată ca și consiliul comunal care i-a ales.

Ei continuă să funcționeze, afară de cazurile de demisiune, suspendare sau revocare, până la instalarea succesorilor lor.

CAPITOLUL II

Despre consiliul comunal

SECȚIUNEA I

Constituirea și funcționarea consiliului

Art. 14. Membrii consiliului, din nou aleși, se vor convoca îndată după validarea alegerii spre a depune jurământul și intra în funcțiune.

Acest jurământ se va presta în sala ședințelor consiliului comunal, în ședință publică și în prezența unui delegat al guvernului.

El va fi în cuprinderea următoare:

„Jur credință Regelui, supunere Constituției și legilor țării mele; jur sprijin intereselor comunei”.

Art. 15. Consilierii comunali care, fără a aduce motive legitime de împiedicare, nu vor veni să presteze jurământul, în termen de 15 zile, se consideră de drept demisionați; iar acei care nu se vor prezenta la convocările făcute spre a lua parte la ședințele consiliului vor plăti, în folosul casei comunale, o amendă de 20 lei.

Această amendă va fi induoită dacă, prin neprezentarea consilierilor, se va fi împiedicat funcționarea consiliului.

Ea se va urmări și încasa prin aplicarea legii de urmărire, în virtutea procesului verbal ce se va încheia de autoritatea însărcinată a deschide și prezida ședința.

Art. 16. Consiliul se întrunește în sesiune ordinară de patru ori pe an: în Ianuarie, Mai, Septembrie și Noiembrie.

Durata fiecărei sesiuni este de 15 zile, afară de cea de la Ianuarie care va fi de 3 săptămâni. Ea poate fi prelungită de primar încă cu 8 zile. Pentru un interval mai lung sesiunea nu va putea fi prelungită decât cu autorizarea ministrului de interne pentru comunele urbane reședințe de județe și a prefectului pentru celelalte comune urbane.

Art. 17. Consiliul se poate convoca și extraordinar de câte ori interesele comunei sau alte chestiuni de resortul său ar cere.

Art. 18. Orice convocare este făcută de primarul comunei, sau acel care-l înlocuiește, și se adresează prin invitații scrise și la domiciliu, cel puțin cu două zile libere înainte de întrunire.

Art. 19. Pentru întrunirile extraordinare convocarea va cuprinde totdeauna chestiunile cu care se va ocupa consiliul, și nici o chestiune neprevăzută în ordinea zilei nu poate fi pusă în discuție în asemenea întruniri, afară de cazurile de urgență, când cea mai mică întârziere ar putea fi prejudiciabilă.

Urgența se declară de două treimi a membrilor prezenți, ale căror nume se vor trece în procesul verbal.

Despre orice convocare extraordinară, și împrejurările care o motivează, se va încunoștința imediat prefectul județului, iar la comuna București ministrul de interne.

Art. 20. Propunerile privitoare la interesele comunei pot fi făcute consiliului comunal de autoritatea județeană, de autoritățile administrative, de primar sau ajutoare și de oricare din consilierii comunali.

Art. 21. Consiliul nu poate delibera decât fiind față majoritatea absolută a membrilor în exercițiu.

Nu se vor considera ca prezenți consilierii care nu pot lua parte la deliberațiune.

Art. 22. Primarul comunei, sau ajutorul care îl înlocuiește, deschide și închide ședința, precum și prezidează și conduce dezbaterile. În caz de împiedicare legală a primarului și a ajutorului de a lua parte la deliberarea unei chestiuni, președinția pentru acea chestiune o va avea cel mai în vârstă dintre consilierii prezenți.

Art. 23. Hotărârile se dau cu majoritate absolută a membrilor prezenți. La caz de paritate, propunerea asupra căreia se dezbate se socotește respinsă.

Art. 24. Toți membrii consiliului își dau votul pe față, afară numai de cazurile unde sunt persoane în chestiune, când votul este secret.

Președintele votează cel din urmă.

Art. 25. Orice membru al comunei este oprit:

1. De a lua parte la deliberarea chestiunilor în care el, rudele sau aliații săi până la al patrulea grad inclusiv, au vreun interes direct și personal;
2. De a îndeplini vreun serviciu sau vreo funcțiune retribuită a comunei, precum și de a lua parte, direct sau indirect, la orice întreprindere sau furnitură pentru comună;

3. De a interveni ca avocat sau însărcinat de afaceri în procese pornite contra comunei, precum și de a apăra cu plată vreo afacere litigioasă în favorul comunei;
4. De a lua parte la examinarea conturilor vreunora din administrațiile publice din care ar face sau ar fi făcut parte, precum și la cercetarea oricărui act al administrației sale. În cazul acestui din urmă paragraf, ei vor putea sta față spre a da explicațiile necesare.

Art. 26. Ședințele consiliului sunt publice. Cu toate acestea, după cererea unei treimi a membrilor prezenți sau a președintelui, consiliul poate decide, cu majoritate de două treimi și fără dezbateri, dacă urmează a se declara ședința secretă.

Art. 27. Președintele are singur poliția adunării, pe care o exercită conform dispozițiilor art. 521 din codul de procedură penală.

Art. 28. Consiliul comunal face însuși regulamentul său de ordine și de serviciu interior.

Art. 29. Pentru fiecare ședință se va încheia o dare de seamă detaliată, care se va semna de primar și secretar.

Un rezumat al acestei dări de seamă se va afișa în termen de 8 zile la ușă casei comunale.

Art. 30. Toate deliberațiile consiliului se vor înscrie în ordinea datei lor într-un registru parafat de primar și ținut de secretar.

Ele se vor comunica în copie de primar, în termen de 8 zile de la data lor, prefectului județului; iar pentru comuna București, Ministerului de Interne.

Art. 31. Deliberațiile consiliului sunt pururea la dispoziția oricărui cetățean din comună sau oricărei autorități care ar voi să le cunoască sau să ia copii de pe dânsese.

Cu toate acestea, consiliul poate decide ca încheierile relative la afacerile litigioase să se țină secrete până după terminarea proceselor.

Acest secret însă nu este în privința autorităților și membrilor consiliului comunal, care au dreptul a lua cunoștință în cancelaria primăriei de orice act privitor la administrațiunea comunei.

Art. 32. Deciziunile consiliului comunal nu pot fi contrarii legilor și regulamentelor de administrațiune publică.

Art. 33. Sunt nule de drept:

- 1). Deliberațiile asupra obiectelor străine de căderile consiliului comunal sau luate afară de adunarea sa legală;
- 2). Deliberațiile contrarii legilor și regulamentelor generale de administrațiune publică.

Art. 34. Sunt anulabile deliberațiile luate în contra dispozițiilor art. 25.

Art. 35. Nulitatea de drept și anularea se pronunță de ministerul de interne din oficiu, sau după cererea prefectului ori a părților interesate.

Nulitatea se poate cere și pronunța la orice epocă.

Anularea trebuie cerută în termen de 10 zile de la primirea deliberațiunii la prefectură, sau de la afișarea procesului verbal al ședinței la ușa casei comunale, după cum cererea este făcută de prefect sau de părțile interesate, și se va pronunța în termen de 30 de zile de la primirea cererii sau de la depunerea deliberațiunii la prefectură sau minister, când se invocă din oficiu. După trecerea acestui termen, deciziunile anulabile devin executorii.

Art. 36. Consiliul comunal sau părțile interesate pot să facă recurs la Consiliul miniștrilor contra deciziunilor Ministerului de Interne.

Recursul se va face în termen de 15 zile de la data primirii la comună a deciziunii ce se atacă.

Art. 37. Toate deciziunile de care se face mențiune la articolul precedent vor fi motivate.

Art. 38. Dacă consiliul comunal ar persista să se depărteze de la îndatoririle sale, sau dacă actele sale ar fi de natură a tulbura ordinea publică, sau dacă prin rea credință ar compromite interesele comunei, Regele poate pronunța dizolvarea consiliului.

Dizolvarea nu se va putea pronunța decât în urma unui raport motivat al ministrului de interne, care se va publica în *Monitorul Oficial* deodată cu ordonanța de dizolvare.

Art. 39. Două luni cel mult după dizolvare se fac noi alegeri. În acest interval funcțiunile consiliului comunal se îndeplinesc de o comisiune interimară numită prin decret regal dintre alegătorii comunali cei mai greu impuși.

Această comisiune interimară se compune din 5 membri în comunele cu o populațiune ce nu trece de peste 25.000 locuitori; iar în comunele cu o populațiune superioară, numărul membrilor poate fi sporit până la 7. Prin decretul de instituire a comisiunii se va desemna președintele, precum și vicepreședintele său, care să îndeplinească respectiv funcțiunile de primar și ajutor.

Puterile comisiunii interimare sunt mărginite la actele urgente de administrațiune. În nici un caz nu se va putea angaja finanțele comunale peste resursele disponibile ale exercițiului curent, precum nici să prepare bugetul comunal, sau să primească socotelile primarului ori ale casierului. Asemenea ea nu poate face decât numiri provizorii în funcțiunile vacante comunale.

Funcțiunile comisiunii interimare încetează de drept de îndată ce consiliul comunal a fost reconstituit și instalat.

SECȚIUNEA II

Atribuțiunile consiliului comunal

Art. 40. Consiliul comunal deliberază îndeobște asupra a tot ce privește privegherea și apărarea intereselor speciale ale comunei, așa cum sunt prevăzute prin legea de față. El controlează toate actele administrațiunii comunale, având dreptul a face în această privință anchetele ce socotește necesare.

Art. 41. Consiliul comunal face regulamente de administrațiune interioară și de poliție comunală, și îndeosebi asupra celor enumerate la art. 99.

Consiliile comunale pot, prin aceste regulamente, fixa pedepse pentru călcătorii regulamentelor, dacă asemenea pedepse n-ar fi hotărâte încă de legi; ele însă nu vor putea întrece pedepsele de simplă poliție.

Măsurile relative la executarea dispozițiunilor regulamentelor și ordonanțelor și la desființarea lucrărilor executate în contra prescripțiunilor formale ale acestor regulamente se aduc la îndeplinire cu cheltuiala comunei în contul contravenientului.

Contravențiunile la aceste regulamente se judecă, în ceea ce privește aplicarea penalității și despăgubirea civilă pentru cheltuielile ocazionate, de instanțele judecătorești competente.

Regulamentele elaborate de consiliul comunal nu devin executorii decât după ce au fost aprobate prin decret regal și publicate în *Monitorul Oficial*. Autoritatea superioară aprobă regulamentele sau le respinge, fără a le putea modifica. Dacă crede că se poate amenda, le înapoiază consiliului comunal cu observațiunile sale, spre a le lua din nou în dezbatere.

Art. 42. Consiliul comunal își dă avizul ori de câte ori acest aviz este cerut de legi și regulamente, sau când este cerut de autoritățile administrative superioare.

Art. 43. Deliberațiunile consiliului comunal privitoare la interesele comunei sunt executorii prin ele însăși, afară de acelea pentru care se cere formal prin lege aprobarea altei autorități.

Art. 44. Consiliul comunal exercită controlul asupra administrațiunii avutului bisericilor parohiale și așezămintelor sau instituțiunilor de binefacere și utilitate publică din cuprinsul comunei.

El aprobă bugetele și conturile acestor instituțiuni și ia măsurile necesare pentru ca administrațiunea lor să se facă conform legilor și actelor de fundațiune.

Se exceptează din aceste reguli eforia spitalelor civile din București, epitropia Sf. Spiridon din Iași și eforia așezămintelor spitalului Brâncovenesc, a bisericii Domnița Bălașa.

Art. 45. Consiliile comunale pot să-și exprime dorința asupra tuturor obiectelor de interes local.

Ele nu pot a se pune în comunicațiune cu alte consilii comunale decât în chestiuni de interese locale reciproce și numai prin organul primarului; le este interzis a face sau a publica vreo protestațiune, proclamațiune sau adrese de un caracter politic.

Nulitatea actelor și deliberațiunilor luate în contra acestui articol se pronunță cu cele prevăzute la art. 35.

CAPITOLUL III

Despre primar și ajutoare

Art. 46. Primarul este singur însărcinat cu administrarea comunei. El poate, sub supravegherea sa, delega prin ordonanță scrisă parte din puterile sale ajutoarelor.

Art. 47. Primarul este însărcinat, sub controlul consiliului comunal și privegherea administrațiunii superioare:

- 1) Cu administrarea bunurilor comunei și conservarea drepturilor sale, făcând în acest scop actele necesare;
- 2) Cu căutarea veniturilor comunale, îngrijind pentru strângerea lor la timp și a nu se fraudă sau păgubi comuna;
- 3) Cu pregătirea și propunerea bugetului comunei, precum și cu aplicarea lui, realizând veniturile și efectuând cheltuielile;
- 4) Cu supravegherea stabilimentelor comunei și diferitelor servicii ale administrațiunii comunale, căutând ca aceste servicii să funcționeze cu regularitate, conform legii și regulamentelor;
- 5) Cu conducerea lucrărilor comunale;
- 6) Cu ținerea licitațiunilor comunei;
- 7) Cu încheierea actelor și contractelor de orice natură ale comunei, în formele și regulile stabilite prin legi și regulamente;
- 8) Cu reprezentarea comunei în justiție, fie ca reclamantă, fie ca pârâtă;
- 9) Cu executarea, în fine, a tuturor deciziunilor consiliului comunal și îndeplinirea oricăror altor funcțiuni speciale ce i-ar fi atribuite prin legi.

Art. 48. Pentru expedierea actelor de administrațiune, primarul poate da, sub a sa răspundere, delegațiuni speciale diferiților capi de serviciu.

Art. 49. Licitațiunile se țin de primar sau delegatul său, asistat de casierul comunei.

Aprobarea licitațiunilor se face de primar, ajutoarele sale și doi consilieri desemnați de consiliu. Ea se face cu majoritatea membrilor care compun comisiunea, în sala consiliului, cu ușile deschise.

Art. 50. Primarul are supravegherea bisericilor parohiale și filiale și tuturor stabilimentelor sau instituțiunilor de binefacere și utilitate publică din cuprinsul comunei. El inspectează aceste așezăminte, ori de câte ori socotește necesar, priveghiază ca ele să nu se abată de la voința donatorilor și testatorilor sau de la

actele de fundațiune și face arătările sale în scris către membrii administratori ai acelor stabilimente despre îmbunătățirile și îndreptările ce ar fi de făcut sau despre abuzurile ce ar fi descoperit.

Dacă îndreptare nu se face, primarul raportează Ministerului de Interne spre a lua măsurile cuvenite; iar descoperindu-se abuzuri, înaintează lucrările parchetului spre a chema la răspundere pe administratori pentru toate daunele cauzate așezământului.

Aceste dispozițiuni nu se aplică așezămintelor exceptate prin art. 44, sau ale căror acte de fundațiune de controlul unor alte autorități publice.

Art. 51. Primarul sau ajutorul delegat este însărcinat cu actele stării civile, îndeplinindu-le după regulile prescrise prin legi și regulamente.

Această însărcinare se poate delega, cu aprobarea consiliului comunal și unui consilier, care va primi o diurnă fixată de consiliu.

Art. 52. Primarul sau ajutorul delegat verifică, cel puțin odată pe lună, starea casei comunale, încheind despre rezultatul verificării un proces verbal, de pe care o copie se comunică fiecărui membru al consiliului.

Art. 53. Primarul priveghiază la păstrarea arhivelor, titlurilor, documentelor comunei și registrelor stării civile, îngrijind ca aceste acte să nu se piardă sau să nu se înstrăineze din depozite.

Un îndoit inventariu se va face despre toate aceste acte la intrarea în funcțiune a primarului.

Art. 54. Primarul dă autorisațiunile necesare pentru construcțiuni, reparațiuni de edificii și împrejmui, conform planurilor de aliniere și regulamentelor în regulă adoptate.

El este ținut a se pronunța, în termen de 30 de zile, pentru reparațiuni, și două luni pentru construcțiuni, de la data cererii ce a primit.

În contra deciziunii primarului se poate face apel la Ministerul de Interne pentru comunele urbane reședințe de județe, și la prefectul județului pentru celelalte comune urbane.

Art. 55. Primarul îngrijește pentru aplicarea măsurilor de igienă și salubritate publică, de edilitate și poliție comunală, conform legilor și regulamentelor generale și locale.

Art. 56. El are datoria a supraveghea persoanele și locuințele dedate prostituțiunii, luând toate măsurile cuvenite pentru a asigura moralitatea, sănătatea și liniștea publică, conform legilor și regulamentelor.

Art. 57. Primarului aparține poliția spectacolelor. El poate opri, în împrejurări grave, orice reprezentațiune, pentru a asigura paza liniștii și moralității publice.

Art. 58. Primarul dă ordonanțe în privința măsurilor locale asupra obiectelor încredințate vigilenței și autorității sale.

Aceste ordonanțe se vor comunica imediat prefectului județului, sau respectiv ministerului de interne pentru comuna București, și nu devin executorii decât după ce au fost aduse la cunoștința interesaiților prin publicațiuni și afișe, dacă conțin dispozițiuni generale, și, pe cale de notificare individuală, în celelalte cazuri.

Ele nu pot fi contrarii legilor și regulamentelor generale sau locale. Nulitatea lor se pronunță de ministrul de interne după regulile prescrise la art. 35 pentru anularea deliberațiunilor consiliului comunal.

Art. 59. Primarul fiind totodată și un delegat al puterii centrale, se află sub autoritatea guvernului și este însărcinat, în această calitate, cu publicarea și executarea legilor, cu privegherea poliției și menținerea ordinii publice, cu executarea măsurilor de siguranță generală și luarea măsurilor privitoare la buna stare și liniște a locuitorilor comunei, și, în sfârșit, cu orice alte îndatoriri i-ar fi impuse prin legi.

Art. 60. Toate măsurile privitoare la poliția comunală se vor executa prin agenții poliției administrative, după cererea primarului. Comunele însă vor putea înființa și agenți comunali special, însărcinați cu poliția comunală.

Primarul, ajutoarele sale, funcționarii tehnici și sanitari desemnați de primar, inspectorii și comisarii municipali, vor avea dreptul, ca și ceilalți agenți ai poliției judiciare, a constata, conformându-se cu procedura penală, contravențiunile la regulamentele și ordonanțele ce consiliile comunale și primarii sunt îndrituiți de lege a face și a trimite pe contravenienți înaintea justiției competente spre a-și primi penalitatea.

Art. 61. În afară de absență sau împiedicare a primarului, el este înlocuit provizoriu, în plenitudinea funcțiilor sale, de primul ajutor; iar în caz de lipsă a acestuia, de al doilea ajutor sau de cel mai în vârstă dintre consilierii comunali, afară numai dacă primarul n-a desemnat un alt ajutor, sau un alt consilier spre a-l înlocui.

Art. 62. Primarul și ajutoarele pot fi suspendați de ministrul de Interne; suspendarea nu poate trece peste două luni.

Ei nu pot fi revocați decât când ar persista să se depărteze de la atribuțiunile lor, sau dacă actele lor ar fi de natură a provoca la turburarea ordinii publice, ori când, prin vădită rea credință, ar compromite interesele comunei.

Revocarea se va face prin decret regal, în urma unui raport motivat al ministrului de interne, publicat în *Monitorul Oficial*.

Primarul și ajutorii revocați nu vor mai putea fi realeși, nici a îndeplini provizoriu aceste funcțiuni, în același consiliu în timp de un an. Ei conservă, însă, calitatea lor de consilieri comunali.

Art. 63. Primarul și ajutorii își dau demisiunile lor ministrului de interne.

Ei continuă să funcționeze până la primirea comunicării ce li se va fi făcut pentru acceptarea demisiunii.

Art. 64. Primarul și ajutorii, sau înlocuitorii lor, vor primi din casa comunală o retribuțiune care se fixează pentru primar de la 300 la 1500 lei în comunele urbane reședințe de județe, și de la 100 la 300 lei pentru celelalte comune urbane; iar pentru ajutoare la jumătate din retribuțiunea alocată primarului.

Art. 65. Semnul distinctiv al primarului și ajutoarelor este o eșarfă cu culorile naționale, purtată la cingătoare.

Este obligatorie purtarea eșarfei la solemnități, recepții, ceremonii publice și la celebrarea căsătoriilor.

Un decret regal va fixa modelul acestor eșarfe.

TITLUL IV

DESPRE FUNCȚIONARIII COMUNALI

CAPITOLUL I

Dispozițiuni generale

Art. 66. Fiecare comună urbană are cel puțin un secretar, un casier perceptor și un copist, care va fi registrator-arhivar.

Regulamentele municipale vor stabili organizarea diferitelor servicii comunale, potrivit trebuințelor și mijloacelor comunei, determinând, în marginile legilor, funcțiunile și atribuțiunile lor, condițiunile de admisibilitate, relațiunile de serviciu și pedepsele disciplinare, precum și retribuțiunile.

Art. 67. Nimeni nu poate fi numit în vreo funcțiune comunală dacă nu îndeplinește condițiunile generale de admisibilitate prevăzute prin art. 22 și 23 din legea pentru organizarea administrațiunii centrale a Ministerului de Interne și nu are cel puțin cunoștințele a patru clase primare.

Art. 68. Numirile în funcțiunile comunei se vor face de primar după regulile statornicite prin regulamentele comunale respective.

Se exceptează de la această dispozițiune funcționarii prevăzuți de legi speciale și care se vor numi conform prescripțiunilor acestor legi.

Art. 69. Nici un funcționar comunal nu poate fi revocat decât motivat și numai când ar fi căzut în vreunul din cazurile prevăzute la art. 23 din legea pentru organizarea administrației centrale a Ministerului de Interne, sau s-ar fi făcut culpabil de abateri grave de la datoriile sale, constatate printr-o cercetare făcută de către primar sau ajutorul său, fiind ascultat și funcționarul învinuit.

Art. 70. Secretarul, casierul și funcționarii, care au un salariu de cel puțin 150 lei pe lună, sunt datori, înainte de a intra în funcțiune, să presteze jurământul prevăzut la art. 14.

CAPITOLUL II

Despre secretarul comunei

Art. 71. Secretarul este capul cancelariei. El are supravegherea arhivelor și tuturor lucrărilor din cancelaria primăriei.

El contrasemnează toate actele și corespondența comunei, putându-se delega acest drept și capilor speciali ai serviciilor comunale prin regulamentele pentru organizarea acestor servicii.

Art. 72. Secretarul asistă la toate ședințele consiliului comunal și este în special însărcinat cu redactarea proceselor-verbale ale ședințelor și cu transcrierea deliberațiunilor consiliului în registrul respectiv al primăriei.

Art. 73. Nimeni nu poate fi numit în funcțiunea de secretar al primăriei dacă, pe lângă condițiunile prevăzute la art. 67, n-are cel puțin cunoștințele a patru clase gimnaziale pentru comunele urbane nereședințe de județe și bacalaureatul pentru celelalte comune și nu a servit în administrațiune timp de cel puțin patru ani într-o funcțiune superioară aceleia de copist.

Art. 74. La caz de absență sau de împiedicare, secretarul este înlocuit printr-unul din funcționarii superiori ai primăriei, desemnat de primar.

CAPITOLUL III

Despre casier și agenții împlinitori

Art. 75. Casierul comunal și agenții împlinitori nu pot intra în funcțiune mai înainte de a depune garanția fixată prin lege sau regulamente votate de consiliul comunal.

Art. 76. Primarul priveghează ca garanția contabililor comunei să fie depusă și reînnoită în caz de trebuință.

Ea va fi totdeauna în numerariu sau efecte publice garantate de Stat și se va păstra la Casa de Depuneri și Consemnațiuni.

Art. 77. Garanția nu se va restitui casierului și agenților împlinitori retrași din funcțiune, decât după ce gestiunea lor va fi definitiv lichidată de autoritățile în drept.

Art. 78. Pentru a fi numit în funcțiunea de casier al comunei se cere, pe lângă condițiunile de admisibilitate prevăzute la art. 67, a avea cel puțin cunoștințele a patru clase gimnaziale sau a unei școli comerciale de gradul I pentru comunele urbane nereședințe de județ, și bacalaureatul sau diploma unei școli comerciale de gradul II pentru celelalte comune urbane, precum și a fi servit în vreun serviciu de contabilitate publică, într-o funcțiune superioară aceleia de copist, timp de cel puțin patru ani.

Art. 79. Casierul comunal este însărcinat, singur și pe răspunderea sa, a încasa veniturile comunale și a achita, după mandate regulate, cheltuielile ordonanțate până la sumele speciale ale fiecărui articol al bugetului sau al creditului special.

Art. 80. Nimeni, afară de casier și agenții împlinitori, în regulă numiți și instalați în funcțiune, nu se poate amesteca în mânăuirea fondurilor comunale, sub pedeapsa de a fi constituiți prin acest fapt contabili responsabili și a fi urmăriți conform art. 207 din codul penal.

TITLUL V

ADMINISTRAȚIUNEA ȘI FINANȚELE COMUNEI

CAPITOLUL I

Administrațiunea comunală

SECȚIUNEA I

Bunurile comunei

Art. 81. Primarul va căuta de aproape proprietățile comunei, îngrijind de a se face la timp reparațiunile necesare clădirilor și de a nu rămâne neproductive diferitele bunuri comunale, ci, din contra, ca ele toate să fie întrebuințate conform destinațiunii lor și spre cel mai mare folos al comunei. El va priveghia de a nu se comite usurpațiuni sau cotropiri și va lua toate măsurile necesare pentru conservarea sau dobândirea drepturilor comunei.

Art. 82. La fiecare comună va trebui să fie format și se va păstra de primar un inventar despre întreaga avere mobilă și imobiliară a comunei. Acest inventar se va ține totdeauna la curent despre modificările ce s-ar face în starea averii. El va fi completat și sprijinit prin planuri, hotărnicii și alte acte descriptive și estimative ale imobilelor.

Art. 83. Arendarea, închirierea, și, în genere, exploatarea bunurilor din domeniul privat al comunei se va face de primar prin licitațiune publică, conform legilor și condițiunilor generale stabilite pentru bunurile de aceeași natură ale Statului și a celor speciale votate de consiliul comunal.

Căutarea în regie nu se va putea face decât când n-ar fi dat nici un rezultat licitațiunea ținută, sau când rezultatul n-a fost satisfăcător, și numai până la ținerea unei noi licitațiuni.

Întreprinderile de natura celor aici prevăzute, a căror durată ar fi mai mare de cinci ani, vor fi supuse și aprobării ministerului de interne.

Art. 84. Licitațiunile până la 20-a parte din veniturile anuale ale comunei se aprobă de primar, conform art. 49; de la a 20-a până la a 18-a de consiliul comunal și de la a 10-a parte în acolo de către consiliul comunal cu confirmarea Ministerului de Interne.

Art. 85 va stabili modul și condițiunile sub care se va face folosința sau întrebuințarea bunurilor care aparțin locuitorilor comunei (islazurile sau locurile de pășune, apele etc), sau sunt de un usagiu public (stradele, piețele, cheiurile cu lucrările făcute pe dânsese pentru uzul public, canalurile, halele, abatoriile, locurile de bălciu sau târg etc.)

Art. 86. Imobilele și drepturile imobiliare din domeniul privat al comunei nu pot fi înstrăinate, schimbate sau ipotecate decât în urma unei deciziuni a consiliului comunal, aprobată prin decret regal după avizul consiliului miniștrilor.

Aceleași formalități sunt necesare pentru transacțiunile care au de obiect asemenea averi, precum și pentru schimbarea destinațiunii bunurilor care aparțin unui usagiu public și pentru delimitarea și împărțirea nemișcătoarelor în devălmășie, afară de cazul când împărțirea ar fi ordonată de instanțele judecătorești.

Aceste formalități se pot face, fără autorizațiunea autorității superioare, când înstrăinările, schimburile, partagiul sau transacțiunile nu trec peste a 20-a parte a veniturilor anuale ale comunei.

Art. 87. Se exceptează de la dispozițiunile articolului precedent cedările de mici porțiuni de terenuri ce ar fi necesare a se face proprietarilor riverani pentru alinierea stradelor. Aceste terenuri se vor ceda de primar în virtutea numai a planului de aliniere în regulă adoptat, cu prețurile și condițiunile de plată fixate de consiliul comunal.

În caz de neînțelegere, partea interesată este în drept a cere fixarea prețului pe cale judecătorească. Iar când proprietarul nu voiește a cumpăra terenul rămas prin aliniere înaintea proprietății sale, autoritatea comunală este în drept a provoca exproprierea întregii proprietăți, conform cu legea de expropriere.

Art. 88. Cumpărările de averi nemișcătoare vor fi asemenea aprobate de consiliul comunal, care se va încredința prealabil printr-o expertiză despre valoarea lor, afară de acelea a căror valoare trece de 10.000 lei pentru comunele urbane reședințe de județe și 5.000 lei pentru cele nereședințe de județe, pentru care se va cere aprobarea Ministerului de Interne.

Art. 89. Darurile și legaturile consistând în averi mobiliare sau imobiliare făcute comunei sau în favoarea instituțiilor comunale, ori pentru vreun serviciu public, care intră în atribuțiunile comunei, se vor primi de consiliul comunal, cu aprobarea și a Ministerului de Interne, dacă valoarea lor va trece de 20.000 lei pentru comunele urbane reședințe de județe și de 5.000 lei pentru celelalte comune urbane.

Art. 90. Transacțiunile și compromisele relative la averi mobiliare, precum și intentarea de procese, afară de acțiunile posesorii, contravențiunile și actele de conservațiune, nu pot avea loc fără o deciziune a consiliului comunal.

Această deciziune va trebui însă să fie aprobată de Ministerul de Interne, dacă valoarea procesului sau a transacțiunii trece de 20.000 lei în comunele urbane reședințe de județe și de 5.000 lei în celelalte comune.

Dacă valoarea transacțiunii este mai mare de 50.000 lei la comunele urbane reședințe de județe și de 20.000 lei pentru celelalte comune, se va lua aprobarea regală în urma avizului consiliului miniștrilor.

SECȚIUNEA II

Lucrări comunale

Art. 91. Nici o construcțiune sau reconstrucțiune de edificii, drumuri sau alte lucrări, pe seama comunei, nu se pot întreprinde decât după ce planurile și devisurile necesare vor fi prealabil întocmite și aprobate de consiliul comunal.

Dacă valoarea lucrării ce este a se face trece de 40.000 lei la comunele urbane reședințe de județe și de 10.000 lei la celelalte comune, planurile și devisele, împreună cu toate celelalte piese accesorii, vor fi aprobate de Ministerul de Interne, după ce se va lua și avizul consiliului tehnic de pe lângă ministerul lucrărilor publice.

Art. 92. Executarea lucrărilor se va da în întreprindere de primar, conform planurilor, deviselor, caietelor de sarcini și celorlalte piese accesorii, în regulă adoptate și după formele și în condițiunile prevăzute de legea contabilității și regulamentele relative la lucrările similare ale Statului.

Art. 93. Întreprinderea lucrărilor prin concesiune, în schimbul plății unei anuități, sau cu dreptul pentru antreprenor de a face exploatarea în folosul său personal un timp oarecare, va trebui să fie totdeauna autorizată printr-un vot al consiliului comunal, aprobat prin decret regal, după ce se va lua și avizul consiliului miniștrilor, dacă anuitatea nu trece peste a 20-a parte a venitului ordinar al comunei și durata concesiunii nu este mai mare de 20 de ani.

Pentru concesiuni a căror anuități ar fi mai mari de suma prevăzută la articolul precedent, sau pe un termen mai mare de 20 de ani, se va cere aprobarea Corpurilor legiuitoare.

SECȚIUNEA III

Despre edilitate și poliția comunală

Art. 94. Planurile pentru alinierea stradelor și piețelor se vor fixa de consiliul comunal cu aprobarea regală, după ce se va lua avizul consiliului tehnic superior.

Alinierea aprobată, după cum se prevede mai sus, sunt definitive și nu pot fi schimbate decât la caz de necesitate constatată în modul în care s-a făcut aprobarea alinierii. Comunele sunt datoare ca, în termen de patru ani de la data promulgării acestei legi, să execute facerea planurilor de aliniere ale orașelor, să completeze sau să revizuiască pe cele existente așa încât în acest termen să fie definitiv hotărâte prin decrete regale, după care orice schimbare care ar aduce prejudiciu unui proprietar ce ar fi clădit pe alinierea definitiv dată îi dă drept de despăgubire.

Art. 95. Consiliul comunal hotărăște asupra deschiderii, închiderii și numirilor stradelor și piețelor publice, cerând aprobarea ministrului de Interne. El [se] pronunță asemenea asupra înființării, desființării sau schimbării bălciurilor și târgurilor care aparțin comunei.

Art. 96. Nimeni nu poate să deschidă strade, pasaje sau fundături fără autorizația primăriei, care e în drept să o subordoneze unor condițiuni stabilite prin regulamente.

Stradele, pasagele sau înfundăturile ce se vor deschide fără autorizație, vor putea fi închise de către primar. Clădirile și orice alte lucrări, ce se vor face fără autorizația primăriei, pe asemenea strade, pasaje sau înfundături, vor fi dărâmate.

Cei care vor cumpăra terenuri pe asemenea strade, pasaje sau înfundături, deschise fără autorizație, precum și cei ce vor clădi, pe asemenea strade, pasaje sau înfundături, vor fi în drept să ceară, înaintea justiției, în contra vânzătorului terenului, rezilierea vinderii și despăgubiri.

Art. 97. Construcțiunile care se vor face cu ieșire pe stradă din alinierea decretată sau contra dispozițiilor regulamentare și fără autorizațiunea privitoare la construcțiuni, vor fi dărâmate, afară numai dacă proprietarul, în termenul prescripționat de primar, n-ar repune construcția pe aliniere și nu s-ar conforma dispozițiilor regulamentelor de aliniere.

Art. 98. Nu se vor permite lucrări de consolidare a caselor clădite în ieșire din aliniere pe strade al căror plan de aliniere este decretat.

Lucrările care se vor face fără autorizare vor fi desființate.

Cei contra cărora se vor fi luat măsurile prevăzute la art. 96, 97 și 98, vor avea drept să ceară prin justiție despăgubiri contra comunelor, dacă vor dovedi că aceste măsuri au fost luate în contra dispozițiilor legii și regulamentelor.

Art. 99. Măsurile de poliție comunală se aplică de primar, conform legilor și regulamentelor.

Ele au de obiect:

- 1) Igiena și salubritatea publică, în virtutea căreia se pot lua măsuri pentru măturatul și ținerea în stare curată a stradelor, piețelor, canalelor și altor locuri publice; pentru vânzarea obiectelor de îndestulare publică; pentru înlăturarea cauzelor de infecțiune și împiedicarea exalațiunilor nesănătoase; pentru buna întreținere a latrinelor și a locurilor în care se depun gunoaiile și murdăriile din comună; pentru întreținerea curățeniei fântânilor și apelor de care se servă populațiunea sau se adapă vitele; și, în fine, pentru orice chestiune care se raportează la asigurarea igienei și salubrității în stradele și locurile publice;
- 2) Igiena și salubritatea locuințelor sau determinarea condițiunilor pentru construcțiunea și locuirea proprietăților particulare;
- 3) Îlesnirea (comoditatea) și siguranța circulațiunei pe strade, șosele, cheiuri, piețe și alte locuri publice;
- 4) Asigurarea îndestulării obștei cu articole de primă necesitate, pâine și carne;
- 5) Asigurarea mijloacelor de transport în interiorul comunei;
- 6) Ferirea orașului contra incendiilor, inundărilor, bolilor epidemice sau contagioase, epizootiilor și altor flagele calamitoase;
- 7) Înlăturarea și remedierea întâmplărilor nenorocite ce ar putea fi cauzate de alienații furioși și de animalele feroce sau rău făcătoare;
- 8) Destrucțiunea și stârpirea animalelor vătămătoare;
- 9) Modul transportării cadavrelor și menținerea bunei ordini și cuviințe în cimitire, fără deosebire de cult și credințe religioase;
- 10) Salubritatea și soliditatea sau siguranța clădirilor;
- 11) Asigurarea calității și greutateii obiectelor care se vând cu cântarul sau cu măsura.

Art. 100. Contravențiunile la regulamente și ordonanțe se judecă de urgență la instanțele judecătorești competente, care pot condamna pe contravenienți, după cererea comunei, și la executarea lucrărilor prescise de dânsese sau desființarea acelor ce ar fi executate în contra prescripțiunilor lor formale.

CAPITOLUL II

Finanțele comunale

SECȚIUNEA I

Veniturile comunei

Art. 101. Veniturile comunale se împart în ordinare și extraordinare.

Art. 102. Veniturile ordinare se compun din:

- 1) Taxele și contribuțiunile înființate conform legii de maximum și altor legi speciale;
- 2) Taxa pășunatului pe islazul comunei, conform regulamentelor elaborate de consiliul comunal;
- 3) Produsul proprietăților comunale;
- 4) Produsul terenurilor afectate pentru înmormântări în cimitirele comunale, conform regulamentelor elaborate de consiliul comunal;
- 5) Produsul concesiunilor de apă și ridicarea gunoaielor din curți și de pe strade, precum și alte concesiuni autorizate pentru serviciile comunale, conform regulamentelor elaborate de consiliul comunal;
- 6) Amendele judiciare atribuite prin legi comunelor;
- 7) În general, toate contribuțiunile autorizate conform legilor și orice alte venituri anuale și permanente câte n-au o destinație specială.

Art. 103. Veniturile extraordinare se compun din:

- 1) Contribuțiunile extraordinare fixate prin legi;
- 2) Prețul bunurilor înstrăinate;
- 3) Daruri și legate;
- 4) Valoarea capitalului consemnat sau dat cu împrumut și produsul împrumuturilor;

- 5) Produsul veniturilor ordinare afectate în special pentru cheltuieli extraordinare și pentru plata împrumuturilor sau concesiunilor;
- 6) Toate veniturile întâmplătoare.

Art. 104. Înființarea dărilor și contribuțiilor comunale se hotărăsc de către consiliul comunal prin majoritate absolută a tuturor membrilor.

Deciziunea care aprobă noua contribuție înainte de a se pune în lucrare, se afișează în curs de 15 zile la ușa casei comunale, spre a se putea cunoaște de contribuabili ce s-ar socoti loviți de noua dare și care vor putea reclama la consiliul comunal.

Oricare să fie hotărârea consiliului asupra acestor reclamațiuni, consiliul, odată cu procesul-verbal ce va trebui să încheie despre noua dare, va fi dator a trimite, prin prefectura județului, Ministerului de Interne, toate cererile și reclamațiunile ce va fi primit.

Art. 105. Nici o dare comunală nu se poate așeza decât numai prin lege.

Art. 106. Strângerea taxelor prevăzute prin legea de maximum și alte legi speciale se va încuviința prin decret regal, în urma unui aviz special al consiliului miniștrilor.

Art. 107. Schimbarea, desființarea sau reducerea taxelor și contribuțiilor, de orice natură, ale comunei, legalmente autorizate, nu se poate face decât printr-un vot al consiliului comunal, aprobat prin decret regal în urma avizului consiliului miniștrilor.

Art. 108. Împrumuturile ce ar fi necesare comunei, precum și toate actele și învoielile prin care se angajează resursele exercițiilor viitoare, se vor autoriza de consiliul comunal cu aprobarea Ministerului de Interne, dacă anuitatea sau suma anuală de plată, unită cu celelalte sume datorite în virtutea de împrumuturi sau contracte anterioare, nu trece de a 20-a parte din venitul ordinar al bugetului comunei, considerat în anul în care se face contractarea, și durata împrumutului sau a contractării nu este mai mare de 5 ani. Împrumuturile și contractele pe un termen mai mare de 5 ani până la 20 ani, sau pentru sume anuale care, unite cu celelalte sume datorate pe bază de împrumuturi sau învoieli anterioare, trec de a 20-a parte până la 10-a parte din venitul ordinar al bugetului, se vor aproba prin decret regal în urma avizului consiliului miniștrilor.

Pentru împrumuturile și învoielile în afară de prevederile aliniatelor precedente, se va lua aprobarea Corpurilor legiuitoare.

SECȚIUNEA II

Cheltuielile comunei

Art. 109. Cheltuielile comunei se împart în ordinare și extraordinare.

Cheltuielile extraordinare sunt acelea întâmplătoare sau temporare, care se acoperă din veniturile enumerate la art. 103.

Art. 110. Cheltuielile comunei se mai împart în obligatorii și facultative.

Art. 111. Consiliul comunal este ținut de a cuprinde anual în buget toate acele cheltuieli câte sunt rostite de legi ca obligatorii.

Cele mai de căpetenie sunt următoarele:

- 1) Întreținerea sau chiria localului primăriei și mobilier;
- 2) Spezele de cancelarie, publicațiuni și imprimare, în care intră și actele de stare civilă;
- 3) Abonament la *Monitorul Oficial*;
- 4) Cheltuielile pentru recensiuina populației;
- 5) Onorariul primarului și ajutorilor, retribuțiunea secretarului, casierului și celorlalți funcționari comunali;
- 6) Salariul comisarilor, împiegaților de poliție, guardiștilor și pompierilor;
- 7) Chiria localului comisiilor și polițiilor acolo unde nu e în sarcina Statului;
- 8) Cheltuielile de chirie și reparațiunile localului judecătoriailor de ocoale, precum și cumpărarea și întreținerea mobilierului;
- 9) Cheltuielile instrucțiunii publice, conform legilor;
- 10) Leafa preoților și altor servitori ai bisericilor, acolo unde bisericile nu au venituri proprii îndestulătoare;

- 11) Întreținerea ospiciilor pentru bolnavi, infirmi, alienați și copii găsiți;
Dacă comunele nu vor putea satisface singure această îndatorire, ele vor contribui, proporțional cu mijloacele lor, la întreținerea unor asemenea ospicii de către consiliul județean, sau de către stabilimentele de bine-facere;
- 12) Reparațiunile edificiilor și stabilimentelor comunei;
- 13) Îngrădirea cimitirelor, întreținerea și mutarea lor în cazurile hotărâte de legi și regulamentele de administrațiune publică;
- 14) Cheltuielile pentru iluminarea și pavarea stradelor, pentru aducerea apei, pentru plantațiuni publice și alte asemenea;
- 15) Cheltuieli pentru stabilirea planurilor de aliniere și nivelare a stradelor;
- 16) Contribuțiunile și plățile stabilite de legi asupra averilor și veniturilor comunei;
- 17) Plata datoriilor exigibile și, în general, toate celelalte cheltuieli puse prin dispozițiuni de legi în sarcina comunelor.

Art. 112. În afară de cheltuielile obligatorii impuse comunelor prin articolul precedent sau prin legi speciale, nici o alta cheltuială sau sporire de cheltuieți nu se va putea impune comunelor peste cifrele bugetului votat de consiliul comunal.

SECȚIUNEA III

Bugetul comunei

Art. 113. Bugetul, preparat de primar, se supune la aprobarea consiliului comunal în sesiunea din Ianuarie a fiecărui an

Odată cu bugetul, primarul va prezenta consiliului o expunere a întregii administrațiuni.

Art. 114. Toate veniturile și cheltuielile comunei se înscriu în buget conform cu cele prevăzute la secțiunile precedente și observându-se regulile de mai jos

Nici un venit nu se poate percepe și nici o cheltuială nu se poate face decât conform legilor și în marginile cifrelor autorizate prin buget sau a creditelor speciale în regulă acordate.

Orice cheltuială făcută în contra acestei dispozițiuni sau altor prohibițiuni formale ale legii nu se va ține în seamă și se va lăsa de autoritățile îndrituite cu verificarea și aprobarea compturilor în sarcina celor ce o va fi efectuat, fără a avea aceștia dreptul la vreo restituțiune și fără prejudiciul altor pedepse prevăzute de legi.

Art. 115. Evaluarea veniturilor se va face prin socotirea fiecărui venit în parte, după încasările săvârșite în cursul celor din urmă cinci ani, luându-se cifra de mijloc.

Art. 116. Cheltuielile extraordinare vor fi satisfăcute numai din veniturile enumerate la art. 103.

Art. 117. În fiecare buget se va prevedea, la un articol special, o sumă destinată pentru deschidere de credite suplimentare și extraordinare, la caz când creditele deschise prin buget nu ajung a acoperi serviciile la care sunt afectate, sau când se ivește în cursul exercițiului o cheltuială ce n-a putut fi prevăzută la formarea bugetului și nu poate suferi amânare.

Deschiderea acestor credite suplimentare și extraordinare se va face printr-un vot al consiliului comunal, aprobat de Ministerul de Interne pentru comunele urbane reședințe de județe, și de delegațiunea consiliului județean pentru celelalte comune urbane. Când însă cheltuiala va fi urgentă și cea mai mică întârziere ar putea ocasiona o pagubă invederată, primarul poate, pe răspunderea sa, să deschidă creditele necesare, cu îndatorirea de a supune cazul consiliului la cea dintâi întrunire a sa.

Art. 118. Bugetele comunelor urbane reședințe de județe se vor înainta Ministerului de Interne, prin prefectul județului, cel mai târziu până la 1 Ianuarie spre a se supune aprobării regale. Bugetele celorlalte comune urbane se vor supune în același termen la aprobarea delegațiunii consiliului județean.

Art. 119. Autoritatea însărcinată cu aprobarea bugetelor poate să suprimă sau să reducă alocațiunile prevăzute de consiliul comunal, precum și să înscrie din oficiu cheltuielile obligatorii care s-ar fi omis de consiliul comunal, sau pentru care s-ar fi prevăzut o sumă neîndestulătoare.

Art. 120 Când una din cheltuielile obligatorii interesează mai multe comune, ele contribuiesc în proporțiune cu interesul ce-l au.

În caz de refuz sau de neînțelegere asupra acestei proporțiuni și asupra sarcinilor ce sunt de purtat, Ministerul de Interne intervine și hotărăște, lăsând însă părților interesate recurs la Consiliul miniștrilor.

Art. 121. Bugetul, îndată după votarea sa de consiliul comunal, va sta depus la oficiul primăriei, de unde oricine poate lua cunoștință sau copie.

El se va imprima în comunele care au un venit de la 100.000 lei în sus.

SECȚIUNEA IV

Comptabilitatea comunală

Art. 122. În sesiunea din Noiembrie a fiecărui an, primarul va supune la cercetarea consiliului comunal socotelile veniturilor și cheltuielilor exercițiului trecut.

Art. 123. Socotelile comunelor urbane reședințe de județe, după ce vor fi cercetate de consiliul comunal, se vor înainta, prin Ministerul de Interne, la verificarea și aprobarea Înaltei curți de compturi, mai înainte de 1 Ianuarie.

Socotelile celorlalte comune urbane se vor supune în același termen la aprobarea delegațiunii consiliului județean.

Art. 124. Socotelile, îndată după aprobarea lor de consiliul comunal, vor sta depuse timp de o lună la casa comunală, de unde orice contribuabil poate lua cunoștință.

Art. 125. În fiecare an, îndată după închiderea exercițiului anului trecut, primarul va întocmi și publica o expunere a situației financiare a comunei

Art. 126. În privința gestiunii casierului și altor comptabili ai comunei se vor aplica dispozițiunile legii comptabilității generale a Statului.

Asemenea se vor aplica dispozițiunile aceleiași legi, ca și până acum, asupra tuturor operațiunilor financiare, atât în privința veniturilor, cât și a cheltuielilor.

Art. 127. Regulile stabilite pentru comptabilitatea și finanțele comunale, atât în ce privește veniturile, cât și cheltuielile, sunt aplicabile și la gestiunea avutului bisericilor parohiale și așezămintelor sau fundațiunilor de bine-facere și utilitate publică din cuprinsul comunei.

Bugetele cu creditele suplimentare și extraordinare, precum și socotelile acestor instituțiuni, se vor aproba de consiliul comunal, cu dreptul de recurs la Ministerul de Interne, în ce privește bugetele, și la curtea de compturi în ce privește socotelile.

Celelalte acte de administrațiune se vor regula și aproba conform celor prevăzute pentru administrațiunea comunală, luându-se și avizul consiliului comunal pentru actele ce au a fi supuse aprobării altei autorități superioare.

Art. 128. Controlul consiliilor comunale asupra bisericilor care au venituri proprii constituite prin acte de fundațiune, care au dat acestor biserici alte episcopii decât cele prevăzute prin legea clerului, constă în obligațiunea pentru aceste episcopii de a supune bugetele și socotelile lor consiliilor comunale.

Consiliile comunale vor examina socotelile conform legii comptabilității, cu apel la Ministerul de Interne. Iar asupra bugetului, consiliile comunale nu au alt drept decât de a controla dacă veniturile sunt într-adevăr afectate la operele de bine-facere conform cu actele de fundațiune.

Aceste biserici se scutesc de dispozițiunile art. 34 din legea clerului.

Dispozițiuni transitorii

Art. 129. Până într-un an de la promulgarea prezentei legi, toate comunele urbane își vor delimita circumscripțiunile lor în înțelegere cu comunele învecinate și cu aprobarea consiliului miniștrilor, după ce se va lua și avizul consiliului județean.

După trecerea acestui termen nici o schimbare sau rectificare a circumscripțiilor nu se va mai putea face decât prin lege.

Art. 130. Legea de față se aplică și comunelor urbane din Dobrogea, întru cât nu va fi contrarie dispozițiilor cuprinse în legea de organizare a Dobrogei.

Art. 131. Regulamentele de administrațiune publică vor dezvolta detaliile de aplicațiune a principiilor și dispozițiilor prezentei legi.

Art. 132. Toate dispozițiunile contrarii legii de față sunt și rămân abrogate.

Art. 133. Alegerile pentru reînnoirea consiliilor comunale în conformitatea prezentei legi vor avea loc de astă una dată, prin derogare de la art. 22 din legea pentru alegerea consiliilor comunale, în termen de cel puțin trei săptămâni și cel mult două luni de la promulgarea acestei legi, la epoca ce se va fixa de guvern prin decret regal.

Această lege s-a votat de Adunarea deputaților în ședința de la 16 Martie anul 1894 și s-a adoptat cu majoritate de 68 voturi, contra a 21.

Președinte, General G. Manu.
(L.S.A.D.)

Secretar, A. Simu

Această lege s-a votat de Senat în ședința de la 21 Martie anul 1894 și s-a adoptat cu majoritate de 50 voturi, contra a 4.

Președinte, G. Gr. Cantacuzino.
(L.S.S.)

Secretar, Petru Millo

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul Statului și publicată prin *Monitorul Oficial*.

Dat în Neuwied, la 23 Iulie 1894.

(L.S.St.)

CAROL

Ministru de Interne,

Ministru de Justiție ad interim,

L.Catargi.

Take Ionescu.

**LEGEA PENTRU
ORGANIZAREA COMUNELOR RURALE, 1904**

TITLUL I

Comuna rurală, satul și cătunul

Art. 1. Comuna rurală este persoană juridică.

Ea se compune din unul ori mai multe sate sau cătune.

Unul din aceste sate sau cătune servește ca reședința comunei.

Art. 2. Comuna rurală nu poate avea mai puțin de 200 de contribuabili.

Satul nu poate avea mai puțin de 100 de locuitori.

Cătunele sunt centrele de populație care au mai puțin de 100 de locuitori.

Comunele rurale care nu întrunesc numărul de 200 de contribuabili se vor alipi cu altele, ținându-se cont de poziția lor topografică.

Nu se va putea deroga la această condiție decât printr-o lege specială, după ce se va lua avizul consiliului județean, în urma unei cercetări făcute la fața locului de către delegația județeană sau unul din membrii săi, și din care cercetare ar rezulta cum că comuna ar întâmpina dificultăți prea mari în administrația sa din cauza întinderii teritoriale sau poziției topografice.

Art. 3. Comuna care nu va putea suporta toate sarcinile ce-i sunt impuse, va avea dreptul să se întrunească cu una sau mai multe comune vecine.

Art. 4. Nici o comună, nici un sat și nici un cătun nu se va putea constitui decât prin lege și în urma avizului consiliului județean.

Fiecare sat și cătun va avea vatra sa.

Art. 5. Fiecare locuitor face parte dintr-o comună și contribuie la sarcinile comunale.

Străinul, care va voi să se stabilească în o comună rurală, va trebui să obțină autorizarea consiliului comunal.

Asemenea autorizare nu se va putea da decât dacă străinul va dovedi, cu un certificat emanat de la autoritatea competentă a locului de unde a plecat, că s-a bucurat de o bună purtare; că a satisfăcut obligațiile legii de recrutare, dacă este major; că nu a fost condamnat pentru crime sau delictе și că are o meserie sau un capital de 1.000 lei.

Autorizarea consiliului comunal nu se va putea executa decât după ce va fi fost aprobată de prefectul județului.

Aceste dispozițiuni nu se aplică străinilor care vin vremelnic, în grupe, pentru lucrări agricole sau industriale și servitorilor cu simbrie.

Un regulament de administrație publică va dezvolta dispozițiunile acestui articol.

Art. 6. Alipirile și dezlipirile de comune, sate sau cătune, precum și schimbarea de reședință a comunei, nu se pot face decât prin lege, și aceasta după cererea făcută de consiliul comunal al uneia din comunele interesate sau de o treime a alegătorilor înscrși pe listele electorale ale comunei.

Se va lua avizul consiliului județean asupra cererilor de asemenea natură, în urma unei cercetări făcute la localitate de delegația județeană sau unul din membri săi.

Art. 7. Schimbarea numelui unei comune, unui sat sau cătun nu se poate face decât prin lege, după cererea consiliului comunal, luându-se avizul consiliului județean.

Art. 8. Averea proprie a comunei întrunită cu altă comună devine proprietatea comunei întregi.
Locuitorii comunei întrunite continuă să păstreze proprietatea sau folosința exclusivă a bunurilor ce le-au aparținut în comun.

Tot astfel va fi și în cazul alipirii unui sat sau cătun.

În caz de dezlipire, comuna, satul sau cătunul reia proprietatea în natură sau, în lipsă, echivalentul tuturor bunurilor ce adusesese la epoca alipirii.

Art. 9. În toate cazurile de alipiri și dezlipiri de comune, consiliile comunale sunt dizolvate de drept și se va proceda neîntârziat la noi alegeri.

Până la alegerea și instalarea noii autorități comunale, se va numi, prin decret regal, o comisie interimară, conform art. 16.

TITLUL II

Sarcinile comunei

Art. 10. Comuna este datoare:

- a) A avea o casă comunală și localuri pentru sfaturile sătești;
- b) A avea localurile necesare pentru școli, conform legii învățământului primar și legii pentru facerea clădirilor școlare primare și înființarea Casei școlilor și a îngriji de învățământul profesional, conform legilor în vigoare;
- c) A îngriji de cult și biserică, potrivit cu trebuințele populației;
- d) A îngriji de copiii orfani, de bolnavi, între care și alienații, de lehuzele și infirmii săraci din comună;
- e) A îngriji de înmormântarea decedaților săraci din comună și de înființarea și întreținerea cimitirelor;
- f) A îngriji de paza și buna liniște în comună;
- g) A îngriji de îmbunătățirea rasei animalelor;
- h) A avea pepiniere pentru arbori fructiferi și alți arbori necesari la plantarea drumurilor și consolidarea terenurilor și coastelor, după localitate;
- i) A îngriji de igiena și salubritatea publică și a întreține o infirmerie;
- j) A lua măsuri, conform legilor și regulamentelor, pentru prevenirea sau încetarea bolilor epidemice și contagioase, epizootiilor, inundațiilor și pentru prevenirea sau stingerea incendiilor etc.;
- k) A lua măsuri pentru stârpirea animalelor, păsărilor și insectelor rău-făcătoare;
- l) A îngriji de târgurile de vite și abatoare;
- m) A împrejmuia vatra satului;
- n) A înființa și întreține serviciul telefonic între reședința comunei și satele și cătunele ei;
- o) A îndeplini toate celelalte obligațiuni ce i se impun prin legi și regulamente.

TITLUL III

Administrația comunală

Capitolul I

Compunerea consiliului comunal și sfatului sătesc

SECȚIUNEA I

Compunerea consiliului comunal

Art. 11. Fiecare comună va avea un consiliu comunal, un primar și un ajutor.

Art. 12. Consiliul comunal se compune din 9 consilieri în comunele care au până la 5.000 locuitori și din 11 consilieri în acelea cu o populație de peste 5.000 locuitori.

Numărul membrilor ce compun consiliile comunale se va determina de consiliile județene respective în prima sesiune ordinară ce urmează după facerea recensământului general al populației și pe baza acestui recensământ.

Deciziile date de consiliile județene în această privință sunt definitive și se vor executa la primele alegeri ce vor avea loc.

Art. 13. Membrii consiliului comunal se aleg pe patru ani după regulile statornicite prin legea de față, legea pentru alegerea consiliilor comunale și legea asupra procedurii electorale.

Art. 14. Când consiliul comunal se găsește prin vacanțele ivite redus la două treimi, se va proceda la alegeri complimentare în termen de două luni de la cea din urmă vacanță ivită.

Cu toate acestea, în cele din urmă șase luni care preced reînnoirea integrală a consiliului comunal, alegerile complimentare nu sunt obligatorii decât în cazul când consiliul comunal se va fi redus la mai puțin de jumătate din numărul membrilor săi.

Art. 15. Dacă consiliul comunal ar stărui să se depărteze de la atribuțiunile sale, sau dacă actele sale ar fi de natură a tulbura ordinea publică, sau dacă, prin rea credință, ar compromite interesele comunei, sau dacă, prin demisie sau în orice alt mod, numărul membrilor ce compun consiliul comunal se va reduce la mai puțin de jumătate, sau, în fine, dacă între consilierii în funcțiune nu s-ar afla nici unul cu știință de carte și în condițiuni de a fi ales primar sau ajutor, în caz că unul din aceste posturi ar fi vacant, consiliul va fi dizolvat prin decret regal.

Dizolvarea nu se va putea pronunța decât în urma unui raport motivat al ministrului de interne, bazat pe o cercetare făcută la localitate de prefectul județului sau de un delegat al său.

Acest raport se va publica prin Monitorul Oficial odată cu decretul de dizolvare.

Art. 16. Două luni cel mult după dizolvarea consiliului comunal se fac noi alegeri; în acest interval o comisie interimară va administra interesele comunei.

Această comisie se numește prin decretul de dizolvare dintre alegătorii comunali cu știință de carte cei mai greu impuși. Ea se compune din trei membri, din care unul este desemnat președinte.

Puterile comisiei interimare sunt mărginite la acte de pură administrație. În nici un caz nu va putea să angajeze finanțele comunei peste resursele disponibile ale bugetului în exercițiu. Ea nu va putea să prepare bugetul comunei decât dacă s-ar găsi funcționând în ultimele două luni ce preced începerea unui nou an financiar. Bugetul întocmit de comisia interimară se va mărgini, însă, atât la venituri, cât și la cheltuieli, în limitele resurselor ordinare ale bugetului precedent. Ea nu va putea să primească socotelile primarului sau receptorului fiscal însărcinat cu perceperea veniturilor comunale, și numai în cazuri de vacanță va putea face numiri provizorii în funcțiuni comunale.

Funcțiunile comisiei interimare încetează de drept îndată ce consiliul comunal a fost instalat.

SECȚIUNEA II

Compunerea sfatului sătesc

Art. 17. Fiecare sat, afară de cel de reședință, va avea un sfat al satului și un delegat.

Interesele cătunului vor fi reprezentate de sfatul satului cel mai apropiat, la a cărui alegere cătunul va lua parte.

Delegația județeană, având în vedere depărtarea dintre sate și cătune, va determina, pentru fiecare sat în parte, cătunele împreună cu care acesta va alege sfatul satului.

Art. 18. Sfatul satului se compune din cinci membri.

Ei se aleg pe patru ani de alegătorii pentru consiliul comunal domiciliati în satele și cătunele respective, după regulile stabilite la art. 13.

Condițiile de eligibilitate sunt cele prevăzute la art. 67-71 din legea pentru alegerea consiliilor comunale.

Art. 19. Alegerea sfatului sătesc va avea loc în sat, la locul desemnat de primar prin afișul de convocare a alegătorilor.

Biroul electoral va fi prezidat de primarul comunei și, în caz de împiedicare a acestuia, de ajutorul său sau unul din consilierii comunali cu știință de carte, tras la sorți de primar în ședință publică.

Secretarul primăriei sau, în lipsă, un alegător, cu știință de carte, desemnat de alegătorii prezenți și, în caz de neînțelegere, de președintele biroului, va îndeplini funcția de secretar al biroului electoral.

Când interesele comunei se vor administra de o comisie interimară, alegerea se va prezida de către președintele ei sau unul din membrii cu știință de carte, tras la sorți de președinte în ședință publică.

În cazul când numărul consilierilor comunali sau al membrilor comisiei interimare, cu știință de carte, va fi mai mic decât numărul satelor ce compun comuna, alegerea se va face pe grupe de sate învecinate.

Grupele de sate, în afară de satul de reședință, se vor fixa de primar sau de președintele comisiei interimare, punându-se în o urnă biletele cu numele tuturor consilierilor comunali sau membrilor comisiei interimare cu știință de carte, în funcție, iar în altă urnă un număr egal de bilete, purtând fiecare numele mai multor sate învecinate.

Fiecare consilier sau membru al comisiei interimare va prezida succesiv, zi după zi, alegerile din fiecare sat al grupului său, în ordinea înscrierii lor pe biletul ieșit la sorți.

Zilele în care operațiunile electorale vor avea loc în fiecare sat se vor hotărî de primar sau președintele comisiei interimare odată cu formarea grupelor și tragerea la sorți a președinților birourilor electorale. Formarea grupelor și tragerea la sorți vor avea loc cu cel puțin 20 de zile înainte de ziua hotărâtă pentru alegere.

Art. 20. Pentru sfatul satului nu se va proceda la alegeri complimentare decât în cazul când numărul membrilor se va fi redus la trei.

Art. 21. Sfatul satului va fi dizolvat, pentru motivele arătate la art. 15, prin decizie motivată a consiliului de miniștri, în urma unui referat al ministrului de interne.

Această decizie se va publica în *Monitorul Oficial*.

Art. 22. În caz de dizolvare a sfatului sătesc, se va numi prin decizia de dizolvare un delegat special dintre alegătorii cu știință de carte ai satului, care să gireze afacerile până la instalarea noului sfat.

Primarul comunei va convoca pe alegătorii satului pentru noua alegere, care va avea loc cel mult în o lună de la dizolvare.

SECȚIUNEA III

Dispozițiuni comune

Art. 23. Alegerile pentru consiliile comunale și sfaturile sătești vor avea loc cel mult două luni după expirarea termenului de patru ani de la instalarea lor; iar convocarea alegătorilor, în ce privește alegerea pentru consiliile comunale, se va face conform art. 3 din legea de procedură electorală.

Consiliile comunale și sfaturile sătești vor continua să gireze afacerile comunelor și satelor până la instalarea noilor consilii și sfaturi.

Articolul 22 din legea pentru alegerea consiliilor comunale este abrogat.

CAPITOLUL II

Gestiunea și funcționarea consiliului comunal și sfatului sătesc

SECȚIUNEA I

Constituirea și funcționarea consiliului comunal

Art. 24. Primarul comunei, îndată ce primește, conform art. 52 din legea procedurii electorale, actele alegerii, le va înainta delegației județene, prin prefectura județului, dacă se va fi făcut vre-o contestație la biroul electoral.

Alegerea nefiind contestată, el va aștepta să treacă termenul de șapte zile libere, prevăzut pentru contestații la art. 54 din aceeași lege, după care se va adresa prefecturii spre a-i comunica dacă s-a făcut contestație la delegația județeană.

Dacă nu s-a făcut contestație, sau dacă contestațiile au fost respinse și alegerea validată, prefectul va convoca de îndată pe membrii consiliului comunal din nou aleși, dacă numărul celor validați trece de jumătate, în sala de ședințe a consiliului comunal pentru a depune jurământul.

Acest jurământ se va presta în ședință publică în asistența unui preot și în prezența unui delegat al guvernului desemnat de prefect.

Jurământul va fi în cuprinderea următoare:

„Jur credință Regelui, supunere Constituției și legilor țării mele. Jur sprijin intereselor comunei. Așa să-mi ajute Dumnezeu”.

Art. 25. Consiliul comunal se întrunește în ședință ordinară de două ori pe an: la 15 Ianuarie și la 1 Iunie. Durata sesiunilor ordinare va fi de 10 zile. Ea poate fi prelungită cu autorizarea prefectului.

În prima ședință primarul va da citire unui raport general asupra situației comunei; în acest raport el va arăta și mișcarea populației, precum și starea sanitară a comunei după datele ce i se vor da de medicul de plasă, agentul sanitar și revizorul de vite.

În sesiunile ordinare consiliul se poate ocupa cu toate chestiunile ce intră în atribuțiile sale. În sesiunea ordinară din ianuarie consiliul se va ocupa, în special, cu votarea bugetului exercițiului viitor; iar în sesiunea din iunie cu cercetarea socotelilor comunei pe exercițiul închis.

Lipsa de convocare nu împiedică întrunirea consiliului comunal la epocile fixate pentru sesiunile ordinare.

Art. 26. Primarul poate convoca consiliul extraordinar ori de câte ori trebuie să cere.

El este ținut să convoace consiliul și când o cerere motivată i se va face în acest sens de o treime a membrilor consiliului comunal.

Convocările extraordinare se vor face cu trei zile înainte și, pe cât posibil, în zilele de duminici sau sărbători.

Pentru întrunirile extraordinare, convocarea va conține întotdeauna chestiunile cu care consiliul trebuie să se ocupe și nici o chestiune neprevăzută în ordinea zilei nu poate fi pusă în discuție în asemenea întruniri, în afară de cazurile de urgență, când cea mai mică întârziere ar fi prejudiciabilă.

Urgența trebuie declarată de două treimi a membrilor consiliului prezenți la ședință, al căror nume urmează să se treacă în procesul verbal.

Art. 27. Primarul comunei sau, în lipsă, ajutorul de primar, ori în lipsa și acestuia, cel mai în vârstă dintre consilierii prezenți, deschide, prezidează și închide ședința.

Deciziile sunt luate cu majoritate absolută a membrilor prezenți. La caz de paritate, propunerea asupra căreia se dezbate se socotește respinsă.

Toți membrii consiliului comunal dau votul pe față, afară numai de cazurile unde sunt persoane în chestiune, când votul este secret.

Președintele votează cel din urmă.

Art. 28. Toate hotărârile consiliului comunal se înscriu, în ordinea datei lor, în un registru parafat de primar și ținut de secretar; ele se subsemnează de primar și secretar pentru conformitate și trebuiesc a fi puse la dispoziția oricărui locuitor din comună sau oricărei autorități care ar voi să le cunoască.

Cu toate acestea, consiliul poate decide ca deliberările privitoare la afaceri litigioase să se țină secrete până la terminarea proceselor.

Autoritățile administrative superioare au dreptul a lua cunoștință de orice act privitor la administrația comunei.

SECȚIUNEA II

Constituirea și funcționarea sfatului sătesc

Art. 29. Îndată după efectuarea alegerii sfatului sătesc, primarul, dacă se va fi făcut vreo contestație la biroul electoral, va înainta delegației județene, prin prefectura județului, actele alegerii; în caz contrar, se va proceda conform alin.2 și 3 de la art. 24, convocându-se de prefect membrii sfatului spre a depune jurământul prescris la acel articol, în prezența primarului și în asistența unui preot.

Art. 30. Convocarea sfatului se face de delegat ori de câte ori interesele satului ar cere, sau când o cerere i s-ar face de majoritatea membrilor sfatului.

Art. 31. Sfatul satului se întrunește de preferință în zilele de sărbători și duminici în localul său, în lipsă, până ce va avea un asemenea local, în un altul desemnat de sfat.

Despre toate aceste convocări delegatul este dator să încunoștiințeze pe primarul comunei.

Art. 32. Sfatul satului este prezidat de delegatul satului sau, în lipsă, de cel mai în vârstă dintre membrii.

Orice încheiere se ia cu majoritatea membrilor prezenți.

Art. 33. Încheierile sfatului sătesc se înscriu într-un registru, parafat de primar și ținut de delegat. Registrul va fi întotdeauna la dispoziția autorităților și locuitorilor din comună.

SECȚIUNEA III

Dispoziții comune

Art. 34. Nimeni nu poate refuza funcțiunile de membru al consiliului comunal, membru al sfatului sătesc, în care ar fi ales, nici a demisiona înaintea termenului mandatului său, decât pentru motivele următoare:

- a) Vârsta de 60 de ani împliniți;
- b) Numirea în serviciul Statului sau al județului, ori primirea mandatului de deputat sau senator;
- c) Boală, infirmitate corporală sau altă forță majoră dovedită, de natură a împiedica exercițiul mandatului.

Consiliul comunal și sfatul satului, cu aprobarea delegației județene, fiecare în ce privește, hotărăsc asupra admisibilității motivelor refuzului.

Oricine, fără legiuite motive admise, ar refuza aceste funcțiuni sau ar demisiona înaintea termenului mandatului său, ori nu va voi să presteze jurământul, se va îndatora a plăti o amendă de la 20 până la 100 lei în folosul casei comunale.

Câtimea amenzii se pronunță de consiliul sau sfatul respectiv și se aprobă de delegația județeană, care o va putea spori sau micșora; iar încasarea ei se execută de receptorul fiscal, conform legii de urmărire.

Art. 35. Membrii unui consiliu comunal sau sfat al satului care, fără a aduce motive legitime de împiedicare, chemați fiind în regulă, nu se vor prezenta la convocările făcute spre a lua parte la ședințe, vor plăti în folosul casei comunale, pentru prima absență, o amendă de 2 lei, pentru celelalte absențe câte o amendă de 5 lei; iar dacă prin neprezentarea lor se va fi împiedicat funcționarea consiliului ori sfatului, amenda va fi ridicată până la 10 lei.

Amenda se va urmări și încasa prin aplicarea legii de urmărire, în virtutea procesului verbal ce se va încheia de președinte.

Art. 36. În caz de ivirea unei epidemii se va convoca îndată consiliul comunal și sfatul satului, la deliberările cărora vor fi chemați să asiste inspectorul comunal, medicul plasei, agentul sanitar, precum și preoții și învățătorii din localitate, spre a se hotărî măsurile ce sunt de luat; iar în caz de ivirea unei epizootii vor fi chemați să asiste la deliberări, pe lângă preoți, învățători și agentul sanitar, veterinarul circumscripției și revizorul de vite.

Preoții și învățătorii vor fi datori să asiste la aceste deliberări.

Art. 37. Ori de câte ori consiliul comunal sau sfatul satului va avea să se ocupe de chestiuni relative la școală sau biserică, primarul sau delegatul satului vor fi datori să convoace pe învățătorii sau preoții din localitate spre a lua parte la ședințe și a da consiliului comunal sau sfatului avizul lor în această privință.

Primarul sau delegatul satului care nu se va conforma acestei îndatoriri se va pedepsi, pentru prima abatere, cu suspendarea; iar la o nouă abatere i se va aplica pedeapsa revocării.

Art. 38. Propunerile privitoare la interesele comunei pot fi făcute consiliului comunal de autoritatea județeană sau de autoritățile administrative, și, în acest caz, prefectul și inspectorul comunal pot să ceară primarului și delegatului sătesc convocarea extraordinară a consiliului și sfatului respectiv.

Art. 39. Consiliul comunal și sfatul satului nu pot delibera decât fiind față majoritatea absolută a membrilor ce compun consiliul sau sfatul.

Art. 40. Orice membru al consiliului comunal sau al sfatului sătesc este oprit:

- 1) De a lua parte la deliberarea chestiunilor în care el, rudele sau aliații săi până la al patrulea grad inclusiv, au vre-un interes direct și personal;
- 2) De a îndeplini vre-un serviciu sau vreo funcție retribuită a comunei, precum și de a lua parte direct sau indirect la orice întreprindere sau furnitură pentru comună;
- 3) De a lua parte ca avocat sau însărcinat de afaceri în procese pornite contra comunei, precum și de a apăra cu plată vreo afacere litigioasă în favoarea comunei.

Art. 41. Ședințele consiliului comunal și sfatului sătesc sunt publice. Cu toate acestea, după cererea a trei membri sau a președintelui, consiliul și sfatul pot decide, cu majoritate de două treimi și fără dezbateri publice, dacă urmează să se declare ședința secretă.

Art. 42. Primarul, ajutorul sau consilierul care prezidează consiliul și delegatul satului are poliția adunării, pe care o exercită conform dispozițiilor art. 521 din codul de procedură penală.

Art. 43. Orice locuitor are dreptul să ceară copii totale sau parțiale de pe procesele verbale ale consiliului comunal sau sfatului sătesc, de pe bugete și conturile comunei, cu rezerva dispozițiilor prescise la art. 28.

Art. 44. Consiliul comunal și sfatul satului fac regulamentele lor de ordine și serviciu interior.

CAPITOLUL III

Atribuțiunile consiliului comunal și sfatului sătesc

SECȚIUNEA I

Atribuțiunile consiliului comunal

Art. 45. Consiliul comunal deliberază asupra tuturor chestiunilor care privesc interesele speciale ale comunei. El dă avizul ori de câte ori este cerut de legi și regulamente, sau când este cerut de autoritățile administrative superioare.

Consiliul face regulamente de administrație interioară și poliție comunală.

El poate, prin aceste regulamente, fixa pedepse pentru acei care încalcă regulamentele și ordonanțele, dacă asemenea pedepse n-ar fi hotărâte de legi; ele însă nu vor putea întrece pedepsele de simplă poliție.

Măsurile relative la executarea dispozițiilor, regulamentelor și ordonanțelor și la desființarea lucrărilor executate în contra prescripțiilor formale ale acestor regulamente se aduc la îndeplinire, cu cheltuielile comunei, în contul contravenientului.

Contravențiile la aceste regulamente se judecă, în ceea ce privește aplicarea pedepsei și despăgubirea civilă pentru cheltuielile ocazionate, de judecătoria de pace competentă.

Regulamentele elaborate de consiliul comunal nu devin executorii decât după ce au fost aprobate de ministerul de interne, publicate și afișate la localul primăriei.

Art. 46. Sunt nule de drept:

- 1) Deliberările consiliului comunal asupra obiectelor străine de căderile sale sau luate afară din adunarea sa legală;
- 2) Deliberările contrarii legilor și regulamentelor generale de administrație publică.

Art. 47. Sunt anulabile deliberările consiliului comunal luate în contra dispozițiilor art. 40, precum și acele ce s-ar lua fără îndeplinirea dispozițiilor art. 91, alin.2.

Art. 48. Nulitatea de drept și anularea se pronunță de prefectul județului prin decizii motivate.

Nulitatea de drept și anularea pot fi provocate din oficiu, ori cerute de părțile interesate sau de oricare contribuabil.

Nulitatea se cere și se pronunță în orice epocă.

Anularea trebuie cerută în termen de 15 zile de la data afișării deliberării și se va pronunță în termen de 30 de zile de la primirea ei, când se pronunță din oficiu, sau de la cererea de anulare.

După trecerea acestui termen, deliberările anulabile devin executorii.

Deciziile prefectului se vor afișa, în extras, la localul prefecturii și la ușa primăriei respective, în termen de trei zile de la pronunțarea lor.

Afișarea se va constata prin proces verbal.

Art. 49. Consiliul comunal sau părțile interesate pot să facă recurs la ministerul de interne în contra deciziilor prefectului în termen de 15 zile de la data afișării lor.

Ministrul este dator să se pronunțe în termen de 30 de zile de la primirea recursului. Dacă nu se pronunță, recursul este considerat ca admis și decizia prefectului anulată.

Art. 50. Deliberările consiliului comunal sunt executorii prin ele însăși, afară de cele pentru care se cere prin lege aprobarea autorităților superioare.

Art. 51. Sunt supuse aprobării prefectului de județ:

- 1) Proiectele de clădiri, de reparații mari sau dărâmări ce ar voi să întreprindă comuna, când valoarea lor trece peste 500 lei. Planurile și devizele vor fi întocmite de serviciul tehnic al județului; iar dacă valoarea lucrărilor va fi mai mare de 15.000 lei, ele vor fi supuse examinării consiliului tehnic de pe lângă ministerul lucrărilor publice, care va trebui a se pronunța în termen de două luni, când planurile și devizele vor fi destinate pentru clădiri de școli, biserici și construiți de poduri; în caz contrar, județul sau comuna va executa planurile și devizele întocmite de serviciul tehnic al județului;
- 2) Deschiderea de piețe în comună;
- 3) Primirea darurilor și legatelor făcute comunei, și în genere, stabilimentelor de binefacere situate pe teritoriul comunei, când valoarea lor nu trece de 10.000 lei;
- 4) Condițiile de arendări, închirieri și întreprinderi;
- 5) Rezultatul licitațiilor și contractărilor de bună-voie care trec peste a douăzecea parte a veniturilor comunei;
- 6) Tranzacțiunile și compromisese până la valoarea de 3.000 lei;
- 7) Intentarea de procese în materie imobiliară, afară de acțiunile posesorii; iar în materie mobilă, pentru acelea ce au valoarea mai mare de 5.000 lei;
- 8) Cererile de autorizații pentru deschideri de stabilimente de băuturi spirtoase, precum și închiderea acestor stabilimente, în cazurile prevăzute la art. 108 din legea poliției rurale.

Art. 52. Sunt supuse aprobării delegației județene:

- 1) Bugetele, precum și orice modificări aduse lor în cursul exercițiului;
- 2) Conturile comunale;
- 3) Creditele suplimentare și extraordinare;
- 4) Tarifele taxelor și regulamentele de punerea lor în aplicare, întocmite în baza art. 4 din legea maximumului taxelor și contribuțiilor comunale;
- 5) Cumpărările, înstrăinările și schimbul de averi nemișcătoare, împrumuturile și constituirea de ipoteci de la valoarea de de 300 lei până la 3.000;
- 6) Delimitarea și împărțirea de nemișcătoare în devălmășie, afară de cazul când împărțirea ar fi ordonată de instanțele judecătorești.

Art. 53. Sunt supuse aprobării ministerului de interne:

- 1) Primirea darurilor și legatelor făcute comunei și, în genere, stabilimentelor de binefacere situate pe teritoriul comunei, când valoarea lor trece de 10.000 lei;
- 2) Cumpărările, înstrăinările, schimbul de averi nemișcătoare, împrumuturile, constituirea de ipoteci și tranzacțiile de o valoare de 3.000-25.000 lei.

Art. 54. Sunt supuse aprobării regale:

- 1) Așezarea, schimbarea și desființarea de contribuții și orice fel de taxe și dări comunale, în marginile legilor de maximum și altor legi speciale;

- 2) Cumpărările, înstrăinările și schimbul de averi nemișcătoare și tranzacțiile a căror valoare trece de 25.000 lei;
- 3) Împrumuturile și constituirea de ipoteci de o valoare de la 25.000 la 100.000 lei;
- 4) Concesiunile de lucrări plătibile în anuități;
- 5) Crearea și desființarea instituțiilor de binefacere;
- 6) Donațiile de imobile ce ar voi să facă comuna Statului, județului sau oricărei alte instituții de utilitate publică sau binefacere.

În toate cazurile prevăzute la acest articol, aprobarea regală va fi precedată de încuviințarea consiliului de miniștri.

Art. 55. În toate chestiunile tehnice supuse aprobării autorităților superioare se va cere avizul în scris și motivat al inginerului județului; iar în chestiuni de procese, tranzacții ori compromise, avizul avocatului Statului.

Art. 56. Afară de cazurile prevăzute în legea de față și în alte legi, sunt supuse aprobării Corpurilor legiuitoare:

- 1) Așezarea impozitelor comunale;
- 2) Împrumuturile de orice natură care trec peste 100.000 lei

Art. 57. Consiliile comunale, luând avizul sfaturilor sătești, pot face regulamente de igienă, de edilitate și de poliție rurală, conform legilor și regulamentelor generale.

Aceste regulamente vor fi executorii după ce vor obține aprobarea ministerului de interne și se vor publica și afișa la localul primăriei.

Art. 58. Prin regulamente de igienă se iau măsuri:

- 1) Pentru vânzarea substanțelor alimentare de îndestulare publică;
- 2) Pentru îngrijirea alimentației vitelor și pentru a îndruma pe locuitori către cultura plantelor furajere;
- 3) Pentru privegherea abatoarelor și piețelor comunei;
- 4) Pentru executarea măsurilor asupra stabilimentelor, profesiunilor și întreprinderilor insalubre;
- 5) Pentru înlăturarea cauzelor de infecții și împiedicarea exhalățiunilor nesănătoase;
- 6) Pentru curățirea și văruirea caselor, nivelarea curților, strângerea gunoiului din curți și transportarea lui pe locurile de cultură;
- 7) Pentru poliția cimitirelor și înmormântărilor;
- 8) Pentru întreținerea curățeniei fântânelor și a apelor de care se servește populația sau se adapă vitele;
- 9) Pentru măturatul și întreținerea în bună stare a drumurilor comunale în interiorul comunei;
- 10) Pentru îngrijirea ca lutăriile să nu dea loc la accidente;
- 11) Pentru oprirea întinderii bolilor infecto-contagioase;
- 12) Pentru orientarea culturii și conservării substanțelor alimentare potrivit condițiilor locale.

Art. 59. Prin regulamentele de edilitate se iau măsuri:

- 1) Pentru a determina și împrejmuirea vetrelor satelor și cătunelor cu gard sau șanț;
- 2) Pentru a determina traseul drumurilor din satele și cătunele comunei, lărgimea lor și alinierea clădirilor în fața drumurilor.

Serviciul tehnic al județului va fi dator să ridice planurile necesare. Un exemplar al planului fiecărui sat și cătun va fi depus la primăria comunei, iar un al doilea exemplar la prefectura județului.

După aceste planuri autoritatea comunală va statornici liniile de clădiri; iar locuitorii vor fi îndatorați a așeza casele și împrejmuirile curților în conformitate cu aceste alinieri.

Până la facerea unor asemenea planuri, primarul comunei, pentru stabilirea liniei de clădire, va fi dator a cere avizul inginerului județului, aviz pe care acesta va trebui să-l dea în termen de 10 zile de la primirea cererii, rămânând direct răspunzător de pagubele ce va aduce prin întârziere.

Art. 60. Prin regulamentele de poliție rurală se iau măsuri:

- 1) Pentru a împiedica uzul ilicit, furtul și pagubele cauzate pe câmp;
- 2) Pentru măsurile ce trebuiesc luate contra incendiului și organizarea serviciului de incendiu în fiecare sat și cătun;

- 3) Pentru uzul apelor când aparțin locuitorilor unei comune sau numai la parte din ei;
- 4) Pentru a distruge insectele, păsările și animalele care fac stricăciuni recoltelor, sădirilor și animalelor domestice, putând fixa prime de încurajare pentru cei care se vor distinge în distrugerea animalelor stricătoare;
- 5) Pentru târguri, bălciuri (iarmaroace), serbări și jocuri publice;
- 6) Pentru strângerea reoltelor, spre a împiedica recoltarea lor înainte de a ajunge la maturitate;
- 7) Pentru a opri pășunatul ori de câte ori interesul general al comunei ar cere.

Consiliul comunal va hotărî, în fiecare an, modul cum se vor folosi pentru pășune bunurile comunei sau izlazurile lăsate prin acte de împrumut sau de bună voie de locuitori.

Art. 61. Consiliul comunal va putea determina în ce proporții lucrările și cheltuielile cerute de regulamentele de poliție rurală sunt în sarcina proprietarilor sau chiriașilor de clădiri și pământuri.

În contra hotărârilor consiliului comunal părțile interesate vor putea apela la judecătoria de pace respectivă în termen de 10 zile de la comunicarea lor.

Judecătoria va statua definitiv și de urgență.

Art. 62. Prefecții de județe vor elabora regulamentele necesare administrației comunale pentru comunele care, în urma unei prealabile invitații, nu-și vor fi întocmit asemenea regulamente.

Aceste regulamente vor trebui să fie aprobate de ministerul de interne.

Regulamentele, întocmite de prefectură și aprobate de ministere, vor fi aplicate în fiecare comună, până ce asemenea regulamente se vor elabora de consiliile comunale.

Art. 63. Consiliile comunale vor putea hotărî, cu aprobarea delegației județene, ca locuitorii să presteze anual până la două zile în natură, din zilele datorate conform legii drumurilor, pentru secare de bălți, împrejmuirea vetrei satului, plantațiuni, consolidări de terenuri, împăduriri de coaste, rectificări de pârae și râuri, diguri de apărare, alimentarea comunelor cu apă.

Aceste zile, sub nici un motiv, nu vor putea fi întrebuițate în alt scop.

Delegația județeană înainte de a se pronunța va lua avizul consiliului de igienă și al serviciului tehnic al județului.

Serviciul tehnic, odată cu avizul său, va înainta proiectul pentru executarea lucrărilor.

Medicul primar și medicul de plasă vor comunica prefectului observațiile lor, din punct de vedere sanitar, asupra modului cum lucrările se execută.

Locuitorii care nu vor ieși la lucru în urma înștiințării ce li se va fi făcut de primar și delegații satești, vor fi îndatorați să plătească în bani prețul acestor zile, după tarifele votate de consiliul județean, conform legii drumurilor.

Plata se va împlini de receptorul fiscal, conform legii de urmărire; iar sumele încasate nu se vor putea întrebuița decât pentru executarea lucrărilor pe care locuitorii erau îndatorați a le face.

SECȚIUNEA a II-a

Atribuțiile sfatului sătesc

Art. 64. Sfatul satului deliberează asupra tuturor chestiunilor care privesc interesele satului, precum: școală, biserică, sănătatea publică, drumuri, pază, fixarea vetrei satului, etc.

Încheierile sfatului referitoare la chestiunile de această natură vor fi motivate și vor indica sumele necesare pentru acoperirea cheltuielilor.

El dă avizul ori de câte ori este cerut de econsiliul comunal sau de autoritățile superioare.

Consiliul comunal este dator să se pronunțe asupra încheierilor sfatului sătesc în termen de 15 zile de la primirea lor.

Art. 65. Când consiliul comunal n-ar ține seamă de încheierile sfatului sătesc, sau ar lua o hotărâre care ar jigni interesele satului, sfatul va apela acea hotărâre la prefectul județului sau la delegația județeană, după natura afacerii, în termen de 15 zile de la data afișării ei.

Prefectul județului sau delegația sunt datori să se pronunțe în termen de 15 zile de la primirea apelului. În contra deciziilor prefectului sau delegației, sfatul satului va avea dreptul a face recurs la ministerul de interne în termen de 15 zile de la comunicarea deciziei, recurs asupra căruia ministrul este dator să se pronunțe în termen de 30 zile de la primire. Dacă nu se pronunță, recursul este considerat ca admis și decizia prefectului sau delegației anulată.

Art. 66. Sunt nule de drept deliberările ce sfatul satului va lua contra legilor sau regulamentelor în vigoare sau asupra unor obiecte ce ies din competența lui.

Nulitatea se declară la orice epocă de prefect.

SECȚIUNEA III

Dispozițiuni comune

Art. 67. Hotărârile consiliului comunal și încheierile sfatului sâtesc nu pot fi contrarii legilor și regulamentelor de administrație publică.

Art. 68. Toate deliberările consiliului comunal se afișează, în extras, la localul primăriei și se comunică, în termen de opt zile de la a lor pronunțare, prefectului județului; iar cele relative la epidemii și epizootii imediat ce se vor fi luat.

Afișarea se va constata de primar prin proces verbal.

Primarul comunei va comunica prefectului în același termen încheierile sfatului sâtesc; în acest scop, delegatul satului este îndatorat să transmită primarului aceste încheieri în cel mult cinci zile de la a lor pronunțare, iar cele relative la epidemii și epizootii vor fi comunicate imediat.

Art. 69. Consiliile comunale și sfaturile sâtești pot să exprime dorințe asupra tuturor chestiunilor de interes local. Sfatul satului va trebui însă să adreseze aceste dorințe consiliului comunal.

Consiliile comunale nu se pot pune în comunicațiune cu alte consilii comunale decât în chestiuni de interes local reciproc și numai prin organul primarului; le este interzis a face sau a publica vreo protestațiune, proclamațiune sau adrese cu caracter politic.

Nulitatea actelor și deliberărilor luate în contra acestui articol se pronunță conform cu cele prevăzute la art. 46.

Art. 70. În toate cazurile prevăzute în art. 51 și 52, consiliul comunal, sfatul satului sau părțile interesate pot face recurs la ministerul de interne în contra deciziilor prefectului sau delegației județene. Același drept îl are și prefectul în contra deciziilor delegației județene în cazurile prevăzute de art. 52.

Recursul va fi făcut în termen de 15 zile de la data afișării la localul prefecturii și la ușa primăriei respective a deciziei ce se atacă. Ministrul este dator să se pronunțe în termen de 30 de zile de la primirea lui. Dacă nu se pronunță, recursul este considerat ca admis și decizia prefectului sau delegației anulată.

Art. 71. În cazurile pentru care legea cere aprobarea delegației județene, afară de bugete și socoteli, delegația va trebui să se pronunțe în termen de 15 zile de la primirea actelor la prefectură.

În înlăuntrul acestui termen prefectul este dator să convoace delegația, spre a-i supune lucrările.

Dacă, însă, asupra chestiunii ce este supusă delegației va fi nevoie a se face cercetări sau a se cere relațiuni de la comune sau alte autorități, termenul se va socoti din ziua primirii la prefectură a ultimei corespondențe relative.

Nepronunțându-se delegația în termenul de mai sus, hotărârile consiliului comunal, precum și rezultatul alegerilor pentru consiliul comunal și sfatul satului, se consideră aprobate.

Deciziile delegației se vor afișa, în extras, la localul prefecturii și la ușa primăriei respective în termen de trei zile de la a lor pronunțare. Afișarea se va constata prin proces verbal.

În contra deciziilor delegației se va putea face recurs la ministerul de interne în termenul prevăzut la art. 70, iar pentru deciziile privitoare la alegeri, reursul se va face onform art. 55, alin. 3 din legea asupra procedurii electorale.

Când delegația nu se pronunță, termemnul de recurs decurge din prima zi după expirarea termenului în care delegația trebuia să se pronunțe.

Prefectul județului, când aprobarea sa este cerută de lege pentru ca deliberările consiliului comunal să fie executorii, este dator să se pronunțe în același termen ca și delegația județeană, iar contra deciziilor sale se va putea face recurs în termenul prevăzut la art. 70.

CAPITOLUL IV

Primarul, ajutorul, delegatul satului și atribuțiunile lor

SECȚIUNEA I

Primarul, ajutorul și atribuțiunile lor

Art. 72. Fiecare comună are un primar și un ajutor, aleși dintre membrii cu știință de carte ai consiliului comunal.

Art. 73. În caz de absență, demisie, suspendare, revocare și orice altă împiedicare a primarului, el este înlocuit în funcțiile sale de ajutor sau, în lipsă, de un consilier desemnat de consiliu.

Art. 74. Primarul este singur însărcinat cu administrarea comunei. El poate delega parte din puterile sale ajutorului și, la trebuință, chiar la alți consilieri.

Primarul poate conferi parte din atribuțiile sale delegaților sătești, în limitele însărcinărilor ce-i sunt date prin legi și regulamente.

Art. 75. Primarul, fiind totodată și un delegat al administrației centrale, se află sub autoritatea guvernului.

El este ofițer de poliție și auxiliar al ministerului public; este însărcinat cu privegherea poliției, menținerea ordinii publice, cu luarea măsurilor privitoare la buna stare și liniștea locuitorilor comunei, precum și cu orice alte îndatoriri ce i s-ar pune de lege.

Primarul, cu aprobarea prefectului de județ, va însărcina pe delegații satelor a executa unele măsuri de poliție.

Delegații, pentru atribuțiile cu care vor fi investiți, se vor considera ca reprezentând autoritatea primarului în satele și cătunele respective și vor funcționa sub ordinele, supravegherea și răspunderea acestuia ca ofițeri de poliție și auxiliari ai ministerului public.

Art. 76. Primarul este însărcinat, sub controlul consiliului comunal și sub privegherea autorității superioare:

- 1) A îngriji de proprietățile comunei și a căuta să facă la timp reparațiunile necesare clădirilor, spre a putea fi întrebuințate conform destinției lor și spre folosul comunei. El va priveghea ca bunurile comunale să nu fie cotropite și va lua măsuri pentru conservarea sau reîntrirea lor în stăpânirea comunei, rămânând personal responsabil de orice pagube;
- 2) A reprezenta comuna în justiție, fie ca reclamantă, fie ca pârîtă. Primarul va putea, fără autorizație prealabilă, să intenteze acțiuni posesorii și acțiuni mobiliare până la valoarea de 5.000 lei, să stea în judecată până la definitivă lor rezolvare, să răspundă la aceleași acțiuni îndreptate contra comunei, să îndrepte și să susțină orice cerere de reformare ordinară și extraordinară, să facă orice act, cerere sau acțiune având de obiect conservarea și executarea drepturilor comunei sau întreruperile de prescripțiune.

Pentru orice alte acțiuni, de orice natură, atât pentru a le intenta și susține cât și pentru a se apăra ca defendor, va trebui să dobândească mai întâi autorizarea consiliului comunal și aprobarea prefectului.

El va putea însă face opozițiuni, apeluri, recursuri, revizuirii și contestații și, în fine, orice cerere de reformare ordinară și extraordinară, fără a avea nevoie de autorizare, fiind obligat însă a înștiința imediat prefectura despre aceasta.

Orice cetățean poate cere primarului să intenteze acțiunile ce crede că aparțin comunei. În caz când primarul sau consiliul comunal, fără motiv fondat, va refuza intentarea unor asemenea acțiuni, cel interesat are dreptul a reclama prefectului, care, luând avizul delegației județene, va statua de urgență.

Apărarea proceselor comunei se va face prin avocații Statului, în caz când județul n-ar avea avocatul său. Cheltuielile de timbru și procedură sunt în sarcina comunei;

- 3) A căuta veniturile, a supraveghea stabilimentele comunei și contabilitatea comunală;
- 4) A prepara și propune bugetul, precum și a ordonanța cheltuielile;
- 5) A conduce lucrările comunale care se execută în regie;
- 6) A îngriji de buna stare a drumurilor;

- 7) A lua măsuri pentru dărâmarea sau repararea clădirilor care amenință ruina;
- 8) A ține licitațiile comunei, referind îndată consiliului rezultatul

La ținerea licitațiilor primarul va fi totdeauna asistat de doi membri desemnați de consiliul comunei în sesiunea de ianuarie a fiecărui an

- 9) A încheia și subscrie actele și contractele de închirieri sau arendări de bunuri și adjudecări de lucrări comunale deja aprobate, conform regulilor stabilite prin legi și regulamente;
- 10) A încheia și subscrie în aceleași forme și reguli actele de vânzare, schimb, împărțeli, primiri de daruri și legate, achiziții, tranzacții și ipoteci;
- 11) A executa încheierile consiliului comunal.

Art. 77. Primarul, împreună cu consiliul comunal, prepară și publică în fiecare an listele electorale generale și parțiale pe sate.

Art. 78. Primarul este însărcinat, sub autoritatea administrației superioare:

- 1) Cu publicarea și executarea legilor;
- 2) Cu executarea măsurilor de siguranță generală;
- 3) Cu funcțiunile speciale ce-i sunt atribuite prin lege.

Art. 79. Primarul este însărcinat, sub privegherea administrației superioare, cu poliția comunală, cu cea rurală și cu executarea actelor relative ale administrației.

Art. 80. Primarul dă ordonanțe în privința măsurilor locale de luat în executarea atribuțiilor conferite lui prin legi și regulamente.

Aceste ordonanțe nu devin executorii decât după ce vor fi aprobate de prefectul județului, publicate și afișate în comună.

Art. 81. Primarul exercită poliția comunală, conform legilor și regulamentelor generale și locale.

Ea cuprinde mai ales:

- 1) Tot ceea ce interesează siguranța și înlesnirea circulației pe străzi, cheiuri, piețe și drumuri publice; măturatul, luminatul, ridicarea ruinelor, dărâmarea sau repararea edificiilor care amenință ruina, interdicția de a nu expune pe la ferestre sau alte părți ale edificiului obiecte care ar putea, prin căderea lor, să aducă vătămare trecătorilor sau vecinilor, precum și de a nu arunca în stradă lichide și obiecte care ar putea să aducă pagubă trecătorilor sau să cauzeze exalațiuni insalubre;
- 2) Modul transportării cadavrelor, menținerea bunei ordini și cuviinței în cimitire, fără deosebire de cult și credințe religioase;
- 3) Inspectarea debitelor de obiecte pentru îndestulare publică, care se vând cu cântarul sau cu măsura, și asupra salubrității alimentelor expuse spre vânzare;
- 4) A preveni sau a face să înceteze: incendiile, inundările, bolile epidemice sau contagioase, epizootii etc., conform legilor și regulamentelor;
- 5) A lua provizoriu măsurile necesare asupra alienațiilor, a căror stare ar putea compromite morala publică, siguranța persoanelor și păstrarea proprietăților;
- 6) A lua măsuri pentru stârpirea animalelor rău făcătoare.

Funcționarii tehnici, sanitari și veterinari, desemnați de primar sau de inspectorul comunei, vor putea și ei constata abaterile de la legi, regulamente și ordonanțe speciale, privitoare la atribuțiile lor.

Procese verbale dresate de acești funcționari vor avea în justiție aceeași tărie ca cele încheiate de primar.

Art. 82. Primarul îngrijește de îndestularea obștei cu substanțe alimentare de primă necesitate.

Art. 83. Primarul are supravegherea bisericilor, spitalelor, ospiciilor, stabilimentelor de binefacere sau de învățământ public ce ar fi în comună.

Acest drept îl are primarul și în privința oricărei instituții sau administrații din comună în ale cărei statute sau acte de fundație sau de administrare s-ar fi creat avantaje pentru comună, fie pentru înfrumusețări, fie pentru învățământ, fie pentru orice alte binefaceri sau folosință publică.

Art. 84. Primarul sau, în lipsă, ajutorul verifică cel puțin odată pe lună starea casei comunale.

El dresază un proces verbal de verificare, pe care îl supune consiliului comunal la cea dintâi întrunire.

Art. 85. Primarul priveghează la păstrarea arhivei, titlurilor și documentelor comunei și îngrijește ca aceste acte să nu se piardă sau să nu se înstrăineze din arhivă.

Un îndoit inventar de toate aceste acte și de întreaga avere mobilă sau imobilă a comunei se va face la intrarea în funcție a primarului; acest inventar se va ține la curent cu toate modificările ce s-ar face în averea comunei.

Art. 86. Primarul este ofițer de stare civilă. El poate delega această funcție ajutorului său.

În această calitate primarul este însărcinat cu constatarea cazurilor de naștere, căsătorie și deces, conform dispozițiilor codului civil și regulamentelor respective.

Secretarul primăriei va ține registrele de stare civilă și va contrasemna actele, fiind responsabil, împreună cu primarul, de tot ce contrasemnează.

În comunele compuse din mai multe sate primarul, ținând seama de depărtarea dintre sate și reședința comunei și luând avizul consiliului comunal și sfaturilor sătești, va fixa, cu aprobarea prefectului, numărul ofițerilor de stare civilă necesar și va determina satele unde au să funcționeze.

Acești ofițeri de stare civilă vor fi numiți de primar dintre delegații satelor respective și vor însărcinați numai cu constatarea și înregistrarea cazurilor de naștere și moarte.

Actele ce vor dresa în această calitate vor fi contrasemnate de un membru al sfatului sătesc.

Lal finele fiecărui an toate actele de stare civilă relative la nașteri și decese întocmite de delegații diferitelor sate se vor depune la primăria respectivă.

Primarul și inspectorul comunal vor avea controlul și supravegherea imediată asupra delegaților satelor însărcinați cu actele de stare civilă.

Art. 87. Primarul dă autorizațiile necesare pentru construcții, reconstrucții, reparații de clădiri și împrejmuiuri, conform regulamentelor în vigoare.

Autorizațiile pentru construcții, reconstrucții și reparații de stabilimente și locuințe necesare întreprinderilor industriale se vor da de către consiliul de igienă al județului, conform dispozițiilor prevăzute în legile și regulamentele speciale.

Cererile de autorizări ale locuitorilor săteni, precum și autorizările date de primar, vor fi scutite de timbru și de orice alte taxe.

Art. 88. Primarul execută măsurile prescrise de legi și regulamente în privința stabilirii străinilor și a stabilimentelor de băuturi, conform legilor și regulamentelor.

Art. 89. Primarul este însărcinat, pe lângă poliția comunală, și cu poliția administrativă, în virtutea căreia poate lua măsuri:

- 1) Pentru a reprimă orice tulburări aduse liniștii publice, precum: certuri și dispute însoțite de alarmă și mișcare pe stradă și în localuri publice, atrupamentele, zgomotele și adunările nocturne care tulbură liniștea publică a locuitorilor și orice alte acte de aceeași natură;
- 2) A menține buna ordine în bălciuri, târguri, ceremonii publice, spectacole, jocuri, cafenele, biserici și alte locuri publice. El va putea cere autorităților militare și jandarmeriei de-a-dreptul intervenția puterii armate, care va fi datoare a se conforma acestei cereri.

Cererea va trebui a fi pururea făcută în scris.

Aceasta nu împiedică acțiunea poliției judiciare.

Ori de câte ori primarul va cere intervenția puterii armate, va fi dator a încunoștiința de îndată pe prefect, pe procurorul tribunalului și pe inspectorul comunal.

SECȚIUNEA II

Delegatul satului și atribuțiile lui

Art. 90. Fiecare sat are un delegat, ales dintre membrii cu știință de carte ai sfatului sătesc; el apără interesele satului și susține înaintea consiliului comunal încheierile sfatului sătesc.

Delegatul satului va fi scutit de plata căilor de comunicațiune, de zilele de prestație județene și comunale, fie în bani, fie în natură, cum și de serviciul de pază de zi și de noapte.

Primarul și ajutorul de primar nu pot fi delegați.

Art. 91. Delegații satelor ce compun comuna vor lua parte la ședințele consiliului comunal cu vot consultativ.

În acest scop, primarul comunei este dator a convoca prealabil și în scris pe delegați la ședințele ordinare și extraordinare ale consiliului.

Art. 92. Delegatul satului îndeplinește, sub controlul și supravegherea primarului, însărcinările ce îi sunt date de acesta, conform art. 74, alin. 2; el execută toate dispozițiile luate de autoritățile superioare.

Delegatul va cere, cel puțin odată pe săptămână, informații de la preoții și învățătorii satului și cătunelor despre starea sanitară a populației; el va încunoștiința pe primar, în caz de epidemii și epizootii, imediat și înainte de întrunirea sfatului.

Preoții și învățătorii sunt datori să informeze pe delegatul satului de toate cazurile de boală despre care ar avea cunoștință.

Art. 93. Delegatul satului este ofițer de stare civilă, în cazul prevăzut la art. 86, al. 5; iar conform art. 75, al. 3 și 4, el îndeplinește funcțiunile de ofițer de poliție.

Delegatul satului prezidează judecătoria comunală în cazurile prevăzute la art. 242.

Art. 94. În caz de absență, demisie, suspendare sau revocare a delegatului sătesc, el este înlocuit de un alt membru cu știință de carte desemnat de sfat.

Art. 95. Delegatul satului ține cancelaria sfatului; el păstrează arhiva și îngrijește ca actele să nu se piardă sau să nu se înstrăineze din arhivă.

Un îndoit inventar se va face despre toate aceste acte la intrarea în funcțiune a delegatului, păstrându-se un exemplar de delegat, iar cel de al doilea exemplar la cancelaria primăriei.

SECȚIUNEA III

Disopziții comune

Art. 96. Ședința în care se procede la alegerea primarului este prezidată de cel mai în vârstă consilier comunal; iar aceea în care se procede la alegerea delegatului sătesc se va prezide de cel mai în vârstă membru al sfatului.

Pentru orice alegere de primar, ajutor sau delegat, convocarea membrilor consiliului comunal sau sfatului sătesc trebuie să conțină, sub pedeapsa de nulitate, mențiune specială despre alegerea ce are să se efectueze.

Art. 97. Primarul, ajutorul și delegatul satului sunt aleși prin scrutin secret și cu majoritate absolută a voturilor valabil exprimate.

Dacă la întâia votare nu s-a obținut majoritatea absolută, se procede în aceeași zi la a doua votare și alegerea se face atunci cu majoritate relativă.

În caz de paritate, cel mai în vârstă este proclamat ales.

Rezultatul alegerii se comunică în 24 de ore prefectului județului.

Nimeni nu poate fi primar dacă n-are un domiciliu real de doi ani în comună.

Art. 98. Primarul, ajutorul și delegatul satului se confirmă de prefect. Până la confirmare ei girează provizoriu afacerile comunei și satului.

Confirmarea nu se poate refuza decât dacă cel ales se va găsi în unul din cazurile de incompatibilitate sau incapacitate prevăzută de lege.

Decizia prefectului va fi adusă la cunoștința ministerului de interne.

Art. 99. Primarul, ajutorul și delegatul satului se aleg, ca și consiliul comunal și sfatul satului, pe patru ani.

Art. 100. Primarul, ajutorul și delegatul satului pot fi suspendați de prefect.

Suspendarea nu va putea trece de două luni în cursul unui an.

Ei pot fi revocați de ministrul de interne pentru abateri grave de la datorie, sau dacă actele lor ar fi de natură a turbura ordinea publică, ori ar compromite interesele comunei sau ale statului.

Revocarea se face prin decizie motivată, care se va publica în *Monitorul Oficial*.

Art. 101. În caz de revocare, primarul, ajutorul și delegatul satului nu pot fi realeși timp de un an, în nici una din aceste funcții sub pedeapsa de anularea alegerii, afară de cazul când ar avea loc alegerea generală a consiliului comunal sau a sfatului sătesc.

Ei conservă calitatea lor de consilieri.

Art. 102. Primarul, ajutorul, delegatul satului, consilierii comunali și membrii sfatului sătesc dau demisia prefectului județului.

Art. 103. Semnul distinctiv al primarului va fi o cingătoare cu culorile naționale.

Purtarea cingătoarei este obligatorie la solemnități, recepții, ceremonii publice și la celebrarea căsătoriilor.

Un decret regal va fixa modelul cingătoarei, precum și semnul distinctiv al delegatului sătesc.

CAPITOLUL V

Funcționarii comunali

SECȚIUNEA I

Dispoziții generale

Art. 104. Fiecare comună va avea un secretar al primăriei.

Comunele care au un venit anual de cel puțin 8.000 lei și nu sunt grupate în Cercuri, conform dispozițiilor art. 175, sunt datoare a avea: un agent sanitar, o moașă, un jandarm pedestru sau călare.

În afară de acest personal obligatoriu, ele pot înființa, la caz de trebuință, singure sau cu una ori mai multe comune învecinate, un revizor de vite, un picher, unul sau mai mulți cantonieri, un împărțitor poștal, precum și personal special pentru serviciul de incendiu.

În cazuri de epidemii și epizootii, prefectul județului va putea dispune ca personalul sanitar și veterinar din mai multe comune să fie concentrat acolo unde se va simți necesitate.

Concentrarea personalului sanitar și veterinar din plasă se va putea face și de inspectorul comunal pentru combaterea epidemiilor și epizootiilor.

Art. 105. Primarul numește și revocă pe funcționarii comunali și personalul de serviciu, afară de cazurile în care legea sau regulamentele dispun altfel.

Art. 106. Nimeni nu poate ocupa funcțiuni comunale dacă nu este cetățean român, dacă nu a satisfăcut obligațiunea legii de recrutare, dacă nu are folosință deplină a drepturilor civile și politice și dacă nu va avea cel puțin cunoștințele învățământului primar.

Art. 107. Toți funcționarii comunali vor presta, înainte de a intra în funcțiune, în prezența primarului și în asistența unui preot, jurământul prevăzut la art. 24.

SECȚIUNEA II

Secretarul primăriei

Art. 108. Secretarul primăriei este numit de consiliul comunal și confirmat de prefect. El este însărcinat, sub ordinele și supravegherea primarului, cu ținerea arhivei și registrelor relative, cu toate lucrările din cancelaria primăriei și corespondența, cu ținerea registrelor de vaccinare și revaccinare, precum și cu ținerea registrelor de inspecții sanitare.

El asistă la ședințele consiliului comunal și este însărcinat cu redactarea proceselor verbale ale ședințelor și cu transcrierea lor în registrele respective.

El contrasemnează toate actele și lucrările primăriei, fiind responsabil, împreună cu primarul sau cu locțiitorul său, de tot ce contrasemnează.

Secretarul îndeplinește funcțiunile de grefier și scriitor al judecătoriei comunale și asistă pe primar la autentificarea actelor.

El mai este însărcinat cu serviciul poștei rurale și serviciul telefonic, acolo unde nu sunt oficii telegrafo-poștale sau agenții speciale.

Art. 109. La caz de absență sau împiedicare, secretarul va putea fi înlocuit provizoriu prin unul din consilierii comunali cu știință de carte, desemnat de consiliu și fără drept la retribuțiune.

Art. 110. Pentru a fi numit secretar candidatul trebuie să posede:

- 1) Certificat, emanat de la primăria locului unde domiciliază, că are o bună purtare.
- 2) Certificat de absolvirea unei școli pentru secretari.

Sunt dispensați de certificatul pentru absolvirea școlii de secretari acei care au absolvit cel puțin cursuri gimnaziale, dacă vor trece examenul prevăzut la art. 112.

Art. 111. Înființarea școlilor pentru secretari, precum și funcționarea lor, se vor determina printr-un regulament special.

Art. 112. Vor putea fi numiți secretari ai primăriei și foști notari, care vor justifica, prin certificate emanate de la prefectura județului în circumscripția căreia au servit, că au dat dovadă de pricepere și onestitate în conducerea serviciului, dacă vor trece un examen special înaintea comisiei prevăzute la art. 113.

Programul și modul ținerii examenului se vor determina prin decizie ministerială.

Art. 113. La reședința fiecărui județ va funcționa o comisie examinatoare a candidaților de secretari ai primăriei.

Această comisie se compune din prefectul județului, ca președinte, președintele consiliului județean, sau unul din vicepreședinți delegați de acesta și procurorul tribunalului, ca membrii.

Un funcționar al prefecturii, desemnat de prefect, va îndeplini funcțiunea de secretar.

Art. 114. Secretarul primăriei numit în condițiile prezentei legi, va primi din casa comunală o retribuție de 60-150 lei lunar.

Retribuția se va fixa prin bugetul comunei.

Art. 115. În caz de abatere de la datoriile serviciului, precum și în caz când vor săvârși acte de natură a le compromite demnitatea, secretarii sunt supuși, fără prejudiciul acțiunii penale, de va fi loc, la următoarele măsuri disciplinare:

Amenda;

Revocarea.

Art. 116. Amenda se pronunță de primar sau de inspectorul comunal cu aprobarea prefectului.

Ea nu poate trece peste jumătate din retribuția lunară, nici a fi aplicată mai mult de două ori în cursul unui an.

Revocarea nu poate fi pronunțată decât dacă secretarul a fost condamnat pentru crime sau pentru delict care atrag după dânsule pierderea drepturilor civile și politice, dacă a fost atins de infirmități care-l împiedică de a îndeplini bine și exact datoriile sale, dacă s-a făcut culpabil de abateri de la datorie, de acte de incorectitudine sau care îi compromit demnitatea, constatate prin o cercetare făcută de primar, fiind ascultat și secretarul învinuit.

Revocarea secretarului, după cercetarea prevăzută mai sus, se pronunță de consiliul comunal.

Decizia consiliului comunal va fi supusă aprobării delegației județene, care hotărăște definitiv.

Încheierea consiliului comunal, cât și decizia delegației județene care pronunță revocarea, vor fi motivate.

Decizia delegației județene se va comunica, prin prefectul județului, ministerului de interne și se va publica prin „*Monitorul Oficial*”.

Contra deciziei delegației județene prefectul are drept de recurs la ministerul de interne în termen de 10 zile de la pronunțarea ei.

Art. 117. Din retribuția secretarilor se va reține lunar 10%.

Fiecare secretar va avea un livret al Casei de economie.

Perceptorul fiscal însărcinat cu perceperea veniturilor comunale va păstra livretul secretarului și va vărsa în fiecare lună la Casa de economime reținerile efectuate.

Aceste rețineri se vor considera și ca garanție pentru îndeplinirea serviciului poștei rurale și serviciului telefonic.

Art. 118. La ieșirea din funcțiune, livretul se va remite secretarului; iar în caz de moarte, livretul se va remite urmașilor săi.

SECȚIUNEA III

Agentul sanitar, moașa, jandarmul

Art. 119. Agentul sanitar și moașa vor executa, în comună, sub supravegherea medicului de plasă, dispozițiile prescrise de legi, regulamente și autoritățile superioare.

Acești funcționari se numesc și se revocă de direcțiunea generală a serviciului sanitar.

Revocarea nu poate fi pronunțată decât dacă acești funcționari au fost condamnați pentru crime sau delict care atrag după dănsese pierderea drepturilor civile și politice, ori când s-au făcut culpabili de abateri grave de la datorie, constatate de medicul primar, fiind ascultat și funcționarul învinuit.

Decizia direcțiunii serviciului sanitar va fi motivată și se va publica în *Monitorul Oficial*.

Art. 120. Jandarmul aparține companiei de jandarmi rurali ai județului.

În calitate de ofițer de poliție, el este dator să execute dispozițiile legii și regulamentului asupra organizării poliției generale a Statului; în calitate de auxiliar al ministerului public și agent al forței publice, el este dator a se conforma dispozițiilor din legea și regulamentul asupra jandarmeriei rurale; el mai este dator să se conforme ordinelor și instrucțiunilor date de primar și inspectorul comunal, în limitele competenței lor.

SECȚIUNEA IV

Revizorul de vite, picherul, cantonierul, împărțitorul poștal

Art. 121. Revizorul de vite, acolo unde va funcționa, sub controlul medicului veterinar respectiv, face cadastrul animalelor din comune; le marchează sau înfierează; priveghează starea lor sanitară, hrana și întreținerea lor; supraveghează tăierea vitelor pentru hrana locuitorilor; controlează îngrijirea și întrebuințarea taurilor, armăsarilor, vierilor și berbecilor de reproducție ai comunelor și execută toate măsurile de poliție sanitară veterinară și zootehnice, prescrise de legi, regulamente și autoritățile superioare.

El este numit și revocat de direcția generală a serviciului sanitar.

Revocarea nu poate avea loc decât în condițiile prescrise de art. 119.

Art. 122. Picherii și cantonierii, după ordinele serviciului tehnic, pe lângă atribuțiile determinate de legea drumurilor și regulamentele ei de aplicare, vor supraveghea liniile telegrafice și telefonice și vor executa măsurile privitoare la plantațiuni, secare de bălți, rectificări de cursuri de apă, alimentarea comunelor cu apă, împrejmuirea vetrei satului, etc., în cuprinsul uneia sau mai multor comune în care vor funcționa.

Picherii vor fi numiți și revocați de ministerul lucrărilor publice, iar cantonierii de inginerul-șef al județului.

Art. 123. Împărțitorii poștali vor face serviciul la comunele, satele și cătunele în care vor funcționa.

Ei sunt numiți și revocați de direcțiunea generală a telegrafelor, poștelor și telefoanelor.

CAPITOLUL VI

Paza în comună

Art. 124. Paza de zi și de noapte în comune, precum și paza holdelor, se face conform dispozițiilor legii poliției rurale.

În cazul când această pază nu se va face regulat, consiliul comunal, cu aprobarea delegației județene, va putea hotărî, prin un regulament special, ca serviciul de pază de zi și de noapte, precum și paza holdelor locuitorilor săteni să se facă prin jandarmi numiți în condițiile legii asupra jandarmeriei rurale sau, când fondurile nu vor fi suficiente, prin păzitori numiți de primar, cu aprobarea prefecturii.

Prin acest regulament se va stabili sumele și modul în care locuitorii vor trebui să contribuie pentru organizarea acestui serviciu.

Păzitorii vor fi români și numiți dintre foștii militari, cu o constituție robustă și care nu au trecut de vârsta de 50 ani.

Proprietarii de moșii vor putea contribui pentru ca paza holdelor să se facă în condițiile de mai sus, sau vor tocmi păzitori particulari, conform legii poliției rurale.

Art. 125. Păzitorii particulari de țarine (tarlale) ale proprietarilor sau arendașilor vor funcționa pe răspunderea stăpânului care i-au pus în funcțiune, după ce-i va fi declarat la primărie.

Art. 126. În fiecare comună rurală este un șef de garnizoană numit de autoritatea militară. El îndeplinește, pe lângă funcțiunile sale speciale, și pe aceea de agent polițienesc.

Șefii de garnizoană vor primi un salariu din bugetul comunei.

Raporturile lor cu diferite autorități se stabilesc după cum urmează:

a) Șefii de garnizoană întocmesc, cu aprobarea primarului, în comunele în care paza de zi și de noapte se face conform legii poliției rurale, tabloul pentru strejuire, regulând posturile și patrulele de noapte.

Inspectarea acestor posturi cade în sarcina lor, fiind răspunzători când straja nu este făcută în regulă și la punctele anume indicate;

b) În cazuri de dezordine, incendii, inundații sau alte împrejurări nenorocite, precum și pentru prinderea făcătorilor de rele, prefectul, inspectorul comunal și primarul pot cere concursul șefilor de garnizoană, care sunt ținuți a da tot ajutorul și a pune la dispoziție milițienii necesari;

c) Șefii de garnizoană sunt îndatorați a raporta inspectorului comunal și primarului orice eveniment s-ar petrece în comună pentru ca aceștia să poată lua măsurile necesare;

d) În cazuri de boli contagioase, epidemii sau epizootii, primarii vor cere șefilor de garnizoană, și aceștia vor fi datori să dea, gardele necesare.

Art. 127. Șefii de garnizoană mai sunt îndatorați a face exerciții militare cu copiii de la școală și exerciții de tir cu tinerii din comună în etate de la 16-21 ani.

Regulile după care se vor face aceste exerciții se vor determina prin un regulament.

Art. 128. Șefii de garnizoană sunt răspunzători de întreținerea armelor și munițiilor ce va procura comuna pentru pază și tir.

Art. 129. Cancelaria șefului de garnizoană va fi în localul primăriei, procurându-i-se de către comună cele necesare serviciului.

Art. 130. Pentru orice abatere de la îndatoririle lor, șefii de garnizoană sunt pedepsiți sau revocați, după gravitatea faptului, de către autoritatea militară care îi numește.

CAPITOLUL VII

Perceperea veniturilor comunale

Art. 131. Perceptorii Statului sunt însărcinați cu perceperea și mâniarea fondurilor comunale, având drept la apunamentele fixate prin buget sau sau la o remiză ce nu va trece de 9% din încasări.

Remizia se va calcula asupra totalului sumelor vărsate în casa comunală, afară de zecimi și de fondul comunal.

Statul nu va fi răspunzător către comună pentru sustrageri, delapidări sau rămășițe, decât în marginea garanției depuse de perceptor.

Garanția perceptorilor fiscali se va fixa conform art. 13 din legea contabilității publice, avându-se în vedere, la stabilirea cuantumului ei, și retribuția sau remiza ce li se servește de comună; ea nu se va putea restitui perceptorilor retrași din funcție decât după ce se va verifica și lichida de autoritățile în drept gestiunea lor și cu privire la mâniarea fondurilor comunale.

Această garanție va servi, fără preferințe, pentru despăgubirea Statului sau comunei în proporție cu sumele imputate perceptorului.

Art. 132. Consiliile comunale vor fi datoare să înființeze oboare pentru închiderea vitelor nu numai la reședința comunei, dar și la satele îndepărtate, însărcinând pe delegatul satului respectiv cu încasarea veniturilor din taxa oborului și amenda pentru vitele de pripas, cu îndatorire de a vărsa sumele încasate, cel mult în 15 zile, la perceptorul fiscal însărcinat cu strângerea veniturilor comunale.

Este absolut interzis funcționarilor, păzitorilor, proprietarilor, sau oricărui locuitor a închide vitele prinse prin holde, livezi, fânețe, vii, sădiri și prin izlazul (imașul) altuia, în alt loc decât oborul comunal.

Contravenienții se vor pedepsi de judecătoria de pace competentă cu amendă de la 20-200 lei, fără prejudiciul despăgubirilor civile convenite celor în drept.

În caz de recidivă, se va aplica pedeapsa închisorii până la 5 zile.

Oricine va împiedica ducerea la oborul comunal a vitelor prinse prin holde, fânețe, vii, sădiri și prin izlazul (imașul) altuia se va pedepsi de judecătoria de pace competentă cu închisoare de la 5 zile până la 3 luni.

TITLUL IV

Finanțele comunei

CAPITOLUL I

Veniturile comunei

Art. 133. Veniturile comunei se împart în ordinare și extraordinare.

Art. 134. Veniturile ordinare se compun din:

- 1) Taxele și contribuțiile fixate prin legea maximului și alte legi speciale;
- 2) Taxa pășunatului pe izlazurile comunei, conform regulamentelor elaborate de consiliul comunal;
- 3) Produsul proprietăților comunale;
- 4) Amenzi judiciare atribuite prin legi comunelor;
- 5) În general, toate contribuțiile autorizate prin legi și orice venituri anuale și permanente care n-au o destinație specială.

Art. 135. Veniturile extraordinare se compun din:

- 1) Contribuțiile extraordinare fixate prin legi;
- 2) Prețul bunurilor vândute;
- 3) Daruri și legate;
- 4) Valoarea capitalului consemnat sau dat cu împrumut;
- 5) Produsul veniturilor ordinare afectate în special pentru cheltuielile extraordinare și pentru plata împrumuturilor sau concesiunilor;
- 6) Toate veniturile întâmplătoare;
- 7) Excedentele veniturilor ordinare.

Sumele rămase eventual disponibile, după completa executare a lucrărilor pentru care împrumutul a fost contractat, se vor trece la veniturile extraordinare și nu vor putea fi întrebuințate în nici un caz pentru cheltuielile extraordinare.

Art. 136. Fiecare comună are dreptul a crea venituri pentru acoperirea cheltuielilor sale. Hotărârile consiliului comunal, în această privință, se iau cu majoritate absolută a tuturor membrilor.

Decizia care aprobă noua dare, înainte de a se pune în lucrare, se afișează în curs de 15 zile la localul primăriei, spre a se cunoaște de contribuabilii interesați și care vor voi a reclama consiliului comunal.

Oricare ar fi hotărârea consiliului comunal asupra acestor reclamații, consiliul, odată cu procesul verbal ce va trebui să încheie despre noua dare, va fi dator a trimite prefecturii, spre a le înainta ministerului de interne sau delegației județene, toate cererile și reclamațiunile ce va fi primit.

Art. 137. Nici o dare comunală nu se poate așeza decât prin lege.

Art. 138. Strângerea veniturilor prevăzute prin legea maximului se va încuviința conform dispozițiilor acestei legi.

Art. 139. Schimbarea, desființarea sau reducerea taxelor și contribuțiilor de orice natură ale comunei, legalmente autorizate, nu se pot face decât cu paza tuturor formalităților prescise pentru înființarea lor.

Art. 140. Primarul este responsabil de exactitatea debitelor comunale date percepătorului fiscal spre împlinire.

CAPITOLUL II

Cheltuielile comunei

Art. 141. Cheltuielile comunei se împart în ordinare și extraordinare

Art. 142. Cheltuielile comunei se mai împart în obligatorii și fafultative.

Art. 143. Consiliul comunal este dator a prevedea anual în buget toate acele cheltuieli câte sunt prevăzute de legi ca obligatorii.

Cele mai de căpetenie sunt:

- 1) Întreținerea sau chiria localului primăriei și mobilier.
- 2) Spezele de cancelarie, publicațiuni, registre și imprimare, în care intră și actele de stare civilă.
- 3) Abonamentul la *Monitorul Oficial*.
- 4) Cheltuielile pentru recensământul populației.
- 5) Retribuția primarului, ajutorului, secretarului, percepteurului, agentului sanitar, moașei, șefului de garnizoană și celorlalți funcționari comunali.
Retribuția cantonierilor și picherilor se va prevedea în bugetul drumurilor.
- 6) Întreținerea infirmeriei și farmaciei comunale, precum și a ospiciilor pentru bolnavi, infirmi, alienați și copii orfani.
- 7) Cheltuielile instrucțiunii publice și cultului, conform legilor; înființarea și întreținerea învățământului practic: grădinarit, unelte pentru lucru manual și alte ustensile după nevoile profesionale locale.
- 8) Repararea edificiilor și stabilimentelor comunale.
- 9) Îngrădirea cimitirelor, întreținerea și mutarea lor în cazurile hotărâte de legi și regulamente.
- 10) Cheltuielile pentru pepiniere, plantațiuni, consolidarea terenurilor, semințe furajere și alte asemenea.
- 11) Cheltuieli pentru planuri, alinieri și împrejmuirea vetrei satului.
- 12) Contribuțiile și plățile stabilite de legi asupra averii și veniturilor comunei.
- 13) Plata datoriilor exigibile și, în general, toate celelalte cheltuieli puse de legi asupra comunelor.
- 14) Acolo unde se va simți nevoia, se va destina anual o sumă pentru construcția localurilor de primărie și sfaturi sătești, biserici, sau școlile trebuincioase. Această sumă nu se va putea întrebuința în alte cheltuieli.
- 15) Pentru cumpărare și întreținere de tauri, armăsari, vieri și berbeci de reproducție.
- 16) Cheltuielile jandarmeriei și păzitorilor.

Art. 144. În afară de cheltuielile obligatorii impuse comunelor prin articolul precedent și prin dispozițiile de la Titlul IV al acestei legi sau prin legi speciale, nici o altă cheltuială sau sporire de cheltuieli nu se va putea impune comunelor peste cifrele bugetului votat de consiliul comunal.

CAPITOLUL III

Bugetul comunei

Art. 145. Bugetul comunei se împarte în buget ordinar și buget extraordinar

Bugetul ordinar cuprinde veniturile ordinare enumerate la art. 134; iar cel extraordinar veniturile extraordinare enumerate la art. 135.

Cheltuielile bugetului ordinar cuprinde cheltuielile anuale și permanente de utilitate comunală. Cheltuielile bugetului extraordinar cuprind cheltuielile accidentale sau temporare; aceste cheltuieli nu se satisfac decât din veniturile enumerate la art. 135.

Art. 146. Bugetul se prepară de primar și se supune aprobării consiliului comunal în sesiunea ordinară din ianuarie a fiecărui an. Odată cu bugetul, primarul va prezenta consiliului și o expunere a situației financiare a comunei.

Cel mult până la finele lunii ianuarie, bugetul va fi înaintat de primar prefecturii prin inspectorul comunal, pentru a-l supune aprobării delegației județene. Inspectorul comunal va face asupra bugetului observațiile sale.

Sfaturile sătești pot face delegației județene întâmpinările lor cu privire la interesele satelor și cătunelor ce reprezintă. Delegația va fi în drept, de va găsi juste aceste întâmpinări, să modifice bugetul și să dea satisfacție intereselor legitime ale fiecărui sat sau cătun.

Art. 147. Toate veniturile și cheltuielile comunei se trec în buget, conform cu cele prevăzute la cap. I și II de sub acest titlu, observându-se regulile de mai jos.

Nici un venit nu se poate percepe și nici o cheltuială nu se poate face decât în marginile cifrelor autorizate prin buget.

Cei care vor contraveni acestor dispoziții vor fi urmăriți și pedepsiți conform art. 140 și 141 din codul penal.

Art. 148. Evaluarea veniturilor se va face prin socotirea fiecărui venit în parte, după încasările pe ultimii trei ani, luându-se cifra de mijloc.

Art. 149. Creditele neîntrebuițate se anulează la închiderea exercițiului, conform legii contabilității publice.

În fiecare buget al comunei se va prevedea în un articol special o sumă pentru deschidere de credite suplimentare și extraordinare la caz când creditele nu ajung a acoperi cheltuielile serviciilor la care au fost afectate, sau când se ivesc în cursul anului cheltuieli neprevăzute și care nu pot suferi amânare.

Deschiderea acestor credite suplimentare și extraordinare se va face prin vot al consiliului comunal, aprobat de delegația județeană.

Sporirea fondului pentru deschidere de credite suplimentare și extraordinare se va face prin un vot al consiliului comunal, cu aprobarea delegației județene. Resursele cu care se poate spori acest fond vor fi numai economiile certe ce ar rezulta din alte credite bugetare; nici o altă strămutare de cheltuială de la un articol la altul nu se poate face.

Alocațiunile de personal nu pot fi sporite în cursul anului, nici direct, nici indirect prin credite suplimentare sau extraordinare.

Pentru cazuri de epidemii, se va putea înființa provizoriu personalul sanitar necesar, a cărui retribuție se va plăti prin deschidere de credite extraordinare.

Art. 150. Delegația județeană care aprobă bugetul, poate să-l modifice, să suprimă sau să reducă alocațiile prevăzute de consiliul comunal, precum și să înscrie din oficiu cheltuielile obligatorii care s-ar fi omis de consiliu sau pentru care s-ar fi prevăzut sume neîndestulătoare.

Art. 151. În contra deciziei delegației județene, consiliul comunal, sfatul satului sau oricare din membrii lor și cei interesați pot face recurs la ministerul de interne, în termen de 15 zile de la data afișării la localul prefecturii și la ușa primăriei respective a deciziei delegației.

Ministrul este dator să se pronunțe în 30 zile.

Dacă nu se pronunță, recursul este considerat ca admis și încheierea delegației anulată.

Art. 152. Când una din cheltuielile obligatorii interesează mai multe comune, sau când mai multe comune s-au asociat pentru plata de personal, sau pentru executarea unor lucrări de utilitate regională, ele contribuie în proporție cu interesele ce au.

În caz de refuz sau neînțelegere asupra sarcinilor ce sunt de purtat și asupra acestei proporții, delegația județeană va hotărî, lăsând părților interesate recurs la ministerul de interne, în termenul și condițiile fixate la articolul precedent.

Art. 153. Orice contribuabil are dreptul a lua cunoștință de bugetul comunei.

Bugetul aprobat de delegația județeană se va afișa, în extras, la localul primăriei, în termen de 10 zile de la primirea lui.

Art. 154. Dispozițiile legii asupra contabilității publice și regulamentului ei de aplicare relative la comunele rurale se aplică tuturor operațiunilor financiare ale comunelor, atât în privința veniturilor, cât și a cheltuielilor, afară de cazul prevăzut la alin VI al art. 149.

CAPITOLUL IV

Contabilitatea comunală

Art. 155. În sesiunea ordinară din iunie a fiecărui an primarul va supune la cercetarea consiliului comunal socotelile veniturilor și cheltuielilor comunei pe exercițiul trecut.

La socoteli primarul va alătura și o copie a inventarului întregii averi mobile și imobile a comunei. Inventarul va fi certificat pentru conformitate de primar și percepătorul fiscal însărcinat cu mâniarea fondurilor comunale.

Până la finele lunii iunie socotelile cercetate de consiliul comunal se vor înainta, prin prefectura județului, delegației județene spre aprobare.

În contra deciziilor delegației cei nemulțumiți pot apela la Înalta Curte de conturi, conform dispozițiilor prevăzute în legea pentru organizarea acelei Înalte Curți.

Art. 156. Socotelile aprobate de delegația județeană se vor afișa, în extras, la localul primăriei, în termen de 10 zile de la primirea lor.

Art. 157. În privința gestiunii percepției comunale se aplică dispozițiile legii asupra contabilității publice, privitoare la contabilitatea comunală, precum și dispozițiile art. 23 din acea lege.

Art. 158. Perceptorul fiscal care nu va încheia socotelile veniturilor și cheltuielilor comunei în termenele prescrise de legea și regulamentul în vigoare se va pedepsi cu amendă de la 50 până la 500 lei în folosul casei comunale.

Amenda se va pronunța de judecătoria de pace respectivă.

TITLUL V

Despre drumuri

Art. 159. Consiliile comunale hotărăsc, cu aprobarea delegației județene, construirea de drumuri noi în comună, precum și rectificarea drumurilor vechi, potrivit legilor și regulamentelor în vigoare.

Art. 160. În luna decembrie, o comisie, compusă din primar, un agent al serviciului tehnic și perceptorul fiscal, va întocmi un tablou, pe comune, sate și cătune, de toți locuitorii care trebuiesc supuși la prestațiuni, conform legii drumurilor.

Acest tablou va fi afișat la localul primăriei și la localul delegatului satului, de la 22 ianuarie până la 1 februarie, spre cunoștința celor interesați.

La 1 februarie primarul va înainta tabloul prefecturii spre a-l supune, la caz de contestații, comisiei de apel.

Cei nemulțumiți vor putea face contestație la comisia de apel a contribuțiilor directe de la 1 până la 14 februarie inclusiv, comisie care va lucra pentru judecarea acestor contestații de la 15 până la 20 februarie.

Deciziile comisiei sunt executorii, neputând fi atacate pe nici o cale.

Toată procedura la ambele comisii va fi aceea pentru contribuțiile directe.

Deciziile comisiei de apel se vor introduce în tablou de serviciul tehnic județean, și tabloul, astfel modificat, va fi înapoiat comunei, după ce va fi transcris în registrele aceluși serviciu.

Art. 161. Agenții serviciului tehnic și receptorii fiscali vor întocmi, pe fiecare trimestru, liste suplimentare de toți cei omiși la facerea tabloului, cei ulterior stabiliți în comună sau cei constatați că au devenit în urmă în condiția de a fi înscrși la prestațiuni.

Tot aceștia vor face o listă rectificativă de acei locuitori care urmează să fie scăzuți din tablourile inițiale, ca morți sau nemaîndeplinind condițiile cerute de lege.

Aceste liste se vor înainta primarului comunei îndată după formarea lor, unde cei nemulțumiți pot ridica contestații în timp de 5 zile de la aplicarea lor.

Primarul va rezolva aceste contestații în cel mult 3 zile de la primirea lor; iar în contra hotărârilor primarului se poate apela, în termen de 5 zile de la comunicarea hotărârii atacate, la delegația județeană, care va decide în 10 zile.

Decizia delegației va fi definitivă și se va executa prin serviciul tehnic.

Art. 162. Membrii comisiei însărcinate cu întocmirea tablourilor de prestațiuni, ca și agenții tehnici și receptorii fiscali însărcinați cu facerea listelor suplimentare, care, cu rea credință, vor omite înscrierea unuia sau mai multor prestatori, se vor pedepsi de tribunalul județului cu închisoare de la 5 zile până la o lună și cu amendă de o valoare de cinci ori mai mare decât zilele omise.

Omissionile făcute din neglijență se vor pedepsi de aceeași instanță cu o amendă echivalentă cu valoarea îndoită a zilelor omise.

Art. 163. Pentru orice drum comunal sau vicinal sau lucrare de artă, care va fi în mod permanent sau accidental uzat în mod anormal prin transporturi, greutatea neobișnuite sau prin exploatare de mine, cariere, păduri sau de orice altă întreprindere industrială, consiliile comunale interesate, cu aprobarea ministerului lucrărilor publice, vor putea impune exploatatorilor interesați să plătească subvențiuni speciale.

Aceste subvențiuni vor putea fi achitate în bani sau în prestații în natură și vor fi afectate exclusiv la întreținerea drumului.

Ele se vor stabili pe fiecare an, în virtutea unei expertize contradictorii, fără a putea depăși o zecime din contribuția directă a celui impus și se vor împlini conform legii de urmărire.

Expertii se vor numi: unul de consiliul comunal, celălalt de întreprinzător sau de proprietarul interesat și cel de al treilea de președintele tribunalului.

Onorariul convenit experților se va fixa de președintele tribunalului și se va plăti de întreprinzător sau de proprietar.

Aceste subvenții se vor putea determina și prin bună învoială, cu aprobarea ministerului lucrărilor publice.

Art. 164. Drumurile comunale, vicinale și județene vor fi plantate cu arbori, de preferință fructiferi.

Plantațiunile și întreținerea lor sunt în sarcina comunelor pentru porțiunea drumurilor de pe teritoriul lor; iar în interiorul vetrei satelor și cătunelor plantațiunea se va face și întreține de proprietarii mărginași.

Comunele și proprietarii mărginași vor avea în schimb folosința fructelor.

Plantațiunile se vor face sub supravegherea și conform instrucțiunilor serviciului tehnic.

În caz când comunele sau proprietarii mărginași nu vor executa plantarea în termen de trei ani de la promulgarea acestei legi, plantarea drumurilor se va face de serviciul tehnic județean în contul lor, iar cheltuielile se vor încasa cu legea de urmărire.

Art. 165. Oricine va smulge, coji, tăia sau cauza alte stricăciuni la plantațiuni, fie de pe marginea drumurilor, fie din piețe publice sau din pepiniere, se va pedepsi de tribunalul județului cu amendă de la 20 până la 200 lei, care, în caz de insolvabilitate, se va transforma în închisoare.

În caz de recidivă se va aplica închisoarea până la 15 zile.

Infrațiunile vor putea fi constatate de ingineri, conductori, picheri, cantonieri și de toți ofițerii și agenții polițienești; cantonierii și agenții polițienești, însă, vor afirma constatarea lor înaintea inspectorului comunal, primarului comunei, judecătorului de pace, inginerului, conductorului, picherului sau oricărui ofițer de poliție, care va consemna în un proces verbal constatarea afirmată.

În caz de flagrant delict, procesul verbal va face credință până la înscrierea în fals. Când delictul nu este flagrant, procesul verbal va face credință până la dovada contrarie.

Tribunalul va judeca de urgență și fără drept de apel.

TITLUL VI

Asociațiunea comunelor și Cercul comunal

CAPITOLUL I

Asociațiunea comunelor

Art. 166. Consiliile comunale a două sau mai multe comune pot hotărî, cu aprobarea delegației județene, de a se asocia pentru executarea și întreținerea unor lucrări de utilitate regională, precum: școli practice de agricultură, de meserii, de industrie și economie casnică; cumpărare de instrumente și mașini agricole; ospicii pentru bolnavi, infirmi, alienați și copii orfani; pepiniere; uscătorii sistematice de prune și alte fructe; cumpărarea de tauri, armăsari, berbeci, vieri de reproducție și facerea instalațiunilor necesare; cumpărarea de locuri de pășune etc.

Art. 167. Lucrările de interes comun se vor hotărî în adunări, în care fiecare consiliu comunal interesat va fi reprezentat prin o comisie special aleasă în acest scop cu vot secret și compusă din doi membri.

Art. 168. Aceste comisii se vor aduna la reședința aceleia din comunele asociate care va avea un venit mai mare; ele vor fi prezidate de primarul local sau, în lipsă, de înlocuitorul său.

În caz când primarul sau înlocuitorul nu face parte din adunare, ei nu vor putea avea decât vot consultativ.

Art. 169. Convocarea adunării se va face de prefectul județului, după cererea comunelor asociate.

Art. 170. Ședințele adunării sunt publice.

Prefectul și inspectorul comunal respectiv vor putea totdeauna să asiste la deliberările adunării.

Art. 171. Adunarea va hotărî care este partea de cheltuială care va reveni fiecărei comune pentru lucrările ce sunt a se executa în comun.

Ea va determina, în același timp, în ce mod se va face supravegherea lucrărilor și modul cum se vor administra instituțiile ce a fondat.

La caz de neînțelegere a consiliilor comunale asupra părții contributive, delegația județeană va hotărî conform art. 152.

Art. 172. Hotărârile luate de adunare nu se pot executa decât după ce vor fi fost aprobate de consiliile comunale respective și de delegația județeană.

Consiliile comunale sunt datorate să se pronunțe în termen de 15 zile de la primirea hotărârii adunării, iar delegația județeană în termen de 15 zile de la primirea hotărârilor consiliilor comunale ale comunelor asociate.

În caz când delegația județeană ar refuza aprobarea sa, consiliile comunale pot apela la ministerul de interne, care este dator să se pronunțe în termen de 30 de zile. Dacă nu se pronunță, apelul este considerat ca admis și decizia delegației anulată.

Art. 173. Dacă adunarea de mai sus ar lua în discuție alte chestiuni decât cele prevăzute în acest titlu, prefectul județului o va declara dizolvată; iar dacă adunarea ar continua să delibereze asupra unei chestiuni în urma declarației de dizolvare, membrii ei se vor pedepsi conform dispozițiilor art. 207 din codul penal.

Art. 174. Deliberările adunării sunt supuse la toate regulile stabilite pentru deliberările consiliilor comunale.

CAPITOLUL II

Cercul comunal

SECȚIUNEA I

Dispozițiuni generale

Art. 175. Comunele se grupează după cum se arată în tabloul Nr. 2, alăturat la prezenta lege, pentru a îndeplini sarcinile și a executa lucrările cuprinse în acest titlu.

Gruparea mai multor comune la un loc poartă numele de Cerc.

Fiecare Cerc va avea o reședință.

Venitul comunelor grupate într-un Cerc nu poate fi mai mic decât 8.000 lei.

Art. 176. Trecerea unei comune, sat sau cătun de la un Cerc la altul, precum și schimbarea de reședință sau de numire a unui Cerc nu se va putea face decât prin lege, după propunerea consiliului județean.

În nici un caz venitul comunelor grupate în Cerc nu se va reduce sub minimul prevăzut de art. 175.

Art. 177. Dispozițiile art. 166-174 inclusiv sunt aplicabile și adunărilor comisiilor din Cerc, cu singura modificare că adunarea va avea loc la reședința Cercului și că va putea fi convocată și de prefect din oficiu, sau după cererea inspectorului comunal.

SECȚIUNEA II

Personal obligatoriu

Art. 178. Comunele grupate într-un Cerc vor contribui, fiecare în proporție cu mijloacele de care dispun, pentru a avea cel puțin:

Un agent sanitar;

O moașă;

Un jandarm pedestru sau călare.

SECȚIUNEA III

Personal facultativ

Art. 179. Comunele grupate într-un Cerc vor putea crea, la trebuință, și alt personal decât cel prevăzut la art. 178, precum: revizor de vite, împărțitor poștal, picher, cantonier etc.

SECȚIUNEA IV

Infirmeria Cercului

Art. 180. În fiecare Cerc se va înființa și întreține cel puțin o infirmerie.

Agentul sanitar și moașa Cercului vor îngriji de bolnavii aflați în infirmerie și de întreținerea ei în stare de curățenie, sub supravegherea și controlul medicului de plasă.

SECȚIUNEA V

Dispozițiuni comune

Art. 181. Dispozițiile cuprinse în art. 119-123, relativ la numire, revocare și atribuțiuni, sunt aplicabile și funcționarilor prevăzuți la secțiunile II și III ale acestui capitol.

Ei vor exercita funcțiunile în cuprinsul Cercului în care funcționează; iar reședința lor, afară de jandarmi, va fi la reședința Cercului.

Art. 182. Agenții sanitari, moașele și revizorii de vite dintr-unul sau mai multe Cercuri, vor putea fi concentrați, la caz de trebuință, de prefectul județului, pentru combaterea epidemiilor și epizootiilor, sau pe lângă spitale.

În cazuri de epidemii și epizootii, concentrarea personalului sanitar și veterinar din plasă se va putea face și de inspectorul comunal.

Art. 183. Funcționarii tehnici, sanitari și veterinari ai Cercului, desemnați de inspectorul comunal, vor putea constata abaterile de la legi, regulamente și ordonanțe speciale, privitoare la atribuțiunile lor.

Procesele verbal dresate de acești funcționari vor avea în justiție aceeași tărie ca și cele dresate de primari.

Art. 184. Sumele prevăzute în bugetele comunelor grupate în fiecare Cerc, pentru plata personalului obligatoriu și facultativ, pentru înființarea și întreținerea infirmeriei, precum și pentru executarea și întreținerea lucrărilor de interes comun, se vor vărsa lunar la casa județului din fondul comunal.

Ordonanțarea plăților se va face de prefect.

Art. 185. Primarii comunelor dintr-un Cerc vor avea supraveghere asupra personalului, lucrărilor și fundațiilor făcute în comun și vor prezenta în fiecare an consiliului comunal, în sesiunea ordinară din ianuarie, o dare de seamă cum acești funcționari și-au făcut datoria, precum și asupra modului cum fundațiunile sunt administrate.

TITLUL VII

Inspectorul comunal

CAPITOLUL I

Numirea și atribuțiunile inspectorului comunal

Art. 186. Mai multe comune reunite formează o plasă, în capul căreia se află un inspector comunal. Numărul, denumirea, felul întocmirii și reședința plășilor se determină prin tabloul Nr. 3, anexat la prezenta lege.

Numărul inspectorilor comunali se fixează la 350.

Art. 187. Inspectorul comunal este numit prin decret regal, în urma raportului ministrului de interne și după recomandarea prefectului.

Art. 188. Inspectorul comunal mai înainte de a intra în funcțiune, este dator a depune următorul jurământ: „Jur în numele lui Dumnezeu și declar pe onoarea și conștiința mea credință Majestății Sale Regelui, Dinastiei Sale și Constituției țării mele.

De a aplica legile și a mă conforma lor.

Așa să-mi ajute Dumnezeu”.

Acest jurământ se va depune în prezența prefectului și în asistența unui preot.

Art. 189. Inspectorii comunali nu pot ocupa o altă funcție publică, nici exercita vre-o profesiune liberă. Ei nu pot face comerț sau face parte din consiliile de administrație sau de cenzori ale vreunei societăți comerciale, industriale, agricole sau financiare, nici a fi arendași. Ei nu pot gira afacerile altor persoane, nici a servi ca vechili, contabili sau însărcinați în orice mod ai proprietarilor sau arendașilor de moșii, de mori sau de fabrici.

Ei nu pot fi numiți în plasa în care sunt proprietari.

Art. 190. Este cu totul oprit inspectorilor comunali de a face orice act cu caracter politic, afară de exercițiul dreptului lor de vot.

Orice abatere în această privință din partea inspectorilor comunali constituie un delict de abuz de putere și se va pedepsi conform art. 147 din codul penal.

Cinci alegători, ca și ministerul public, au dreptul de a da în judecată pe cei abătuți direct înaintea instanței competente, precum și de a susține acuzația.

Acuzarea înaintea instanțelor judecătorești va trebui să fie susținută de cel puțin doi din alegătorii care au semnat plângerea.

Dreptul de reclamație se prescrie printr-o lună de la comiterea faptului; afacerea se va judeca în cea mai apropiată sesiune a Curții cu jurați și cu precădere.

Deosebit de acțiunea penală, inspectorii comunali vor fi supuși și la măsuri disciplinare, conform prevederilor acestei legi.

Art. 191. Inspectorii comunali, în timpul alegerilor, nu vor putea părăsi plasa lor decât pentru a-și exercita dreptul lor de vot.

Inspectorul comunal care, în ziua alegerii, se va afla la reședința județului fără a fi alegător în colegiul electoral convocat, se va pedepsi cu închisoare de la 15 zile până la 3 luni.

Art. 192. Inspectorii comunali, numiți în condițiile acestei legi, vor fi retribuiți de Stat cu 350 lei lunar.

Județele vor trebui să verse anual în Casa Statului, ca subvențiune, o sumă egală cu cea înscrisă în bugetele lor pe exercițiul 1903-1904 pentru plata revizorilor comunali.

Art. 193. Inspectorii comunali dau demisia către prefectul județului, care o înaintează ministrului de interne; ei continuă a funcționa până la notificarea ce li se va face că demisia li s-a primit.

Faptul de a părăsi serviciul, fără justificare, înainte de a li se fi notificat primirea demisiei sau înlocuirea, se va considera ca refuz de serviciu datorit legalmente și se va pedepsi conform art. 190 din codul penal.

Art. 194. Inspectorii comunali obțin concediu de la prefectul județului până la 10 zile.

Concediile mai mari nu se pot acorda decât de ministrul de interne.

Art. 195. Județele vor pune la dispoziția inspectorilor comunali localurile necesare pentru instalarea cancelariilor.

Art. 196. În caz de absență, concediu sau vacanță, inspectorul comunal va fi înlocuit prin unul din inspectorii comunali vecini sau de un alt funcționar administrativ, desemnat de prefect, care va fi obligat a încunoștiința despre aceasta pe ministrul de interne.

Art. 197. Inspectorul comunal, ca reprezentant al puterii centrale, este însărcinat cu îndeplinirea tuturor actelor administrative de interes general.

În special el este însărcinat:

Cu poliția administrativă și preventivă, cu privegherea și menținerea ordinii și siguranței publice;

Cu publicarea și executarea legilor și regulamentelor generale, precum și cu executarea cărților de judecată, conform art. 95 din legea judecătoriilor de pace;

Cu supravegherea și poliția târgurilor, bălciurilor, cu inspectarea și supravegherea localurilor publice și a drumurilor, din punctul de vedere al siguranței lor;

Cu supravegherea ospiciilor, institutelor de binefacere, școlilor, spitalelor, ce ar fi în comunele rurale din plasa sa.

În acest scop, el vizitează zisele stabilimente ori de câte ori crede necesar și raportează despre starea în care se găsesc, precum și îmbunătățirea ce ar fi de adus;

Cu recensământul tinerilor și rechizițiuni, precum și cu orice alte însărcinări date subprefecților prin legi speciale.

Art. 198. În caz de rebeliune, întruniri sedicioase sau tumultoase în locuri deschise, sau alte evenimente neprevăzute și care ar amenința pacea publică sau siguranța indivizilor, ia măsurile dictate de împrejurări pentru a împiedica dezordinea.

În asemenea împrejurări și în cazuri urgente el va putea cere chiar intervenirea forței armate și jandarmeriei din plasa sa, care va fi datoare a se conforma cererii sale, făcută sau confirmată în scris. În acest caz, însă, el este dator să înștiințeze îndată pe prefectul județului, pe capul parchetului respectiv și pe comandantul companiei de jandarmi.

Art. 199. Inspectorul comunal este ofițer de poliție judiciară și auxiliar al ministerului public.

În această calitate, el stă în corespondență cu capul parchetului și-i raportează regulat despre toate descoperirile ce face și urmărirea întreprinse pentru aflarea autorilor crimelor și delictelor comise în plasa sa.

Despre toate aceste împrejurări el este dator a raporta imediat prefectului.

Art. 200. El intervine, la caz de trebuință, pentru a activa și dirija ajutoarele necesare spre a face să înceteze, sau pentru a preveni incendiile, inundările, bolile epidemice, epizootiile etc., conform legilor și regulamentelor.

Art. 201. El execută toate ordinele și instrucțiunile ce primește de la prefect pentru aplicarea legilor și executarea măsurilor de administrație generală.

Art. 202. Inspectorul comunal, ca delegat al puterii centrale, este însărcinat cu privegherea și controlarea actelor de administrație comunală.

În special, el se încredințează, prin inspecțiuni făcute cel puțin de două ori pe lună comunelor și satelor din plasa sa, de modul cum primarii, delegații sătești și secretarii primăriilor își îndeplinesc atribuțiile ce le sunt date prin legi și regulamente, precum și de starea cancelariilor. El revizuieste starea caselor comunale și se încredințează despre regulata ținere a scriptelor și prezența fondurilor, dresând, împreună cu primarul comunei, procesul verbal de inspecțiune.

Procesele verbale despre aceste inspecții vor fi dresate în două exemplare, din care unul va fi scris chiar pe registrul de inspecții, iar celălalt va fi înaintat prefectului.

Art. 203. Inspectorul comunal supraveghează și activează construirea și întreținerea drumurilor din plasa sa.

Art. 204. El ține pe prefect, prin rapoarte lunare, în curent despre starea populației rurale din plasa sa; iar în cazuri urgente, este dator a-i raporta imediat.

Art. 205. Competența de a instrumenta a inspectorului comunal este limitată în intrul plasei la care a fost numit.

În cazuri însă de flagrante delict și urmărirea făcătorilor de rele, el poate continua să opereze și în plasa vecină, fiind datotr, însă, a încunoștința pe inspectorul comunal respectiv.

Prefecții județelor și capii parchetelor pot, fiecare în județele respective și pentru afaceri de a lor competență, să dea delegațiuni speciale și formale inspectorilor de a instrumenta și în afară de plasa lor.

Art. 206. Inspectorii comunali sunt agenți statistici. Ei sunt datori a executa lucrările statistice prevăzute de legi și regulamente și a comunica la timp toate sciințele ce li se vor cere de autoritățile în drept.

Art. 207. Secretarul comunei de reședință a plasei îndeplinește și funcția de secretar al cancelariei inspectorului comunal și este însărcinat cu ținerea cancelariei și arhivei.

Art. 208. Semnul distinctiv al inspectorilor comunali se va fixa prin decret regal.

CAPITOLUL II

Modul de recrutare și condiții de admisibilitate

Art. 209. Nimeni nu poate fi numit inspector comunal dacă nu este cetățean român, dacă nu a satisfăcut obligațiile legii de recrutare și dacă nu are folosința deplină a drepturilor civile și politice.

Art. 210. Pentru a fi numit inspector comunal, candidatul trebuie să posedă diploma de licențiat în drept din țară sau străinătate și să justifice că a trecut examenul de aptitudine și capacitate înaintea comisiei instituită pe lângă ministerul de interne, conform art. 213.

Art. 211. Sunt scutiți de condițiile prevăzute la articolul precedent:

- 1) Ofițerii de orice grad, în retragere, care au făcut o școală militară și care nu au trecut vârsta de 40 ani;
- 2) Foștii subprefecți și revizori comunali, directori de prefectură sau secretari ai consiliilor generale de județe și foștii polițai ai comunelor urbane reședințe de județ, care vor fi servit doi ani în aceste funcțiuni;
- 3) Foștii ajutoari de subprefecți care vor fi servit patru ani în această funcțiune;
- 4) Foștii judecători de pace și ajutoarele lor, foștii procurori și judecători de tribunale, care n-au depășit vârsta de 50 ani.

Art. 212. Când pentru un post de inspector comunal se prezintă mai mulți candidați care întrunesc condițiile de admisibilitate, se vor prefera cei cu titluri superioare.

Art. 213. Pe lângă ministerul de interne va funcționa o comisie examinatorie a candidaților la locurile de inspectorii comunali.

Această comisie se va compune din secretarul general al ministerului de interne, ca președinte, un prefect delegat de ministrul de interne, și un procuror al Curții de apel din București, delegat de procurorul general, ca membri.

Directorul administrației și siguranței generale sau un alt funcționar, delegat de ministru, va fi secretarul comisiei.

Art. 214. Programa materiilor și modul ținerii examenului se vor prevedea prin un regulament.

CAPITOLUL III

Stabilitate și pedepse disciplinare

Art. 215. Inspectorii comunali, care întrunesc condițiile prevăzute în această lege și care vor fi servit șase luni de la numirea lor, se vor bucura de stabilitate, fiind însă supuși măsurilor disciplinare prescrise de legea de față.

Ei nu vor putea fi puși în retragere decât dacă au atins vârsta pentru a-și regla drepturile la pensie.

Candidații care au trecut examenul de aptitudine și capacitate, beneficiază de dreptul de a fi numiți numai timp de doi ani de la data examenului.

Art. 216. Măsurile disciplinare sunt:

- Mustarea;
- Amendarea;
- Suspendarea;
- Mutarea;
- Revocarea.

Ordinea în care aceste pedepse sunt enumerate nu implică și ordinea în care pot fi cerute și aplicate.

Art. 217. Pentru inspectorii comunali care nu au dobândit stabilitatea, măsurile disciplinare se aplică de ministrul de interne.

Art. 218. Pentru inspectorii comunali care se bucură de stabilitate, măsurile disciplinare se pronunță și se execută conform regulilor de mai jos.

Art. 219. Mustarea, verbal sau în scris, are loc totdeauna în particular și confidențial; ea poate fi făcută de autoritățile administrative superioare.

Dacă mustarea se face în scris de un alt funcționar administrativ decât prefectul, ea va fi adusă la cunoștința acestuia.

Art. 220. Amendă nu poate fi pronunțată decât de ministrul de interne și de prefectul județului; ea nu poate trece peste retribuția pe o lună, nici fi aplicată mai mult de trei ori în cursul unui an.

Art. 221. Suspendarea din funcțiune, cu pierderea retribuției, poate fi pronunțată de ministrul de interne direct sau după un raport motivat al prefectului de județ; ea nu poate însă trece, fără o hotărâre disciplinară, peste o lună, nici fi aplicată mai mult de trei ori în cursul unui an, afară numai dacă este consecința unei urmăriri penale.

Art.222. Mutarea în alt județ nu poate fi pronunțată decât prin decret regal, în urma unei hotărâri disciplinare, sau prin consimțământ mutual, cu avizul conform al prefectilor respectivi.

Mutarea la altă plasă din același județ poate fi pronunțată de ministrul de interne, în urma unui raport motivat al prefectului.

Art. 223. Revocarea se face prin decret regal, în urma unui raport motivat al ministrului de interne sau în urma unei hotărâri disciplinare.

Revocarea se face numai în urma unui raport motivat al ministrului de interne:

1) Dacă inspectorul comunal a fost condamnat pentru crime sau delictе care atrag după dânsеle pierderea drepturilor civile și politice;

2) Dacă, fără motive legitime, nu s-a prezentat la post în termen de zece zile de la numire;

3) Dacă lipsește de la post, fără învoire, concediui în regulă sau justificare, peste zece zile;

4) Dacă a fost atins de demență legalmente constatată.

În toate celelalte cazuri, revocarea nu poate avea loc decât în urma unei hotărâri disciplinare.

Art. 224. Inspectorul comunal nu va fi trimis înaintea autorității disciplinare decât dacă va fi săvârșit următoarele fapte:

1) Refuz de serviciu, rea voință sau neglijență în îndeplinirea datoriei;

2) Acte de natură a-i compromite demnitatea;

3) Luarea sau pretinderea, sub orice formă, numire sau pretext, de bani sau alte lucruri, pentru sine sau pentru alții, spre a face, a nu face sau întârzia un act de serviciu;

4) Liberarea de acte sau certificate, de orice natură, în afară de cazurile și fără paza condițiilor cerute de legi și regulamente, sau cu alterarea faptelor și a adevărului;

5) Condamnarea pentru alte delictе decât acelea care atrag după dânsеle pierderea drepturilor civile și politice;

6) Destăinuirea măsurilor de poliție sau afacerilor în privința cărora s-a ordonat păstrarea secretului sau care, prin natura lor, nu pot fi comunicate;

7) Abateri repetate, dacă măsurile ce pot fi aplicate fără intervenția autorității disciplinare au fost deja luate;

8) Infirmități permanente sau slăbirea facultăților intelectuale care-l împiedică de a îndeplini, bine și exact, sarcinile funcției sale;

9) Fapte cu caracter politic din acele oprite formal de art. 190;

10) Acte de insubordonare către de superiori.

Art. 225. Măsurile ce pot pronunța autoritățile disciplinare sunt:

1) Amenda până la jumătatea retribuției pe o lună și cel mult până la șase luni;

2) Mutarea în altă localitate;

3) Suspendarea din funcție până la cel mult trei luni, cu pierderea retribuției;

4) Revocarea

Art. 226. Revocarea este obligatorie în cazurile prevăzute de art. 224, alin.3,6,8,9 și 10; în celelalte cazuri, ea este lăsată la chibzuința autorității disciplinare.

Odată cu pronunțarea revocării, autoritatea disciplinară va declara pe inspectorul comunal incapabil de a ocupa funcțiuni publice pe un timp ce nu va trece de cinci ani.

Art. 227. În caz când autoritatea disciplinară pronunță revocarea pentru fapte cu caracter politic, din acelea prevăzute la art. 190, ea va fi datoare ca prin aceeași hotărâre să ordone și trimită pe cei revocați înaintea instanței ordinare competente, pentru delictul de abuz de putere, dacă acțiunea penală nu a fost deja începută, după mijlocirea autorității sau a cinci alegători.

Art. 228. Autoritatea disciplinară poate, când pronunță suspendarea, ca prin aceeași hotărâre să acorde familiei celui suspendat, ca alimente, o sumă lunară până la jumătatea retribuției lui.

Art. 229. Trimiterea înaintea autorității disciplinare a inspectorului comunal se face de prefectul județului

CAPITOLUL IV

Autoritatea disciplinară și procedura

Art. 230. Autoritatea disciplinară se compune din ministrul de interne sau secretarul general al ministerului, ca președinte, și din doi membri, unul consilier de la Curtea de apel din București și altul de la Înalta Curte de conturi, trași la sorți în ședință publică și în ziua înfățișării, față cu ministerul public.

Directorul personalului din ministerul de interne sau un alt funcționar delegat de ministru asistă la ședință și îndeplinește serviciul de secretar.

Art. 231. Hotărârile pentru pronunțarea unei măsuri disciplinare se iau cu majoritate de voturi; ele sunt semnate de toți membrii, chiar și de acela care a rămas în minoritate și fără ca să-și indice părerea.

Art. 232. Hotărârile autorității disciplinare sunt definitive; în contra lor nu există nici un mijloc de reformare.

Ele sunt executate, dacă pronunță o măsură disciplinară, prin ministrul de interne.

Dacă este loc la o acțiune penală, dosarul va fi înaintat instanței competente.

Art. 233. Hotărârile se iau în urma citirii celui tradus înaintea autorității disciplinare și după dezbateri, dacă cel învinuit va fi de față, care vor fi secrete; prefectul care a introdus acțiunea disciplinară, sau un funcționar al prefecturii, delegat de dânsul, va expune faptele și va pune concluzii.

Cel învinuit se va apăra singur, fără a putea fi însoțit sau asistat de altcineva; el va fi în drept, prezentând citația, să ia cunoștință de dosarul cauzei.

El se va putea apăra și în scris, prezentând sau trimițând un memoriu.

Termenul de înfățișare este de cel puțin 20 zile și de cel mult 30 zile de la introducerea acțiunii disciplinare; citația este trimisă prin administrație; ea va trebui predată 10 zile înainte de înfățișare.

Hotărârile vor fi nemotivate; ele vor fi înscrise într-un registru special

Un regulament va determina modul de funcționare al autorității disciplinare și procedura de urmat în judecarea afacerilor.

TITLUL VIII

Dispoziții tranzitorii

Art. 234. Termenul de 6 luni după care inspectorii comunali dobândesc dreptul de stabilitate în funcție va începe să curgă de la numirea lor sub imperiul acestei legi.

Art. 235. În termen de 3 luni de la promulgarea prezentei legi, consiliul județean al fiecărui județ, convocat în sesiune extraordinară, va desemna numărul necesar de consilieri, care împreună cu inspectorii comunali respectivi și inginerul județului sau un conductor delegat de dânsul, numiți în comisie, se vor transporta în fiecare comună și vor face pe plase un tablou, după un formular anumit, de toate pământurile sau bunurile date comunelor din plasă, adică: pământurile date bisericilor, școlilor, cele date pentru local de primărie și pentru piața comunei, conform legii rurale; locurile sătenilor morți fără moștenitori, părăsite sau neplătite, rămase de drept comunei, conform art. 8 din legea rurală; toate locurile și clădirile din cuprinsul vetrei satului, care după art. 20 din legea rurală, au rămas proprietatea comunei, precum biserici, cimitire, case comunale, școli, case și îngrădituri menite și făcute de comune pentru preoții bisericilor, piețe, ulițe și locurile ocupate de pătulele (coșarele) de rezervă și ale stabilimentelor comunale; pământurile ce au revenit comunelor conform art. 69 al legii din 14 aprilie 1884, conform legii din 12 aprilie 1881 și art. 11, 13, 14, 35 și 51 din legea vânzării moșiilor Statului de la 7 aprilie 1889, cu modificările introduse în 1892, 1896 și 1899 și orice alte pământuri sau bunuri ce au revenit comunelor prin acte de donațiune, cumpărare, schimb etc.

Prin acest tablou se va arăta dacă aceste pământuri sau bunuri se stăpânesc de comună sau au fost cotoprite de locuitori; ce uz s-a făcut cu dânsese de noul posesor; data actelor ce ar invoca și durata posesiunii, precum și îmbunătățirile ce s-au putut face pe dânsese.

Se va înscrie în acest tablou și venitul curat socotit în lei, pe fiecare pământ, pe pogon, a putut produce în timpul duratei posesiunii și orice alte observații se vor crede necesare.

Tablourile tuturor plaselor din județ vor fi înaintate consiliului județean, care le va controla și le va da forma definitivă în termen de o lună cel mult de la convocarea sa în acest scop.

Art. 236. Tabloul general al fiecărui județ se va înainta de către prefect tribunalului local în termen de cinci zile de la aprobarea sa.

Art. 237. Președintele tribunalului va cita, după ordinea înscrierii în tablou, prin administrația locală, pe comună și pe locuitorul uzurpator, în termen scurt, încunostoindu-l să prezinte toate actele ce vor avea.

Dacă pământurile aparțin școlilor sau bisericilor, administrațiile respective vor fi citate și reprezentate prin avocatul Statului.

Toată procedura va fi sumară, afacerea considerându-se urgentă. Actele de procedură vor fi gratuite.

Procurorul va lua concluziuni.

Art. 238. Dacă la ziua înfățișării una din părți va lipsi, deși va fi primit citația, se va face o a doua citare, când tribunalul va judeca în lipsa uneia sau ambelor părți, fără drept de opoziție.

Art. 239. Hotărârile tribunalului vor fi supuse apelului. Recursului nu vor fi supuse decât deciziile date asupra unui litigiu a cărui valoare trece peste 2.000 lei. Executarea hotărârilor se va face prin administrație.

Apelul și recursul se vor judeca de urgență.

Art. 240. În caz când justiția va hotărî restituirea pământurilor sau bunurilor către comună se va rosti și asupra chestiunii dacă este loc la despăgubire.

Când pe pământul hotărît a se restitui se vor fi făcut clădiri, plantații sau alte îmbunătățiri, venitul sau foloasele ce pământul a dat se vor calcula numai asupra venitului curat ce ar fi produs prin exploatarea sa, dacă nu s-ar fi făcut acele clădiri, plantații sau îmbunătățiri; iar posesorul, restituind comunei pământul, va fi liber a și le ridica în un termen ce se va decide de justiție și care nu va fi mai mare de șase luni, afară numai dacă comuna va voi să conserve acele îmbunătățiri, plătind valoarea lor.

Art. 241. În toate cazurile când sunt clădiri, plantații sau îmbunătățiri făcute de posesor pe asemenea pământuri, el va fi în drept să curme orice pretenție de restituire, dând comunei alte pământuri în schimbul celor ce i le luase, de aceeași întindere și calitate sau de aceeași valoare, plătind despăgubirea ce se va hotărî de tribunal pentru durata posesiunii; iar dacă posesorul nu va putea da pământ în schimb, el se va putea libera plătind comunei valoarea pământului cotropit, precum și despăgubirea pentru durata posesiunii, după o expertiză ce se va ordona de justiție.

Art. 242. Jurații din fiecare sat se vor alege în conformitate cu dispozițiile legii judecătorilor de pace.

Ședințele judecătoriei comunale pentru satele de reședință ale comunelor se vor ține la primăria comunei.

Pentru satele, însă, care au cel puțin 100 familii, ședințele judecătoriei se vor ține fie la primăria comunei, fie în satul cel mai apropiat având 100 familii, după cum împrecinatul va introduce acțiunea la primărie sau la delegatul sătesc. În acest caz, la judecată va lua parte și juratul satului din care face parte reclamantul, dacă acel sat după lege este obligat să aleagă un jurat, sau juratul ales conform alin II, al art. 3 din legea judecătorilor de pace, când acel sat are o populație mai mică de 50 familii.

Art. 243. Delegatul sătesc care prezidează ședințele judecătoriei comunale va primi reclamațiile prigonitorilor părți și va îndeplini toate funcțiile date de lege primarilor și notarilor în ceea ce privește numai punerea în stare de judecată și judecata pricinilor, potrivit cu cele prescrise la titlul II și III din legea judecătorilor de pace.

Art. 244. Notarii care se vor afla în funcție la punerea în aplicare a acestei legi vor continua a funcționa ca secretari.

Retribuția lor se va fixa de consiliile comunale.

În viitor numirile și înlocuirile se vor face conform legii de față.

Art. 245. Prin derogare de la prezenta lege, actualele consilii comunale vor funcționa până la expirarea mandatului.

În caz de dizolvare a unui consiliu comunal, noul consiliu se va alege în condițiile legii de față.

Alegerile pentru sfatul satului se vor face la termen de trei luni de la punerea în aplicare a prezentei legi.

Art. 246. Legea de față și regulamentele comunale, afară de dispozițiile titlului VII privitoare la înființarea inspectorilor comunali, se vor aplica și la comunele din Dobrogea, menținându-se art. 47, 48, 51, 53 și 55 din legea organizării Dobrogei; iar alegerea sfaturilor sătești se va face în condițiile art. 48 din aceea lege.

Dispozițiile art. 60 din legea asupra organizării judecătorești în Dobrogea sunt menținute.

Art. 247. Întocmirea actuală a comunelor rurale cu satele și cătunele lor se menține, după cum se arată în tabloul Nr. 1, alăturat la prezenta lege.

Art. 248. Toate termenele din această lege se socotesc pe zile libere.

Art. 249. Actualii subprefecți și revizorii comunali se mențin ca inspectori comunali și se vor numi din nou prin decret regal.

Numirile și înlocuirile în viitor se vor face în condițiile legii de față.

Subprefecturile din Dobrogea se mențin în actuala lor organizare și cu atribuțiile ce se conferă subprefecților și ajutoarelor lor prin legile în vigoare.

Art. 250. Pentru exercițiul 1904-1905 plata retribuției inspectorilor comunali se va face prin deschiderea unui credit extraordinar asupra bugetului general al Statului.

Art. 251. Dispozițiile contrare legii de față sunt și rămân abrogate.

Această lege, cu tablourile la dânsa anexate, s-a votat de Adunarea deputaților în ședința de la 13 aprilie anul 1904 și s-a adoptat cu majoritate de șase zeci și opt voturi contra a două spre zece.

Președinte, M. Pherekzde
(L.S.A.D.)

Secretar, St.C.Ioan

Această lege, cu tablourile la dânsa anexate, s-a votat de Senat în ședința de la 18 aprilie anul 1904 și s-a adoptat cu majoritate de patru zeci și cinci voturi contra a trei.

Președinte, P.S.Aurelian
(L.S.S.)

Secretar, G.Constantinescu Râmnicéanu

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul Statului și puublicată prin *Monitorul Oficial*.

Dat la București la 26 aprilie 1904.
(L.S.St.)

CAROL

Ministrul de Interne
V.Lascar

Ministrul de Justiție
Al. Gianni

LEGE PENTRU STATUTUL FUNCȚIONARILOR PUBLICI, 1923

PARTEA I

Dispozițiuni aplicabile tuturor funcționarilor publici

CAPITOLUL I

Dispozițiuni generale

Art. 1. Sunt funcționari publici cetățeni români, fără deosebire de sex, cari îndeplinesc un serviciu public permanent (civil și eclesiastic) la Stat, județ, comună sau la instituțiunile al căror buget este supus aprobării Parlamentului, guvernului sau consiliilor județene și comunale.

În această calitate se vor bucura de drepturile și se vor supune obligațiunilor specificate prin prezentul Statut.

Art. 2. Nu intră în prevederile prezentei legi:

a) Funcțiunile politice și cele electiv.

Funcționarii de carieră care, prin delegațiuni vremelnice, vor fi însărcinați a îndeplini vreuna din funcțiunile politice, la ridicarea delegațiunii sau însărcinării își reiau de drept funcțiunea anterioară cu toate drepturile de vechime;

b) Mitropoliții și episcopii;

c) Funcționarii Corpurilor legiuitoare a căror organizare este stabilită de regulamentul interior al fiecărui Corp legiuitor în parte, care constituie Statutul lor;

d) Specialiștii străini cărora li se încredințează, vremelnic sau prin contract, o funcțiune publică;

e) Lucrătorii, precum și personalul angajat pentru un timp determinat sau pentru anume lucrare.

În ceea ce privește personalul de serviciu permanent, un regulament va stabili normele de admisibilitate, drepturile și îndatoririle lor.

Art. 3. Nici o funcțiune nu poate fi creată sau desființată decât prin legea de organizare sau printr-o lege specială.

Art. 4. Funcționarii: civili și eclesiastici, ale căror organizații sunt stabilite prin legi speciale, își păstrează pozițiunea lor ce rezultă din acele legi, întrucât ele nu contrazic dispozițiunile din prima parte a prezentului Statut.

CAPITOLUL II

Condiții generale de admisibilitate în funcțiuni

Art. 5. Funcționarii publici, fără deosebire de sex, trebuie să fie cetățeni români majori, de 21 ani împliniți, să fie apti pentru serviciu din punct de vedere al sănătății și să nu fi suferit vreo condamnare infamantă. Bărbații trebuie să fi satisfăcut legea recrutării și să se bucure de toate drepturile civile și politice.

Art. 6. Funcționarii publici, la intrarea în funcțiune, sunt obligați a depune jurământul de credință Regelui și legilor țării.

CAPITOLUL III

Stabilitate

Art. 7. Funcționarii publici definitivi, de orice categorie, afară de acei care prin Constituție sau prin legi speciale sunt declarați inamovibili, se vor bucura de stabilitate.

Ei nu vor putea fi transferați, pedepsiți și înlocuiți decât în anumite condițiuni prevăzute în legile de organizare ale corpurilor din care fac parte.

Pentru funcționarii administrativi, în genere, aceste condițiuni sunt arătate în partea a doua a Statutului de față.

CAPITOLUL IV

Îndatoriri și răspunderi

Art. 8. Funcționarii publici care îndeplinesc serviciu de birou sunt obligați a lucra efectiv cel puțin 7 ore pe zi după orarul ce se va fixa prin regulament.

Funcționarii din corpurile constituite și de specialitate vor avea orarul fixat prin legile și regulamentele lor de organizare.

Art. 9. Sărbătorile legale pentru serviciile publice sunt următoarele:

Sf. Vasile, Botezul Domnului, Sf. Ioan, Unirea Principatelor și a tuturor românilor, Întâmpinarea Domnului, Buna – Vestire, 5 zile de Paști, Sf. Gheorghe, Înălțarea Domnului, Sf. Treime, 10 Mai, Sf. Constantin și Elena, Sf. Petru și Pavel, Adormirea și Nașterea Maicei Domnului, Înălțarea Sf. Cruci, Sf. Dumitru, Sf. Mihail și Gavril, Sf. Nicolae, 4 zile de Crăciun și zilele de Duminică.

Art. 10. Funcționarii sunt datori să locuiască în localitatea unde au reședința funcțiunii lor.

Art. 11. Funcționarii sunt obligați ca prin actele vieții lor publice sau private să nu compromită funcțiunea sau corpul din care fac parte.

Art. 12. Sub sancțiune disciplinară, funcționarul care demisionează nu poate părăsi serviciul înainte de a i se primi demisia și de a preda serviciul. Asupra demisiei se va statua în cel mult 15 zile.

Art. 13. Când funcționarul săvârșește un fapt prin depășirea limitelor mandatului său sau a sferei atribuțiilor sale legale, sau prin abuz de putere și acest fapt lezează pe particulari, atunci Statul, județul sau comuna legalmente răspunzătoare, vor putea chema în garanție pe funcționarul, autorul faptului pentru a fi făcut bănește răspunzător.

Funcționarul în contul căruia s-a făcut o reclamație nefundată sau temerară, va avea dreptul a cere în justiție daune interese.

CAPITOLUL V

Incompatibilități

Art. 14. Funcționarii publici nu pot ocupa în același timp două funcțiuni. Fac excepție aceia care sunt anume îngăduiți prin legea cumulului.

Nu pot face comerț;

Nu pot lua întreprinderi de lucrări;

Nu pot face arendășie;

Nu pot fi în serviciul altor administrațiuni sau instituțiuni particulare fără autorizarea șefului autorității, dată pe baza avizului conform al comisiei pentru propuneri de numiri și înaintări.

Nu pot gira afacerile persoanelor private dacă sunt în legătură cu funcțiunea ce îndeplinesc.

Nu pot participa:

La direcția, administrația sau controlul vreunei societăți financiare, industriale sau comerciale, decât cu autorizarea șefului superior al autorității, dat pe baza avizului conform al comisiunilor pentru propuneri de numiri și înaintări sau al consiliilor similare și numai dacă n-are nici o legătură cu serviciul ce conduce.

În cazurile unde prin legile de organizare sunt prevăzute interdicții absolute, pentru anume categorii de funcțiuni, se mențin.

Acel ce se va abate de la aceste dispozițiuni va fi trimis înaintea comisiei disciplinare sau a consiliilor similare.

Art. 15. În afară de excepțiile prevăzute în legea electorală, nici un funcționar nu poate fi ales deputat sau senator.

CAPITOLUL VI

Salarii, indemnizații, pensii și concedii

Art. 16. Funcționarii au dreptul la salarii corespunzător gradului sau funcțiunii ce ocupă. Pe lângă salarii mai au dreptul la o indemnitate de chirie variind după starea civilă și localitatea unde își au reședința.

Deosebit, funcționarii cu copii, mai primesc un adaos, ca ajutor de familie.

Toți funcționarii căsătoriți sau nu, care locuiesc într-un local public, chiar dacă acel local e de drept pus la dispoziție numai unui dintr-înșii, nu primesc indemnitate de chirie.

Dacă ambii soți sunt funcționari, primesc fiecare indemnitate de chirie ca și cum ar fi necăsătoriți. În caz dacă au copii, atât sporul aferent de chirie, cât și ajutorul de familie se acordă numai unuia din soți.

Excepțional, până la intrarea în normal, se mai acordă funcționarilor un adaos pentru scumpetea traiului, proporțional cu salariul la care le dă dreptul funcțiunea, după localități și în raport cu scumpetea lucrurilor de primă necesitate.

Art. 17. Funcționarii care ocupă două sau mai multe funcțiuni n-au dreptul la alocații de chirie și la celelalte accesorii decât pentru o singură funcțiune. Pentru celelalte primesc numai salariul de bază fără accesorii.

Art. 18. Diurne se vor da funcționarilor care se deplasează de la reședință, iar cheltuieli de reprezentare aceluia care, prin natura funcțiunii lor, sunt obligați la cheltuieli extraordinare.

Diurnele vor fi proporționale cu salariile și egale pentru toți funcționarii care aparțin aceluiași grade.

Aceste diurne se fixează anual printr-un jurnal al consiliului de miniștri.

În calculul diurnelor nu se va ține socoteală de cheltuieli de transport care se vor socoti deosebit.

Art. 19. Funcționarii detașați din corpurile tehnice și de specialitate, când îndeplinesc o funcțiune administrativă, au dreptul a opta fie pentru salariul gradului ce au în specialitatea lor, fie pentru acela al funcțiunii ce ocupă.

Art. 20. Fiecare funcționar are dreptul la o lună concediu în timpul unui an.

Concedii mai mari se pot acorda numai în caz de boală bine constatată.

Când însă un asemenea concediu va trece de 3 luni, se va reduce salariul la jumătate, iar când se va prelunghi peste un an, va fi lăsat în disponibilitate, rămânând ca după însănătoșire, dacă e vacanță, să poată fi reprimis în serviciu.

Art. 21. Pentru timpul servit cu rețineri, funcționarul are dreptul la o pensie proporțională cu timpul și salariul.

Art. 22. Funcționarii, care prin legile lor organice n-au fixată altă limită de vârstă, sunt puși de drept și obligatoriu în retragere din oficiu când împlinesc vârsta de 60 de ani, având dreptul la pensie din aceeași zi, dacă întrunesc condițiunile prevăzute în legea generală de pensii.

În cazul când la 60 ani împliniți, funcționarul nu are termenul de pensie, i se acordă o prelungire de un an cu avizul comisiei.

Art. 23. Funcționarul care devine incapabil sau impropriu serviciului va fi pus din oficiu în retragere după avizul conform al comisiei de disciplină, dat pe baza raportului comisiei medicale prevăzută în legea generală de pensii.

CAPITOLUL VII

Asociațiile de funcționari

Art. 24. Funcționarii publici, de orice categorie, se pot asocia între ei pentru scopuri culturale, economice sau slujirea intereselor profesionale.

Art. 25. Asociațiile diferitelor servicii publice se pot uni mai multe între ele, sau chiar toate la un loc, păstrând însă caracterul profesional, cultural și economic.

Aceste asociații pot obține personalitatea juridică prin lege, dată în urma avizului consiliului superior administrativ.

Art. 26. Asociațiile de funcționari nu vor putea discuta și nici lua rezoluții cu caracter politic. Ele însă pot să discute orice chestiune care este în legătură cu profesiunea lor.

Art. 27. Fondurile asociațiilor se vor constitui din cotizațiile membrilor, veniturile din serbări, donații, legate etc.

Art. 28. Asociația care se va abate de la dispozițiile articolelor precedente, va putea fi dizolvată printr-un jurnal al consiliului de miniștri dacă nu are personalitate juridică și prin decret regal dacă are personalitate juridică. În ambele cazuri se va lua avizul conform al consiliului superior administrativ.

Art. 29. Asociațiile de funcționari vor fi compuse din funcționari în activitate și din aceia care, fiind membri, au devenit pensionari.

Art. 30. Părăsirea serviciului de către funcționari, fie parțială, fie generală, după o înțelegere prealabilă, demisiunile colective sau individuale la aceeași epocă sau la epoci apropiate, constituind o deserțiune de la datorie, care periclitează interesele generale publice, se vor pedepsi cu destituirea.

Art. 31. Contra celor care vor fi dovediți că au uneltit și pus la cale greva, ori părăsirea serviciului, prin modul prevăzut la art. 30 sau care prin atitudinea lor caută a împiedica mersul regulat al serviciului, pe lângă pedeapsa destituirii, se va deschide acțiune publică și vinovații vor fi condamnați la închisoare de la 3 luni până la 2 ani și la amenzi dela 1.000 – 10.000 lei.

Art. 32. Dacă părăsirea serviciului este consecința unei decizii luată de o asociație de funcționari, asociația va fi dizolvată, uneltitorii urmăriți și pedepsiți conform art. precedent, iar fondurile asociației confiscate în folosul asociațiilor de binefacere din localitate.

PARTEA II

Dispozițiuni speciale

CAPITOLUL I

Art. 33. Dispozițiunile ce urmează se aplică tuturor funcționarilor publici, afară de magistrați, membrii corpului diplomatic și consular, didactic, eclesiastic și de membrii tuturor corpurilor tehnice și de specialitate, în privința cărora se mențin dispozițiile relative din legile lor organice, precum și de funcționarii Corpurilor legiuitoare, a căror organizare este stabilită de regulamentul interior al fiecărui Corp legiuitor în parte care constituie Statutul lor.

Art. 34. Administrațiile publice se împart în administrații centrale cu serviciile lor exterioare și administrațiile locale județene și comunale.

În administrațiunile centrale, funcțiunile după grad se succed astfel: director general, subdirector general, director, subdirector, șef de serviciu, șef de birou, subșef de birou, impiegat și impiegat stagiar.

Funcțiunile vor fi împărțite în clase conform legilor speciale de organizare.

Funcțiunile de inspector general, de inspector și de subinspector se vor clasa și echivala prin legile de organizări.

Denumirea funcțiunilor administrative din serviciile exterioare și administrațiunile locale va fi determinată prin legile de organizare ale fiecărei autorități, adoptându-se denumirile și echivalându-se, pe cât posibil, cu cele fixate pentru administrațiunile centrale.

Art. 35. Însărcinările cu caracter special, precum: bibliotecar, registrator, arhivar etc. se vor îndeplini, prin delegațiuni date de șeful superior al autorității respective, de către unul din funcționari până la gradul de șef de serviciu inclusiv.

CAPITOLUL II

Condiții de admisibilitate

Art. 36. Pe lângă condițiile generale de admisibilitate prevăzute la art. 5, pentru a ocupa o funcțiune superioară aceleia de subșef de birou, titularii trebuie să aibă o diplomă universitară sau a unei școli superioare echivalente, pentru celelalte funcțiuni, cel puțin liceul sau o școală echivalentă.

În serviciile exterioare și la administrațiunile locale în lipsă de candidați cu titluri universitare se pot admite, pentru funcțiile superioare celei de subșef de birou sau echivalente și absolvenții liceului, iar pentru funcțiunile inferioare, cu absolvența cursului secundar inferior, sau titluri echivalente până la subșef de birou.

Lipsa candidaților titrați se va constata printr-un proces verbal încheiat de autoritatea respectivă după 15 zile de la publicare vacanței.

CAPITOLUL III

Despre numiri și înaintări

Art. 37. Nimeni nu poate fi numit într-o funcție publică decât în baza unui examen de capacitate.

Funcționarii astfel numiți se consideră ca stagiar timp de un an. După acest termen, acei care vor fi găsiți destoinici de către comisiunea de propuneri de numiri și înaintări vor fi declarați definitiv.

Comisiunea se va pronunța pe baza notelor șefilor ierarhici ai funcționarului.

Funcționarului care nu va fi găsit apt pentru definitivat, se va acorda dreptul da a mai face încă un stagiu. Dacă nici după trecerea acestui timp el nu va fi găsit apt pentru a fi declarat definitiv, va putea fi îndepărtat din funcțiune.

Numirile stagiilor, precum și a funcționarilor definitiv, se vor face în ordinea clasificărilor și pe măsura vacanțelor.

Art. 38. În interes de serviciu bine motivat și numai cu avizul conform al comisiei pentru propuneri de numiri și înaintări, se pot numi de-a dreptul în funcțiuni vacante, până la gradul de subdirector inclusiv sau funcțiuni echivalente, specialiștii recunoscuți și care îndeplinesc celelalte condițiuni legale.

Asupra acestor numiri, după trecerea de un an, comisia pentru propuneri de numiri și înaintări se pronunță din nou dacă e locul a le acorda definitivatul, numai pe baza recomandărilor șefilor ierarhici.

Art. 39. Toate numirile și înaintările se vor face numai cu avizul conform al comisiilor speciale ce se înființează.

În administrațiile publice ale Statului aceste comisii se vor forma pe minister, iar pentru direcțiile speciale dependente de minister, pe direcțiune și se vor compune din totalitatea directorilor generali sau directorilor conducători de servicii, sub președinția secretarului general.

Aceste comisii au competența asupra întregului personal administrativ, interior sau exterior, ce depinde de acel departament sau direcțiune.

Art. 40. Comisiile pentru propuneri de numiri și înaintări tuturor funcționarilor județeni ai comunelor urbane nereședință și comunelor rurale se vor compune din 3 membri și anume:

1. Directorul prefecturii;
2. Secretarul consiliului județean;
3. Un delegat desemnat din sânul ei de delegația permanentă și care va prezida de drept comisia.

Pentru comunele urbane reședințe se compune din:

1. Secretarul primăriei;
2. Un șef de serviciu, cel mai vechi și mai înalt în grad;
3. Un delegat al consiliului comunal desemnat de consiliu și care va prezida de drept comisia.

Secretarii consiliilor județene și consiliilor comunale se numesc de consiliile respective.

Art. 41. Înaintarea de la o clasă la alta se poate obține după un stagiu de minimum un an, iar înaintările în grade după minimum 2 ani.

Art. 42. Înaintările se fac la vechime și la alegere în așa fel ca proporția celor făcuți la vechime să nu fie mai mică de jumătate până la funcția de șef de birou inclusiv sau funcțiuni echivalente; iar înaintările în funcțiuni mai mari se fac numai la alegere.

Art. 43. În administrațiile centrale, propunerile de înaintări se fac de către director, iar pentru serviciile exterioare de către șeful serviciului respectiv.

Pentru funcționarii administrațiilor județene și comunale și acelor cu caracter local, propunerile se vor face de șefii de servicii.

Pentru directorii generali sau directori, conducători de servicii, înaintarea se face de șeful departamentului respectiv, cu avizul comisiei pentru propuneri de numiri și înaintări.

Art. 44. Propunerile trebuie să fie motivate și însoțite de foile de calificare.

Aceste propuneri trebuie să ajungă neapărat la comisiile de înaintări cel mai târziu până la 1 iunie al fiecărui an.

Art. 45. Comisiile, întemeindu-se pe foile de calificare, pe orice investigațiuni va găsi de cuviință să facă și având în vedere propunerile, întocmesc tablourile de înaintări în fiecare an pentru toți funcționarii din serviciile exterioare și pentru cei până la gradul de subdirector inclusiv din serviciile centrale.

Art. 46. Tablourile de înaintări sunt publice. Ele vor fi publicate în buletinele administrațiilor publice unde există și în Monitorul Oficial.

Aceste tablouri sunt valabile numai pentru anul care urmează. Cei rămași neînaintați în cursul acelui an, pentru a figura în tablourile viitoare, trebuie să fie din nou propuși și admiși.

Art. 47. Înaintările se fac în ordinea înscrierii în tablouri.

Cu toate acestea, la înaintări în servicii speciale, autoritatea în drept poate să se abată de la această normă când bunul mers și interesul serviciului îl cere, însă numai cu avizul conform al comisiei pentru propuneri de numiri și înaintări.

Art. 48. Numirile și înaintările până la gradul de subdirector exclusiv, sau funcțiuni echivalente, se vor face prin decizii ministeriale; în funcțiile superioare acestora, prin decrete regale.

CAPITOLUL IV

Transferări

Art. 49. Funcționarii pot fi transferați după cerere, de la un serviciu la altul, sau chiar în altă autoritate, însă cu încuviințarea șefului superior al autorității ce părăsește și al acelei în care intră.

Art. 50. Transferările de la un serviciu la altul în aceeași administrație, precum și transferările de la un județ la altul, în serviciile exterioare, sunt obligatorii dacă sunt făcute în interes de serviciu, în funcțiuni echivalente și cu avizul conform al comisiei pentru propuneri de numiri și înaintări. Funcționarii transferați în interes de serviciu au dreptul la transport gratuit pentru ei, familie și bagaje.

Detășările se vor face îndeplinind aceleași formalități ca și transferările.

CAPITOLUL V

Disciplina

Art. 51. Pedepsele disciplinare sunt:

1. Muștrarea verbală sau scrisă;
2. Muștrarea cu pierderea salariului pe cel mult 15 zile;
3. Ștergerea de pe tabloul de înaintare;
4. Mutarea pe cale disciplinară;
5. Excluderea din serviciu pe timp de maximum 6 luni cu pierderea salariului;
6. Punerea în disponibilitate;
7. Destituirea.

Timpul cât rămâne funcționarul exclus sau în disponibilitate nu contează la vechime.

Art. 52. Pedepsele de la nr. 1 și 2 se pot aplica de șeful superior al autorității de care depinde funcționarul.

Pedeapsa de la nr. 2, dacă a fost aplicată de două ori în cursul unui an, pentru a treia oară se va pronunța de comisia de disciplină.

Celelalte pedepse se dau numai cu avizul conform al comisiei de disciplină.

Funcționarului căruia i s-a aplicat vreuna din măsurile disciplinare prevăzute la alin. 1, 2 și 3, i se va șterge de drept pedeapsa din foaia calificativă dacă a funcționat 5 ani fără să mai suferit altă pedeapsă.

Art. 53. Trimiterea în judecata consiliului de disciplină se hotărăște de ministru sau de șeful de autoritate, pe baza cercetării făcută de șeful ierarhic sau de un delegat al autorității, cu care ocazie va fi ascultat și învinuitul.

Funcționarul învinuit are dreptul să ia cunoștință de cuprinsul dosarului.

El se va apăra singur verbal sau printr-un memoriu scris, sau printr-un coleg ales de dânsul din aceeași administrație.

Art. 54. Funcționarul trimis în judecată va fi înștiințat în scris cu cel puțin 15 zile libere de termenul procesului.

Art. 55. Judecata se va face în ședință secretă.

Deciziunile comisiei se dau motivate.

Deciziunile acestei comisii sunt definitive și executorii.

Art. 56. Funcționarul pedepsit cu disponibilitatea nu poate fi reprimat decât după doi ani de la data lăsării în disponibilitate și în clasa cea mai de jos a funcțiunii ce a avut, iar cei destituiți nu vor mai putea ocupa niciodată vreo funcție publică.

Art. 57. În cazul când interesul serviciului sau al cercetărilor o cere, funcționarul învinuit poate fi suspendat înainte de se pronunța comisia de disciplină, cu condiția ca în termen de 30 zile de la suspendare să fie trimis înaintea comisiei, care este obligată să-l judece în cel mult două luni.

Această suspendare nu atrage după sine pierderea salariului, nici a vechimii.

Art. 58. Suspendarea din serviciu este obligatorie când în contra unui funcționar în serviciu s-a deschis acțiune publică pe baza ordonanței judecătorului de instrucție pentru una din crimele sau delictelor: fals, furt, înșelăciune, atentate în contra bunelor moravuri (cazuri prevăzute de art. 262, 263, 264 și 267 din codul penal), mituire, delapidare de bani publici, perceperea de taxe ilegale, rupere de sigiliu, sustragere, ascundere sau desființare de acte aflate în arhive sau în depozite publice și instigare la grevă.

Când funcționarul este achitat, cazul va fi adus înaintea comisiei de disciplină, care se va pronunța dacă funcționarul poate sau nu fi reprimat în serviciu, iar când a fost condamnat definitiv, suspendarea provizorie se transformă de drept în destituire.

CAPITOLUL VI

Comisiile de disciplină

Art. 59. Comisiunile de disciplină în administrația centrală vor fi compuse din:

- a) Un consilier al Curții de apel, ales de secțiunile întrunite ale Curții;
- b) Un funcționar cel mai înalt și mai vechi în grad din administrația centrală;
- c) Unul din directori conducători de serviciu tras la sorți în comisiunea pentru propuneri de numiri și înaintări.

Art. 60. Comisiunile disciplinare pentru funcționarii județeni, comunali și ai celorlalte autorități cu caracter local vor fi compuse din:

- a) Primul-președinte sau președintele tribunalului orașului de reședință;
- b) Un șef de serviciu delegat de consiliul județean;
- c) Un șef de serviciu delegat de consiliul comunal al orașului de reședință sau al autorității locale.

Art. 61. Membrii comisiunilor se numesc prin decret regal pe termen de 3 ani.

Tot pe 3 ani se numește și câte un supleant corespunzător fiecărui din membrii din comisiune.

CAPITOLUL VII

Dispozițiuni diverse și tranzitorii

Art. 62. Funcționarii aflați în serviciu la punerea în aplicare a acestui Statut și care se găseau în funcțiune la 1916, chiar dacă nu au titlurile de studii cerute, pot înainta până la gradul de director inclusiv.

Art. 63. În timp de 5 ani de la punerea în aplicare a prezentei legi, se pot numi funcționari stagiați, în caz de necesitate și minori de la 18 ani în sus; aceștia însă nu vor putea deveni definitiv înaintea de a fi majori, iar pentru bărbați înainte de a fi satisfăcut legea recrutării.

Art. 64. Funcționarii care, la punerea în aplicare a acestei legi, au o vechime de cel puțin 5 ani consecutivi, precum și acei care au fost primiți în funcțiuni stabile, pe baza unui examen de admitere, sunt considerați stabili.

Asupra tuturor celorlalți care îndeplinesc condițiile de admitere și au o vechime mai mică de 5 ani și mai mare de un an va aprecia comisia pentru propuneri de numiri și înaintări dacă sunt necesari și urmează să fie declarați definitiv.

Art. 65. Funcționarii demisionați pot fi reprimiți în funcțiunile pe care le-au avut sau altele echivalente, în aceeași administrație, cu avizul conform al comisiei pentru propuneri de numiri și înaintări, dacă n-au trecut 5 ani de la ieșirea lor din serviciu.

Art. 66. Autoritățile publice, cu ocazia punerii în concordanță a legilor de organizare cu prezentul Statut, sunt datoare să fixeze numărul și felul funcționarilor ce trebuie să intre în compunerea fiecărui serviciu, astfel ca o direcție generală să cuprindă mai multe direcții, o direcție mai multe servicii, potrivit nevoilor și importanței ce au.

Funcțiunile ce se vor găsi inutile vor fi suprimate, iar funcționarii respectivi vor fi numiți în funcțiuni echivalente sau și inferioare, păstrându-și salariul ce primeau la desființarea funcțiunii lor.

Funcționarii cu o vechime mai mică de 5 ani, care vor fi lăsați în disponibilitate, vor primi retribuțiunea pe 2 luni.

Dacă prin noua organizare se aduce modificări în compunerea cadrelor, funcționarul a cărui funcțiune se coboară își va păstra salariul ce-l avea.

Art. 67. În viitor, când vor lua ființă noi servicii publice, dictate de interesele generale ale Statului, județelor și comunelor, gradele și clasele diferitelor funcțiuni se vor fixa numai după ce s-a luat avizul consiliului superior legislativ.

Art. 68. În termen de 6 luni de la promulgarea acestui Statut se va întocmi regulamentul de aplicare.

Art. 69. Pentru ca legile de organizare și tabelele de personal să păstreze armonia și unitatea necesară, se va lua asupra lor, în prealabil, avizul consiliului superior legislativ și nu se pot prezenta Corpurilor legiuitoare decât însoțite de acest aviz.

Art. 70. Se abrogă orice legi, regulamente și dispoziții de orice natură din întreg teritoriul României, contrare prezentului Statut, la punerea sa în aplicare.

Art. 71. Legea se va pune în aplicare la 1 Ianuarie 1924. Măsurile pregătitoare se vor putea lua de la data promulgării acestei legi.

Această lege s-a votat de Senat în ședința de la 30 Mai anul 1923 și s-a adoptat cu majoritate de șaptezeci și nouă voturi, contra unu.

Vice-președinte, Grigore D. Vasiliu Secretar, I. Moldoveanu

Această lege s-a votat în Adunarea deputaților în ședința de la 8 Iunie anul 1923 și s-a adoptat cu majoritate de una sută paisprezece voturi, contra patru.

Vice-președinte, Pompiliu Pisso Secretar, Petre P. Gârboviceanu

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul statului și publicată în *Monitorul Oficial*.

Dat la Sinaia, la 15 Iunie 1923.

FERDINAND

Ministrul Justiției,
Ioan T. Florescu

MINISTERUL JUSTIȚIEI

FERDINAND I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României,

La toți de față și viitori, sănătate:

Corpurile legiuitoare au votat și adoptat, iar Noi sancționăm ce urmează:

LEGE PENTRU UNIFICAREA ADMINISTRATIVĂ

TITLUL I

Împărțirea teritoriului regatului. Autorități administrative și electiv locale. Autorități de control

Art. 1. Teritoriul României se împarte, din punct de vedere administrativ, în județe și județele în comune.

Art. 2. Comunele sunt rurale și urbane.

Art. 3. Comuna rurală este alcătuită din unul sau mai multe sate. Reședința comunală va fi într-unul din sate.

Comunele rurale, care nu dispun de mijloace, se pot asocia pentru a-și susține serviciile de care au nevoie și a-și plăti în comun personalul administrativ, tehnic, sanitar, etc.

Art. 4. Comunele urbane sunt centre de populație declarate astfel prin lege.

Ele sunt: urbane reședințe de județ și urbane nereședințe.

Comunele urbane reședințe de județ, sunt acele comune urbane, în care se află prefectura județului.

Comunele urbane nereședințe de județ, care prin numărul locuitorilor și prin importanța lor economică sau culturală au o mai mare înrăurire asupra dezvoltării generale a Statului, se vor declara prin lege municipii, luându-se în prealabil avizul consiliului administrativ superior.

Art. 5. Pentru înlesnirea controlului, supravegherea aplicării legilor și buna îndrumare a administrației, județele se împart în circumscripții numite plăși, cuprinzând mai multe comune, iar comunele urbane, în circumscripții numite sectoare.

Sectoarele și plășile nu sunt persoane juridice.

Art. 6. Nici o comună nu se poate constitui și nici o modificare teritorială a județelor, comunelor sau plășilor sau schimbare de reședință a acestora nu se poate face decât în conformitate cu dispozițiunile prevăzute în prezenta lege.

Art. 7. Fiecare locuitor al țării, fără osebite de sex și naționalitate, trebuie să aparțină unei comune și să participe la sarcinile ei.

Cetățenii români se pot strămuta dintr-o comună în alta fără nici o învoire prealabilă.

Ei sunt însă datori să facă cunoscut autorităților comunale atât strămutarea cât și așezarea lor.

Orice teritoriu din cuprinsul țării trebuie să aparțină unei comune.

Comuna își exercită autoritatea sa asupra tuturor locuitorilor și a întregului teritoriu din cuprinsul ei.

Art. 8. Străinii nu se vor putea stabili într-o comună înainte de a îndeplini anume formalități prevăzute în legea specială.

Locuința vremelnică sau de scurtă durată într-o comună nu este supusă decât măsurilor de ordine și siguranță.

Art. 9. Comuna și județul sunt persoane juridice.

Ele au deplină capacitate pentru tot ce privește inițiativa și administrarea intereselor locale, exercită aceste atribuțiuni în limitele legilor și suportă sarcinile aferente.

Nici o cheltuială obligatorie nu se poate pune în sarcina comunelor și a județelor fără a li se crea și mijloace pentru acoperirea ei.

Art. 10. Comuna și județul își administrează interesele lor locale prin consilii compuse din consilieri aleși, de drept și consilieri femei cooptate obligatoriu în comunele reședințe de județ, facultativ în celelalte comune urbane.

Aceste consilii sunt datoare să execute și măsurile de interes general ordonate de autoritatea centrală în limitele competenței sale legale.

O lege specială, având la bază principiile legii de față, va stabili organizarea și funcționarea administrațiilor în comunele mai mari de 300.000 locuitori.

Art. 11. Primarul este capul administrației comunale. El execută toate hotărârile consiliului și ale delegației permanente comunale și împreună cu acesta supraveghează mersul administrației comunale.

Prefectul este capul administrației județene.

În această calitate, execută toate hotărârile consiliului și ale delegației permanente județene și împreună cu aceasta controlează administrația județeană, precum și aceea a comunelor din județ, afară de municipii.

Art. 12. Deciziile consiliilor comunale și județene nu pot fi suspendate sau anulate, decât în cazurile, cu formele și garanțiile stabilite în prezenta lege.

Art. 13. Ministerul de interne îndrumă, coordonează și controlează activitatea comunelor și județelor, punând-o în armonie cu interesele generale ale Statului. El este ajutat de un consiliu administrativ superior.

O lege specială va determina alcătuirea, atribuțiunile și modul de funcționare al acestui consiliu.

Art. 14. Prefectul este reprezentantul puterii centrale în întreg județul.

El își exercită atribuțiunile sale fie direct, fie prin subprefect, pretori, polițai și notari.

Prefecții, subprefecții, pretorii, polițai și notarii sunt datori să dea concursul lor și pentru executarea hotărârilor consiliilor comunale și județene, precum și ale delegațiilor permanente.

Art. 15. Ministrul de interne poate însărcina cu controlul și inspectarea administrațiilor locale, precum și a activității celorlalți reprezentanți ai săi, pe membrii consiliului administrativ superior și pe inspectorii generali administrativi.

Art. 16. Toate comunele unui județ stau în legătură directă din punct de vedere administrativ cu autoritățile județene, afară de municipii, care stau în legătură directă cu Ministerul de Interne.

Județul de asemenea stă în legătură directă cu Ministerul de Interne din punct de vedere administrativ.

TITLUL II

COMUNA

CAPITOLUL I

Compunerea consiliului comunal

Art. 17. Consiliul comunal se compune din:

a) Trei cincimi consilieri aleși de către toți alegătorii comunali, cu vot universal, egal, direct, secret, obligatoriu prin scrutin pe listă și reprezentarea minorității;

b) Până la două cincimi consilieri de drept;

c) Consilieri femei cooptate în număr de cel mult:

Șapte în comunele urbane cu o populație mai mare de 250.000 locuitori;

Cinci în comunele urbane cu o populație mai mare de 100.000 locuitori;

Trei în comunele urbane cu o populație mai mare de 50.000 locuitori;

Două în celelalte comune urbane.

Art. 18. Numărul consilierilor aleși se stabilește în proporție cu populația, fără deosebire de sex, vârstă sau naționalitate. Acest număr este de:

36 în comunele cu o populație mai mare de 250.000 locuitori;

30 în comunele cu o populație mai mare de 100.000 locuitori;

24 în comunele cu o populație mai mare de 50.000 locuitori;

18 în comunele cu o populație mai mare de 25.000 locuitori;

15 în comunele cu o populație mai mare de 10.000 locuitori;

12 în celelalte comune urbane, oricare ar fi numărul locuitorilor;

9 în comunele rurale.

Odată cu consilierii se aleg și un număr de supleanți egal cu o treime din numărul consilierilor aleși, chemați să completeze vacanțele legale ivite în consiliu, conform cu art. 192.

Art. 19. Sunt consilieri de drept:

Doi până la șapte consilieri județeni din cei aleși, numai în consiliile comunelor urbane de reședință;

Reprezentanții cei mai vechi titulari ai învățământului de Stat primar, profesional, secundar;

Un reprezentant al cultului cel mai numeros din localitate. El va fi cel mai mare în grad sau, în cazul când mai mulți ar avea grade egale, cel mai în vârstă;

Reprezentanții cei mai înalți în grad ai Ministerelor Sănătății Publice și Ocrotirilor Sociale, Agriculturii și Domeniilor (serviciul zootehnic) și Lucrărilor publice.;

Câte un reprezentant al Camerelor de agricultură, de industrie și comerț și ai muncii, în comunele reședințe de județ, iar în celelalte comune, numai cu deciziunea ministrului de interne, pe baza avizului consiliului administrativ superior.

Consilierii de drept se vor desemna în ordinea stabilită mai sus.

Desemnarea consilierilor de drept se va face îndată după publicarea convocării corpului electoral respectiv.

Art. 20. Toți consilierii trebuie să locuiască în comuna respectivă, afară de cei desemnați din consiliul județean, care pot domicilia și în cuprinsul județului.

Art. 21. Consilierii județeni care urmează să facă parte din consiliile comunelor urbane reședințe de județ, ca consilieri de drept, vor fi desemnați de consiliul județean.

Reprezentanții Camerelor de agricultură, comerț, industrie și muncă vor fi desemnați de comitetele de direcție ale Camerelor respective.

Art. 22. Stabilirea numărului consilierilor de drept pentru fiecare categorie în ordinea hotărâtă în art. 19 și verificarea condițiilor care trebuie să le îndeplinească acești consilieri, se va face pentru comunele reședințe de județe, de consiliul administrativ superior. Pentru celelalte comune aceste formalități se îndeplinesc de delegațiunea permanentă județeană.

În lipsa delegațiunii permanente județene desemnarea se va face de comisia interimară județeană. În orice caz numărul membrilor aleși va întrece numărul consilierilor de drept împreună cu cei cooptați.

Art. 23. În cazul când consiliul județean ori Camerele agricole, de industrie, comerț și muncă nu și vor fi desemnat, în termen de 15 zile de la convocarea corpului electoral, pe consilierii de drept, destinați a face parte din consiliile comunale, această operațiune se va îndeplini de ministrul de interne pentru consiliul județean și de ministrii respectivi pentru Camerele agricole, de industrie, comerț și muncă.

Art. 24. Consilierii femei vor fi cooptați de către consilierii aleși și de drept, convocați în acest scop de primar îndată după intrarea sa în funcțiune.

Pot fi cooptate femeile care îndeplinesc aceleași condițiuni ca și consilierii aleși.

Contestațiunile cu privire la aceste cooptări vor fi făcute la Ministrul de Interne pentru municipii și la prefect pentru celelalte comune; aceștia se vor pronunța conform art. 200 din această lege.

Art. 25. Numărul consilierilor comunali aleși nu se poate modifica decât din 10 în 10 ani, prin votul consiliului respectiv, aprobat de ministrul de interne, pe baza avizului consiliului administrativ superior pentru municipii și de prefect, cu avizul delegațiunii permanente județene, pentru celelalte comune și numai acolo unde statistica populațiunii va reclama o modificare potrivit normelor stabilite prin articolul 18.

Art. 26. Șefii diferitelor servicii comunale vor fi în mod obligatoriu chemați și ascultați la ședințele consiliului în toate chestiunile de competență lor.

În comunele rurale vor fi chemați și ascultați de consiliu în aceleași condițiuni reprezentanții locali ai cultului, ai învățământului primar, profesional, precum și ai serviciului sanitar, veterinar, ai serviciului tehnic agricol și ai cooperăției din localitate.

Părerile lor vor fi trecute în procesul-verbal al ședinței.

CAPITOLUL II

Constituirea consiliului comunal, alegerea primarului și a delegațiunii permanente comunale

Art. 27. Dacă nu au fost contestații asupra alegerilor sau dacă ele s-au găsit neîntemeiate, consilierii aleși și de drept ai municipiilor se convoacă îndată de ministrul de interne, iar în celelalte comune de către prefect pentru a se pronunța asupra cazurilor de incapacitate, nedemnitate și incompatibilitate, a depune jurământul, a proceda la alegerea primarului în comunele urbane și rurale, a delegațiunii permanente și la desemnarea consilierilor candidați de primar în municipii.

Convocarea va arăta scopul pentru care este chemat consiliul.

Până la intrarea în funcțiune a primarului, consiliul se prezidează de cel mai în vârstă dintre membrii săi.

Jurământul consilierilor se va presta în ședință publică, în localul primăriei respective, în prezența prefectului pentru comunele reședințe de județ, iar pentru celelalte comune în prezența delegatului prefectului.

Jurământul va avea cuprinderea următoare:

„Jur credință Regelui, supunere Constituțiunii și legilor țării mele, jur să apăr și să sprijinesc interesele ecomunei”.

Dacă în termen de 10 zile de la respingerea contestațiilor asupra alegerilor, sau de la expirarea termenului înălăuntrul căruia puteau să se facă contestații, consiliul comunal nu a fost convocat, el se întrunește de drept, și prestarea jurământului se va putea face și în fața prezidentului de vârstă al consiliului.

Consiliile comunale urbane, ținând seamă de cunoștințele membrilor care le compun, se pot împărți, pentru o mai bună administrare a intereselor locale, în comisiuni pe specialități.

Art. 28. În contra încheierilor consiliului privitoare la cazurile din art. 27, privitoare la incapacitate, nedemnitate și incompatibilitate, orice alegător are dreptul de apel la ministru de interne pentru municipii și la prefect pentru celelalte comune.

Termenul de apel este de 10 zile de la pronunțarea deciziei consiliului.

Ministrul, cu avizul consiliului administrativ superior, prefectul, cu avizul delegațiunii județene permanente, sunt datori a se pronunța asupra apelurilor primite în cel mult 10 zile de la înregistrarea lor.

Aceste autorități sunt obligate să sesizeze consiliile comunale, care sunt obligate a se pronunța asupra tuturor cazurilor de incapacitate, nedemnitate sau incompatibilitate de care ar avea cunoștință, în tot cursul duratei mandatului consilierilor și chiar din oficiu.

Art. 29. Pentru a proceda la alegerea primarului, a delegațiunii permanente și la desemnarea consilierilor candidați de primar la municipii, trebuie să fie prezenți majoritatea absolută a membrilor care compun consiliul.

Art. 30. Membrii delegațiunii permanente vor fi aleși pe cât posibil din diferite ramuri de specialitate.

Consilierii de drept, funcționari publici, cei desemnați de consiliul județean, nu vor putea fi aleși în delegațiunea permanentă.

Delegația permanentă comunală se compune în afară de primar din :

9 membri și 3 supleanți în comunele mai mari de 250.000 locuitori;

7 membri și 3 supleanți în comunele mai mari de 100.000 locuitori;

5 membri și 3 supleanți în comunele mai mari de 50.000 locuitori;

4 membri și 3 supleanți în comunele mai mari de 25.000 locuitori;

3 membri și 2 supleanți în celelalte comune urbane;

2 membri și 1 supleant în comunele rurale;

Alegerea delegației permanente se face pe un termen de 4 ani prin scrutin secret și cu majoritatea absolută de voturi.

Dacă la prima votare nu se obține această majoritate, alegerea se repetă în aceeași ședință și se declară aleși acei care vor obține cel mai mare număr de voturi. Dacă este paritate, sorțul decide alegerea.

În caz de demisiune sau descompletare, alegerea se va face în același mod.

Art. 31. Primarul va fi ales de consilii în toate comunele, afară de municipii.

Alegerea se va face cu vot secret și cu majoritatea absolută a voturilor exprimate.

Dacă la prima votare nu se obține această majoritate, alegerea se repetă în aceeași ședință și se declară ales acela care va obține cel mai mare număr de voturi.

În municipii consiliul comunal va alege din sânul său candidații de primar dintre consilierii aleși și cei de drept, afară de cei trimiși de consiliul județean; fiecare consilier având dreptul a vota un singur candidat.

Numele celor trei candidați care vor fi obținut cel mai mare număr de voturi se va comunica de îndată ministrului de interne, care va confirma ca primar pe unul din candidați.

Dacă primarul este consilier de drept, funcționar public, și dacă el acceptă această demnitate, nu-și mai poate îndeplini funcțiunea ce avea în timpul primariatului, dar își păstrează dreptul de a fi reintegrat.

Anii serviți ca primar se socotesc serviți în funcțiunea ce avea, ținându-i-se în seamă la înaintare și la pensiuine. El are dreptul să opteze între salariul său de primar și acela al funcțiunii ce avea.

Primar nu poate fi ministrul unui cult.

Primarii sau președinții comisiilor interimare din municipii sunt eligibili în Corpurile legiuitoare.

Art. 32. Rezultatul votului asupra alegerilor prevăzute în articolele 30 și 31 pentru reședințele de județe se aduce la cunoștința ministrului de interne, și acela privitor la celelalte comune la cunoștința prefectului.

Art. 33. Ministrul de interne și prefectul, fiecare în competența sa, au dreptul nu numai sezizați de contestații, dar chiar din oficiu, să examineze dacă alegerea primarului, a delegației permanente și a candidaților de primar la municipii s-a făcut conform legii.

Aceste autorități vor avea să cerceteze dacă consiliile au fost convocate în regulă, dacă membrii au fost încunoștiințați că sunt chemați pentru aceste alegeri, dacă a fost de față majoritatea cerută de lege, dacă votarea a fost făcută prin scrutin secret și dacă cei aleși au întrunit numărul legal de voturi.

În caz contrariu, ministrul cu avizul consiliului administrativ superior și prefectul cu avizul delegațiunii permanente județene, vor anula alegerile.

Ministrul de interne și prefectul sunt datori să se pronunțe în termen de cel mult 10 zile de la data de când li s-a făcut cunoscut alegerea.

Art. 34. Consiliul comunal fixează în fiecare an, la votarea bugetului, retribuițiunea primarului și a membrilor delegației permanente, după mijloacele de care dispune comuna.

Primarii și membrii delegațiunii permanente nu vor ocupa în același timp nici o altă funcțiune publică.

CAPITOLUL III

Funcționarea consiliului comunal

Art. 35. Consiliul comunal se întrunește în mod obligatoriu cel puțin odată pe trimestru.

Consiliul se poate convoca ori de câte ori interesele comunei ar cere-o, sau când ministrul de interne ori prefectul ar socoti necesar.

Art. 36. Convocările consiliului comunal se fac de primarul comunei sau de acela care îl înlocuiește, prin invitațiuni scrise, trimise la domiciliu, cu cel puțin trei zile libere înainte de întrunire, afișându-se convocarea și la ușa casei comunale.

Art. 37. Convocare va cuprinde chestiunile de care are a se ocupa consiliul.

Convocarea cuprinzând ordinea de zi va fi comunicată în timp util, în comunele rurale notarului și pretorului respectiv, iar în celelalte comune și prefectului. Aceștia au dreptul să asiste la ședințele consiliului comunal.

Prefectul poate cere să fie ascultat în ședințele consiliului municipiilor ori de câte ori crede, că prin măsurile ce se proiectează a se lua s-ar aduce o atingere ordinii în Stat sau intereselor generale.

Prefectul nu are vot deliberativ.

Nici o chestiune nu poate fi adusă în discuțiunea consiliului dacă nu e cuprinsă în ordinea zilei, afară numai dacă a fost declarată urgentă.

Urgența se declară cu două treimi a membrilor prezenți, cu motivare anume în procesul-verbal al ședinței, din care să rezulte invederat că întârzierea ar păgubi comuna sau un interes general al Statului.

Chestiunile cuprinse în art. 211 nu pot fi declarate urgente.

Art. 38. Propunerile privitoare la interesele comunei pot fi făcute consiliului comunal de primar, de către delegațiunea permanentă comunală, de oricare din consilierii comunali.

Art. 39. Consiliul nu poate delibera decât fiind față majoritatea absolută a membrilor care-l compun, afară numai dacă legea cere prezența unui mai mare număr de consilieri.

Nu se vor considera ca prezenți consilierii care nu ar putea lua parte la deliberațiune, fiind recuzabili în temeiul vreunei cauze legale.

Art. 40. Consiliul comunal este obligat a ține ședințele sale în localul primăriei.

Orice întrunire afară de timpul pentru care a fost convocat, într-alt loc, și contrar modului stabilit de lege, este nelegală.

Ministrul de interne sau delegatul său, prefectii și pretorii vor lua măsuri ca asemenea adunări să se risipească îndată, putând seziza în același timp parchetul, care, de va găsi că este cazul, va da în judecată pe vinovați, dacă au deliberat în chestiuni care ar putea primejdui ordinea și siguranța Statului.

Consilierii găsiți astfel vinovați, pot fi pedepsiți cu închisoare de la o lună până la doi ani, declarați excluși din consiliu și neeligibili în consiliile comunale și județene și în Corpurile legiuitoare timp de 4 ani, socotit din ziua condamnării.

În contra sentinței tribunalului cei interesați au dreptul de apel în termenele și la instanțele prevăzute de procedura penală.

Actele făcute sau hotărârile luate într-o asemenea adunare sunt nule și neexistente.

Art. 41. Hotărârile consiliului se iau cu majoritate absolută a membrilor prezenți, afară numai dacă legea nu cere o majoritate mai mare.

În caz de paritate, propunerea asupra căreia se debate, se socotește respinsă.

Art. 42. Ședințele consiliului se deschid și se prezidează de către primar sau înlocuitorul său.

Art. 43. Toți membrii consiliului comunal își dau votul pe față, afară numai dacă sunt persoane în chestiune, când votul este secret.

Președintele votează cel din urmă.

Art. 44. Ședințele consiliului comunal sunt publice.

Cu toate acestea, după cererea unei treimi a membrilor prezenți, a primarului sau înlocuitorului său, consiliul decide cu majoritate de două treimi și fără debateri dacă urmează să fie declarată ședință secretă.

Ședințele în care se discută chestiuni prevăzute la cap. III, IV și X de sub titlul IV nu pot fi niciodată secrete.

Art. 45. Primarul are singur poliția adunării.

Când în sala ședințelor unul sau mai mulți asistenți vor da semne publice de aprobare sau desaprobar, sau vor face zgomot în orice mod, primarul le va atrage atenția să păstreze liniștea și cuviința. Dacă dezordinea va continua, va putea ordona scoaterea afară din sală a turburătorilor și chiar arestarea și trimiterea lor în judecata judecătorului de ocol, pe baza procesului-verbal ce se va încheia, pentru a li se aplica pedeapsa de la 3 până la 15 zile închisoare.

Când ținerea ședințelor va fi turburată de vreunul din membrii consiliului, atunci consiliul comunal, cu majoritate absolută a celor prezenți, va putea pronunța excluderea temporară a aceluși consilier, fără ca această excludere să poată fi mai lungă decât durata acelei sesiuni.

Poliția în comunele urbane și jandarmii în comunele rurale sunt datorii a executa ordinele primarului sau înlocuitorului său.

Art. 46. Pentru fiecare ședință se va încheia o dare de seamă amănunțită, care se va semna de către primar și secretar. Un rezumat al acestei dări de seamă se va afișa în termen de 10 zile la ușa casei comunale.

Art. 47. Toate deliberările consiliului se vor înscrie, în ordinea datei lor, într-un registru, parafat de primar și ținut de secretar.

Art. 48. Fiecare ședință a consiliului începe prin citirea sumarului ședinței precedente, care se supune votului și aprobării consilierilor.

Ei au dreptul să facă observațiuni asupra modului cum s-au trecut părerile lor în procesul-verbal de ședință și să ceară a se face rectificări.

Art. 49. Consiliul comunal poate decide să fie chemate în ședință și ascultate orice alte persoane de specialitate de ale căror lămuriri ar avea nevoie.

CAPITOLUL IV

Atribuțiunile consiliului comunal

Art. 50. Consiliile comunale au inițiativa și decid în toate chestiunile de interes local, în conformitate cu legea de față și cu legile speciale. Ele sunt datoare a se rosti asupra tuturor chestiunilor ce li s-ar deferi și prin alte legi și a executa și dispozițiunile luate de autoritățile centrale în interes general, în limita competenței lor legale.

În toate acestea Statul păstrează directivele generale conform legilor și controlul.

Art. 51. Sunt de interes local îndeosebi:

- a) chestiunile privitoare la învățământul primar și elementar profesional;
- b) Chestiunile privitoare la cult;
- c) Chestiunile privitoare la sănătatea publică, și anume: clădirea, întreținerea și supravegherea din punct de vedere administrativ a spitalelor comunale, dispensariilor, infirmeriilor, și azilurilor de săraci, infirmi, copii găsiți, orfani etc., precum și numirea personalului administrativ și a celui sanitar necesar acestor instituțiuni și altor servicii sanitare ale comunei afară de medicii de orice categorie;
- d) Chestiunile privitoare la creșterea vitelor și medicină veterinară, și anume: clădirea, întreținerea și supravegherea din punct de vedere administrativ a diferitelor stabilimente și instituțiuni locale, precum și numirea personalului administrativ și a celui veterinar necesar acestor servicii, afară de medicii veterinari de orice categorie;
- e) Construirea și întreținerea străzilor, a drumurilor, a podurilor și a tuturor căilor de comunicație de orice natură pe uscat și pe apă, canalizări, rectificări de cursuri de apă, replantarea râpelor, terenurilor fugitive, secarea terenurilor mlăștinoase, înființări de pepiniere și în genere orice lucrare publică de interes local;
- f) Chestiunile privitoare la edilitate:
Construcțiuni de clădiri publice și particulare, deschideri de drumuri, piețe, alimentare cu apă, canal, iluminat, sistematizarea comunei, înlesnirea circulațiunii pe drumuri, strade, piețe, cheiuri și alte mijloace de comunicație;
- g) Măsuri pentru protecțiunea peisajelor, apărarea monumentelor și a obiectelor de artă, înființarea de muzee regionale;
- h) Măsuri privitoare la educația cetățenească, școli de adulți, dezvoltarea și sprijinirea instrucțiunii fizice;
- i) Chestiuni referitoare la îndrumarea și încurajarea agriculturii, comerțului, industriei și meseriilor și în general a întregii economii a comunelor, în așa condițiuni ca să ajute și la propășirea generală a țării, în colaborare cu Camerele de agricultură, industrie, comerț și muncă;
- j) Înlesnirea aprovizionării populațiunii cu articole de primă necesitate, precum și măsuri pentru normalizarea și controlul prețurilor a acestor articole, putând face în acest scop chiar acte de comerț numai pentru a înlătura specula;
- k) Alcătuirea bugetului de venituri și cheltuieli;
- l) Crearea veniturilor de orice natură, așezarea și perceperea taxelor, cotizațiunilor și impozitelor;
- m) Chestiuni privitoare la împrumuturi;
- n) Cercetarea gestiunii mânuitorilor de fonduri comunale, controlul aplicării bugetelor respective, precum și al instituțiunilor de orice rang puse sub supravegherea lor;
- o) Crearea și supravegherea bunului mers al instituțiunilor de binefacere și asistență socială;
- p) Chestiuni privitoare la intentări procese, înstrăinări, schimburi, concesiunări, primiri de daruri, acceptări de legate, transacțiuni, etc.;
- r) Chestiuni privitoare la alipiri, deslipiri de sate și comune, schimbări de reședințe și de nume ale comunelor, transformări ale comunelor rurale în urbane și vice-versa și în genere orice modificări teritoriale ale comunelor sau ale altor împărțiri administrative din cuprinsul lor;
- s) Măsuri privitoare la poliția drumurilor, a stradelor, a spectacolelor, a moravurilor și a poliției comunale;
- t) Întocmirea de regulamente relative la edilitate, la igienă, salubritate, poliția rurală și comunală, la taxe și alte venituri, precum și la organizarea diferitelor servicii comunale;
- u) Cooperarea împreună cu județele, precum și cu Statul la acele lucrări și întreprinderi de interes obșteșc, care pot fi de folos local;

v) Dreptul de a conferi cetățenia de onoare acelor persoane care și-au câștigat merite deosebite prin daruri, legate, îmbunătățiri și servicii de seamă aduse comunei.

Această distincțiune nu se poate acorda decât cu o majoritate de două treimi a membrilor consiliilor respective;

x) Dreptul de a adresa autorităților superioare reclamațiuni sau memorii, relative la îmbunătățiri, transformări sau modificări ce ar socoti să se facă în diferite legi și regulamente în interesul localității, exprimând dorințe și făcând propuneri asupra stării și trebuințelor diferitelor servicii publice, care ar fi în legătură cu interesele locale. Consiliile însă nu pot să facă sau să publice protestațiuni, proclamațiuni sau adrese cu caracter politic.

Consiliile comunale pot corespunde cu toate autoritățile, în chestiuni de interese locale, prin mijlocirea primarului.

Art. 52. Consiliul comunal poate înființa comitete de cetățeni, fără deosebire de sex, care sub conducerea unui consilier comunal să dea concursul administrațiunii locale în chestiunile privitoare la: învățământ, cult, sănătatea publică, ocrotirilor sociale, edilitate și agricultură etc.

CAPITOLUL V

Atribuțiunile delegației permanente comunale

Art. 53. Delegația permanentă înlocuiește consiliul comunal în intervalul dintre sesiuni și decide în locul său, în limitele puterilor conferite de consiliu în orice chestiuni, afară de cele privitoare la: actele de dispoziție patrimonială, buget, înființări de taxe, impozite, cotizațiuni, împrumuturi, aprobări de gestiuni, regulamente, concesionări de servicii și lucrări, modificări teritoriale cuprinse în titlul IV, capitolul X, conferirea cetățeniei de onoare.

Delegațiunea împreună cu primarul supraveghează serviciile comunale, are atribuțiuni proprii și este un organ consultativ al primarului ori de câte ori acesta îi cere părerea.

Art. 54. Atribuțiunile proprii ale delegației permanente sunt:

- a) Întocmește listele electorale atât pentru alegerile politice, cât și cele administrative
- b) Întocmește proiectul de buget;
- c) Supraveghează stabilimentele comunale și orice întreprinderi în care comuna este interesată;
- d) Întocmește proiecte de regulamente și le supune spre aprobare consiliului;
- e) Stabilește prețurile de vânzare ale articolelor de primă necesitate;
- f) Stabilește prețurile camerelor de la hotel și al transporturilor cu vehiculele publice, prețul prestațiunilor de servicii ale comisionarilor, hamalilor de stradă, precum și prețul transporturilor cu carele funebre;
- g) Supraveghează în conformitate cu legile speciale, administrația și întreținerea bisericilor și a tuturor stabilimentelor și instituțiilor de binefacere și utilitate publică din cuprinsul comunei. Inspectează aceste așezăminte, priveghează ca ele să nu se abată de la voința donatorilor și testatorilor, sau de la actele de fundațiuni și propun prin mijlocirea primarului și a administratorilor acestor stabilimente îmbunătățirile și îndreptările, ce ar fi de făcut și înlăturarea abuzurilor ce au descoperit;
- h) Verifică cât de des casa comunei, încheind despre aceasta un proces-verbal, pe care îl supune consiliului;
- i) Îngrijește de aplicarea măsurilor de igienă și salubritate publică, de edilitate și poliție comună.

Art. 55. Încheierile delegație se iau cu majoritate absolută de voturi a membrilor ce o compun.

Prezența primarului sau a înlocuitorului său este indispensabilă pentru ca delegația permanentă să poată delibera valabil.

Art. 56. Primarul împarte membrilor delegațiunii permanente supravegherea diferitelor servicii după specialitatea fiecăruia, și le repartizează diferite chestiuni de competența lor.

Asupra acestor chestiuni membrii vor face cercetări și vor referi în plenul delegațiunii, care singură este în drept a lua deciziuni.

Când primarul constată că din lipsa membrilor delegațiunii permanente aceasta nu poate lucra și interesele comunei suferă – el poate să cheme în locul celor absenți pe supleanți – raportând consiliului la prima sa întrunire.

CAPITOLUL VI

Atribuțiunile primarului

Art. 57. Primarul este capul administrației comunale. El administrează toate interesele comunei sau împreună cu delegația permanentă, sau cu consiliul comunal după prevederile legii.

Semnul distinctiv al primarului este o cingătoare cu culorile naționale, pe care o poartă la toate ceremoniile oficiale și la celebrarea căsătoriilor.

Art. 58. Primarul reprezintă comuna în justiție. El poate face în cazuri urgente orice act de justiție necesar conservării unui drept, rămânând a fi abilitat ulterior de consiliu.

Art. 59. Primarul este șeful poliției comunale.

Art. 60. Primarul convoacă consiliul comunal și prezidează ședințele.

Împreună cu delegațiunea permanentă, întocmește ordinea de zi a chestiunilor ce urmează a fi aduse în dezbaterile consiliului comunal.

Primarul prezidează delegația permanentă, căruia îi propune chestiunile care urmează a fi discutate.

Execută deliberările consiliului și ale delegațiunii și ia toate măsurile necesare pentru apărarea intereselor comunei în executarea deciziunilor date de consiliu și delegație.

Supraveghează respectarea regulamentelor.

Împreună cu delegațiunea permanentă numește, înaintează și licențiază din serviciu funcționarii comunali și hotărăște asupra pedepselor.

Dă autorizațiuni necesare pentru construcțiuni, reparații de edificii, împrejuriri, conform planurilor de aliniere și regulamentelor.

Ordonă prestațiuni în natură prin servicii necesare, urgente și în cazuri de calamitate publică.

Eliberează certificate de notorietate publică și de pauperitate.

Îndeplinește toate actele care nu sunt rezervate în mod special consiliului sau delegației permanente privitoare la administrarea și apărarea intereselor comunei.

Primarul este ofițer al stării civile. El poate să delege această atribuțiune unui membru al delegațiunii permanente comunale și notarului, iar în municipii directorului sau șefului de serviciu respectiv.

Celebrarea căsătoriei se face însă de către primar sau un membru al delegației permanente desemnat de el.

Primarul dispune ordonanțarea plăților și semnează ordonanțele. El poate să delege, pe a sa răspundere personală, această atribuțiune unui membru al delegațiunii permanente comunale.

Primarul inspectează piețele, drumurile, sălile de spectacol, târgurile și orice stabilimente, care din punctul de vedere al siguranței și al sănătății sunt puse sub supravegherea comunei; el poate opri spectacolele pentru a asigura paza liniștei și a moralității publice.

Ordonă măsurile urgente de igienă.

Primarul poate delega parte din atribuțiunile sale unui alt membru al delegațiunii permanente prin deciziune scrisă, care se aduce la cunoștință prin afișare și prin publicitate.

În comunele compuse din mai multe sate, primarul va putea delega, prin deciziune scrisă, parte din atribuțiunile sale unuia din consilierii aleși din satele respective.

Primarul prezidează ținerea licitațiilor.

Art. 61. Primarul, în caz de absență, este înlocuit în funcțiunile sale de un membru al delegațiunii permanente, desemnat de el.

Dacă această desemnare nu s-a făcut, el va fi înlocuit de drept prin cel mai în vârstă dintre membrii delegațiunii permanente.

Art. 62. Primarul este singur în drept a da ordonanțe cu privire la măsurile ce-i sunt date în atribuțiunile sale, ale consiliului sau ale delegației permanente.

Când aceste ordonanțe sunt privitoare la chestiuni sanitare, agricole, veterinare, de lucrări publice sau alte specialități, vor fi date în urma consultării prealabile cu șeful de serviciu respectiv și contrasemnate de acesta.

Ordonanțele vor fi afișate la ușa comunală.

Orice cetățean este în drept a face întâmpinări în contra ordonanțelor, la Ministerul de Interne când sunt date de primarii municipiilor și la prefect când sunt date de primarii celorlalte comune.

Aceste întâmpinări nu suspendă executarea ordonanțelor.

Ministrul de interne și prefectul, fiecare în competența sa, au dreptul la orice epocă să anuleze ordonanțele când sunt contrarii ordinii de Stat, legilor și regulamentelor de administrație publică, sau numai să suprimă din ordonanță asemenea dispozițiuni.

În contra hotărârii prefectului, primarul și orice cetățean care a îndreptat întâmpinare au dreptul să facă apel la Ministerul de Interne în termen de 10 zile de la primirea deciziunii.

Ordonanțele devin executorii numai după ce au fost aduse la cunoștința publică prin afișare, publicare și strigări, când conțin dispozițiuni generale și prin notificări individuale făcute interesaților în celelalte cazuri.

Afișarea și publicarea se constată prin procese-verbale semnate de primar și secretar, iar încunoștințările individuale prin dovezi de primire.

Art. 63. Contravențiunile la ordonanțe se vor judeca și pedepsi conform prescripțiunilor din legi și regulamente.

Sanctiunile prescrise în ordonanțe nu vor întrece pe cele prevăzute pentru călcarea legilor și regulamentelor.

Art. 64. Primarul îndeplinește orice alte atribuțiuni, care îi sunt deferite prin legi și regulamente și reprezintă comuna în toate ceremoniile oficiale.

CAPITOLUL VII

Poliția comunală

Art. 65. Primarul în calitate de șef al poliției comunale poate delega parte sau totalitatea din aceste atribuțiuni membrilor din delegația permanentă comunală.

El exercită atribuțiunile ce decurg din această calitate fie personal, fie prin agenți și ofițeri din poliția administrativă.

Când aceștia nu ar fi suficienți, Ministerul de Interne, la cererea comunelor, va putea desemna pentru însărcinări speciale de poliție comunală și alți agenți și ofițeri care în acest caz vor fi retribuiți din bugetul comunei.

Primarul, în caz de urgență, este obligat a lua măsurile necesitate de împrejurări, când ordinea publică și siguranța Statului ar fi amenințate, raportând organelor în a căror competență și atribuțiuni intră în mod obișnuit aplicarea acestor măsuri.

Art. 66. Măsurile de poliție comunală se ordonă și se aplică de primar conform legilor și regulamentelor.

Ele au de obiect special:

a) Igiena și salubritatea locuințelor și determinarea condițiunilor pentru construcțiunea proprietăților particulare;

b) Înlésnirea și siguranța circulației pe străzi, șosele, cheiuri, piețe și alte locuri publice;

c) Asigurarea mijloacelor de transport în interiorul comunei;

- d) Ferirea orașelor contra incendiilor, inundațiilor, pentru prevenirea și combaterea boalelor epidemice sau contagioase, epizootiilor;
- e) Înlăturarea și remedierea întâmplărilor ce ar putea fi cauzate de alienații furioși și de animalele rău făcătoare;
- f) Distrugerea și stârpirea animalelor vătămătoare;
- g) Modul transportării cadavrelor și menținerea bunei ordini și cuviințe în cimitire, fără osebite de cult și credințe religioase;
- h) Inspectarea hotelurilor și a pensiunilor și luarea măsurilor proprii pentru a asigura igiena și salubritatea lor;
- i) Asigurarea calității și greutateii obiectelor care se vând cu cântarul sau cu măsura;
- j) Privegherea localurilor de băuturi;
- k) Controlul din punct de vedere sanitar al alimentelor și băuturilor;
- l) Supravegherea afișajului;
- m) Măsuri pentru stârpirea cerșetoriei;
- n) Poliția teatrelor și a tuturor spectacolelor de orice natură;
- o) Poliția industrială, siguranța comerțului;
- p) Măsuri de igienă socială.

Art. 67. Primarul este îndatorat a lua măsuri pentru a împiedica uzul ilicit, furtul și pagubele cauzate pe câmp, strângerea recoltelor înainte de a ajunge la maturitate, măsuri pentru folosirea pășunilor comunale conform îndrumărilor date de Ministerul Agriculturii și Domeniilor prin serviciul agricol județean, în fine, orice alte măsuri și dispozițiuni prevăzute în legea poliției rurale actualmente în vigoare sau care s-ar mai hotări pe viitor.

Art. 68. Primarul și membrii delegațiunii permanente, precum și funcționarii tehnici și sanitari competenți, desemnați de primar, sunt în drept să constate contravențiunile la legi, regulamente și ordonanțe. Ei vor trimite pe contravenienți în judecata justiției competente, dacă legile nu vor da chiar în competență lor constatarea faptelor și aplicarea pedepselor.

CAPITOLUL VIII

Edilitatea

Art. 69. Comunele sunt datoare în termen de patru ani de la promulgarea legii să stabilească dacă nu le au deja întocmite, după importanța și mijloacele de care dispun, un plan general de sistematizare, care să aibă în vedere satisfacerea tuturor trebuințelor de ordin edilitar, ca alinierea străzilor; deschideri și înființări de străzi și piețe, alimentare cu apă, canal, iluminat, pavarea, înființări de grădini, parcuri, plantațiuni, mijloacele pentru transportarea populațiunii în comuni, locuințe ieftine, etc.

Ordinea executării lucrărilor edilitare se va prevedea în regulamentul legii.

Planul de sistematizare va fi întocmit în vederea dezvoltării, pe care ar putea să o ia comuna și diferitele sale servicii în viitor.

El va fi alcătuit de serviciul tehnic local, fie prin concurs public între diferiții specialiști din țară.

În comunele rurale și urbane nereședințe planul de sistematizare și comasare se va alcătui în marginile nevoilor locale, după propunerea consiliului comunal respectiv, de o comisie care va aduna datele necesare la localitate.

Comisiunea se compune din șeful serviciului tehnic județean, medicul primar și delegația permanentă a comunei rurale respective.

Comisiunea va fi prezidată în comunele rurale de un membru al delegațiunii permanente județene, iar în comunele urbane nereședințe de primarul comunei.

Planul astfel întocmit va fi aprobat de consiliul comunal și va rămâne definitiv după ce va fi supus cercetării delegației permanente județene, care îl va examina împreună cu șefii serviciilor tehnic și arhitectonic județean.

În comunele suburbane planul de sistematizare va fi întocmit prin îngrijirea serviciului tehnic al comunei urbane respective și supus în urmă aprobării consiliilor comunale urbane.

În capitalele de județ planul rămâne definitiv după cercetarea lui de către consiliul superior administrativ.

Autoritatea de control își va da avizul din punct de vedere tehnic, propunând modificările ce ar crede utile pentru o mai bună realizare.

Art. 70. Planurile pentru alinierea străzilor și piețelor din comunele capitale de județ se vor întocmi de serviciile tehnice locale pe baza planurilor de sistematizare și se vor aproba de consiliile comunale.

Asupra acestor încheieri nu se mai poate reveni decât numai când, din cauza unor împrejurări extraordinare sau de forță majoră, comuna ar suferi schimbări care ar necesita modificarea planului de sistematizare.

În acest caz, modificarea nu se poate face decât cu învoirea consiliului, luată cu o majoritate de două treimi din numărul membrilor în exercițiu și cu avizul consiliului superior administrativ.

Art. 71. Consiliul comunal hotărăște asupra deschiderii și închiderii străzilor și piețelor publice conform planului de sistematizare.

Art. 72. Străzile, pasagiile sau piețele ce se vor deschide fără autorizație în regulă, vor fi închise de către autoritatea comunală.

Art. 73. Nici o construcțiune sau reconstrucțiune de edificii sau altă lucrare în comună nu se va putea face fără autorizația delegațiunii permanente comunale, semnată de primar sau delegatul său și dată pe baza avizului serviciului tehnic respectiv, dacă acest serviciu există la primărie, sau pe baza avizului serviciului care îl va înlocui.

Art. 74. Comuna este în drept să impună celor care construiesc sau repară, anume măsuri și restricțiuni de la exercițiul dreptului proprietarului, în vederea înfrumusețării localității sau în interesul salubrității publice și al siguranței cetățenilor.

Autoritățile comunale sunt datoare să se pronunțe în termen de 10 zile asupra cererilor de autorizație. Trecut acest termen fără să fi obținut rezolvarea cererii, sau când soluțiunea dată nu este în conformitate cu legea și regulamentele comunale, petiționarul are dreptul să se adreseze justiției, pe calea contenciosului administrativ, pentru stabilirea daunelor suferite.

Art. 75. Construcțiunile clădite în afară de aliniere, sau contra dispozițiilor reglementare și fără autorizațiuni, vor fi dărâmate dacă proprietarii lor, în termenul de cel mult trei luni de la somațiunea autorităților comunale, nu s-au conformat dispozițiilor luate și reglementelor.

Art. 76. Nu se vor permite lucrări de consolidare a caselor ce se găsesc clădite în afară de alinierea definitiv stabilită și aprobată conform legilor în vigoare.

Lucrările care s-ar face fără asemenea autorizare vor fi desființate de autoritatea comunală.

Pentru înlesnirea lucrărilor edilitare și a transformărilor pe care buna stare a comunelor, salubritatea, siguranța și înfrumusețarea lor o cer, se pot face și exproprieri pe zone, potrivit legii de expropriere.

Utilitatea publică în acest caz se declară de consiliul comunal respectiv cu aprobarea ministrului de interne, pe baza avizului consiliului administrativ superior.

CAPITOLUL IX

Demiterea, îndepartarea și suspendarea primarului și membrilor delegațiunii permanente comunale

Art. 77. Primarii și membrii delegațiunii municipiilor își prezintă demisia ministrului de interne, ceilalți prefectului județului.

Art. 78. Primarul și membrii delegațiunii permanente pot fi îndepărtați prin deciziune motivată a consiliului comunal, luată cu o majoritate de două treimi din numărul total al consilierilor.

Consiliul nu poate să pronunțe îndepărtarea decât pentru următoarele motive: rea administrație, prin acte vădite de nepricepere, rea credință sau neglijență culpabilă, care compromit interesele comunei, acte în contra ordinii și siguranței Statului și fapte penale.

Consiliul nu va putea să fie sesizat decât prin propunerea în scris motivată a ministrului de interne pentru comunele urbane reședințe și a prefectului pentru celelalte comune, sau a unei treimi cel puțin din numărul consilierilor.

Încheierile consiliilor comunale privitoare la îndepărtarea primarilor și membrilor delegațiunilor comunale vor fi imediat aduse la cunoștința prefectului, când privesc comunele rurale și urbane nereședințe și a ministrului de interne când privesc pe celelalte comune urbane. Aceste încheieri rămân definitive dacă în termen de 10 zile de la comunicarea lor nu au fost infirmate de autoritatea centrală. Cei îndepărtați au și ei dreptul să se plângă în același termen.

Infirmarya nu se poate pronunța decât pe baza avizului delegațiunii județene sau a consiliului superior administrativ, după cum este cazul.

Când primarul sau membrii delegațiunii permanente au săvârșit acte contra ordinii, siguranței și unității Statului sau nu au executat măsurile de interes general, ordonate de autoritatea centrală, ei pot fi îndepărtați chiar dacă consiliul sesizat de cei în drept a găsit că nu este loc pentru această măsură.

În cazul acesta, îndepărtarea se face prin decret regal, dat pe baza raportului motivat al ministrului de interne, cu avizul consiliului superior administrativ..

Art. 79. Primarii și membrii delegațiunii permanente pot fi suspendați de autoritatea superioară de control în cazul când s-ar dovedi, prin anchetă făcută, că s-au făcut vinovați de acte care ating ordinea publică și siguranța Statului. Suspendarea se pronunță de prefect pentru comunele rurale și urbane nereședințe și de ministrul de interne pentru celelalte comune urbane.

În acest caz suspendarea nu va putea trece de o lună, după care încetează de drept dacă în urma cercetărilor făcute cei suspendați nu au fost îndepărtați din funcțiune.

Primarii și membrii delegațiunii permanente vor fi suspendați, dacă sunt trimiși în judecată, în virtutea ordonanței definitive a judecătorului de instrucțiune sau a rechizitorului procurorului, sau când sunt arestați în virtutea unui mandat sau dacă judecătorul de instrucțiune o cere în interesul cercetărilor.

Art. 80. Calitatea de primar și de membru al delegațiunii permanente se pierde pentru aceleași cauze, pentru care se pierde și calitatea de consilier.

Art. 81. Deciziunile de îndepărtare vor specifica și perioada de neeligibilitate primarilor și membrilor delegațiunii permanente.

Art. 82. Deciziunile de suspendare și îndepărtare vor fi motivate și vor arăta dovezile pe care se întemeiază.

Art. 83. Nici o măsură nu se poate lua în contra primarilor sau a membrilor delegațiunii permanente, care ar avea de scop îndepărtarea lor, înainte ca aceștia să fi fost chemați și ascultați de autoritatea competentă.

Ei sunt în drept să-și prezinte apărarea și prin memorii scrise. Dacă refuză să prezinte sau să trimeată memoriile, procedura de îndepărtare își va urma cursul.

Hotărârea care se da va face în mențiune de îndeplinirea acestor formalități.

CAPITOLUL X

Comuna suburbană

Art. 84. Consiliile comunale urbane vor indica comunele rurale care pot fi declarate suburbane. Același drept îl are și prefectul județului, care apreciind interesele generale și locale va putea sesiza în acest scop consiliile comunelor urbane.

Această declarație va urma după o cercetare la localitate, făcută de o comisiune compusă dintr-un membru al delegației permanente, inginerul-șef, medicul primar al comunei urbane, primarul și 2 delegați ai consiliului comunei rurale respective.

Comisiunea va constata situațiunea topografică, numărul locuitorilor comunei, mijloacele de alimentare, starea igienică și edilitară (alimentarea cu apă, iluminatul, canalul, etc.), drumurile de legătură cu comuna urbană, pădurile și cursuri de apă, distanța între comune, ocupațiunea locuitorilor, produsele localității, luând și orice alte informațiuni va crede necesare.

Constatările comisiei se vor consemna într-un proces-verbal, la care se va alătura și o schiță de plan.

Art. 85. Consiliul comunei urbane, întemeiat pe aceste date, hotărăște dacă comuna rurală cercetată urmează a fi declarată sau nu suburbană.

În contra acestei încheieri comunele interesate, precum și prefectul, pot apela în termen de 10 zile la Ministerul de Interne, care se va pronunța înăuntrul termenului de 30 de zile.

Hotărârile consiliului chiar dacă nu au fost apelate, nu pot fi puse în lucrare decât în urma aprobării Ministerului de Interne, care se va pronunța în termenul de mai sus.

Art. 86. Hotărârile aprobate nu mai pot fi atacate pe nici o cale. Ele se comunică comunelor interesate și se publică în *Monitorul Oficial* și în „Monitorul județului”.

Aceste hotărâri sunt obligatorii pentru comunele respective și atrag după ele îndeplinirea tuturor dispozițiilor prevăzute de lege.

În termen de cel mult un an de la darea acestei hotărâri, prin îngrijirea comunelor urbane se vor ridica planuri generale de situație, care vor cuprinde fiecare comună urbană în parte și comunele rurale respective declarate suburbane.

Art. 87. Comuna suburbană își păstrează individualitatea ei, având consiliu comunal și autoritățile comunale proprii.

Art. 88. Primarul sau delegatul primarului din comuna suburbană face parte de drept din consiliul comunei urbane respective.

Când sunt în discuțiune chestiuni care interesează ambele comune, și în special luarea măsurilor de salubritate, edilitate și alimentare, consiliul comunei suburbane este reprezentat la deliberările consiliului comunei urbane pe lângă primar și de delegația permanentă cu vot deliberativ.

Art. 89. Regulamentele de salubritate, de edilitate, de poliție comunală ale comunei suburbane nu vor putea fi puse în executare decât după ce au fost aprobate de consiliul comunei urbane de care este legată.

Măsurile de ordin sanitar luate de comunele urbane vor fi obligatorii pentru comunele suburbane.

Art. 90. Dacă există neînțelegeri între comunele urbane și suburbane asupra măsurilor ce urmează a se lua conform dispozițiilor de mai sus, Ministerul de Interne se pronunță în mod definitiv, în termen de 10 zile de când a fost sesizat.

Administrațiile comunelor respective sunt îndatorate să execute măsurile aprobate sub sancțiunile prevăzute de legi și regulamente.

Art. 91. Pentru aplicarea regulamentului de salubritate, edilitate și poliție municipală, comunele rurale suburbane se pot asocia cu comuna urbană ca să înființeze și întrețină un serviciu comun de execuțiune și control.

Art. 92. Toate clădirile și stabilimentele și tot perimetrul cuprins în raza comunei suburbane vor fi supuse măsurilor de igienă, edilitate și poliție municipală stabilite de comunele urbane și suburbane respective.

CAPITOLUL XI

Serviciile și funcționarii comunali

Art. 93. Fiecare comună va înființa serviciile de care are nevoie și în limita mijloacelor de care dispune.

Comunele vor avea astfel servicii administrative, tehnice, economice, financiare, statistice, sanitare, contencioase și oricare altele ar fi dictate de nevoile locale.

Comunele pot să dea nu numai serviciilor administrative, dar și celor de specialitate, orice dezvoltare ar cere nevoile lor locale, în măsura mijloacelor financiare de care dispun.

Art. 94. Fiecare comună va avea cel puțin un secretar. Secretarul poate fi și casier.

Art. 95. Secretarul comunei este șeful cancelariei. În această calitate el are supravegherea tuturor arhivelor și lucrărilor.

El contrasemnează toate actele și asistă la toate ședințele consiliului comunal, fiind în special însărcinat cu redactarea proceselor-verbale ale ședințelor și cu transcrierea într-un registru special a deliberațiilor delegațiunii permanente comunale și ale consiliului.

Art. 96. Casierii și agenții împlinitori trebuie să depună anumite garanții. Ei funcționează în aceleași condițiuni și cu aceleași răspunderi ca și funcționarii similari ai Statului.

Art. 97. Comunele rurale care nu dispun de mijloace, se pot asocia pentru a plăti în comun personalul necesar, agricol, tehnic, sanitar, veterinar etc.

Asocierea în acest scop nu se poate face decât cu aprobarea prefectului, pe baza avizului delegațiunii județene permanente.

Art. 98. Funcționarii comunali sunt de două categorii: administrativi și de specialitate.

Din prima categorie fac parte: secretarii comunali, directorii sau șefii diferitelor servicii, precum și șefii de birou, impiegații și asimilații acestora.

Din a doua categorie fac parte: personalul învățământului, al contenciosului și personalul inferior sanitar, veterinar, tehnic, economic, financiar și agricol.

Art. 99. Condițiunile de admisibilitate ale funcționarilor de specialitate a căror numire intră în competența autorităților comunale, precum și drepturile lor la înaintare, retribuțiune, măsuri disciplinare și pensionare sunt cele prevăzute în statut și legile speciale.

Numirea acestui personal se face în baza propunerilor șefului de serviciu respectiv.

Condițiunile de admisibilitate ale funcționarilor administrativi comunali și celelalte drepturi ale lor sunt prevăzute în statut și legea de față.

Administrațiile comunale au dreptul să exercite un control imediat și asupra activității funcționarilor de specialitate.

Primarii sau înlocuitorii lor pot oricând să ceară punerea în mișcare a acțiunii disciplinare pentru abaterile săvârșite de acești funcționari, și Ministerele respective sunt datorate a da curs neîntârziat cererii.

Înaintea comisiunilor disciplinare administrațiile comunale vor fi reprezentate prin delegatul ministerului respectiv.

Art. 100. Fiecare comună își va întocmi regulamente, în conformitate cu legea de față, prin care va determina în mod amănunțit organizarea diferitelor servicii, atribuțiunile și retribuțiunea personalului.

TITLUL III

Județul

CAPITOLUL I

Compunerea consiliului județean

Art. 101. Consiliul județean se compune din:

a) Trei cincimi membri aleși de toți alegătorii județeni, cu vot universal, egal, direct, secret, obligatoriu prin scrutin pe listă și reprezentarea minorității;

b) Până la două cincimi membri de drept.

Art. 102. Numărul consilierilor județeni aleși se stabilește în proporțiune cu populațiunea, fărăosebire de sex, vârstă sau naționalitate. În acest calcul nu intră populațiunea orașelor reședințe de județ. Acest număr este de 36 consilieri în județele care au populațiune mai mare de 400.000 locuitori; 30 membri în cele mai mari de 200.000 locuitori; 24 membri în celelalte județe.

Odată cu consilierii se aleg și un număr de supleanți, egal cu o treime din numărul acestora, care vor fi chemați a completa vacanțele legale ivite în sânul consiliului conform dispozițiunilor art. 192.

Numărul consilierilor județeni aleși nu se poate modifica decât din 10 în 10 ani, prin votul consiliului respectiv, aprobat de Ministerul de Interne cu avizul consiliului administrativ superior, și numai unde statistica populațiunii va reclama o modificare potrivit normelor stabilite mai sus.

Art. 103. Sunt consilieri de drept:

Primarul și eventual până la doi consilieri aleși din consiliul comunei urbane de reședință;

Revizorul școlar și reprezentanții cei mai vechi în grad ai învățământului profesional și secundar;

Reprezentanții cei mai înalți în grad ai Ministerelor Sănătății Publice și Ocrotirilor Sociale, Agriculturii și Domeniilor (serviciul zootehnic și Casa pădurilor) și de Lucrări Publice;

Administratorul financiar;

Consilierul agricol;

Protoereul cultului care are cei mai mulți credincioși în cuprinsul județului și cu reședința în capitala județului. Dacă sunt mai mulți protoerei în această situație se va prefera cel mai vechi în funcțiune.

Câte un reprezentant al Camerelor de agricultură, comerț, industrie și muncă;

Șeful serviciului contencios ai Statului din județul respectiv;

Un reprezentant al cooperației, și anume: președintele federalei de producție și în lipsă președintele federalei băncilor populare, care are sediul în capitala județului.

Consilierii de drept se vor desemna în ordinea stabilită mai sus.

Desemnarea lor se va face îndată după publicarea convocării corpului electoral respectiv.

Art. 104. Consilierii comunali care urmează să facă parte din consiliile județene, ca consilieri de drept, vor fi desemnați de consiliul comunei urbane de reședință a județului respectiv.

Reprezentanții Camerelor de agricultură, comerț, industrie și muncă vor fi desemnați de comitetele de direcție ale Camerelor respective.

Art. 105. Stabilirea numărului consilierilor de drept pentru fiecare categorie, desemnarea lor în ordinea hotărâtă prin art. 103 și verificarea condițiunilor, pe care trebuie să le îndeplinească acești consilieri, se va face de către consiliul administrativ superior.

Art. 106. Toți consilierii trebuie să facă parte dintre eligibili sau să-și exercite funcțiunea sau profesiunea în cuprinsul județului respectiv.

Art. 107. În cazul când consiliul comunei urbane de reședință, ori camerele agricole de industrie, comerț și muncă nu-și vor fi desemnat în termen de 15 zile pe consilierii de drept, destinați a face parte din consiliul județean, această operațiune se va îndeplini de ministrul de interne pentru consiliul comunal și de miniștrii respectivi pentru Camerele agricole, de industrie, comerț și muncă.

CAPITOLUL II

Constituirea consiliului județean și comisiunilor județene

Art. 108. Dacă nu au fost contestații asupra alegerilor sau dacă ele s-au găsit neîntemeiate, consiliile județene se convoacă de ministrul de interne pentru a se pronunța asupra cazurilor de incapacitate, nedemnitare și incompatibilitate.

Consilierii noi aleși vor depune în prezența prefectului următorul jurământ:

„Jur credință Regelui și Constituțiunii, jur să aplic cu nepărtinire legile țării și să apăr interesele județului”.

Nici un membru al consiliului nu poate lua parte la deliberări până nu depune jurământul.

Consiliul județean se întrunește de drept, dacă nu a fost convocat în termen de 15 zile de la respingerea contestațiilor făcute împotriva alegerilor sau de la expirarea termenului în care se puteau face contestațiile.

Art. 109. După depunerea jurământului, consiliul, prezidat de cel mai în vârstă dintre membrii săi, își alege prin vot secret biroul pentru patru ani.

Biroul se compune dintr-un președinte, doi vice-președinți, doi secretari și doi chestori. La expirarea termenului de patru ani, până la constituirea noului birou, funcționează vechiul birou.

Art. 110. După constituirea biroului, consiliul, ținând seamă de cunoștințele și specialitatea membrilor care îl compun, va forma cinci comisii, fiecare din cel puțin cinci membri și cel mult opt membri.

Aceste comisii au atribuția de a studia cu amănuntul toate chestiunile care intră în căderile consiliului județean și a referi în scris acestuia printr-un raport, sub forma căruia chestiunea va veni în discuția plenară.

Consiliul județean, odată cu alegerea comisiunilor, desemnează prin votul său, pentru fiecare din ele, câte un raportor și un supleant.

Raportorii și supleanții nu pot fi desemnați dintre membrii consiliului, care ar fi funcționari ai Statului.

Art. 111. Comisiunile se aleg pe termen de patru ani și sunt prezidate de cel mai în vârstă dintre membri.

Mandatul lor expiră la epoca de preînnoirea consiliului. Membrii al căror mandat a expirat se pot realege.

Un consilier județean poate face parte din cel mult două comisii.

Art. 112. Comisiunile sunt următoarele:

a) Comisiunea administrativă, financiară și de control.

Această comisie se ocupă de toate chestiunile de ordin administrativ, de tot ceea ce privește finanțele județului, prezintă consiliului cu observațiile sale proiectul de buget alcătuit de către delegațiunea permanentă județeană, verifică socotelile județului și le prezintă cu raport consiliului;

b) Comisiunea de lucrări publice se ocupă cu studiul chestiunilor privitoare la căile de comunicație pe uscat și pe apă, canalizări, rectificări de cursuri de apă, construcțiuni de orice fel, etc.;

c) Comisiunea economică se ocupă de cercetarea chestiunilor privitoare la agricultură, comerț și industrie cu toate ramurile lor și cu întreaga economie a județului. Ea examinează măsurile ce trebuie luate pentru aprovizionarea populației cu articole de primă necesitate;

d) Comisiunea cultelor și a învățământului studiază toate chestiunile privitoare la cult și învățământul profesional, elementar și primar;

e) Comisiunea sanitară și de asistență socială se ocupă cu toate chestiunile referitoare la sănătatea publică și asistența socială, combaterea epidemiilor și în genere îmbunătățirea și întreținerea instituțiilor sanitare și de asistență socială de orice fel;

Comisiunile pot face consiliului orice fel de propuneri privitoare la chestiunile care intră în competența lor.

Consilierii județeni de specialitate iau parte de drept în comisiunile respective.

Art. 113. Prefectul poate să ia parte la ședințele acestor comisii, iar șefii serviciilor speciale județene, precum și administratorul financiar, sunt datori a lua parte la ședințele comisiei respective și a da explicațiile ce li se va cere. Comisiunile pot să ceară luminile și altor specialiști decât cei care sunt în serviciul județului, pentru rezolvarea chestiunilor de competența lor.

Art. 114. Raportorul, sau în caz de împiedicare, supleantul, studiază în prealabil chestiunile ce urmează a fi dezbătute de comisii și le prezintă cu raport scris.

Art. 115. Comisiunile pot să decidă pentru cercetarea chestiunilor de competența lor anchete la localitate, printr-unul sau mai mulți delegați ai comisiei.

Art. 116. Comisiunile lucrează ori de câte ori este nevoie.

Ele pot fi însă convocate și de către prefectul județului, sau după cererea delegației permanente județeană.

CAPITOLUL III

Atribuțiunile consiliului județean

Art. 117. Consiliile județene au inițiativa și decid în toate chestiunile de interes județean în conformitate cu legea de față și legile speciale.

Prin delegațiunea județeană supraveghează, controlează și îndrumază administrația serviciilor județene, precum și aceea a comunelor din județ, afară de municipii.

Sunt datoare a se rosti asupra chestiunilor ce li se deferă de diferite legi și a executa și dispozițiunile ordonate de autoritatea centrală, în limitele competenței sale legale, în interes general.

Art. 118. Sunt de interes județean în deosebi chestiunile privitoare la:

a) Învățământul primar, profesional și secundar;

b) Sănătate publică și ocrotirea socială și anume: clădirea, întreținerea și supravegherea din punct de vedere administrativ a spitalelor, dispensariilor, infirmeriilor, etc. județene, precum și numirea personalului administrativ și a celui sanitar necesar acestor instituțiuni și stabilimente mai sus pomenite afară de medicii de orice categorie;

c) Construirea și întreținerea căilor de comunicație, lucrări publice, precum și numirea personalului administrativ și tehnic respectiv afară de inginerii de orice categorie;

d) Agricultură și creșterea vitelor și anume: administrarea islazurilor comunale, școli elementare agricole, organizarea serviciului agricol județean în scopul încurajării agriculturii, pomiculturii, sericulturii, viticulturii, precum și numirea personalului administrativ și a celui inferior de specialitatea respectivă;

e) Măsuri pentru sprijinirea comerțului, industriei, meseriilor, învățământului respectiv și pentru protecțiunea monumentelor istorice.

În toate aceste chestiuni consiliile județene vor colabora cu Camerele de agricultură, comerț, industrie și muncă.

În toate acestea, precum și în executarea altor atribuțiuni ce li s-ar da prin legi, consiliul județean va stimula inițiativa comunală și va coordona activitatea lor în scopul cât mai bune folosiri a mijloacelor locale, statul prin departamentele respective păstrând directivele generale, controlul și atribuțiunile ce are pe baza legilor respective.

Județul poate coopera cu comunele pentru lucrări de interes local și cu Statul pentru lucrări de interes general, votează bugetul anual, administrează bunurile județului, stabilește numărul funcționarilor serviciilor județene și le fixează retribuțiunile, hotărăște în limitele legilor așezarea și perceperea diferitelor impozite și taxe, ia măsuri pentru apărarea în justiție a intereselor județului, autorizând pornirea proceselor și stingerea lor, hotărăște asupra actelor de dispoziție, vânzări, schimburi, donațiuni, cumpărări, primiri de legate, etc.

CAPITOLUL IV

Funcționarea consiliului județean

Art. 119. Consiliul județean se întrunește în capitala județului, în localul prefecturii, în sesiune ordinară la 1 Octombrie și la 1 Martie a fiecărui an. El se întrunește de drept la aceste date, chiar dacă n-a fost convocat.

În sesiune extraordinară, consiliul județean se întrunește ori de câte ori reclamă aceasta interesele județului, fie după cererea prefectului sau a ministrului de interne.

Convocarea în sesiune extraordinară se face cu aprobarea ministrului de interne, căruia i se va comunica motivele convocării și programul lucrărilor cu care va avea să se ocupe consiliul.

Art. 120. Convocarea se face pentru toate sesiunile de către președintele consiliului.

În cazul când președintele consiliului nu a făcut convocarea în termen de 10 zile de când prefectul i-a comunicat aprobarea sesiunii extraordinare de către ministrul de interne, această convocare se va face atunci de prefect.

Art. 121. Durata sesiunii ordinare este de 15 zile, dar se poate prelungi în urma hotărârii consiliului, care se va comunica și prefectului.

Durata sesiunii extraordinare nu poate să depășească 10 zile. Ea se poate însă prelungi cu învoirea consiliului, aprobată de ministrul de interne pe măsura nevoilor.

Art. 122. Convocarea în sesiune ordinară și extraordinară trebuie să precedă cu 10 zile cel puțin ziua fixată pentru adunare, afară de cazuri de urgență, care trebuie arătate în actul de convocare. Actul de convocare se va publica în „Monitorul Județului”, atât pentru sesiunea ordinară, cât și pentru cea extraordinară.

Pe lângă această convocare președintele mai adresează consilierilor și încunoștințări speciale la domiciliul fiecăruia.

Convocările, atât cele publicate cât și cele individuale, trebuie să conțină programul lucrărilor și obiectul convocării.

Art. 123. O sesiune a consiliului se poate proroga prin ordonanța ministrului de interne, pe termen de cel mult o lună.

Art. 124. Programul lucrărilor se stabilește de comun acord de către președintele consiliului județean, delegația permanentă, și prefectul județului.

Art. 125. Consiliul județean ține una sau mai multe ședințe pe zi. Ședințele sunt publice. Cu toate acestea, după cererea președintelui, a prefectului sau a unei treimi a membrilor prezenți, ședința poate fi declarată secretă.

Ședințele în care se discută chestiunile prevăzute la cap. III, VI și X de sub titlul IV nu pot fi nici odată secrete.

Art. 126. Ședințele se deschid și se închid de președinte. Ele încep neapărat cu citirea procesului-verbal al ședinței trecute, care se aprobă de consiliu, în cazul când nici un consilier nu are observațiuni de făcut. Procesul-verbal aprobat se semnează de către președinte și de unul din secretari. Fiecare consilier are dreptul a cere să se facă mențiune în procesul-verbal, că el a votat pentru sau contra unei propuneri adoptate sau respinse.

Procesele-verbale ale ședințelor consiliului se păstrează în ordinea în care au fost încheiate și se publică în rezumat în „Monitorul Județului”, cel mult 10 zile de la închiderea sesiunii. Ele se transcriu într-un registru numerotat și parafat de președinte și de secretarul consiliului județean.

Președintele consiliului poate dispune ca încheierile luate în ședințele secrete să fie ținute secret, cât crede că este necesar pentru interesul județului sau Statului.

Art. 127. Nici o chestiune nu poate fi adusă în discuțiunea consiliului, dacă nu e cuprinsă în ordinea zilei, afară numai dacă a fost declarată urgență.

Urgența se declară cu două treimi a membrilor prezenți, cu motivare anume în procesul-verbal al ședinței, din care să rezulte invederat că întârzierea ar păgubi județul sau un interes general al Statului.

Chestiunile cuprinse în art. 211 nu pot fi declarate urgente. Ordinea de zi se hotărăște cu cel puțin o zi înaintea ședinței respective de către birou, în înțelegere cu prefectul. Ordinea de zi se afișează în sală.

Pentru prima zi a sesiunii, ordinea de zi se comunică consilierilor odată cu convocarea.

În afară de consilierii județeni, care au dreptul de a cere cu majoritate intervertirea ordinei de zi, prefectul poate și el înaintea, sau în cursul ședinței, să ceară a se pune în discuțiune chestiunile ce are de comunicat sau de pus în deliberarea consiliului.

Art. 128. Președintele are poliția adunării. El o exercită cu ajutorul chestorilor și a pichetului de gardă, ce trebuie să i se pună la dispoziție de către comandantul garnizoanei.

În acest scop președintele consiliului înștiințează la timp garnizoana. Dacă nu a făcut el această cerere, o poate face prefectul.

În ședințele publice, președintele poate după invitare la ordine adresată publicului, să ordone depărtarea turburătorilor și arestarea lor, comunicând despre aceasta de îndată Ministerului Public, care va hotărî în conformitate cu legea, dacă măsura trebuie menținută.

Când ținerea ședințelor va fi turburată de vreunul din membrii consiliului, atunci consiliul județean, cu majoritate absolută a celor prezenți, va putea pronunța excluderea temporară a acelu consilier, fără ca această excludere să poată fi mai lungă decât durata acelei sesiuni.

Poliția este datoare a executa ordinul președintelui consiliului și a deține persoana ce i s-a trimis la dispoziția autorității judecătorești.

Art. 129. Orice întrunire a consiliului județean, care s-ar constitui și ar delibera afară de timpul pentru care a fost convocat, într-alt loc și contrar modului stabilit de lege, este nelegală.

Ministrul de interne sau prefectul județului va lua măsuri ca asemenea adunări să se risipească îndată, sesizând în același timp parchetul, care, de va găsi că este cazul, va da în judecată pe vinovați dacă au deliberat în chestiuni care ar putea primejdui ordinea și siguranța Statului.

Consilierii găsiți astfel vinovați pot fi pedepsiți cu închisoare de la o lună până la doi ani, declarați excluși din consiliu și neeligibili în consiliile comunale și județene timp de patru ani socotiți din ziua condamnării.

În contra sentinței tribunalului cei interesați au dreptul de apel în termenele și la instanțele prevăzute de procedura penală.

Actele sau hotărârile care s-ar lua într-o asemenea adunare sunt nule de drept și neexistente.

Art. 130. Consiliul județean nu poate delibera dacă nu este de față cel puțin majoritatea absolută a membrilor care compun adunarea și nici o hotărâre nu este valabilă, dacă nu a întrunit majoritatea absolută a voturilor membrilor prezenți, afară numai dacă legea nu a stabilit un quorum sau o majoritate mai mare de voturi.

În caz de paritate propunerea este respinsă, iar în caz de nulitate a votului el se repetă în ședința următoare.

Dacă și la această ședință votul este tot nul, propunerea se socotește respinsă.

Art. 131. Consilierii votează prin apel nominal sau prin ridicare de mâini. Asupra întregii propuneri sau încheieri, ei votează numai prin apel nominal.

În chestiuni de persoane votul este secret.

Art. 132. Membrii consiliului nu pot lua cuvântul decât după ce l-au cerut și li s-a dat de președinte, care este dator a-l acorda în ordinea înscrierii oratorilor.

Președintele cheamă la chestiune pe oratorul care se depărtează de la ea.

Orice personalitate, orice injurie, se socotește ca o violare a ordinii. În acest caz președintele cheamă la ordine pe orator. Chemarea la ordine nu se trece în procesul-verbal al ședinței decât cu aprobarea consiliului.

Art. 133. Mandatul de consilier județean nu este retribuit. Cu toate acestea consilierii vor primi o indemnitate de transport și de întreținere pentru fiecare zi de lucrare sau pentru anume însărcinări speciale, cu care au fost delegați și care îi sustrag de la ocupațiunile lor obișnuite.

Art. 134. La ședințele consiliului va asista întotdeauna, în calitate de reprezentant al guvernului, prefectul județului, sau în caz de împiedicare acestuia, subprefectul.

Art. 135. În toate chestiunile care se dezbat, prefectul județului poate cere cuvântul și da explicațiunile necesare.

El nu ia parte la vot.

Art. 136. La ședințele consiliului județean ia parte întotdeauna și secretarul consiliului, care urmărește și înregistrează mersul dezbaterilor, redactând procesul-verbal al ședinței.

Art. 137. Consiliul județean poate înființa comitete de cetățeni fără deosebire de sex, sub conducerea unui consilier, pentru a da concursul administrațiunii în chestiuni de interes local și mai ales în acelea privitoare la învățământ, cult, sănătate publică, ocrotire socială, căi de comunicație și agricultură.

CAPITOLUL V

Delegațiunea permanentă județeană și atribuțiunile ei

Art. 138. Raportorii celor cinci comisii de specialitate compun delegațiunea județeană. Supleanții lor sunt supleanții membrilor acestei delegațiuni.

Art. 139. Președintele delegațiunii permanente este prefectul. În lipsa acestuia ședințele sale se prezidează de cel mai în vârstă dintre membrii prezenți ai delegațiunii.

Art. 140. Delegația se întrunește la prefectură. Ea va avea de secretar pe secretarul consiliului județean însărcinat cu ținerea lucrărilor. El ia parte la toate ședințele și contrasemnează toate actele delegațiunii.

În caz de împiedicare, secretarul este înlocuit în atribuțiunile sale de către un funcționar administrativ județean, delegat de prefect.

Delegațiunea județeană lucrează în permanență.

Art. 141. Delegațiunea poate lucra în mod valabil cu trei membri. Prezența prefectului sau înlocuitorului său este obligatorie.

Pentru fiecare ședință se încheie un proces-verbal, semnat de toți membri care au luat parte la ea și de secretar.

În cazul când lucrările delegației ar fi împiedicate de lipsa membrilor titulari, se vor chema la ședință supleanții lor, care vor fi retribuiți cu o diurnă stabilită de consiliul județean.

Art. 142. Membrii delegațiunii de comun acord își vor repartiza lucrările după specialitatea fiecăruia.

Art. 143. Delegația permanentă se pronunță asupra oricărei dintre chestiunile de competența consiliului, afară de votarea bugetului, aprobarea socotelilor, a împrumuturilor și a actelor de dispoziție (înstrăinări, tranzacții, etc.), concesiuni de servicii și lucrări, asociații, modificări teritoriale la comune și județ.

Art. 144. Delegațiunea are și atribuțiuni proprii și anume:

- a) Supraveghează administrația serviciilor județene;
- b) Supraveghează, controlează și îndrumază administrația comunelor din județ afară de municipii;
- c) Se pronunță asupra încheierii consiliilor comunale ori de câte ori legea cere aceasta;
- d) Își dă avizul cerut de autoritățile competente;
- e) Hotărăște asupra tuturor contestațiilor sau apelurilor, ce-i sunt date în competență prin legi;
- f) Se pronunță ca instanță de conciliere în conformitate cu dispozițiunile prezentei legi;
- g) Ia măsuri pentru apărarea intereselor județului în justiție, înaintea căreia județul este reprezentat printr-un membru al delegației.

Delegațiunea este datoare a referi consiliului județean în fiecare sesiune despre starea proceselor. În cazuri urgente poate face orice act în justiție pentru conservarea drepturilor în justiție.

Art. 145. Delegațiunea permanentă este și organ consultativ al prefectului, care-i poate cere părerea în orice chestiuni de interes local.

Art. 146. Prefectul sau înlocuitorul său pot ataca cu apel încheierile delegațiunii județene când acestea sunt luat cu călcarea legii sau a regulamentelor, sau când sunt împotriva interesului general, chiar dacă se găsesc în curs de executare.

Ministrul de interne se pronunță cu avizul consiliului superior administrativ.

Art. 147. Membrii delegațiunii vor fi retribuiți cu un salariu fix din care se va face rețineri pentru pensiune și nu vor putea în același timp ocupa nici o funcțiune publică. Retribuțiunea se hotărăște de consiliu, și se înscrie în fiecare an în bugetul județului.

Art. 148. Membrii delegațiunii permanente județene pot fi suspendați sau îndepărtați din funcțiunile lor de ministrul de interne pentru aceleași motive și cu aceleași forme ca și aceia ai delegațiunilor permanente ale comunelor reședințe de județ. Vacanțele se împlinesc cu membri supleanți; când și aceștia lipsesc, consiliul județean procedează la noi alegeri.

Consiliul județean la prima sa întrunire va fi încunoștințat despre măsurile disciplinare luate în contra membrilor delegațiunii permanente.

CAPITOLUL VI

Serviciile și funcționarii județeni

Art. 149. Serviciile administrațiunii județene sunt următoarele:

Serviciul administrativ, serviciul financiar și de contabilitate, serviciul statistic, serviciul tehnic al drumurilor și construcțiilor, serviciul sanitar și al ocrotirilor sociale, serviciul veterinar și zootehnic, serviciul învățământului, serviciul culturii, serviciul economic și serviciul contencios.

Județele vor putea da dezvoltarea pe care o impune atribuțiunile fiecărui serviciu în raport și cu mijloacele de care dispun. Ele pot înființa și alte servicii.

Art. 150. Funcționarii județeni sunt de două categorii: administrativi și de specialitate.

Din prima categorie fac parte secretarul consiliului județean, directorii sau șefii diferitelor servicii, precum și șefii de birou, impiegații și asimilații lor.

Din a doua categorie fac parte: personalul învățământului primar și profesional, al contenciosului și personalul inferior sanitar, veterinar, tehnic, financiar, economic și agricol.

Art. 151. Pentru a fi numit secretar al consiliului județean, candidatul trebuie să îndeplinească aceleași condițiuni ca și pretorul. El este asimilat în grad, salariu și în drepturi la înaintare cu pretorul.

Art. 152. Secretarul consiliului județean asistă la ședințele consiliului și delegațiunii permanente, redactează și înregistrează procesele-verbale ale ședințelor, contrasemnează toate actele care emană de la consiliu sau delegațiunea permanentă și are răspunderea bunului mers al serviciului administrativ județean.

Redactarea și îngrijirea apariției regulate a „Monitorului Județean” intră în atribuțiunile funcțiunii secretarului.

În lipsa sa, sau în caz de împiedicare, el este înlocuit în atribuțiunile sale de un șef de birou desemnat de delegațiunea permanentă.

Actualii secretari ai consiliilor județene care se vor găsi stabili la promulgarea legii, sunt confirmați în funcțiunile lor.

Art. 153. Condițiunile de admisibilitate ale funcționarilor de specialitate a căror numire intră în competența autorității județene, precum și drepturile lor la înaintare, retribuțiuni, măsuri disciplinare, și pensionare, sunt cele prevăzute în statut și legile speciale.

Numirea acestui personal se face în baza propunerilor șefilor de servicii respectivi.

Condițiile de admisibilitate ale funcționarilor administrativi județeni și oricare alte drepturi ale lor sunt prevăzute în statut și legea de față.

Art. 154. Administrația județeană are dreptul să exercite un control imediat și asupra activității funcționarilor de specialitate.

Prefectul poate oricând să ceară punerea în mișcare a acțiunii disciplinare pentru abaterile săvârșite de acești funcționari și ministerele respective sunt datoare a da curs neîntârziat cererii.

Înainte comisiei disciplinare prefectul va fi reprezentat prin delegatul Ministerului respectiv.

Art. 155. Fiecare consiliu județean își va întocmi regulamente, în conformitate cu legea de față, prin care va determina, în mod amănunțit, organizarea diferitelor servicii, atribuțiunile și retribuțiunea personalului.

TITLUL IV

Dispozițiuni comune

CAPITOLUL I

Alegeri administrative

SECȚIA I

Alegători și eligibili la comună și județ

Art. 156. Sunt alegători la comune și județ toți cetățenii români care, pe lângă celelalte condițiuni pe care trebuie să le îndeplinească alegătorii pentru Adunarea deputaților, au vârsta de 21 de ani și domiciliul real de cel puțin un an în comuna sau județul, unde urmează să-și exercite drepturile lor. Această condițiune nu se cere funcționarilor publici.

Alegătorii domiciliați în capitala județului nu votează la alegerile județene; ei sunt însă eligibili în consiliile județene.

Proprietarii de imobile din stațiunile climaterice și balneare pot să declare la primăriile respective, în cursul lunii Ianuarie a fiecărui an, înainte ca listele electorale să rămână definitive, că înțeleg să exercite dreptul de alegător în acele comune chiar dacă nu au acolo domiciliul lor real.

Sunt de asemenea alegători și eligibili în consiliul județean, chiar dacă nu au domiciliul real în cuprinsul județului, cetățenii români care exercită acolo un comerț, o industrie, o profesiune, sau sunt proprietari de imobile și au făcut în termenul arătat la alineatul 3 declarațiunea voinței lor la primăria comunei din județ unde au intențiunea de a-și exercita dreptul lor de vot.

Art. 157. Listele electorale comunale și județene se formează de delegația permanentă și comunală a fiecărei comune.

Art. 158. Listele electorale vor cuprinde în ordinea alfabetică, după numele de familie, numărul de ordine al alegătorilor, numele de familie sau de botez, vârsta, ocupațiunea, arătarea dacă este alegător la comună sau județ și o rubrică pentru observări.

Listele electorale vor fi afișate la întocmirea lor cel mai târziu până la 1 Februarie, iar modificările ce s-ar face în fiecare an se vor afișa tot până la această dată.

Orice cetățean va putea contesta omisiunile, ștergerile sau înscrierile nelegale, prin cereri adresate judecătorului de ocol; respectiv, în termen de 10 zile de la afișare.

Judecătorul se pronunță în camera de consiliu în termen de 10 zile de la primirea cererilor.

Termenele de judecată se vor afișa la ușa judecătoriei. Hotărîrea judecătorului este definitivă și se va comunica din oficiu și de urgență primăriei respective, care se va conforma.

Listele rămase definitive se vor transcrie de autoritatea comunală într-un registru special, numerotat și parafat de judecătorul de ocol. Copie de pe registru se depune la judecătoria de ocol respectivă.

Registruul va fi ținut la dispoziția oricărui cetățean. Se vor putea publica listele și în broșuri.

Aceste liste astfel întocmite sunt permanente.

Autoritatea comunală va îngriji, ca să se distribuie cărțile alegătorilor cel mai târziu până în trei zile înainte de data alegerii. Cele rămase nedistribuite la acest termen se vor ridica de cei interesați de la primăria respectivă în comunele rurale, iar în celelalte comune de la judecătoria de ocol respectivă, unde se vor depune.

Ștergeri sau înscrieri din nou în listele electorale permanente se vor face după formele arătate mai sus în fiecare an.

Delegațiunea permanentă comunală, și în comunele rurale împreună cu notarul, fac aceste modificări, le afișează la ușa casei comunale, și le comunică îndată în scris, sub luare de dovadă a celor interesați, până la 15 Ianuarie ale fiecărui an.

Aceștia se pot adresa cu cereri judecătorului de ocol.

Procedura se va urma cum se arată mai sus.

Autoritățile comunale sunt datoare să opereze în registru modificările rămase definitive.

Recursul nu suspendă executarea.

Art. 159. Sunt eligibili în consiliile comunale și județene toți cetățenii români care, pe lângă condițiunile de a fi alegători, au vârsta de 25 de ani împliniți și știu ceti și scrie, precum și cei arătați în art. 156, alin. II și III.

Art. 160. Alegătorilor și aleșilor de la comună și județ le sunt aplicabile cazurile de incapacitate, nedemnitate și incompatibilitate prevăzute de legea de față, cât și în legea electorală pentru alegerile Corpurilor legiuitoare.

Art. 161. Nu pot fi aleși consilieri: militarii activi, debitanții de băuturi spirtoase în comunele rurale, monahii, arendașii proprietăților comunei sau județului, antreprenorii direcți sau prin persoane interpușe ai diferitelor lucrări sau furnituri ale comunei sau județului, funcționarii retribuiți de comună, județ, Stat sau stabilimentele publice puse sub controlul lor.

Art. 162. Mandatul de consilier comunal este incompatibil cu acela de consilier județean, în afară de excepțiunile prevăzute în art. 19, alin. 1 și art. 103, alin. 1.

Cel care se găsește în această categorie trebuie să opteze în termen de 3 zile de la validare pentru unul din aceste mandate.

Dacă nu optează, e considerat ca membru al consiliului în care s-a ales în urmă, celălalt loc declarându-se vacant.

Nu pot fi membrii aceluiași consiliu rudele până la al patrulea grad inclusiv.

În cazul când s-ar ivi aceste eventualități, va fi preferat cel mai în vârstă dintre cei aleși.

Art. 163. Mandatul consilierilor odată acceptat este obligatoriu și nu se poate refuza decât pentru: vârsta de 60 de ani împliniți, boală care îi pune în imposibilitate a-și exercita mandatul, schimbarea domiciliului și orânduirea într-un serviciu public incompatibil cu mandatul de consilier.

Consilierii care după două convocări nu se prezintă să presteze jurământul sau care prezentându-se refuză să-l presteze, precum și cei care după depunerea jurământului lipsesc, fără motive legitime, cinci ședințe consecutive sau o treime din numărul total al ședințelor în cursul unui an se pedepsesc cu amendă de la 100 până la 1000 lei în comunele rurale și urbane nereședințe, de la 1000-10.000 în comunele urbane reședințe și județe. Câtimea amendei se decide de consiliu și se încasează, prin legea de urmărire, în folosul casei comunale sau județene.

Dacă consiliul nu ia măsuri să constate aceste abateri, prefectul, din oficiu pentru comune afară de municipii, și ministrul de interne pentru municipii și județe, sunt în drept să cerceteze faptele și să aplice sancțiunile de mai sus.

Aceste autorități nu pot lua însă nici o măsură decât după ce consilierii au fost înștiințați pentru a se apăra, fie verbal, fie prin memorii scrise.

Dacă prin neprezentarea consilierilor sau refuzul lor de a presta jurământul, comuna sau județul au suferit vreo pagubă, ei sunt răspunzători conform dispozițiilor de la capitolul răspunderilor.

SECȚIUNEA II

Alegeri ordinare, complimentare și de preînnoire

Art. 164. Alegătorii comunali și județeni pot fi convocați pentru alegeri ordinare, de preînnoire sau complimentare.

Art. 165. Alegerile ordinare au loc la împlinirea termenului de 8 ani, termen la care expiră mandatul consilierilor aleși prin vot universal, sau la orice dată când consiliul se alege în completul său.

Alegerile de preînnoire au loc la fiecare perioadă de patru ani, pentru alegerea unei treimi din consilieri care vor fi desemnați prin tragere la sorți.

Alegerile complimentare pot să aibă loc la orice dată, în cursul perioadei de 8 ani, când vacanțele neîmplinite cu supleanți ajung la o treime din numărul consilierilor aleși.

Art. 166. Dacă din diferite cauze alegerile comunale nu s-au putut efectua la timp, vechile consilii sau comisiile interimare girează după normele stabilite.

SECȚIUNEA III

Convocarea alegătorilor comunali și județeni. Operațiuni electorale

Art. 167. Alegerile au totdeauna loc în cel mult 2 luni de la împlinirea faptului care le-a provocat, iar convocarea corpului electoral se face și se publică cu cel puțin 21 de zile înainte de ziua fixată pentru alegeri.

Convocarea alegătorilor comunelor rurale și urbane, afară de municipii, se face prin ordonanța prefectului.

Convocarea alegătorilor județeni și ai municipiului se face prin ordonanța ministrului de interne.

La alegerile ordinare convocarea corpului electoral se va face astfel ca alegerile să fie efectuate înainte de expirarea mandatului consiliului pe care îl înlocuiește.

Art. 168. Convocarea trebuie să arate scopul convocării, dacă alegătorii sunt convocați pentru alegerile de județ sau comună și anume pentru ce comună, dacă alegătorii sunt convocați pentru alegeri ordinare, de preînvoire sau complimentare, localitatea unde are a se efectua alegerea, numărul consilierilor care sunt de ales, ziua în care urmează a se efectua alegerea, ora începerii și finirii votării, precum și data întrunirii consiliului, care nu poate fi mai depărtată de 15 zile de la data alegerii.

Convocarea se va publica în Monitorul Oficial pentru municipii și județe și în Monitorul Județean pentru celelalte comune și se va comunica primului-președinte al tribunalului respectiv, care este de drept președintele biroului electoral central.

Art. 169. Fiecare comună constituie o circumscripție electorală în alegerile comunale.

Când numărul alegătorilor dintr-o comună e mai mare de 1.500, circumscripțiunea va putea fi împărțită, pentru înlesnirea operațiunilor electorale, în mai multe secțiuni.

Art. 170. Repartizarea alegătorilor pe secțiuni de votare se face de președintele biroului electoral central cu cel puțin 15 zile înainte de ziua alegerii, se afișează prin îngrijirea acestuia la ușa tribunalului și se comunică prefectului județului, care la rândul său o publică și o afișează în localitățile unde urmează a se efectua alegerea. Aceste publicațiuni vor cuprinde toate indicațiile arătate în ordonanța de convocare, precum și localul unde se va vota, ora începerii și finirii votării.

Una din secțiuni va centraliza și totaliza voturile de la toate celelalte secțiuni, va proclama rezultatul alegerii și va repartiza mandatele.

La alegerile județene, biroul electoral central centralizează rezultatele de la toate secțiunile din județ, repartizează mandatele și proclamă rezultatul alegerii conform prescripțiilor legii.

Art. 171. Operațiunile electorale atât pentru comună cât și pentru județ durează o singură zi. Ele încep la ora 8 dimineața, cu o singură întrerupere de două ore în timpul mesei, și continuă până la ora 17, putându-se prelungi de către președintele biroului de votare cel mult până la ora 22, dacă mai sunt alegători care nu au votat.

Art. 172. Birourile electorale se prezidează de magistrați, desemnați de primul-președinte al tribunalului local sau de înlocuitorul său, cu 10 zile înainte de alegeri și prin tragere la sorți. În comunele unde funcționează Curți de apel, magistrații prezidează și sunt desemnați de primul președinte al Curții apel sau înlocuitorul său, și în caz când numărul judecătorilor și ajutorilor de ocol, precum și al magistraților tribunalului nu este suficient se completează cu consilierii Curții de apel.

Odată cu tragerea la sorți a magistraților se va determina și secțiunea care va centraliza, totaliza și proclama rezultatul votului pentru alegerile comunale. Primul-președinte al tribunalului sau înlocuitorul său este de drept președintele biroului electoral central.

În cazul când numărul magistraților chemați a prezida alegerile în comunele rurale ar fi mai mic decât numărul comunelor în care urmează să se facă alegeri, ele se vor efectua pe grupe de comune.

Gruparea comunelor se va face de primul-președinte al tribunalului sau înlocuitorul său odată cu tragerea la sorți a magistraților delegați a prezida alegerile.

Când din lipsa magistraților aceste alegeri nu s-ar putea efectua în termen, ele vor putea fi prezidate în mod excepțional de consilierii județeni desemnați prin sorți în ședință publică de primul-președinte al tribunalului sau înlocuitorul său, în același timp cu formarea grupelor de comune.

Art. 173. În cazul când numărul magistraților chemați a prezida alegerile județene ar fi mai mic decât numărul secțiilor de votare, aceste alegeri se vor efectua pe grupe de județe.

Gruparea județelor și numărul secțiilor de votare se va stabili de ministrul de interne împreună cu ministrul de justiție, luând ca bază circumscripțiile Curților de apel și rapoartele prefectilor în ce privește

numărul alegătorilor, posibilitățile de transport și propunerile privitoare la numărul secțiilor. Desemnarea magistraților care vor prezida secțiunile de votare se vor face prin sorți de către primul-președinte al fiecărei Curți de apel sau înlocuitorului său dintre toți magistrații circumscripției afară de primul-președinte sau un consilier și de primul-președinte al tribunalului sau înlocuitorului său care vor rămâne la sediu.

Art. 174. Președintele biroului de vot va fi la toate alegerile asistat de unul din grefieri sau ajutorii instanței careia aparține și în lipsă de un funcționar al grefei delegat în acest scop, și de doi alegători, trași la sorți din cei care au fost desemnați de către candidați odată cu depunerea candidaturilor.

Art. 175. Propunerea candidaturilor se face atât pentru comune cât și pentru județ cu cel puțin 8 zile înainte de ziua fixată pentru votare și până la ora 18 a ultimei zile utile.

În comunele rurale și urbane nereședințe propunerea se face la judecătorul de ocol în circumscripția careia se găsește comuna. În capitalele de județ și pentru alegeri județene propunerea se face la primul-președinte al tribunalului respectiv.

Propunerea trebuie făcută în scris în două exemplare și semnată de un număr de cel puțin 25 alegători în comunele rurale și urbane și cel puțin 50 în municipii și județe.

Alegătorii propunători se vor prezenta în persoană sau prin mandatar. Magistratul care primește propunerile se va asigura de identitatea lor și dacă atât ei cât și candidații figurează în listele electorale. Nu este obligatorie prezența înaintea judecătorilor a propunătorilor din comunele rurale. Identitatea lor poate fi atestată de către notarul comunei.

Pentru comunele rurale propunerea candidaților se poate face și verbal, dar numai în fața judecătorului.

Magistratul care a primit propunerile de candidaturi va lua act de declarațiile făcute și va înregistra numele candidaților în ordinea cerută de propunători, dresând un proces-verbal.

Art. 176. Fiecare listă trebuie să cuprindă un număr de candidați egal cu numărul consilierilor ce sunt de ales, precum și un număr de candidați egal cu o treime din numărul consilierilor, pentru alegerea supleanților.

Când o comună se compune din mai multe sate, listele propuse trebuie să cuprindă cel puțin câte un candidat pentru fiecare sat.

Nimeni nu poate candida decât pe o singură listă.

Art. 177. Odată cu depunerea candidaturilor sau cel mult până în preziua alegerii, propunătorii sau candidații vor putea desemna judecătorului respectiv pentru fiecare listă și pentru fiecare secțiune de votare câte doi alegători asistenți și câte doi delegați.

Art. 178. Candidații trebuie să declare, în scris sau verbal, în fața magistratului competente, acceptarea candidaturii cu cel puțin 8 zile înainte de ziua fixată pentru votare.

În același termen propunătorii au facultatea de a declara un semn distinctiv, și anume un număr de puncte negre în diametru de 5 mm sau de bare negre în lungime de 1 cm.

Pentru comunele rurale acceptarea candidaturilor se va putea face și înaintea notarului, care după ce le verifică, le va înainta judecătorului respectiv.

Candidaturile odată acceptate, retragerea lor nu va influența asupra validității listei.

Art. 179. Se consideră nule și neavenite listele care conțin un număr mai mare sau mai mic de candidați decât cel cerut de lege, precum și acelea care nu sunt compuse conform dispozițiilor din art. 176.

Art. 180. În prima zi după expirarea termenului de primirea candidaturilor, magistratul respectiv va dispune imprimarea buletinelor de vot.

Art. 181. Buletinul de vot va avea forma unei coli de hârtie de scrisori în patru pagini.

Dimensiunile se vor stabili de către magistratul care dispune imprimarea, ținând seamă de numărul listelor depuse.

Nici într-un caz buletinul nu va depăși formatul unei coli obișnuite de hârtie de scris.

Art. 182. Hârtia de buletine va fi albă și se va împărți în paginile 1, 2, 3, etc., și în atâtea despărțituri egale câte liste de candidați s-au depus.

Aceste despărțituri vor fi numerotate de la stânga spre dreapta – și în fiecare din ele se va imprima câte una din listele propuse cu indicarea candidaților titulari și supleanți, în ordinea în care s-au propus – iar numele acestora în ordinea în care s-au declarat.

Buletinele se vor imprima toate cu aceleași caractere și cu aceeași cerneală, având în fruntea fiecărei liste semnele distinctive declarate.

Pagina ultimă a buletinului va rămâne albă pentru ca președintele secției respective de votare să aplice pe ea sigiliul său.

Art. 183. Buletinele de vot se încredințează fiecărui președinte de biroul electoral, sub luare de dovadă, până în ajunul zilei hotărâte pentru efectuarea alegerilor. Numărul buletinelor va depăși cu 10 la sută numărul alegătorilor de la fiecare secțiune.

În ziua hotărâtă pentru operațiunea electorală, înainte de începerea votării, președintele fiecărui birou va aplica pe pagina ultimă a fiecărui buletin sigiliul său.

Art. 184. Alegătorii se prezintă la vot și primesc de la președintele biroului buletinul conținând toate listele care s-au propus, precum și o șampilă care are imprimat cuvântul „votat”. Președintele biroului se asigură de identitatea alegătorului și îi explică modul de votare. Alegătorul intră în camera de vot, aplică ștampila „votat” pe lista pe care o alege și prezintă apoi președintelui buletinul îndoit în patru, purtând în evidență partea pe care este aplicat sigiliul președintelui.

Art. 185. Sunt nule buletinele care nu poartă pe ele sigiliul aplicat de președinte pentru control, acelea prezentate deschise, acelea din care sunt șterși unii candidați, precum și acelea care nu ar fi din cele imprimate prin îngrijirea autorității judecătorești sau care conțin semnele evidente ale unei prealabile înțelegeri.

Anularea se pronunță de președinte la prezentarea votului pentru buletinele care nu poartă sigiliul aplicat sau sunt înfățișate deschise, și pentru celelalte la citirea voturilor.

Se socotesc exprimate și intră în calcul voturile anulate, afară de cele prezentate deschise sau fără sigiliu, care se consideră neexprimate.

Art. 186. Propunătorii sau candidații pot să declare că renunță la desemnarea delegaților și asistenților și să lase președintelui biroului facultatea de a-și alege asistenți dintre alegători dacă găsește necesar aceasta.

Art. 187. Poliția alegerilor în localul de vot și într-o zonă până la 500 de metri în jurul acestui local se face de către președintele biroului de vot, care are la dispoziția sa trupe și acolo unde nu sunt trupe, jandarmi. În comunele rurale zona de votare cuprinde întreaga comună.

Art. 188. Nimănui nu-i este permis a intra înarmat în zona și localul de vot, nici a face propagandă prin strigări, nici a constitui aglomerațiuni.

În zona de votare toate debitele de băuturi spirtoase vor fi închise, iar în comunele rurale această măsură se întinde în întreaga comună, în toată ziua alegerii.

Art. 189. Odată ce scrutinul s-a închis, nimeni nu mai poate intra în sala de vot decât candidații, delegații și asistenții.

Președintele procedează de îndată la despuierea scrutinului. El numără și citește fiecare buletin cu glas tare, pronunțând numele și semnul care a fost votat, declarând buletinele care sunt anulate.

Asistenții înscriu în tablouri numărul voturilor întrunite de fiecare listă și se controlează unii pe alții.

Art. 190. Pentru ca o listă să aibă majoritatea mandatelor, trebuie să întrunească jumătate plus unul din numărul votanților.

O cincime din numărul mandatelor se atribuie minorității.

Mandatele minorității se atribuie listelor care au obținut cel puțin o cincime din numărul voturilor exprimate.

Dacă două liste au obținut câte o cincime, mandatele minorității se atribuie acestor liste în mod egal; iar dacă numărul mandatelor este fără soț, unul din ele se atribuie prin tragere la sorți.

Dacă nici una din listele minorității n-a obținut acest număr de voturi, atunci toate mandatele se atribuie listei care a obținut majoritatea absolută a voturilor.

Art. 191. Dacă nici una din liste n-a obținut majoritatea absolută, alegerea se repetă în ziua corespunzătoare a săptămânei viitoare.

La această alegere biroul atribuie majoritatea mandatelor listei care a obținut cel mai mare număr de voturi, iar minoritatea mandatelor acelei liste care a obținut un număr de voturi imediat inferior celei dintâi. În caz de paritate, mandatele se repartizează în mod egal pentru toate listele.

Mandate rămase nerepartizate se atribuie prin tragere la sorți.

Art. 192. Mandatele atât pentru majoritate cât și pentru minoritate se atribuie candidaților de pe fiecare listă în ordinea în care s-a declarat de propunători.

Candidații care prin aplicarea acestei dispozițiuni nu au ajuns să obțină un mandat, devin de drept supleanții listei respective.

Numărul supleanților până la o treime se completează cu supleanții proclamați aleși, după aceleași norme ca și titularii atribuindu-se fiecărei liste supleanții propuși.

Art. 193. Dacă nu se propune decât o singură listă de candidați în termenul legal, președintele tribunalului pentru comunele urbane reședințe de județ și pentru județe, și judecătorul de ocol pentru celelalte comune, proclamă aleasă unica listă depusă, a doua zi după expirarea termenului de propunere, și aduce aceasta la cunoștința publică.

Art. 194. Dacă este o singură secțiune de votare, președintele biroului respectiv, îndată după terminarea despuierii scrutinului și dresarea procesului verbal, proclamă rezultatul votului.

Dacă sunt mai multe secțiuni de votare, rezultatele fiecărei secțiuni se transmit în aceeași seară la secțiunea centrală, care le totalizează și proclamă rezultatul definitiv fără a întrerupe lucrările.

În acest caz, președinții secțiunilor de votare nu constată decât numărul voturilor întrunite de fiecare listă, precum și numărul voturilor anulate, iar atribuirea mandatelor se face de către președintele secțiunii centrale.

Art. 195. Cheltuielile pentru tipărirea buletinelor se suportă de către candidați. Cuantumul se stabilește de președintele biroului central electoral pentru județ și comunele unde sunt mai multe secțiuni și judecătorul de ocol respectiv pentru celelalte comune și se va afișa și publica îndată după emiterea ordonanței de convocare a alegătorilor.

Odată cu propunerea candidaturilor se vor depune și sumele necesare tipării buletinelor. În cazul când nu se depun aceste sume, propunerile se socotesc neavenite. Celelalte cheltuieli se suportă de comuna respectivă pentru alegerile comunale și de județ pentru alegerile județene.

Art. 196. În prima sesiune ordinară din al 4-lea an al alegerii se trag la sorți în ședință publică, de către primar în consiliile comunale și de către președinte în consiliile județene, o treime din numărul de consilieri, în locul cărora trebuie să se facă noi alegeri, înainte de începerea celui de al 5-lea an.

Dacă numărul membrilor care compun consiliul comunal nu se divide cu trei, treimea se va calcula la cel mai mare număr apropiat divizibil cu trei.

În cazul când la această dată sunt în consiliu vacanțe care nu s-au putut completa cu supleanți, aceste vacanțe intră în numărul locurilor de preînvoire. La alegerile de preînvoire se completează și locurile de consilieri supleanți care s-ar găsi vacante la acea dată.

Art. 197. Alegerile complimentare și de preînvoire se efectuează în același mod ca și cele ordinare. Consilierii ieșiți la sorți se pot realege.

Art. 198. Dosarele alegerilor comunelor rurale și urbane se înaintează în termen de cel mult 24 ore prefectului, iar acelea ale municipiilor și județelor ministrului de interne.

Art. 199. În tot timpul cât durează operațiunea electorală și până la proclamarea rezultatului votului, alegătorii, candidații și delegații pot face contestațiuni numai scrise către președintele biroului, asupra operațiunilor votării, precum și asupra formalităților privitoare la convocarea alegătorilor și a celorlalte dispozițiuni în legătură cu alegerile.

După proclamarea rezultatului alegerii, delegații, candidații sau un număr de 20 alegători au dreptul să adreseze prefectului contestațiuni asupra alegerii din comunele rurale și urbane și ministrului de interne asupra alegerilor din municipii și județe.

Aceste contestațiuni se vor adresa înlăuntrul termenului de 10 zile libere de la proclamarea rezultatului.

Art. 200. Ministrul de interne se pronunță asupra contestațiunilor de competența sa, cu avizul consiliului administrativ superior.

Prefectul se pronunță asupra contestațiunilor de competența sa, cu avizul delegațiunii județene permanente. Deciziunea se afișează la prefectură și la primăria comunei.

Contestatorii pot depune memoriile și pot fi ascuțați înainte de pronunțarea deciziei asupra contestației.

Autoritățile sesizate de contestațiuni pot ordona orice anchete și cercetări. Ele sunt însă datoare să se pronunțe în cel mult 10 zile de la primirea contestațiunii. Deciziile ministrului de interne sunt definitive și se comunică primăriilor respective și prefecturilor pentru consiliile județene, publicându-se în același timp în Monitorul Oficial.

În contra deciziunilor prefectului candidații, delegații sau contestatorii au drept de apel la Ministerul de Interne în termen de 10 zile de la afișare la primăria comunei respective. Ministrul se pronunță definitiv în termenul și cu formele mai sus arătate.

Art. 201. Toate actele de orice natură privitoare la înscrieri în listele electorale, alegeri sau contestațiuni, sunt scutite de timbre.

Art. 202. Penalitățile din legea electorală pentru Corpurile legiuitoare și dispozițiunile luate prin acea lege pentru a asigura secretul votului, a preveni și pedepsi fraudele electorale sunt aplicabile și la alegerile administrative.

CAPITOLUL II

Validitatea deliberărilor consiliilor comunale și județene și ale delegațiunilor permanente

Art. 203. Deliberările consiliilor comunale și județene sunt executorii prin ele însăși, afară de acelea pentru care legea cere aprobarea unei autorități superioare.

Deliberările executorii, chiar dacă n-au fost suspendate sau anulate de autoritatea competentă, nu pot fi puse însă în lucrare decât după împlinirea termenului de 10 zile de la data lor.

Când consiliile respective prin încheierile lor, luate cu o majoritate de două treimi, constată că interesele locale s-ar periclita prin orice întârziere, deliberările executorii pot fi puse în lucrare și înainte de 10 zile.

Încheierile delegațiunilor permanente privitoare la actele de gestiune zilnică sunt executorii imediat.

Art. 204. Un exemplar de pe procesele-verbale care constată deliberările consiliilor comunale și județene se va trimite, în termen de 48 de ore de la data lor, ministrului de interne când emană de la județe și municipii, și prefectului când emană de la celelalte comune.

Art. 205. Consilierii comunali și județeni sunt opriți:

a) De a lua parte la deliberarea chestiunilor în care ei și rudele lor sau aliații până la al patrulea grad inclusiv au un interes direct sau personal;

b) De a îndeplini vreun serviciu sau vreo funcțiune retribuită de comună pentru consilierii comunali, de județ pentru consilierii județeni;

c) De a interveni ca avocați sau însărcinați de afaceri în procese pornite în contra comunei, dacă e consilier comunal, sau a județului, dacă e consilier județean;

d) De a lua parte cu vot deliberativ la examinarea conturilor vreunei administrațiuni publice (comună, județ sau administrațiuni dependente de ele), din care ar face sau ar fi făcut parte, precum și la cercetarea oricărui act al administrațiunii sale.

Pot fi însă chemați pentru a da explicațiuni, dacă consiliul socotește necesar.

Art. 206. Sunt nule de drept încheierile consiliilor comunale și județene și ale delegațiunilor permanente:

a) Asupra obiectelor străine de căderea lor, sau luate în afară de adunările legale;

b) Contrarii legilor și regulamentelor de administrațiune publică;

c) Acelea prin care s-ar fi aprobat direct sau indirect orice întreprindere, furnitură sau concesiune unuia din membrii consiliului;

d) Precum și acelea care sunt contrarii ordinei și siguranței Statului.

Nulitatea de drept se poate cere și pronunța la orice epocă.

Art. 207. Sunt anulabile deliberațiunile luate în contra dispozițiilor art. 205.

Art. 208. Nulitatea de drept și anulara se pronunță, sau din oficiu, sau după cererea părților interesate:

a) De către prefect, când privește încheierile consiliilor comunale afară de municipii;

b) De către ministrul de interne când privește județele și municipiile.

Prefectul trebuie să ia avizul delegațiunii permanente, ministrul de interne avizul consiliului administrativ superior.

Anulara trebuie cerută în termen de 10 zile de la comunicarea deliberărilor prefecturii sau ministrului de interne, sau de la afișarea și publicarea procesului-verbal al ședinței în „Monitorul Comunal” sau al „Județului”.

Autoritățile respective se pronunță în termen de 30 zile de la primirea cererii de anulare sau de la comunicarea deliberațiunii la prefectură sau minister, când se invocă din oficiu.

În contra deciziunilor prefectului părțile interesate au dreptul de apel la ministrul interne, care se pronunță cu avizul consiliului administrativ superior, în termen de 10 zile de la primirea cererii.

Acest termen se poate prelungi până la 30 zile dacă pentru rezolvarea apelului ministerul are nevoie de noi cercetări.

Procedura de anulare nu exclude drepturile terților și autorităților lezate de a-și valorifica daunele conform dreptului comun.

Art. 209. Toate deciziunile consiliilor comunale și județene vor fi puse la dispoziția cetățenilor sau oricărei autorități, care ar voi să le cunoască sau să ia copii după dânsese.

Cu toate acestea consiliul poate decide ca încheierile relative la afacerile litigioase sau chiar de altă natură pot să se țină secrete când interesele comunei, ale județului sau ale Statului ar fi periclitare prin publicarea lor.

Autoritățile de control și membrii consiliului județean și comunal au dreptul oricând a lua cunoștință de toate actele și de toate deliberările secrete, în cancelaria primăriei sau a administrației județene.

Art. 210. Prefectul și ministrul de interne au dreptul să suspende executarea deliberațiilor consiliilor județene și comunale, chiar când sunt în curs de executare, dacă intră în cazurile de nulitate. Deliberațiile anulabile, dacă au fost puse în executare înaintea expirării termenelor legale, se pot asemenea suspenda de autoritatea superioară competentă.

Art. 211. Chestiunile privitoare la înființări de taxe, cotizațiuni, impozite, tranzacțiuni, vânzări de imobile din domeniul particular al comunelor și județelor, stingeri de procese, împrumuturi, concesiuni de lucrări, de servicii de căi ferate, tramvaie sau alte mijloace de transport în comun, întreprinderi, canalizări, chestiuni privitoare la constituiri de asociații și societăți, și la chestiunile cuprinse în titlul IV, cap. X, nu pot fi aduse în discuțiunea consiliilor comunale sau județene ca chestiuni urgente.

Ele nu pot fi votate decât după două citiri la interval de 10 zile și după ce au fost prevăzute în ordinea de zi și afișate cu 10 zile înainte de întrunirea consiliului.

CAPITOLUL III

Bunuri și lucrări

Art. 212. Administrațiunile comunale și județene vor întocmi un inventar cuprinzând întreaga avere mobilă și imobiliară a comunei sau județului.

Acest inventar se va ține totdeauna la curent cu modificările ce ar interveni în situațiunea averilor.

El va fi completat și sprijinit pe planuri, hotărnicii și alte acte descriptive și estimative.

Inventarul se va păstra în arhivă, sub răspunderea funcționarului însărcinat și a serviciului respectiv, care va ține la curent pe șefii administrațiunii de situațiunea averilor cuprinse în el.

Art. 213. La intrarea în funcțiune a unui nou consiliu, el va fi pus în cunoștință de cuprinsul inventarului.

Prefectul, primarul și delegațiunile permanente respective sunt datoare a se asigura personal de existența și starea mobilelor și imobilelor trecute în inventar.

Art. 214. Administrațiunile comunale și județene vor supraveghea de aproape proprietățile ce le aparțin, îngrijind de a face la timp reparațiunile necesare clădirilor și de a nu lăsa neproductive diferite bunuri, stăruind ca ele să fie întrebuințate conform destinațiunii lor și spre cel mai mare folos al comunei sau al județului.

Șefii administrațiunilor vor priveghea să nu se producă uzurpări sau cotropiri și vor lua toate măsurile necesare pentru conservarea sau dobândirea drepturilor privitoare la proprietățile respective.

Art. 215. Vânzarea, arendarea, închirierea se vor face de consiliile respective, prin licitațiune publică și în conformitate cu dispozițiunile din legile speciale.

Licitațiunile până la a douăzecea parte din veniturile ordinare anuale ale comunelor se aprobă de delegațiunea permanentă comunală, de la a douăzecea până la a zecea parte se aprobă de consiliul comunal, de la a zecea parte în sus se aprobă de delegațiunea permanentă județeană, iar pentru municipii de ministerul de interne cu avizul consiliului superior administrativ.

Licitațiunile pentru județe pentru a douăzecea parte din veniturile ordinare anuale ale județului se aprobă de delegațiunea permanentă județeană, de la a douăzecea parte până la a zecea parte de către consiliul județean și de la a zecea parte în sus de ministerul de interne cu avizul consiliului superior administrativ.

Art. 216. Actele de dispoziție privitoare la imobile și la drepturile imobiliare, precum: cedări gratuite, schimburi, ipoteci, tranzacțiuni și compromise, renunțări și recunoașteri de drepturi, delimitarea și împărțirea imobilelor în devălmășie, cumpărări, schimbări de destinațiune a bunurilor menite uzului public, când valoarea lor este mai mare ca a 20-a parte din veniturile anuale ordinare nu pot fi valabile dacă nu au aprobarea prefectului, cu avizul delegațiunii permanente județene pentru comune afară de municipii, sau a ministrului de interne, cu avizul consiliului administrativ superior, pentru județe și municipii.

Izlazurile comunale nu pot fi înstrăinate, grevate, schimbate și nici nu li se poate da altă destinație decât cu aprobarea ministerului agriculturii.

Art. 217. Tranzacțiunile și compromisele relativ la averile imobiliare, precum și renunțări și recunoașteri de asemenea drepturi, când valoarea lor depășește a 10-a parte din veniturile ordinare anuale ale bugetului respectiv, trebuie, pentru a fi valabile, să aibă aprobările cerute de articolul precedent.

Art. 218. Darurile și legatele de averi mișcătoare și nemișcătoare făcute comunelor și județelor se acceptă de către consiliile respective cu avizul contenciosului, iar pentru comunele rurale și cele urbane care nu au un contencios organizat, cu avizul serviciului contencios al județului sau, dacă acesta lipsește, cu avizul avocatului Statului din localitate. Acceptarea se face întotdeauna sub beneficiul de inventar, când donațiunile sau legatele cuprind condițiuni sau sarcini, sau când sunt reclamațiuni din partea persoanelor care pretind drepturi, de orice natură, în aceste daruri sau legate.

Art. 219. Cedările de mici porțiuni de terenuri neconstruibile care urmează a se face proprietarilor vecini pentru alinierea străzilor, piețelor sau a drumurilor, sau care rezultă din exproprierea ce se fac cu prilejul deschiderii de noi străzi, piețe sau drumuri, pot fi vândute fără licitațiune, numai pe baza prețurilor și condițiunilor stabilite de consiliile comunale sau județene și a planurilor definitiv aprobate, oricare ar fi valoarea lor, fără vreo altă aprobare superioară.

Dacă proprietarul învecinat nu convine asupra prețului și condițiunilor, el este în drept a cere fixarea lor prin justiție, iar dacă refuză cumpărarea terenului, administrația comunală poate cere exproprierea întregii proprietăți sau să vândă altei persoane terenul în chestiune, iar dacă terenul se găsește în cuprinsul județului, în caz de refuz al proprietarului mărginaș de a-l cumpăra, se poate vinde oricărei alte persoane, cu formele prevăzute de art. 215.

Art. 220. Toate întreprinderile comunale și județene, cu caracter economic, precum și serviciile publice care au acest caracter, se vor exploata sau în regie, sau pe bază de cointeresare prin subscripție publică conform legii pentru comercializare, sau prin concesionare făcută cu licitație publică.

În aceste din urmă cazuri, când valoarea serviciului, lucrării sau întreprinderii depășește o pătrime din venitul ordinar al bugetului respectiv, încheierea consiliului trebuie să aibă aprobarea prefectului, cu avizul delegațiunii județene pentru comune afară de municipii, și a ministrului de interne, cu avizul consiliului administrativ superior, pentru municipii și județe.

Art. 221. Toate lucrările, furniturile și aprovizionările trebuie să se facă conform legii contabilității publice. Delegațiunea permanentă desemnează doi dintre membrii săi, care împreună cu șeful serviciului respectiv vor face recepțiunea.

Copie de pe această însărcinare se va alătura la procesul-verbal al recepțiunii.

Art. 222. Consiliul comunal sau al județului va stabili printr-un regulament, modul și condițiunile sub care se va face folosința sau întrebuințarea bunurilor care le aparțin lor sau locuitorilor în comun, ca: izlazuri, locuri de pășune, ape, păduri, locuri de bălciuri, târguri, etc.

Art. 223. Fiecare comună reședință de județ și fiecare județ, în termen de doi ani de la intrarea în funcțiune a primelor consilii alese pe baza legii de față, vor întocmi un program general de lucrări ce își propun a executa în curs de opt ani, arătând și mijloacele pentru realizarea acestui program.

Cu un an de zile înainte de expirarea acestui termen se va întocmi alt program, pe același curs de opt ani, și tot astfel se va urma mai departe.

Programul lucrărilor, care va conține indicațiunile generale, nu va putea fi pus în lucrare înainte de a se lua avizul consiliului administrativ superior, care va putea să aducă îndreptări și îmbunătățiri de ordin tehnic.

Consiliul administrativ superior va cerceta seriozitatea mijloacelor ce se propun pentru realizarea programului, dând indicațiuni și îndrumări.

Asupra programului de lucrări întocmit de comunele rurale și urbane nereședințe se va pronunța în aceleași condițiuni serviciul tehnic al județului și delegațiunea permanentă județeană.

Întocmirea și controlarea programului județean privitor la drumuri se va face în conformitate cu legea drumurilor.

Art. 224. Nici o modificare nu se va aduce unui program în cursul periodului de executare decât, pentru cazul de forță majoră bine constatat, cu votul a două treimi al consiliilor comunale sau județene și cu aprobarea autorităților de control, prevăzute la articolul precedent.

Art. 225. Toate proiectele și devizele lucrărilor încuviințate de consiliile comunale sau județene se întocmesc și se execută, sau prin serviciile tehnice locale sau prin concurs, de către specialiștii din țară, dacă au o importanță deosebită.

Pentru comunele care nu au un serviciu tehnic, aceste lucrări se întocmesc de serviciul tehnic județean, în schimbul plății ce se va hotărî cu aprobarea delegațiunii județene permanente.

Art. 226. Executarea lucrărilor stabilite pe baze de devize și proiecte rămase definitive se va da în întreprindere prin licitațiune sau bună învoială, conform normelor stabilite de legea contabilității publice.

CAPITOLUL IV

Finanțele locale

SECȚIUNEA I

Bugetul

Art. 227 Finanțele comunelor și județelor se administrează după dispozițiunile legii contabilității publice.

Art. 228. Toate veniturile și cheltuielile comunelor și județelor, precum și ale așezămintelor și instituțiilor dependente de dănsese, sunt stabilite pentru fiecare an financiar prin bugetele respective, votate și aprobate în formele prevăzute de prezenta lege.

Anul financiar este de 12 luni.

El începe la 1 Ianuarie și de sfârșește la 31 Decembrie.

Art. 229. Proiectul de buget va fi pus la dispoziția cetățenilor cu 10 zile înainte de votare. Ei vor avea dreptul a face întâmpinările scrise ce ar crede de cuviință, adresându-le primarului, care le va supune consiliului odată cu votarea bugetului.

Bugetele se votează în fiecare an cu cel puțin o lună înainte de 1 Ianuarie.

Art. 230. Veniturile sunt ordinare și extraordinare.

Art. 231. Veniturile ordinare se compun din toate încasările afară de:

- a) Contribuțiunile extraordinare stabilite prin legi;
- b) Prețul bunurilor înstrăinate;
- c) Daruri și legate;
- d) Valoarea capitalului consemnat sau dat cu împrumut;
- e) Veniturile provenite din arenze, taxe și amenzi, conform legii vânzării băuturilor spirtoase;
- f) Excedentele veniturilor ordinare;
- g) Sume eventual disponibile, după completa executare a lucrărilor pentru care a fost contractat un împrumut;
- h) Taxa și venitul pășunatului pe izlazuri;
- i) Rezerva fondului comunal;
- j) Orice alte venituri întâmplătoare.

Art. 232. Cheltuielile sunt ordinare și extraordinare.

Art. 233. Cheltuielile ordinare sunt acelea care asigură mersul serviciilor obișnuite ale comunei.

Cheltuielile extraordinare sunt acelea întâmplătoare sau temporare, care se acoperă cu veniturile extraordinare, care nu pot fi întrebuințate decât pentru lucrări de înzestrarea comunelor și județelor.

Art. 234. Cheltuielile ordinare se împart în obligatorii și facultative.

Cheltuielile obligatorii sunt:

- a) Cele pentru plata personalului administrativ sanitar, cultural, bisericesc și tehnic, polițienesc sau oricăror altor servicii date prin legea de față sau legi speciale în sarcina comunei sau județului;
- b) Cele pentru întreținerea, reparațiunea sau construcțiunea localurilor necesare administrațiunii, clădirilor școlare, sanitare și bisericești, chiriile diverselor imobile ocupate de serviciile comunale, precum și cele necesare construirii și întreținerii căilor de comunicație și anexele lor;
- c) Anuitățile împrumuturilor contractate;
- d) Întreținerea serviciului și procurarea registrelor de stare civilă în comune;
- e) Plata contribuțiunilor pentru proprietățile producătoare de venit;
- f) Cheltuieli pentru alegeri administrative prevăzute de lege;
- g) Întreținerea ospiciilor pentru bolnavi, infirmi, alienați, copii găsiți, orfani de război, în condițiunile legii;
- h) Întreținerea cimitirelor la comune;
- i) Cele pentru iluminarea, aducerea apei și întocmirea planurilor de sistematizare;
- j) Plata datoriilor exigibile;
- k) Asigurările imobilelor și mobilierului comunelor și județelor.

Cel puțin o treime din excedentul fiecărui exercițiu, precum și din sporurile veniturilor dintr-un an într-altul se vor destina pentru scopuri economice, culturale, sanitare și de lucrări publice. Partea atribuită scopurilor economice se va întrebuința de acord cu Camerele locale de agricultură, industrie, comerț și muncă.

Art. 235. În afară de cheltuielile obligatorii, nici o altă cheltuială sau spor nu vor putea fi înscrise din oficiu de către autoritatea de control peste cifrele votate de consiliile respective.

Art. 236. Evaluarea veniturilor se va face conform legii contabilității publice.

Art. 237. În fiecare buget se va prevedea într-un articol special o sumă destinată pentru deschiderea de credite suplimentare și extraordinare, în cazul când creditele deschise prin buget nu ar ajunge să acopere

cheltuielile prevăzute în buget sau când s-ar ivi în cursul exercițiului o cheltuială ce n-a putut fi prevăzută la formarea bugetului și nu ar putea fi amânată pentru anul următor.

Art. 238. Toate veniturile și cheltuielile trebuie să figureze în conturile anuale, care se vor încheia și controla după cum se arată mai jos.

Art. 239. Nici o strămutare de cheltuieli nu se va putea face de la un articol la altul, fără încuviințarea consiliului și cu îndeplinirea formelor stabilite de lege.

Art. 240. Încheierile privitoare la buget, atât la votarea cât și la modificarea lui, în afară de deschideri de credit, trebuie să fie supuse cercetării consiliului administrativ superior pentru municipii și județe și delegațiunii permanente județene pentru celelalte comune. În cazul când cheltuielile obligatorii nu au fost prevăzute, sau bugetul nu s-a alcătuit conform legii, autoritatea de control îl va înapoia cu observațiunile necesare, dând sfaturile și îndrumările ce socotesc în vederea unei bune gospodării și cerând în același timp înscrierea cheltuielilor obligatorii.

Dacă comuna sau județul nu s-a conformat acestei îndatoriri, autoritatea superioară va înscrie din oficiu în buget cheltuielile obligatorii.

În contra încheierilor delegațiunilor permanente județene privitoare la bugete primării respectivi au dreptul de apel la Ministerul de Interne, care se va pronunța cu avizul consiliului superior administrativ.

Art. 241. Fiecare buget comunal sau județean se va împărți pe capitole, după natura veniturilor și cheltuielilor. Veniturile și cheltuielile anuale ale comunelor și județelor se vor înscrie într-un singur buget pe capitole deosebite pentru administrație, pentru izlazul comunal, pentru serviciul sanitar, pentru învățământ, pentru cult, pentru serviciul tehnic și al drumurilor și pentru cheltuieli neprevăzute.

Veniturile de orice natură, care prin legi, regulamente, testamente, donațiuni sau acte de fundațiuni au o destinație specială, vor fi întrebuințate în mod obligatoriu în scopul pentru care au fost create.

Ministerul de interne va întocmi formulare de buget pentru comune și județe.

Art. 242. Când din diferite cauze bugetul nu s-ar fi votat la timp, se va urma cu bugetul anului precedent până la votarea noului buget.

Dacă nevoarea bugetului provine din rea credință, neglijența sau refuzul consiliului de a se întruni, cei vinovați de aceasta vor fi răspunzători bănește, când ar rezulta vreo pagubă pentru comună sau județ. Ministrul de interne sau reprezentanții săi sunt datori a sesiza instanțele judecătorești, după ce au făcut cercetări prin organele lor autorizate, dacă șefii administrațiunii comunale sau județene nu au luat la timp aceste măsuri.

Art. 243. În toate cheltuielile privitoare la finanțele comunelor și județelor, care după lege se supun aprobării sau cercetării unei autorități superioare de control, ministrul de finanțe va fi reprezentat prin administratorul financiar la autoritățile județene și prin delegatul său special la consiliul său administrativ.

SECȚIUNEA II

Veniturile comunale și județene

Art. 244. Comunele și județele sunt autorizate pentru acoperirea cheltuielilor și a trebuințelor locale să perceapă taxe, cotizațiuni, impozite directe și indirecte, precum și să ceară prestațiuni în natură, toate acestea în limitele și conform dispozițiilor din prezenta lege și din legile generale de impunere a Statului.

Art. 245. Comunele și județele nu pot uza de facultatea de a percepe impozite decât numai în cazul când veniturile proprietăților și al întreprinderilor respective, acelea al taxelor și al cotizațiunilor nu le-ar fi suficiente pentru acoperirea cheltuielilor.

Art. 246. Taxele se pot percepe pentru orice serviciu public a cărui întreținere nu se poate face din resursele obișnuite și numai în măsura serviciului prestat.

În stațiunile balneare și climaterice comunele sunt în drept, pentru întreținerea stabilimentelor lor, a îmbunătățirilor și a înfrumusețărilor, să perceapă taxe speciale și de la vizitatori.

Art. 247. Cotizațiunile sunt taxe pentru întreținerea sau crearea de îmbunătățiri extraordinare care, deși pot servi interesului public, folosesc îndeosebi mai mult unei anumite categorii de cetățeni, sau unei părți, cartier, străzi sau regiune din cuprinsul comunei sau județului.

Aceste cotizațiuni se percep numai de la acei contribuabili care trag în special foloase din serviciul sau îmbunătățirea care se creează sau se întreține cu produsul acelor cotizațiuni.

Stabilirea cotizațiunilor, repartizarea lor între contribuabili, timpul cât vor rămâne în vigoare se vor stabili după o prealabilă consultare a celor interesați, prin îngrijirea autorităților respective.

Repartiția cotizațiunilor se va face pe cât posibil proporțional cu foloasele pe care le are din îmbunătățirea executată.

Odată încuviințate de majoritatea celor interesați, cotizațiunile devin obligatorii pentru toți și se înscriu în rolurile de percepție.

Art. 248. Impozitele directe și indirecte nu se pot percepe decât în cadrul legilor generale de impunere votate de Corpurile legiuitoare.

Sub nici un motiv nun se pot adăuga materiilor și veniturilor impozabile impuse de Stat alte impozite, cote sau zecimi adiționale decât în cadrul acestor legi. Se pot însă reduce cotele maxime stabilite de lege.

Art. 249. Evaluările înscrise în rolurile Statului pentru impozitele elementare servesc și comunelor și județelor la impunerea și perceperea contribuțiunilor directe atribuite lor.

Art. 250. Comunele și județele nu pot înființa taxe de axize, de bariere, de jugărit și altele asemenea. Impozite indirecte sau taxe pe consumațiunea articolelor de primă necesitate și pe circulațiunea lor nu se pot crea.

Art. 251. Comunele și județele nu pot acorda alte scutiri de impozite directe sau indirecte decât cele prevăzute pentru aceste impozite de Stat.

Art. 252. Administrația întreprinderilor comerciale și industriale ale comunelor și județelor se va face astfel ca ea să acopere cheltuielile de exploatare, precum și amortizarea capitalului angajat.

Art. 253. Căile de comunicație comunale și județene cu accesoriile lor, date prin legea drumurilor în sarcina comunelor și județelor, se vor crea și întreține din fondurile și veniturile generale ale comunelor și județelor, precum și din dările speciale prevăzute în legea drumurilor.

Art. 254. Prestațiunile în natură se pot cere contribuabililor pentru îndeplinirea unor anume servicii, excepționale sau urgente, ca: inundații, incendii, înzăpeziri, etc., care nu s-ar putea îndeplini în alt mod, pe temeiul încheierilor care se vor lua de către consiliile respective, cu o majoritate de 2/3 din consilierii prezenți.

Când o asemenea contribuțiune a fost hotărâtă, cei care din diferite cauze bine constatate nu ar putea să o dea, vor fi ținuți a se achita cu o dare de bani, mai dinainte stabilită prin hotărârea consiliului.

Art. 255. Constatarea impunerii și perceperea impozitelor directe, precum și a altor impozite care folosesc în același timp Statului, județului și comunelor, se va face prin colaborarea acestora.

Un regulament, făcut de acord cu Ministerul Finanțelor, va stabili modalitățile.

Art. 256. Deliberările consiliilor județene și comunale, privitoare la așezări și perceperii de taxe, cotizațiuni sau impozite de orice natură, înainte de punerea lor în lucrare, se vor afișa la primăriile respective și la prefectura județului timp de zece zile pentru ca contribuabilii să poată lua cunoștință de ele și să facă reclamațiunile ce ar crede necesare.

Consiliile respective vor cerceta cuprinsul reclamațiunilor și se vor pronunța asupra lor.

Încheierile consiliilor vor trebui aduse în orice caz la cunoștința Ministerului de Interne, când emană de la județe și municipii, și prefectului când emană de la celelalte comune, fie că s-au primit reclamațiuni, fie că nu s-au făcut.

Ministerul de Interne, cu avizul consiliului administrativ superior, sau prefectul cu avizul delegațiunii județene, hotărăsc definitiv, fiind ascultat și delegatul Ministerului de Finanțe din aceste consilii.

SECȚIUNEA III

Împrumuturi

Art. 257. Deliberările consiliilor comunale și județene privitoare la împrumuturi nu vor fi valabile, decât dacă se iau în cazurile și cu îndeplinirea formalităților următoare:

a) Împrumutul să fie destinat la o întrebuintare extraordinară și în nici un caz pentru plată sau sporiri de lefuri, gratificații, gradații sau recompense;

b) Împrumutul să fie destinat pentru îmbunătățiri, în ordinea stabilită de programul de lucru mai dinainte hotărât;

c) Odată cu împrumutul să fie prevăzute și mijloacele pentru plata procentelor și amortizărilor. Se consideră ca împrumuturi și sunt supuse aceluiași formalități și contractele de lucrări sau concesiune, a căror plată se stipulează în anuități, cu sau fără procente;

d) Interesele și anuitățile întrunite ale tuturor împrumuturilor contractate să nu atingă alocația bugetară necesară funcționării serviciilor obligatorii.

Art. 258. Comunele și județele pot contracta împrumuturi la Casa creditului județean și comunal, precum și la orice altă instituție publică sau particulară.

Ele pot fi autorizate prin lege specială a emite și obligațiuni.

Art. 259. Comunele și județele pot de asemenea să contracteze împrumuturi pentru convertirea vechilor datorii.

Art. 260. Hotărârile consiliilor comunale și județene, luate cu respectul dispozițiilor din articolele precedente, vor fi trimise Ministerului de Interne, dacă privesc municipiile și județele, și prefectului, dacă sunt privitoare la celelalte comune.

Ministrul de interne ia avizul consiliului administrativ superior, iar prefectul ia avizul delegațiunii permanente județene, și dacă constată că nu s-au îndeplinit formele cerute sau că anuitățile nu se pot acoperi cu veniturile ordinare în proporțiile prevăzute de lege, sau că veniturile din nou create în acest scop n-au bază reală, sau sunt exagerat evaluate, le înapoiază consiliului respectiv, care este ținut a se conforma dispozițiilor luate de autoritatea superioară de control.

Împrumuturile comunelor urbane și județelor care depășesc a cincea parte din veniturile ordinare se vor face cu aprobarea consiliului de miniștri, pe baza referatului comun al miniștrilor de interne și de finanțe.

Pentru celelalte comune aprobarea unor asemenea împrumuturi se va face de către ministrul de interne, în acord cu ministrul de finanțe.

SECȚIUNEA IV

Încheierea, cercetarea și aprobarea conturilor

Art. 261. Încheierea, cercetarea și aprobarea conturilor se va face în conformitate cu legea asupra contabilității publice.

Art. 262. Sumele care prin hotărârile definitive vor fi puse în sarcina celor care le-au cheltuit în mod nejustificat și peste previziunea legilor, vor fi urmărite și încasate pe baza legii de urmărire.

Agenții fiscali care din neglijență sau din orice alte motive neprevăzute în lege nu se vor fi conformat obligațiilor de mai sus, vor fi răspunzători bănește și pedepsiți pentru refuz de serviciu.

Comuna și județul, prin reprezentanții lor, sau, în caz de refuz a acestora, autoritatea superioară de control, va putea sesiza instanțele judecătorești pentru a se da cuvenitele sancțiuni în contra celor vinovați.

Art. 263. Regulile stabilite pentru contabilitatea comunei și județului sunt aplicabile și la gestiunea și administrația tuturor așezămintelor sau fundațiilor de orice fel, care sunt puse sub controlul sau privegherea comunei sau a județului.

CAPITOLUL V

Regulamente

Art. 264. Consiliile comunale și județene vor întocmi regulamente prin care se vor prevedea măsuri și sancțiuni relative la administrația intereselor locale.

Art. 265. Prin regulamentele comunale de edilitate se prescriu măsuri pentru:

Determinare vetrei comunelor, căutându-se a se rezerva, pe cât posibil, în vechile vetre și a se determina în cele ce se vor fixa în viitor locuri pentru casa comunală, pentru școli de diferite grade, pentru grădini de copii, biblioteci, biserici și în genere pentru tot felul de clădiri publice;

Alinierea străzilor și piețelor;

Închideri și deschideri de străzi, șosele, piețe, numirile lor, precum și numerotarea locuințelor, alinierea clădirilor și stabilirea regulilor de construcțiuni;

Determinarea serviciilor în vederea igienei și esteticii

Înfrumusețarea și sistematizarea comunei și pentru orice alte lucrări s-ar mai găsi necesare.

Art. 266. Prin regulamente de igienă și salubritate publică se vor lua măsuri pentru:

Vânzarea substanțelor alimentare de îndestulare publică;

Privegherea abatoarelor și piețelor comunei și pentru executarea măsurilor privitoare la stabilimente, profesiunile și întreprinderile insalubre;

Înlăturarea cauzelor de infecțiune;

Igiena locuințelor, curățirea și cultivarea locurilor virane;

Înființarea și buna întreținere a latrinelor și a locurilor unde se depun gunoaiile și lăturile;

Poliția înmormântărilor și a cimitirelor;

Întreținerea curățeniei fântânelor, puțurilor și apelor de care se servește populațiunea sau din care se adapă vitele;

Oprirea întinderii boalelor infecto-contagioase.

Art. 267. Prin regulamente întocmite de consiliile comunale și județene se vor determina condițiunile privitoare la aprovizionarea populațiunii cu articole și servicii de primă necesitate.

Art. 268. Prin regulamentele privitoare la veniturile comunale se pot înființa taxe pentru:

a) Folosința temporară a bunurilor din domeniul public al comunei ca: piețe, trotuare, grădini, bălciuri, târguri de orice fel, locuri de pășune;

b) Uzul excepțional și repetat al drumurilor, străzilor, bulevardelor, dacă toate aceste sunt pavate, cu camioane-automobile, cu căruțe de povară și cu orice vehicule, care, fie din cauza greutateii lor proprii, fie din cauza poverii ce transportă sau a iuțelii lor, aduc o vătămare vădită acestor drumuri;

c) Diferitele servicii ce comuna ar organiza în interes propriu al locuitorilor, cum sunt: serviciul apelor și canalelor, curățirea latrinelor, ridicarea gunoaielor și lăturilor, măturatul și stropitul trotuarelor, ridicarea zăpezii, controlul vânzării alimentelor, cântăritul mărfurilor, cotitul vaselor și măhălitul, curățitul coșurilor, afișajul, mijloacele de transport, etc.

Art. 269. Prin regulamente de poliție comunală se iau mai ales măsuri pentru:

Controlul vânzării alimentelor și a altor articole de primă necesitate, putându-se prevedea pe lângă pedeapsă și confiscarea imediată a alimentelor și articolelor de primă necesitate;

Asigurarea și înlesnirea circulației pe străzi, șosele, piețe, cheiuri și alte locuri publice;

Asigurarea moralității publice;

Asigurarea mijloacelor de transport în interesul comunei și fixarea tarifelor de curse în oraș cu orice vehicule;

Fixarea tarifelor hotelurilor, pensiunilor de familie și altor localuri publice, putând, în scop de a înlătura specula, să prevadă pedepse atât contra întreprinzătorilor unor asemenea stabilimente, cât și prepușilor acestora;

Măturatul și iluminatul comunei, dărâmarea sau repararea clădirilor care amenință cu căderea, oprirea de a pune la ferestre sau alte părți ale clădirilor obiecte care prin căderea lor ar aduce vătămarea trecătorilor sau a vecinilor, sau ar împiedica vederea sau buna înfățișare a străzilor, oprirea de a face și depune murdării în străzi sau maidane, precum și de a nu se arunca în stradă lichide, gunoaie și obiecte vătămătoare circulațiunii sau sănătății publice;

Transportarea cadavrelor, menținerea bunei ordine și cuviințe în cimitire;

Prevenirea incendiilor, stingerea, apărarea contra inundațiilor și altele;

Stărpirea animalelor rău făcătoare, a insectelor și a păsărilor care fac stricăciuni sădirilor și recoltelor;

Paza țărinelor, holdelor, viilor, pometurilor, fânețelor, izlazurilor și sădirilor;
Folosința apelor de pe teritoriul comunelor;
Târguri și bălciuri, serbări și altele;
Prevenirea accidentelor, rezultând din scoaterea pământului, nisipului și pietrișului din gropi;
Strângerea recoltelor spre a împiedica recoltarea lor înainte de maturitate, și în fine,
Intabularea vitelor, asigurarea proprietății lor și determinarea condițiilor de înstrăinare.

Art. 270. Șefii serviciilor tehnic, sanitar, veterinar, etc sunt obligați a cerceta regulamentele care privesc măsuri de specialitatea lor, a face observațiile ce vor socoti necesare și a le înainta autorităților locale, care sunt datoare să le trimită Ministerului de Interne spre a le avea în vedere la aprobarea lor.

Regulamentele astfel întocmite, după ce au fost votate de consiliu, înainte de a fi puse în aplicare, se vor înainta Ministerului de Interne, care le supune cercetării consiliului administrativ superior. În urma avizului dat, dacă ministrul constată că regulamentul este în totul sau în parte contrar legilor și regulamentelor de administrație publică, îl înapoiază consiliului comunal sau județean pentru a-l modifica, ținând seamă de observările făcute.

Când regulamentele privesc măsuri cu caracter general sanitar, se vor trimite de consiliul superior administrativ spre a fi examinate și de Ministerul Sănătății Publice.

Regulamentele votate și încuviințate de autoritatea de control, așa cum se arată mai sus, nu devin executorii decât 10 zile după ce au fost aduse la cunoștința publică, în comunele rurale, prin citirea lor în localul primăriei, în cazul obștei comunei chemată pentru aceasta, și prin afișarea la primărie, iar în comunele urbane prin publicarea în „Monitorul Județului” sau al „Comunei” și prin afișarea la Casa comunală.

Dovada îndeplinirii acestor formalități se face prin încheiere de proces verbal, semnat de primar și de secretarul comunei.

Art. 271. Prin regulamente se vor prevedea pedepse, dacă nu sunt hotărâte prin legi speciale.

Aceste pedepse nu vor putea trece peste 500 lei în comunele rurale și urbane nereședințe și peste 5.000 lei în cele urbane reședințe.

În caz de recidivă, se va prevedea și închisoarea polițienească până la 15 zile și în cazuri grave chiar închiderea locuințelor insalubre și localurilor de comerț.

Art. 272. Contravențiunile se vor judeca de judecătorul de ocol, atât în ce privește aplicarea pedepsei, cât și în ce privește și fixarea cheltuielilor ce cad în sarcina contravenienților și a despăgubirilor la care comuna sau județul are drept, oricare ar fi valoarea lor. Atât judecătorii, cât și tribunalele în caz de apel trebuie să se pronunțe de urgență. Recursul suspendă executarea numai atunci când odată cu facerea lui recurentul va justifica că a consemnat amenda, cheltuielile și despăgubirile acordate sau când vor dovedi starea lor de sărăcie cu un act de paupertate, conform legii.

Amenzile, cheltuielile și despăgubirile se vor încasa potrivit legii de urmărire.

În caz de insolvabilitate, amenda va fi transformată în închisoare, conform legilor penale, fără ca ea să poată fi mai mare de o lună.

Regulamentele pot prevedea însă ca, pentru anume contravențiuni, agenții competenți să poată nu numai constata abaterea, dar și aplica pe dată o pedeapsă, care nu poate depăși 100 lei amendă în comunele rurale și 1.000 lei în comunele urbane.

Prin agenți competenți se înțelege în comunele rurale prefectul, pretorul, medicii și inginerii județului, iar în comunele urbane primarul, membrii delegațiunii permanente comunale, medicii și arhitecții comunei, precum și șefii de poliție.

Când contravenientul este insolubil sau cu domiciliul necunoscut, el va fi de îndată înaintat judecătorului de ocol împreună cu procesul-verbal de constatarea infracțiunii. Dacă procesul-verbal este aprobat, judecătorul va transforma amenda în închisoare, socotind un maximum de 10 zile închisoare.

Închisoarea se execută în comunele rurale la arestul secției de jandarmi, iar în comunele urbane în arestul poliției.

Ordonanța judecătorului prin care se transformă amenda în închisoare este definitivă.

În cazul când contravenientul a achitat amenda chiar agentului respectiv, el are drept să facă contestațiune la judecătorul de ocol al locului unde s-a comis contravențiunea, în conformitate cu legea judecătorilor de ocol, art. 52.

CAPITOLUL VI

Dizolvarea consiliilor comunale și județene

Art. 273. Consiliile comunale și județene nu pot fi dizolvate decât în următoarele trei cazuri:

- a) Când numărul membrilor aleși prin votul universal s-a redus din cauze legale mai puțin de jumătate și nu s-a putut completa prin consilierii supleanți;
- b) Când consiliul, ieșind din atribuțiunile sale, a luat hotărâri politice cu corp constituit, sau a făcut acte în contra intereselor generale sau a ordinii de Stat;
- c) Când consiliul compromise cu rea credință interesele administrațiunii ce i s-a încredințat.

Art. 274. Dizolvarea se pronunță prin decret regal pe baza avizului consiliului superior administrativ și în urma cercetării făcută la localitate de un inspector general administrativ pentru consiliile județene și consiliile comunelor urbane reședințe de județ și ale municipiilor.

Pentru celelalte comune dizolvarea se pronunță de prefect pe baza avizului delegațiunii permanente județene, în urma unei prealabile cercetări.

În cazul prevăzut la alineatul b, art. 273, ministrul de interne pentru județ și municipii și prefectul pentru celelalte comune, raportând însă îndată ministrului de interne, pot lua măsuri ca consiliile respective să nu se mai întrunească până se va decide asupra dizolvării.

În acest caz, însă, autoritatea competentă este datoare a se pronunța asupra dizolvării în termen de cel mult 10 zile de la data de când i s-au comunicat faptele care au provocat suspendarea.

În contra deciziei de dizolvare a prefectului cei interesați au dreptul de apel la Ministerul de Interne, care se va pronunța cu avizul consiliului superior administrativ.

Art. 275. Autoritatea chemată a se pronunța asupra dizolvării, este datoare a asculta, înainte de luarea hotărârii, reprezentanții consiliului a cărui dizolvare se cere. Se va face mențiune despre aceasta în deciziunea de dizolvare.

Cei interesați, în cazul când nu se prezintă personal, pot trimite memorii justificative.

Faptul că membrii consiliului, a cărui dizolvare se cere, nu se înfățișează la chemare și nici nu prezintă memorii în apărare, nu poate ține pe loc procedura pentru dizolvare care își urmează cursul.

Art. 276. Decretele și deciziunile de dizolvare, precum și rapoartele ce le însoțesc se vor publica în jurnalele oficiale respective.

Actele de dizolvare vor arăta și data convocării alegătorilor pentru noile alegeri, precum și numirea comisiilor interimare care vor administra interesele comunale și județene până la alegerea și constituirea comisiilor.

Art. 277. În toate cazurile de dizolvare consilierii de drept vor continua mandatul lor până la expirare, în viitorul consiliu, dacă nu vor fi și ei vinovați de actele care au motivat dizolvarea.

Art. 278. Comisiunile interimare se compun din membri supleanți. Dacă supleanții lipsesc, comisiunile vor fi alcătuite dintre cetățeni alegători fruntași, de preferință cei care au mai avut însărcinări administrative. Printre aceștia pot fi și funcționari de specialitate ai Statului care domiciliază în localitate.

Numărul membrilor comisiilor interimare va fi de cel puțin trei și cel mult unsprezece, după cum va socoti autoritatea care îi numește că este în interesul administrațiunii locale.

Art. 279. Comisiunile interimare nu se vor putea ocupa decât numai de afacerile curente. În nici un caz nu vor avea dreptul să hotărască asupra bugetului socotelilor, nici a se pronunța asupra tranzacțiunilor înstrăinărilor sau chestiunilor prevăzute de capitolul X, titlul IV.

Art. 280. În caz de dizolvare pentru motivele prevăzute de art. 273, alin b și c, ministrul de interne și reprezentanții săi au dreptul să sesizeze parchetele pentru a lua măsuri în contra consilierilor ce s-ar găsi vinovați.

CAPITOLUL VII

Răspunderi

Art. 281. Primarii, președinții comisiilor interimare, prefectii și membrii delegațiunii permanente comunale și județene și membrii consiliilor comunale și județene sunt răspunzători bănește către comună sau județ de toate pagubele ce le-au cauzat printr-o administrație de rea credință; vor mai fi răspunzători și atunci când vor fi contractat lucrări fără ca să aibă anume fonduri alocate sau vor fi făcut împrumuturi pentru alte scopuri decât cele hotărâte de lege, sau vor fi dat împrumuturilor altă destinațiune decât cea stabilită de autoritatea competentă.

Art. 282. Funcționarii județeni și comunali răspund civilmente față de județe și comune, precum și față de particularii vătămați în drepturile lor, conform prescripțiilor art. 28 din statutul funcționarilor.

Art. 283. Acțiunile de despăgubiri prevăzute de art. 281 se vor introduce înaintea instanțelor judecătorești ordinare și se vor judeca după competența dreptului comun.

Ele se pot exercita în afară de acțiunea penală sau măsura disciplinară care ar urma să se aplice.

Art. 284. În toate cazurile, când legea prevede o acțiune de despăgubire în folosul comunei, județului sau acțiune penală pentru abaterile sau abuzurile săvârșite, dacă comuna și județul neglijează sau refuză a sesiza instanțele competente, autoritatea de control este în drept a o face în locul lor.

Aceste acțiuni se prescriu după trei ani de la săvârșirea prejudiciului.

Art. 285. În afară de răspunderile stabilite prin articolele precedente, cei vătămați în drepturile lor, fie printr-un act administrativ de autoritate, fie printr-un act de gestiune făcut cu călcarea legilor și a regulamentelor, fie prin rea voință a autorităților administrative de a deslega cererea privitoare la un drept, pot să se adreseze instanțelor judecătorești pentru recunoașterea drepturilor și obținerea daunelor ce li s-a cauzat, după procedura specială prevăzută în legea contenciosului administrativ.

Art. 286. Comunele sunt bănește răspunzătoare de stricăciunile și pagubele rezultând din crime sau delictе săvârșite prin silnicie pe teritoriul lor, de către cete sau adunări armate sau nearmate, fie asupra persoanelor, fie asupra proprietăților publice sau private.

Dacă cetele sau adunările s-au alcătuit din locuitorii mai multor comune, fiecare din aceste comune sunt răspunzătoare de stricăciunile sau pagubele cauzate în proporția ce se va fixa de justiție.

Comunele nu pot fi făcute răspunzătoare:

a) Dacă probează că au luat toate măsurile reclamate de îndatoririle de solidaritate ce stau în putința lor, în scop de a împiedica dezordinea și de a descoperi pe autor;

b) Dacă stricăciunile și pagubele sunt rezultatul unor fapte de război.

Art. 287. Acțiunile pentru despăgubire trebuie intentate înaintea instanței competente, potrivit dreptului comun.

Art. 288. Daunele-interese la plata cărora comuna ar fi definitiv obligată, conform art. 286, vor fi repartizate de Ministerul de Interne printr-un rol special asupra tuturor locuitorilor având reședința de fapt în comună, în proporție cu dările directe ce plătesc.

Rolul special se va întocmi de primari, cu delegațiunea comunală, împreună cu secretarul sau casierul-perceptor al comunei, având în vedere rolurile de contribuțiuni, în termen de cel mult o lună de la comunicarea hotărârii definitive.

El va fi depus la cancelaria primăriei, iar depunerea va fi adusă la cunoștința generală prin publicațiuni afișate în cuprinsul comunei.

Cei nemulțumiți pot face contestațiuni în termen de 10 zile de la afișarea publicațiunilor.

Contestațiunile se judecă de consiliul comunal, convocat extraordinar la termen de cel mult 10 zile de la expirarea termenului de contestațiune.

În contra hotărârilor consiliului se poate face apel la consiliul superior administrativ, în termen de 10 zile de la afișarea deciziunilor la localul primăriei.

Consiliul poate modifica rolul, fără însă a reduce suma globală de plată.

Rolul rămas definitiv se execută de perceptor în baza legii de urmărire.

Împlinirea se face odată cu a celorlalte contribuțiuni directe și cu aceleași forme.

Art. 289. Comuna, precum și locuitorii interesați, individual sau toți împreună, considerați ca obște, vor putea să exercite acțiunea recursorie în contra autorilor și complicilor dezordinii și pagubei.

CAPITOLUL VIII

Conciliere și arbitraj

Art. 290. Nici o acțiune nu se va putea intenta de o comună sau de un județ, împotriva altui județ sau comune ori împotriva Statului, nici de acesta împotriva comunelor sau județelor, mai înainte ca neînțelegerea să fi fost supusă instanțelor administrative de conciliere și anume: delegațiunii permanente județene pentru litigiile dintre comunele rurale sau între acestea și cele urbane nereședințe din același județ și consiliului superior administrativ pentru litigiile dintre toate celelalte unități administrative, precum și dintre acestea și Stat.

Delegațiunea permanentă județeană se completează ca instanță de conciliere cu un judecător tras la sorți dintre magistrații tribunalului local, iar consiliul administrativ judecă în completul său, completat și cu delegatul Curții de casație.

Art. 291. Instanțele de conciliere sunt în drept de a cere toate actele și documentele pe care părțile își sprijină pretențiunile. Reprezentanții Statului, județelor și comunelor sunt datori, sub sancțiune penală de refuz de serviciu, să execute aceste ordine în termenul prescris. Ei vor da și explicațiuni verbale și vor depune memorii sau concluziuni scrise în care vor expune drepturile lor.

Art. 292. Îndată ce o neînțelegere de orice natură s-a ivit între unitățile administrative mai sus arătate, privitoare la drepturi patrimoniale, reprezentanții lor sunt îndatorați a sesiza instanța de conciliere competente, care va hotărî în termen nu mai departe de 10 zile de la primirea cererii, înlăuntrul căruia instanța sesizată va chema părțile.

Prin chemare se va cere ca înainte de fixarea termenului să prezinte toate actele, documentele și memoriile pe care se sprijină pretențiunile.

Instanța respectivă, după cercetarea actelor și ascultarea reprezentanților legali ai părților, va delibera asupra chestiunilor deduse și va încerca prin toate mijloacele a stabili înțelegerea.

Art. 293. Instanțele de conciliere au dreptul să asculte informatori, să cerceteze situațiunea de fapt la localitate și să ia orice informațiuni printr-un membru delegat sau în completul lor.

Nu pot însă deferi jurământul.

În cazul când, în urma sfaturilor, părțile au convenit să stingă litigiul, instanțele respective de conciliere vor înregistra și constata într-un process verbal înțelegerea stabilită.

Actul acesta formează un titlu pentru constatările cuprinse în el și nu se poate doborî, în ce privește veracitatea celor constatate, prin nici o altă contraprobă decât numai prin înscrierea în fals.

În cazul când după toate sfaturile date nu s-a putut ajunge la o conciliere, instanța respectivă se desesizează, iar comuna, județul sau Statul se adresează justiției pentru a-și valorifica pretențiunile lor.

Art. 294. Instanțele de conciliere sunt competente a examina litigiile în completul lor și a da soluțiuni definitive, în cazul când comunele, județul sau Statul au convenit pe cale de compromis, întocmit în conformitate cu procedura civilă, a se supune arbitrajului obligator al acestor instanțe.

Art. 295. Nici o instanță judiciară nu va da curs unei acțiuni intentate de Stat, județe sau comune, unele împotriva altora, până ce mai întâi nu au dovadă că aceste unități administrative au trecut în prealabil înaintea instanțelor de conciliere.

Pentru rezolvarea acțiunilor pendinte acum la promulgarea acestei legi înaintea justiției între Stat, comun și județ, instanțele judecătorești respective vor împlini în camera de consiliu căderile instanțelor administrative, de conciliere și numai dacă nu isbutesc a stabili între ele o înțelegere vor da curs proceselor pendinte.

CAPITOLUL IX

Asociațiunea comunelor și județelor

Art. 296. Comunele și județele se pot asocia între ele sau cu Statul pentru scop bine determinat, ca să execute, să creeze, sau să întrețină lucrări și instituțiuni, care sunt de folos local sau regional, din punct de vedere sanitar, economic, cultural sau al lucrărilor publice.

Nici o asociație nu se poate constitui pentru un scop principal de comerț și nici pentru acte, creare, sau exploatare de servicii sau instituții care nu ar intra în atribuțiunile și competența comunelor sau județelor, conform legilor.

Comunele și județele se pot însă asocia cu particularii pentru comercializarea întreprinderilor cu caracter economic, conform legii speciale de comercializare a bunurilor Statului.

Art. 297. O asociație nu va putea să ia ființă legală decât numai în baza autorizațiunii care i se poate da și ridica de autoritatea competentă, după procedura următoare.

Art. 298. Comunele și județele care vor să formeze o asociație hotărăsc aceasta prin încheierile consiliilor respective.

Aceste încheieri vor trebui să arate în mod precis scopul, durata, mijloacele financiare care se au în vedere pentru realizarea obiectului asociației, aportul fiecărui membru al asociației, modul de administrare și de lichidare, sediul care i se fixează asociației, precum și proiectul de statut. În același timp consiliile aleg din sânul lor prin vot secret cel mult câte doi membri, care împreună cu primarul sau președinții consiliului județean, după cum este cazul, vor constitui adunarea generală a asociației.

Adunarea generală alege consiliul de administrație și votează statutul. Prin statut se stabilește și numărul membrilor din consiliul de administrație.

Art. 299. Încheierile adunărilor generale se trimit prefectului județului când privesc o asociațiune formată între comunele aceluiași județ și Ministerului de Interne când privesc celelalte asociațiuni.

Prefectul hotărăște asupra autorizării, pe temeiul avizului delegațiunii județene permanente, iar ministrul de interne, pe temeiul consiliului administrativ superior.

Prefectul cât și ministrul sunt datori să se pronunțe în termen de 30 zile de la primirea încheierilor.

Dacă nu s-a pronunțat în acest termen, asociațiunile vor putea să funcționeze fără vreo altă autorizare.

Art. 300. În contra deciziunii prefectului părțile interesate pot apela la Ministerul de Interne în termen de 10 zile de la pronunțarea deciziunii; ministrul decide asupra apelului în modul și în termenul arătat în articolul precedent.

Art. 301. Deciziunile de autorizare pentru funcționarea unei asociațiuni, precum și statutele lor aprobate, se publică în *Monitorul Oficial*, și de la această dată asociațiunea are o existență juridică.

Art. 302. Delegațiunea județeană permanentă și consiliul administrativ superior sunt datoare la darea avizului să examineze dacă asociațiunile care se proiectează urmăresc scopul determinat de lege, dacă nu ating ordinea, sau un interes general, dacă mijloacele financiare sunt bine dovedite și dacă voturile consiliilor comunale și județene sunt date cu respectarea formelor legale.

Aceste autorități au de asemenea dreptul să decidă în mod definitiv, când există neînțelegeri între comunele și județele asociate.

Art. 303. Îndată după obținerea autorizației, consiliul asociațiunii se convoacă de ministrul de interne sau de prefect, după cum este cazul, la sediul respectiv, pentru a se constitui, alegându-și un președinte și un vice-președinte.

Art. 304. Consiliul asociațiunii votează bugetul și încheie la finele fiecărui an bilanțul de profit și pierdere. Atât bilanțul cât și bugetul, ca să devină executorii, vor trebui aprobate de autoritatea superioară. Se va proceda în același mod și pentru orice modificări ulterioare s-ar crede necesar să se facă în buget sau în bilanț.

Comunele și județele asociate au totdeauna dreptul până la aprobarea bilanțului și a bugetului să prezinte în scris autorității competente observațiile ce au de făcut asupra acestor acte.

Ministrul și prefectul, după cum este cazul, decid asupra aprobării, pe baza avizului consiliului superior administrativ sau a delegațiunii județene permanente.

Art. 305. Funcționarii de specialitate ai comunelor și județelor sau ai Statului din localitate pot fi chemați și ascultați și vor da sfaturi și îndrumări asociațiunii în toate chestiunile de competența lor.

În acest caz ei vor fi retribuiți din fondurile asociațiunii; asociațiunea are dreptul să facă apel la cunoștințele și serviciile oricăror alți specialiști.

Art. 306. Ministrul de interne sau un delegat al său, precum și prefectul și pretorul, sunt în drept a asista la ședințele consiliului asociațiunii. Ei pot face propuneri și observațiuni, care se vor consemna în procesul-verbal al ședinței, dar nu pot lua parte la vot.

Art. 307. Consiliul de administrație al asociației nu poate fi constituit pe un termen mai lung decât sunt alese și consiliile comunelor sau județelor asociate. Administratorii al căror mandat expiră girează până la constituirea noului consiliu.

Art. 308. Consiliile comunelor și județelor asociate pot să retragă prin votul a două treimi mandatele aceluia care pe care i-au delegat să-i reprezinte în adunările generale ale asociației.

Art. 309. Administratorii asociației sunt răspunzători de buna gestiune și de întreaga conducere în conformitate cu legea contabilității. Ei sunt dispensați de garanție.

Art. 310. Autoritatea de control, precum și administratorii financiari și inspectorii financiari pot oricând să controleze operațiunile și gestiunile asociației; ei sunt datori să semnaleze ministrului de interne sau prefectului, precum și consiliilor comunale și județene care constituie asociația, rezultatul constatărilor lor. Nu vor putea lua însă nici o măsură din propria lor inițiativă.

Art. 311. Asociația constituită conform dispozițiilor de mai sus este persoană juridică. Ea poate să primească donațiuni, legate și subvențiuni, poate să contracteze împrumuturi și să facă exproprieri de utilitate publică în numele său pentru îndeplinirea scopului ce urmărește.

Propunerile de exproprieri și împrumuturile trebuie autorizate de ministrul de interne, pe baza avizului consiliului superior administrativ.

Art. 312. Asociațiunile sunt scutite de dări după aceleași norme și în aceleași condițiuni ca și comunele și județele.

Art. 313. Dizolvarea unei asociațiuni sau lichidarea ei înainte de expirarea termenului pentru care s-a format, nu poate avea loc decât cu consimțământul tuturor membrilor care o compun și cu aprobarea autorității superioare de control, conform normelor stabilite de articolul 299.

Art. 314. Când consiliul de administrație al unei asociații a făcut acte care ies din căderile sale, sau care compromit interesele asociațiunii, sau când aceste acte sunt contrarii legilor, statutelor, ori sunt de natură a periclita ordinea și siguranța Statului, el se poate dizolva prin decret regal după propunerea ministrului de interne și pe baza avizului consiliului superior administrativ.

Actele făcute în aceste condițiuni se declară nule și fără urmare.

Până la dizolvare ministrul de interne poate să oprească executarea aceluia actelor și hotărâri, raportând însă în 24 de ore consiliului de miniștri, care poate menține sau ridica măsura când ea privește asociațiunile dintre județe sau comune din diferite județe. În cazul celorlalte asociațiuni, prefectul este în drept să ia această măsură de suspendare, raportând însă ministrului de interne în același termen.

Art. 315. În caz de lichidarea unei asociațiuni, comunele și județele reiau instalațiile și stabilimentele situate pe teritoriul lor, cu obligațiunea de a plăti diferența în bani, dacă valoarea lor depășește valoarea aportului adus în asociație sau a drepturilor ce li se cuvin.

Dacă în statute nu se prevăd anume modalități pentru această operațiune și pentru alte măsuri ce urmează a se lua în caz de lichidare, se aplică dispozițiunile codului de comerț.

CAPITOLUL X

Modificări teritoriale la comune și județe, schimbări de reședințe, constituiri și transformări de comune

Art. 316. Cererile privitoare la toate modificările prevăzute în acest capitol nu se vor lua în cercetare de autoritățile competente decât numai după ce s-au adus la cunoștința publică prin afișare la prefectura județului și în localitățile respective, iar în comunele rurale și la biserică și anunțate prin strigări publice.

Afișările și publicările vor face cunoscut celor interesați că pot îndrepta întâmpinări cu privire la modificările cerute, fie la prefectură, fie la primăria comunei, până în termen de 30 zile de la data afișării. Despre împlinirea acestor formalități se va dresa proces-verbal de cei în drept.

Primarii comunelor și prefectul județului vor înainta autorităților care au a se pronunța asupra acestor modificări întâmpinările și observațiunile care s-au primit din partea celor interesați.

Art. 317. Pentru constituirea unei comune noi, consiliul județean, după ce a primit cererea interesatilor, dispune facerea unei cercetări locale printr-o comisiune compusă din; prefectul județului, administratorul financiar, șefii serviciilor tehnice și sanitar și delegații lor, pretorul respectiv, și un membru al delegației permanente desemnat prin sorți.

Comisiunea va cerceta:

Dacă numărul familiilor care cer a se întovărăși în vederea constituirii comunei este suficient pentru a justifica noua așezare, dacă veniturile ce va avea comuna pot asigura organizarea serviciilor și susține sarcinile comunei, dacă localitatea este potrivit aleasă din punctul de vedere sanitar, dacă terenul este propriu pentru clădit, dacă nu este supus la inundații, surpări și dacă este de o întindere îndestulătoare în vederea dezvoltării comunei.

Comisiunea va lua la localitate orice alte informațiuni consultând și consiliile comunale respective.

Art. 318. Alipirile și deslipirile de sate și comune se fac cu aceleași formalități ca și acelea pentru constituirea unei comune, luându-se de asemenea avizul consiliilor comunale respective.

Art. 319. Raportul comisiunilor care vor face cercetările hotărâte prin articolele de mai sus va fi supus aprobării consiliului județean, care hotărăște cu două treimi din numărul membrilor prezenți.

Încheierea consiliului județean pentru a deveni valabilă și executorie trebuie aprobată prin decret regal, în urma propunerii ministrului de interne pentru constituiri de noi comune și numai prin decizia ministrului de interne, când e vorba de alipiri și deslipiri de sate și comune. În toate cazurile se va cere avizul consiliului superior administrativ.

Art. 320. Reședința unei comune rurale nu se poate schimba dintr-un sat în altul, fără încuviințarea consiliului comunal respectiv și aprobarea consiliului județean, confirmată de Ministerul de Interne, cu avizul consiliului superior administrativ.

Art. 321. Numărul comunelor unei plăși, precum și reședința sa nu se pot schimba decât după cererea prefectului sau consiliului județean și cu aprobarea ministrului de interne luând avizul consiliului superior administrativ.

Numărul și cuprinsul sectoarelor dintr-o comună urbană nu se pot modifica decât după cererea consiliului comunal, și aprobarea ministrului de interne, cu avizul consiliului superior administrativ. Pentru municipii se cere confirmarea prin decret regal.

Art. 322. Reședința unui județ nu se poate schimba decât cu votul consiliului județean, luat cu două treimi din numărul membrilor care-l compun și cu aprobarea Corpurilor legiuitoare.

Art. 323. Numele unei comune nu se poate schimba decât cu votul consiliului comunal, aprobat de Ministerul de Interne. Această aprobare trebuie întărită prin decret regal pentru comunele urbane.

Art. 324. O comună rurală nu se poate transforma în comună urbană decât cu votul consiliului respectiv, aprobat de consiliul județean și de consiliul superior administrativ și confirmat de votul Corpurilor legiuitoare.

Art. 325. Oricare interesat are dreptul să facă întâmpinări la Ministerul de Interne în termen de 10 zile de la data încheierilor consiliului județean, privitoare la modificările prevăzute în acest capitol.

Ministrul de interne se pronunță cu avizul consiliului superior administrativ, în termen de 30 zile de la expirare termenului de mai sus, asupra încheierilor consiliilor județene luate în această materie.

Art. 326. Alipirile și deslipirile, precum și constituiri de noi comune și transformările comunelor rurale în urbane nu vor intra în vigoare decât la începutul anului financiar.

Art. 327. Avera proprie a unei comune întrunită cu altă comună devine proprietatea comunei întregi. Se va întocmi un inventar al acestor averi.

Locuitorii comunei sau satului întrunit păstrează proprietatea sau folosința exclusivă a bunurilor comune ce le aparțineau.

În caz de deslipiri, comuna sau satul reia proprietatea în natură, sau în lipsă, echivalentul în bani ce i se cuvenea.

În ambele cazuri se determină în actul de alipire sau deslipire cuantumul datoriilor respective și condițiunile plății.

Art. 328. În toate cazurile de alipiri sau deslipiri de comune și sate, consiliile comunale ale comunelor respective se dizolvă și interesele locale se administrează, până la noi alegeri, de comisiuni interimare.

Art. 329. Neînțelegerile dintre comune privitoare la determinarea perimetrelor și averilor lor se rezolvă de către delegația permanentă județeană, după ce s-au ascultat reprezentanții legali ai comunelor și părțile interesate, cu drept de apel la Ministerul de Interne, care se va pronunța pe baza avizului consiliului administrativ superior.

Când aceste neînțelegeri pun în discuțiune limitele județelor, ele se rezolvă de către ministrul de interne cu avizul consiliului administrativ superior.

TITLUL V

Reprezentanții autorității centrale, organe de control

CAPITOLUL I

Prefectul și consiliul de prefectură

Art. 330. Prefectul județului se numește prin decret regal, în urma propunerii ministrului de interne.

Pentru a fi numit prefect, pe lângă celelalte condițiuni generale cerute funcționarilor publici, candidatul trebuie să aibă vârsta de 30 ani împliniți și să posede diploma unei școli superioare recunoscută de Stat, afară de cei ce au funcționat în această calitate cel puțin un an.

Art. 331. Prefectul nu poate ocupa nici o altă funcție publică plătită de Stat, județ sau comună, nici exercita vreo profesiune liberă, nici a face parte ca administrator sau cenzor în consiliile societăților civile sau comerciale, cooperative sau bănci populare din cuprinsul județului, afară de cazul când consiliul superior administrativ apreciază că asemenea calitate nu constituie un motiv de incompatibilitate întrucât nu are legături cu atribuțiunile funcțiunii sale.

Art. 332. Când locul de prefect devine vacant, ministrul de interne poate însărcina cu conducerea prefecturii până la numirea titularului pe subprefect sau pe un inspector general administrativ.

Art. 333. Pe lângă calitatea sa de reprezentant al puterii centrale, prefectul este și capul administrațiunii județene.

În această calitate el are controlul și supravegherea tuturor serviciilor județene și comunale.

El veghează și ia măsurile necesare, ca să se execute hotărârile consiliului județean și ale delegației permanente.

La ședințele consiliului județean prefectul asistă în înalta sa calitate de reprezentant al puterii centrale și al intereselor locale.

La ședințele consiliului municipiilor prefectul asistă ca reprezentant al puterii centrale, având dreptul să-și spună cuvântul ori de câte ori crede că interesele generale, legile sau ordinea în Stat ar putea fi atinse prin măsurile ce s-ar lua.

Art. 334. Împreună cu delegația permanentă, prefectul numește, înaintează, revocă și aplică pedepsele disciplinare funcționarilor județului, conform statutului, legii de față și legilor speciale.

Art. 335. Prefectul, împreună cu delegația permanentă, pregătește toate lucrările care trebuie aduse în discuțiunea consiliului județean.

Art. 336. Ca delegat al autorității centrale, prefectul reprezintă în județ întreg guvernul și puterea executivă și stă în legătură cu fiecare Minister pentru chestiunile dependente de departamentul respectiv.

El este sub ordinele directe ale ministrului de interne.

Art. 337. Prefectul exercită toate atribuțiunile ce-i sunt deferite prin legi și regulamente, îngrijește de publicarea legilor și regulamentelor generale și județene, veghează la aplicarea lor și la toate măsurile de executare.

Art. 338. Prefectul este șeful poliției în județ. În această calitate ia măsuri pentru prevenirea delictelor și îngrijește de menținerea ordinii și siguranței publice.

El dă ordine tuturor organelor polițienești și jandarmeriei, care sunt obligate să le execute de îndată.

El poate să pună în mișcare forța publică la întâmplări de rebeliune, sediiune, atrupamente tumultoase, împotrivire la executarea legilor sau ordonanțelor legale sau alte evenimente neprevăzute, care ar amenința ordinea publică, siguranța persoanelor și a proprietăților. În acest caz el informează pe ministrul de interne și de război. Ofițerii comandanți sunt ținuți însă a satisface de îndată cererea scrisă a prefectului, fără a mai aștepta alte aprobări.

Art. 339. Prefectul are dreptul să drezeze personal sau să oblige pe ofițerii poliției judiciare să drezeze ei actele necesare pentru constatarea crimelor, delictelor și contravențiunilor și să înainteze autorităților judecătorești pe făptuitorii lor.

Art. 340. Prefectul supraveghează toate instituțiile de binefacere și asistență socială, fie că ele depind de Stat, județ sau comună, fie că sunt așezăminte particulare.

El nu poate lua nici o măsură directă, ci numai semnaleză către autoritatea sau departamentul de care depinde instituțiunea, neajunsurile sau abaterile constatate, înștiințând totodată și pe ministrul de interne.

În cazul când aceste instituțiuni depind de județ, el poate lua toate măsurile pe care legea i le dă.

Art. 341. Prefectul, în caz de inundații, epidemii, epizootii și altele asemenea, ia toate măsurile reclamate de împrejurări și intervine în acest scop la autoritățile respective.

Art. 342. Prefectul, ca reprezentant al guvernului în județul său, are dreptul să raporteze departamentelor observațiunile ce ar avea de făcut asupra funcționării diferitelor servicii publice.

El poate și indica măsurile de îmbunătățire pe care le-ar reclama bunul mers al acestor servicii.

Art. 343. Prefectul este obligat să convoace în conferință la reședința fiecărei plăși, cel puțin de 2 ori pe an, pe: administratorul financiar, consilierul agricol, medicul și, veterinarul primar al județului, revizorul școlar, șefii autorităților bisericești din județ, inginerul șef al județului, pretorul și pe primarii, notarii și ceilalți funcționari din plasa respectivă, precum și președinții federalelor de bănci și producțiune.

În aceste ședințe se vor discuta diferitele chestiuni de interes local, se va lămuri aplicarea legilor și se va aviza asupra măsurilor ce sunt de luat în vederea bunei stări administrative, economice, sanitare și culturale.

Art. 344. Prefectul adresează la finele fiecărui an ministrului de interne și publică un raport amănunțit asupra stării generale financiare, economice, culturale și administrative a județului și comunelor din circumscripția sa.

Art. 345. Pentru îndeplinirea celor prescrise la art. 337, 338 și 340 din prezenta lege, prefectul are dreptul a da ordonanțe în marginile legilor și regulamentelor de administrație generală.

Ordonanțele înainte de a fi executate vor trebui să fie comunicate ministrului de interne.

Ordonanțele privitoare la măsurile sanitare, veterinare, lucrări publice, agricole, etc. vor fi date după consultarea șefilor serviciilor respective și vor fi contrasemnate de aceștia.

Art. 346. Ministrul poate să anuleze ordonanțele în întregimea lor sau să suprimă din ele dispozițiile contrare legilor și regulamentelor sau intereselor superioare de Stat.

Nulitatea ordonanțelor se poate pronunța la orice epocă.

Art. 347. Ordonanțele nu devin executorii decât după ce au fost aduse la cunoștința publică prin afișare, publicare și strigări, când conțin dispozițiuni generale, și prin notificări individuale făcute interesaților, în celelalte cazuri.

Art. 348. Contravențiunile la ordonanțe se vor judeca și pedepsi conform prescripțiunilor din legile și regulamentele respective.

Sanctiunile prescrise în ordonanțe nu vor întrece pe acelea prevăzute de legea sau regulamentul respectiv.

Art. 349. Prefectul va avea unul sau doi funcționari administrativi la, dispoziția sa după cum va stabili ministrul de interne, care vor forma cabinetul prefectului. Ei se vor numi de ministrul de interne după recomandarea prefectului. Atribuțiunile lor se vor stabili prin regulament.

Art. 350. Prefectul prezintă ministrului de interne demisia și cererile de concediu.

Înlocuirea și revocarea prefectului se face prin decret regal.

Revocare are loc pentru abateri grave în serviciu; ea trebuie să fie motivată.

Referatul, prin care se cere revocarea va fi publicat odată cu decretul regal.

Art. 351. În fiecare județ va funcționa un consiliu de prefectură compus din: prefect ca președinte, primarul comunei reședință de județ, primul-procuror sau procurorul tribunalului, medicul primar al județului, administratorul financiar, inginerul, arhitectul și veterinarul, șefii ai județului, revizorul școlar, consilierul agricol, silvicultorul cel mai înalt în grad din județ, comandantul companiei de jandarmi, reprezentanții de la reședință ai Ministerului Industriei, Comerțului și Muncii.

Membrii delegațiunii permanente județene fac parte de drept din acest consiliu. Inspectorii generali ai diferitelor departamente pot oricând lua parte la ședințele consiliului. Consiliul se convoacă de prefect la prefectură cel puțin odată pe lună și oricând acesta va crede că este necesar.

Art. 352. Atribuțiunile consiliului sunt de a armoniza activitatea diferitelor servicii administrative din județ și de a înlătura dificultățile ce s-ar ivi în aplicarea legilor și dispozițiilor.

În acest scop șefii serviciilor respective vor comunica în fiecare ședință despre mersul administrațiunii în fruntea căreia se află. Consiliul avizează prin înțelegere comună înlăturarea neînțelegerilor și conflictelor, și în cazul de a nu se fi ajuns la soluții, prefectul raportează despre toate ministrului de interne și celui respectiv.

CAPITOLUL II

Subprefectul

Art. 353. Fiecare prefectură de județ va avea un subprefect, care se numește prin decret regal, după propunerea ministrului de interne, pe baza recomandării făcute de prefect.

Pentru a fi numit în această funcțiune, candidatul, pe lângă celelalte condițiuni cerute funcționarilor publici, trebuie să fie licențiat în drept, sau diplomat al școlii speciale de pregătire profesională și să fi servit cel puțin 5 ani ca administrator de plasă sau subprefect.

La numirea sa subprefectul este asimilat în grad cu șeful de serviciu clasa I.

Art. 354. Subprefectul ajută pe prefect în îndeplinirea atribuțiilor sale și îl înlocuiește în lipsă. El este și ofițer al poliției judiciare.

Prefectul poate să-i delege prin decizie parte din atribuțiunile sale județene.

CAPITOLUL III

Pretorul și plasa

Art. 355. Numărul plășilor fiecărui județ – comunele care le compun, precum și stabilirea comunelor de reședință ale plășilor, care nu va putea fi în capitala județului, se vor fixa și modifica prin decizia Ministerului de Interne, după consultarea consiliului județean sau a comisiei interimare județene și pe baza avizului consiliului superior administrativ.

Fiecare plasă va avea în fruntea ei un pretor.

Art. 356. Pretorul stă sub ordinele directe ale prefectului. El este în plasă agentul puterii centrale, execută hotărârile consiliului și ale delegației județene și îndeplinește orice alte însărcinări date prin legi și regulamente.

Prefectul poate prin deciziune scrisă să-i delege și parte din atribuțiunile sale, nu însă în mod permanent.

Art. 357. Pretorul este șeful poliției din plasa sa. În această calitate, sub controlul prefectului, el ia măsuri pentru prevenirea delictelor și îngrijește de menținerea ordinii și siguranței publice.

El dă în această privință ordinele necesare organelor polițienești și jandarmeriei, care sunt datoare a le executa.

Pretorul poate să pună în mișcare forța publică la întâmplări de rebeliune, sediiune, atrupamente tumultoase, împotrivire la executarea legilor sau ordonanțelor legale sau alte evenimente neprevăzute care ar amenința ordinea publică, siguranța persoanelor și a proprietăților. În acest caz el informează imediat pe prefectul județului.

Pretorul este ofițer al poliției judiciare. În această calitate el poate lucra, fie din inițiativă proprie, fie prin delegație.

Art. 358. În afară de competența ce li se acordă prin art. 272 al legii de față, pretorii pot să constate contravențiunile și infracțiunile, conform art. 52 din legea judecătorilor de ocoale și să aplice pedepsele arătate acolo.

Art. 359. Pretorul va locui la reședința plășii.

Fiecare pretor va avea un secretar plătit de Stat. Pentru a fi numit în funcția de secretar, candidatul trebuie să îndeplinească condițiunile cerute pentru notari. Alți funcționari de s-ar găsi necesar se numesc și se plătesc de județ.

Art. 360. În fiecare județ, prefectul, prin deciziune aprobată de minister, repartizează pretorii pe plăși.

Odată repartizați, pretorii nu mai pot fi transferați decât în conformitate cu statutul. Prefectul însă poate să-i însărcineze și cu girarea altei plăși în caz de vacanță sau absență a titularului, încunoștințând despre aceasta Ministerul de Interne.

Ei pot asemenea să-i însărcineze cu executarea de ordine sau cercetări în orice plasă în interesul serviciului.

Art. 361. Pretorul se numește prin decizie ministerială.

Pentru a fi numit pretor, pe lângă celelalte condițiuni cerute funcționarilor publici, candidatul trebuie să fie diplomat al școalei de pregătire profesională administrativă sau să fi funcționat cinci ani ca notar stabil cu titlu academic ori cu diploma școalei de pregătire profesională administrativă.

Până la organizarea învățământului pentru pregătirea profesională administrativă și până ce se va obține numărul suficient de absolvenți, vor putea fi numiți pretori și licențiații în drept și în științe de Stat.

Art. 362. Candidații, afară de cei arătați în alineatul 2 al articolului precedent, trebuie să treacă un examen de admitere după unu anume program.

În cazul când numărul candidaților este mai mare ca vacanțele, locurile se vor atribui prin concurs.

Candidații numiți pentru prima oară în funcțiune au titlu provizoriu.

După un stagiul de un an, și dacă vor fi dovedit la cercetarea activității lor administrative și la inspecțiunile făcute că posedă aptitudinile și cunoștințele funcțiunii, pretorii se declară stabili de ministrul de interne, pe baza avizului consiliului superior administrativ.

Art. 363. Pretorul devenit stabil intră în cadrul statutului, are aceleași drepturi și garanții și este supus acelorași obligațiuni ca și ceilalți funcționari administrativi.

Pretorii stabili pot înainta până la gradul de director clasa I în Ministerul de Interne. Ei pot înainta până la acest grad chiar pe loc, însă în limita locurilor ce se vor înscrie în fiecare an în bugetul Ministerului de Interne.

Ei pot trece în administrația centrală a Ministerului de Interne, în același grad sau prin înaintare, cu avizul comisiunii pentru propuneri de numiri și înaintări.

Art. 364. Pretorii sunt îndatorați a îndruma, supraveghea și controla administrația comunelor din plasa lor. Ei vor revizui casele comunale, ținerea scriptelor de contabilitate și se vor asigura de existența fondurilor și actelor justificative, dresând împreună cu primarul respectiv proces-verbal de cele constatate.

În cazul când primarul ar refuza să-l asiste, chiar după invitația scrisă ce i-a adresat-o, el va putea să procedă la asemenea inspecțiuni și dresa proces-verbal fără asistența sa. Pretorul va cerceta starea morală și

materială a populațiilor, igiena și salubritatea comunelor, condițiunile economice și culturale ale sătenilor și vor lua în limitele legii măsuri de îndreptare.

La sfârșitul fiecărei luni ei vor face prefectului un raport amănunțit de constatările făcute și măsurile ce ar fi de luat în interesul administrațiilor comunale.

Art. 365. Pretorii sunt îndatorați să convoace cel puțin odată la 2 luni pe primarii, notarii și ceilalți funcționari de specialitate din circumscripția lor, pentru a se sfătui împreună asupra diferitelor chestiuni de interes comun, precum și asupra aplicării legilor și a măsurilor ce sunt de luat în vederea bunei stări administrative, culturale, sanitare și economice a comunelor și armonizării serviciilor locale. Ei vor face prefectilor o dare de seamă asupra acestor consfătuiri.

Convocările nu se vor face numai la reședința pretorului, ci și în celelalte comune din circumscripția sa.

CAPITOLUL IV

Notarul

Art. 366. Notarul este agentul autorității centrale în comuna rurală.

În această calitate este însărcinat cu:

Aplicarea legilor, regulamentelor de administrație publică, ordonanțelor, instrucțiunilor și oricăror alte acte, pe care legea le cere a fi date publicității ca emanând de la puterea executivă;

Publicarea se va face prin afișe, strigări și prin citire în public;

Executarea dispozițiilor privitoare la culegerea datelor statistice;

Executarea măsurilor de siguranță generală și poliție;

Îndeplinirea tuturor însărcinărilor ce-i sunt date prin legi și regulamente;

Notarul este șeful poliției administrative din comună.

El este ofițer al poliției judiciare, auxiliar al parchetului, numai în cazuri de flagrant delict, când pe lângă actele ce va dresa, va putea lua măsuri să dețină pe făptuitorii la dispoziția autorității, vestind pe pretor și parchetul respectiv. El poate de asemenea primi plângeri la contravențiuni, a le cerceta și constata.

Prin delegația primarului are și atribuțiuni de ofițer al stării civile, afară de celebrarea căsătoriei. În toate cazurile el îngrijește ca actele stării civile să se întocmească conform legii și le contrasemnează.

În localitățile în care necesitățile serviciului ar cere se pot înființa și posturi de secretari de notari, în urma raportului motivat al pretorului respectiv, aprobat de prefect.

Secretarii de notari, care au aceleași titluri și îndeplinesc aceleași condițiuni ca notarii, pot să înlocuiască pe aceștia în lipsă în atribuțiunile lor, pe temeiul unei delegațiuni scrise, dată pe răspunderea personală a notarului.

Art. 367. Notarul asistă la ședințele consiliului comunal, fără a lua parte la vot, dând sfaturi și îndrumări administrației comunale.

În lipsa secretarului, el îndeplinește funcțiunea acestuia.

Art. 368. Notarul se numește de către prefect.

Pentru a fi numit notar, pe lângă celelalte condițiuni ce se cer funcționarilor publici, candidatul trebuie să fie diplomat al școlii de pregătire administrativă.

Art. 369. Până la organizarea învățământului pentru pregătirea profesională administrativă și până se va obține numărul suficient de absolvenți, vor putea fi numiți notari la vacanțe, în următoarea ordine de preferință:

a) Licențiații în drept și științe de Stat;

b) Absolvenții școlilor de notari din Făgăraș, Lugoj și Arad;

c) Absolvenții școlilor de notari din Vechiul Regat.

Toți candidații înainte de numire trebuie să treacă examenul de capacitate prevăzut de statutul funcționarilor.

Art. 370. Notarii se numesc provizorii și capătă stabilitatea după un stagiu de doi ani și după ce au dovedit cunoștințe și aptitudinile profesiei la cercetările și inspecțiunile făcute și în urma avizului consiliului superior administrativ.

Stabilitatea se dă prin decizia Ministerului de Interne.

Notarul devenit stabil se bucură de toate drepturile și garanțiile prevăzute de statut.

Art. 371. Notarii actuali provizorii au gradul de impiegați stagiați.

Notarii actuali stabili din Vechiul Regat și Basarabia, care au o vechime de cinci ani în funcțiune, au un grad superior acestora. Ei pot înainta pe loc conform statutului până la gradul de subșef de birou inclusiv și în limita locurilor prevăzute în bugetul Ministerului de Interne.

Notarii deveniți stabili, dacă provin din școalele speciale de pregătire, dintre licențiații în drept sau absolvenții școalelor din Făgăraș, Lugoj și Arad, precum și actualii notari stabili din Ardeal și Bucovina, licențiați în drept, vor avea două grade superioare celor precedenți. Ei pot înainta pe loc conform statutului până la gradul de șef de birou inclusiv și în limita locurilor prevăzute în bugetul Ministerului de Interne.

Art. 372. Notarii cu titlu universitar sau diplomați ai școalelor de pregătire administrativă vor avea dreptul să redacteze acte fără caracter juridic, în interesul particularilor, primind pentru aceasta o plată anume fixată.

Ministerul de Interne luând avizul consiliului superior administrativ va decide felul actelor care se pot redacta de notari, precum și taxele ce se pot încasa.

Săracilor nu li se va lua nici o plată.

Notarii actuali din provinciile alipite care au azi dreptul de a redacta acte pe baza legilor și regulamentelor în vigoare, vor păstra pe viitor acest drept.

TITLUL VI

Dispozițiuni finale și tranzitorii

Art. 373. Toate hotărârile ce urmează a se lua cu avizul delegației permanente comunale și județene sau cu acela al consiliului administrativ superior, vor fi totdeauna conforme cu acest aviz, afară de cazul numai când legea a dispus în mod expres în alt mod sau când aceste delegațiuni ori consiliul superior vor fi ascultați numai cu titlu consultativ.

Până la votarea și promulgarea legii pentru reorganizarea consiliului superior administrativ, toate atribuțiunile ce-i sunt conferite prin prezenta lege vor fi îndeplinite de consiliul administrativ permanent.

Art. 374. În toate cazurile în care autoritatea superioară este îndatorată prin lege a exercita un drept de control asupra deliberărilor consiliilor comunale și județene și a delegațiilor permanente respective, precum și asupra actelor primarului și prefectului, ea trebuie să se pronunțe înăuntrul termenului de o lună de zile, de când i s-a adus la cunoștință actul sau încheierea, sau de când a fost sesizat cu cerere de apel, afară numai dacă legea prevede formal un termen mai scurt sau mai lung decât acesta.

Art. 375. Ori de câte ori legea de față acordă un drept de întâmpinare sau de apel, în lipsa unor dispozițiuni speciale, acest drept se va exercita în termen de 10 zile, curgătoare de la afișarea deliberărilor, deciziunilor sau ordonanțelor ce se atacă.

Art. 376. Toate termenele din prezenta lege se socotesc pe zile libere.

Art. 377. În toate cazurile, când legea de față nu prevede o altă dispoziție, prefectul și delegația permanentă exercită acțiunea de control și supraveghere imediată asupra actelor și administrației comunelor, iar ministrul de interne asupra municipiilor și a județului.

Art. 378. Se vor înființa școli de pregătire profesională administrativă pentru funcționarii administrativi de orice ramură, județeni și comunali, de acord cu Ministerul Instrucțiunii publice.

Prin decret regal, pe baza jurnalului consiliului de miniștri, se vor stabili normele pentru organizarea acestor școli și data când vor începe să funcționeze.

Actualele școli de notari vor funcționa până la înființarea și deschiderea școlilor de mai sus.

Art. 379. Toate întreprinderile comerciale și industriale ale comunelor și județelor care se vor asocia cu capitalul privat, vor fi supuse regimului legal creat și pentru întreprinderile comerciale și industriale ale Statului.

Art. 380. Lucrările pentru desăvârșirea punerii în aplicare a prezentei legi se vor termina cel mult într-un an de la promulgarea ei.

Prin decret regal, dat pe baza jurnalului consiliului de miniștrii și a avizului consiliului administrativ superior, se vor determina limitele teritoriale, numărul și numele comunelor urbane, al județelor, al reședințelor de județ și al municipiilor.

Prin decret regal se vor determina, după propunerea ministrului de interne cu avizul consiliului superior administrativ, limitele teritoriale, numărul și numelor comunelor suburbane și rurale, ale satelor și numărul consilierilor ce urmează să se aleagă, precum acela al consilierilor de drept și cooptați pentru fiecare județ și fiecare comună.

Prin decizie ministerială, după propunerea prefectilor și avizul consiliului superior administrativ, se vor determina plășile fiecărui județ și reședințele lor, iar după propunerea primarilor, numărul sectoarelor comunelor urbane.

Numărul sectoarelor în municipii se va stabili cu aceleași forme prin decret regal.

Toate aceste diviziuni teritoriale și reședințe nu se vor putea schimba în viitor decât cu observarea formelor prevăzute la capit. X de sub titlul IV.

Noile împărțiri administrative arătate mai sus vor intra în vigoare la datele fixate în decretele și deciziunile respective.

Art. 381. Datele când vor avea loc primele alegeri în baza legii de față se vor stabili prin decret regal pentru județe și municipii și prin decizie ministerială pentru celelalte comune.

Art. 382. Listele comunale și județene după care au a se efectua primele alegeri în baza legii de față se vor întocmi, în termenele ce se vor stabili prin deciziunea Ministerului de Interne după procedura arătate mai jos, de către primarii în funcțiune sau președinții comisiunilor interimare și în comunele rurale împreună cu notarii, având însă în vedere noile diviziuni teritoriale.

Listele astfel întocmite se vor afișa în termen de 10 zile de la data publicării decretului prin care se fixează județele și comunele.

Oricare cetățean va putea contesta omisiunile, ștergerile sau înscrierile nelegale, prin cerere îndreptată la judecătorul de ocol respectiv în termen de 10 zile de la afișarea listelor. Judecătorul este obligat a se pronunța în camera de consiliu în termen de 8 zile de la primirea cererii. Termenele fixate de judecător pentru cercetarea reclamațiilor se vor afișa la ușa judecătoriei.

Hotărârea judecătorului este definitivă și se comunică, prin îngrijirea acestuia, primarului comunei respective, care este obligat a se conforma.

Celelalte formalități privitoare la listele electorale se vor îndeplini conform art. 158.

Aceste liste trebuie să rămână definitive în cel mult 30 zile de la data afișării lor.

Art. 383. La primele alegeri comunele rurale, în lipsa unui număr suficient de magistrați, birourile electorale pot fi prezidate de către persoane desemnate prin sorți de președintele tribunalului local, în același timp cu tragerea la sorți a magistraților. Tragerea la sorți se va face de pe o listă de o sută de persoane întocmită de către președintele tribunalului local împreună cu prefectul județului, dintre alegătorii cei mai calificați, că vor garanta imparțialitatea conducerii alegerilor.

Încunoștințarea celor ieșiți la sorți se va face imediat. Cei înștiințați sunt datori să comunice în 24 ore acceptarea sau refuzul. Odată acceptate, neîndeplinirea însărcinării fără legitimă justificare, îi face pasibili de pedeapsa prevăzută în legea electorală, când din această cauză alegerea nu s-a putut efectua.

Art. 384. Primarii actualmente în funcțiune în Ardeal sunt eligibili în consiliile comunale și județene.

Art. 385. Nici o subvenție nu se va mai da de comune și județ Statului, care însă va îngriji să pună la dispoziția acestora sumele pentru serviciile și salariul funcționarilor, care din centrali devin județeni sau comunali, până ce prin legi speciale se va atribui județelor și comunelor veniturile impozitelor cu caracter local.

Averea zemstvelor, provenind din orice surse, trece de drept pe seama județelor respective, care le succed în drepturi și obligațiuni.

Art. 386. Salariile prefectilor, subprefectilor, pretorilor, notarilor și a oricăror altor funcționari numiți de către puterea centrală în comune și județe se vor plăti de Stat. Județele vor înscrie indemnizații de transport și locuințe pentru prefecti, subprefecti și pretori, iar comunele pentru notari.

Salariile, gradele și asimilările notarilor, subprefectilor, pretorilor și celorlalți funcționari comunali și județeni se vor fixa prin legea generală de organizare a salariilor. Până atunci sunt cele actuale.

Art. 387. Ministerul de Finanțe în înțelegere cu cel de Interne vor stabili datele și modul în care se vor face diferitele modificări privitoare la stabilirea mijloacelor financiare ale comunelor și județelor necesitate de aplicarea legii de față.

Art. 388. Fiecare comună și județ va întocmi un tablou de serviciile și funcționarii necesari, în limitele mijloacelor și trebuințelor locale și având în vedere legea de față.

Funcționarii stabili rămân în funcțiune. Vacanțele legale însă nu se vor completa decât când numărul funcționarilor va ajunge la limita prevăzută în tabloul întocmit, conform acestui articol.

Funcționarii stabili administrativi, județeni și comunali, care prin reorganizarea sau contopirea serviciilor locale ar rămâne neîntrebuințați, vor fi numiți în funcții similare în orice serviciu.

Ministerul de Interne va examina la punerea în aplicare a legii și va putea controla oricând ca serviciile comunale și județene să funcționeze cu respectarea principiilor pentru organizarea generală a serviciilor publice.

Art. 389. Funcționarii administrativi din Bucovina care sunt stabili vor fi numiți, cu avizul consiliului superior administrativ, notari, pretori, funcționari județeni, subprefecți, dacă au dovedit că au aptitudinile și cunoștințele profesionale potrivit funcțiilor ce urmează a ocupa.

Art. 390. Actualii funcționari administrativi de pe lângă prefectură, precum și serviciile și funcționarii sanitari, tehnici, agricoli și de oricare altă ramură care devin județeni sau comunali, vor trece în noua lor calitate, în termen de patru ani de la promulgarea legii de față, la datele, în modul și în numărul când se va stabili prin decrete regale date pe baza jurnalului consiliului de miniștri, după ce s-a luat și avizul consiliului superior administrativ.

Funcționarii care devin astfel județeni și comunali își păstrează drepturile lor din legile în baza cărora au fost numiți. Ei vor îndeplini îndatoririle date azi în competența funcționarilor administrativi din prefecturile de județ și a celor de specialitate.

Art. 391. Actualii directori de prefectură din Vechiul Regat și Basarabia, care provin din administratori de plasă stabili, vor fi confirmați subprefecți prin decret regal după promulgarea legii.

Subprefecții din Ardeal titrați, precum și directorii de prefectură din Basarabia și Vechiul Regat, care nu ar fi stabili și nu au titlu academic, dar au o vechime de cel puțin cinci ani în funcțiuni administrative și dovedesc că au cunoștințele și aptitudinile funcțiunii, vor putea fi numiți subprefecți, pe baza avizului consiliului superior administrativ.

Art. 392. După promulgarea prezentei legi și pe baza propunerii prefecților, ministrul de interne stabilește numărul pretorilor din întreaga țară.

Art. 393. Actualii administratori de plasă, prim-pretorii și subprefecții din Basarabia, stabili, vor fi confirmați ca pretori prin efectul legii.

Administratorii de plasă, prim-pretorii și subprefecții din Basarabia, chiar neavând titlu sau neprovenind dintre militarii activi, pot fi declarați stabili ca pretori, pe baza avizului consiliului administrativ superior, dacă au fost numiți înainte de 1 Aprilie 1921 și dacă vor fi dovedit la inspecțiuni sau cercetări, că posedă cunoștințele și aptitudinile profesionale.

Actualii administratori de plasă din Vechiul Regat, licențiați în drept, stabili, cu o vechime de 10 ani în funcțiunea de administratori și subprefecții din Basarabia, proveniți din administratori de plasă, licențiați în drept, stabili cu aceeași vechime, vor putea primi gradul de subdirector clasa I, pe baza avizului consiliului administrativ superior.

Același drept îl vor avea și actualii directori de prefectură, dacă îndeplinesc condițiile de mai sus.

Administratorii de plasă provizorii, numiți pe baza legii de organizare a comunelor rurale din 1908, dobândesc stabilitatea ca pretori, dacă au vechimea prevăzută în statut și numai în urma rapoartelor de inspecțiune și a avizului favorabil al consiliului administrativ superior.

Art. 394. În mod tranzitoriu și până la unificarea legislațiunilor de organizare judecătorească, pretorii confirmați sau numiți în baza legii de față din Ardeal, Banat, Crișana, Maramureș, vor păstra și competența stabilită prin articolul din legea XX din 1901, iar apelurile și contestațiunile în contra hotărârilor lor se vor judeca de judecătorii de ocol, conform art. 52 din legea judecătorilor de ocoale din Vechiul Regat.

Art. 395. Actualii ajutoari de subprefecți din Basarabia, pretorii din Ardeal, secretarii ajutoari și secretarii-archivari din Vechiul Regat se vor numi, în limita locurilor vacante, secretari de plasă sau pretori dacă îndeplinesc condițiile legii de față, dându-se preferință celor care îndeplinesc condițiile de stabilitate prevăzute în statut.

Art. 396. Actualii secretari de consilii județene – chiar neavând titlu – dacă au o vechime de cinci ani în funcțiune și la cercetare și inspecțiuni vor dovedi că au cunoștințele și aptitudinile funcțiunii ce ocupă, pot fi declarați stabili, pe baza avizului consiliului superior administrativ.

Actualii șefi de birou de la prefecturi, cu cel puțin 4 clase secundare și cu 5 ani de vechime în serviciile administrative, au dreptul la înaintare în conformitate cu statutul funcționarilor, în limita locurilor bugetare disponibile.

În Ardeal prim-notarii județeni, care se vor găsi stabili la promulgarea legii, sunt confirmați ca secretari ai consiliului județean, câte unul pentru fiecare județ.

Art. 397. Sumele afectate de comune și județe pentru plata asigurării clădirilor și mobilierului vor constitui un fond special pus sub administrația Ministrului de Interne, Excedentul neîntrebuințat după reținerile anuale, în vederea formării unui fond de rezervă, se va împrumuta comunelor și județelor cu un procent ce se va stabili de Minister, pentru construcții de localuri puse în sarcina lor și îmbunătățiri edilitare. În afară de asigurarea obligatorie prevăzută în acest articol și art. 234, comunele și județele sunt libere să-și asigure imobilele și mobilele și la întreprinderi particulare.

Art. 398. Consiliul superior administrativ va hotărî când este necesar ca pentru înlesnirea raporturilor dintre populație și administrația locală comunală să se folosească și limba minorității.

Art. 399. Regulamente de administrație vor dezvolta principiile acestei legi.

Art. 400. Toate dispozițiunile din legi, regulamente sau oricare altele din tot cuprinsul țării, contrarii legii de față, sunt și rămân abrogate.

Această lege s-a votat de Adunarea deputaților în ședința de la 11 Iunie anul 1925 și s-a adoptat cu unanimitate de *una sută douăzeci și nouă* voturi.

Vice-președinte, P.Gârboviceanu,
(L.S.A.D.)

Secretar, *M. Marinescu*

Această lege s-a votat de Senat în ședința de la 11 Iunie anul 1925 și s-a adoptat cu majoritate de *optzeci și șase* voturi, contra *două*.

Președinte, M. Pherekyde,
(L.S.S.)

Secretar, *G. Stambuliu*

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul Statului și publicată în *Monitorul Oficial*.

Dat în Sinaia, la 13 Iunie 1925.
(L.S.St.)

FERDINAND

Președintele Consiliului de Miniștri
și ministru de Interne,
Ion I. C. Brătianu

Ministrul Justiției,
G. G. Mârzescu

BIBLIOGRAFIE

I. Izvoare

- Boerescu, B., *Supliment la Codicile Române*, București, [1880].
- Ghețiu, Ioan, Ph., *Codicele de ședință al României*, București, 1892.
- Hamangiu, C., *Codul general al României*, vol. II, *Legi uzuale 1860-1900*, București, 1900.
- Legea pentru organizarea camerelor urbane*, „Monitorul Oficial”, 31 iulie/12 august 1894, p. 3489-3497.
- Lege pentru organizarea comunelor rurale*, „Monitorul Oficial”, nr.26, 1/14 mai 1904, p. 985 – 1009.
- Lege pentru Statutul funcționarilor publici*, „Monitorul Oficial”, Nr. 60, 19 iunie 1923, p. 1793-1799
- Lege pentru unificarea administrativă*, „Monitorul Oficial”, nr.128, 14 iunie 1925, p.6849-6893.
- Legea administrației publice locale*, „Monitorul Oficial”, nr.24, 23 aprilie 2001.
- Noua Constituție votată de Adunarea Națională Constituantă în ședințele de la 26 și 27 martie 1923*, Editura Librăria Nouă, București, (f.a.).

II. Lucrări generale

- Agrigoroaiei, Ion, *România interbelică*, Volumul I, Editura Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2001.
- Agrigoroaiei, Ion, *Opinie publică și stare de spirit în vremea Războiului de Întregire și a Marii Uniri*, Editura Fundației „Axis”, Iași, 2004.
- Agrigoroaiei, Ion, *Unirea Basarabiei cu România în presa vremii. Un studiu de caz: ziarul „Mișcarea” (Iași, 1918)*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1999.
- Agrigoroaiei, Ion, *Basarabia de la unire la integrare*, Editura Cartdidact, Chișinău, 2007.
- Agrigoroaiei, Ion, (coord.), Buruiană, Ovidiu, Iacob, Gheorghe, Turliuc, Cătălin, *România interbelică în paradigmă europeană*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2005.
- Agrigoroaiei, Ion, Preda, Gavriil, Calcan, Gheorghe, *România interbelică. Industrie-administrație-apărare*, Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2008.
- Berindei, Dan, *L'Union des Principautés Roumaines*, București, 1967.
- Berindei, Dan, *Epoca Unirii*, Ediția a II-a, București, 2000.
- Berindei, Dan, *Cucerirea Independenței*, București, 1977.
- Boicu, I., *Din istoria diplomației române. Anul 1859 la români*, Iași, 1996.
- Bold, Emilian, *Consolidarea unității național-statale românești. Măsuri legislative, economice, politice și sociale (1918-1940)*, Iași, 1987.
- Brătianu, Gh., I., *Le probleme des frontieres russo-roumaine pendant la guerre de 1877-1878 et au Congres de Berlin*, București, 1928.
- Calcan, Gheorghe, *Istoria Românilor*, Editura Universității din Ploiești, 2005.
- Candiano Popescu, Alexandru, *Războiul neatârării. Istorie critică. Asaltul și luarea redutei Grivița*, București, 1913.
- Ciachir, Nicolae, *Războiul pentru independența României în contextul european*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977.

- Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, București, 1999.
- * * * *Enciclopedia României*, vol. III, Imprimeria Națională, București, 1938-1939.
- Giurescu, Constantin, C., *Viața și opera lui Cuza Vodă*, Editura Științifică, București, 1968.
- Hitchins, Keith, *Românii 1774-1866*, Editura Humanitas, București, 1996.
- Hitchins, Keith, *România 1866-1947*, Ediția a II-a, Editura Humanitas, București, 1998.
- * * * *Independența României în conștiința europeană*, București, 1997.
- Iorga, N., *Istoria Românilor*, vol. IX- X, București, 1938,1939.
- * * * *Istoria Românilor*, Vol. VII, tom I, *Constituirea României moderne, 1821-1878*, Editura Enciclopedică, București, 2003.
- * * * *Istoria Românilor*, vol. VII, tom II, *De la independență la Marea Unire, 1878-1918*, Editura Enciclopedică, București, 2003.
- * * * *Istoria Românilor*, vol. VIII, *România întregită, 1918-1940*, Editura Enciclopedică, București, 2003.
- * * * *Marea Unire din 1918 în context european*, (coordonator Ioan Scurtu), Editura Enciclopedică, Editura Academiei Române, București, 2003.
- Kirițescu, Constantin, *Istoria războiului pentru întregirea României, 1916-1919*, vol. I-III, București, 1922, (vezi și Ediția a III-a din 1989, în două volume).
- Lupaș, I., *Istoria unirii românilor* (Cuvânt înainte de Ioan Scurtu), București, 1993.
- Manoilescu, Mihai, *Rostul și destinul burgheziei românești*, Ediția a II-a, București, 1997.
- Nistor, Ion, *Istoria unirii Bucovinei cu România*, București, 1991.
- Pascu, Ștefan, *Făurirea statului național unitar român*, vol. I-II, București, 1983.
- Platon, Gheorghe, *Geneza revoluției române de la 1848*, Editura Junimea, Iași, 1980.
- Platon, Gheorghe, *Istoria modernă a României*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1985.
- Platon, Gh., Russu, V., Iacob, Gh., Cristian, V., Agrigoroaiei, I., *Cum s-a înfăptuit România modernă*, Iași, 1993.
- Scurtu, Ioan, Buzatu, Gheorghe, *Istoria românilor în secolul XX (1918-1948)*, București, 1999.
- Stan, Valeriu, *Alexandru Ioan Cuza. 1820-1873*, București, 1984.
- Șandru, Dumitru, *Reforma agrară din anul 1921 în România*, București, 1975.
- Xenopol, A.,D., *Domnia lui Cuza – Vodă*, vol. I,II, Iași, 1903.

III. Lucrări speciale

- Alexandru, Ion, Matei, Lucica, *Servicii publice. Abordare juridico-administrativă. Management. Marketing*, Editura Economică, București, 2000.
- Calcan, Gheorghe, *The Chamber Law from First April 1864*, Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești, Vol.LVIII, Seria Științe Socio Umane și Juridice, nr.1/2006, p.69-76.
- Calcan, Gheorghe, *La loi pour la constitution des Conseils Departementaux, le 2 avril 1864*, Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești, Seria Științe Socio Umane și Juridice, Vol.LVIII, nr.2 /2006, p.85-92.
- Calcan, Gheorghe, *The District Concils Law : The Modifications and the Reregulation from the year 1872*, Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești, Vol.LIX, Seria Științe Socio Umane și Juridice, nr.1 /2007, p. 77-82.
- Calcan, Gheorghe, *The Communal Law of May 1887* „Buletinul Universității „Petrol-Gaze” Ploiești, Seria Științe Socio Umane și Juridice, Vol.LX, nr.1 /2008, p. 67-76.
- Calcan, Gheorghe, *The Law from 1894 Regarding the Organization of the Urban Communes*, Buletinul Universității Petrol-Gaze din Ploiești, Seria Științe Socio Umane și Juridice, vol. LIX, nr.2/2007, p. 101-110.
- Calcan, Gheorghe, *Satul functionarilor publici, 1923*, Anuarul Muzeului de Istorie și Aheologie Prahova, *Studii și cercetări*, Serie nouă, III-IV (11-12), Editura Oscar Print, Ploiești, 2007-2008, p. 2009-2020.
- Gutan, Manuel, *Istoria administrației publice românești*, Editura Universității « Lucian Blaga », Sibiu, 2003.

- Hamangiu, C., *Unificarea legislativă a României. Proiect de lege și expunere de motive*, București, 1931.
- Iorgovan, Antonie, *Tratat de drept administrativ*, Ediția a III-a revăzută și adăugită, vol. I, Editura All Beak, București, 2001.
- Maticescu, Olimpiu, *Istoria administrației publice românești*, Editura Economică, București, 2000.
- Preda, Mircea, *Drept administrativ, Partea generală* Ediția a III-a, Lumina Lex, București, 2004.
- Prisăcaru, Valentin, I., *Tratat de drept administrativ român. Partea generală*, Ediția a II-a revăzută și adăugită de autor, Editura All, București, 1996.
- Rădulescu, Andrei, *Unificarea legislativă*, Cultura Națională, București, 1927.
- Teodorescu, Anibal, *Tratat de drept administrativ*, vol. I, Ediția a III-a, București, 1929.
- Teodorescu, Anibal, *Tratat de drept administrativ*, vol. II, București, 1935.
- Vedinaș, Verginia, *Statutul funcționarului public*, Editura Nemira, București, 1998.
- Vedinaș, Verginia, *Legea nr. 188, din 8 decembrie 1999 privind Statutul funcționarilor publici – comentată* -, Editura Lumina Lex, București, 2000.

CUPRINS

INTRODUCERE 1

CAPITOLUL I

Principalele legi ale organizării administrative adoptate în perioada cuprinsă între Unirea Principatelor și dobândirea Independenței.....7

- I.1. Unirea Principatelor Române. Formarea României.....7
- I.2. Legea comunală din 1 aprilie 1864.....16
- I.3. Legea pentru înființarea Consiliilor Județene, 2 aprilie 186427
- I.4. Legea din 31 martie 1872 pentru modificarea unor articole
din Legea Consiliilor Județene din anul 1864.....39
- I.5. Regulamentul pentru aplicarea Legii Consiliilor Județene,
2 aprilie 1872.....42

CAPITOLUL II

Principalele legi ale organizării administrative adoptate în perioada cuprinsă între dobândirea Independenței și realizarea Marii Uniri.....47

- II.1. Independența națională a României.....47
- II.2. Legea comunală din 7 mai 1887.....53
- II.3. Legea pentru organizarea comunelor urbane din anul 1894.....71
- II.4. Legea pentru organizarea comunelor rurale din anul 1904.....86

CAPITOLUL III

Legislația unificării.....107

- III.1. Formarea și consolidarea statului național unitar român107
- III.2. Statutul funcționarilor publici, 1923.....117
- III.3. Legea pentru unificarea administrativă din anul 1925.....129

ÎNCHEIERE	173
ANEXE	175
BIBLIOGRAFIE	341